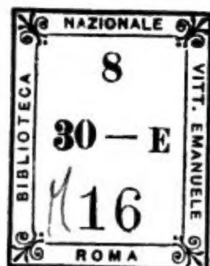
THESAURUS ASCETICUS SIVE SYNTAGMA OPUSCULORUM OCTODECIM A...

Pierre Poussines, Josè Maria Fonseca de Evora, Farnese famiglia

THESAURUS ASCETICUS

SIVE

SYNTAGMA OPUSCULORUM OCTODECIM A GRÆCIS OLIM PATRIBUS DE RE ASCETICA SCRIPTORUM.

Ea nunc primùm prodeunt è vetustissimis MSS. Codicibus eruta.

Collectore atque Interprete PETRO POSSINO *Societatis* JESU.

Tolosæ & veneunt.

PARISIIS,
Apud ANTONIUM DEZALLIER, in Vico San-Jacobæo ad Coronam auream.

M. DC. LXXXIV. 5

CUM APPROBATIONE ET PRIVILEGIO.

Extrait du Privilege du Roy.

LOUIS par la grace de Dieu Roy de France & de Navarre; A nos amez & feaux, les Gens tenans nos Cours de Parlement, Maistres des Requestes ordinaires de nôtre Hôtel, Prevôt de Paris, Baillifs, Senéchaux, & autres Prevôts, leurs Lieutenans Civils, & autres Justiciers & Officiers qu'il appartiendra, Salut. Nôtre bien-amé le Pere Poussines de la Compagnie de Jesus nous a fait tres-humblement remontrer : qu'il a composé un Livre intitulé, *Thesaurus Asceticus Patrum Graecorum*, lequel il desireroit faire imprimer, s'il nous plaisoit luy en accorder la permission, requerant sur ce nos Lettres Patentes necessaires, qu'il Nous a tres-humblement fait supplier de luy octroyer. A CES CAUSES, voulant favorablement traiter l'Exposant, Nous luy avons permis & accordé, permettons & accordons, par ces presentes, de faire imprimer ledit Livre par tels Libraires & Imprimeurs, en tels volumes, marges, characteres, & autant de fois que bon luy semblera, pendant le temps de six années consecutives, à commencer du jour qu'il sera achevé d'imprimer; iceluy vendre & debiter par tout nôtre Royaume, pays & terres de nôtre obeïssance. Faisons defences à tous Libraires, Imprimeurs, & autres, d'imprimer, faire imprimer, vendre & distribuer ledit Livre, sous quelque pretexte que ce soit, méme d'impression étrangere, ni autrement, sans le consentement dudit Exposant, ou de ses ayans cause, sur peine de confiscation des exemplaires contrefaits, amande arbitraire, dépens, dommages & interests. A la charge de mettre dudit Livre deux exemplaires en nôtre Bibliotheque publique, un autre en nôtre Cabinet des livres de nôtre Château du Louvre, & un en celle de nôtre tres-cher & feal le Sieur le Tellier, Chancelier de France, avant que de les exposer en vente. Comme aussi de faire imprimer le susdit Livre sur de bon papier & en bons caracteres, suivant les Reglemens faits touchant la Librairie & Imprimerie, à peine de nullité des presentes. Du contenu desquelles nous mandons faire joüir ledit Exposant, & ses ayans cause pleinement & paisiblement : ces-

tant, & faisant cesser tous troubles & empéchemens au contraire. Voulons qu'en mettant au commencement ou à la fin dudit Livre l'Extrait des presentes, elles soient tenües pour deüement signifiées: & qu'aux Copies collationnées par un de nos amez & feaux Conseillers & Secretaires, foy soit ajoûtée comme au present original. Commandons au premier nôtre Huissier ou Sergent faire pour l'execution des presentes tous Exploits requis & necessaires, sans demander autre permission. CAR tel est nôtre plaisir. Donné à Versailles le trente-uniéme jour de Decembre, l'an de grace mil six cens quatre vingts trois, & de nôtre Regne le quarante-uniéme.

Par le Roy.

DUGONO.

VENERANDO IN CHRISTO PATRI

DOMNO
JOANNI LE HOUX
CARTUSIÆ TOLOSANÆ
PRIORI DIGNISSIMO.

PETRUS POSSINUS Societatis JESU, *Salutem in Christo veram.*

CUM qui *Thesaurum* in *Solo alieno* reperit, communicare illum Domino Agri Legibus Augustorum jubeatur: hunc *Asceticum* à me inventum in Monumentis Anachoretarum & Cœnobitarum Græciæ Veteris, ei me repræsentare debere Familiæ sentio, quæ Vitæ Solitariæ ac Socialis Decora in se unâ colligens, Bona cuncta priscarum vel Anachoreseon, vel Societatum hereditariâ successione transmissa, jure possidere quàm optimo creditur. *Cod. Theodos. lib. x. Tit. xviii.*

Hæc sine dubio Sacra Cartusiana Religio est, Orbe toto clarissima, summéque venerabilis. Nec verò quærendus procul est, cui debitum hoc Depositum consignem, Te habens præ oculis,

VENERABILISSIME PATER, tuamque istam à Te sapientissimè religiosissiméque gubernatam Tolosanam Cartusiam.

Quemadmodum Tu Omnium Præsidum istius Sanctissimi Ordinis qui umquam fuerunt, aut uspiam sunt; ita illa Communitatum reliquarum sub S. Brunonis Disciplinâ Deum colentium locis passim variis per Europam universam, plenum instar exhibetis. Ut quidquid utriusque Generis præstans admirabiléque alibi conspicitur, in vobis illustri collectum compendio; & quasi refractis in centrum undique radiis, luculenter uno expressum ære concavo cernamus.

Non evagor extra Te dum Communitatis Tibi commissæ gloriam exequor. Corporis vis & flos totius in Capite residet. inde vigent sensus, valent artus; motus, facultas, omnis actio eò laudem sui referant fas est unde originem & vigorem utique trahunt. Nec gratuitus hic tibi otiosæ felicitatis fructus est: sed solicitæ & enixè certantis proventus industriæ. curas, satagis, contendis, indesinenter attentus vigiliæ custodiæque Gregis tui. Verbo admones exemplo monstrans; nocturnis æquè diurnisque Psalmodiis assiduissimus perseverantissimusque Præcentor & Choragus. Novitiorum institutione ipse defungeris: ipse Junioribus Professis consentaneam illi statui culturam impertis: ipse curandis dirigendisque Provectioribus non officia solùm cuncta exhibes Ordinis Constitutionibus præscripta, sed & supererogas quæ multa variaque in rem præsentem opportunè suggerit solertis Ingenium caritatis.

Hæc sunt arcana vestra: de quibus eò parciùs dicere cogimur, quod talium notitia non nisi tenui ad Nos Externos odore transpirat. Illa jam percutiunt sensus apertiùs. Per Vos illata hodiè Urbibus Eremi sanctitas. ut, cum primis Christianæ memoriæ sæculis, Ecclesiæ ac Cleri, Angelicam Anachoretarum Vitam, non aliter quàm Famæ longinqua narrantis indicio cognoscerent; mariaque ac lata terrarum se objicerent spatia spectare illam optantibus: meliori jam sorte nostris felicioribus reservatâ temporibus, Nitrias, & Thebaides, non modò intra Continentem, citra mare, sed in suburbanis; sed intrà ipsa Civitatum frequentium mœnia videmus: opportunitate non ad spectaculi magis novitatem

expetibili, aut ad jucunditatem dulci; quàm, vel in primis ad animi fructum & morum in intuentibus emendationem quæstuosâ.

Quidni hoc putemus tantò ante prædictum ab Isaïâ verbis illis: *Lætabitur deserta & invia, & exultabit solitudo; & florebit quasi* *Is. cap.*
Lilium. Attemperavit se videlicet, industriâ caritatis, humanæ de- *xxxv.*
bilitati: & velut ne suus squallor larvam Virtuti horribilem induens, odiis eam Imprudentium objiceret, *spinis* quædam suis insevit *Lilia*; floridior apparere sustinuit: & austeritatem intùs recondens suam, tectorium sibi circumdedit amœnius: nihil sibi quidem indulgens, aut relaxans intimæ asperitatis: at in gratiam & utilitatem intuentium, eminentem exteriùs horrorem piæ cujusdam aspersione suavitatis emolliens: ne Infirmi aspectu primo territi averterentur, quos allici ad bonum expedit.

Egrediebatur, ait Evangelista Marcus, *ad Ioannem* (Baptistam) *Marc.* I.
omnis Iudææ regio, & Hierosolymitæ universi. Tolosanis per Vos lu- 5.
crifit egrediendi labor, ut proficiant. Habent intra Portas unde ad sanctimoniam initientur. Vestra illis se objiciens Cartusia scenam aperit cœlestem. Vestibulum, Atria, Porticus, Muri, Postes; Aër ipse Paradisum spirans, Claustrorum prospectus, & in quadrum digesti latè circumjacentium Ordines cellarum; quas videns meritò exclamet cum Jacob Patriarchâ, *Castra Dei sunt hæc*: Ca- *Gen.*
stra utique Cartusiæ, Novæ Sulamitidis, & Christi sponsæ *ut Castro-* *xxxii.*
rum acies ordinatæ. E' quibus cum statis horis procedere cernun- 2.
Cant.
tur Ascetæ Vestri, illâ fronte adhuc à recenti cum Deo congressu *vi.* 3.
fulgente; illis oculis adhuc uvidis è contemplationis arcanæ fletu, 3.
illa compositione quæ Angelos referat: totam Antoniorum, Hilarionum & Paulorum è speluncis in apertum ad Dei laudem prodeuntium exhibent speciem: nisi quod admota penitùs cuti cilicia, quæ illi monstrabant, candidæ obtentu vestis abscondunt. Meritò tales Tolosana Civitas, censuit esse illos *Vigiles custodes* *Cant.*
Murorum qui custodiunt Civitatem, in Scripturis memoratos: dum *v.* 7.
Magistratuum ac Populi plenissimo & liberalissimo consensu, quem Senatus deinde Autoritas comprobavit, Extendi jussit septum Tolosanæ Cartusiæ usque ad muros Urbis, & comprehensam eo spatio Mœnium partem, ac Turres, vestræ Fidei commisit: sapien-

ter reputans, nullum esse ad tuendas urbes munitius Religione propugnaculum. Meminerant quid Romæ contigisset à Vitige Rege Gotthorum Obsessæ, quam cum propugnans Belisarius, partem muri ruptam & insultibus penè patentem, instaurare ac munire decrevisset, consensu reclamantis Populi prohibitus abstitit: civibus passim universis affirmantibus S. Petri se tutelæ locum illum credidisse, certoque confidere: numquam Romam ea parte capiendam. Nec spes illos fefellit sua. Nam Vitiges frustrà omnia conatus, solvere obsidionem est coactus. Prout hæc ex oculato testimonio refert qui præsens adfuit Procopius.

Gotthic Lib. I. cap. xxxiii. pag 368 Ed. Reg & lib. II. cap. ix. pag. 410.

E' Tuis ad Te nunc revertor, VENERABILISSIME PATER. Spissa & multiplex persona. Vobis Cartusiarum Præpositis imponitur: ex intimis profundissimæ Adytis Asceseos exire isto subinde officio coactis in tractatus cum Proceribus & Populo promiscuos, in Hospitalitatem comem & mundam, in Sermones accomodatos Audientibus statûs ac generis cujus-vis: Pauci ad fundum penetrant quanta vis sit illius Pauli Apostoli sententiæ: *Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos*. Quàm vividâ, inquam, & scintillanter micanti Mentis experrectæ præstantiâ opus Apostolo Gentium fuerit, ut ab extasi quâ raptus ad Paradisum arcana ineffabilia audierat, ad facundè perorandum in medio Areopago; ad prolixè differendum coram Festo Præside, Rege Agrippa & Reginâ Berenice, Ad urbanè conversandum cum Sergio Paulo Cypri Proconsule: Denique ad familiariter simulque utiliter agendum, Philippis cum Lydia Purpuraria, Iconii cum Theclâ Virgine; aliisque aliàs innumeris. Sic nusquam luculentiùs quàm in te apparet, quod quidam Veterum ajebat: Eloquentiam silentii prolem esse: & neminem loqui uberiùs & dulciùs, quàm qui diu religiosissimè tacuerit: dum, ut Bernardus ex umbrâ & secessu sylvarum, ita tu è severissimâ Claustri taciturnitate, quasi è scholâ Rhetorum prodiens audiris, quotiescumque loquendum est, mellifluus orator.

I. Cor. ix. 22. II. Cor. xii. 4. Act. xvii. 22. Act. xxv. xxvi. Act. xiii. 7. Act. xvi.

In locum me ancipitem propulsum sentio, ubi prædicare quod hæc Civitas universa sentit & loquitur, prohibeor modestiæ tuæ respectu; quam suarum obtrusione laudum scio quantum offenderem. Utar ergo astutiâ Pauli Apostoli, artificium suum quoddam

tale adeò non dissimulantis, ut ultrò prodiderit, quando ait Corinthiis : *cum essem astutus dolo vos cepi.* Nempe idem Corinthiis iisdem alibi profitetur : se quædam quæ de ipsis, offensionem eorum metuens, declarare verebatur, *transfigurasse in se*, & suum in prædicatione ad ipsos socium vel Administrum *Apollo, propter ipsos*, ut pudori scilicet ipsorum parceret. Sic & Ego in aliis personis tua decora constituens, simul erubescentiam tibi tuam lucrifaciam; simul tamen officio meo non deero significandi quæ nosse multorum interest.

II. Cor. xii. 16.
I. Cor. iv. 6.

De Magno Antonio S. Athanasius scribit: fuisse illum ita in congressu & sermone cum omni Hominum genere humanum & suavem, ut non è desertis montibus, ubi omnem ætatem solitarius exegerat, sed è sinu cultarum Urbium prodire videretur. Verba ipsa ponam Athanasii, ne quis à me fingi suspicetur. οὐχ ὡς ἐν ὄρει τραφεὶς, κἀκεῖ γέρων γενόμενος, ἄγριον εἶχε τὸ ἦθος· ἀλλὰ καὶ χαρίεις ἦν, καὶ πολιτικός· τὸν δὲ λόγον εἶχεν ἠρτυμένον τῷ θείῳ ἅλατι, hoc est : *non ut in monte nutritus & ibi senex factus, agrestem habuit conversationem : sed suavis erat & civilis : sermonem autem habebat divino sale condîtum.* Hæc Athanasius. qui ejusdem alibi Antonii eloquentiæ specimina profert insignia, longas ipsius, etiam ad Gentiles Philosophos, Orationes recitans, quibus in admirationem illi raperentur. Antonii quoque discipulus Macarius cognomento Alexandrinus, etsi vitam & ipse in deserto longam duxerat, tamen, ut Sozomenus testatur, eam exhibuit in promiscuo cum illum adeuntibus usu morum & sermonum elegantiam, ut vulgò cognominaretur ἀστὸς, hoc est, *Urbanus* & *Civilis.* Talem Te passim gratulantur admirantes qui è congressu tuo redeunt : simul è prudentiâ Consiliorum; è gravitate Admonitionum; è Sententiarum sapientiâ, fructum animi mansurum in sinu reportantes.

Lib. 3. cap. 13.

Nec tenent se, quin in laudes posteà erumpant. Unde, ut fit, gliscens Fama, impletâ Civitate, in Provinciam redundat, eo strepitu, cujus sonitus ne ad Te perveniat, ulla Claustri ac Solitudinis obstare munimenta queant. Non igitur Te latet; sed nec Te lædit : hoc est, humilem tui sensum, qui veræ sanctitatis indubitatissimus Character est, in Te ullâ ex parte minuit, publicum istud Tibi honorificum Præconium. Quò plùs eveheris, eò Te altiùs apud Te co-

râm Deo deprimis ; ſanctâ illâ , Philoſophis ignotâ Gentilibus ; unius propriâ Chriſtianiſmi Humilitate : quæ nuſquam eminet probatior, quàm ubi inter faventiſſimos Vulgi plauſus, & famæ buccinantis Elogia ſonora, locum nihilominùs ſuum, hoc eſt, infimum, mordicùs retinet; *Magna & rara virtus* (ut idoneus talium Judex, tuorum exemplar decorum, S. Bernardus pronunciat) *Humilitas honorata.*

Hom iv ſuper Miſſus eſt.

Hujus Tibi cariſſimæ pretio dotis comendandum apud Te quem offero Librum autumo, in cunctis ferè paginis Chriſtianiſſimæ ac Religioſiſſimæ Virtutis hujus Encomia, ambitiosè (penè dixerim) perorantem.

Nec minùs, ſpero, placebit Aſcetis iſtis venerandis, & Domûs hîc hujus Tuæ, & univerſi alibi uſpiàm ſacri veſtri Ordinis. Juvabit ipſos illic Abſtinentiam quam Orbe obſtupeſcente mirè continuam exercent; Silentium æternum, Cœlituum alloquiis confabulationes Hominum, permutatione quæſtuosâ, compenſans ; Abnegationem Evangelicam ſui, Abdicationem terrenorum, Adhæſionem Deo ſuper omnia indivulſam, glutino numquam intermiſſæ, juxta ſuggeſtiones Apoſtolicas, Orationis; cæteraſque religioſiſſimas Obſervationes, ubique præſcriptas, prædicatas; præceptis pariter & exemplis comendatas, informatas, intueri. Suas prorsùs ipſorum in hoc quaſi ſpeculo formas aſpicient : & quæ Inſtituto dudum veſtro domeſtico uſurpant, Dictis, Actis, Legibus Antiquiſſimorum Eccleſiæ Patrum jam olim exercita comprobataque recognoſcent, voluptate, quantum auguror, non parvâ. Cujus in ſuggerendâ per hanc Editionem occaſione ac facultate, ſi quam mihi contingeret à Te & Illis inire gratiam, abundè ampla illi merces rependeretur, ubi per veſtræ indulgentiam Caritatis, participatione quadam meritorum ſuffragiorumque veſtrorum aſpergerer. Quod, multum iis indigens, licet non minùs immeritus, opto & voveo ; fauſtiſſima vobis omnia precans & Augurans. Vale, VENERABILIS PATER, & hoc qualecumque obſequium ne graveris admittere addictiſſimi Tibi, & univerſo Veſtro ſanctiſſimo Ordini devotiſſimi Clientis. Scribebam Toloſæ XVI. Kal. Sep. An. CIↃIↃCLXXXII.

1. Theſſ. v. 17.

IN

IN THESAURUM ASCETICUM PROLEGOMENA.

I. DUODECIM Græcorum Patrum Veterum octodecim Opuscula, nunquam hactenus vel græcè edita, vel latinè reddita, utrâque simul exposita linguâ, hoc collecta Syntagmate Tibi, LECTOR, offerens: oro, ut dum de iis & eorum autoribus, meâque in illis exscribendis & interpretandis operâ, quædam quæ te nosse juverit, expono: ne brevem commodare audientiam gravere.

Multum & dulce à primâ mihi Juventute studium fuit, Bibliothecas veteres lustrandi, quæque in iis inedita, præsertim græca, servarentur ab elegantibus olim Ingeniis composita, non cognoscendi solum (quod insatiabili voluptate faciebam) sed etiam (in quo vincendum sæpè tædium ærumnosi laboris fuit) longâ describendi patientiâ in literas lectu faciliores ex archetypis ævo jam evanescentibus transferendi, si qua ex his Aliorum aut meo usui quondam profutura sperarentur. In quo equidem à nullo scriptorum laudabilium abhorrui genere; utique qui Rhetorum etiam & Poëtarum nonnullam sic congesserim farraginem; Historicos verò quosdam ediderim; fateor tamen proniori me affectu incubuisse ad scripta Patrum, ac Magistrorum Ecclesiæ priscorum adhuc latentia è pulvere pluteorum eruenda: seu quæ ad librorum Canonicorum expositionem spectant: seu culturam morum, Religionisque disciplinam ex professo tractantia. Prioris argumenti quædam luci dedi: plura in scriniis habeo. Sunt enim penes me ultrà dudum datas Patrum Symbolas in Matthæum & Marcum, supplementa & auctaria insignia Catenarum editarum in Lucam ac Joannem, & in Genesim: Catenæ item integræ copiosissimæ in Isaïam, Ezechielem, Danielem; Scholia pariter græca in Prophetas minores duodecim; perpetuus insuper Commentarius libris duodecim expansus S. Gregorii Episcopi Agrigentini, in Ecclesiasten (quem Erudito Juveni Joanni Francisco de Rubeis Romano, latinitate ac luce donandum

e

reliqui Româ discedens anno superiori 1681.) denique Complementum operis imperfectè editi, S. Gregorii Nysseni in eundem Ecclesiasten, post octo, quæ extant, Homilias expositionem perducentes ad tertium duntaxat, nec ipsum totum sacri ejus libri caput, Reliquum universum Patris ejusdem disertissimi usque ad versum ultimum postremi duodecimi capitis Commentarium exhibens.

II. Confiteri tamen debeo, delectatum me potissimùm occursu Operum ab antiquis magni nominis Patribus scriptorum de interiori Religionis disciplinâ, quam *Ascesin* vocant, græco vocabulo Exercitationem latinè sonante; sed plus quippiam significante, quam primo ejus vocis auditu menti subjicitur. Quo injungi mihi officium sentio, rem ipsam hanc totam, cujus intima notio cum tituli huic Collectioni præfixi intelligentia, & universo argumento librorum hoc systema constantium implicata est, lucidè, si possum, distinctéque declarandi. Græcum verbum, cui latina *exercere*, ac *meditari* respondent, jam ab ævo priscorum Atticorum, non ad cujusvis Exercitii significationem applicatum est: sed constanter & ex professo iterati ad certum finem perficiendi vel corporis vel animi. Nam & Militia, & Pugilatus, cursus, lucta, cæterique Agones, & venatio, & cantus, & Tibiarum ac fidium melodia; similesque aut jucundæ, aut utiles; ideoque in pretio habitæ Artes, suas habent cuique accomodatas *Asceses*, *meditamenta & praexercitationes*, quibus ad eas initientur qui clarescere aut beari per illas sperant. Plerumque tamen Philosophi Veteres ad Mentis culturam, Virtutumque praxim per quas Homo ad felicitatem disponitur, *Asceseos* appellationem adaptarunt. Quos imitati unanimi consensu jam à primis legis novæ sæculis Ecclesiastici scriptores, *Ascesin*, non ferè aliam agnoscunt & prædicant, quam quæ ab ipsis distinguitur adjuncto pietatis, ac religionis: *quæ animam pascit divinis sensibus*, verba sunt Basilii Magni scriptorum Asceticorum facilè Principis, in libro de vita solitaria. Addicta igitur usu jam olim Ecclesiastico est, *Ascesis* græca vox, indicandæ praxi Actuum internorum humanæ Mentis & voluntatis Deo colendo & sibi perficiendis, semper quidem & ubique, sed in secessu præsertim ac solitudine, aut in convictu & contubernio idem ex instituto meditantis Sodalitatis, attendentium.

III. Character Ecclesiæ Christi est honorare Numen, non labiis solùm aut usurpatione sensibili Rituum, quod faciebat Synagoga: sed conceptis intimè sensibus affectibusque devoti penitùs animi. Hoc discrimen Christus exprimit his verbis Samaritanam alloquens Joan. IV. *Mulier venit hora, & nunc est, quando veri Adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate.* Summam sibi Religionis vetus Judæorum Natio ponebat in speciosis cerimoniis & pompis; qualium ostentandarum professam & quæstuosam Artem Scribæ præsertim Pharizæique factitabant. iis quomodocumque functi perfectos se arbitrabantur; securi celatorum intus ulcerum reæ mentis, & criminosorum affectuum consciæ. Quod exprobrans illis Christus ait Mat. XXIII. 25. *Væ vobis Scribæ & Pharizæi, quia mundatis quod deforis est Calicis & paropsidis;*

intùs autem pleni estis rapinâ & immunditiâ . . . similes sepulchris dealbatis, quæ aforis parent Hominibus speciosa : intùs verò plena sunt ossibus mortuorum & omni spurcitiâ. Quemadmodum ergo certam methodum ac formulam observationum istarum Mosaicarum Judæi legis Doctores digestam in Regulas & compositam habebant, tradebantque, ad usum plerumque merum ambitiosæ ostentationis : ita par fuit Sanctos legis Novæ Mystas interioris hujus Dei cultûs tacitis sensibus mentis & voluntatis motibus exerciti, totam exploratam animadversione longâ, & literis commissam explicare rationem.

Talis hyle, talis scopus est horum quos edimus librorum : non Monachis duntaxat aut Anachoretis, quod videri cuipiam posset, utilium : sed promiscuè cunctis Ecclesiæ Statibus Ordinibusque profuturorum. Quoniam etsi Christi Ecclesia per Bethaniam figurata, Mariam habeat in solidum contemplationi deditam, & Martham vitæ activæ ministeriis attendentem ; tamen ex suis alterutræ officiis invicem interdum participant. Nam & Maria ministerii corporei nonnihil attigit dum Christi hospitaliter epulantis caput spicato nardino suavissimi odoris dapsiliter inunxit : & ipsa Martha orationum momenta suis occupationibus infindit : prout vel ex eo patet : quod stetit Christum alloquens & orans ut juvari se curaret à sorore. Commune profectò cunctis cujusvis sexûs, ætatis, ordinis Christianis, orandi, & actus interiores, fidei, spei, charitatis, religionis exercendi præceptum est. hoc solo discrimine Cœnobitarum & Anachoretarum à cæteris : quod illi semper & unicè religioni se totos impendunt : hi cogitant quidem quæ sunt Mundi pro sui conditione statûs : sic tamen ut religionis officia non negligant, Deo reddentes quæ Dei sunt, interim dum & Patriæ & Familiæ prout res exigit Consulere non desistunt. Unde iis quoque sua pars Ascetices competit.

Est igitur cur sperem non ingratam Publico futuram à me curatam productionem in lucem uno collectorum corpore duodeviginti talis materiæ tanti usûs Opusculorum à celebribus duodecim elucubratorum Autoribus, cum paris in tanto minùs dignis rariúsque utilibus libellis conjunctim edendis diligentiæ exempla faventer excepta præiverint. Equidem sentire me secus quam par sit de politissimi hujus acumine, & æquitate Sæculi crederem, si cum ab eo laudata & magni habita videam Syntagmata Cynegeticorum, Accipitrariorum, Georgicorum, Agrimensorum, Hippiatricorum & similium ; despici vererer & à delicatorum fastidiis frigère, dum Asceticorum non antehac visorum Operum connexam uno serto seriem ostero ; quasi Agrorum vel culturæ, vel dimensionis, Mulorumque Medicinæ gratiosius sit præcepta vulgare ab istarum consultis Artium tradita, quàm disciplinæ scitu dignissimæ ac cunctis necessariæ, Deo placendi, mundandæ Animæ, Fidem ; Spem, Caritatem, Humilitatem, Patientiam exercendi, orandi, non solum illa initiali cunctis facili oratione : sed sublimiori altera, quam contemplationem vocant, multâ cautione ob periculum illusionum egente, certam methodum exploratamque rationem à viris sanctissimis, doctissimis, antiquissimis, accuratis explicatam Commentariis ; ita è græca latinam facere ut ipsa tamen Archetypa non supprimerem :

cum ad pignus meæ fidei præbendum, tum ad fructum non invidendum Eruditis, ex ipso, quod passim malunt, fonte hauriendi.

IV. Reddenda deinceps ratio est Opusculorum. Inprimisque prodendum unde quodque hauserim. Inter volumina manûs antiquæ græca plurima, quæ Franciscus Turrianus societatem nostram Romæ iniens anno 1566. in domo professa Romanâ, ubi hactenus asservantur, deposuit, unum est Autorum facile trigintà lucubrationes de re Ascetica colligens, veteri transmarinâ exaratum manu, annis ab hinc retrò plus quingentis; quantum fumida ferrugo Chartæ olim candidæ augurandum præbet. Ex eo sexdecim Opuscula descripsi; hoc est omnia exceptis duntaxat duobus XIII. & XVIII. nam prius è Vaticano perantiquo Codice, cui numerus inscribitur 730. descriptum est: ultimum è Cryptoferratensi Bibliothecâ deprompsi.

Omnium in fronte posui Epistolam S. Joannis Chrysostomi ad Monachos, ita clarè in Turrianensi Codice inscriptam. esse illam Chrysostomi si quis negaret, ab hoc jure meo exigerem, ut testimonium pro se autoritati Turrianei Codicis *æquilibre* aut potiùs præponderans afferret. Cum certum sit Patrem illum sanctissimum, ipso affirmante, lib. I. de Sacerdotio, sat longo tempore antequam Presbyter & Ecclesiastes Antiochiæ fieret, unde est ad Thronum Constantinopolitanum evocatus, inter Monachos vixisse: verisimillimum est tam fœcundum Ingenium non abstinuisse à scribendo de rebus quas tunc meditabatur. atque adeo hanc eo jam tum tempore Epistolam, & plura forte alia paris argumenti literis mandasse. quæ quod non compareant in collectionibus vulgò editis operum illius, causa esse potuit, quoniam ea potissimùm ex illis in Codices publicos referebantur, quæ ad promiscui generis homines docendos pertinere viderentur: alia seorsum in Monachorum Scriniis & Cœnobiorum Archiis, uti professionis Ascetarum propria, sinebantur custodiri. Istam porrò Epistolam præposui cunctis aliis Opusculis, non antiquitatis prærogativâ, quâ Chrysostomum superant Macarius & Amphilochius, ille septem Opusculorum à II. ad VIII. hic decimi Autores: sed ob claritatem tam noti & celebris Ecclesiæ doctoris. quomodo inter Paulinas Epistolas primatum occupat Romanis scripta, propter Romanæ vel urbis vel Ecclesiæ præcellentem dignitatem; licet aliquantò posterius quàm quædam cæterarum data. In reliquorum sanè dispositione Opusculorum, ætatis cujusque rationem, quantum licuit, habui.

Septem Opuscula sequentia unius sunt Autoris Macarii Magni, prout diserte singulorum titulus signabat in Codice Turrianeo. Erant autem ea ibi non uno continuè ductu expansa; sed in duo separatim, multis interpositis, divisa systemata nominis ejusdem. priori siquidem hic præfigebatur index: *Macarii Magni de custodiâ cordis.* incipit à folio 150. Turrianei Codicis; & in 158. desinit. Alterum à folio 245. ad 291. extensum, rubricâ exarato insignitur titulo: sic latinè sonante: *E' dictis ac scitis divini Macarii verè Beati, de Perfectione in spiritu, summaria Epitome.* Legens & comparans animadverti, opus utrumque unius exhibere doctrinam Autoris: sed à duobus exceptam,

& prout ex ore dicentis audierant, suo cujusque ingenio missam in literas. Hinc notabilis cernitur styli diversitas, inter priorem posterioremque collectionem. quamquam eadem utrobique sententiarum quasi substantia est, unus tenor ordoque præceptorum: nec differentia plerumque verba. Tantum pressior & paulò incomptior primus Exceptor est: nihil prorsùs referens, quod non in secundo Syntagmate alicubi legatur. Id illum qui digessit, non efferre in eo propriæ mentis sensa; sed aliena, nominati videlicet in fronte operis Macarii Magni, recitare; cum alia declarant, tum inserta subinde vox valens, *ait*, ubi minùs expectes; quam interpretando plerumque negligere sum coactus; metu, ne si scrupulosè redderem, sententiæ limpiditatem & pronum fluxum, molesta, nec utilis ad quidquam interpellaret iteratio.

Totum autem Commentarium priorem Opusculorum Macarianorum primo, Syntagmatis hujus secundo, complexus; Alterum haud paulò uberius & prolixius, in sex alia molis fermè paris Opuscula discrevi; non arbitrio merè meo: sed indicia secutus inspersorum certis intervallis peculiarium titulorum, quos in fronte cujusque Opusculi expressi. Capita quoque sic ut exhibui distincta in originali Codice visuntur, rubricâ & suo cuique indito numero dirempta ordinataque invicem.

V. Non dissimulo septem hæc Macarii Opuscula præcipuam mihi fuisse causam hujus Editionis adornandæ: cæterosque Autores undecim totidem his adjunctorum libellorum, non alio fermè consilio quam ut Macario pompam facerem, neve incomitatus parùm honestè prodiret, à me adscitos. Cui consentaneè proposito, agere hic paulò diligentius de Macario Magno debeo: non omissurus de aliis item reliquorum Autoribus Opusculorum suo cujusque loco & ordine, quæ dici oportere videbuntur.

Multa me ad impendendam Macarianis hisce Opusculis è situ eruendis diligentiam moverunt. Verbum vetus est S. Ambrosii: *Primus discendi ardor nobilitas est Magistri.* S. Patris autoritas Magno Athanasio æqualis, Magno *Lib. de Virg.*
quoque Antonio familiaris, in opere illa ipsa proferente, quæ divinitùs illlustratus Antonius antiquissimo discipulorum ac filio primogenito, intimi longo usu Contubernii Ministro fidelissimo, arcanè communicavit, digna visa est quam venerarer, & eâ commendatum nòn despicerem, latère in perpetuum sinendo, Volumen; præsertim spectabile utileque in paucis, ut mox ostendam; ubi priùs absolvero quod cepi, definiendo, quis sit iste Macarius inter plures, etiam Magni Antonii Discipulos quos idem signavit nomen.

Duo celebres Macarii feruntur, Ægyptius prior dictus, alter hoc Junior, Alexandrinus. Fasti sacri Ecclesiæ latinæ priorem die secundâ Januarii, alterum quintadecimâ memorant: Græci utrumque die mensis ejusdem undevigesimâ venerantur. Non falsò ambo discipuli Antonii vocantur. Viderunt enim audieruntque illum; sed seniorem Juvenes, serò tandem & obiter, ad ipsum, ut multi tunc, profecti ad brevem venerationem; reversi mox ad statas habitationes suas, à statione magni Anachoretarum Patris dissitas plurimùm. Ægyptius quippè Macarius in Scithi sedem habuit; Alexandrinus in Celliis:

quæ loca in Lybiâ sunt, longè à Thebaide distantia: in quâ & Mons interior ubi solus plerumque residebat Antonius, erat; & ab hoc non multum distans Mons exterior in quem subinde excurrebat, ut in eo habitantes suos Monachos viseret.

Ab hoc utroque Macario alium diversum, & ambobus seniorem fuisse, docent nos Athanasius in S. Antonii, Hieronymus in Pauli primi Eremitæ vitâ, dum aiunt Magnum Antonium duos secum discipulos intimos, Comites individuos, habuisse Macarium & Amatham; præsertim ultimis quindecim vitæ suæ annis; quos & solos obitûs sui testes, & sepulturæ, de quâ illis mandata suprema dedit, esse conscios voluit. Contigit S. Antonii obitus anno Constantii 19. Christi 356. Atqui de Macario Ægyptio, quem passim ponunt Alexandrino fuisse seniorem, ex ejus Actis constat, eum naturæ debitum solvisse anno Christi 391. nonagenarium, post annos sexaginta in Scithicâ solitudine transactos. Unde sequitur, capessivisse illum solitariam apud Scithin vitam anno Christi 331. ubi cum ad finem perseveraverit: nisi quod peregrinatus interdum ad Antonium est, visendi & consulendi ejus gratiâ, mox ad stationem regrediens suam: consequenter, haud sanè dici posse, fuisse hunc Ægyptium Macarium, illum Amathæ collegam, Ministrum & socium individuum Magni Antonii: quem ille jam ab anno Christi 341. (hic enim quintus decimus est ante mortem Antonii) dum in montem interiorem, illic reliquæ vitæ stadium decursurus secederet, in loco huic vicino, hoc est in monte exteriore, præstò semper sibi ad extremum esse jusserit.

VI. Hunc equidem Macarium socium Amathæ, existimo tam quinquaginta quæ dudùm extant inscriptæ nomine Macarii, Homiliarum Autorem; quàm horum septem Opusculorum quæ nunc edimus. Nam quod vir doctissimus Joannes Picus, qui Homilias illas à se latinè redditas vulgavit, opinatur scriptas eas fuisse à Macario Ægyptio scithicæ incolâ solitudinis; validè refellitur contrario testimonio Gennadii Massiliensis: cujus cap. x. libri de Viris Illustribus, hæc leguntur verba: *Macarius ille Monachus Ægyptius, signis & virtutibus clarus, unam tantùm ad Juniores professionis suæ scripsit Epistolam.* Ita ille: cujus tam idonei tam disertæ autoritati Testis, quid satis validum obtendi eluctandæ queat, haud video. atque adeò pro certo teneo, quærendum alium à Macario Ægyptio, Macarianarum Homiliarum autorem.

Suggeret forte quispiam alterum hoc Juniorem Macarium, vulgò dictum Alexandrinum à civitate in quâ natus est. At cum inter multa quæ de isto Macario Sozomenus lib. III. cap. XIII. Socrates lib. IV. cap. XVIII. & ex his de more Nicephorus lib. IX. cap. XIV. colligunt, nihil prorsùs referant, unde scripsisse quidquam eum quod in lucem ac famam exierit, possit intelligi: nec ei quisquam alius Veterum, quod sciam, aut Recentiorum hoc opus tribuat: quis non videt, magnâ nos invitari verisimilitudine ad Homilias istas Antiquissimo Macario magni Antonii intimo atque individuo Ministro vindicandas? Nec quâ eas occasione quove officio græcè à se redditas ex Antonii Magistri dictatis protulerit, latêre poterit reputantem: Præpositum cum ab Antonio

fuisse gubernandis ejus nomine quinque millibus Monachorum, qui ultimis quindecim Vitæ Antonii annis Monasterium Pispiritanum frequentabant. Hoc disertissimè testatur antiquissimus Vitæ Abbatis Posthumii scriptor anonymus, quem referunt, & à fide maximè commendant, nostri Bollandus & Henschenius Tom. 1. Januarii, Pag. 1006. Is enim narrans: Macarium post rectum à se solo aliquot à morte Antonii Annis Pispiritanum Cœnobium, senio se fatiscere sentientem in sui locum elegisse successurum sibi Posthumium: clarissimè ait fuisse Posthumii decessorem Macarium *B. Antonii discipulum*: ac mox tertio post versu: *nam idem Macarius ab illustri viro Antonio Monachorum ferè quinque millia acceperat gubernanda.* Nimirum S. Antonius qui literas à puero non didicisset, & patriâ unâ linguâ copticâ semper loquens, græcâ non expeditè uteretur: propterea solitus cum Græcis agere per Interpretem (ut hæc omnia disertè Athanasius testatur:) addens etiam: ad hoc ad manum habuisse hominem idoneum maximè (non alium opinor à Macario) insuperque ab instituto suo veteri Anachoreseos, hoc est, vitæ solitariæ recedere non volens; cum in Monte interiori; loco sibi divinitùs monstrato, solus perseverare usque ad mortem, pro ut revera fecit, decrevisset: nec tamen deesse vellet tot millibus Hominum qui undique ad eum, studio ad salutem æternam ex ipso proficiendi confluebant: eorum commorationi assignavit montem alium illi suo vicinum; & ad ejus differentiam, exteriorem vocatum: in quo Pispiritanum Monasterium extructum est, à Monachis frequentatum qui discretis cellulis circùm degentes, sparsi per spatium triginta milliarium, ad locum exterioris Montis, interiori propinquum, cui loco nomen erat, *Pisper*, ubi Amathas & Macarius residebant, soliti erant convenire, audiendæ gratiâ sacræ doctrinæ à Macario Antonii Interprete; quin & ipsius Antonii visendi, qui eò consueverat certis dierum intervallis se conferre. Nihil horum credi mihi postulo. En oculatum, referente Palladio in vitis Patrum, de his cunctis testimonium Cronii cujusdam Presbyteri Nitriensis: se venisse ajentis *ad Monasterium S. Antonii, in loco, qui Pisper dicitur. In quo* (inquit) *sedebant ejus discipuli Macarius & Amathas, qui etiam eum, cum dormiisset, sepelierunt.* addit: *expectasse se dies quinque, ut conveniret Sanctum Antonium. Dicebatur enim* (ait) *accedere ad hoc Monasterium aliquando quidem post decem dies; aliquando verò post viginti: aliquando vero post quinque, prout expediebat pro beneficio eorum qui veniebant ad Monasterium.* Porrò iis qui in eo erant Monasterio præfuisse Vicarium Antonii Macarium, clarè tradit idem qui viderat Cronius Presbyter, hoc modò supra descriptis adjungens. *Accidit autem ut alio die veniret Magnus* (Antonius) *serò vespere, amictus chlamyde pellicea. Ingressus est ergo suum Monasterium. Erat autem hæc ejus consuetudo, ut alloqueretur Macarium, & eum interrogaret: Frater Macari, venerunt ne hùc aliqui? Respondebat Macarius: venerunt. dicebat autem Magnus: sunt ne Ægyptii, an Hierosolymitani? dederat autem Magnus ei signum dicens: cum videris venisse aliquos quibus est minus negotii, dic adsunt Ægyptii. quando autem videris venisse aliquos Religiosiores & paulò consideratiores, dic:*

sunt Hierosolymitani. Hæc Cronius quæ viderat fide Presbyteri referens. Ex quibus manifestè patet: assiduè mansisse in Pispiritano Cœnobio Macarium: vices Antonii, quoad is vixit, gerentem: & videlicet quotidianas aut frequentes erudiendis aptas Monachis Homilias habentem, quarum ipse non tam Autor quàm Interpres esset. Audita enim ab Antonio copticè loquente, ipse græcè perorabat. Audi enim Athanasium in vita Antonii Tomo 2. Athanasianorum operum Edit. Paris. Anni 1627. Pag. 479. ubi postquam dixit: Antonium Alexandriæ præsentem tempore Persecutionis Maximini, obtulisse se ad Martyrium Præsidi alioqui fero & sanguinario, nec tamen, [quod impensè cupiebat] fuisse comprehensum: adjungit. *Erat autem Dominus illum reservans in nostram & aliorum utilitatem: ut in Ascesi quam è scripturis ipse didicerat, multis Magister fieret.* Magisterium autem istud Antonius exercuit copticâ, quàm solam, ut dixi, callebat linguâ: ex quâ S. Athanasius græcè reddit bene longas ejus orationes duas: priorem à pag. 461. ad 477. alteram à pag. 492. ad 497. sæpe etiam aliàs eruditas ejus eo de genere sententias, responsa & præcepta memorans, quorum pleraque eadem in Macarii Homiliis librisque hodiè apparent, haud dubio indicio Originis inde haustæ. Et illæ igitur Homiliæ Antonianæ potiùs quàm Macarianæ sunt: quippè quarum verus autor Antonius; merus fermè Interpres Macarius fuerit: prorsus idem unusque cujus nomen tum Homiliis; tum septem modò per nos editis Opusculis præfigitur. Etenim si non alius à Prisco Macario, prout ostendimus, quærendus autor est Homiliarum quinquaginta à Pico editarum, repertus nobis operâ eâdem fuerit, verus Autor septem quæ nunc damus Opusculorum. Tanta quippe germanitas comparando agnoscitur scriptionum ambarum, ut dubitari ferè nequeat, quin Patris unius duo fœtus sint. Sensa invicem congruentia: expressionis unus genius: elocutionis & styli saliva; structuræ atque ordinis forma par. Contextûs compositionisque totius color & succus idem. ut mihi quidem non nix, quod aiunt, nivi ad aspectum, non lac lacti, aut mel melli ad gustum similior quàm ista duo ad legentis sensum scripta videantur. Accedit suffragium communis utrisque nævi; quali maximè rapi ad persuasionem solent, qui expositum recens à partu, aut alio casu aliquo abreptum à Nutricis gremio infantem postquam diù quæsiere, dubitant an puer jam adultior pro tali oggestus, idem verè sit. Tunc enim ubi maculam aut verrucam in filiolo cum est natus observatam mater aut obstetrix in oblato quoque corpore notarunt; Exclamare consueverunt: nihil amplius quærendum: hic prorsus, hic ipsus est. Idem usu veniat par est nobis Macarium Homiliarum scriptorem in septem Asceticorum librorum Autore quærentibus. Deformitas quædam cernitur in Macarianâ Homiliâ tertiâ, doctrinæ nunc falsi convictæ; olim magnis Patribus visæ probabilis, de Corporeitate Angelorum & Animarum: eadem porrò cum Opusculo hujus Thesauri VI. cap. item VI. pag. 121. legatur, & quidem iisdem ferè verbis: quidni nos quoque jam convicti fateamur: manus hæc omninò manus; imo & vox quoque Homiliarum autoris Macarii est.

VII. Nolim tamen hâc offensum confessione labis Lectorem continuò

præjudicare

præjudicare, luce indignum & operâ Editoris eâ ſorde inquinatum Commentarium. nimis multos tam præceps ſententia proſcriberet. Nam è græcis S. Methodius Martyr, S. Baſilius Magnus, uti & hujus æqualis & familiaris S. Ephrem Syrus, Severianus Gabalenſis, S. Cyrillus Alexandrinus, Cæſarius, Anaſtaſius Sinaïta, & Alii: è Latinis verò Tertullianus, S. Auguſtinus, S. Fulgentius, S. Petrus Chryſologus, Arnobius, Caſſianus, Maximus Taurinenſis, Gennadius, Rupertus, S. Bernardus, hunc errorem hodieque ſuis extantibus conſignatum libris præferunt, prout allegatione locorum demonſtrat Dionyſius Petavius Tom. III. Theologicorum dogmatum lib. I. de Angelis cap. II. quid quod, cum ex modo nominatis quidam, uti Tertullianus & Caſſianus, alia pernicioſa ſuo ſuperſeminata tritico zizania habeant: nempe prior præter cætera errores damnatiſſimos Montaniſtarum: alter Semipelagianum odioſiſſimum dogma, quia illa uterque vitia magnis virtutibus redimunt, adeò non interdicuntur uſu ac luce, ut eorum etiam ſuadeatur lectio & commendetur: quis tam iniquus arcere cunctos viſu & contactu lucubrationum Magni Macarii conetur propter tres quatuorque verſus labeculâ nulli hodiè noxiâ reſperſos, in libris ſeptem ſanâ, inculpatiſſimâ, ſaluberrimâ eruditione redundantibus?

Licebit igitur per omnes æquos & prudentes nobis in hoc quoque Horto roſarum odore frui, vitato, quod facillimè poſſumus, ſpinæ unius aculeo: in hoc campo metere purum frumentum in annonam, neglecto, rejectoque unius illic forte adnati ſurculo lolii. Non vulgaris ſpes ad hoc operæpretii vocat: utique vix uſpiam alibi reperturos enucleatiùs, diſertiùs, intelligentiùs declaratam rationem omnem ac methodum Artis alioqui reconditæ ac perplexæ, ſerviendi Deo in ſpiritu, mentiſque ac voluntatis cujuſque noſtrarum viâ rectâ certâque promovendarum ad gratum divino Numini obſequium præſtandum; noſque per heroicarum exercitia virtutum elimandos ad perfectionem quanta Homini poteſt in hâc vitâ contingere: ſicque diſponendos ad ineundam ſtatim ab obitu poſſeſſionem Regni diligentibus Deum promiſſi. Juvabit etiam in puritate Catholici dogmatis, & capitibus præcipuis Orthodoxarum veritatum hodiè cum maximè adverſùs Hæreſes propugnatis miram Eccleſiæ quæ nunc vivit cum eâ quæ Magnorum Antonii & Athanaſii ævo floruit conſenſionem in his libris agnoſcere. Abſoluta in omnibus neceſſitas gratiæ ſupernaturalis ad bene operandum in ordine ad ſalutem æternam, cum ubique paſſim inſinuatur; tum diſertiſſimè aſſeritur cap. xv. Opuſc. vi. pag. 134. ubi non magis poſſe benè cogitari aut agi ſine ſpeciali naturæ meritum excedente Dei adjutorio dicitur, quàm videri ſine oculo, dici ſine lingua, ſine pedibus ambulari. Capite vero xix. Opuſc. vii. pag. 165. pulcherrimè idem adſtruitur inductione generali: Creatarum rerum, naturales etiam ſuas operationes exequi non valentium, niſi eis ſubveniat alienæ naturæ auxilium. Idem anteà demonſtratum fuerat Cap. iv. Opuſc. vi. Pag. 118. eò argutè applicatâ Evangelicâ Parabolâ decem Virginum, quarum quæ prudentes meritò dicuntur quinque, *peregrinum*, ait Autor, *à ſuâ ipſarum naturâ oleum, quod eſt ſpiritus gratiæ, in vaſis Cordis præſumpſerant . . . quinque verò fatuæ ea ſibi ſufficere ducentes quæ natura ipſis*

suppeditabat sua, excludi à thalamo meruerunt in quem priores sunt admissæ.

VIII. His opponi forte posset locus ex fine Capitis XXIX. Opusc. VIII. pag. 221. ubi Macarius ait: *renuere Hominem & non condelectari cogitationibus pravis sine Deo adjuvante, esse possibile.* At nihil hic doctrinæ Orthodoxæ de necessitate auxilii gratiæ actualis ad omnem Actum bonum positivum, contrarii est. Agit enim Autor de dissensu mere negativo, hoc est, suspensione assensus: quæ cum mera negatio & purum nihil sit, auxilio non eget, nisi pariter negativo. Talem esse Macarii mentem propè manifestè patet ex his ejus verbis immediatè præcedentibus: *sine Deo adjuvante, & per se ipsum, liberare se quemquam, quoad lucta quæ ipsi est cum cogitationibus expeditus fuerit, est impossibile.* Si quidem *liberare se & luctâ cogitationum expedire se*, Actus hominis positivos indicant; ad quales omnes prorsus indispensabiliter necessarium Dei per gratiam actuale adjutorium esse Autor pronunciat. de suspensione verò assensus merâ, quæ verè nihilum sit, concedit actuali eam auxilio non egere. Scio à quibusdam hodiè Scholasticis negari esse possibiles puras istiusmodi omissiones. Ab aliis tamen eæ non paucis nec parùm illustribus admittuntur. quorum sententiæ Macarius hoc loco suffragatur. agere enim se de merâ, ut dixi, cessatione voluntatis pravis cogitationibus tentatæ eo significat, quod cum suspensionem assensûs expressisset verbo, *renuere* aut *contradicere*, in quo erat emphasis quædam positivi actûs; quasi corrigens aut explicans, statim adjungit: & *non condelectari.* ubi *&*, ut sæpè aliàs, expositivum est, quasi diceretur, *id est.* His adjungat, si quis volet: Plerosque Theologos docere: ad Actus quidem omnes verè salutares, & meritorios vitæ æternæ, requiri actualem gratiam supernaturalem *in substantia* sive, ut loquuntur, *in entitate.* Ad non succumbendum autem tentationi per simplicem renutum merè naturalis ordinis, sufficere actualem gratiam supernaturalem tantum *quoad modum*, non verò *in substantia.* quod si putetur hic Macarius indicare voluisse, etiam sic expers erroris erit. Apparet prætereà septem hos libros scriptos ante natam Evagrii Pontici Origenistæ, & alumni hujus, Pelagii, doctrinam, quæ impeccabilitatem & salutis securitatem, cum plenâ extinctione Passionum Hominibus in hâc vitâ possibilem finxit. Contrà enim horum Autor, absolutam securitatem salutis in hâc vitâ, propter vertibilem in malum etiam post extases & visa divina voluntatem, ne primis quidem Apostolis post acceptum die Pentecostes Spiritum Sanctum concedit, Cap. XVI. Opusc. VI. Pag. 135. ut timere videlicet cum Paulo potuerint, *ne cum aliis prædicavissent ipsi reprobi efficerentur.* unde Capite libri ejusdem XX. Pag. 139. Exemplum affert Monachi post visum in Raptu Paradisum fœdè lapsi. quare Capitibus VIII. & IX. Opusc. VII. Pag. 152. & 153. perfectionem omnibus absolutam numeris & plenam impeccantiam homini viventi contingere ait posse solùm momentaneam in puncto raptûs, & extasi: post quæ iterùm peccabilem sic passum divina nihilominus esse pronunciat. Cap. autem Opusculi ejusdem VII. duodecimo, Pag. 157. hæc no-

tabilia ponit verba : *nondum autem quemquam vidi Christianum perfectum, aut omni ex parte in tempus omne liberum*, à periculo videlicet peccandi. Atqui Magnum Antonium viderat qui hoc scribit ; intimo ei convictu diu familiaris.

Contrarius est Scopulus Sanam Gratiæ doctrinam tradentibus vitandus, oppressio humani Arbitrii, ac vertibilis in contraria & contradictoria inficiatio libertatis. Hunc semper studiosissimè declinat Macarius hic noster ; Velis numquam non remisque in oppositam incumbens professionem Vertibilitatis indifferenter liberæ, sui compotis voluntatis, ita semper aut Gratiæ præsenti ad benè agendum, aut tentationi seu concupiscentiæ instiganti ad malè operandum consentientis, ut possit pro arbitrio resistere : in quo fontem residere meriti & vituperii ; verumque cardinem negotii humanæ justificationis aut depravationis, quatenus hæ imputabiles Homini sunt vel ad præmii meritum, vel ad pœnæ justissimæ reatum, verissimè hic Autor censet. Hæc cum paginis ferè omnibus perpetuò aut inculcat aut innuit ; tum Cap. præsertim Opusc. II. XII. & Opusc. VIII. III. Paginis 37. & 185. ex professo tam luculenter enunciat, ut qui sic loquitur sæculo Ecclesiæ fluente quarto, videri possit Orthodoxam de libero Arbitrio deque Gratiæ cum ipso ac Concupiscentiæ cooperante doctrinam non potuisse disertiùs uberiùs circumspectiúsque proponere, si Decreta & Canones sacræ Synodi Tridentinæ, sessionis VI. plus mille annis posteriùs celebratæ jam tum legisset. adeò illis consentaneè Catholicam de Hominum Justificatione fidem edisserit.

IX. Dicendum hîc aliquid superest de cognomento Magni, Macarii nomini adjuncto. Expressum id clarè præfert Antiquissimus quem exscripsi Codex, non solum in Macarianorum Opusculorum titulo : sed præterea in Opusculo IX. quod inscribitur : *Apophtegmata* Patrum, ut videre est pagina 243. quin & in Opusc. XVII. Nicephori. argumento, ni fallor, satis certo, receptum olim hoc fuisse, & usu vulgari tritum. Cujus triplex excogitari ratio potest. 1. Ingens viri meritum ; doctrinæ inquam ejus & sanctimoniæ præstantia : quas quotidiano propriè quisque longo usu experientiæ cum perspicerent ; & præsenti fructu sentirent tot millia Monachorum quos ante & post mortem Antonii annis plurimis lacte divini verbi aluit ; & efficacissimâ dexteritate ad profectum spiritus promovit, exemplo semper præiens in omni functione religiosi officij ; tam excellentem Magistrum sibi visi sint tali honorare appellatione debuisse, Evangelio etiam autore, ubi legebant Mat. V. 19. *qui fecerit & docuerit, hic Magnus vocabitur in Regno Cœlorum.*

Altera : quod cum Antonium solerent *Magnum* sine addito vocare : adeò ut istud adjunctum in nomen jam proprium migrasset, prout intelligitur ex suprà recitatis Cronii Presbyteri apud Palladium verbis : & Macarium viderent è sinu Antonii productum, vices ejus in ipsorum regimine gerentem, & in omni laude simillimum : æquum duxerint, post Antonii præsertim mortem, eodem Macarium impertire titulo quo Patrem & suum cunctorum communem, & pe-

culiarem ipsius, exemplarque archetypum, Magnum Antonium, dum viveret, honoraverant.

Postrema hujus rei sat verisimilis causa est: quod cum jam tum famâ florerent duo alii de quibus superiùs est dictum, Juniores Macarii & diversis in partibus degentes, Ægyptius & Alexandrinus, ut suum antiquiorem ab illis distinguerent, Magni eum insigniendum epitheto putaverint qui tunc vivebant; quod utinam constantiùs fuisset à Posteris observatum. sic enim foret damnosa & periniqua confusio vitata, quæ veneratione propriâ in Fastis Ecclesiasticis, Patris olim Sanctissimi & Cœlestium merentissimi honorum, obrutam ambiguitate memoriam fraudavit: ut cum dies assignatus anniversario cultui proprius in Martyrologiis & Menologiis signetur Ægyptio & Alexandrino Macariis; eorumque Acta separatim descripta legantur: solus antiquior ambobus & neutro minùs illustris Macarius magnus innominatus prætereatur. Cui, spero, medebuntur incommodo Antuerpienses nostri, quorum laus tanta est in Actis sanctorum illustrandis: si propriam Historiam vitæ Abbatis Pispiritani Macarii, ab Anonymo veteri, qui Posthumii ei succedentis Acta literis tradidit, ut ipse indicat, compositam, reperire alicubi potuerint, cum tineis forte adhuc blattisque luctantem.

X. Diù nos tenuit Macarius. utinam transigere velociùs queamus quæ de aliis sequentium Opusculorum Autoribus necessariò præfanda videbuntur. Nonum Opusculum Anonymi est collectoris sententiarum Patrum. Hujus ætatem prodit, quod non nisi antiquissimorum nomina recitat: argumento, eum ante posteriùs celebrium tempora vixisse. X. Opusculum simplicem in meo Archetypo Turrianeo Codice præferebat titulum qualem exhibeo. *S. Amphilochii de non desperando.* quod non fit hîc mentio Iconiensis Episcopatûs: uti neque suprà in titulo I. Opusculi S. Joanni Chrysostomo tributi citrà ullam Sedis Constantinopolitanæ memoriam, indicio est Opus utrumque ab iis Patribus fuisse scriptum dum adhuc privati inter Monachos viverent, antequàm in thronos promoverentur, quæ amborum talis temporis & argumenti lucubrationes in Monachorum Tabulariis relictæ fuerint, tanquam iis solis accommodatæ. Scio non unum esse in antiquâ Ecclesiasticâ memoriâ celebrem Amphilochium. tamen hujus quem hic edimus libelli verum fuisse Patrem antiquissimum illum doctrinâ & sanctimoniâ latè inclytum, ex Monacho Iconiensem Episcopum Amphilochium à SS. Basilio, Gregorio Nazianzeno, Hieronymo, multisque aliis Veterum magnificè laudatum, cujus in Martyrologio Romano ad diem IX. Kal. Dec. in Græcis Meneis eodem die splendida elogia leguntur, manifestè constat ex eo quod, in Operibus ejusdem S. Patris ante hos annos 40. Græcè simul latinèque Parisiis editis, quæ octava numero ponitur ejus Oratio, inscripta: *de Pœnitentiâ; & quod non sit desperandum:* duas hoc quod damus expansas scripto narrationes totidem planè recitat verbis continuâ serie, ab extremâ paginâ centesima, quæ illius Orationis ibi nona est, usque ad centesimam duodecimam. Et sunt ambæ illæ Historiæ adeò inopinatæ ac miræ, ut describenti mihi solicitudinem moverent, ne pro aprocry-

phis, & temerè confictis rejicerentur. quò cariùs habeo muniri eas tam irrefragabilis autoris minimè dubio nec cuiquam recusabili suffragio. Puto autem hunc Commentarium ab Amphilochio adhuc Monacho & Monachorum Institutore compositum. ex quo idem posteà Iconiensis Antistes, in occasione præmuniendi suum Populum adversùs tentationem desperationis, duo ista exempla verbis planè iisdem retulerit; alia plura omittens; quæ Monachis aliàs allegata utiliter; Sæcularibus docendis minùs opportuna viderentur.

XI. Opusculum undecimum equidem plurimi facio, propter efflorescentem in illo genuinam indolem verè asceticorum sensuum, & quendam suavissimè fragrantem ex uberi, quâ penitùs imbuitur, unctione spiritus, heroicæ sanctimoniæ odorem. Nullum libentiùs exscripsi: in nullo interpretando tantum intimæ dulcedinis sum expertus. quò mihi contendendum enixiùs statui ad ejus tempus autoremque, ignotissimum utrumque, vestigiis omnibus indagandum.

Continet id Alloquia quatuordecim studio Auditoris in literas missa prout excepta fuerant ex ore Senis cujuspiam grandævi longo usu vitæ religiosæ per omnes perfectionis Evangelicæ gradus ad apicem evecti sanctitatis quantam capit divinis adjuta beneficiis humana mortalitas. Alloquiorum Autor nominatur Beatus Abbas Zosimas. de exceptore tantùm innuitur fuisse illum ex ejus assiduis auditoribus unum, verisimiliter Sodalem ejusdem in quo degebat Zosimas Cœnobii. Diù de his & sollicitè disquirenti mihi, ea tandem sedit sententia: eundem istum esse Zosimam cum illo celebratissimo divinitùs electo ut sanctæ Pœnitentis Mariæ Ægyptiæ, seu, ut vulgò loquuntur, Ægyptiacæ, & cognosceret vitam, & funus curaret. Extat de his Commentarius omni fide firmatus, non Sophronii, ut perperàm inscribitur à multis (quod invictis argumentis confutatur ab ultimo ejus scripti Editore, Nostro Daniele Papebrochio Tom. 1. Aprilis. Pag. 69.) sed Anonymi Monachi Cœnobii prope Jordanem siti, in quo Zosimas ultimos suæ vitæ annos exegit. prout ipse innuit Autor sic scribens sub finem narrationis suæ, postquàm docuisset, reversum à S. Mariæ Ægyptiacæ funere Zosimam, quæ viderat & audiverat sæpè retulisse: *Perseverarunt autem Monachi* (post Zosimæ videlicet obitum) *hæc ipsa per traditionem discentes; atque ad communis utilitatis argumentum proponentes audire volentibus; sed non audivi quemquam scripto signasse narrationem. Ego vero quæ citra scripturam comperi, per literas curavi nota facere.* Indicia hinc exequar quibus moveor ad opinandum, horum Autorem Alloquiorum Zosimam, non alium esse ab eo cui testi unico Mariæ Ægyptiacæ notitiam debet Ecclesia; sicut Antonio, Pauli Primi Eremitæ. Primum: detector latebrarum Ægyptiacæ Mariæ Zosimas, à puero traditus Monasticæ disciplinæ in quodam Cœnobio Palæstinæ; in eo laudatissimè vitam asceticam exercuit per annos supra quinquaginta, testante id ipso, cujus hæc verba Monachus Anonymus exscribit; num. 3. suæ narrationis: *Dicebat autem ipse de se Zosimas: quod ab ulnis, ut sic loquar, paternis, in Monasterium istud datus, per annos quinquaginta tres in Monastico cursu perseveravit.*

Monasterium porrò istud, ut initio narrationis clarè dicitur, *fuit unum ex iis quæ per Palæstinam sunt Monasteriis.* Atqui hæc Alloquia Ejus sunt qui in Palæstinâ vixerit & consenuerit, nec aliam admodum orbis partem, quantum ex ejus verbis intelligitur, incoluerit. nam Alloquio VI. hæc loquitur: *Iter agebamus, Ego & Frater unus viâ Neapolitanâ, cum quibusdam Sæcularibus, venimusque ad locum ubi erat Telonium &c.* Fuit olim Neapolis celeberrima Palæstinæ civitas, teste inter innumeros alios Plinio, cujus hæc cap. XIII. lib. V. verba sunt: *Samariæ oppida Neapolis, quod Mamorta dicebatur &c.* Iterum Alloquio X. dicit Zosimas: *Cum essem in Monasterio quod est apud Tyrum.* Est quidem Tyrus Phœniciæ Urbs: sed quæ uti & Sidon, propter propinquitatem Palæstinæ contribuitur. Hodierni Geographi Palæstinam duodecim Israëliticarum Tribuum habitatione definiunt; nec cum veteris nec cum novi Testamenti Historiis consentientes. Nam Rex duodecim Tribuum Saül, ut ex I. Regum patet, & qui ei successit David, ut ex II. itemque ex I. Paralip. manifestum est, universam XII. Tribuum ditionem obtinentes, multa bella cum Philistæis, hoc est Palæstinis habuerunt; qui utique aliam ab Israëlitide terra regionem habitabant. Christus vero ipse qui se aiebat *non venisse nisi ad oves quæ perierant domus Israël.* Mat. XV. 24. Tamen ut ibidem v. 21. dicitur: *secessit in partes Tyri & Sidonis:* quod & Marcus cap. VII. confirmat. & ibi curavit filiam Chananææ, prout ibidem Evangelistæ narrant: quasi ut ostenderet, Phœnicem jam tum ad Palæstinam, prout hæc Israëliticam regionem denotat, pertinuisse. Certè in Historiis sacrarum Expeditionum, Tyrum Sidonem & Phœniciam universam, Palæstinæ partem videmus habitam. Antiquiores verò longè latiùs fines Palæstinæ porrexerunt, ut Ovidius qui ripam Tigris amnis marginem Palæstinæ vocat illo vers. Fast. II.

Inque Palæstinæ margine sedit aquæ

adstipulante Plinio qui lib. VI. cap. XXVIII. Sittacenem regionem Tigri continuam Palæstinæ accenset: ut omittam, quod testatur Plutarchus, Strymonem Macedoniæ fluvium, Palæstinum olim dictum. Cur? nisi quod Palæstina eò usque protendi videretur. ut ut de iis sit, certum videtur, post Judæam deletam primis Ecclesiæ sæculis, & IV. potissimum quo Zosimas vivebat, ut ostendemus, Tyrum Palæstinâ fuisse comprehensam: Herodi sane Agrippæ Nepoti Herodis magni, cum sub Cæsare Claudio parêret maxima Judææ pars, ut docet Josephus lib. XIX. Antiq. subjectos fuisse Tyrios & Sidonios, indicat S. Lucas Actorum XII. 20. quæ cum ita sint omnia, cur affirmare dubitemus, Monasterium quod apud Tyrum fuerit, verè situm in Palæstinâ dici potuisse? Meminit præterea Zosimas in quodam Alloquio *Campestrium*, ubi ait se fuisse. quæ hæc *Campestria* nisi Campus magnus Galileæ, & latissima illa planities tam sæpe in Scripturis memorata? alibi ait se Hierosolymis diversatum, aliàs quemdam se vidisse Cæsareæ. loca hæc omnia Palæstinæ, denique initio Alloquii XIII. Lauram Abbatis Gerasimi memorat, tanquam vicinam loco in quo tunc Zosimas degebat; Cœnobio nempe propè Jordanem; quo ex Tyrio migraverat: fuisse autem Lauram quoque, sive Monaste-

rium Gerasimi propinquum Jordani, clarè docet Moschus cap. CVII. Prati sic scribens: *uno ferè milliario distat à Jordane Monasterium quod Abbatis Gerasimi dicitur.* Ex his conficitur: tam Zosimam Alloquiorum Autorem, quàm repertorem Mariæ Ægyptiacæ, in Palæstinâ vixisse.

XII. Secundus est character *identitatis* utriusque Zosimæ; Genius amborum unus ac mores. Relator Actorum Mariæ; quod è scripto Anonymi Monachi patet, doctus quidem & disertus vir fuit; docere tamen vivâ præsentes voce contentus, à scribendo abstinuit. Audiamus hoc testantem Anonymum. sic num. 2. scribit: *Iste Zosimas Orthodoxus fuit: qui in uno Monasteriorum* (nempe Tyrio, ex suprà dictis) *ab initio conversatus, per omne Exercitationis* (*græcè Ascesis*) *genus probatus est, & ad omnem virtutem congruenter institutus: totum quidem ordinem in ejusmodi Palæstrâ solitum servari custodivit: multa verò & spontè adjecit, volens carnem spiritui subjicere: quod ita ei successit, ut propter multam rerum spiritualium experientiam, sæpiùs ex vicinis, aut etiam remotioribus Monasteriis ad eum confluerent plures, ipsius doctrinâ ad perfectionem informandi.* Ita ille. An non hæc & occasionem & argumentum horum Alloquiorum manifestè indicant? subdit mox idem: *Cum autem tantam Animarum tractandarum peritiam assecutus esset senex: nunquam remissiùs egit in meditatione eloquiorum divinorum: sed insistebat iisdem, seu decumberet strato, seu assurgeret, vel quidpiam manibus operaretur &c.* nusquam hîc scriptionis mentio: quâ certo & irrevocabili judicio abstinuisse Zosimam, nihil magis declarat, quàm quod Acta tam mira Mariæ Pœnitentis, quorum unus esset ipse conscius, scriptis haud commiserit; narrare verbo satis habens. sic enim habetur num. 40. Ejusdem Narrationis: *Zosimas reversus in Cœnobium* (à curato S. Mariæ Ægyptiacæ funere) *narravit omnia Monachis nihil eorum quæ audierat ac viderat reticens.* Paulò post. *Perseveraverunt autem Monachi hæc ipsa per traditionem discentes... sed non audivi quemquam scriptò signasse.* Adeò à scribendo alieni erant illi Veteres Ascetæ sancti: sibi videlicet ex instituto unis vacantes: exemplo Antonii Magni, qui cognitam à se solo mirabilem vitam Pauli Primi Eremitæ, multis licet annis ei superstes, nec scripsit, nec dictavit: voce tantùm narrare contentus: Posteritate id ignoraturâ, nisi Hieronymus Pauli memoriam è discipulis Antonii compertam literis consignasset. Ad quem modum Zosimas quæ admirabilia de Mariâ pœnitente sensibus præsens hauserat; etsi, cùm centenariam attigerit ætatem, ut in Vitis Patrum lib. 1. Pag. 299. disertè traditur, triginta totis minimùm annis Mariæ Ægyptiacæ supervixerit, tamen nec ipse, nec ejus suasu aut sponte sua quisquam Auditorum illius, ea curavit in Chartam mittere: donec serò extitit Anonymus Monachus qui Deo movente talem operam Posteris præstaret: quem equidem ipsum, aut divino simili motum impulsu alium è Cœnobitis, vel Tyrii prioris, ubi Zozimas diù vixit, vel alterius Jordani propinqui, quò jam senex migravit, Monasterii quempiam crediderim hæc nobis, quæ aut ipse à Zozima audierat, aut è referentibus cognorat Alloquia servasse, iis scripto complectendis.

Tertium extat indicium à tempore ductum, ni fallor, vehemens ad suadendum: B. Zosimam cujus hæc Alloquia nomen præferunt, eundem esse ipsum qui S. Mariam Ægyptiacam sepelivit. non multos per ea tempora famâ celebres fuisse Zosimas, indicat Anonymus Editor Actorum Mariæ: qui suum cum nostro cognominem, &, ut credimus, unum eundemque, à cunctis Synonymis se satis distinxisse credidit, ubi eum ab uno discrevisset; solo videlicet tunc noto alio Zosimâ. En id ejus testantia verba: *nemo autem appellationi soli inhærens, sermonem mihi existimet esse de eo Zosimâ qui circà doctrinam lapsus, minùs rectè sapuit. Alius enim hic, & ille alius multumque differunt inter se, quamvis nomenclaturam ambo eandem sortiti.* Sic ille. in cujus verbis si quærimus, quis sit ille alius Zosimas *qui circà doctrinam lapsus minùs rectè sapuit*, docebit id nos Marcellinus in lib. de Schismate Ursicini & Damasi: quem librum cum ex recenti memoriâ scripserit, intelligimus ejus autorem sub Damaso, aut paulò post, hoc est, circiter annum Christi 390. floruisse. Ibi autem meminit cujusdam Zosimi, sive Zosimæ, quem Ariani suis tinctum erroribus in Episcopatum Urbis per Italiam claræ, Neapolis, ejecto inde Orthodoxo & S. Episcopo Maximo, intruserunt. Hunc sua pœna celebrem fecit. Aggresso enim Episcopale Officium in Ecclesiâ Neapolitanâ obire, intumescens ei lingua extra os excessit: nec nisi Zosimâ extra Templum egresso retrahi potuit. quo facto cum iterùm ac tertiò Zosimas tentasset, ingressus Ædem sacram Episcopali fungi munere, toties pari coactus malo est abscedere compulsus. unde: *ob eam causam tandem cessit Episcopatu, ut pristinum sibi lingua officium redderetur.* [verba sunt Marcellini] qui mox addit: *non res antiquas referimus... nam & hodiè Zosimas in corpore est: usum linguæ non amittens, postquam maluit cum amissione Episcopatûs vivere.* videri potest hic Zosimas tam evidenti miraculo resipuisse: quæ causa fortasse fuerit Anonymo, de ejus errore ut præterito loquendi. quidquid in re sit; ex his habemus: & S. Zosimam, & alium ejusdem nominis non sanctum eodem tempore, hoc est sub finem quarti sæculi, vixisse. Hoc quidem Hieromonacho B. Abbati Zosimæ competit. nam cum Daniel Papebrochius noster Tom. 1. Apr. Pag. 68. argutè demonstret ex charactere Paschæ. S. Mariam Æpyptiam obiisse die 1. April. Parasceve Paschæ anno Christi 432. postquam pridie à Zosimâ circiter septuagenario, sacrum Christi Corporis & Sanguinis viaticum percepisset; Manifestum est eum multis annis ante quingentesimum Æræ Christi, non solum vixisse: sed vitam etiam asceticam sanctissimè coluisse in priori apud Tyrum Monasterio, ex quo antequam in aliud Jordani citimum migraret, vitam religiosam se in primo exercuisse per annos tres & quinquaginta, ipse, ut prius vidimus, testatur. Confirmat hanc Chronologiam totus Alloquiorum Zosimæ contextus. Nam ibi & Evagrius (non ille Origenista, sed alius antiquior sanctissimus Macarii discipulus) & Pachomius, aliique paris antiquitatis, tanquam homines recentis memoriæ nominantur: sed & cum alia referantur ex Vitis & Actis Patrum, nihil omninò proditur non anno Christi sesquiquingentesimo anteriùs. Ex his corrige quæ Rosvveidus noster, deceptus

tus

ptus corrupto Apographo Actorum Ægyptiacæ Mariæ ſub falſo nomine Sophronii vulgato, Annotavit ad vitas Patrum Pag. 299. his verbis: *Claruit Maria Ægyptiaca temporibus Juſtini ſenioris circa annum Dominum* 520. Ea enim metachroniſmo laborare integri ferè Sæculi, eruditè demonſtrat ſuprà laudatus Papebrochius: quem vide 1. Aprilis Tomo à Pag. 67. ad 70. Jure igitur noſtro hoc Opuſculum B. Zoſimæ Alloquia complectens, ſuperiori, quod S. Amphilochium Iconienſem Epiſcopum habet Autorem, ſine medio conjungimus, ordinem temporum ſecuti quo vitæ digeruntur amborum, ita comparatæ, ut communes annos aliquot habuerint; Amphilochii ſenectute, concurrente cum Zoſimæ adoleſcentiâ.

Non erit abs re hic ad extremum admonere: Joannem Moſchum, libri celebris jam olim, & à Sextâ generali Synodo laudati, cui, *Pratum ſpirituale*, titulus eſt, Autorem, hæc ſine dubio Zoſimæ Alloquia vidiſſe. Nam Cap. CCXI. ex iis decimum deſcribit, verbis inde ferè totidem referens Hiſtoriam Monachi qui expilari cellam ſuam à vicino Monacho, cum clarè vidiſſet, patientiſſimè tolerans: etiam poſtquam audivit improbiſſimum illum furem ob id facinus delatum ad Judicem, clauſum carcere teneri, primùm corrogatos cibos ad eum in cuſtodiam detulit; deinde à Judice liberationem ejus impetravit. Id ſolum diſcrimen eſt, quod cum Zoſimas dicat: Senem corrogaſſe ova & cathara, quæ ad furem vinctum deferret, Moſchus pro iis ponit: *aliqua eſculenta.* vitans forte neceſſitatem exponendi, quid eſſent cathara: quam vocem neque in ullis Gloſſariis declaratam reperi: & cum de eâ Græcos in Italiâ Monachos interrogarem, fatentes audivi, neſcire ſe prorſus quid ea ſignaret. unde ipſum vocabulum Latinis expreſſum literis in meâ interpretatione ſum coactus relinquere. Moſchus idem Cap. CCXII. exſcribit ex Alloquio XIII. duo Exempla Senum Sanctorum ultrò Latronibus offerentium ſua omnia: eâ ſola differentiâ, quod vocem *Scalidion* interpretatur *Marſupium pendens*, præterquam minùs peritè: cum vetus Theocriti Scholiaſtes ad Idyllium X. explicet vocabulum. *Scalis, inſtrumentum Agriculturæ.* unde *Sarculum* ſum interpretatus: ſed etiam improbabiliter numerans inter mobilia cellæ Monaſticæ *Marſupium*, præſertim (quod addit) *pendens*, quod ſtatim Latrones vidiſſent: nec opus habuiſſent abeuntes à Sancto Sene admoneri, ut quod non advertentes relinquebant, tollerent. eſt præterea Caput CCXVI. Prati ex Alloquio Zoſimæ Sexto deſcriptum. Caput vero CCXVIII. ex undecimo. Denique Caput CCXIX. ex tertiodecimo: ſed de his jam ſatis.

XIII. Zoſimæ Iſaac Syrum Opuſculi XII. Autorem proximè admotum ſubjungimus: quoniam hunc Poſſevinus, ex Gennadio referens, ponit Imperatorum Martiani ac Leonis temporum æqualem: quem & ait præter multa contrà Hæreticos: etiam Aſcetica ſcripſiſſe. ſuprà Opuſc. IX. Pag. 247. fit mentio cujuſdam Iſaac, qui fuerit diſcipulus Magni Arſenii. Idem is ſanè cum hoc noſtro eſſe potuit. Dubium quidem mihi non eſt quin quæ infrà Opuſc. XVII. Nicephori Monachi ex Iſaac Syro deſcribuntur, ejuſdem hujus noſtri ſint. Memini aliàs in Bibliothecâ Vaticana vidcre me multa & præclara Iſaac

Syri Opera, quæ multùm profutura si prodirent, Interpretis & Editoris Operam implorant. Theodorum Studitam Isaac Syro continuo, quod illum inter plerosque sequentium Autores Opusculorum certæ & notæ ætatis video esse. Vixit octavo seculo. Multa quæ de eo dicenda sunt, cumulatè congeret Vir Doctissimus omnium ejus Operum plenam & luculentam editionem adornans.

Abbatis Isaïæ quartum decimum est Opusculum. hunc alii Esaïam appellant, Ego Ecclesiæ Latinæ usum receptum in Isaïæ vocabulo efferendo, tenui, securus Scripturæ Græcorum in verbo Hebraicæ Originis. Bellarminus in libro de Script. Eccl. de eo ait: se quo tempore vixerit, invenire nequivisse. Vide etiam de illo Possevinum. Hujus quoque honorificè meminit infrà Nicephorus Monachus Opusc. XVII.

Sermo S. Philothei de Mandatis Christi Opusculum XV. conficit. quod non ponerem hoc loco ante tria sequentia, si crederem ejus autorem, quod aliqui autumant, esse illum cujus meminit Spondanus I. contin. Tomo ad annos 1350. 1354. 1355. & 1362. His ne assentiar, tria retrahunt, I. quod titulo Sanctitatis huic, in nostro Codice, tributo, parum congruant Hominis mores qui se Schismaticum actis & scriptis acrem præbuerit; quique Constantinopolitanum Patriarchatum scelere partum, justa pœna perdiderit. II. Quia nihil videtur causæ cur non compareret in titulo. Episcopatus Heracleensis & Patriarchatus Constantinopolitanus, quibus duabus successivè insignitus Infulis ille Philotheus dicitur. III. Quoniam scriptor Sæculi XIV. non potest credi Autor operis in Codice descripti cujus manus & Charta ætatem præferunt annorum, ut supra dixi, quingentorum. præsertim cum ibi post illud alia ponantur ætatis manifestè senioris. Scripserit ergo hunc sermonem multò antiquior quidam & sanctior, è plurimis omni ævo insignitis Philothei vocabulo Monachis.

De Theodoro Archiepiscopo Edesseno Opusculi XVI. Autore, non constat quis fuerit, unde oriundus, ubi vitam (quod apparet) Monasticam ante Archiepiscopatum exercuerit, quando & quâ occasione a Cœnobio ad Edessenam Cathedram fuerit promotus. Tom. XXII. Bibliothecæ Patrum Editionis novissimæ Lugdunensis quinquaginta ex ejus Capitulis, hoc est non totum dimidium libri ejus (quem integrum damus) idque mere latinè, exhibetur: deque eo in Generali Indice, Tom. I. dicitur; floruisse illum XII. Sæculo. sanè seriùs non potuit Theodorus noster, quàm istius Sæculi initio vivere. Testatur enim Eugenius III. Summus Pontifex literis ad Ludovicum Regem Francorum scriptis, quas recitat Baronius Tomo XII. num. XXXI. Anni 1145. captam à Saracenis eo anno Edessam, occiso ab iis Archiepiscopo pluribusque aliis. ex quo tempore vacasse illam Sedem apparet, quoad erepta Saracenis per Francos Edessa est: qui deinceps quandiù Hierosolymis regnarunt, Archiepiscopos ei Latinos dederunt. nec videtur verisimile Archiepiscopum à Saracenis interfectum, hunc ipsum fuisse Theodorum. Martyr enim fuisset dictus, qui in Turrianeo Codice duntaxat *Sanctus Pater noster* inscribitur. Obiisse ergo illum naturali morte ante annum 1145. credibile est, imo forte aliquantò submotiore re-

trò ætate. ut quem Saraceni Edessæ Expugnatores occiderunt, successor illius, non immediatus, sed secundus, tertius, quartusve fuerit.

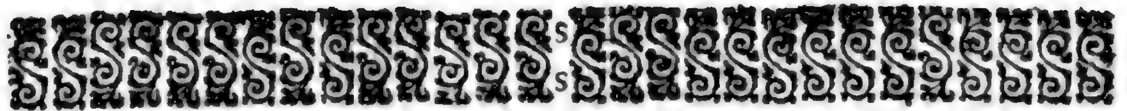
Paris cum Theodoro Edesseno ætatis Nicephorum Monachum opinari licet, Opusculi XVII. libri valde utilis, autorem, cum certiori rerum & Actorum ejus testimonio careamus.

Hoc forte antiquior fuerit Autor XVIII. ultimi Opusculi, Anonymus Monachus Cœnobii Græci Ordinis S. Basilii in Agro Tusculano, à S. Nilo Juniore circa finem Sæculi x. fundati, cujus amplificator insignis extitit, unus è Nili discipulis, ejusdemque successor tertius, S. Bartholomæus, cum quo se vixisse qui hanc ejus vitam conscripsit, significat. Certo autem charactere S. Bartholomæi Abbatis Cryptoferratensis ætas consignatur in hoc scripto, dum dicitur: Pontificem qui tunc Romanam regebat Ecclesiam, Juvenem, ob grave delictum clàm patratum morsu adactum conscientiæ Bartholomæum consuluisse: à quo cum audisset, quod in hâc vitâ legitur: *non licet tibi sacro fungi Sacerdotio. Opus est redigere te in ordinem & privatim animæ tuæ remedio vacare; ac divinum placare numen, cujus iram peccando provocasti.* Obsequens ille, *statim*, ut ibidem additur, *Throno relicto*, *privatus apparuit.* Fuit hic sine dubio Pontifex, quem alii Benedictum VIII. alii IX. numerant, Anno Christi 1033. creatus ambitu & factione cognatorum Tusculanorum Comitum, Adolescentulus vixdum puber. qui duodecim annis Romanam vexavit & conspurcavit Ecclesiam, anno tandem 1045. dejectus. Vide de his Ciaconium Edit. novissimæ Romanæ Tomo I. à Col. 775. ad 779. ultimam huic sedem Opusculo decrevi, quòd, non ut alia didacticum dogmaticumque sit, doctrinæ Asceticæ præcepta tradens: verùm ejus praxim in exemplo illustri Ascetæ clarissimi demonstrans. His jam nimis multis, etsi quæ adjungerem se offerant, verbum non addam, ne in librum excrescat Præfatio. Vale, LECTOR, & Fave.

FACULTAS PROVINCIALIS SOC. JESU
& Communicatio Privilegii Regii.

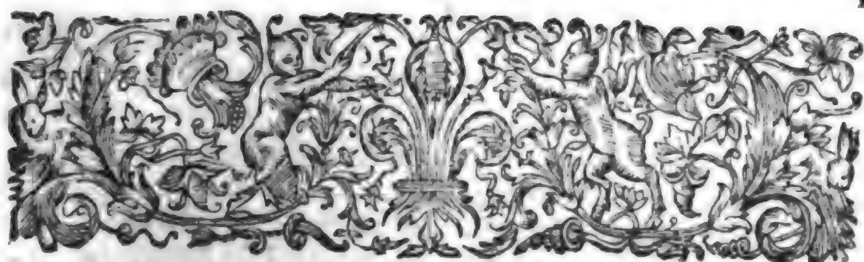
EGO PETRUS ALLEMAND Provincialis Societatis JESU in Provinciâ Tolosana, juxta Privilegium concessum à Regibus Christianissimis Henrico III. 10. Maii 1583. Henrico IV. 20. Decemb. 1605. Ludovico XIII. 14. Febr. 1612. & Ludovico XIV. nunc regnante, 23. Decembr. 1650: quo prohibetur omnibus Librariis & Typographis ne Libros ab ejusdem Societatis Hominibus compositos absque permissu Superiorum imprimant, permitto GUILLELMO BOSC ut Librum cui titulus est *Thesaurus Asceticus* &c. ab aliquot Societatis nostræ Theologis probatum, excudere & vendere possit. Datum Tolosæ die 21. Aprilis, anno 1682.

PETRUS ALLEMAND.

Series Opusculorum.

THESAURUS

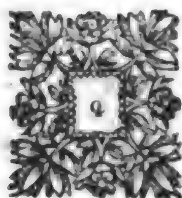
THESAURUS ASCETICUS

OPUSCULUM I.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΙΩΑΝΝ. ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Ἐπιστολὴ πρὸς Μοναχούς.

ΗΣΙ'Ν ὁ Θεῖος Ἀπόστολος ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν. πᾶς γὰρ λογισμὸς χωρίζων τὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, εἰ καὶ δοκεῖ ἀγαθὸς εἶναι· ἀλλ' ὅλος διάβολός ἐστιν· ἵνα μὴ εἴπω· τοῦ διαβόλου ἐστίν. ὅλος γὰρ ἀγὼν τοῦ διαβόλου τοῦτό ἐστιν, ἵνα ἀποχωρίσῃ καὶ ἀποσυκοληθίσῃ τὸν νοῦν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὰς κοσμικὰς περισύρῃ φροντίδας,

Sancti Patri Noſtri

IOAN. CHRYSOSTOMI

Epiſtola ad Monachos.

It divinus Apoſtolus; *Sine intermiſsione orate*; *Sine irâ & diſceptatione*. Omnis enim cogitatio ſeparans mentem à Deo; etſi bona eſſe videatur, tota diabol⁹ eſt; ut non dicam Diaboli eſt. Omnis enim Diaboli contentio in hoc certat, ut ſeparet, & deceptam delinimentis abducat à Deo mentem, atque ad mundanas

1. Theſſ. v. 17. 1. Timoth. II. 8.

tractam avertat curas: suggerens cordi cum commendatione usus legitimi, licitas quasdam voluptates, præcepta hominum quibus obtemperare sit conveniens, opportunitates benefaciendi, & alias in speciem probabiles cogitationes, revera rationis expertes omnis; quibus attendere omninò non convenit. Omnis è contrario contentio Animæ in hoc debet certare, ne unquam sinat separari à Deo mentem; nec convenire aut consentire cogitationibus impuris, vel vacare spectandis Simulacris ab illo veteri talium omnis formæ ac generis artifice Diabolo in mente depictis. Effingit enim hic imitatione vaferrimâ interdum figuras, nonnunquam habitus & vultus; diffingitque idem mox eadem, & in alia convertit; scenam repente mutans, ac variè misero illudens homini. Qui sæpe è loco in quo stat sibi videtur in alium translatus, ibique spectare personas aliquas, cum iis loqui, tractare, disponere aut constituere quædam inposterum agenda. Quæ cuncta nihil nisi præstigiæ, fraudesque diabolicæ sunt.

ἡδονὰς, ἐντολὰς καὶ εὐποιΐας, ὑπαγορεύων ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἄλλας εὐλόγους, ἢ μᾶλλον ἀλόγους ἐννοίας, αἷς οὐ προσέχειν ὅλως προσήκει. ὅλος δὲ ἀγὼν τῆς ψυχῆς ἐστὶ, τοῦ μὴ χωρίζειν τὸν νοῦν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· μηδὲ συνδοιάζειν, καὶ συνφρονεῖν τοῖς ἀκαθάρτοις λογισμοῖς· μηδὲ προσέχειν οἷς εἰκονογραφεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ ὁ παντομίμητος καὶ παλαιὸς ζωγράφος διάβολος· ποτὲ μὲν τύπους, ποτὲ δὲ σχήματα, καὶ πρόσωπα. μετὰ δὲ ταῦτα πάντα ὁ διάβολος ἀπομορφοῦται· καὶ ὁ ἄθλιος ἐν ἑνὶ τόπῳ ἑστὼς νομίζει ἀλλαχοῦ πού ποτε εἶναι, ἀπατώμενος. καὶ δοκεῖ βλέπειν τινὰς, καὶ προσώποις λαλεῖν, καὶ διατάσσεσθαι πράγματα. ἅπερ πλάνης ἐστὶ διαβολικῆς.

Oportet igitur stabilem in incessu reddere, ac rectè aurigari mentem, fræno ipsam regendo, noxiamque cogitationem omnem, & multos mali Dæmonis assiduè conantis nos pervertere; assultus elidendo per invocationem nominis Domi-

Χρὴ οὖν ἀσφαλίζεσθαι καὶ ἡνιοχεῖν τὸν νοῦν: καὶ χαλιναγωγεῖν αὐτὸν, καὶ πάντα λογισμὸν καὶ πᾶσαν τοῦ πονηροῦ ἐνέργειαν κολάζειν διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ ὅπου τὸ σῶμα ἵσταται, ἐκεῖ καὶ ὁ νοῦς ἔστω· ἵνα μέσον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς

καρδίας μηδὲν ἕτερον εὑρεθήσεται ὡς μεσότειχον, ἢ ὡς φραγμὸς ἐπισκοτῶν τὴν καρδίαν, καὶ χωρίζων ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν δὲ καί ποτε ἁρπάζῃ τὸν νοῦν, οὐ χρὴ τοῖς λογισμοῖς ἐγχρονίζειν· ἵνα μὴ ἡ συγκατάθεσις τῶν λογισμῶν εἰς πρᾶξιν αὐτῷ λογισθῇ ἐνώπιον κυρίου ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων.

ni nostri Jesu Christi : sicque efficiendo, ut ubi corpus nostrum orantium stat, ibi quoque mens figatur, à vago errore cohibita. quò videlicet inter orantis cor & Deum nulla reperiatur moles quasi maceriæ aut densæ sepis, intercepto transitu divinorum radiorum ipsum obscurans, & à Deo separans : quod si vis major abripiat animum haud valentem vitare primum appulsum imaginis ad peccatum invitantis, saltem id utique mens teneat, ne his spectandis moretur; jure verens ne morosa cogitatio in consensum pravis additum cogitationibus reputetur in conspectu Domini, in die judicij, quando judicabit Deus occulta Hominum.

Σχολάσατε τούτῳ διαπαντὸς, καὶ παραμείνατε τῷ κυρίῳ Θεῷ ἡμῶν ἕως οὗ οἰκτειρήσῃ ἡμᾶς. καὶ μηδὲν ἕτερον ζητήσητε ἢ μόνον ἔλεος ἐν ταπεινῇ καὶ ἐλεεινῇ καρδίᾳ. ζητεῖτε καὶ βοᾶτε ἀπὸ πρωῒ ἕως ἑσπέρας, εἰ δυνατὸν, καὶ ὅλην τὴν νύκτα, τὸ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ υἱὲ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησον ἡμᾶς.

Vacate igitur huic uni semper, & perseverate, attentè adstantes Domino Deo nostro, donec misereatur nostri. Neque ab eo aliud quæratis nisi misericordiam humili & miserabili corde. Quærite & clamate à mane ad vesperam. quin &, si possit fieri, continuè per noctem totam : *Domine Iesu Christe Fili Dei, miserere nobis.*

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς· βιάσασθε τὸν νοῦν ὑμῶν εἰς τοῦτο τὸ ἔργον ἕως θανάτου· πολλῆς γὰρ βίας χρήζει τὸ ἔργον τοῦτο· ὅτι στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ οἱ βιαζόμενοι εἰσέρχονται ἐν αὐτῇ· βιαστῶν γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μὴ χωρίζητε τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ

Oro ergo & hortor vos, ut adigatis mentem vestram ad istud opus usque ad mortem. Vi enim, & quidem magnâ, res hæc eget: quoniam arcta porta est, & angusta via quæ ducit ad vitam. Et ij per eam ingrediuntur soli qui sibi vim inferunt. violentorum quippe est regnum cœlorum. Quare etiam atque etiam

moneo ne ſinatis avelli abducive à Deo corda veſtra: ſed perdurate cuſtodientes ipſa, per ſemper præſentem vobis & quocumque circumlatam Domini noſtri Jeſu Chriſti memoriam: quoad implantetur nomen Domini cordi penitùs veſtro. & nihil aliud curetis, niſi ut magnificetur Chriſtus in vobis. Obſecro igitur obteſtorque denuò vos, ne ab hâc continuæ orationis regulâ umquam exercenda ceſſetis. Sed ſive comeditis, ſive bibitis, ſive aliud quid agitis, indeſinenter clamate: Domine Jeſu Chriſte Fili Dei, miſerere nobis. ut ipſa illa memoria Nominis Jeſu Chriſti Domini noſtri, excitet vos ad reſiſtendum ejus & veſtris Hoſtibus.

προσμένετε καὶ φυλάττετε αὐτὰς μετὰ τῆς μνήμης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ πάντοτε, ἕως οὗ ἐμφυτευθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἔσω ἐν τῇ καρδίᾳ· καὶ μηδὲν ἕτερον ἐννοῆτε, ἢ ἵνα μεγαλωθῇ χριστὸς ἐν ὑμῖν. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, τὸν κανόνα ταύτης τῆς προσευχῆς μηδέποτε καταπαύσητε· ἀλλ' εἴτε πίνετε, εἴτε ἄλλο ποιεῖτε, ἀδιαλείπτως κράζετε· κύριε Ἰησοῦ χριστὲ υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησον ἡμᾶς. ἵνα αὕτη ἡ μνήμη τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ ἐρεθίσῃ ὑμᾶς πρὸς πόλεμον τῶν ἐχθρῶν.

Omnia enim per memoriæ animadverſionem valet in ſe deprehendere agitata diverſis motibus in contrarium anima: ſeu mala ea ſint, ſeu bona. Priùs autem conari debet ut mala detegat intrà cor, deinde etiam bona. Memoriæ quippe ope ſeipſum poteſt humiliare: memoriæ ejuſdem bono uſu & auxilio valet convincere habitans in nobis peccatum. Quod & ejuſdem præſidio gnaviter abhibito abolebitur. Memoria inſtrumentum mali Dæmonis eſt ad vim ipſius omnem in corde noſtro exer-

Πάντα γὰρ διὰ τῆς μνήμης ἔχει εὑρεῖν ἡ βιαζομένη ψυχὴ, εἴτε πονηρὰ, εἴτε ἀγαθά. Πρότερον δὲ τὰ κακὰ ἔχει ἰδεῖν ἔσω ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ τότε τὰ καλά· ἡ γὰρ μνήμη ἔχει αὐτὴν ταπεινῶσαι· ἡ μνήμη ἔχει ἐλέγξαι τὴν ἐν ἡμῖν οἰκοῦσαν ἁμαρτίαν. καὶ ἡ μνήμη ἔχει αὐτὴν δαπανῆσαι, ἡ μνήμη ἔχει κινῆσαι πᾶσαν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ ἡ μνήμη ἔχει αὐτὴν νικῆσαι καὶ ἐκριζῶσαι κατὰ μέρος. Κατερχόμενον γὰρ τὸ μέγα τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ εἰς τὸν βυθὸν τῆς καρδίας, τὸν μὲν δράκοντα τὸν

κρατοῦντα τὰς νομὰς ταπεινοῖ· τὴν δὲ ψυχὴν σώζει καὶ ζωοποιεῖ. ἀδιαλείπτως τοίνυν προσμένετε, ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ κράζοντες· ἵνα καταπίῃ ἡ καρδία τὸν κύριον, καὶ ὁ κύριος τὴν καρδίαν, καὶ γένηται τὰ δύο εἰς ἕν.

cendam, motibus illud turbando ad peccandum impellentibus. Ipsa rursus memoria telum nobis est ad illum hostem repellendum & vincendum utile: atque adeo ad cuncta singillatim ab isto zizaniorum satore in nobis proseminata extirpanda germina. Descendens enim memoria Nominis Domini Jesu Christi, quasi dux partis melioris, in profundum cordis, ibi accubantem in suis pascuis Draconem humiliat & obterit; Animam autem salvat & vivificat. incessanter ergo perseverate in invocando cum clamore intra cor nomine Domini Jesu. Ut altè imbibat cor Dominum: vicissim autem Dominus cor imbibat. Quò sic duo illa misceantur & conflentur in unum.

Τὸ δὲ ἔργον τοῦτο οὐκ ἔστι μιᾶς ἡμέρας ἢ δύο· ἀλλὰ χρόνου πολλοῦ, καὶ καιροῦ, καὶ ἀγῶνος καὶ πόνου χρεία ἕως ἐκβληθῇ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἐνοικήσῃ ὁ Χριστός· οὐκ ἔστι γὰρ ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα· ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, ὡς ἔφησεν ὁ Ἀπόστολος.

Cæterùm hoc non unius aut duarum opus dierum est: sed longi temporis, sed resumpti diversis vicibus opportunè impetûs, sed contentionis laborisque maximi: quò ad eum res finem perducatur, ut prorsus eijciatur è corde Inimicus: introductusque illùc Christus ibi figat domicilium. *Non enim est nobis colluctatio adversùs carnem & sanguinem: sed adversùs Principatus &* Eph. vi. 12. *Potestates, contrà Spiritualia nequitiæ*, ut dixit Apostolus.

Οὕτως δεῖ τὸν εὐχόμενον εὔχεσθαι, ὡς ὅλον αὐτὸν συναγαγόντα καὶ συντείνοντα τὴν διάνοιαν. καλεῖν τὸν Θεὸν μετὰ ὀδυνωμένης ψυχῆς καὶ μηδὲ μακροὺς ἀποτείνοντα λόγους, μηδὲ εἰς μῆκος τὴν ἱκετηρίαν ἐκτείνειν· ἀλλ᾽ ὀλίγα καὶ ψιλὰ λέγειν ῥήματα. οὐ γὰρ ἐν τῷ

Sic oportet orantem orare, ut totâ in id collectâ priùs, indeque effusâ mente: Deum invocet afflictâ animâ & sensu malorum suorum ægrâ. Nec in longos extendi rem sermones est necesse: nec in diuturnum debet spatium supplicatio pro-

duci. & pauca & simplicia ad id verba sufficiunt. Nam spes impetrationis non in multitudine verborum, sed in mentis devotione sita est; prout ex iis videre
1. Reg. est quæ de Matre Samuëlis Anna memorantur. Quare censeo, non continuandam oranti ductu perpetuo supplicationem longis extensam sermonibus: sed crebrò iterandam, resumpto subinde post brevem cessationem rursus obsecrandi impetu. Hoc suadet Christus per Apostolum, è brevibus intervallis resumi orationem jubentem. Si enim in longum extenderis recitationem, subrepet tibi facilè negligentia, sæpè languebis, Diaboloque observanti & captanti momenta suis dolis apta, fiduciam dabis adeundi supplantandique te, tuamque abducendi mentem ab attentione ad ea quæ dicis. si autem crebras novo semper vigentes impetu orationes iteres, tempusque totum istis inspersum comprehenderis vivis eruptionibus frequentatis flagrantium petitionum, poteris multâ devotione orationes exequi.

πλήθει τῶν ῥημάτων· ἀλλ᾽ ἐν τῇ νήψει τῆς διανοίας κεῖται τὸ ἀκουσθῆναι· καὶ τοῦτο ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν Σαμουὴλ μητέρα τὴν Ἄνναν ἔστιν ἰδεῖν. Δεῖ τοίνυν τὸν εὐχόμενον καὶ μὴ μακροὺς ἀποτείνειν λόγους, καὶ συχνῶς εὔχεσθαι τὰς εὐχάς. ὁ Χριστὸς διὰ Παύλου ἐκέλευσεν ἐξ ὀλίγων διαλειμμάτων· ἂν γὰρ εἰς μῆκος ἐκτείνῃς τὸν λόγον, ὀλιγωρήσας πολλάκις, πολλὴν ἔδωκας τῷ διαβόλῳ τὴν ἄδειαν προσελθεῖν καὶ ὑποσκελίσαι σοι, καὶ τὴν διάνοιαν ἀπαγαγεῖν τῶν λεγομένων· ἂν δὲ συνεχεῖς καὶ πυκνὰς ποιῇς τὰς εὐχάς, τόν τε καιρὸν ἅπαντα τῇ πυκνότητι διαλαμβάνῃς, δυνήσῃ τὰς εὐχὰς μετὰ πολλῆς ποιεῖν τῆς νήψεως.

Vis discere quâ vigilantiâ, quâ attentione, quâ perseve-
1. Reg. rantiâ sit orandum, vade ad Annam. considera quid illa fecerit. Surrexerunt, ait, à mensâ cuncti, & statim illa, non in somnum versa est, non remissioni se dedit. unde mihi videtur, quæ tam agilis experrectaque subitò à cibatu ad orationem surrexerit,

Βούλει μαθεῖν ἀγρυπνίαν, προσευχῆς καὶ νῆψιν, καὶ προσεδρίαν, ἄπιθι πρὸς τὴν Ἄνναν, μάθε τί ἐποίησεν ἐκείνη. ἀνέστησαν φησὶ πάντες ἀπὸ τῆς τραπέζης· καὶ εὐθέως ἐκείνη οὐ πρὸς ὕπνον ἐτράπετο, οὐ πρὸς ἀνάπαυσιν. ὅθεν μοι δοκεῖ καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης καθημένη κούφη τις οὖσα μὴ βαρεῶς σιτίοις ποιεῖν· οὐ γὰρ ἂν τοσαύ-

τα ἀφίει δάκρυα· καὶ οὐκ ἐπειδὴ λαμπρὰν καὶ μεγάλην ἀφῆκε φωνὴν διὰ τοῦτο· ἀλλ' ἐπειδὴ μεγάλα ἔνδον κατὰ τὴν καρδίαν ἐβόα· ἡ φωνὴ γὰρ αὐτῆς οὐκ ἠκούετο φησὶ· καὶ εἰσήκουσεν αὐτῆς ὁ Θεός. οὐδὲν γάρ οὕτω φωνῆς χρεία ὡς διανοίας· ὥσπερ οὐδὲ ἐκτάσεως χειρῶν, συντεταμένης ψυχῆς, οὐδὲ γὰρ σχήματος, ἀλλὰ φρονήματος. κἂν γὰρ ἔξω ἐκκλησίας ᾖς, κράζε καὶ λέγε. Κύριε Ἰησοῦ χριστὲ ἐλέησόν με. εἰ καὶ μὴ κινοίη τὰ χείλη ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ βοῶν· καὶ σιωπώντων γὰρ ἀκούει ὁ Θεός. οὐ ζητεῖται τόπος, ἀλλὰ τρόπος. καὶ γὰρ ὅπουπερ ἂν ᾖς, εὔχου, ναός εἶ· μὴ ζήτει τόπον. θάλασσα ἦν ἔμπροσθεν, ὄπισθεν Αἰγύπτιοι καὶ μέσον ὁ Μωϋσῆς οὐδὲν λαλῶν· καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός· τί βοᾷς πρός με; καὶ σὺ τοίνυν ὅταν πειρασμὸς ἐπιτεθῇ σοι, ἐπὶ τὸν Θεὸν καταφυγε, τὸν δεσπότην ἐγκάλεσον· μὴ γὰρ ἄνθρωπός ἐστιν· ἵνα ἀπέλθῃς εἰς τόπον. ὁ Θεὸς ἀεὶ ἐγγύς ἐστιν. ἔτι σοῦ λαλοῦντος ἐρεῖ, ἰδοὺ πάρειμι. οὐδέπω τελεῖς τὴν εὐχὴν, καὶ αὐτὸς τὴν αἴτησιν δίδωσι. ἐὰν γὰρ διάνοιαν ἔχῃς καθαρεύουσαν τῶν ἀτόπων παθῶν, κἂν ἐν ἀγορᾷ ᾖς, κἂν ἐν ὁδῷ, κἂν ἐν θαλάσσῃ, κἂν ἐν πανδοχείῳ, κἂν ὅπου περ ἂν, δυνή-

haud quaquam gravaſſe ſtomachum eſcis. Non enim ſi hoc egiſſet, tot ſtatim funderet lacrymas. nec exaudiri meruit quòd altam & latè ſonoram extuliſſet vocem, ſed quòd magnum quemdam uni Deo ſenſibilem intùs in animo ſonum linguâ cordis edidit. *Vox enim ejus non audiebatur*, ait ſacer Scriptor, at exaudivit eam Deus. non enim tam ad hoc voce quam devotâ mente opus eſt. uti nec tam extenſione manuum, quàm dilatatione Animæ. Neque enim habitùs corporis, ſed ſenſûs mentis ea res eſt. Igitur quamvis extra Eccleſiam ſis, clama & dic: *Domine Ieſu Chriſte miſerere mei*: dic inquam, hoc, etiam immotis labris, ſolâ mente clamans. Utique cum etiam tacentes audiat Deus. non quæritur locus, ſed modus. Itaque ubicumque fueris, ora. Templum tu ipſe es. Ne ſolicitus de loco ſis, Mare erat ex adverſo; à tergo Ægyptij. In medio Moyſes nihil *Exod. XIV.* loquens. Et ait ipſi Deus: *quid clamas ad me?* Et tu ergo, ubi tentatio ingruerit, ad Deum confuge, Dominum invoca. Non enim Deus, hominis inſtar eſt, quem in uno ubi reſidet

loco quærere oportet. Deus semper propè est ubicumque illum vocaveris, adhuc te loquente, dicet, *Ecce adsum.* nondum absolvis orationem, & quod petis donat. Profectò si mentem habueris puram ab affectibus impuris, etiam in foro, etiam in viâ, etiam in mari, etiam in hospitio ac diversorio publico, poteris invocato Deo consequi quod cupis

σῃ τὸν Θεὸν καλέσας ἐπιτυχεῖν τῆς αἰτήσεως.

Dicit aliquis, *Petij, Et non*
Jac. iv. *accepi.* Ominò quia malè petiisti: vel sine fide, vel distractus, vel non tibi utilia postulans. quod si tibi convenientia petiisti. at in petendo non perseverasti. Scriptum enim est, *in pa-*
Luc. xxv. 19. *tientiâ vestrâ possidebitis animas*
Mat. x. 22. *vestras. Et qui perseveraverit usque ad finem salvus erit.* Si autem petis sine labore & perseverantiâ multâ; non accipis. Priùs quippe oportet desiderare: deinde quod desideraveris, quærere ex vero, in fide, & patientiâ, quæ tibi propriè conveniant, in nullo te redarguente propriâ conscientiâ: puta, quòd perfunctoriè, remissè aut negligenter petas. Tunc accipies quod esse in te Deus vult. Meliùs enim ille quam tu novit, quid tibi expediat. Et forte idcirco differt dare tibi quod petis, ut hâc mora procuret, te diutius secum esse, sibique adhærere, quod tuâ interesse perspectum habet: quodque ita cog-

Πολλάκις φησὶν, ᾔτησα, καὶ οὐκ ἔλαβον. Πάντως ὅτι κακῶς ᾔτησας, ἢ ἀπίστως, ἢ μετεώρως, ἢ τὰ μὴ συμφέροντά σοι· εἰ δὲ καὶ τὰ συμφέροντα πολλάκις ᾔτησας, ἀλλ' οὐ παρέμεινας. γέγραπται γάρ· ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσεσθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν· καὶ ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται· ἐὰν γὰρ οὐκ αἰτήσῃς μετὰ καμάτου καὶ ὑπομονῆς πολλῆς, οὐ λαμβάνεις. Δεῖ γὰρ πρότερον ποθῆσαι· ποθήσαντα δὲ ζητῆσαι ἐξ ἀληθείας, ἐν πίστει καὶ ὑπομονῇ, τὰ ἑκάστῳ συμφέροντα, ἐν μηδενὶ κρινόμενος ὑπὸ τοῦ οἰκείου συνειδότος, ὡς ἀμελῶς ἢ ῥαθύμως αἰτῶν. καὶ τότε λαμβάνεις ὅτε θέλει ὁ Θεός· κρεῖττον γὰρ σοῦ οἶδε τὰ συμφέροντά σοι· καὶ ἴσως διὰ τοῦτο ἀναβάλλεται, τὴν πρὸς αὐτὸν προσεδρίαν σοφιζόμενος· ἵνα γνῷς τί ἐστι δῶρον Θεοῦ, καὶ φυλάξῃς τὸ δοθὲν μετὰ φόβου. Πᾶν γὰρ ὃ μετὰ καμάτου πολλοῦ κτᾶταί τις, σπουδάζει τοῦτο φυλάσσειν. ἵνα μὴ ἀπολέσας αὐτὸ ἀπολέσῃ καὶ τὸν πολὺν αὐτοῦ κάματον: καὶ τὴν

χάριν

χάριν τοῦ Κυρίου ἀπειθήσας, ἀνάξιος γένηται τῆς αἰωνίου ζωῆς. Τί γὰρ ὠφέλησε τὸν Σολομῶντα ταχέως λαβόντα τῆς σοφίας, καὶ ἀπολέσαντα αὐτήν. μὴ οὖν ὀλιγοψύχει ἐὰν μὴ ταχέως λάβῃς τὸ αἴτημά σου. εἰ γὰρ ᾔδει ὁ ἀγαθὸς δεσπότης ὅτι ταχέως λαμβάνων τὴν χάριν οὐκ ἀπώλυς αὐτήν, ἕτοιμος ἦν καὶ πρὸ τῆς αἰτήσεως παρασχεῖν σοι· νυνὶ δὲ κηδόμενός σου τοῦτο ποιεῖ. εἰ γὰρ ὁ λαβὼν δοῦλος τὸ τάλαντον καὶ σῶον αὐτὸ φυλάξας, διότι μὴ προσειργάσατο, κατεκρίθη. πολλῷ μᾶλλον ὁ ἀπολέσας αὐτὸ κατακριθήσεται.

gnosces quàm pretiosum id quod concedet Dei donum sit. illudque propterea custodias cautè cum timore. Quod enim quisque labore acquisivit multo: studet acri servare vigiliâ. ne illo perdito, labores in ejus acquisitionem impensos perdat, & gratiâ Domini parùm reverenter ac contemptim habitâ, indignus fiat vitâ æternâ. Quid enim profuit Salomoni, citò accepisse petitam sapientiam, qui eam denique perdidit? Ne igitur in pusillanimitatem labens moereas, eo quod citò non accipias quod petis. Si enim sciret bonus Dominus, te gratiam citò concessam non perditurum, paratus utique fuerat præbere ultrò ipsam tibi antequam peteres. Nunc autem tibi consulens sic agit. Si enim servus ille talento accepto, & eo integro servato, condemnatus est, quia negotiatus in eo non fuisset: multò magis condemnabitur, qui quod accepit perdidit. *Mat. xxv.*

Πρόσεχε σεαυτὸν, καὶ πανταχότε σεαυτὸν περισκέπτου. Ἀκοίμητον ἔχε πρὸς τὴν σεαυτοῦ φυλακὴν τὸ νοὸς ὄμμα. ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις. κεκρυμμένοι βρόχοι παρὰ τοῦ ἐχθροῦ πανταχόθεν καταπεπήγασι. Πάντα οὖν περισκόπει, ἵνα σώθῃ ὥσπερ δορκὰς ἐκ βρόχων. ἐκείνη γὰρ ἀνάλωτός ἐστι τοῖς βρόχοις διὰ τὴν τῆς ὁράσεως ὀξύτητα. ὅθεν καὶ ἐπώνυμός ἐστι τῆς ὀξυδορκίας. ὅρα οὖν

Attende Tibi, & omni ex parte teipsum circumspice. vigilem adhibe ad tui custodiam mentis oculum. In medio laqueorum ambulas. abscondite tibi ab Hoste undecumque pedicæ defixæ stant. Omnia igitur solicitè circumspecta, ut salvus possis evadere, velut dama è laqueis. quibus illa idcirco capi nequit, quod visu acutissimo sit: unde &

græcum dorcadis nacta nomen est. Vide igitur ne deterior in tui custodiâ videare ratione carentibus bestiis: ne forte laqueis irretitus præda fias Diaboli, vivus captus, ad ejus voluntatem. Ergo attende tibi.

μὴ χεῖρον φανῇς τῶν ἀλόγων πρὸς τὴν σεαυτοῦ φυλακήν, μή ποτε ταῖς παγίσιν ἁλοὺς θήρα γένῃ τῷ διαβόλῳ ἐζωγρημένη εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα. πρόσεχε οὖν σεαυτόν.

Illud autem scire oportet: nos neque cujusvis alterius mandati observationem: neque ipsam in Deum caritatem, aut in proximum plenè perfectéque posse exequi temerè vagante & in alia ex aliis errabundè sparsâ mentis attentione. quin & ipsa exercitatio sacra, cujus est à Christi Evangelio disciplina tradita, tendens ad Dei gratiam promerendam effectione operum ipsi placentium, non perficitur aliter, quàm recessu mentis à curis sæculi, & abalienatione perfectâ à distractionibus cunctis aliò intellectum avertentibus. Hinc est quod Discipulis suis Dominus; postquam illos vidit ita dispositos, ut ab omni curâ & cogitatione deflectentium ab uno salutari proposito rerum abhorrerent, testimonium perhibuit dicens: *vos non estis de hoc mundo.* & è contrario affirmavit: Mundum non posse

Ioan. xv. 19.

Ἐκεῖνο μέντοι γινώσκειν χρή. ὅτι οὔτε ἄλλης τινὸς ἐντολῆς τήρησιν, οὔτε αὐτὴν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην, οὔτε τὴν πρὸς τὸν πλησίον, δυνάμεθα κατορθῶσαι ἄλλοτε περὶ ἄλλα τῆς διανοίας ἀποπλανωμένης. ἀλλὰ καὶ ἡ ἄσκησις τῆς κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ πρὸς Θεὸν εὐαρεστήσεως, ἐν τῇ ἀναχωρήσει τῶν μεριμνῶν τοῦ κόσμου, καὶ τῇ παντελεῖ ἀλλοτριώσει τῶν νοητῶν περισπασμάτων κατορθοῦται. οὕτω καὶ τοῖς μαθηταῖς ὁ Κύριος μετὰ τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἀμεθώριστον διάθεσιν, ἐμαρτύρει λέγων. ὑμεῖς οὐκ ἐστὲ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. καὶ ἀπὸ τοῦ ἐναντίου τὴν τοῦ Θεοῦ ἐπίγνωσιν τὸν κόσμον ἀδύνατον εἶναι δέξασθαι, μηδὲ τὸ ἅγιον χωρῆσαι πνεῦμα διεμαρτύρατο. Πάτερ γάρ φησι δίκαιε. καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω. καὶ τὸ Πνεῦμα δὲ τῆς ἀληθείας ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν. λυθῆναι οὖν δεῖ τῶν δεσμῶν τῆς προσπαθείας τοῦ βίου τόν γε ἀληθινῶς τῷ Θεῷ ἀκολουθῆσαι μέλλοντα. τοῦτο δὲ διὰ παντελοῦς ἀναχωρήσεως καὶ λήθης τῶν παλαιῶν

ἐθέλων κατορθοῦται. τοῦτο δὲ ποιήσαντας πάσῃ φυλακῇ τηρεῖν προσήκει τὴν ἑαυτῶν καρδίαν, μήποτε τὴν περὶ Θεοῦ ἔννοιαν ἐκβάλλειν, ἢ τὴν μνήμην τῶν θαυμασίων αὐτοῦ φαντασίαις τῶν ματαίων καταῤῥυπαίνειν. ἀλλὰ διὰ τῆς διηνεκοῦς καὶ καθαρᾶς μνήμης ἐντετυπωμένην ἔχειν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ὥσπερ σφραγῖδα ἀνεξάλειπτον τὴν ὁσίαν τοῦ Θεοῦ ἔννοιαν. οὕτω γὰρ περιγίνεται ἡμῖν ἡ πρὸς Θεὸν ἀγάπη, ἅμα τε διεγείρουσα πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου· καὶ ὑπ' αὐτῶν πάλιν αὐτὴ συντηρουμένη πρὸς τὸ διαρκὲς καὶ ἀδιάπτωτον. Καὶ τοῦτο δείκνυσιν ὁ Κύριος ποτὲ μὲν λέγων· ἐὰν ἀγαπᾶτέ με τὰς ἐντολάς μου τηρήσατε. ποτὲ δέ. ἐὰν τὰς ἐντολὰς τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου. Καὶ ἔτι δυσωπητικώτερον· καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρός μου τετήρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ· ὁ δὲ παραφθείρων ἐν τῇ ἐργασίᾳ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἐντολῆς, δῆλός ἐστι περὶ τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ ἀδρανῶν.

percipere Dei notitiam: nec Sanctum Spiritum accipere. Sic enim ait: *Pater juste, Mundus te non cognovit. Et spiritum veritatis mundus non potest accipere.* Solvi ergo necesse est vinculis adhæsionis per affectum ad res sæculares, eum, qui verè Deum sequi decrevit. Id porrò fit per omnimodum recessum, & oblivionem perfectam veterum consuetudinum. In hoc autem elaborantes planè oportet omni custodiâ servare cor suum: nec umquam ex eo Dei præsentis aspectum & venerationem ejici sinere: aut memoriam mirabilium ejus admixtione phantasmatum vanorum inquinari. Sed contrà omninò convenit perpetuò vigentem puræ insculptam memoriæ, animabusque velut sigillo indelebili impressam habere Sanctam de Deo cogitationem. sic enim provenit nobis caritas in Deum, simul nos excitans ad executionem mandatorum Domini: à quâ ipsa vicissim custoditur ut ad omnem sufficientiam duret; nec cujusvis impulsu tentationis excidat. Et hoc ostendit Dominus, aliquando quidem dicens: *Si diligitis me mandata mea servate*: aliàs: *si mandata mea servaveritis, manebitis in meâ dilectione: Sicut & ego* Ioan. *Patris mei præcepta servavi & maneo in ejus dilectione.* Qui xiv. autem in operando deficit ab exactâ observantiâ mandati, eum

palàm est firmâ & assiduâ non vigere Dei memoriâ.

Confert quoque Animæ vitare viciniam multorum, & habitatione uti segregatâ à consortio. nam mixtam habere cum plurimis consuetudinem vivendi, noxium est. Ne igitur per aures aut per oculos irritamenta vitiorum capiamus: & ut possimus perseverare in oratione, propriam nobis & seductam à turba eligamus domum. sic enim contractam Superioris vitæ licentiâ vincemus assuetudinem alienæ à Dei mandatis conversationis : & facultatem in eo secessu quandoque nanciscemur obsequendi præcepto illi Christi, *Si* Mat. xvi. *quis venit ad me, abneget semetipsum.* Oportet enim nos completè perfunctos abnegatione nostri, sublataque præterea in humeros Cruce Christi, sic ipsum sequi. Abnegatio autem sui est, totalis præteritorum oblivio, & suarum cujusque propriarum abjunctio voluntatum. Si vero vel minimum quidpiam reliquum teneamus nobis memoriæ terrenarum rerum in materiâ qualibet corruptibili; nostrâ ibi mente velut in luto defixâ, necesse fuerit expertem contem-

Συντελεῖ δὲ καὶ τὸ ἀμετεώριστον τῇ ψυχῇ, καὶ τὸ ἰδιάζειν κατὰ τὴν οἴκησιν· τὸ γὰρ ἀναμεμιγμένην ἔχειν ζωὴν, βλαβερόν. οὐκοῦν ἵνα μὴ δι' ὤτων ἢ δι' ὀφθαλμῶν ἐρεθισμοὺς δεχώμεθα, καὶ ἵνα δυνηθῶμεν ἐπιμένειν τῇ προσευχῇ, ἀφιστάμεθα πρότερον κατὰ τὴν οἴκησιν· οὕτω γὰρ καὶ τοῦ προλαβόντος ἔθους περιγινώμεθα ἐν ᾧ ἀλλοτρίως ἐζήσαμεν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. καὶ τὸ· εἴ τις ἔρχεται πρός με ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, τότε ἄν τις ἐν τούτῳ δυνηθείη πληρῶσαι. χρὴ γὰρ ἡμᾶς ἀπαρνησαμένους ἑαυτοὺς καὶ ἄραντας τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, οὕτως ἀκολουθεῖν αὐτῷ. ἄρνησις δέ ἐστιν ἑαυτοῦ ἡ παντελὴς τῶν παρεληλυθότων λήθη, καὶ ἡ τῶν θελημάτων αὐτοῦ ἀναχώρησις. ἐὰν δέ τι ὑπολιπώμεθα ἑαυτοῖς μνήμης τῶν γηΐνων ἐν οὐσίᾳ τινὶ φθαρτῇ, ἐνταῦθα τοῦ νοῦ οἷον ἔν τινι βορβόρῳ κατορυγέντος, ἀνάγκη τὴν ψυχὴν ἀθέατον εἶναι Θεῷ, καὶ πρὸς ἐπιθυμίαν τῶν ἐπουρανίων καλῶν, καὶ τῶν ἀποκειμένων ἡμῖν ἀγαθῶν ἐν ἐπαγγελίαις, ἀκίνητον ὅλως εἶναι, μηδὲ περὶ τῶν ἀναγκαίων αὐτῷ μεριμνᾶν συγκεχώρηται, οἷον τροφῆς καὶ ἐνδύματος, τούτοις ἐπιτρέπει λόγος· ὥστε οἷον ἀκάνθαις συνέχεσθαι πονηραῖς ταῖς ἐννοίαις τοῦ κόσμου τὸ παρὰ τοῦ γεωργοῦ τῶν ψυ-

χῶν ἡμῶν ἐγκαταβαλλομένης σπορᾶς τὴν καρποφορίαν ἐμποδίζουσαις· τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ εἰπόντος. οὗτοι δέ εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόντες, οἱ ὑπὸ μεριμνῶν, καὶ πλούτου, καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου συμπνιγόμενοι, καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. οὔτε γοῦν ἁμαρτίαις καιρόν τινα δώσομεν, οὔτε τῷ ἐχθρῷ τόπον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν καταλείψομεν, διὰ τῆς συνεχοῦς μνήμης ἔνοικον ἔχοντες τὸν Θεόν.

plationis Dei esse nostram animam: & cum ad desiderium cœlestium bonorum, tum ad spem repositorum nobis in divinâ promissione præmiorum immobilem. Omninò autem ne de necessariis quidem, puta alimentis aut indumentis, talibus licet, vel ab Evangelico præscripto permittitur, esse solicitis. Hoc enim foret implicatum hærere, velut spinis pessimis, mundi curis. Spinis, inquam, germinantem in agris nostrarum animarum è satu cœlestis Agricolæ segetem intercipientibus, & ne maturescere possit obstantibus. Dicente Christo Domino de districtis sæculari solicitudine: *Quod autem in spinas cecidit, hi sunt, qui à solicitudinibus & divitiis & voluptatibus vitæ suffocantur, & non referunt fructum:* Neque igitur peccatis opportunitatem ullam dabimus: neque Hosti locum in nostris cordibus relinquemus, si habitantem perpetuò in nobis Deum, per vigentem semper ejus memoriam, tenuerimus.

Luc. viij 14.

Καὶ ἡ προσοχὴ δὲ τῆς διανοίας, καὶ ὁ τοῦ μετεωρίζεσθαι ἐθισμὸς εὐκόλως ἂν διὰ τῆς ὀρθῆς ἀγωγῆς τοῖς τοιούτοις παιδίοις ἐγγίγνοιτο, εἰ παρὰ τῶν ἐπιστατούντων συνεχῶς ἀνακρίνοιντο, ποῦ ἔχουσι τὴν ἔννοιαν, καὶ τί στρέφουσιν ἐν τοῖς λογισμοῖς; τὸ γὰρ ἁπλοῦν τῆς ἡλικίας καὶ ἄδολον, καὶ πρὸς τὸ ψεῦδος ἀνεπιτήδειον ἐξαγορεύει μὲν εὐκόλως τὰ ἀπόρρητα τῆς ψυχῆς. ὑπὸ δὲ τοῦ μὴ συνεχῶς ἐγκαταλαμβάνεσθαι τοῖς ἀπηγορευμένοις ὁ τοιοῦτος φεύγοι ἂν τὰς τῶν ἀτόπων ἐννοίας

Cæterùm Adolescentulis qui ad sacram disciplinam instituuntur, non erit difficile inducere attentionem mentis, & consuetudinem non sinendi se aliò avocari ac distractionibus abripi, si Magistri regendis ipsis Præpositi crebris eos interrogationibus excitent, subinde percontantes, ubi tunc mentem habeant? quid in eo momento cogitatione versent? Simplicitas enim fuci expers illius ætatis propria, mentiri-

que insolens sinceritas, faciles eos reddit, ac promptos enunciandis ingenuè cordis arcanis. Prætereáque metus in posterum, ne cum semel erubuerint fatendis cogitationibus absurdis, iterùm in facto simili deprehendantur, efficiet, ut abhorreant ab admittendo deinceps primo aditu talium imaginum, quarum mentem occupantium non recusabilis confessio pudorem esset ipsis allatura.

τὴν ἐκ τῶν ἐλέγχων αἰσχύνην φοβούμενος.

Debere autem semper consignatam stare mentem imaginibus divinis, probat locus ille, ubi Deus ait: *Faciamus hominem ad similitudinem nostram.* De interiori loquens homine. Atenim forte dices: illic non agi de cogitationibus, ubi solùm dicitur: faciendum hominem ad imaginem Dei. Nam cogitatio non est homo. Audi ad hoc tibi respondentem Apostolum. *Licet is qui foris est noster homo corrumpitur: tamen is qui intus est renovatur de die in diem.* Vides duos ibi distingui homines, unum apparentem; alterum absconditum intra eum qui apparet. Habemus ergo hominem interiorem: & duplices quidam sumus: duorum autem istorum quis præcipuus homo sit, percontanti, verè respondebitur: esse illum utique qui intus est, potiùs quam exteriorem istum alterum. unde interior homo

Gen. I. 26.

II. Cor. IV. 16.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν· τὸν ἔσω ἄνθρωπον λέγει· ἀλλ' ἐρεῖς σύ, οὐ λέγει ἡμῖν περὶ λογισμῶν· τὸν ἄνθρωπον εἶπε κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ λογισμὸς πῶς ἄνθρωπος; ἄκουε τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ· δύο λοιπὸν γνωρίζων ἀνθρώπους, ἕνα τὸν φαινόμενον, καὶ ἕνα τὸν ὑποκεκρυμμένον ἐν τῷ φαινομένῳ· ἔστω τοίνυν ἔχομεν ἀνθρώπων, καὶ διπλοῖ τινες ἐσμέν· ἔστι τό γε ἀληθῶς λεγόμενον· ὅτι ἔνδον ἐσμὲν ἄνθρωποι· τὸ δὲ ἔξω, οὔ· ἀλλὰ τὸ τέλειον ἐν τῷ λογιστικῷ τῆς ψυχῆς ἔχοντες· ὥστε τὸ μὲν σῶμα ὄργανόν ἐστι τῆς τοῦ ἀνθρώπου ψυχῆς· ἄνθρωπος δὲ κυρίως τὸ κατ' αὐτὴν τὴν ψυχήν. ἔστι τῷ, ἀρξάτωσαν, τίνι ἄρχει, σώματι ἢ λογισμῷ; ἐν ψυχῇ τὸ ἀρχικὸν, ἢ ἐν σαρκί; ἀλλ' ἐν τίνι τὸ ἀρχικὸν ἢ ἐν τῇ τοῦ λογισμοῦ περιουσίᾳ; οὕτω γὰρ λείπεται τῇ δυνάμει τοῦ σώ-

ματος. ὁ ἄνθρωπος, τοσοῦτον περιέστι τῇ τοῦ λογισμοῦ κατασκευῇ· οὐχὶ, ποιήσωμεν κατ' εἰκόνα ἡμετέραν εἶπε, καὶ θυμούσθωσαν; οὐ γὰρ τὰ πάθη πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ εἰκόνα παρελήφθη, ἀλλ' ὁ λογισμὸς τῶν παθῶν δεσπότης. ἐδόθη σοι ἄρχειν τῶν ἀλόγων, ὥστε τοῦ ἀλόγου πάθους κρατεῖν· εἰ οὖν τῶν θηρίων ἄρχεις, διὰ τί τὰ ἔνδον ἀβασίλευτα καταλιμπάνεις; ἄρχων τίνων ἐκτίσθης, μὴ μέντοι λογισμοὺς ἔχε μετεώρους, μηδὲ κοῦφος ἔσο καὶ ἄστατος τῇ διανοίᾳ. ἄτοπον γὰρ εἰ τὰ μὲν πετόμενα ἔξω καταβάλλεις· σεαυτὸν δὲ κούφως ὥσπερ καὶ μετεώρως παραιρόμενον καταβάλλεσθαι. μὴ οὖν τυφωθῇς ἐπαρθεὶς ὑπὲρ ὃ εἶ, καὶ μείζω φρονήσῃς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, μηδὲ ἐπαινούμενος φυσιωθῇς, μηδὲ δόξαν ἐπιζήτει, μηδὲ μέγα τι σεαυτὸν εἶναι νομίσῃς· ἐπεὶ ἔσῃ ὡς πτηνὸν ἀστεῖον ὧδε κἀκεῖσε περιφερόμενον. ἄρχε τῶν ἐν σοι λογισμῶν, ἵνα γένῃ πάντων κύριος. ἡ γὰρ δεδομένη ἡμῖν ἀρχὴ τῶν ζώων ῥυθμίζειν ἡμᾶς ὀφείλει πρὸς τὸ ἑαυτοὺς ἡμᾶς ἄρχειν.

propriè nos ſumus. Siquidem hominis perfectio in rationali animæ facultate ſita eſt. ita ut corpus inſtrumentum duntaxat & organum ſit Animæ humanæ: homo autem verè ac propriè cenſenda ſit Anima. quare quod de hominibus jam formatis Deus Creator dicit: *& præſint*, utri parti competere tradita hæc imperandi putanda poteſtas eſt; corpori. ne, an menti? In animâ-ne (inquam) reſidet principatus, an in carne? fatebitur profectò quiſquis ſapit, in mente ac ratione corporis rectrice Imperium hominis ſitum. Quantum enim multis homo animantibus robore corporis cedit, tantum cunctis antiſtat vigore mentis, & victrice virium omnium corporearum induſtriâ. Num igitur poſtquam dixit Deus: *faciamus homines ad imaginem*, adjunxit; non, *& præſint*: ſed: *& iraſcantur?* minimè. Nam ejuſmodi turbulentorum hominis motuum forma haud ſanè ad imitationem divinæ imaginis eſt effícta. uni enim Dominæ perturbationum menti, hæc ad Dei ſimilitudinem efformatio convenit. Datum tibi eſt irrationalibus præeſſe: itaque inſurgens in te ſine ratione motus ſubjectus tibi debet eſſe, ac tributâ iſtâ tibi autoritate temperandus. Quorſum enim beſtiis imperes, belluinis in te ortis obſequens motibus? Regnum tuum à teipſo in-

Gen. 1.

choa. in regnandi enim sorte conditus es. ne ergo in cogitationes te effundas temerè vagantes. ne levis, ne instabilis mente sis. Incongruum quippe est, habere te vim & artem dejiciendi cum libet in terram Aves per aërem volantes: te vero ipsum levitate vituperabili sublimem, & superbè cum præcipitij periculo eminentem nescire demittere quando convenit. Ne igitur inflеris exaltatus suprà quod es. ne supra humanæ naturæ tuæ modum magnificè de te sentias. ne intumescas laudibus tibi datis. ne gloriam quære. ne te magnum aliquid reputa. Si enim hæc agas, eris ut volucris instabilis hùc illùcque se temerè circumferens. Impera natis in te cogitationibus, ut sis Dominus universorum. Concessum quippe nobis in Animalia imperium dirigere nos debet ad nobis metipsis imperandum.

Vt enim oculo circumagenti se perpetuò; & nunc quidem in obliqua hinc & hinc circumvagante: mox ad alta, statimque ad infima, sese creberrimè vertente, introspicere liquidò, & perspicacissimè discernere propositam rem non licet. Sed intendere ipsum & ex proposito defigere totam in objecto aciem necesse est, ut veram & exactam ejus expressionem effingat: sic & mentem hominis innumeris solicitudinibus undique districtam impossibile est obtutum ita in veritate figere, ut eam liquidò cognoscat; ac paratam esse ad excipiendas corde informationes Magisterij divini; prohibentibus id ex pravâ consuetudine haustis præjudiciis va-

Ὡς γὰρ ὀφθαλμῷ περιαγομένῳ συνεχῶς· καὶ νῦν μὲν περὶ τὰ πλάγια περιφερομένῳ· νῦν δὲ πρὸς τὰ ἄνω κάτω πυκνὰ στρεφομένῳ, ἰδεῖν ἐναργῶς τὸ ὑποκείμενον οὐχ οἷόν τε· ἀλλὰ χρὴ προσερεῖσαι τὴν γνώμην τοῦ ὁρατοῦ εἰ μέλλει ἀληθῆ ποιεῖσθαι τὴν θέαν· οὕτω καὶ νοῦν ἀνθρώπου ὑπὸ μυρίων φροντίδων περιελκόμενον ἀμήχανον ἐναργῶς ἐνατενίσαι τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ἕτοιμον εἶναι ὑποδέξασθαι τῇ καρδίᾳ τὰς ἐκ τῆς θείας διδασκαλίας ἐγγινομένας διατυπώσεις, ἐκ πονηρᾶς συνηθείας προκαταχόντων αὐτὴν διδαγμάτων· ἄλλως γὰρ ἐγγραφῆναι ἐν τῇ ψυχῇ τὰ θεῖα οὐκ ἔστιν, μὴ τὰς ἐξ ἔθους προλήψεις αὐτοῦ ἐξελόντα· νοῦς γὰρ μὴ σκεδαννύμενος ἐπὶ τὰ ἔξω, μηδὲ ἀπὸ τῶν αἰσθητηρίων ἐπὶ τὸν κόσμον διαχεόμενος ἐπάνεισι μὲν

πρὸς

πρὸς ἑαυτόν. διὰ ἑαυτοῦ δὲ πρὸς τὴν περὶ Θεοῦ ἔννοιαν ἀναβαίνει· κἀκείνῳ τῷ κάλλει περιλαμπόμενός τε καὶ ἐλλαμπόμενος, καὶ αὐτῆς τῆς φύσεως λήθην λαμβάνει· μήτε πρὸς τροφῆς φροντίδα, μήτε πρὸς περιβολαίων μέριμναν, τὴν ψυχὴν καθελκόμενος· ἀλλὰ σχολὴν ἀπὸ τῶν γηΐνων φροντίδων ἄγων τὴν πᾶσαν ἑαυτοῦ σπουδὴν ἐπὶ τὴν κτῆσιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἀποτίθησιν.

narum opinionum quibus se præoccupari passa est. Insculpi quippe animo Divina simulacra non aliter possunt, quàm priùs ex eo erasis deletisque præscriptionibus mundanis quibus antea consignata est, usu longo inveteratæ consuetudinis autoritatem velut irrefragabilem adeptis. è contrario mens non sparsa in res exteriores: neque per sensus in Mundum effusa; redit primum in seipsam: deinde per bonum sui usum ad Dei, invante ipso, cogitationem ascendit. Divinæque illius affusâ circum intusque illapsâ penitùs luce resplendens, ipsius quoque naturæ oblivionem capit; Animam haud sinens suam trahi vel ad necessarias alimenti ac indumentorum curas. Sed à terrenis plenè feriata solicitudinibus, studium colligens confert universum in unam acquisitionem bonorum æternorum.

Οὕτως ἐγὼ νοῶ τοῦ Δαβὶδ ἐκεῖνο τὸ πρὸς Θεὸν εἰρημένον. τὸ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου· ἐν δὲ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι; ὥσπερ γὰρ ὁ μνημονεύων Θεοῦ οὐ φοβεῖται τὸν ψυχικὸν θάνατον, οὐδὲ ἔστιν ἐν τῷ τοιούτῳ θάνατος· οὕτω τοῖς ἐν ἀμνηστίᾳ Θεοῦ τεθνήξασιν οὐκ ἔστιν ἐξομολόγησις καὶ διόρθωσις.

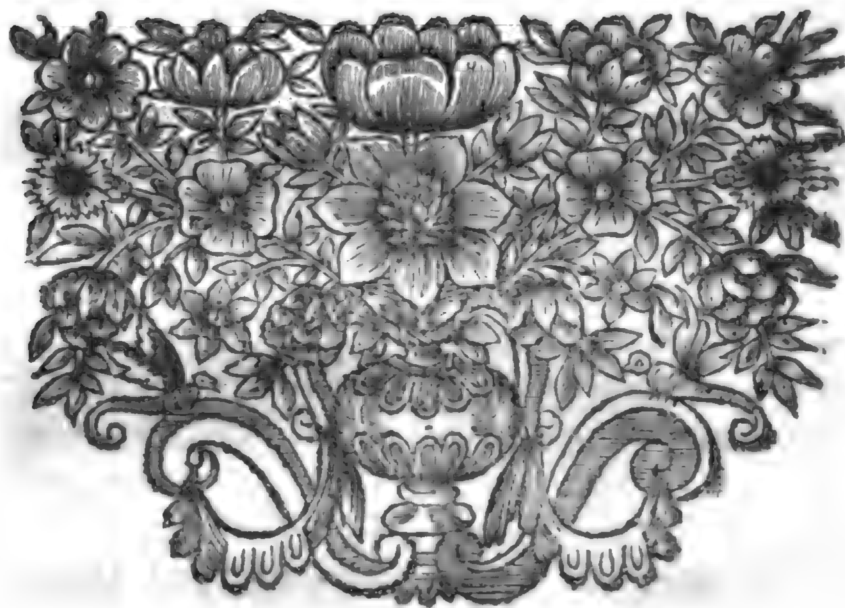
Sic ego intelligo illud Davidis dictum ad Deum: *Non est in morte qui memor sit tui: in Inferno autem quis confitebitur tibi?* Sicut enim qui memor est Dei non timet animæ mortem; neque in tali mors est: ita iis qui Dei oblivione sunt mortui, non est confessio nec correctio.

Οὐ τοσοῦτον δυσχερὲς εὑρεθήσεται τὸ ποταμοῦ ἀνακόψαι ὁρμὴν ἐπὶ τὰ κάτω μὴ φέρεσθαι, ὅσον νοῦ ῥύμην ἀναχαιτίσαι μὴ ἐν τοῖς ὁρωμένοις σκεδάννυσθαι πρὸς δὲ τὰ

Arduum quin hoc sit, non nego. Neque enim adeò difficile reperietur fluminis in pronum præcipitis lapsum sistere: ac mentis impetum re-

primere, ne per sensibilia spargatur: at ad superna, & suæ spirituali naturæ cognata, reflectatur: quoties iis se admovere orando voluerit. Prius quippe illud secundùm naturam est: hoc alterum præter naturam.

ἄνω καὶ συγγενῆ ὅτε βούλεται τῷ εὐχομένῳ συνάγεσθαι. καὶ τοῦτο μὲν κατὰ φύσιν· ἐκεῖνο δὲ παρὰ φύσιν καθέστηκεν.

OPUSCULUM II.

τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Περὶ φυλακῆς Καρδίας

λόγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Πῶς δύναται λέγειν ὁ τυχών· ὅτι νηστεύων, καὶ ξενιτεύων, καὶ ψωμίζων μου τὰ ὑπάρχοντα ἅγιός εἰμι; ἅγιός ἐστι. οὐ καθαρθεὶς τὸν ἔσω ἄνθρωπον; οὐ γὰρ ἡ ἀποχὴ τῶν κακῶν ἐστιν ἡ κάθαρσις· ἀλλ' ἡ κατὰ συνείδησιν τελεία κάθαρσις· εἴσελθε γὰρ ὦ οὗτος διὰ τῆς τῶν λογισμῶν σου ἐπιστάσεως πρὸς τὸν αἰχμάλωτον καὶ δοῦλον τῆς ἁμαρτίας νοῦν σου, καὶ ἴδε τὸν κατώτερον τοῦ νοῦ καὶ βαθύτερον τῶν

S. P. N.

MACARII MAGNI

De Custodia Cordis

Liber.

CAP. I.

QVOMODO potest dicere quilibet: Iejunans, peregrè degēs, divisis dispertitisque bonis meis omnibus, Sanctus sum? An ille Sanctus est qui nondum emundavit interiorem hominem? non enim qualiscumque abstinentia à malis: Sed quę intimos conscientiæ sinus omni inquinamento cum diligentia expurgat, perfecta demum

emundatio eſt. Ergo ingredere ſis heus tu, in laxa penitùs conclavia latè intùs vagantium cogitationum tuarum, ad tuam captivam & ſervam peccati mentem : & vide in intimo ejus fundo, ſub turbâ bullientium cogitationum, in ipſis, quæ animæ penetralia dicuntur, occultiſſimis conſcientiæ receſſibus, reptantem nidulantemque anguem qui te occidit, veneno ſuo infectis vitalibus animæ tuæ partibus ac membris. Abyſſus enim imperſcrutabilis cor eſt. & ſi quidem anquem iſtum interfeceris, tunc ſanè aude apud Deum gloriari de tuâ puritate. Sin minus : humiliatus, ut indigens & peccator, accede ad Deum & coràm illo procide orans, ut te ab occultis tuis mundet.

λογισμῶν, εἰς τὰ λεγόμενα ταμεῖα τῆς ψυχῆς σου τὸν ἕρποντα καὶ ἐμφωλεύοντα ὄφιν, τὸν φονεύσαντά σε διὰ τῶν καιριωτέρων τῆς ψυχῆς σου μελῶν. ἄβυσσος γάρ ἐστιν ἀκατάληπτος ἡ καρδία· καὶ ἐὰν τοῦτον φονεύσῃς, καύχησαι τῷ Θεῷ περὶ καθαρότητος. εἰ δὲ μή· ταπεινωθεὶς ὡς ἐνδεὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ὑπὲρ τῶν κρυφίων σου δεόμενος τοῦ Θεοῦ.

CAP. II.

Vera mors intus in corde abſcondita eſt, quâ exterior homo, utcumque ſpirare videatur, revera eſt mortuus. Si quis igitur in illo arcano cordis à morte ad vitam tranſit, is verè vivit vitâ perenni, nec ampliùs moritur. Etſi enim talium quoque corpora, ſeparantibus ſe ſtatuto tempore ab iis animabus, certo ſpatio ſolvuntur & corruptioni ſubjacent : eadem tamen, ut pote Sanctificata, reſurgent cum glorià. Propterea ſomnum vocamus mortem Sanctorum.

ΚΕΦ Β.

Ὁ ἀληθινὸς θάνατος ἔνδοθεν ἐν τῇ καρδίᾳ κέκρυπται· καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔξω νενέκρωται. εἴτις οὖν μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν ἐν τῷ κρυπτῷ, οὗτος ἀληθῶς εἰς τοὺς αἰῶνας ζῇ, καὶ οὐκ ἀποθνήσκει. ἀλλ' εἰ καὶ τὰ σώματα τῶν τοιούτων λύεται πρός καιρόν τινα· ἀλλ' οὖν ἡγιασμένα τέ εἰσι καὶ ἐγείρονται σὺν δόξῃ. διὸ καὶ ὕπνον λέγομεν τὴν κοίμησιν τῶν ἁγίων.

ΚΕΦ. Γ.

Ὅλος ὁ ἀγὼν τοῦ ἀντικειμένου οὗτός ἐστιν, ἵνα δυνηθῇ τὸν νοῦν ἡμῶν ἀπὸ τῆς περὶ Θεὸν μνήμης καὶ ἀγάπης ἐκσπάσαι, δελεάσμασι γηΐνοις χρώμενος, καὶ ἀπὸ τοῦ ὄντως καλοῦ παρεκτρέπων ἐπὶ τὰ δοκήσει, ἀλλ' οὐκ ὄντως καλά. πᾶν γὰρ ὃ ἐὰν ποιῇ ἄνθρωπος καλὸν, σπιλοῦν καὶ μιαίνειν ὁ πονηρὸς βούλεται· καὶ τὴν ἰδίαν ἐπεισπορὰν τῆς κενοδοξίας ἢ οἰήσεως τῇ ἐντολῇ συμμιγνύειν ἀγωνίζεται· ἵνα μὴ διὰ Θεὸν καὶ μόνον κατὰ προθυμίαν ἀγαθὴν τὸ γινόμενον ἀγαθὸν γένηται.

CAP. III.

Totum Adversarij certamen in eo desudat, ut queat mentem nostram à Dei recordatione & amore abstrahere, illecebras ad id adhibens terrenas, omnique arte satagens affectum sensumque nostros ab eo qui unus verè bonus est, ad ea quæ solâ opinione, non autem solidâ veritate, bona sunt, avertere. Quodcumque enim homo bonum facit, polluere ac contaminare improbus conatur. maximéque contendit cum quem videt legi observandæ operam dantem, operi bono aut vanæ gloriæ, aut tumidæ sui præfidentiæ labes inspergere. ne Dei solius causa, & ex bono veréque laudabili proposito, quod exteriùs bene fit, interiùs geratur.

ΚΕΦ. Δ.

Τί οὖν ἡμεῖς οἱ μηδόλως εἰς τὴν καρδίαν εἰσελθόντες, πῶς ἀρξώμεθα; διὰ νηστείας καὶ προσευχῆς ἔξω ἑστῶτες κρούωμεν, καθὼς ὁ Κύριος ἐκέλευσεν εἰπών· κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· ἐὰν γὰρ ἐμμείνωμεν τῷ λόγῳ τοῦ Κυρίου, καὶ τῇ πτωχείᾳ καὶ τῷ ταπεινῷ φρονήματι, καὶ πάσαις τῶν ἐντολῶν ἀρετῶν νυκτὸς καὶ ἡμέρας κρούοντες εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ Κυρίου θύραν,

CAP. IV.

Quid igitur nos numquam ac nusquam soliti in cor nostrum ingredi, quomodo incipiemus? Per jejunium & orationem foris stantes pulsemus, prout Dominus jussit, dicens: *pulsate & aperietur vobis*. Si enim permanserimus in verbo Domini, & in sensu intimè demisso mendicitatis & vilitatis nostræ; ac simul exer-

Mat. vij. 7. Luc. xi. 9.

citio cunctarum, quæ per mandata imperantur, virtutum nocte ac die perseveraverimus pulsantes spiritualem Domini Ianuam, fieri poterit ut nobis contingat id quod quærimus. Per hanc enim Ianuam potest redemptionem assequi quicumque vult fugere à captivitate tenebrarum. Invenit quippe ibi libertatem animæ, & recipit congruas ipsi pacisque allatrices cogitationes; ac tandem eò usque valet provehi, ut possideat cœlestem Regem Christum.

δυνησόμεθα τυχεῖν τοῦ ζητουμένου. διὰ ταύτης γὰρ τῆς θύρας δύναται ἀπολυτρώσεως τυχεῖν πᾶς ὁ βουλόμενος φυγεῖν τοῦ σκότους. εὑρίσκει γὰρ ἐκεῖ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψυχῆς, καὶ ἀπολαμβάνει τοὺς λογισμοὺς αὐτῆς, καὶ κτᾶται τὸν ἐπουράνιον βασιλέα Χριστόν.

CAPUT V.

ΚΕΦ. Ε.

Quando Mens oblita fuerit mentalis & piæ tribulationis, tunc & mandatorum obliviscitur, & unde videtur currere, errat à viâ plana, & obliquis gyrans semitis ambulat. propter quod in feras incurrit bestias. Nisi enim orationis & spei laborem excidissemus, non utique peccavissemus. His porrò qui animo angustiantur dicit scriptura: *Fidelis Deus qui non patietur vos tentari supra id quod potestis.* Incorrectis autem *occurrent mala.*

1. Cor. x. 13.

Deut. xxxi. 29.

Ὅταν ὁ νοῦς ἐπιλάθηται τῆς νοερᾶς καὶ εὐσεβοῦς θλίψεως· τότε καὶ τῶν ἐντολῶν ἐπελάθετο· καὶ ὅθεν ἂν δοκῇ τρέχειν παρεκτρέπεται τῆς λείας, καὶ σκολιάζων πολιτεύεται· διὰ τοῦτο συναντᾷ θηρίοις· εἰ γὰρ μὴ τὸν τῆς εὐχῆς καὶ ἐλπίδος κόπον ἐκκόπτομεν, οὐκ ἂν ἐπλημμελήσαμεν. τοῖς γὰρ περὶ ψυχῆς θλιβομένοις λέγει ἡ γραφή· πιστὸς ὁ Θεὸς, ὃς οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε. ἀπαιδεύτοις δὲ συναντήσει κακά.

CAPUT VI.

ΚΕΦ. Σ.

Sicut exteriores oculi longè prospiciunt spinas & præcipitiis invia loca; sic & acri

Ὥσπερ οἱ ἔξω ὀφθαλμοὶ βλέπουσι μακρόθεν τὰς ἀκάνθας, καὶ τοὺς κρημνούς· οὕτω καὶ ὁ περ-

βλεπτικὸς νοῦς προβλέπει ταχὺς ὢν τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπισκευάς· καὶ ἀσφαλίζεται τὴν ψυχὴν, ὡς ὀφθαλμὸς ὢν αὐτῆς.

providendi perspicaciâ prædita mens citò prospicit Adversariæ potestatis artes insidiasque, ac contra eas præmunit animam cujus est oculus.

ΚΕΦ. Ζ.

Ἀγῶνος πολλοῦ καὶ πόνου κρυπτοῦ καὶ ἀοράτου χρεία. λογισμῶν ἐρευνὰν ποιεῖσθαι· καὶ τὰ ἠθενηκότα τῆς ψυχῆς ἡμῶν αἰσθητήρια γυμνάζειν πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ· δεῖ πάντοτε καὶ ἀναζωπυρεῖν διὰ τῆς τοῦ νοὸς πρὸς Θεὸν ἐπείξεως τὰ ἐξηθενηκότα τῇ ψυχῇ μέλη· τοῦ νοῦ ἡμῶν προσκαλουμένου μετὰ τοῦ Κυρίου πάντοτε· ἵνα γένηται εἰς ἓν πνεῦμα κατὰ τὸ λόγιον Παύλου. τοῦτον δὲ τὸν κρυπτὸν ἀγῶνα καὶ μελέτην Κυρίου καὶ πόνον νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἔχειν ἡμᾶς χρὴ εἰς πᾶσαν ἐπιτήδευσιν ἐντολῆς εἴτε εὐχομένων, εἴτε ἐσθιόντων, ἢ διακονούντων, ἢ πινόντων ἢ ἕτερόν τι ποιούντων· ἵνα πᾶν ὃ γίνεται ἀγαθὸν ἐπιτήδευμα εἰς δόξαν Θεοῦ γένηται. ἁγιάζεται γὰρ καὶ ἡ τῶν ἐντολῶν πᾶσα ἀκολουθία· καὶ καθαρῶς ὑφ' ἡμῶν ἐπιτελεῖται, διὰ τῆς ἀδιαλείπτου μνήμης τοῦ Θεοῦ, καὶ φόβου καὶ ἀγάπης τῆς πρὸς Θεόν· καὶ γινόμεθα ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ μιαίνοντος τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ.

CAPUT VII.

Contentione multâ: & labore, eoque occulto & invisibili, est opus in scrutatione cogitationum faciendâ: & in hebetatis Animæ nostræ sensibus acuendis, exercitandisque ad discretionem boni & mali. Oportet omninò undecumque exsuscitare; conatu Mentis ad Deum se incitantis, debilitata Animæ membra: Mente nostrâ cum Domini adjutorio semper nos provocante ad ei adhærendum, ut cum illo coalascamus in unum Spiritum 1. Cor.
juxtà oraculum Pauli. Hoc vj. 17.
autem certamen occultum, & meditationem Domini, ac laborem diù noctuque continuatum necesse est nos habere ad omnem studiosam executionem mandati præscribentis quippiam sive orantibus, sive comedentibus, sive Ministrantibus, sive bibentibus, sive aliud quidvis agentibus: ut quodcumque fit opus bonum in Dei Gloriam fiat. Sanctifi-

catur enim tota Series Mandatorum, & purè perfectéque à nobis executioni traditur per indesinentem memoriam Dei, perque timorem & caritatem erga Deum. per hæc enim nos disjungimus seorsimque locamus ab eo qui polluit mandata Dei.

CAPVT VIII.

Gen. xiv. Etenim Patriarcha Abraam è primitiis Sacerdoti Dei Melchisedech obtulit. & sic benedictionem accepit ab ipso. quid vero aliud per hæc adumbrat Spiritus? sublimiori nimirùm intelligentiâ significare vult, utique summa & intima, verticem & ossa totius concretionis naturæ nostræ; hoc est, ipsam mentem, ipsam conscientiam, ipsam dispositionem ipsam cogitationem, ipsam amandi potentiam, tamquam primitias totius nostri hominis, Deo ante omnia debere nos afferre, & velut Sacram cordis nostri offerre victimam, Primitias & summitates bonarum cogitationum, in eandem Dei memoriam & meditationem, omni aliâ occupatione sepositâ, vacantis. Et sic possumus quotidiè augmentum & profectúm accipere, adjuti à Divinâ gratiâ. Et onus justitiæ mandatorum leve nobis apparebit purè & irreprehensibili-

ΚΕΦ. Η.

Καὶ γὰρ ὁ πατριάρχης Ἀβραὰμ ἐκ τῶν ἀκροθινίων τῷ Ἱερεῖ τοῦ Θεοῦ Μελχισεδὲκ προσενήνοχε· καὶ οὕτως τὴν εὐλογίαν ἐδέξατο παρ' αὐτοῦ. τί δ' ἄλλο διὰ τούτων αἰνίττεται τὸ πνεῦμα, ἀλλ' ἢ ὑψηλοτέραν θεωρίαν ἐμφαίνων πως τὰ ἄκρα καὶ τὰ ὀστᾶ τοῦ ὅλου συγκρίματος τῆς φύσεως ἡμῶν· τουτέστιν, αὐτὸν τὸν νοῦν, αὐτὴν τὴν συνείδησιν, αὐτὴν τὴν διάθεσιν, αὐτὸν τὸν λογισμὸν, αὐτὴν τῆς ψυχῆς τὴν ἀγαπητικὴν δύναμιν, τὴν ἀπαρχὴν τοῦ ὅλου ἡμῶν ἀνθρώπου τῷ Θεῷ πρότερον κομίζειν δεῖν πάντοτε, τὴν τῆς καρδίας ἱερὰν θυσίαν· τὰ ἀκροθίνια, καὶ τὰ ἄκρα τῶν ἀγαθῶν λογισμῶν εἰς τὴν αὐτὴν μνήμην καὶ μελέτην διὰ παντὸς ἀπασχολοῦντος· καὶ οὕτως δυνάμεθα ὁσημέραι τὴν αὔξησιν καὶ προκοπὴν λαμβάνειν βοηθούμενοι ὑπὸ τῆς θείας χάριτος, καὶ τὸ φορτίον τῆς δικαιοσύνης τῶν ἐντολῶν ἐλαφρὸν ἡμῖν καταφανήσεται, καθαρῶς καὶ ἀμώμως ταύτας ἐπιτελοῦντες, συνεργούμενοι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἡμῶν πίστεως. περὶ

τῆς

δὲ τῆς φαινομένης ἀσκήσεως, καὶ ποῖον ἀγαθὸν ἐπιτήδευμα μεῖζον καὶ πρῶτον τυγχάνει, τοῦτο γινώσκετε, ἀγαπητοί, ὅτι ἀλλήλων πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ κρέμανται, καὶ ἀλλήλων συνδέδενται· καὶ, ὥσπερ ἱερά τις πνευματικὴ ἅλυσις, μία ἀπὸ μιᾶς ἤρτηται· ἡ εὐχὴ ἀπὸ τῆς ἀγάπης· ἡ ἀγάπη ἀπὸ τῆς χαρᾶς· ἡ χαρὰ ἀπὸ τῆς πραότητος· ἡ πραότης ἀπὸ τῆς ταπεινώσεως. ἡ ταπείνωσις ἀπὸ τῆς διακονίας. ἡ διακονία ἀπὸ τῆς ἐλπίδος· ἡ ἐλπὶς ἀπὸ τῆς πίστεως· ἡ πίστις ἀπὸ τῆς ὑπακοῆς· ἡ ὑπακοὴ ἀπὸ τῆς ἁπλότητος. ὥσπερ δὲ τὸ ἐναντίον, ἐφ' ἑνὸς τὰ κακὰ ἐκδέδεται· τὸ μῖσος ἀπὸ τοῦ θυμοῦ· ὁ θυμὸς ἀπὸ ὑπερηφανίας· ἡ ὑπερηφανία ἀπὸ τῆς κενοδοξίας· ἡ κενοδοξία ἀπὸ τῆς ἀπιστίας· ἡ ἀπιστία ἀπὸ τῆς σκληροκαρδίας· ἡ σκληροκαρδία ἀπὸ τῆς ἀμελείας· ἡ ἀμέλεια ἀπὸ τῆς χαυνώσεως· ἡ χαύνωσις ἀπὸ τῆς ὀλιγωρείας· ἡ ὀλιγωρεία ἀπὸ τῆς ἀκηδίας· ἡ ἀκηδία ἀπὸ τῆς μικροψυχίας· ἡ μικροψυχία ἀπὸ τῆς φιληδονίας· καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς κακίας ἀλλήλων εἰσὶν ἐκκρεμάμενα. οὕτως ἐν τῷ ἀγαθῷ μέρει αἱ ἀρεταὶ εἰσὶν ἀπηρτημέναι· Κεφαλὴ δὲ πάσης ἀρετῆς καὶ κορυφὴ τῶν κατορθωμάτων ἐστὶν ἡ προσευχῆς προσκαρτέρησις. δι' ἧς καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετὰς διὰ τῆς παρὰ Θεοῦ αἰτή-

ter ea implentibus, cooperante ad hoc nobis ipso Domino per nostram in ipsum fidem. De apparente vero exercitatione; & quodnam bonum studium majus inter omnia & primum, sit, illud scitote, Dilectissimi, hærere committique invicem virtutes omnes, & nexu pendere mutuo devinctas unam ab altera, sic constituentes sacram quamdam & spiritualem Catenam, in quâ Oratio Caritati, Caritas Gaudio, Gaudium Mausuetudini, Mansuetudo Humilitati, Humilitas Ministrationi, Ministratio Spei, Spes Fidei, Fides Obedientiæ, Obedientia Simplicitati, subjuncta insertáque connectitur. Sicut è contrario vitia quoque inter sese junguntur, & ex uno aliud germinat: Puta Odium ab ira, Ira à superbiâ, Superbiâ à vanâ gloriatione, vana gloriatio ab Infidelitate, Infidelitas à duritiè cordis, duritia cordis à negligentiâ, negligentia à languore, languor à non curantiâ, Non curantia à pigritiâ, Pigritia à pusillanimitate, Pusillanimitas ab amore voluptatis. & sic consequenter alia membra malitiæ suspensa nexaque

trahuntur invicem. Pari exemplo atque in Parte meliori virtutes ex se mutuò pendent.

σεως, ὁσημέραι κτήσασθαι δυνάμεθα.

Caput vero virtutis omnis & supremus vertex operum Laudabilium est constans in Oratione perseverantia; per quam reliquas quoque virtutes à Deo continuâ petitione impetratas adipisci quotidiè possumus.

CAPUT IX.

Nisi Humilitas & Simplicitas, & Benignitas exornet nos, habitus Orationis nihil nobis proderit. Non solùm autem id de oratione dicimus, sed & de quavis aliâ contentione laboriosâ, sive in Virginitatis custodiâ, in precibus recitandis, in aliâ qualibet ærumnosâ functione virtutis causâ susceptâ: nisi fructûs Caritatis, Pacis, Gaudij, Mansuetudinis, Humilitatis, Simplicitatis, Sinceritatisque, Fidei, Longanimitatis, exemptionis ab Invidiâ, in nobis ipsis reperiamus, in vanum & vacuum nostri labores resolvuntur. omnis enim ista exercitatio & contentio propter hos fructus suscipi debet. quare his fructibus non comparentibus intra nos, liquidò cernitur frustraneam & irritam illam omnem fuisse operationem. adeóque, qui sine his operantur, similes in die ju-

ΚΕΦ. Θ.

Ἐὰν μὴ ἡ ταπεινοφροσύνη, καὶ ἡ ἁπλότης, καὶ ἡ ἀγαθότης, κατακοσμήσῃ ἡμᾶς, τὸ σχῆμα τῆς εὐχῆς ἡμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. οὐ μόνον δὲ περὶ τῆς εὐχῆς λέγομεν, ἀλλὰ καὶ περὶ παντὸς καμάτου, ἢ πόνου, ἢ παρθενίας, ἢ εὐχῆς, ἢ οἱουδήποτε καμάτου καὶ ἐργασίας ἀρετῆς ἕνεκεν ἐπιτελουμένου· ἐὰν μὴ τοὺς καρποὺς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης καὶ χαρᾶς καὶ πραότητος καὶ ταπεινότητος, ἁπλότητός τε καὶ ἀφελότητος, καὶ μακροθυμίας, ἀφθόνως ἐν ἑαυτοῖς εὑρίσκομεν, εἰκῆ καὶ μάτην οἱ κάματοι ἡμῶν γεγόνασι· ἡ πᾶσα γὰρ ἐκείνη ἐργασία καὶ οἱ κάματοι διὰ τοὺς καρποὺς γίνεσθαι ὀφείλουσι· τῶν δὲ καρπῶν τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης μὴ εὑρισκομένων ἐν ἡμῖν, εἰκῆ καὶ μάτην ἡ ὅλη ἐργασία γίνεται· οἱ γὰρ χωρὶς τούτων ἐργαζόμενοι κατὰ τὰς πέντε μωρὰς παρθένους ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἀποδείκνυνται· αἵτινες διὰ τὸ μὴ ἐντεῦθεν ἀποκομίσασθαι ἐν τοῖς τῆς καρδίας ἀγγείοις τὸ πνεύ-

ματικὸν ἔλαιον ὅπερ ἐστὶ τῶν προειρημένων ἀρετῶν, μωραὶ ὠνομάσθησαν, καὶ τοῦ πνευματικοῦ τῆς βασιλείας νυμφῶνος ἀπεκλείσθησαν· καὶ, ὁ τῆς παρθενίας κάματος διὰ τῶν ἀρετῶν ἔλλειψιν καὶ στέρησιν τῆς ἐναργοῦς ἐνοικήσεως τοῦ πνεύματος, εἰς οὐδὲν ἐλογίσθη. ὥσπερ γὰρ ἐν τῇ γεωργίᾳ τῆς ἀμπέλου πᾶσα ἐπιμέλεια καὶ διὰ τὴν τῶν καρπῶν ἀπόλαυσιν γίνεται· καρπῶν δὲ μὴ εὑρισκομένων ἐν τῇ ἀμπέλῳ εἰκῇ καὶ μάτην πᾶσα ἐμπόνησις τῆς ἐργασίας γίνεται· οὕτως ἐὰν μὴ διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος καρποὺς ἀγάπης καὶ εἰρήνης καὶ χαρᾶς καὶ ταπεινώσεως καὶ τῶν λοιπῶν παρὰ τῷ ἀποστόλῳ ῥιθέντων ἐν πάσῃ πληροφορίᾳ καὶ αἰσθήσει πνευματικῇ ἐν ἑαυτοῖς ἐπιγνῶμεν, εἰκῇ ὁ τῆς παρθενίας κάματος, καὶ εὐχῆς, καὶ ψαλμῳδίας, νηστείας τε καὶ ἀγρυπνίας ὁ πόνος εἰς οὐδὲν ἀποδείκνυται. οὗτοι γὰρ οἱ πόνοι ψυχῆς καὶ σώματος ἐπ' ἐλπίδι πνευματικῶν καρπῶν ἐπιτελεῖσθαι ὀφείλουσιν· ἡ δὲ τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς ἀρεταῖς καρποφορία ἀπόλαυσίς ἐστι πνευματικὴ ἐν ἡδονῇ ἀφθάρτῳ, ἐν καρδίαις πισταῖς, ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐνεργουμέναις· ἐν πολλῇ γὰρ διακρίσει συνέσεως ἡ ἐργασία καὶ πόνος καὶ κάματοι τῆς φύσεως ἡγείσθωσαν διὰ πίστεως καὶ ἐλπίδος ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος τοῖς

dicij deprehendentur fatuis quinque Virginibus, quæ, quod hinc non asportassent in vasis cordis spirituale oleum, quo priùs memoratæ virtutes designantur, fatuæ nominatæ sunt, & Spirituali Regni thalamo exclusæ. Laborque Virginitatis, propter defectum virtutum, & privationem manifestæ inhabitationis Spiritûs, pro nihilo reputatus est. Sicut enim in culturâ vineæ omnis industria & labor ad fructuum perceptionem refertur: quæ si demùm fallat, non repertis vindemiæ tempore uvis in vite, nequidquam & sine operæpretio existimatur desudasse vinitor: ita nisi per operationem Spiritus sancti fructus Caritatis, Pacis, Gaudij, Humilitatis, aliorumque enumeratorum ab Apostolo dono- *Gal. v. 22.* rum, in omni certitudine ac sensu spirituali in nobis ipsis agnoscamus, frustrà contentionem virginitatis, orationis, Psalmodiæ, jejunij & vigiliarum laborem suscepisse convincemur. Hi quippe labores animæ ac corporis, spe spiritualium ejusmodi fructuum appeti & exerceri debent. Spiritûs verò in virtutibus fructi-

ficatio, fruitio est spiritualis in voluptate incorruptâ, in cordibus fidelibus operatione Spiritus sancti animatis. In multâ siquidem discretione prudentiæ, operatio, labores, & ærumnæ naturæ, existimentur per fidem & spem à sancto Spiritu iis qui digni sunt efficaciter inditi. Bonum est jejunium, bona vigilia, bona fuga patriæ & conversationis humanæ in solitudine. Sed hæc flos ipse ac vigor sunt conversationis bonæ: cœterùm ordo Christianorum interior est his. & non debet quis his inniti solis ad confidentiam. contingit autem esse quosdam participes Gratiæ: in quibus malitia, cum revera subsit, insidiosè latêre satagit; ultrò agere cessans & se abscondens. tantúmque illo interdum astu proficiens, ut ipsum, in quo habitat, fallat, malè pervasum; esse suam mentem jam plenè purgatam. unde in arrogantiam inflatur, aiens: perfectus ego Christianus sum. at dum miser isti fiduciæ homo indormit, liberum se nunc demum prædicans: in hujus ipsâ gratulationis inconsultâ securitate opprimitur ab irruente in eum, latronum more, è latebris, ubi subsederat, Malitiâ,

ἀξίοις ἐνεργούμενοι· καλόν ἐστιν ἡ νηστεία, ἡ ἀγρυπνία, ἡ ξενιτεία· ἀλλὰ ταῦτα ἀκμὴ πολιτείας ἐστὶν ἀγαθῆς· πλὴν ἡ τάξις τῶν χριστιανῶν ἐσωτέρα ἐστὶ τούτων, καὶ οὐκ ὀφείλει τις ἐπὶ τούτοις τὴν πεποίθησιν ἔχειν καὶ μόνοις· συμβαίνει δὲ ὅτι εἰσί τινες χάριτος μέτοχοι· καὶ ἡ κακία ἔτι οὖσα τεχνάζεται, καὶ παραχωρεῖ ἐκοῦσα, καὶ οὐκ ἐνεργεῖ· ἀλλὰ ποιεῖ νομίσαι τὸν ἄνθρωπον ὅτι ἐκαθαρίσθη ὁ νοῦς αὐτοῦ· καὶ λοιπὸν φέρει αὐτὸν εἰς οἴησιν· ὅτι χριστιανός εἰμι τέλειος. καὶ μετὰ ταῦτα ὅταν νομίσῃ ὁ ἄνθρωπος· ὅτι ἐλεύθερός εἰμι, καὶ ἀμεριμνεῖ, τότε λῃστρικῷ τρόπῳ ἔρχεται αὐτῷ ἡ κακία ἔγκρυμμα ποιοῦσα, καὶ πειράζει αὐτὸν, καὶ καταφέρει αὐτὸν εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς. εἰ γὰρ ἄνθρωποι πολλάκις λῃσταὶ ὄντες ἢ στρατιῶται κατὰ πολεμίων οἴδασι τεχνάζεσθαι, καὶ ἀποκαθέζονται, καὶ ποιοῦσιν ἔγκρυμμα, καὶ λαμβάνουσι κατὰ νῶτα τοὺς ἐχθροὺς, καὶ περικυκλοῦσιν αὐτοὺς ἀθρόως, καὶ ἀποκτείνουσι· πολλῷ μᾶλλον ἡ κακία οὖσα τοσούτων χιλιάδων ἐτῶν τὸ ἔργον ἔχουσα, πόσας ἀπολέσασα ψυχάς; οἶδεν οὖν ἔγκρυμμα ποιεῖν ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ κατὰ καιροὺς μὴ ἐνεργεῖν, ἵνα ἐνέγκῃ τὴν ψυχὴν εἰς οἴησιν τελειότητος.

quæ nihil minus, opinantem tentatione vehementi adoriens vincit & deprimit in terræ infima. Si enim Homines triti usu bellicarum artium, quippe instituto vitæ latrones aut milites, stratagemate uti sciunt, subsidentes in locis occultis, & ex insidiis repentè coorientes in Hostium alia cogitantium terga, ipsosque circumventos vi subitâ trucidant. Quanto magis malitiæ pater Diabolus tot millibus annorum in istiusmodi belli exercitatione ac meditatione versatus, successu maximo perniciéque multarum animarum, notam usitatamque habebit artem insidiarum in imo corde struendarum, ibi quiescendo, & per cessationem agendi fidem absentiæ faciendo, ut inflatam per hoc in opinionem falsam consummatæ perfectionis animam, repentino incursu dejiciat in præceps.

I. CAP. X.

Ὁ θεμέλιος τοῦ χριστιανισμοῦ οὗτός ἐστιν ἵνα ἂν ποιήσῃ ὁ ἄνθρωπος δικαιοσύνας, μὴ ἐπαναπαύῃ ἐν αὐτοῖς, καὶ ἔχῃ ἑαυτὸν μέγαν. ἀλλ' ᾖ πτωχὸς τῷ πνεύματι· καὶ ἐὰν γένηται μέτοχος χάριτος, μὴ νομίσῃ ἑαυτὸν κατειληφέναι τι, καὶ οἰηθῇ εἶναί τις, καὶ ἄρξηται διδάσκειν· ἀλλ' ἵνα ὢν καλῆς ξενιτείας καὶ πολιτείας, νηστεύων πολύ, ξενιτεύων, εὐχόμενος, μετέχων χάριτος, μὴ ἡγήσηται τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τιμίαν· ἀλλὰ τότε μάλιστα ὅταν ἀρχὴ χάριτος γένηται· ἵνα ἔχῃ τὸν πόνον, τὴν δίψαν· ἵνα μὴ κεκορεσμένος· ἵνα μὴ ἔχῃ ἑαυτὸν δίκαιον ἢ πλούσιον ἐν χάριτι· ἀλλ' ᾖ πενθῶν καὶ δακρύων, καὶ ὃν τρόπον ἐὰν ᾖ μήτηρ, καὶ ἔχῃ υἱὸν με-

Fundamentum Christianismi hoc est. Homo post quantalibet bona opera, ne in ipsis acquiescat, aut se magnum putet: sed perseveret esse pauper spiritu: ac quantævis se gratiæ participem sentiat, non existimet se quippiam adeptum. Neve se aliquem supra vulgus jam esse reputet, aut Magistri supercilium sumat, docere ultrò alios affectans. quin etiam post secessum in solitudinem, post vitam ibi diù sanctè actam, multùm licet jejunans, exilium mundi fortiter tolerans, piè orans, Gratiæ donorum ingentium conscius, nihilò tamen magis Animam suam pretiosam

habeat. Imo tum maximè quando primum sentit appulsum gratiæ, solicitè laboret. Sitimque monstret ulterioris profectûs; valde cavens ne quasi jam satiatus, se abundè justum, aut donorum gratiæ locupletem habeat. è contrario potiùs lugeat, & inconsolabiliter lachrymetur ob exilium, periculum, & egestatem suam. Quomodo si mater educatum à puero curâ magnâ unicum filium, ubi ad virilem pervenerit ætatem mori videat. eam enim qui consolari aggrediatur, incentiva luctûs magis accumulet, refricandâ tantæ jacturæ memoriâ. Sic flere indesinenter Christianum oportet lapsum suum: & ante omnia habere cor contritum.

νοητῇ καὶ παιδεύσει αὐτοῦ· καὶ ὅταν γένηται ἀνήρ, συμβῇ αὐτῷ ἀποθανεῖν· καὶ λοιπὸν ὅσοι ἂν ὦσι παραμυθούμενοι τὴν μητέρα, μᾶλλον ἐπεγείρουσιν αὐτῇ τὸ πένθος, καὶ ἀπαραμύθητός ἐστιν· οὕτω χρὴ κλαίειν τὸν χριστιανὸν τὴν πτῶσιν αὐτοῦ καὶ ἀδιαλείπτως δακρύειν· πρὸ πάντων δὲ ἔχειν συντετριμμένην τὴν καρδίαν.

CAPUT XI.

Ut si Palatium Regis cujuspiam multis constans cubiculis, diversis Aulis, vestibulis & Atriis pluribus, præter interiora conclavia, ubi residet Rex, ubi purpura & Thesauri reponuntur, quis exteriorum tenus Atriorum ingrediens, erret si credat se jam in intima quasi viscera tantarum Ædium penetrasse, atque adeò tenere apothecas in quibus gaza & gloria Regis, Purpura & Thesauri custodiuntur. Sic, istâ imagine ad spirituale negotium translatâ: Ne putent

Ι Α.

Ὥσπερ εἰ οἶκος βασιλέως ἔχων διαίτας πολλὰς καὶ αὐλὰς διαφόρους, καὶ πρόθυρα πολλά, καὶ ἐσωτέρους οἴκους, ἔνθα μένει ὁ βασιλεύς. καὶ ἡ πορφύρα, καὶ οἱ θησαυροὶ ἀπόκεινται· λοιπὸν ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὰς ἐξωτέρας αὐλὰς μὴ νομίσῃ, ὅτι ἤδη εἰς τοὺς ἐσωτέρους οἴκους ἦλθεν, ὅπου ἡ δόξα τοῦ βασιλέως, καὶ ἡ πορφύρα, καὶ οἱ θησαυροί· οὕτως εἰς τὸ πνευματικὸν, οἱ νηστεύοντες, οἱ ἀγρυπνοῦντες, οἱ ψάλλοντες καὶ εὐχόμενοι, μὴ νομίσωσιν ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὴν κατάπαυσιν. ὡς δὲ ἀκμὴν εἰς τὰ πρόθυρα καὶ εἰς τὰς

αὐλὰς εἰσέρχονται· οὐχ ὅπου ἡ πορφύρα καὶ οἱ θησαυροί· οὐκ ὀφείλουσιν οὖν ἀδελφοὶ τῇ ἔξω πολιτείᾳ θαῤῥεῖν, καὶ λέγειν ὅτι εἰμί τις. εἰ δὲ καὶ χάριτος μέτοχος γένηται, οἰηθῆναι ὡς καταλαβὼν, ἢ γενόμενος ἐγγύτατος τοῦ βασιλέως· ἀκμὴν γὰρ εἰς τοὺς ἐξωτέρους οἴκους διατρίβει· οὐκ ὀφείλει ἐρευνᾷν ἕκαστον εἰ εὗρεν ἐν τῷ ὀστρακίνῳ σκεύει τὸν θησαυρὸν, ἢ ἐνεδύσατο τὴν πορφύραν τοῦ πνεύματος· ἢ εὗρε τὸν βασιλέα, καὶ ἀνεπαύσατο. ἡ γὰρ ψυχὴ τοιαύτη ἐστίν· ἔχει βάθος τι καὶ μέλη πολλά· καὶ λοιπὸν ἡ ἁμαρτία ἐπεισελθοῦσα κατέχει αὐτῆς ὅλα τὰ μέλη, καὶ τὰ νοήματα τῆς καρδίας· εἶτα ἐπιζητοῦντος τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται ἡ χάρις πρὸς αὐτὴν, καὶ κατέχει δύο μέλη τῆς ψυχῆς· ὁ οὖν ἄπειρος παρακαλούμενος τῇ χάριτι, νομίζει ὅτι ἐλθοῦσα ἡ χάρις ὅλα τὰ μέλη τῆς ψυχῆς κατέσχε, καὶ ἐξεῤῥιζώθη ἡ ἁμαρτία· τότε τὸ πλεῖστον μέρος ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας κρατεῖται, καὶ ἓν μέρος ὑπὸ τῆς χάριτος· καὶ ὑποκλέπτεται καὶ οὐκ οἶδεν. ἔστι γὰρ ἡ χάρις πολλάκις ἐνεργοῦσα ἀδιαλείπτως, ὃν τρόπον ὁ ὀφθαλμὸς ἐν τῷ σώματι πέπρακται. καὶ ἁμαρτία σύνεσιν ὑποκλέπτουσα τοῦ νοῦ· καὶ ὁ ἀδιάκριτος, ὡς ἤδη καταλαβὼν, οἴεταί τι περὶ αὐτοῦ καὶ τυφοῦται ὡς ἠδυ-

jejunantes, vigilantes, Psallentes, orantes, pervenisse se jam ad fruitionem perfectæ pacis: ut pote qui adhuc vestibulis tantum & primis Atriis hospites tenentur. nondum eò ubi purpura, ubi thesauri jacent, aspirare sunt permissi. Non debent igitur Fratres exteriori conversatione ac disciplinâ niti magnoperè, nec de se propter illam dicere: Ego sum aliquis: ac simul quadam quis aspersus communicatione Gratiæ fuerit, præfidentiâ niti, quasi jam comprehenderit, aut Regi sit intimè admotus. modò enim in extimis duntaxat diversatur Ædium partibus: nec convenit scrutari unumquemque, num forte inveniat in vase fictili Thesaurum, aut regiam induerit spiritûs purpuram, an Regis intimâ jam admissione dignatus, ibi quiete fruatur. Sic quippe comparata est Hominis Anima: habet profunditatem quamdam & membra velut plurima. In eam porrò subintrans peccatum, cuncta ejus occupat membra, & cogitationes cordis; deinde homine quærente, venit ad ipsum Gratia, & occupat duo membra Animæ. qui ergo inexpertus rerum

& parùm prudens, ſentit appulſum provocantis Gratiæ, continuò rem confectam arbitratur, & in ſinu gaudet, exiſtimans: cunctas æquè ac pariter Animæ partes à gratiâ poſſideri; planéque ac radicitùs extirpatum ex ſe eſſe peccatum; quo tamen pleraque adhuc animæ membra revera detinentur, uno tantum ex his quopiam, gratiæ conceſſo; neſciente ipſo, & ſupinè ſinente imponi ſibi. Eſt enim grâtia plerumque indeſinenter operans in ſuperiori animæ parte, ſicut oculus defixus in ſupremo corporis membro, capite ac vultu. cujus lucis & actionis multa quæ ſubſunt ejuſdem corporis membra ſunt expertia. Ita quo tempore viget in animi vertice gratia, peccatum nihilominus in ſubjectis latibulis clàm vivit, mente non advertente. Et tunc qui diſcretione caret, temerè autumans ſe perfectionis culmen tenere, intumeſcit opinione ſui, plenè jam ſe liberatum putans. quod non ita eſt. uti enim dixi, ſubeſt dolus latentis in inſidiis Satanæ· quodam quidem tempore nihil moventis, ut credatur abeſſe, ac ſic noxiam fiduciam ingeneret homini falsò arbitranti & ſuperbè jactanti purum ſe ac perfectum eſſe. Atqui neque plantans vineam ſtatim ex eâ uvam maturam legit: neque ſeminans triticum in terrâ, eodem tempore ſegetes metit, & frumentum ex areis deportat in horrea: neque modò natus puer ſubitò poteſt in virum adoleſcere: nec militiæ prima rudimenta ponens tiro, jam præfecturis militaribus aptus gerendis eſt. Oportet enim hunc primùm longâ patientiâ inſueſcere labori Caſtrorum ac diſciplinæ: tum factâ pugnæ copiâ fortiter in campo ſtare, vincereque hoſtem ac coronari.

θαρρηθείς· οὐχ οὕτως γάρ ἐστι τὰ πράγματα. καθὼς γὰρ εἶπον, ἔγκρυμμα ποιεῖ ὁ Σατανᾶς, εἰς καιροὺς μὴ ἐνεργῶν, ἵνα ποιήσῃ νομίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον ὅτι εἶναι καθαρὸς καὶ τέλειος· μὴ ὁ φυτεύων ἀμπελῶνα εὐθέως λαμβάνει σταφυλὴν, ἢ γεωργεῖ οἶνον; καὶ ὁ σπείρων τὸ σπέρμα ἐν τῇ γῇ, ἤδη ἐθέρισε καὶ ἔλαβε καρπούς; καὶ τὸ γεννώμενον παιδίον εὐθέως δύναται εἰς ἄνδρα τέλειον ἐλθεῖν; ἢ στρατευόμενος πρῶτον ἤδη ἐγένετο ἀξιωματικός; χρὴ γὰρ αὐτὸν πρῶτον κοπιάσαι, καὶ εἰσελθόντα πόλεμον λαβεῖν τὰ νικητήρια καὶ στεφανωθῆναι.

Ι Β.

Καλὸν οὖν ἐστιν ἡ ἀκτημοσύνη καὶ ἡ ψαλμῳδία, καὶ ἡ νηστεία καὶ ἡ ἀγρυπνία, καὶ τὸ λαβεῖν χάριν Θεοῦ. ὁ δὲ ἀκμὴν οὔπω ἤρξατο ὡς δεῖ σκάπτειν καὶ τιθέναι θεμέλιον. καὶ ἐν τούτοις ὁ νοῦς δεῖ ἀνεπίληπτος εἶναι καὶ μέτοχος χάριτος. λοιπὸν οἴεται περὶ αὐτοῦ καὶ ἔχει τιμίαν τὴν ψυχήν. ἀπόβλεψον εἰς τὸν Ἰησοῦν. ἀπὸ ποίας δόξης υἱὸς Θεοῦ καὶ Θεὸς ὢν, εἰς ποῖα πάθη καὶ σταυρὸν ἦλθε· διὰ ταύτην οὖν τὴν ταπεινοφροσύνην ὑψώθη ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς καθεσθείς· καὶ ὁ ὄφις ἐξ ἀρχῆς ὑπέσπειρε τῷ Ἀδὰμ ὕψωμα· ὅτι ὡς Θεὸς γίνη· διὰ ταύτης τῆς ὑψηλοφροσύνης εἶδες οὖν εἰς ὁποίαν ἀτιμίαν κατῆλθε τὸ γένος τοῦ Ἀδάμ. ἐπιζητῶ δὴ ἄνθρωπον πτωχὸν τῷ πνεύματι, καὶ οὐχ εὑρίσκω· ὥσπερ ἵνα ᾖ τις πλούσιος ἔχων ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ θησαυροὺς, καὶ ᾖ ἐπιδεόμενος, καὶ πτωχὸς καὶ παρὰ πάντων ζητῇ· οὕτως εἰσὶ χριστιανοὶ ἔχοντες χάριν, πλούσιοι εἰς Θεὸν, πτωχοὶ εἰσὶ τῷ πνεύματι ὡς μηδὲν ἔχοντες· εἰσὶ πρὸς λόγον ἑκατὸν λίτρας χρυσίου ἃς ὀφείλει κτήσασθαι· ὁ λαβὼν πέντε λίτρας ἐκορέσθη· εἰσὶ δέ τινες πρὸς λόγον δέκα

CAPVT XII.

Pulchræ igitur & bonæ, quis neget, res sunt, expropriatio, Psalmodia, Iejunium, vigiliæ; & inter hæc gratiæ allapsu frui. Sed parùm prosunt ei qui nondum, ut oportuerat, cepit effodere scrobem profundam ubi solidum altè turris Evangelicæ fundamentum ponat. Nec se decipi mens in eo patiatur, utcumque gratiæ particeps; aut inde sibi aduletur, pretiosam æstimans suam animam. Respice in Iesum. à quali gloriâ Dei filius, Deus ipse, in quas passiones usque ad crucifixionem venit. Propter hanc ergo humilitatem exaltatus est, in dexterâ Patris sedens. At serpens à principio subseminavit Adamo exaltationis amorem, suggerens: *Eritis sicut dij.* Gen. III. per istam autem affectionem sublimitatis, vides in quam ignominiam descendit genus humanum. Sanè quæro hominem pauperem spiritu, nec invenio. Vt si quis habens reconditos domi Thesauros, tamen circumeat mendicans & ab omnibus petens: sic sunt Christiani Gratiæ possessione apud

Deum divites, humili sui æstimatione pauperes, & quasi nihil habentes. Ponamus exempli gratia, deberi alicui centum auri libras: si ille quinque acceptis sit contentus, nec ultrà quidquam quærat, an aget sapienter? Pejus etiam sibi consulunt quidam, habentes, ut sic dicam, decem uncias gratiæ: & eas vano tumore gloriationis falsæ in centum multiplicantes. è contrario verò plerumque nonnulli habentes quinque uncias peccati, eas in semiunciam extenuant. Id ipsis accidit vel per ignorantiam: quod quantula sint impertiti mensurâ gratiæ ex vero non norunt, largè opinantes in favorem sui; vel per vanæ gloriæ appetentiam non sustinentes fateri, quod res est, quam in se experiuntur operationem mali. Iam enim prædicant se perfectos. Oportet autem & fieri & dici ab homine quod justum est. Et ipsum gratiæ quam accipit, dona profiteri: & non dissimulare quam sentit in se se peccati intùs latentis operationem. Mentitur quippe talis purum ajens se habere cor. haud enim in hunc modum se res habent: neque ad

οὐγκίας ἔχοντες τῆς χάριτος. καὶ ποιοῦσιν αὐτὰς ἑκατὸν, καυχώμενοι. καὶ εἰσὶ πολλάκις πέντε οὐγκίας ἔχοντες τῆς ἁμαρτίας. καὶ ποιοῦσιν αὐτὰς ἡμιούγκιαν· τοῦτο δὲ αὐτοῖς συμβαίνει, ἢ κατ' ἄγνοιαν· ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ χάριτι ὑποκλεπτόμενοι οὐκ οἴδασιν· ἢ κατὰ κενοδοξίαν, αἰσχυνόμενοι εἰπεῖν ὅτι ἐνεργεῖ τὸ κακόν· ἤδη γὰρ κηρύττουσιν εἶναι ἑαυτοὺς τελείους. τὸ δὲ δίκαιον δεῖ ποιεῖν καὶ λέγειν τὸν ἄνθρωπον· καὶ τὰ τῆς χάριτος ὁμολογεῖν, καὶ τὴν ἐνεργείαν τῆς ἁμαρτίας· ψεύδεται γὰρ ὁ τοιοῦτος καθαρὰν λέγων ἔχειν τὴν καρδίαν· οὐχ οὕτως γάρ ἐστι τὰ πράγματα, ὡς ἅμα τὴν χάριν ἐπιδημῆσαι ἤδη καθαρὸν γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον· παραδέδοται γὰρ τοῖς πολεμίοις καὶ τοῖς πειρατηρίοις εἰς γυμνασίαν, καὶ παίδευσιν· ὃν τρόπον καὶ ὁ Ἰὼβ τοῦ πειρασμοῦ. συνεργεῖ γὰρ τὸ κακὸν τῷ ἀγαθῷ, προαιρέσει οὐ καλῇ. τὸν δὲ χριστιανὸν δεῖ πέντε οὐγκίας τῆς ἁμαρτίας ἔχοντα, λέγειν· ὅτι, εἴκοσιν ἔχω, καὶ πεπληρωμένος εἰμὶ τοῦ κακοῦ. καὶ ἔχοντα πρὸς λόγον οὐγκίας εἴκοσι τοῦ ἀγαθοῦ, λέγειν· ὅτι ἡμιούγκιον ἔχω. εἰ δὲ τοῦτο κατὰ κενοδοξίαν αἰσχύνεται εἰπεῖν, τὸ δίκαιον γοῦν εἰπάτω· ὁμολογησάτω μὲν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς χάριτος· ὁμολογησάτω δὲ καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐν μέρει. καθὼς οὖν

περιέργον περὶ τῆς ψυχῆς ὅτι ἔχει βάθος. ὑποδείγμασι χρώμεθα διαγράφοντες αὐτῆς τὰ μέλη. ὥσπερ ἵνα ᾖ ἥλιος, καὶ ὦσιν ἐξ αὐτοῦ ἀκτῖνες πολλαί· ἢ ἵνα ᾖ δένδρον ὑψηλὸν, καὶ ἔχῃ κλάδους· ἢ ἵνα ἡ πόλις μεγάλη, καὶ ἔχῃ γείτονας πολλάς· οὕτως ἐστὶν ἡ νοερὰ οὐσία, ἡ ἀθάνατος ψυχὴ, κάλλος τίμιον ὑπὲρ πάντα τὰ δημιουργήματα, εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα Θεοῦ. λοιπὸν ἐλθοῦσα ἡ χάρις, εἰς δύο ἀκτῖνας τῆς ψυχῆς ἐπιλάμπει· ἢ ἀπὸ ὅλου τοῦ δένδρου εἰς κλάδους δύο. ἢ ἀπὸ πάσης τῆς πόλεως εἰς δύο γειτονίας. ἔτι δὲ τὰ πλείονα μέρη τῆς ψυχῆς κατέχεται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας· καὶ νομίζει ὅτι ὅλη δι' ὅλου, τοῦ ἀγαθοῦ μέρους καὶ τῆς χάριτος καὶ τῆς λαμπρότητος γέγονε. πρὸς λόγον πέντε λίτρας χρυσίου κτησάμενος, δοκεῖ αὐτῷ ὅτι ἑκατὸν λίτρας ἐκτήσατο· μὴ τὸ ἔμβρυον ἐν τῇ μήτρᾳ ἤδη γέγονεν ἄνθρωπος; ἢ ὅτι θεὶς ἕνα λίθον τοῦ θεμελίου, ἤδη ἐτελείωσε τὸ οἰκοδόμημα; ἢ ὁ σπόρος ὁ χωσθεὶς ἐπὶ τῆς γῆς, ἤδη ἐγένετο στάχυς; μὴ ὁ πραγματευόμενος ἅμα τοῦ ἄρξασθαι τῆς πραγματείας, ἤδη ἐπλήρωσε τὴν ἀποθήκην; καὶ ὁ μετέχων χάριτος μικρᾶς, παρὰ τοῦτο γέγονε χριστιανός; ἀκμὴν οἱ πρῶτοι καὶ οἱ μεγάλοι οὔπως εἰσὶ πρὸς τελειότητα, ὡς ὁ ὀφφικιά-

primum statim advenientis Gratiæ radium purus omni ex parte homo redditur. traditur quippe Hostibus & horum tentationibus exponitur ad exercitationem & disciplinam. quomodo Iob tentatione probatus est. Cooperatur quippe & Malum bono, intentione non bonâ. Christianum verò convenit quinque uncias peccati habentem, dicere humiliando se modestè: viginti uncias habeo, & plenus sum iniquitate: habentem autem, exempli causa, uncias viginti bonitatis, dicere: vix boni semunciam habeo si autem hoc dicere, ob vanæ gloriæ studium, erubescit: saltem quod justum est proferat, fateaturque tum quid in se operetur Gratia: tum quid ex parte alterâ peccatum nondum in se deletum moliatur. Iam circa id quod dixi de Animâ, inesse illi profunditatem latebrosam, juvat id exemplis declarare describendo sinus istos intimos in penetralibus ejus veluti mēbrorum. sicut enim ut sol est, ita sunt ex ipso plures radij: ut arbor alta est, ita & ramos habet: ut Civitas magna est & Metropolis, circum & sub se propinquas

habet urbes multas. Sic est intellectualis substantia, immortalis Anima, pulcritudo pretiosa super omnes creaturas, imago & simulacrum Dei. In hanc veniens gratia duobus ei radiis affulget. aut ex universâ arbore, duos illuminat ramos, aut binas duntaxat ex universâ Provinciâ urbes ingreditur. quod allegoricè significat, unam tantum & alteram animę potentiam gratiâ contingi, reliquas adhuc multas ejus quasi partes peccato subjacere. Vtcumque homo malè credulus autumet se totum ex toto transisse in partem meliorem, & in solidum à gratiâ possideri, & ejus radiis splendere; perperam videlicet subductis status ac census proprij rationibus: ita ut cum vix quinque libras auri verè habeat in loculis, sibi tamen persuadeat non minùs libris centum in numerato sibi esse. quem libenter rogarim ecquid censeat: fœtum adhuc informem in matris utero, hominem jam perfectum esse? An qui unum in fundamentum lapidem jecerit, jam fastigium ædificio imposuisse dici possit? utrum etiam semen sulco ingestum, jam spica matura putetur

λιος πρὸς ἡγεμόνα· ἢ ὡς ῥύαξ μικρὸς πρὸς Εὐφράτην ποταμόν. ὁ ἔχων πρόθεσιν ἀπελθεῖν εἰς πόλιν μακρὰν ἑξήκοντα μονῶν, δύο ἢ τρεῖς ἐὰν ἀπέλθῃ, μὴ νομίσῃ ὅτι εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν· ἐπειδὴ οὖν ἡ ἐναντία δύναμις προτρεπτική ἐστιν, οὐκ ἀναγκαστική. καὶ θεία χάρις προτρεπτική ἐστι διὰ τὸ αὐτεξούσιον καὶ λιτ τῆς φύσεως, λοιπὸν ἐὰν ποιήσῃ κακὰ ὁ ἄνθρωπος προτρεπόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, οὐ κρίνεται ἀντ' αὐτοῦ ὁ Σατανᾶς· ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τιμωρεῖται καὶ κολάζεται· ὡς ὑπήκοος γενόμενος τῆς κακίας ἰδίῳ θελήματι. ὁμοίως καὶ ἐὰν τραπῇ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ ἀγαθόν, καὶ περιγένηται χάριτι Θεοῦ, οὐκ ἐπιγράφῃ τὸ ἀγαθὸν ἑαυτῇ ἡ χάρις. ἀλλ' ἀποδίδωσι τῷ ἀνθρώπῳ καὶ δοξάζει αὐτόν· ἐπειδὴ ἐκ τούτου ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος αἴτιος τοῦ ἀγαθοῦ· αὐτὸ γάρ ἐστι τῆς φύσεως οὗτος· καὶ οὐχ οἷον ἐρχομένη ἡ χάρις πρὸς αὐτὸν ἀναγκαστικῇ δυνάμει δεσμεῖ αὐτοῦ τὸ θέλημα, καὶ λοιπὸν ἑκόντα καὶ ἄκοντα ποιεῖ αὐτὸν ἄτρεπτον ἀγαθοῦ. ἀλλὰ παραχωρεῖ τῷ αὐτεξουσίῳ καὶ συνοῦσα ἡ θεία δύναμις, ἵνα ἀποδειχθῇ τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου, εἰ τιμᾷ τὴν ψυχὴν ἢ οὐ τιμᾷ· εἰ συμφωνεῖ, ἢ οὐ συμφωνεῖ· πολλοὶ γὰρ ἐτίμησαν καὶ συνεφώνησαν· ἄλλοι δὲ ἐξετράπησαν. λέγει γὰρ ὁ Α-

πόστολος· ἐναρξάμενοι πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖτε. τῇ γὰρ φύσει νόμος οὐ κεῖται, ἀλλὰ τῇ αὐτεξουσίῳ προαιρέσει δυναμένῃ τραπῆναι ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· διὸ λέγει ὁ Κύριος· πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἠθέλησα εἰ ἤδη ἀνήφθη· θέλει ὁ Κύριος ἀναφθῆναι τὸ οὐράνιον πῦρ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων· καὶ οἱ μὲν θέλουσιν· οἱ δὲ οὐ θέλουσιν· ὁμοίως πάλιν λέγει· ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν ἡμᾶς, ὡς ὄρνις τὰ ἑαυτῆς νοσσία, καὶ οὐκ ἠθελήσατε· ὁρᾷς ὅτι ὁ Κύριος θέλει· καὶ αὖ οἱ ἄνθρωποι οὐ θέλουσι προσεγγίσαι τῷ Κυρίῳ, καὶ εὑρεῖν ἔλεος.

esse? Num mercator qui modò incipit negotiari, confertas jam tum habere apothecas queat? non sanè magis quam Neophytus primore aspersus initiorum gratiâ, consummatus hoc ipso Christianus sit. Atqui Primi ipsi ac magni multarum Athletæ palmarum, sic se ad perfectionem habent, ut minutus Ædilis aut vici Magister ad Imperatorem, ut filum aquæ perennis ægrè trahens rivulus, ad Euphraten fluvium. Habens propositum in Vrbem eundi triginta dierum itinere dissitam; ne ubi biduum aut triduum viæ peregerit, jam se putet quam petit ingressum esse Civitatem. Quoniam igitur Adversaria Potestas hortatoria est, non autem inductiva necessitatis; divina item gratia hortatoria est, propter sui potens arbitrium & libertatem innatam naturæ. Itaque si mala fecerit homo suasus à Satanâ, non judicatur vice ipsius Satanas, sed ipse homo castigatur ac punitur, quod propriâ se voluntate malitiæ subdiderit. Similiter si vergat Homo ad bonum, & vincat gratia Dei; haud adscribat ipsi sibi bonum Gratia: sed reddit Homini & glorificat ipsum: quoniam sibi Homo causa boni factus est. Talis enim hic est naturæ: non autem ut veniens ad ipsum Gratia liget ejus voluntatem, inducente necessitatem potentiâ; ac de cætero volentem nolentem ipsum immobiliter affigat bono. Sed dat locum libero Arbitrio etiam cum illi præsens adest divina vis: ut demonstretur, utrum Hominis voluntas Animam in pretio habeat, an non habeat; consentiat, an non consentiat. Multi enim in pretio habent, & consentiunt; alij aversi abierunt. dicit enim Apostolus: *cum spiritu ceperitis, carne consummamini.* Naturæ quippe lex non est posita, sed sui compoti Gal. 3. 3.

Arbitrio & electioni vertibili ad bonum & malum. Propterea dicit Dominus: *Ignem venimittere in terram, & quid volo nisi*
Luc. xij. 49. *ut accendatur.* Vult Dominus accendi cœlestem ignem in cordibus Hominum: horum vero quidam volunt, quidam nolunt. Similiter rursus dicit: *Quoties volui congregare vos ut gallina con-*
Mat. xxiij 37. *gregat pullos suos: & noluistis.* Vides Dominum velle, rursus autem Homines nolle accedere ad Dominum & misericordiam nancisci.

CAPUT XIII.

Qui vult accedere ad Dominum & vitâ æternâ dignari, & habitaculum Dei fieri, & Spiritu sancto dignari, ut fructûs ejus juxta mandata Domini queat irreprehensibiliter & purè facere, sic debet incipere. Primùm credere Domino firmiter, & dare ex toto seipsum verbis mandatorum ejus, & renunciare mundo per omnia, ita ut in nullo prorsùs apparentium Mens occupetur, & obfirmare semper se omni conatu in perseverantiâ orationis: & non desperare, expectans cum fiduciâ Domini protectionem & auxilium ubique, scopum suæ mentis in eo habens defixum semper. Deinde urgere se cum conatu & contentione promovendo ac compellendo se ipsum indesinenter ad omne bonum, & in executionem omnium

ΚΕΦ. ΙΓ.

Ὁ βουλόμενος προσελθεῖν τῷ Κυρίῳ, καὶ ζωῆς αἰωνίου καταξιωθῆναι καὶ κατοικητήριον Θεοῦ γενέσθαι, καὶ πνεύματος ἁγίου καταξιωθῆναι· ἵνα τοὺς καρποὺς αὐτοῦ κατὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου δυνηθῇ ἀμώμως καὶ καθαρῶς ποιεῖν, οὕτως ὀφείλει ἐνάρξασθαι. Πρῶτον πιστεῦσαι τῷ Κυρίῳ βεβαίως, καὶ ἐπιδοῦναι ἐξ ὅλου ἑαυτὸν τοῖς λόγοις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, καὶ ἀποτάξασθαι τῷ κόσμῳ κατὰ πάντα, ἵνα ἐν οὐδενὶ ὅλως τῶν φαινομένων ὁ νοῦς ἀσχολῆται· καὶ εἰς τὴν εὐχὴν πάντοτε προσκαρτερεῖν αὐτόν. καὶ μὴ ἀπογινώσκειν προσδεχόμενος τοῦ Κυρίου τὴν ἐπίσκεψιν καὶ τὴν βοήθειαν πάντοτε· τὸν σκοπὸν τοῦ νοὸς αὐτοῦ εἰς τοῦτο ἔχων διὰ παντός. εἶτα βιάζεσθαι χρὴ ἀεὶ εἰς πᾶν ἀγαθὸν, καὶ εἰς πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, κἂν μὴ θελούσης τῆς καρδίας διὰ τὴν συνοῦσαν αὐτῇ ἁμαρτίαν· οἷον βιάζεσθαι ἑαυτὸν εἰς τὸ ταπεινοφρονεῖν ἐνώ-

πον πάντων ἀνθρώπων, καὶ ἑαυτὸν πάντων ἥττω καὶ χείρονα ἡγείσθω, μὴ ζητῶν τιμὴν ἢ ἔπαινον ἢ δόξαν παρά τινος, καθὼς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ γέγραπται· ἀλλὰ μόνον τὸν Κύριον ἀεὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· αὐτῷ μόνῳ βουλόμενος ἀρέσαι. εἰς τὴν πρᾳότητα ὁμοίως ἑαυτὸν βιαζέσθω, καὶ μὴ θελούσης τῆς καρδίας, ὥς φησιν ὁ Κύριος· μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι Πρᾶός εἰμι καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁμοίως εἰς τὸ εἶναι ἐλεήμονα, χρηστόν, εὔσπλαγχνον, ἀγαθόν, ὅσῃ δύναμις, ἑαυτὸν ἐθίζειν μετὰ βίας ὥς φησιν ὁ Κύριος· γίνεσθε ἀγαθοὶ καὶ χρηστοί, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος οἰκτίρμων ἐστί· καὶ πάλιν φησίν· ἐὰν ἀγαπᾶτέ με τὰς ἐντολάς μου τηρήσετε. καὶ πάλιν· βιάζεσθε· βιασταὶ γὰρ ἁρπάζουσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· καὶ τό· ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης· ἀεὶ δὲ τὴν τοῦ Κυρίου ταπείνωσιν καὶ πολιτείαν καὶ ἀναστροφὴν ἐχέτω πρὸ ὀφθαλμῶν, ὥσπερ ὑπόγραμμον ἐν πάσῃ μνήμῃ ἀληθαργήτῳ. καὶ ὅσῃ δύναμις βιαζέσθω ταῖς εὐχαῖς προσκαρτερεῖν, διὰ παντὸς δεόμενος καὶ πιστεύων· ἵνα ἐλθὼν ὁ Κύριος ἐνοικήσῃ ἐν αὐτῷ, καὶ καταρτίσῃ καὶ δυναμώσῃ αὐτὸν ἐν ταῖς ἐντολαῖς πάσαις αὐτοῦ. καὶ ἵνα ἡ ψυχὴ αὐτοῦ γένηται οἰκητήριον Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ

Dei mandatorum, quantumvis invito corde, quod instinctu subsidentis adhuc in ipso peccati renititur. puta per vim adigendo seipsum ad humiliter sentiendum deprimendumque coràm omnibus hominibus, & seipsum cunctis minorem & pejorem existimandum. non quærendo honorem, aut laudem aut gloriam ab ullo, sicut (Io v. 44.) in Evangelio scriptum est, sed solum Dominum præ oculis habendo semper; ipsiusque mandata, eique soli studendo placere. In mansuetudinem quoque se per vim inclinet, frangendo reluctantis in hoc contumaciam cordis, sicut ait Dominus: (Mat. xj. 29.) *Discite à me quia mitis sum & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris.* Similiter se cogat esse misericordem, benignum, compatientem, bonum. in eaque toto conatu, vi summâ adhibitâ, compellat seipsum assuescere, juxta id quod dicit Dominus. (Mat. v. Luc. vj.) *Estote boni & benigni sicut Pater cælestis misericors est.* Et rursus: (Ioan. xiv. 15.) *Si diligitis me mandata mea servate* & iterum: vim vobis facite, (Mat. xi. 12.) *violenti* enim *rapiunt Regnum Cælorum.* Et illud: (Luc. xiij 24.) *contendite intrare per angustã portam.* Sem-

per autem Domini humilitatem, formam vivendi, & conversationem habeat præ oculis, uti emplar quod continuè exprimat, intuens illud memoriâ inconniventer attentâ. Contendat etiam quantum habet virium in assiduè orando, nusquam non petens cum fide ac fiduciâ, ut veniens Dominus inhabitet in ipso, instruatque ac corroboret ipsum, in plenè exequendis cunctis ejus mandatis: & ut ejus Anima sit habitaculum Iesu Christi. Et sic quæ nunc per vim & corde invito facit, assuefacient ipsum in omne tempus ad bonum, & ad semper vivam Dei memoriam habendam, & expectandum eum semper in multâ bonitate & caritate. Tunc considerans Dominus tale ipsius propositum, & bonum studium quo vim infert sibi jugiter ad ejus recordandum, & ad prosequendum semper bonum; itemque ad humilitatem, mansuetudinem, caritatem; & quamlibet reluctans cor subigit in hæc, promovetque quantum potest summâ vi seipsum: facit cum ipso misericordiam suam, & liberat ipsum ab inimicis suis, & ab inhabi-

οὕτως ἃ νῦν μετὰ βίας καὶ μὴ θελούσης τῆς καρδίας ποιεῖ ἐθίζειν ἑαυτὸν διὰ παντὸς εἰς τὸ ἀγαθὸν, καὶ τοῦ Κυρίου ἀεὶ μνημονεύειν, καὶ προσδοκᾷν αὐτὸν διὰ παντὸς ἐν πολλῇ ἀγαθότητι καὶ ἀγάπῃ. Τότε θεωρῶν ὁ Κύριος τὴν τοιαύτην αὐτοῦ προαίρεσιν καὶ τὴν ἀγαθὴν σπουδὴν, πῶς βιάζει ἑαυτὸν πάντοτε εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ, καὶ εἰς τὸ ἀγαθὸν ἀεὶ, καὶ εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ πρᾳότητα καὶ ἀγάπην· καὶ μὴ θέλουσαν τὴν καρδίαν ἄγχει, καὶ ἄγει ὅση δύναμις ἑαυτὸν μετὰ βίας, ποιεῖ μετ' αὐτοῦ τὸ ἔλεος αὐτοῦ· καὶ λυτροῦται αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ τῆς ἐνοικούσης ἁμαρτίας; πνεύματος ἁγίου ἐμπιπλῶν αὐτόν. καὶ οὕτως λοιπὸν ἄνευ βίας καὶ καμάτου πάσας ποιεῖ πάντοτε τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου ἐξ ἀληθείας· μᾶλλον δὲ ὁ Κύριος ποιεῖ ἐν αὐτῷ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἐντολὰς, καὶ τοὺς καρποὺς τοῦ πνεύματος, ὅτε καρποφορεῖ καθαρῶς. Χρὴ δὲ πρότερον προσελθόντα τινὰ τῷ Κυρίῳ οὕτως βιάζειν καὶ αὐτὸν εἰς τὸ ἀγαθὸν, καὶ μὴ θελούσης τῆς καρδίας, προσδοκῶντα διὰ παντὸς ἐν πίστει ἀδιστάκτῳ τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ βιάζεσθαι ἑαυτὸν εἰς τὸ οἰκτείρειν καὶ ἐλεήμονα ἔχειν καρδίαν, βιάζεσθαι εἰς τὸ καταφρονεῖσθαι, εἰς τὸ μακροθυμεῖν, ἐξουθενούμενον, ἢ ἀτιμαζόμενον μὴ ἀγανακτεῖν· κατὰ τὸ εἰρη-

μένον

μένου· μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες ἀγαπητοί· βιάζεσθαί τε ἑαυτὸν εἰς τὴν εὐχήν, μήπω ἔχοντα εὐχὴν πνεύματος· καὶ οὕτως ὁ Θεὸς θεωρῶν τὸν οὕτως ἀγωνιζόμενον, καὶ βίᾳ ἑαυτὸν ἄγοντα εἰς τὸ ἀγαθόν, καὶ μὴ θελούσης τῆς καρδίας, δίδωσιν εὐχὴν ἀληθινὴν Χριστοῦ, δίδωσι σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρηστότητα ἀληθινήν, καὶ ἁπαξαπλῶς πληρεῖ αὐτῷ τὸν καρπὸν τοῦ πνεύματος. εἰ δὲ τὸ μόνον εἰς τὴν εὐχὴν βιάζεται ἑαυτόν, μὴ ἔχων εὐχήν, ἵνα σχῇ εὐχὴν χάριτος· καὶ εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ ἀγάπην καὶ τὰς λοιπὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου ἑαυτὸν οὐ βιάζεται, ἐνίοτε δίδοται αὐτῷ εὐχὴ χάριτος, καὶ ἐν ἀναπαύσει καὶ εὐφροσύνῃ μερικῶς κατὰ τὸ αἴτημα αὐτοῦ. τοῖς δὲ τρόποις ὅμοιός ἐστιν ὡς ἦν πρότερον ὅμοιος· οὐκ ἔχει γὰρ πραότητα, ὅτι οὐκ ἐζήτησεν ἐμπόνως, καὶ οὐ προητοίμασεν ἑαυτὸν οὕτω γενέσθαι. οὐκ ἔχει ταπεινοφροσύνην, ἐπειδὴ οὐκ ᾔτησε, καὶ ἑαυτὸν ἐβιάσατο εἰς τοῦτο· οὐκ ἔχει ἀγάπην πρὸς πάντας, ἐπεὶ περὶ τούτου μέριμναν καὶ ἀγῶνα οὐκ ἔσχεν ἐν τῇ αἰτήσει τῆς προσευχῆς. χρὴ γὰρ ἕκαστον, ὥσπερ εἰς τὴν εὐχὴν βιάζεται ἑαυτὸν καὶ ἄγχει, καὶ μὴ θελούσης τῆς καρδίας· οὕτως εἰς τὴν ἀγάπην, εἰς τὴν πραότητα, καὶ εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς, κατὰ τὸ γεγραμμένον

tante in ipso peccato, replens illum Spiritu Sancto, cujus ope de cœtero citra vim & laborem cuncta in veritate mandata Domini exequitur. aut potiùs Dominus in illo cuncta implet propria mandata & fructus spiritûs, quando fructificat purè. Oportet autem priùs accedentem quemvis ad Dominum sic vim inferre sibi urgendo se ad bonum, in eoque frangendo resistentiam Cordis, expectantem ubique ac semper, fide inconcussâ, & omne dubium pellente, misericordiam ejus: cogere quoque se ipsum ad miserandos alios, corque in omnes egentes beneficum habendum. Item ad longanimiter tolerandum quidvis durum, & ad non indignandum nec ægrè ferendum quando vilipenditur & inhonoratur: juxtà dictum illud: *Non vosmetipsos defendentes carissimi.* Vim etiam sibi facere ad orandum, quandò nondum accepit speciale donum orandi per Spiritum. Videns enim sic contendentem seseque compellentem ad bonum, frangendo cordis reluctantis nisus, dat illi orationem Christi veram, dat viscera misericordiæ, benigni-

Rom. xij. 19.

iatem veram: uno verbo seponit & confert illi totum fructum Spiritûs.. Quod si quis desiderans speciale, quo caret, Orationis donum, ut illud impetret, solùm sibi ad orandum vim facit; non item ad humiliter sentiendum de se, non ad exercendam caritatem, aut ad mandata Domini cætera implenda, continget interdum dari huic orationis donum, etiam cum quiete & lætitiâ ex parte, prout postulavit: moribus autem similis est ei cui priùs erat similis. non enim habet mansuetudinem pro quâ adipiscendâ non laboravit: & ad quam sese non disposuit peculiari diligentiâ. Non habet humilitatem, quoniam eam nec petiit, nec sibi ad eam exercendam vim adhibuit. Non habet caritatem ad omnes, quando de hâc esse solicitus, pro eâque contendere, flagitans in oratione sibi concedi, tanti non duxit. Oportet enim unumquemque, sicut ad orationem se compellit, & per vim urget, frustrà reluctante corde, ita se pariter in caritatem, in mansuetudinem; in omnem patientiam & longanimitatem, cum gaudio, secundùm quod scriptum est, urgeat seipsum; itemque ad ferenda libenter opprobria, & pejorem se cunctis, infimumque omnium reputandum: ad non proferendum in conversatione quod utile non est, sed ad meditanda corde semper, & Eph.iv. 33. ore enuncianda eloquia Domini. Similiter ad non irascendum, juxta quod dictum est *Omnis amaritudo, & ira, & clamor, tollatur à vobis, cum omni malitiâ.* Vt sic Dominus viso ejus stu-

οὕτω βιάζεσθαι ἑαυτὸν εἰς τὸ ἐξουθενεῖσθαι, καὶ χείρονα καὶ ἔσχατον ἑαυτὸν λογίζεσθαι πάντων· ὡς τὸ μὴ ὂν χρήσιμον, μὴ ὁμιλεῖν· ἀλλὰ τὰ τοῦ Κυρίου μελετᾷν ἀεὶ λόγια καὶ λαλεῖν στόματι καὶ καρδίᾳ· οὕτως εἰς τὸ μὴ θυμοῦσθαι, κατὰ τὸ εἰρημένον· πᾶσα πικρία, καὶ ὀργὴ, καὶ κραυγὴ ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν, σὺν πάσῃ κακίᾳ. ἵνα οὕτως ὁ Κύριος ἰδὼν αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν δώσῃ αὐτῷ ταῦτα πάντα ἀκόπως καὶ ἀβιάστως, ἅπερ πρὶν οὔπω μετὰ βίας φυλάξαι ἠδύνατο διὰ τὴν οἰκοῦσαν ἐν αὐτῷ ἁμαρτίαν· καὶ γίνεται αὐτῷ ταῦτα πάντα τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα ὥσπερ φύσις· τὸ λοιπὸν γὰρ ἐλθὼν ὁ Κύριος, ἐλθὼν καὶ γενόμενος ἐν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς ποιεῖ ἐν αὐτῷ τὰς ἰδίας ἐντολὰς ἄνευ καμάτου· πληρῶν αὐτὸν τοῖς καρποῖς τοῦ πνεύματος.

dio, det ipsi hæc cuncta facilia citra laborem & vim, quæ antea laborioso conatu tenere vix poterat, propter reluctantiam inhabitantis in eo peccati: ita ut ipsi jam fiant illæ omnes virtutis exercitationes, quasi natura. De cætero enim Dominus in eum adveniens, & in ipso permanens, uti & ipse in eo, exequitur in ipso sua ipsius mandata, sine molestiâ ejus ullâ, replens ipsum fructibus Spiritûs.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Εἰ δέ τις εἰς εὐχὴν βιάζεται ἑαυτὸν, ἕως οὗ λάβῃ τι χάρισμα παρὰ τοῦ Θεοῦ· εἰς ταῦτα δὲ ἤγουν εἰς ταπεινοφροσύνην, εἰς ἀγάπην, εἰς πραότητα, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἀρετὰς, ὁμοίως οὐ βιάζεται ἑαυτὸν, καὶ ἄγχει, ἐνίοτε γίνεται πρὸς αὐτὸν θεία χάρις αἰτοῦντος καὶ δεομένου· ἀγαθὸς γὰρ καὶ χρηστὸς ὁ Θεός. καὶ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτὸν δίδωσι τὰ αἰτήματα· μὴ προευτρεπίσας δὲ ἑαυτὸν, καὶ μὴ ἐθίσας εἰς τὰς προειρημένας ἀρετὰς, ἢ ἀπόλει τὴν χάριν, ἢ λαμβάνει καὶ πίπτει, ἢ οὐ προκόπτει ὑψηλοφρονήσας· ἐπειδὴ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου ἑαυτὸν ἐκ προαιρέσεως οὐ δίδωσι· τὸ γὰρ κατοικητήριον, ἡ ἀνάπαυσις τοῦ Πνεύματος, ἡ ταπεινοφροσύνη ἐστὶ, καὶ ἡ ἀγάπη, καὶ ἡ πραότης, καὶ αἱ λοιπαὶ τοῦ Κυρίου ἐντολαί. Ὀφείλουσιν οὖν βουλόμενοι ἐξ ἀληθείας εὐαρεστῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ δέξασθαι παρ᾽ αὐτοῦ τὴν ἐπουρά-

CAPUT XIV.

Si vero quispiam in orationem sibi vim infert, donec aliquam gratiam à Deo impetret, in hæc autem, scilicet Humilitatem, Caritatem, Mansuetudinem, & reliquas virtutes pari conatu non incumbit, sibi ad eas vim inferens, seque iis assuefaciens etiam cogendo: nonnumquam ipsi se indulget Divina gratia petenti & oranti: Bonus quippe & clemens Deus est, pronusque ad concedendum flagitantibus quæ volunt. quia tamen talis non præparavit Seipsum, neque assuefecit ad priùs memoratas virtutes, aut perdit citò, Deo justè subtrahente, semel Concessam gratiam; aut acceptam ipse ultrò labens abjicit; aut non proficit, in superbiam elatus. quoniam Mandatis Domini seipsum flagranti studio non impendit totum. Nam domicilium &

requies S. Spiritus Humilitas est, Caritas est, Mansuetudo est, & cæteræ præscriptæ à Domino virtutes. Debent igitur qui volunt in veritate placere Deo & accipere ab ipso Celestem gratiam, crescereque ac se perficere in Sancto Spiritu, primùm cogere seipsos ad utique exercenda Officia omnium virtutum quantumvis reluctante animo, sicut dictum est :
Psal. cxviij. 118. *Propterea ad omnia mandata tua dirigebar.* Enimvero quâ ex causâ quis ad perseverandum in Oratione sibi vim infert urgens cogensque se, nempe ut sui voti compos fiat donum Orationis impetrans : ex eadem præterea debet se pariter ad cuncta virtutis officia compellere, urgendo & cogendo, quoad ex consuetudine bonum habitum paret. sic enim quod perseveranter petierit à Domino consecutus, plenâ jam & securâ optati possessione gaudebit : crescēte utique ac florēte in ipso permanenter, quam anxiè postulavit, gratiâ Spiritûs ; sic tantum in ipso perduraturi, si dignam se sedem invenerit. Sedes enim in quâ libenter requiescit Spiritus Sanctus, Humilitas Hominis est, comitatus-

νιον χάριν, καὶ αὐξῆσαι καὶ πληρωθῆναι ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι· καὶ βιάζεσθαι πρότερον ἑαυτὸν φυλάσσειν πάσας τὰς ἀρετὰς, καὶ μὴ θελούσης τῆς καρδίας, κατὰ τὸ εἰρημένον· διὰ τοῦτο πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην· ὡς γάρ τις εἰς τὴν καρτέρησιν τῆς εὐχῆς βιάζεται ἑαυτὸν καὶ ἄγχει ἕως οὗ κατορθώσῃ τοῦτο· ὁμοίως εἰς πάντα τὰ τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα βιάζεται ἑαυτὸν καὶ ἄγχει, καὶ ἐθίζει ἔθος ἀγαθόν· καὶ οὕτως αἰτούμενος καὶ δεόμενος τοῦ Κυρίου διαπαντὸς, καὶ τυχὼν τῆς αἰτήσεως, αὔξει καὶ θαλλεῖ ἐν αὐτῷ τὸ χάρισμα τοῦ πνεύματος τὸ χάρισμα τὸ χαρισθὲν αὐτῷ ἐναναπαυόμενον ἐν τῇ ταπεινοφροσύνῃ αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἀρεταῖς, καὶ διδάσκει αὐτὸν ἀληθινὴν ταπεινοφροσύνην, ἀληθινὴν ἀγάπην, ἀληθινὴν πραότητα, ἣν προεβιάσατο καὶ ἐζήτησε· καὶ οὕτως αὐξήσας καὶ τελειωθεὶς ἐν Θεῷ κληρονόμος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀξιοῦται. ὁ γὰρ ταπεινὸς οὐδέποτε πίπτει· ποῦ γὰρ πεσεῖν ἔχει ὑποκάτω πάντων ὤν; μεγάλη ὕψωσις ἡ ταπείνωσις· καὶ τιμιότης, καὶ ἀξίωμα ἡ ταπεινοφροσύνη· ἐθίσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς, καὶ ἀγχωμεν εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ μὴ θελούσης τῆς καρδίας ἡμῶν, δεόμενοι καὶ παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν

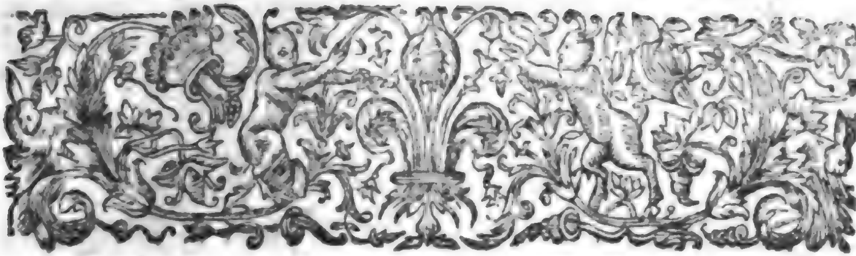
ἐν πίστει καὶ ἐλπίδι καὶ ἀγάπῃ ἀδιαλείπτως ἐν τῇ προσδοκίᾳ ταύτῃ· ἵνα ἀποστείλῃ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν· ἵνα εὐξώμεθα καὶ προσκυνήσωμεν ἐν πνεύματι τῷ Πατρί· καὶ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα εὔξηται ἐν ἡμῖν· ἵνα αὐτὸ τὸ πνεῦμα διδάξῃ ἡμᾶς εὐχὴν ἀληθινήν, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, ἀγάπην, ἃ νῦν μετὰ βίας οὐ δυνάμεθα ποιεῖν, σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρηστότητα, καὶ πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου διδάξῃ ἡμᾶς ποιῆσαι ἐξ ἀληθείας ἀπόνως καὶ ἀβιάστως· ὡς αὐτὸ τὸ πνεῦμα οἶδε πληροῦν ἡμᾶς τοῖς καρποῖς αὐτοῦ· καὶ οὕτως τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου πληρωθεισῶν ἐφ' ἡμῖν διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ τοῦ μόνου γινώσκοντος τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ, καί καθαρίζοντος ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ σπίλου τῆς ἁμαρτίας, ὥσπερ νύμφας καλὰς καθαρὰς καὶ ἀμώμους παραστήσῃ τῷ Χριστῷ, ἀναπαυομένων ἡμῶν ἐν Θεῷ, καὶ ἀναπαυομένου τοῦ Χριστοῦ ἐν ἡμῖν εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας· δόξα τοῖς οἰκτιρμοῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ υἱέει, καὶ τῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ ὅτι εἰς τοσαύτην τιμὴν κατηξίωσε τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἰδίους ἀδελφοὺς καὶ υἱοὺς Πατρὸς ἐπουρανίου καταξιῶν καὶ προσαγορεύων· δόξα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ

que reliquarum cum eâ virtutum : quarum omnium idem Spiritus autor & Magister est, docens, dum in eo residet, veram ipsum Humilitatem, veram caritatem, veram mansuetudinem, efficiens ut facile jam exerceat, quæ is antea quærens multùm nitendo sudandoque conabatur. Et sic auctus in profectum, & ad ipsum perfectionis in Deo erectus culmen, Hereditate Cœlorum Regni dignatur. Humilis enim numquam cadit. quo enim caderet qui infra omnia est? Magna exaltatio Humilitas est; Summus honoris apex, excelsa dignitas, sui demissio. Assuefaciamus ergo nos, & vi etiam adhibitâ cogamus ad pessimè de nobis sentiendum; frangendo superbos in alta nitentis impetûs cordis; Deumque cum fide spe ac caritate indesinenter obsecrantes, in longanimâ expectatione bonitatis, ut mittat Spiritum suum in corda nostra, ut Oremus & adoremus in Spiritu Patrem: & ipse Spiritus oret in nobis : ut idem ipse Spiritus doceat nos Orationem veram, humilitatem, mansuetudinem, caritatem;

quas nunc, vi etiam adhibitâ, vix valemus exercere, viscera misericordiæ, benignitatem, & omnes mandatis præscriptas Domini bonas operationes, is præsens docendo suaviter efficiat, ut ex veritate citrâ laborem ac vim exerceamus: quo modo divinus ille Spiritus novit implere nos donis suis. Vnde fiet, ut adimpletis à nobis mandatis Dei per Spiritum ipsius, cui optimè uni perspecta est voluntas Christi, quique nos purgat à sorde peccati; Idem nos velut sponsas pulcras, puras, & irreprehensibiles exhibeat Christo; acquiescentibus nobis in Deo, & Christo acquiescente in nobis, usque ad sæcula interminata. Gloria miserationibus ejus, & benignitati ac caritati ipsius, quòd in tantum honorem vocare dignatus est Genus humanum, proprios Fratres & Filios Patris Cœlestis & esse nos tribuenti, & appellare dignato. Gloria, inquam, Patri & Filio & Spiritui Sancto in sæcula sæculorum. Amen.

πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνως. Ἀμήν.

OPUSCULUM III.

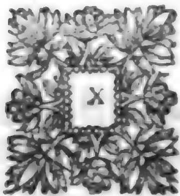
τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

περὶ τελειότητος ἐν πνεύματι

λόγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Αριτι μὲν καὶ δωρεᾷ τοῦ Πνεύματος θείᾳ ἕκαστος ἡμῶν τὴν σωτηρίαν πορίζεται· πίστει δὲ καὶ ἀγάπῃ, ἀγῶνί τε προαιρέσεως αὐτεξουσίου, τοῦ τελείου μέτρου τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι δύναται· ἵν᾽ ὥσπερ χάριτι, οὕτω καὶ δικαιοσύνῃ τῆς αἰωνίου κληρονομήσῃ ζωῆς· μήτε διὰ μόνης τῆς θείας δυνάμεώς τε καὶ χάριτος, μὴ καὶ τοὺς ἰδίους συνεισενεγκὼν ἱδρῶτας, τῆς τελείας προκοπῆς ἀξιούμενος· μήτε πάλιν

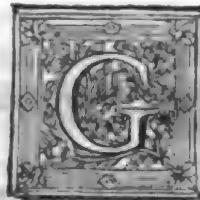
S. P. N.

MACARII MAGNI

de Perfectione in Spiritu

Liber.

CAPVT I.

RATIA quidem & largitione Spiritûs Divinâ unusquisque nostrûm Salutem assequitur: fide vero & caritate ac contentione liberâ sui potentis Arbitrij ad perfectæ virtutis mensuram pertingere potest: ut sicut gratiâ, ita & justitiâ, æternæ hereditatem capiat vitæ: Neque per solam Divinam virtutem & gratiam, absque eo quod pro-

prios & ipse conferat sudores, perfecto profectu dignatus: Neque rursus solo proprio studio, absque supernè cooperante Divinâ manu, perfectæ libertatis apicem & puritatis attingens. Nisi enim Dominus ædificaverit domum & custodierit Civitatem, in vanum vigilavit custodiens: frustra pariter Fabri Architectique laborarunt.

Psalm. cxxvj. 1.

ἐκ μόνης τῆς οἰκείας σπουδῆς καὶ δυνάμεως· μὴ καὶ θείας ἄνωθεν συνεφαπτούσης χειρός, τοῦ τελείου τῆς ἐλευθερίας μέτρου, καὶ τῆς καθαρότητος ἐφικνούμενος· ἐὰν γὰρ μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, καὶ φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων, ὁ κοπιῶν καὶ οἰκοδομῶν, εἰς μάτην ὁμοίως.

CAP. II.

ΚΕΦ. Β.

Interrogatio.

Quæ sit voluntas Dei; ad quam scilicet hortatur & provocat Apostolus unumquemque contendere?

Ἐρώτησις.

Τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πρὸς ὃ δήπου προτρέπεται καὶ παρακαλεῖ ὁ Ἀπόστολος ἕκαστον ἡμῶν φθάσαι.

Responsio.

Perfecta peccati purgatio, & à Passionibus ignominiæ libertas, & summi virtutis Apicis comprehensio. Quod est purgatio & Sanctificatio cordis, quæ per interventum perfecti & Divini Spiritûs in fiduciâ certissimâ fit. *Beati*, enim ait, *mundi corde*; quoniam ipsi *Deum videbunt*. Et: *estote*, & nos & vos, *perfecti sicut Pater Noster Cælestis perfectus est*. Et:

Mat. v.

Ἀπόκρισις.

Ἡ τελεία τῆς ἁμαρτίας κάθαρσις, καὶ τῶν τῆς ἀτιμίας παθῶν ἡ ἐλευθερία, καὶ ἡ τῆς ἄκρας ἀρετῆς ἀνάληψις· ὅπερ ἐστίν: ὁ καθαρισμὸς καὶ ὁ ἁγιασμὸς τῆς καρδίας, ὁ διὰ τῆς μετουσίας τοῦ τελείου καὶ θείου πνεύματος ἐν πληροφορίᾳ γινόμενος· μακάριοι γάρ φησιν, οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται· καὶ γίνεσθε καὶ ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς τέλειοι, ὡς ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστι.

καὶ

καὶ γενηθήτω φησὶν ἡ καρδία μου ἄμωμος ἐν τοῖς δικαιώμασί σου, ὅπως ἂν μὴ αἰσχυνθῶ· καὶ αὖθις· τότε οὐ μὴ αἰσχυνθῶ ἐν τῷ με ἐπιβλέπειν ἐπὶ πάσας τὰς ἐντολάς σου. καὶ πρὸς τὸν ἐρωτῶντα δὲ πάλιν· τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου; ἀθῷος χερσὶν, ἀποκρίνεται, καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ· τὸ διὰ πράξεως καὶ διανοίας ἁμαρτίας τὴν τέλειαν ἐντεῦθεν δηλῶν ἀναίρεσιν.

fiat, inquit, *cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar.* & rursus: *tunc non confundar cum perspexero in omnibus mandatis tuis.* (*Psalm. cxviij.*) Iterùm quoque ad interrogantem: *quis ascendet ad montem Domini?* respondet: *Innocens manibus & mundo corde*: (*Psalm. xxiij.*) peccati quod vel operatione patratur, vel interno voluntatis assensu consciscitur, perfectam per hoc significans abolitionem.

ΚΕΦ. Γ.

CAPVT III.

Τὰ ἀφανῆ πάθη φησὶ καὶ κρύφια τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπιστάμενον δυσαπάλλακτα ὄντα, καὶ οἱονεὶ τῇ ψυχῇ κατερριζωμένα, διὰ τοῦ Δαβὶδ δείκνυσι πῶς ἄρα τούτων ποιητέον τὴν κάθαρσιν· ἐκ τῶν κρυφίων μου γὰρ καθάρισόν με φησίν. ὡς διὰ πολλῆς τῆς δεήσεώς τε καὶ πίστεως, καὶ τῆς πρὸς Θεὸν τελείας ῥοπῆς, τῇ συνεργίᾳ τοῦ πνεύματος, κατεργασθῆναι δυναμένων ἡμῶν· πλὴν ἀλλὰ καὶ ἡμῶν πρὸς ταῦτα ἀντιτεινόντων· καὶ φυλακῇ πάσῃ τηρούντων τὴν ἑαυτῶν καρδίαν.

Sub aspectum non cadentes & occultas animæ plagas sciens Spiritus Sanctus curatu esse difficiles, quippe quæ ipsi penitùs inhæreant, veluti radicibus altè in ejus intima demissis: per Davidem ostendit, quomodo earum administranda purgatio sit, dicentem: *Ab occultis meis munda me Domine*: (*Psalm. xviij. 13.*) per quæ verba innuit, unam earum sanandarum efficacem esse rationem, perfectam cum multâ prece ac fide conversionem ad Deum; quæ fieri à nobis potest roboratis cooperatione Spiritûs: cæterùm nobis iisdem in idem toto conatu annitentibus, & omni custodiâ servantibus cor nostrum.

CAP. IV.

Etiam Beatus docet Moyses, per Symbola subindicans, haud sinendum esse distrahi animam contrariis duabus propensionibus, alterâ in malum trahente, alterâ urgente ad bonum: sed toto ejus pondere incumbendum in unam prosecutionem boni. Neque oportere in agro Cordis duos simul fructus serere, utilem & noxium: Sed utilem ac bonum *Deut. xxij.10.* solum. ut hoc exprimat sic scribit: non junges eodem jugo in area tuâ diversi generis animalia, puta bovem & asinum: sed iis quæ sint ejusdem speciei invicem junctis, triturabis messem tuam. Hoc est: ne in areâ cordis nostri virtus & malitia *Deut. xxij. 11.* simul operentur: sed virtus sola. Iterùm præcipit: *Non intexes* *Levit. xix. 19.* *laneo panno linum: neque rursus in veste quâ utaris lineâ lanam. non seres in agro tuo duas fruges simul. Iumentum tuum non facies coire cum alterius generis animantibus. Sed homogenea homogeneis conjunges.* Per quæ omnia mysticè innuit; non oportere vitium & virtutem, ut dictum est, in nobis seri. sed unius boni seminis,

ΚΕΦ. Δ.

Καὶ ὁ μακάριός φησι Μωϋσῆς διὰ τύπων ὑποδεικνύς, τὸ μὴ δεῖν γνώμαις δυοῖν, κακοῦ τε ἀγαθοῦ, τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ τῷ ἀγαθῷ μόνῳ ἀκολουθεῖν, καὶ τὸ μὴ χρῆναι δύο καρποὺς γεωργεῖν, χρηστοῦ καὶ χείρονος, ἀλλὰ χρηστὰ μόνα, οὕτω φησίν· οὐ ζεύξεις ἐν τῇ ἅλῳ σου ἀλλογενῆ ζῶα ἐπὶ τὸ αὐτὸ, οἷον βοῦν καὶ ὄνον· ἀλλὰ τὰ ὁμογενῆ ζεύξας ἀλωήσεις τὸν ἀμητόν σου. τουτέστιν· ἵνα μὴ ἐν τῇ ἅλῳ τῆς καρδίας ἡμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀρετὴ καὶ κακία τὴν ἐργασίαν ἔχῃ, ἀλλ᾽ ἡ ἀρετὴ μόνη· οὐ συνυφανεῖς ἐρέῳ ἱματίῳ λινοῦν· οὐδὲ πάλιν λινῷ ἔριον· οὐ γεωργήσεις ἐν τῇ χώρᾳ τῆς γῆς σου δύο καρποὺς ἐπὶ τὸ αὐτό. οὐκ ἐπιβαλεῖς ἑτερογενὲς ζῶον εἰς γονὴν ἑτέρῳ· ἀλλὰ τὰ ὁμογενῆ τοῖς ὁμογενέσι συζεύξεις· δι᾽ ὧν πάντων αἰνίττεται μυστικῶς, τὸ μὴ δεῖν κακίαν καὶ ἀρετὴν, ὥσπερ εἴρηται, ἐν ἡμῖν γεωργεῖσθαι· ἀλλὰ μονοτρόπως τὰς τῆς ἀρετῆς γονὰς ἀποτίκτεσθαι· καὶ τοῦ μὴ δυσὶ πνεύμασι, τῷ πνεύματι τοῦ Θεοῦ, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ κόσμου ψυχήν τινα κοινωνεῖν· διὰ τοῦτο γάρ φησι· πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην· πᾶσαν ὁδὸν ἄδικον ἐμίσησα.

virtutis videlicet, fruges ſeri excolique, ut germinent in nobis. Neque duobus Spiritibus, Spiritui Dei & Spiritui Mundi Animam quamlibet communicare. *Propterea*, enim dicit: *ad omnia mandata tua dirigebar; omnem viam iniquitatis odio habui.* Pſalm. cxviij. 128.

ΚΕΦ. Ε.

Οὐκ ἀπὸ τῶν φανερῶν ἁμαρτημάτων μόνον, οἷον πορνείας, φόνου, κλοπῆς, γαστριμαργίας, καταλαλιᾶς, ψεύδους, φιλαργυρίας τε καὶ πλεονεξίας, καὶ τῶν τοιούτων ἁγνεύειν χρὴ τὴν παρθένον ψυχὴν, καὶ τῷ Θεῷ συναφθῆναι προῃρημένην· ἀλλὰ καὶ πολλῷ πλέον ἀπὸ τῶν κρυφίων, ὥσπερ εἰρήκαμεν· τουτέστιν, ἐπιθυμίας, κενοδοξίας, ἀνθρωπαρεσκείας, ὑποκρίσεως, φιλαρχίας, δόλου, κακοηθείας, μίσους, ἀπιστίας, φθόνου, φιλαυτίας, τύφου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ὁμοίως· οἶδε γὰρ, φησὶν ἡ γραφὴ, τὰ κρύφια ταῦτα τῆς ψυχῆς ἁμαρτήματα ἐν ἴσῳ τοῖς ἐκτὸς τίθεσθαι. Κύριος γάρ φησι· διεσκόρπισεν ὀστᾶ ἀνθρωπαρέσκων, καὶ ἄνδρα αἱμάτων καὶ δόλιον βδελύσσεται Κύριος· τὸν δόλον ἐπ' ἴσης τῷ φόνῳ δεικνύων ὑπὸ Θεοῦ βδελυσσόμενον· καὶ τῶν λαλούντων εἰρήνην μετὰ τῶν πλησίον αὐτῶν; καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ πάλιν· καὶ γὰρ ἐν καρδίᾳ ἀνομίας ἐργάζεσθε ἐν τῇ γῇ· καὶ οὐαὶ ὑμῖν ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι· τουτέστιν· ὁπόταν ὑμῖν ἐπὶ

CAPVT V.

Non ab exteriùs apparentibus peccatis ſolùm, puta fornicatione, homicidio, furto, crapulâ, murmuratione, mendacio, cupiditate pecuniæ, avaritiâ & talibus, præſtare ſe puram oportet virginem Animam, & quæ Deo ſe conjungere decreverit: Sed & multò magis ab occultis, uti diximus, hoc eſt, à Cupiditate, à vanæ gloriæ ambitu, à nimio deſiderio hominibus placendi, à ſimulatione, ab affectatione Dominationis, à malignitate, ab odio, ab infidelitate, ab invidiâ, à ſui amore immoderato, ab arrogantiâ, à dolo, ſimilibuſque id genus. Novit enim, ait ſcriptura, oculta hæc Animæ peccata pari loco cum externis Dominus cenſere. dicit quippe; *diſſipavit oſſa eorum qui hominibus placent.* Pſ. Liij. 6. Et: *virum ſanguinum & doloſum abominabitur Dominus.* Pſ. v. 7. Dolum æquè ac homicidium oſtendens abominationi Deo eſſe. *Et qui lo-* Pſalm. xxvij. 3.

loquuntur pacem cum proximo, mala autem in cordibus, &c. Et rursus: *Etenim in corde iniquitates operamini, in terra*, &c.
Luc. vj. 26. Et: *væ vobis cum benedixerint vobis homines*. Hoc est, cum studueritis ab Hominibus bene audire, & gloriæ laudibusque ipsorum inhiaveritis. Studium quippe & ambitionem favoris humani tantùm prohibet, non autem exhibitionem operum laudem merentium. Etenim quî potest fieri ut benè operantes omninò lateant? præsertim
Mat. v. 16. cum ipse Dominus dicat: *Luceat lux vestra coram hominibus.* At de cætero studete, ait, ad Dei Gloriam quod bonum est agere, non autem ad captandam vobis laudem propriam; nec ita vos gerendo ut videamini humani favoris plausûs & encomia impotenter amare. Nam & infideles esse tales
Ioan. v. 44. ostendit dicens: *Quomodo potestis fidem habere, gloriam ab invicem accipientes, & gloriam quæ à Solo Deo est non quærentes.*
1. Cor. x. 31. Vide & Apostolum, quomodo omnia usque ad ipsum manducare & bibere, in gloriam Dei præcipit agere. ait enim *Sive manducatis sive bibitis, sive aliud quid agitis, omnia in gloriam Dei facite.* At Divinus Ioannes Homicidio adæquans odium, *qui odit*,
1. Ioan. iij. 15. inquit, *Fratrem suum Homicida est.*

θέλησις παρὰ ἀνθρώπων καλῶς ἀκούειν, καὶ τῆς δόξης καὶ τῶν ἐπαίνων αὐτῶν ἐξήρτησθε· ἐπεὶ πῶς δυνατὸν ἀγαθοεργοῦντας ἐσάπαν λαθεῖν; ἄλλως τε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος, λαμψάτω, λέγει, τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· πλὴν, ἀλλ' εἰς δόξαν σπουδάζετε τοῦ Θεοῦ, φησὶ, τὸ ἀγαθὸν πράττειν. καὶ μὴ διὰ δόξαν ἰδίαν, μηδ' ὡς τῶν ἀνθρωπίνων ἐπαίνων ἐρωτικῶς ἔχοντες, καὶ γὰρ καὶ ἀπίστους ἀπέδειξεν εἰπών· πῶς δύνασθε πίστιν ἔχειν δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητοῦντες· ὅρα καὶ τὸν ἀπόστολον, πῶς καὶ αὐτοῦ μέχρι τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ἐντέλλεται ποιεῖν. εἴτε γάρ φησιν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ἄλλο ποιεῖτε, εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. ὁ δέ γε θεῖος Ἰωάννης τῷ φόνῳ συντάττων τὸ μῖσος, ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ φησιν, ἀνθρωποκτόνος ἐστίν.

ΚΕΦ. ς.

Ἡ ἀγάπη πάντα στέγει, πάντα ὑπομένει· ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει· τὸ οὐδέποτε ἐκπίπτει τοῦτο δηλοῦντός ἐστιν· ὅτι περ οἱ τῶν εἰρημένων χαρισμάτων τοῦ πνεύματος ἐπιτυχόντες· μήπω δὲ διὰ τῆς πληρεστάτης καὶ ἐνεργοῦς ἀγάπης τοῦ πνεύματος τῆς ἄκρας τῶν παθῶν ἐλευθερίας ἀξιωθέντες, οὐδέπω τοῦ ἀσφαλοῦς ἥψαντο· ἀλλ' ἐν κινδύνῳ ἔτι καὶ φόβῳ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἕστηκε, διὰ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας· τοῦτο γὰρ τὸ μέτρον, μηκέτι ὑπὸ πτῶσιν ὂν μηδὲ πάθος ὑπέδειξε τοιοῦτον ὑπάρχον ὡς γλώσσας ἀγγέλων καὶ προφητείαν, πᾶσάν τε τὴν γνῶσιν, καὶ τὰ τῶν ἰαμάτων χαρίσματα μηδὲν εἶναι· πρὸς ἐκεῖνο παραβαλλόμενα.

CAPVT VI.

Caritas omnia ſuffert omnia ſuſtinet. Caritas numquam excidit. Hæc verba ſunt ejus qui ſignificare velit: Eos qui ſupra memorata Chariſmata Spiritûs aſſecuti ſunt, nondum autem per pleniſſimam & operatoriam caritatem, Spiritûs ſummâ à paſſionibus libertate ſunt dignati, nondum ſecuritatem attigiſſe: ſed in periculo adhuc & timore res ipſorum ſtare, propter Spiritualia nequitiæ. Iſtam enim menſuram haud adhuc infra diſcrimen lapſûs ex perturbatione vehementi, conſtitutam eſſe oſtendit: nec talem eſſe cui Linguæ Angelorum, Prophetia, omnis ſcientia, & curationum Chariſmata comparata, nihil ſint. 1. Cor. xiij. 7.

ΚΕΦ. Ζ.

Διὰ τούτου τῆς τελειότητος ὑπέφηνε τὸν σκοπόν· ἵν' ἕκαστος πτωχεύειν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ τηλικούτου πλούτου διαγινώσκων, θερμῷ τῷ πνεύματι καὶ συντόνῳ πρὸς τὸ ἔσχατον κατεπείγηται, τὸν πνευματικὸν οὕτω τρέχῃ δρόμον, ἄχρις ἂν καταλάβῃ, καθὼς εἴρηται· οὕτω τρέχετε ἵνα καταλάβητε.

CAPVT VII.

Per hoc perfectionis declaravit ſcopum. ut unuſquiſque egenum ſe tantarum divitiarum recognoſcens ferventi & perſeveranter contendente Spiritu uſque ad ultimũ feſtinet, & ſpirituale ſic percurrat ſtadium, donec comprehendat, ſicut dictum eſt. *Sic currite ut comprehendatis.* 1. Cor. ix. 4.

CAPVT VIII.

Abnegare seipsum hoc puta esse: voluntarium se ad omnia Fraternitati præbere, & in nullo prorsùs voluntati propriȩ obsequi: nec ullius se, præter solam vestem, Dominum putare, ut undique expeditus in procinctu stet ad quidvis imperatum cum gaudio exequendum, alacritate quâ emptum mancipium domi præstò est ad omnes omnium nutus: sic enim & hic cunctis obsequitur; maximè autem Præpositis, Christo obtemperans dicenti: *Qui vult inter vos primus esse & magnus, sit omnium Minister, & ultimus, & servus*; non gloriam, honorem aut laudem venans; non ad oculum serviens, aut placere hominibus studens: Sed debitorem se per omnia reputans ministerij in caritate & simplicitate Fratribus exhibendi.

Mat. xx. 27.

ΚΕΦ. Η.

Τὸ ἀπαρνήσασθαι ἑαυτὸν τοῦτο νόμιζε εἶναι· τὸ ἔκδοτον εἰς ἅπαν τῇ ἀδελφότητι παρέχειν, καὶ θελήματι ἰδίῳ παντάπασι μὴ στοιχεῖν· μήτε τινὸς κύριον εἶναι, ὅτι μὴ τοῦ ἐνδύματος μόνου· ἵνα πάντοθεν ἄνετος ὤν, τὴν ἐπιταττομένων αὐτῷ μόνον μετὰ χαρᾶς ἔχῃ, ὡς ἄν τις ἀργυρώνητος ὢν πρὸς πάντας, καὶ μάλιστα τοὺς διηγουμένους, Χριστοῦ πιθόμενος τῷ εἰπόντι· ὁ θέλων ἐν ὑμῖν πρῶτος εἶναι καὶ μέγας, ἔστω πάντων διάκονος, καὶ ἔσχατος, καὶ δοῦλος, μὴ δόξαν καὶ τιμὴν, μὴ ἔπαινον ποριζόμενος· μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλείᾳ ὡς ἀνθρωπάρεσκος· ἀλλ' ὀφειλέτην ἑαυτὸν διὰ παντὸς ἡγούμενος τῆς ἐν ἀγάπῃ τε καὶ ἁπλότητι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς διακονίας.

CAP. IX.

Præpositos Fraternitatis, operi magno admoventes mamanum, adversùs contra molientis artificia malitiæ decertare per humilitatem oportet, ne vitio superbiæ, ut in Fratres ipsis subditos dominantes, vice

ΚΕΦ. Θ.

Τοὺς διηγουμένους τῆς ἀδελφότητος, ὡς μεγάλῳ ἔργῳ ἐπιβαλλομένους πρὸς τὰς τῆς κακίας ἀντιτέχνους μεθοδείας ἀγωνίζεσθαι διὰ ταπεινοφροσύνης δεῖ, ἵνα μὴ πάθει ὑπερηφανίας ὡς τῶν ὑποτεταγμένων ἀδελφῶν κατεξουσιάζοντες,

ἀντὶ μεγίστου κέρδους, ζημίαν ἑαυτοῖς προξενίσωμεν· ἀλλ' ὡς εὔσπλαγχνοι πατέρες, καὶ δουλεύειν μᾶλλον διὰ τὸν Θεὸν ἐκδόντες τῇ ἀδελφότητι ἑαυτοὺς σωματικῶς τε καὶ πνευματικῶς, ὑπὲρ αὐτῶν φροντίζωσι, καὶ ὡς τέκνων Θεοῦ, διαπαντὸς ἐπιμέλωνται, ἐλέγξαι ὅπου χρὴ, καὶ ἐν ᾧ δεῖ παρακαλέσαι· ἵνα μὴ προφάσει ταπεινότητος καὶ πρᾳότητος ἐν συγχύσει τὰ μοναστήρια ᾖ, τὴν προσήκουσαν τάξιν τῶν προεστώτων καὶ ὑποβεβηκότων οὐκ ἀποσώζοντα· ἐν δέ γε τῷ ἀφανεῖ τῆς διανοίας ὡς δούλους ἀναξίους πάντων τῶν ἀδελφῶν ἑαυτοὺς ἡγούμενοι, ὡς παιδαγωγοὶ πνευματικὰ τέκνα πεπιστευμένοι, μετὰ πάσης εὐνοίας καὶ φόβου Θεοῦ ἕκαστον τῶν ἀδελφῶν καταρτίζειν εἰς πᾶν ἀγαθὸν σπουδάζοντες· μὴ ἀγνοοῦντες ὅτι μέγας αὐτοῖς καὶ ἀναφαίρετος ὁ ὑπὲρ τοῦ καμάτου μισθὸς ταμιεύεται.

lucri maximi, damnum nobis ipsis procuremus. Sed ut misericordes Patres; quique potiùs propter Deum se Fraternitati ad serviendum, corporaliter & spiritualiter dediderint, eorum ut Dei filiorum diligentem in omnibus curam gerant: arguendo ubi convenit, ubi oportet consolando. ne obtentu Humilitatis & mansuetudinis in confusione Monasteria sint; congruum ordinem Præsidentium & subjectorum non servantia: in secreto autem Mentis servos indignos omnium Fratrum seipsos reputantes: atque ut boni Pædagogi, quibus spirituales filij concrediti sunt, cum omni benevolentiâ & Dei timore unumquemque Fratrum aptare & promovere ad omne bonum studentes; non ignari, magnam ipsis & inamissibilem, laborisque quantivis excedentem meritum, operæ in id impensæ repositam esse mercedem.

ΚΕΦ. Ι.

Ὥσπερ οἱ παιδαγωγεῖν τοὺς νέους παραλαβόντες, ἔστιν ὅτε καὶ δεσπότας ὄντας ἰδίους, ἀλλ' οὖν παιδείας χάριν καὶ εὐκοσμίας ἤθους οὐκ ὀκνοῦσιν ὅμως καὶ πληγὰς αὐτοῖς ἐντεῖναι κατὰ πολλὴν ἄδειαν· οὕτω δεῖ καὶ τοὺς προεστῶτας, οὐ πάθει

CAPVT X.

Vt qui curam suscipiunt regendorum & instituendorum Adolescentum; ortu aliquando nobilium, & quibus hereditarium jus competit in ipsos olim Magistros, Regni aut Principatûs exercendi: tamen ut disci-

plinâ eos salubri fingant, & mores ipsorum ad rectum & honestum forment, non cunctantur eos interdum plagis etiam magnâ libertate impositis castigare: Sic oportet & Præpositos, non iræ perturbatione, aut fastu superbiæ: Neque dolorem qualem cumque proprium aut contemptum ulciscentes, afficere pœnâ meritâ eos ex Fratribus qui correctione indigent aliquâ. Verùm id faciant benignis visceribus & scopum intuentes unum Spiritualis ipsorum utilitatis, operandâ talium conversione ab errore ad rectam viam.

θυμοῦ καὶ ὑψηλοφροσύνης· οὐδ' ὡς ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀμύνεσθαι τοὺς παιδείας τινὸς τῶν ἀδελφῶν ἐπιδεομένους· ἀλλὰ σπλάγχνοις χρηστοῖς, καὶ σκοπῷ πνευματικῆς ὠφελείας, τὴν ἐπιστροφὴν ἐκείνων ἐργάζεσθαι.

CAP. XI.

Multo studio, contentione, curâ, & certamine possumus caritatem in Deum acquirere, gratiâ & dono Christi qui formatur in nobis. Ex hoc quoque primo sic expleto mandato, ad secundum facilis eadem ope nobis continget transitus, ad dilectionem, inquam, Proximi. Nam prima præponantur, & plus in iis studij ponatur. ac tum demum ordine convenienti secunda primis consequenter adjungentur. Si quis autem magno illo & primo Mandato, dilectionis Dei neglecto (quæ dilectio ex interiori nostrâ dispositione, conscientiaque bonâ, & sanis de

ΚΕΦ. ΙΑ.

Ὅτι διὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ τόνου, μερίμνης τε καὶ ἀγῶνος τὴν πρὸς Θεὸν ἀγάπην δυνατοὶ γινόμεθα κτήσασθαι χάριτι καὶ δωρεᾷ Χριστοῦ ἐν ἡμῖν διαμορφουμένου· ἐκ δὲ ταύτης καὶ τὴν δευτέραν φημὶ ἐντολήν, τὸ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, ῥαδίως κατορθῶσαι γίνεται; τὰ γὰρ πρῶτα καὶ προτασσέσθω τῶν ἄλλων, καὶ πλέον αὐτῶν σπουδαζέσθω· καὶ οὕτω τὰ δεύτερα τοῖς πρώτοις ἑπόμενα ἔσται· εἰ δέ τις τῆς μεγάλης ταύτης καὶ πρώτης ἐντολῆς, τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης φημί, κατολιγωρήσας, ἥτις ἀπὸ τῆς ἔνδον ἡμῶν διαθέσεως συνειδήσεώς τε ἀγαθῆς, καὶ ὑγιῶν τῶν πρὸς Θεὸν ἐννοιῶν, συνάμα καὶ βοηθείας συνεφαπτομένης συνίσταται· τῆς δὲ δευτέρας;

ρας τῆς ἔξωθεν μόνον ἐπιμέλειαν τῆς διακονίας ἀφοσιοῦν βούλεται, ἀδύνατον αὐτῷ ταύτην ὑγιῶς τε καὶ καθαρῶς μετελθεῖν· ἡ γὰρ τῆς κακίας μέθοδος μνήμης ἔρημον καὶ ἀγάπης καὶ Θεοῦ ζητήσεως τὸν νοῦν ἀνευρίσκουσα, ἢ δυσχερῆ καὶ ἐπίπονα τὰ θεῖα ἐπιτάγματα φαίνεσθαι ποιεῖ· γογγυσμοὺς καὶ λυπὰς καὶ μέμψεις κατὰ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς διακονίας τῇ ψυχῇ ἀνακινοῦσα, ἢ οἰήσει δικαιοσύνης ἐξαπατήσασα φυσιοῖ, καὶ ἑαυτὸν ἡγεῖσθαι τίμιόν τε καὶ μέγαν, καὶ ἄκρως κατορθοῦντα τὰς ἐντολὰς ἀναπείθει.

Deo cogitationibus, concurrente simul auxilio gratiæ cooperatricis elicitur) secundo mandato dilectionis Proximi, exteriori tantum tenus ministerij accuratione defungi voluerit: nequaquam illud poterit sanè ac purè exequi. Nam machinatio quædam impugnantis nos Malitiæ, Memoriæ, amoris, & Dei inquisitionis, vacuam mentem reperiens, aut efficit ut molesta & laboriosa nimis ipsi Dei præcepta videantur: unde in murmurationes, dolores, & querelas contra Ministerium erga Fratres animam incitat: aut opinione justitiæ deceptum sic ministrantem inflat: & ei persuadet, ut se existimet pretiosum quemdam ac magnum, qui summâ perfectione cuncta Dei exhauserit mandata.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Ὁπόταν ἑαυτὸν οἰηθῇ ἄνθρωπος τῶν ἐντολῶν ἐπιμελητὴν, δῆλός ἐστιν ἁμαρτάνων, καὶ τῆς ἐντολῆς σφαλλόμενος· ἅτε κρίνων ἑαυτὸν, καὶ μὴ τὸν ἀληθῶς κρίνοντα προσδεξάμενος· ὅταν γὰρ συμμαρτυρῇ τῷ πνεύματι ἡμῶν τὸ τοῦ Θεοῦ πνεῦμα, κατὰ τὸ λόγιον Παύλου, τότε φιλαλήθως Χριστοῦ ἄξιοι, καὶ τέκνα Θεοῦ τυγχάνομεν ὄντες· οὐχ ὅταν ἰδίᾳ οἰήσει ἑαυτοὺς δικαιώσωμεν· οὐ γὰρ ἑαυτὸν συνιστῶν, φησὶ, δόκιμος·

CAP. XII.

Cùm Homo præsidenti tumore seipsum existimat accuratum executorem Mandatorum Dei, hoc ipso manifesto prodit indicio errare se, ac, contra quàm deceptus putat, à Præcepti observatione deviasse. Vt pote qui arroganter præoccupet judicium de se ipso ferre; non expectans verum & legitimum, cui ea reservatur cognitio, Iudicem.

Rom. viij. 16. Quando enim *Testimonium reddit Spiritui nostro Dei Spiritus*, secundùm Oraculum Pauli, tunc solum & demum Christo digni, & filij Dei verè sumus. non autem quando propriæ opinionis arrogantiâ justos
II. Cor. x. 18. nos ipsi declaraverimus. *Non enim qui seipsum commendat*, ait, *ille probatus est*, *sed quem Deus commendat.* Quandoquidem cum memoriæ & timoris Dei expers reperitur homo, deesse non potest quin & gloriam amet propriam, & venetur laudem ab iis quos Ministerio suo
Sup. c. v. Io. v. 44. juvat. Talis porrò fide carere à Domino convictus est, iis quæ paulò ante recitata hîc iterùm discribentur, verbis: *Quomodo potestis credere, vos qui gloriam ab invicem accipitis, & gloriam quæ à Solo Deo est non quæritis?*

ἀλλ᾽ ὃν ὁ Κύριος συνίστησιν· ἐπείπερ ὅταν μνήμης καὶ φόβου Θεοῦ γυμνὸς ὢν εὑρίσκηται ὁ ἄνθρωπος, πολλὴ ἀνάγκη καὶ δόξης ἐρᾷν καὶ θηρεύειν ἔπαινον παρὰ τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ διακονουμένων· ὁ δέ γε τοιοῦτος ἄπιστος παρὰ τοῦ Κυρίου ἐλήλεγκται, καθάπερ ἤδη δεδήλωται· πῶς γάρ φησι δύνασθε ὑμεῖς πιστεύειν, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητοῦντες;

CAPUT XIII.

Certamine multo & labore mentis, per Sanctas cogitationes & continuam omnium bonarum rerum cum solicitudine considerationem, caritas in Deum, sicut dictum est, provenire potest homini, & ab eo prout fas est, exerceri. Quòd tanto ad id conatu ac molitione sit opus, inde est: quod Adversarius impensè satagit impedire mentem nostram, & omni ope obstare, ne per memoriam bonarum re-

ΚΕΦ. ΙΓ.

Ἀγῶνι πολλῷ καὶ καμάτῳ νοὸς διὰ σεμνῶν ἐννοιῶν καὶ τῆς συνεχοῦς πάντων τῶν καλῶν μερίμνης ἡ πρὸς Θεὸν ἀγάπη, καθάπερ εἴρηται, κατορθοῦσθαι δύναται· ἅτε τοῦ ἐναντίου τὸν ἡμέτερον νοῦν ἐμποδίζοντος, καὶ οὐ συγχωροῦντος αὐτὸν διὰ τῆς τῶν καλῶν μνήμης τῷ θείῳ ἔρωτι προσανέχειν· ἀλλὰ ταῖς γηΐναις ἐπιθυμίαις τὴν αἴσθησιν περισαίνοντος· ἐν τούτῳ γὰρ ὁ τοῦ πονηροῦ θάνατος, καὶ οἷον εἰπεῖν, ἀγχόνη, ὅτε τῇ τοῦ Θεοῦ ἀγάπῃ καὶ μνήμῃ ἀπερισπάστως ἐνδιατρίβων

ὁ νοῦς εὑρίσκηται· ἐντεῦθεν καὶ ἡ πρὸς τὸν ἀδελφὸν εἰλικρινὴς ἀγάπη συστῆναι δύναται, καὶ ἡ ἀληθὴς ἁπλότης, καὶ ἡ πρᾳότης, ἡ ταπείνωσις, ἡ ἀκεραιότης, ἡ ἀγαθότης τέ φημι καὶ εὐχὴ, καὶ πᾶς ὁ περικαλλὴς τῶν ἀρετῶν στέφανος, διὰ τῆς μίας, καὶ μόνης, καὶ πρώτης ἐντολῆς, τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης τὴν τελειότητα δέχεται· ἀγῶνος τοίνυν πολλοῦ καὶ πόνου κρυπτοῦ καὶ ἀδήλου χρεία, λογισμῶν ἐρεύνης τε, καὶ τῆς τῶν ἠσθενηκότων τῆς ψυχῆς ἡμῶν αἰσθητηρίων γυμνασίας πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ τοῦ ῥωννύειν καὶ ἀναζωπυρεῖν διὰ τῆς τοῦ νοῦ πρὸς Θεὸν ἐπιμελοῦς νεύσεως τὰ πεπονηκότα τῆς ψυχῆς μέλη. ὁ γὰρ νοῦς ἡμῶν οὕτω διαπαντὸς τῷ Θεῷ προσκολλώμενος, γενήσεται μετὰ τοῦ Κυρίου εἰς ἓν πνεῦμα, κατὰ τὸ λόγιον Παύλου.

rum amori divino vacet. à quo ut illam avertat, terrenis desideriis ejus sensum titillans allicit. Nec mirum est, tantum eum in hoc contendere. Nam mors &, ut sic dicam, suspendium Diaboli est, quando in Dei caritate & memoriâ indivulsè commorans mens humana reperitur. Hinc jam prono quasi fluxu illimis in fratrem facilè redundat caritas, & vera simplicitas, & mansuetudo, & humilitas, & synceritas, & bonitas, & ipsa Oratio, cunctarumque formosè resplendens corona virtutum, per illud unum & solum & primum dilectionis Dei mandatum perfectionem accipit. Certamine igitur multo & conatu occulto, nec foris observabili contentionis labore opus est, in perscrutatione cogitationum, in exercitatione infirmorum Animæ sensuum ad discretionem boni & mali, in corroborandis & excitandis per studiosam versùs Deum inclinationem debilitatis Animæ membris. Vnde consequemur, ut nostra mens sic continuè Deo affixa, coalescat in unum cum Domino Spiritum, juxtà oraculum Pauli. *1. Cor. vj. 17.*

ΚΕΦ. ΙΔ.

Τοῦτον δέ φησι τὸν κρυπτὸν ἀγῶνα, καὶ τὸν πόνον, καὶ τὴν μελέτην, ἀδιαλείπτως ἔχειν τοὺς φιλαρέτους χρὴ πρὸς πᾶσαν ἐπιτήδευσιν ἐντα-

CAPVT XIV.

Hanc autem interiorem contentionem, laborem, & meditationem, incessanter viva & experrecta conferre virtutis

Amantes oportet ad omnem observationem mandati sive Orantes, sive Ministrantes, comedentes quin etiam aut bibentes: ut quodcumque demum bonum ab ipsis fiet in Gloriam Dei, & non in nostram fiat Gloriam. prona autem & facilia nobis cuncta quæ ad quorumvis Dei mandatorum plenam executionem attinent efficiet Dei amor, dum viget in nobis omnem duritiem emolliens, amaritiemque laboris cujusvis suavi quasi quodam condimento diluens.

λῆς, ἤτοι εὐχομένους, ἢ διακονοῦντας, ἐσθίοντας ἢ πίνοντας· ἵν' ὅπερ ἂν γένηται ἀγαθὸν, εἰς δόξαν Θεοῦ, καὶ μὴ εἰς ἡμετέραν γένηται δόξαν. εὐπετῆ δὲ ἡμῖν καὶ ῥᾴδια πάντα τὰ τῶν ἐντολῶν ἔσται τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης αὐτὰ διαμαριζούσης, καὶ τὸ ἐπίπονον αὐτῶν ἐκλυούσης ἅπαν.

CAPUT XV.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Omnis contentio & studium Adversarij, in hoc, ut dictum est, vigilat, ut annitatur mentem nostram à Dei memoriâ, timore, amoréque avellere: terrenis ipsam avocationibus & delinimentis, à vero bono ad apparentia divertendo.

Ὅλος ὁ ἀγὼν καὶ σπουδὴ τοῦ ἀντικειμένου τοῦτό ἐστιν, ὡς δεδήλωται, τὸ δυνηθῆναι τὸν νοῦν ἀπὸ τῆς πρὸς Θεὸν μνήμης καὶ τοῦ φόβου, καὶ τῆς ἀγάπης περισπάσαι, γηΐναις αὐτὸν παραγωγαῖς καὶ δελεάσμασιν ἀπὸ τοῦ ὄντως ἀγαθοῦ πρὸς τὰ δοκήσει καλὰ παρατρέποντος.

CAPUT XVI.

ΚΕΦ. ΙΣ.

Invicem virtutes nectuntur & mutuò inhærent, ut sacræ cujuspiam catenæ commissi reprocis morsibus annuli, uno ex alio pendente. In hunc enim modum Oratio, ex caritate; Caritas è Gaudio; Gaudium è Mansuetudine; Mansuetudo ex

Ἀλλήλων αἱ ἀρεταὶ δέδενται, καὶ ἀλλήλων ἔχονται, καθάπερ ἱερά τις σειρὰ μία τῆς μιᾶς ἠρτημένη· οἷον ἡ μὲν εὐχὴ, τῆς ἀγάπης· ἡ ἀγάπη δὲ τῆς χαρᾶς: ἡ χαρὰ, τῆς πρᾳότητος· ἡ πρᾳότης, τῆς ταπεινοφροσύνης· ἡ ταπεινοφροσύνη δὲ τῆς διακονίας· ἡ διακονία δὲ,

τῆς ἐλπίδος· ἡ δὲ ἐλπὶς, τῆς πίστεως· καὶ ἡ μὲν πίστις, τῆς ὑπακοῆς· ἡ δὲ ὑπακοὴ τῆς ἁπλότητος· ὥσπερ τἀναντία πάλιν ἐν ὑφ' ἑνὸς διέδεται· οἷον τοῦ μὲν θυμοῦ, τὸ μῖσος· ὁ δὲ, τῆς ὑπερηφανίας· τῆς κενοδοξίας αὕτη· ἐκείνη, τῆς ἀπιστίας· ἡ δὲ τῆς σκληροκαρδίας· καὶ αὕτη μὲν ἐκ τῆς ἀμελείας· ἐκείνη δὲ τῆς χαυνώσεως· ἐκ δὲ τῆς ὀλιγωρίας αὕτη· κἀκείνη μὲν ἐκ τῆς ἀκηδίας· ὡς ἐκ τοῦ ἀνυπομονήτου πάλιν αὕτη· τὸ δὲ τῆς φιληδονίας· καὶ οὕτω τὰ λοιπὰ μέλη τῆς κακίας ἀλλήλων ἐχόμενά εισιν.

Humilitate; Humilitas è Ministerio; Ministerium è Spe; Spes ex Fide; Fides ex Obedientiâ; Obedientia è simplicitate, suspensæ trahuntur. Sicuti è contrario Vitia quoque unum alteri conseruntur. Ex irâ quippe religatum pendet odium; ex hoc superbia; ex hâc vanæ Gloriæ affectatio: Hæc Infidelitatem trahit, quæ duritij ei cordis Mater est, proles autem Incuriæ, quam gignit languor Spiritus, ex supino neglectu ducens Originem: hunc producit Acedia; Filia hæc impatientiæ, cujus Amor voluptatis est Pater. Ita cætera quoque membra Malitiæ invicem apta nexaque sunt.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Πᾶν ὅπερ ἂν ποιῇ καλὸν ὁ ἄνθρωπος, σπιλοῦν αὐτὸ καὶ καταμιαίνειν ὁ πονηρὸς τῇ ἐπιμιξίᾳ τῶν ἑαυτοῦ σπερμάτων βούλεται· οἷον τῆν κενοδοξίας, τῆς οἰήσεως, εἴτε μὴν καὶ τοῦ γογγυσμοῦ, ἢ ἑτέρου τινὸς τῶν τοιούτων· ἵν' ἡ μὴ διὰ Θεὸν μόνον, ἢ μὴ ἐκ προθυμίας τὸ γινόμενον ἀγαθὸν γίνηται· γέγραπται γὰρ τὸν Ἄβελ προσενεγκεῖν θυσίαν τῷ Θεῷ ἀπὸ τῶν στεάτων, καὶ ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προβάτων· καὶ τὸν Καῒν δὲ, ὁμοίως δῶρα προσενεγκεῖν ἀπὸ τῶν καρπῶν μὲν τῆς γῆς,

CAPVT XVII.

Omne bonum quod Homo facit inquinare ac contaminare nititur diabolus immixtione suorum seminum. vanæ nimirum gloriæ, præfidentiæ, sive murmurationis, aut cujuspiam alterius talium. ut non propter Deum solum, neque tantum ex syncero mentis proposito bonum opus fiat. Scriptum est enim: Abelem obtulisse *Gen.*
Sacrificium Deo *de primogenitis Gregis & de adipibus eorum.* *iv. 4.*
Caïnum quoque similiter do-

na obtulisse de fructibus quidem terræ, sed non è primis aut optimis. Et proterea Deum respexisse ad Sacrificia Abelis; ad Caïni autem munera non attendisse. Inde discere debemus: contingere posse, ut aliquod bonum non benè fiat: puta si fiat negligenter aut contemptim, aliove vitio submisto, & non merè propter Deum: ex quo evenit, ut gratum id & acceptum Deo non sit.

ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῶν πρώτων· καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ μὲν ταῖς θυσίαις τοῦ Ἀβὲλ ἐπιδεῖν τὸν Θεόν· ἐπὶ δὲ τοῖς δώρεσις τοῦ Καΐν μὴ προσέχειν. ἐκ τούτου μανθάνειν ἔχομεν· ὅτι ἔστι, τὶ καλὸν μὴ ποιῆσαι καλῶς· οἷον ἀμελῶς ἢ καταφρονητικῶς· ἢ δι' ἕτερόν τι· καὶ οὐ διὰ Θεόν· καὶ παρὰ τοῦτο συμβαίνει γίνεσθαι, μὴ προσδεκτὸν τῷ Θεῷ.

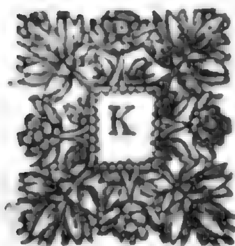
OPUSCULUM IV.

Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Περὶ προσευχῆς, Λόγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Κεφάλαιον πάσης ἀγαθῆς σπουδῆς, καὶ κορυφὴ τῶν κατορθωμάτων ἡ προσευχῆς ἐστὶ προσεδρεία, δι' ἧς καὶ τῶν ἄλλων ἐν κτήσει γινόμεθα, τοῦ καλουμένου χεῖρα συνεργὸν ἐπορέγοντος· ἥ τε γὰρ κοινωνία τῆς μυστικῆς ἐνεργείας καὶ συνάφεια διαθέσεως τῆς πρὸς Θεὸν ἁγιότητος, καὶ αὐτοῦ τοῦ νοῦ δι' ἀγάπης ἀῤῥήτου πρὸς Κύριον, ἐν τῇ εὐχῇ τοῖς καταξιουμένοις γίνεται· ἔδωκας γάρ φησιν εὐφροσύνην εἰς τὴν καρδίαν μου· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κύ-

S. P. N.

MACARII MAGNI

De Oratione, Liber.

CAPUT I.

Caput omnis boni studij & vertex operum bonorum assiduitas Orationis est; per quam in aliorum possessionem bonorum inducimur, eo qui nos ad ea vocat, manum cooperatricem porrigente. Etenim comunicatio mysticæ energiæ, & adhæsio flagrantis in intimo Sanctæ intentionis ad Deum; ipsaque mentis per caritatis indissociabilem nexum

arcta cum Domino conjunctio, iis qui talibus dignantur gratiis, in Oratione proveniunt. *Psalm. iv. 7.* *Dedisti* enim ait, *Lætitiam in corde meo.* & ipse dicit Dominus: *Regnum Cælorum intra vos est.* *Luc. xvij. 21.* Nam intra nos esse Regnum, quid aliud putemus, quam cœlestem lætitiam Spiritus Sancti Animabus dignis sensibiliter immissam significare? Fruitionis siquidem & gaudij lætitiæque illius spiritualis quam in luce æternâ Sancti in Christi Regno participant, arrham velut quamdam & prælibationem jam hinc dignæ ad hoc effectæ per gratiosè cõmunicatam ipsis operationem Spiritus Animæ accipiunt. *Psalm. lxxxij. 3.* *Cor enim*, inquit, *meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* & illud: *Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea.* *Ps. lxij. 6.* Et iis consona, in idem tendunt, & operatione Spiritûs indictam Animæ lætitiam & consolationem indicant.

ειος· ἡ βασιλεία οὐρανῶν ἐντὸς ἡμῶν ἐστί· τὸ γὰρ ἐντὸς εἶναι τὴν βασιλείαν, τί ἂν ἄλλο δηλοῦν εἴη, ἢ τὴν τοῦ πνεύματος οὐράνιον εὐφροσύνην ταῖς ἀξίαις ψυχαῖς ἐναργῶς ἐνσημαίνεσθαι; τῆς ἀπολαύσεως γάρ τε καὶ χαρᾶς καὶ τῆς ἐν πνεύματι εὐφροσύνης, ἧς ἐν φωτὶ αἰωνίῳ οἱ ἅγιοι ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ μεθέξουσι βασιλείᾳ, ταύτης τὸν ἀρραβῶνα, καὶ τὰ προοίμια ἐντεῦθεν ἤδη αἱ ἄξιαι διὰ τῆς τοῦ πνεύματος ἐνεργοῦς κοινωνίας ψυχαὶ λαμβάνουσιν· ἡ καρδία μου γάρ φησι καὶ ἡ σάρξ μου ἠγαλλιάσαντο ἐπὶ Θεὸν ζῶντα· καὶ τὸ, ὡς ἐκ στέατος καὶ πιότητος ἐμπλησθείη ἡ ψυχή μου· καὶ τὰ συνῳδὰ τούτοις, εἰς ταὐτὸ φέρουσι, καὶ τὴν τοῦ πνεύματος ἐνεργὸν εὐφροσύνην καὶ παράκλησιν ὑπαινίττονται.

CAPVT II.

Vt præstantius cæteris est Opus Orationis: ita majori opus habet solicitudine qui in id incumbit: ne qua illi subrepat à Malitiâ deceptio. Nam quò quisque majoris adipiscendi Boni curam ac propositum con-

ΚΕΦ Β.

Ὥσπερ μεῖζον τῶν ἄλλων τὸ τῆς εὐχῆς ἔργον· οὕτω πλείονος δεῖ καὶ μερίμνης τῷ πρὸς αὐτὴν ἔχοντι· μήπου κλοπήν τινα παρὰ τῆς κακίας ὑπομείνας λάθῃ· οἷς γὰρ μείζονος ἀγαθοῦ ἐπιμέλεια, μείζονι καὶ ὁ πονηρὸς τῇ πείρᾳ προσβάλλει·

βάλλει· ὥστε πολλῆς αὐτῷ δεήσει τῆς νήψεως, ἵνα καὶ μᾶλλον καρποὶ ἀγάπης, καὶ ταπεινοφροσύνης, ἁπλότητός τε καὶ ἀγαθότητος, καὶ διακρίσεως, ὁσημέραι τῷ παραμόνῳ τῆς εὐχῆς ἀναφύωνται, καὶ αὐτοῦ μὲν φανερὰν τὴν ἐπὶ τὰ θεῖα προκοπὴν καὶ ἐπίδοσιν καθιστῶσι, τοὺς ἄλλους δὲ εἰς τὸν ἴσον ζῆλον παρακαλῶσιν.

cipit eò majori diabolus conatu ei obſtare contendit. Quare multam eum adhibere neceſſe erit acris attentionis vigiliam, ut non ſolùm inſultibus Improbi reſiſtat, ſed & trans cunctas ejus inſidias perrumpens, id magis magiſque aſſequatur: ut fructûs Caritatis, Humilitatis, Simplicitatis, Bonitatis, Diſcretionis è patienti Orationis culturâ ipſi pleni uberesque progerminent: ipſiuſque perſpicuum in Divina progreſſum profectumque demonſtrent: ſicque alios ad paris æmulationem ſtudij provocent.

ΚΕΦ. Γ.

Ἀδιαλείπτως εὔχεσθε, καὶ προσκαρτερεῖν τῇ εὐχῇ αὐτός τε ὁ θεῖος ἀπόστολος, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰρημένον διδάσκει, πόσῳ μᾶλλον, εἰπόντος ποιήσει ἐκδίκησιν ὁ Θεὸς τῶν βοώντων πρὸς αὐτὸν νυκτὰς καὶ ἡμέρας· καὶ τό· γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε· δεῖ οὖν πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκακεῖν. ὥσπερ δὲ κεφαλαιωδέστερον ὁ τῇ εὐχῇ προσκαρτερῶν εἵλετο ἔργον· οὕτως αὐτῷ ἀγῶνα πολὺν, καὶ τόνον ἀνένδοτον ἀνέχεσθαι χρὴ, διὰ τὸ πολλὰ τῇ προσεδρείᾳ τῆς εὐχῆς ὑπεῖναι τὰ τῆς κακίας ἐμπόδια· ὕπνον, ἀκηδίαν, βάρος σώματος, λογισμῶν ἐπιφορὰν, νοὸς ἀκαταστασίαν, ἔκλυ-

CAPVT III.

Sine intermiſſione orandum
& perſeveranter inſiſtendum
Orationi eſſe, & divinus Apo- Theſ. v.
ſtolus, & ipſius Domini ora- 17.
culum præcipit, dicentis: *Si*
Iudex iniquitatis, &c. quantò Luc.
magis *Deus faciet vindictam* xviij. 7.
clamantium ad ſe die ac nocte?
Et illud: *vigilate & orate* Opor- Mat.
tet igitur ubique orare; nec in xxvj.
hoc umquam conatum remit- 41.
tere. Quantò autem capitalius
magiſque palmare ad perfectionis adeptionem qui perſeverare in Oratione decrevit Opus aggreſſus eſt; tantò ipſum aſperius certamen acrioremque contentionem ſuſcipere, atque

ad extremum perducere oportet. eò quod perseverantiæ Orationis multa objicit impedimenta infirmæ pravitas naturæ: somnum, acediam, pondus corporis, cogitationum aversionem, Mentis instabilitatem, languorem, & reliqua obsidentis nostram debilitatem malitiæ inventa. Præterea Tribulationes, & ipsorum malorum Dæmonum insultus vehementer impugnantium nos, & omni vi obstantium ne appropinquare Deo valeat Deum & veritatem incessanter quærens Anima.

σιν, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς κακίας ἐπιτηδεύματα. εἶτα θλίψεις καὶ αὐτῶν τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἐπαναστάσεις ἐνθύμως πολεμούντων ἡμῖν καὶ ἀντικαθισταμένων, καὶ προσεγγίζειν τῷ Χριστῷ διειργόντων τὴν μετὰ τὴν ἀλήθειαν τὸν Θεὸν ἀπαύστως ἐπιζητοῦσαν ψυχήν.

CAP. IV.

Eum qui seriò negotium Orationis induxit in animum capessere, contendere in eo viriliter oportet, omni studio, attentâ vigiliâ, longanimi patientiâ, certamine Animæ ac labore corporis; nihil umquam remittendo de ardore, nec cedendo distractionibus evagantium cogitationum, aut somno supra necessitatem, aut desidi torpori, aut inordinatæ confusioni actionum temerè permixtarum citrà convenientem delectum loci & temporis: non utendo turbulentis & indecentibus clamoribus; aut effluere animum sinendo in quidvis ejusmodi: Sed certo & immutabili proposito persuasæ irrevocabi-

ΚΕΦ. Δ.

Πάσῃ σπουδῇ καὶ νήψει ὑπομονῇ τε καὶ ἀγῶνι ψυχῆς καὶ πόνῳ σώματος, τὸν τῆς εὐχῆς ἐπιμελούμενον ἀνδρίζεσθαι χρή, μὴ ἐκκακούμενον συνεπιδιδόντα τὸν τῶν λογισμῶν ἐκτροπαῖς, ἢ πολλῷ ὕπνῳ, ἢ ἀκηδίᾳ, ἐκλύσει τε καὶ συγχύσει, καὶ ταραχώδεσι καὶ ἀπρεπέσι φωναῖς χρώμενον, ἢ τισι τοιούτοις ἐπιτρέποντα τὴν διάνοιαν, μόνῃ μὲν ἐκπληροφορούμενον τῇ παραμόνῳ στάσει, κλίσει τε τῶν γονάτων τὸν δὲ νοῦν μακράν που τῶν γινομένων ἀποπλανώμενον ἔχοντα· οὐδὲν γὰρ τὸ κωλῦον ἦν μὴ ἀκριβῶς νήφων παρασκευάζηται, ἐναντιούμενος μὲν τῇ ὕλῃ τῶν πονηρῶν λογισμῶν· διαβασανίζων δὲ πάντας αὐτοὺς καὶ φιλοκρίνων, ἐπιποθῶν τε ἀεὶ τὸν Κύριον· ποικίλως ὑπὸ τῆς κακίας

κατὰ τὸ ἀφανὲς δελεάζεσθαι· ἢ καὶ τῶν μήπω τῇ εὐχῇ δυναμένων προσκαρτερεῖν κατεπαίρεσθαι, καὶ διὰ τῶν πισῶν τῆς κακίας μηχανημάτων τὴν καλὴν διαφθείρειν ἐργασίαν, καὶ προπίνειν ταύτην τῷ πονηρῷ δαίμονι.

liter mentis, defigendo ſe non ſoli patienti ſtationi, aut flexioni genuum; at meditationi attentæ propoſitarum ad contemplandum rerum, cohibitis evagationibus longè aberrantis interim mentis dum corpus orantis ſpeciem ſervat. Nihil enim ſanè prohibet, quin, niſi diligenter & attentè ad orandum paratus quis accedat, niſi turbæ vanarum cogitationum fortiter obſiſtat, excutiens ſingulas & dijudicans, flagranti ſemper deſiderio ſe intimè admovendi, nihil, inquam obſtat, ſi hæc negliget, quin verſutis inhabitantis in ipſo Malitiæ clàm & ſenſim illiciatur artibus: aut efferri ſe ſinendo in arrogantem contemptum aliorum, comparatione ſui cum iis qui perſeverare diù in habitu orantium nequeunt: aut alio quopiam errore in quem ſuis cum aſtuta malitia machinationibus induxerit, corrumpendo præclaram Operationem, eamque ſic irridendam propinando Malo Dæmoni.

ΚΕΦ. Ε.

Εἰ μὴ ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ἡ ἀγάπη, ἡ ἁπλότης τε καὶ ἀγαθότης κατακολλῶσιν ἡμῖν τὴν εὐχὴν, ἡ εὐχὴ αὕτη, μᾶλλον δὲ τὸ πρόσχημα τῆς εὐχῆς, ἥκιστά γε ἡμᾶς ὠφελεῖν δύναται· καὶ οὐκ ἐπὶ τῆς εὐχῆς τοῦτο μόνης φαμὲν· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παντὸς καμάτου καὶ πόνου, παρθενείας, ἢ νηστείας, ἢ ἀγρυπνίας, ἢ ψαλμῳδίας, ἢ διακονίας, ἢ οἱασδηποτοῦν ἐργασίας ἀρετῆς ἕνεκεν ἐπιτελουμένης· εἰ μὴ τοὺς καρποὺς τῆς ἀγάπης, εἰρήνης τε καὶ χαρᾶς, καὶ πρᾳότητος, ταπεινοφροσύνης τε φη-

CAPUT V.

Niſi Humilitas, Caritas, Simplicitas & Bonitas arctè conglutinent nobis Orationem, ipſa oratio, aut potiùs inane ſimulacrum Orationis, minimè ſane juvare nos poterit Neque id de Oratione ſolâ dicimus, ſed de omni genere arduorum quantumvis & laborioſorum Operum, puta de virginitate, jejunio, vigiliis, Pſalmodiâ, Miniſterio, ſimilibus-ve Officiis ſpecioſarum plauſibiliumque virtutum. In quarum exerci-

tio nisi fructus Caritatis, Pacis, Gaudij, Mansuetudinis, Humilitatis quinetiam & simplicitatis, sinceritatique ac fidei ut oportet, longanimitatis quoque ac benevolentiæ in nobis metipsis experiendo videamus, inutiliter laboraverimus. Labores siquidem istos spe assequendæ fructuum utilitatis suscipere voluimus. Si ergo post eos in nobis non reperiantur fructus caritatis supervacanea profectò illa omnis opera fuerit. Ac mihi videntur Homines ejusmodi à quinque fatuis in nullo differre Virginibus, quæ idcirco quod domo allatum in suis Cordibus non habuerunt Spirituale oleum, quo Symbolicè designatur modò memoratarum, quæ per Spiritum exercetur, Operatio virtutum, & fatuarum opprobriosâ nomenclatione traductæ sunt, & regio thalamo miserabiliter exclusæ, nullum nactæ operæ pretium custoditæ laboriosè Virginitatis. Sicut enim in vineæ culturâ omnis vinitoris diligentia & labor, fructuum unicè speratorum causâ impenditur: unde iis non provenientibus, frustranea & vana tota ista fuisse contentio monstratur: ita nisi

μι καὶ ἁπλότητος, καὶ ἀφελείας καὶ πίστεως ὡς δέον, μακροθυμίας τε καὶ φιλοφροσύνης, ἐν ἑαυτοῖς ὁρᾷν ἔχοιμεν, εἰς οὐδὲν χρησίμως παρὰ τῶν πόνων ὑπέστημεν· τοὺς γὰρ πόνους διὰ τὴν τῶν καρπῶν ὠφέλειαν ὑπομένειν καταδεχόμεθα· τῶν δὲ καρπῶν τῆς ἀγάπης ἐν ἡμῖν μὴ εὑρισκομένων, περιττὴ πάντως ἡ ἐργασία· ὥστε οὐδὲν οἱ τοιοῦτοι τῶν πέντε μωρῶν διενηνόχασι παρθένων, αἵτινες διὰ τὸ μὴ ἐντεῦθεν ἔχειν ἐν ταῖς καρδίαις τὸ πνευματικὸν ἔλαιον, ὅπερ τῶν εἰρημένων ἐστὶν ἀρετῶν ἡ διὰ τοῦ πνεύματος ἐνέργεια, μωραί τε ὠνομάσθησαν, καὶ τοῦ βασιλικοῦ νυμφῶνος ἐλεεινῶς ἀπεκλείσθησαν, μηδὲν τοῦ παρθενίας ἀπονάμεναι καμάτου· ὥσπερ γὰρ ἐν τῇ τῆς ἀμπέλου γεωργίᾳ πᾶσα ἐπιμέλεια καὶ πόνος διὰ τὴν τῶν καρπῶν ἐλπίδα προκαταβάλλεται· καρπῶν δὲ μὴ γεωργηθέντων, εἰκαία πάντων ἡ ἐργασία δείκνυται· οὕτως εἰ μὴ διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος καρποὺς ἀγάπης, καὶ εἰρήνης καὶ χαρᾶς καὶ τῶν λοιπῶν ὧν ὁ ἀπόστολος ἀπηρίθμησεν, ἐν ἑαυτοῖς ἴδοιμεν, καὶ τούτων κατὰ πληροφορίαν πᾶσαν καὶ πνευματικὴν αἴσθησιν διομολογεῖν ἔχοιμεν, περιττὸς ὁ τῆς παρθενίας, εὐχῆς τε καὶ ψαλμῳδίας, νηστείας καὶ ἀγρυπνίας κάματος ἀποδείκνυται· οἱ μὲν γὰρ πόνοι οὗτοι καὶ κά-

μάτοι τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἐπ' ἐλπίδι πνευματικῶν καρπῶν, ὥσπερ ἔφημεν, ἐπιτελεῖσθαι ὀφείλουσιν· ἡ δ' ἐν τῇ ἀρετῇ καρποφορία ἀπόλαυσίς ἐστι πνευματικὴ μεθ' ἡδονῆς ἀφθάρτου ἐν καρδίαις πισταῖς τε καὶ ταπειναῖς ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἀπορρήτως ἐνεργουμένη· ὥστε οἱ πόνοι καὶ οἱ κάματοι, καθὼς εἰσι πόνοι φημὶ καὶ κάματοι λογιζέσθωσαν, καὶ οἱ καρποί, καρποί. εἰ δέ τις διὰ γνώσεως ἐνδείας τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ καὶ τὸν κάματον καρποὺς τοῦ πνεύματος εἶναι νομίσει, μὴ ἀγνοῶν φαίνεται ψυχαγωγῶν ἑαυτὸν παρακρουόμενος, καὶ μεγάλων ὄντως καρπῶν τοῦ πνεύματος, διὰ τὸ οὕτως ἔχειν, ἀποστερῶν.

per operantem in nobis Spiritum fructus Caritatis, Pacis, Gaudij, & illos reliquos enumeratos ab Apostolo in nobis ipsis videamus; & hoc omni experimentali evidentiâ, sensusque convictione Spiritualis planè persuasum fateri ac profiteri valeamus, irritus & utilitate cassus omnis Virginitatis, Orationis & Psalmodiæ, Iejunij & vigiliarum deprehenditur labor, cum Animæ tum Spiritûs, exhantlatus, uti diximus, in eam unicè spem, ut per illum nobis contingeret, extare perficique in nostro Corde spirituales istiusmodi fructus. In virtutibus autem quæ dicitur fructificatio, fruitio est Spiritualis cum voluptate incorruptibili in cordibus fide ac humilitate præditis à Spiritu clàm ineffabiliter effecta. seorsim itaque reputentur & labores & fructus prout in se divisim sunt: Si quis verò per advertentiæ defectum, propriam operationem & laborem, fructûs Spiritûs esse crediderit. Næ is per ignorantiam videtur lactare delusus seipsum, & in errorem ultrò inducere, adulatione noxiâ, quippe per quam verè magnis semetipsum Spiritûs fructibus privat.

Gal. v. 22.

ΚΕΦ. Ζ.

Ὥσπερ ὁ τῇ ἁμαρτίᾳ ὅλον ἑαυτὸν ἔκδοτον παρεχόμενος, τὰ παρὰ φύσιν πάθη τῆς ἀτιμίας, τουτέστιν ἀσέλγειαν, πορνείαν, πλεονεξίαν, μῖσος, καὶ δόλον, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς κακίας ἐπιτηδεύματα ἐν

CAPVT VI.

Vt qui peccato totum seipsum dedens exhibet, Naturam inhonorâtes ignominiæ passiones, impudicitiam, fornicationem, avaritiam, odium, dolum, & reliqua Malitiæ studia

cum fruitione ac voluptate tamquam naturalia exercet: Sic qui verè ac perfectè Christianus est, virtutes omnes & fructus Spiritûs qui suprà naturam sunt, videlicet Caritatem, pacem, patientiam, fidem, humilitatem, & omne genus verè aureum virtutis, jucunditate multà & voluptate spirituali, de cætero sine labore ac facilè, ut naturalia exequitur; non jàm contrà passiones nequitiæ depugnans: utpote qui perfectè à Domino liberatus, & à bono Spiritu plenam absolutamque Christi pacem & exultationem in corde adeptus sit. Talis est intimè atque individuè Domino adhærens, & in unum cum eo coalitus Spiritum.

ἀπολαύσει καὶ ἡδονῇ ὡς φυσικὰ καταπράττεται· οὕτως ὁ ἐν ἀληθείᾳ καὶ τελειότητι χριστιανὸς ὢν, τὰς ἀρετὰς πάσας καὶ τοὺς καρποὺς τοῦ πνεύματος ἅπαντας τοὺς ὑπὲρ τὴν φύσιν, τὴν ἀγάπην δηλονότι καὶ τὴν εἰρήνην, τὴν ὑπομονήν, τὴν πίστιν, καὶ τὴν ταπείνωσιν, καὶ πᾶν τὸ χρυσοῦν ὄντως γένος τῆς ἀρετῆς, ἐν ἀπολαύσει πολλῇ καὶ ἡδονῇ πνευματικῇ ἀπονητὶ λοιπὸν καὶ ῥᾳδίως ὡς φυσικὰ μέτεισιν· οὐκ ἔτι πρὸς τὰ πάθη τῆς κακίας διαμαχόμενος· ἅτε τελείως ἀπὸ Κυρίου λελυτρωμένος, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ, πνεύματος τὴν ἐντελῆ τοῦ χριστοῦ εἰρήνην καὶ ἀγαλλίασιν ἐν τῇ καρδίᾳ δεξάμενος· οὗτός ἐστιν ὁ κολληθεὶς τῷ Κυρίῳ, καὶ γενόμενος εἰς ἓν πνεῦμα.

CAPUT VII.

ΚΕΦ. Η.

Eos qui nondum valent ob ruditatem velut quamdam adhuc imbecillis infantiæ, se totos addicere Spirituali amori summo animæ nisu exercendo: Convenit se ipsos impendere Ministerio Fratrum, sedulò illud ac cum fide timoreque divino amplectendo, tamquam Dei mandato in negotio Spirituali obsequentes: non autem

Τοὺς μήπω δυναμένους ἄκρως τῷ τῆς ψυχῆς ἔρωτι διὰ νηπιότητα ἑαυτοὺς ἐπιτρέπειν· τούτους τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀδελφῶν μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως, φόβου τε θείου, καταδέξασθαι χρὴ, ὡς Θεοῦ ἐντολῇ, καὶ ὡς πνευματικῷ πράγματι, διακονουμένους· ἀλλ' οὐχ ὡς παρ' ἀνθρώπων μισθὸν, ἢ τιμὴν, καὶ εὐχαριστίαν προσδοκωμένους· μηδὲ δόντας χώραν ὅλως γογγυσμῷ,

ἢ ὑψηλοφροσύνῃ, ἢ ἀμελείᾳ καὶ χαυνότητι· ὡς μὴ τὸ ἀγαθὸν τοῦτο ἔργον σπιλωθῆναι καὶ διαφθείρεσθαι, διὰ δὲ τῆς εὐλαβείας μᾶλλον, καὶ τοῦ φόβου, καὶ τῆς χαρᾶς εὐπρόσδεκτον τῷ Θεῷ γίνεσθαι.

ab Hominibus mercedem, aut honorem, aut gratiarum actionem expectantes; Nec dantes locum omninò ullum murmurationi, superbiæ, negligentiæ, torpori: ne bonum istud opus maculari aut corrumpi contingat: sed per pietatem potiûs impigram cum Dei timore & alacri lætitiâ conjunctam, gratum idem acceptumque Deo fiat.

ΚΕΦ. Θ.

Τοσαύτῃ φιλανθρωπίᾳ καὶ ἀγαθότητι, ὢ τῶν θείων σπλάγχνων περὶ ἡμᾶς· συγκατέβη τοῖς ἀνθρώποις ὁ Κύριος, τοῦτο πραγματευόμενος, τὸ μηδένα ἔργου ἀγαθοῦ μισθὸν παριδεῖν· ἀλλ' ἀπὸ τῶν μικρῶν ἐπὶ τὰς μείζους τῶν ἀρετῶν πάντας ἀναγαγεῖν· τὸ μηδὲ ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος ἀποστερεῖν ἀντιδόσεως· εἴρηκε γάρ· ὃς ἂν ποτίσῃ ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν οὐ μὴ ἀπολέσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ· καὶ αὖθις· ἐφ' ὅσον ἑνὶ τοῦτο ἐποιήσατε, ἐμοὶ ἐποιήσατε· μόνον κατὰ Θεὸν τὸ γινόμενον, καὶ μὴ κατὰ δόξαν γινέσθω. προσέθηκε γάρ, μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ· τουτέστι φόβῳ καὶ ἀγάπῃ Χριστοῦ· τοῖς γὰρ ἐπιδεικτικῶς τὸ ἀγαθὸν μετιοῦσι καὶ μεμφόμενος ὁ Κύριος, ἀποφάσει βεβαίᾳ τὸν λόγον ἀσφαλιζόμενας

CAPVT VIII.

Tanta humanitate & bonitate: O Divinæ in nos misericordiæ viscera! demisit se ad consulendum Hominibus Dominus, ut sedulò procurans agat, ne quisquam boni operis mercede per suam incuriã fraudetur: sed à parvis ad majores virtutes cunctos quasi quibusdam gradibus provehat, lucri minoris gustu ad majus affectandum stimulatos, dum pronunciat, ne porrectionem quidem calicis aquæ frigidæ mercede carituram. Dixit enim: *Qui dederit calicem frigidæ tan-* Mat. x. 42. *tum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.* Et rursus: *in quantum uni hoc fecistis, mihi fecistis.* Dummodò secundùm Deum fiat quod fit: & non propter

laudem humanam, fiat adjunxit enim: *tantum in nomine discipule.* Hoc reverentia & amore Christi. Nam ijs qui ostentationis
Mat. vj. 5. gratiâ rem bonam exequuntur, succensens Dominus, & asseveratione certâ sententiam confirmans, subjungit dicens: *amen dico vobis receperunt mercedem suam.*

ἐπάγει λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν· ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

CAP. IX.

Simplicitas ante alia, & mutua caritas, & gaudium, & humilitas omninò tanquam fundamentum substernantur in fraternitate, ne nos invicem despicientes, & unus de alio murmurantes, inutilem nobis laborem efficiamus. Ergo nec qui sine intermissione perdurat in orationibus, ideò sed per arrogantiam extollat supra eum qui hoc facere non potest: neque qui ministerio se addixit, de illo qui orationi vacat, murmuret. Etenim si ejusmodi simpliciter ac bonâ dispositione animi ergà se invicem affecti fuerint, quod abundat meriti in perseveranter orante, redundabit in supplementum ejus quod forte distento curis Ministerij, deest: vicissimque si quid lucrabuntur Ministrantes, explebit in quo deficient attenti Orationibus. Ex quâ compensatione pulcrum existet æqui

ΚΕΦ. Ι.

Ἡ ἁπλότης πρὸ τῶν ἄλλων καὶ ἡ ἀφέλεια, καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη, καὶ χαρά, καὶ ταπείνωσις, ἐκ παντὸς τρόπου, ὥσπερ τις θεμέλιος ὑποβεβλήσθωσαν ἐν τῇ ἀδελφότητι· ἵνα μὴ ἀλλήλων κατεπαιρόμενοι, καὶ καταγογγύζοντες, ἀνόνητον τὸν κάματον ἀποδείξωμεν· καὶ μήτε ὁ ἀδιαλείπτως προσκαρτερῶν ταῖς εὐχαῖς τοῦ μὴ οὕτω ποιεῖν δυναμένου κατεπαιρέσθω· μήτε ὁ τῇ διακονίᾳ ἑαυτὸν ἐκδιδοὺς τοῦ τῇ προσευχῇ σχολάζοντος καταγογγυζέτω· ὡς εἴ γε μετὰ τοιαύτης ἁπλότητός τε καὶ διαθέσεως ἀλλήλοις προσφέροιντο, γίνεται τὸ περίττευμα τῶν ταῖς εὐχαῖς ἐμπεδουμένων, ἐπὶ τὸ ὑστέρημα τῶν διακονούντων· καὶ αὖθις τὸ τῶν διακονούντων περίσσευμα ἐπὶ τὸ ὑστέρημα τῶν ταῖς εὐχαῖς σχολαζόντων· καὶ οὕτω μᾶλλον ἡ ἰσότης κατὰ τὸ εἰρημένον, φαίνεται σωζομένη· ὡς τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασε· καὶ ὡς τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλαττόνησεν.

ΚΕΦ. ΙΑ.

pondium æqualitatis, conſentaneè ad illud quod ſcriptum eſt: *Neque qui multum habuit, abundavit; neque qui parùm, defectum ſenſit.* Exod. xvi. 18.

ΚΕΦ. Ι.

Τότε γίνεται τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅταν μὴ, ὥσπερ εἴρηται, ἀλλήλων κατεπαιρώμεθα. ὅταν μὴ μόνον ζήλου χωρὶς. ἀλλὰ καὶ ἁπλότητος ἐν μετοχῇ καὶ ἀγάπης, εἰρήνης τε καὶ χαρᾶς συνημμένοι ὦμεν. ἀλλήλοις τὴν τοῦ πλησίον προκοπὴν ἰδίαν, ὡς δέον, καὶ τὴν ἐκείνου ὑστέρησιν ζημίαν ἑαυτῶν λογιζόμενοι· καὶ τῇ εὐχῇ ὀκνηρὸς καὶ τῇ διακονίᾳ τῶν ἀδελφῶν καὶ ἐν ἑτέρῳ δήτινι ἔργῳ τῷ κατὰ Θεὸν γινομένῳ χαύνως καὶ ἀμελῶς διακείμενος, οὗτος ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου ἀργὸς διαῤῥήδην καλούμενος καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρτου ἀνάξιος εἶναι καταψηφίζεται· εἴρηκε γὰρ ὁ δὲ ἀργὸς μηδὲ ἐσθιέτω· καὶ ἀλλαχοῦ· τοὺς δὲ ἀργοὺς καὶ ὁ Θεὸς μισεῖ, καὶ ὁ ἀργὸς οὐδὲ πιστὸς εἶναι δύναται· καὶ ἡ σοφία· πολλὴν κακίαν, ἔφη, ἐδίδαξεν ἡ ἀργία· προσήκει τοιγαροῦν ἕκαστον ὁποιονδήποτε ἔργον κατὰ Θεὸν γινόμενον καρποφορεῖν, καὶ σπουδαίως κἂν ὑφ' ἑνὶ τῶν ἀγαθῶν διατίθεσθαι· ἵνα μὴ τὸ παράπαν ἄκαρπος διελεγχόμενος ἀμέτοχος εἰς ἅπαν ἐκ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν γένηται.

CAPUT X.

Tunc fit Dei voluntas *ſicut in Cælo & in terrâ*, quando, ut dictum eſt, nos nobis invicem non prætulerimus: quando non ſolùm ſine æmulatione: ſed & cum mutuâ exhibitione ſimplicitatis & caritatis, alacritatiſque lætæ connexi invicem fuerimus, unoquoque ſui viciſſim Proximi profectum velut proprium, quemadmodum par eſt; ſimiliterque alterius defectum, jacturam propriam reputante. cæterùm in Oratione piger; quique in Miniſterio Fratrum aut opere alio quod ſecundùm Deum fit, languidè incurioséque verſatur; hic ab Apoſtolo Piger disertè vocatus, ipſo quoque pane indignus pronunciatur. Dixit enim: *qui non laborat, nec manducet.* Et alibi: *Pigros autem Deus odit.* Et *piger nec fidelis eſſe poteſt.* Et ſapientia: *multam malitiam docuit otioſitas.* Convenit igitur unumquemque, qualecumque opus quod Dei cauſa facit fructuosè agere: ſtudiumque ac

Mat. vi. 10.
1. Theſſ. iij. 10.
Eccleſ. xxxiij. 29.

diligentiam cuilibet uni quamvis minutæ Bonæ actioni impendere, ne oscitanter operans, tamquam infructuosus omninò repertus, omni prorsus participatione Bonorum æternorum excludatur.

CAP. XI.

Dicentibus fieri non posse, ut Homo ad perfectionem pertingat, & ad plenam durabilemque liberationem à pravis affectibus: itemque assequatur participationem divini Spiritus cum plenâ effusione donorum ejus, necesse est opponere, contrarium docentia testimonia divinarum Scripturarum, ostendereque & errore mentis laborare ipsos, & falsò ac periculosè loqui. Ait enim Dominus: *Estote & vos perfecti sicut Pater vester cœlestis perfectus est.* Plenam absolutamque puritatem per hæc indicans. Et:
Io.xvij. 24. *Volo ut ubi sum ego, & hi sint mecum, ut videant Claritatem meam.* Hæc affirmat is qui
Mat. xxiv. 35. aliàs dixerat: *Cœlum & terra transibunt, &c.* Eòdem spectat & illud Apostoli; *Vt exhibeamus*
Cor. 1. 28. *omnem hominem perfectum in*
Eph.iv. 13. *Christo.* Illud: quoque aliud: *Donec occurramus omnes in unitatem fidei. & agnitionis filij Dei, in virum perfectum in mensu-*

ΚΕΦ. ΙΑ.

Πρὸς τοὺς λέγοντας φησὶν ἀδύνατον εἶναι τῆς τελειότητος ἐφικέσθαι καὶ τῆς εἰσάπαξ ἀπαλλαγῆς τῶν παθῶν, εἰ δὲ τῆς μετουσίας καὶ πληρώσεως τοῦ ἀγαθοῦ τυχεῖν πνεύματος, ἀναγκαῖον τὴν ἀπὸ τῶν θείων γραφῶν μαρτυρίαν ἐπενεγκεῖν· καὶ δεῖξαι κακῶς εἰδότας αὐτοὺς, ψευδῶς τε ἅμα καὶ ἐπισφαλῶς λέγοντας· γίνεσθε γάρ φησιν ὁ Κύριος καὶ ἡμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν οὐράνιος τέλειός ἐστι· τὴν παντελῆ καθαρότητα διὰ τούτων σημαίνων. καὶ θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ οὗτοι ὦσι μετ' ἐμοῦ ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμήν· ταῦτα τοῦ εἰρηκότος εἰσίν· ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι· καὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλου· ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ· καὶ τὸ· μέχρι δὲ καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰς ταυτὸ φέρει· οὕτω δὲ πρὸς τὴν τελειότητα ἀφορῶντας συμβαίνει δύο τὰ

κάλλιστα γίνεσθαι, συντονόν τε καὶ ἀδιάπαυστον τὸν ἀγῶνα ἔχοντας εἰς τὸ πέρας διώκειν διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦδε τοῦ μέτρου, φησὶ καὶ τῆς ἀναβάσεως, τύφῳ τε μὴ ἁλίσκεσθαι· ἀλλὰ μετριοφρονεῖν, καὶ μικροὺς ἑαυτοὺς ἡγεῖσθαι διὰ τὴν μήπω τοῦ τελείου κατάληψιν.

ram ætatis plenitudinis Christi. Idem suadet. Eam porrò quam hęc oracula informant, ideã perfectionis humano conatui cõtiguę intuentibus, duo quædam præstantissima provenient: prius ut summo & irremisso contentionis ardore in istum apicem, spe viam monstrante, conemur ascendere; alterum, ut dum hoc agimus, modicè de nobis humiliterque sentiamus, ipso experimento persuasi, exiguos esse nos, ut pote nondum quam optamus perfectionem assecutos.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Οἱ ταῦτα λέγοντες, φησὶν, ἐκ τριῶν τρόπων τὴν μεγίστην ψυχῇ περιάπτουσι βλάβην· πρῶτον μὲν ὅτι ταῖς θεοπνεύστοις φαίνονται διαπιστοῦντες γραφαῖς· εἶθ' ὅτι τὸ μείζονά τε καὶ τέλειον μὴ προστησάμενοι τοῦ χριστιανισμοῦ σκοπὸν, μηδὲ πρὸς ἐκεῖνον φθάσαι κατατεινόμενοι, πόνον καὶ σπουδὴν, πεῖναν τε καὶ δίψαν τῆς δικαιοσύνης ἔχειν οὐ δύνανται· ἀλλὰ τοῖς ἐξωτέροις σχήμασι τε καὶ ἤθεσι, καὶ ὀλίγοις τισὶ κατορθώμασιν ἐμπληροφορούμενοι, τῆς μακαρίας ἐλπίδος, καὶ τελειότητος, καὶ τῆς παντελοῦς τῶν παντελῶν παθῶν καθάρσεως ἀπολείπονται. τὸ τρίτον· ὅτι οἰόμενοι τῆς ἀκρότητος ἐφικέσθαι τῇ κατορθώσει τῶν ὀλίγων, ὡς ἔφημεν, ἀρετῶν, καὶ μὴ πρὸς τὸ τέλειον ἐπειγόμενοι, οὐ μόνον

CAP. XII.

Qui ea quæ superius retulimus dicunt, tribus modis maximum Animę damnum important. primùm quidem quòd divinitùs inspiratis negare videntur Scripturis fidem. Deindè quòd majorem & perfectum non præstituentes Christanismo scopum; ac neque ad illum, actiones eò suas dirigendo, collimantes, acrimoniam studij laboribus exantlandis parem, famemque ac sitim justitiæ habere nequeunt: sed superficialibus habitibusque & moribus, paucisque quibusdam tralatitiæ virtutis officiis abundè contenti, à spe beatâ summæ perfectionis, absolutæque pravorum omnis generis affectuum purga-

tionis generis excidunt. Postremò quòd facili exhibitione paucarum vulgarium virtutum ut diximus, in tumidam inflantur opinionem sui, quasi jam apicem teneant in quem summum eniti vis humana queat; ideóque ulteriùs aspirare desinentes; præterquam quamquod humilem æstimationem sui, agnitæque mendicitatis propriæ professionem ad Deum, & contritionem cordis, minimè habere possunt: etiam justificantes seipsos, ut qui jam comprehenderint, crescere quotidiè promoverique in melis cessant.

ταπείνωσιν καὶ πτωχείαν καὶ συντριβὴν καρδίας ἥκιστα ἔχειν δύνανται· ἀλλὰ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ὡς ἤδη κατειληφότας, οὐ προκοπὴν οὐκ ἐπίδοσιν ὁσημέραι δέχονται.

CAPVT XIII.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Qui existimant impossibilem eam reformationem quæ per habitantem in hominibus Spiritum fit, quæ nova est creatio puri cordis: Eos Apostolus disertè pronunciat similes illis qui propter infidelitatem indigni
Heb.iij. 17. judicati terrâ promissionis, ejus aditu exclusi sunt; *quorum cadavera prostrata sunt in deserto.* Quæ enim illic promissionis terra Symbolicè dicitur, mystico hîc & arcano sensu perfectam à pravis affectibus liberationem indicat: quam & idem Apostolus finem esse omnis mandati declaravit. Hæc enim vera demùm est promissionis terra, in cujus significationem cuncta illa typicè traduntur.

Τοὺς ἀδύνατον φησὶν ἡγουμένους τὴν κατόρθωσιν ταύτην τὴν διὰ τοῦ πνεύματος τοῖς ἀνθρώποις ἐγγινομένην, ἥτις ἡ καινὴ κτίσις ἐστὶ τῆς καθαρᾶς καρδίας, ὁ Ἀπόστολος διαῤῥήδην ἐοικότας αὐτοὺς δείκνυσι τοῖς δι' ἀπιστίαν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν μὴ ἠξιωμένοις, καὶ διὰ τοῦτο πεπτωκότων αὐτοῖς τῶν κώλων ἐν τῇ ἐρήμῳ· ὃ γὰρ ἐκεῖ ἐπαγγελίας γῆ κατὰ τὸ φανερὸν, τοῦτο ἐνταῦθα παθῶν ἀπολύτρωσις κατὰ τὸ κρυπτόν· ὅπερ δὴ καὶ ὁ Ἀπόστολος τέλος πάσης ἐντολῆς εἶναι ἀπέδειξε· καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ ἀληθινὴ τῆς ἐπαγγελίας γῆ, καὶ δι' αὐτὴν πάντα ἐκεῖνα τυπικῶς παραδίδοται· παρ' ὃ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος δι' ἀσφαλείας τῶν τῶν μαθητῶν ποιούμενος, ὡς μή τινα συμ-

ἐπεῖναι ἀπιστίας ἀλῶναι φρονήματι· Βλέπετε ἀδελφοί μου φησι, μήποτε ἔιη ἔν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ζῶντος· τὸ δὲ ἀποστῆναι οὐκ ἐπὶ τοῦ ἀρνήσασθαι, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ τῆς ἐπαγγελίαις αὐτοῦ ἀπιστῆσαι, τέθεικεν· ἀμέλει καὶ τὰ τυπικὰ τῶν Ἰουδαίων ἀλληγορῶν, καὶ παραβάλλων ταῦτα πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐπιφέρει λέγων· τινὲς γὰρ ἀκούσαντες αὐτοῦ παρεπίκραναν· ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωσέως· τίσι δὲ προσώχθισε τεσσαράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; τίσι δὲ ὤμοσε μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ· καὶ βλέπομεν ὅτι μὴ ἐδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν· καὶ ἐπάγει· φοβηθῶμεν οὖν μήποτε καταλιπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ δοκεῖ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι· καὶ γάρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι καθάπερ κἀκεῖνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους μὴ συγκεκραμένους τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν· εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες· καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν ἐπιφέρει· σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι περιπέσῃ τῆς ἀπειθείας· τίς δὲ χριστιανῶν κατάπαυ-

Propter quod divinus Apoſtolus paternè præcavens & ſecuritati proſpiciens Diſcipulorum, ne cui contingeret capi contumaci incredulitatis ſupercilio : *videte*, inquit, *Fratres, ne forte ſit in aliquo veſtrum cor malum incredulitatis, diſcedendi à Deo vivo.* Heb. iij. 12. Quod diſcedendi verbum non ad negationis aut apoſtaſiæ, ſed ad diffidentiæ Promiſſionum ſignificationem poſuit: utique typica Iudæorum ex allegoriis evolvens, & figuras cum veritate comparans ſubinfert dicens: *Quidam enim audientes exacerbaverunt: ſed non univerſi qui profecti ſunt ex Ægypto per Moyſen: quibus autem infenſus eſt quadraginta annis? nonne illis qui peccaverunt, quorum cadavera proſtrata ſunt in deſerto. quibus autem juravit non introire in requiem ipſius?... Et videmus quia non potuerunt introire propter incredulitatem. Timeamus ergo ne forte relictâ pollicitatione introeundi in requiē ipſius, exiſtimetur aliquis ex vobis deeſſe. Etenim & nobis nunciatū eſt, quemadmodum & illis: Sed nō profuit illis ſermo auditus fidei ex iis quæ audierunt. Ingrediemur enim in requiem qui credidimus*

Heb. iij. 16.

Heb. iv.

Et post pauca rursus infert:
Hib. iv. 11. *Festinemus ergo ingredi in illam requiem; ut ne in ipsum quis incidat incredulitatis exemplum.* Quæ autem alia est Christianorum requies, à perfectâ perturbationum ad peccatum trahentium liberatione atque à plenissimâ operatoriâ divini Spiritûs in puro corde habitatione? Propterea & inducens rursus
Heb. x. 22. eos ad fidem, ait: *Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aspersi corda à conscientiâ*
Heb. ix. 14. *malâ.* Et iterùm: *quantò magis sanguis Christi... emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum Deo vivo & vero* Convenit igitur annunciatam per hæc verba immensam Dei erga Homines benignitatem confiteri nos ut servos fideles, & vera firmaque reputare quæ promissa sunt, ut quantumvis propter pigritiam & infirmitatem propositi, non prorsus nos semel in omne tempus Creatori præbuimus, neque ad magnas & perfectas virtutis aspiravimus mensuras: at aliquam saltem, misericordiam ob rectitudinem irreflexam intentionis, & sanam fidem, mereri ac consequi possimus.

σις ἑτέρα ἢ τῶν τῆς ἁμαρτίας παθῶν ἡ ἀπολύτρωσις, καὶ ἡ πληρεστάτη καὶ ἐνεργὴς τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος ἐν τῇ καθαρᾷ καρδίᾳ ἐνοίκησις; ταύτῃ τοι καὶ ἐνάγων αὐτοὺς πάλιν πρὸς τὴν πίστιν φησί· προσερχώμεθα μετ᾽ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως ἐῤῥαντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς· καὶ αὖθις· πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ· προσήκει τοίνυν, τὴν διὰ τῶν ῥημάτων τούτων ἐπηγγελμένην τοῦ Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἄμετρον ἀγαθότητα καθομολογεῖν ἡμᾶς, οἷα δούλους εὐγνώμονας, καὶ ἀληθῆ καὶ βέβαια λογίζεσθαι τὰ ἐπηγγελμένα· ἵνα κἂν διὰ νωθείαν ἢ ἀσθένειαν προαιρέσεως μὴ καθάπαξ ἑαυτοὺς τῷ πεποιηκότι παρέχωμεν, μηδὲ τῶν μεγάλων καὶ τελείων τῆς ἀρετῆς ἀντεποιησάμεθα μέτρων· ἀλλ᾽ οὖν γέ τινος ἐλέους διὰ τὸ ὀρθὸν καὶ ἀδιάστροφον τοῦ φρονήματος, καὶ τὴν ὑγιῆ πίστιν ἐπιτεύξασθαι δυνηθῶμεν.

ΚΕΦ. ΙΔ.

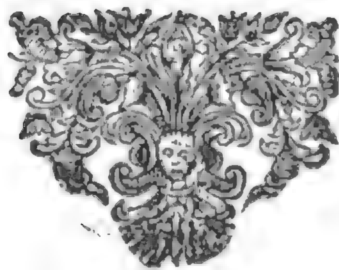
Τὸ τῆς εὐχῆς καὶ τοῦ λόγου ἔργον ἁρμοζόντως ἐπιτελούμενον, πάσης ἀρετῆς τε καὶ ἐντολῆς, ὑπεράνω τελεῖ. καὶ τούτου μάρτυς αὐτός· ἐπειδὴ γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν Μάρθας τέ φημι καὶ Μαρίας παρέβαλε, τῆς μὲν Μάρθας περὶ τὴν διακονίαν ἀσχολουμένης, Μαρίας δὲ περὶ τοὺς αὐτοῦ πόδας καθεζομένης, καὶ τῇ ἀμβροσίᾳ τῆς θείας ἐκείνης γλώττης εὐωχουμένης, μεμφομένης αὐτῇ τῆς ἀδελφῆς ὅτι μὴ συμπράττῃ ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο Χριστῷ προσελθούσης, αὐτὸς τὸ κυριώτερον τοῦ δευτέρου προθεὶς, Μάρθα Μάρθα ἔφη, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλὰ, ἑνὸς δέ ἐστι χρεία· Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς· τοῦτο δὲ εἴρηκεν, ὡς ἔφημεν, οὐχ ὡς τὸ τῆς διακονίας ἔργον ἀποποιούμενος· ἀλλ' ὡς τὸ μεῖζον πάντως τοῦ ἥττονος προτιθείς· ἐπεὶ πῶς αὐτὸς ἠνείχετο τῆς διακονίας; πῶς δὲ αὐτουργὸς φαίνεται τούτου γινόμενος, καὶ τοὺς πόδας νίψας τῶν μαθητῶν; τοσοῦτον δὲ ἀποσχόμενος τοῦ κωλῦσαι· ὅτι καὶ τὸν ἴσον τρόπον πρὸς ἀλλήλους ποιεῖν τοῖς μαθηταῖς ἐγκελεύεται· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εὑρήσεις τοὺς Ἀποστόλους ἡνίκα προστε-

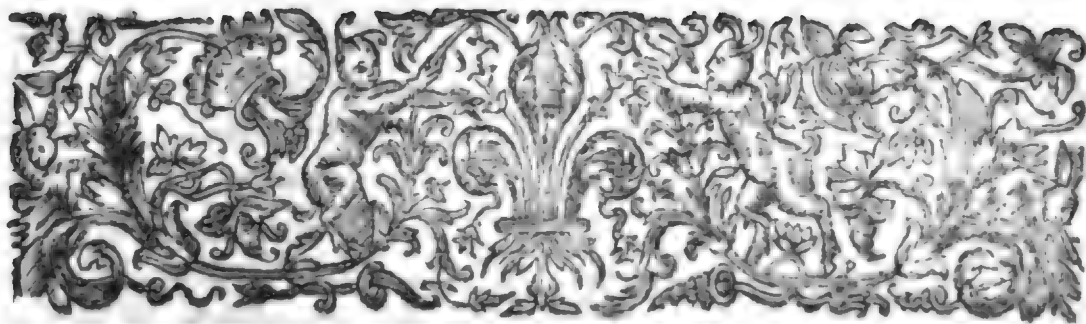
CAPVT XIV.

Orationis & Verbi Opus ritè ac convenienter exercitum supra omnem virtutem & omne mandatum excellit. Hujus rei testis ipse Dominus. Cum enim in Marthæ ac Mariæ divertisset domum, & Martha circa ministerium occupata; interim dum Maria ad pedes Domini sedens, Ambrosiâ divinæ illius linguæ quasi suaviter epulans fruebatur, quereretur de Sorore quòd ipsam non adjuvaret, ac propter id ad Christum accessisset, ille princi- *Luc. x. 41.* pale accessorio præferens: *Martha* (inquit) *Solicita es & turbaris erga plurima: porrò unum est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab eâ.* Hoc autem dixit, ut præfati sumus, non Ministerij opus reprobans: sed ut majus minori præponens. Enimvero cui tandem videri possit malè illum sensisse de Ministerio; cujus utique Autorem & exemplar seipsum exhibuit, pedes etiam Discipulorum lavans? Tantum profectò abfuit ab illo vetando, ut ultrò Discipulis præceperit idem similiter erga

ſeſe mutuò exercere. Quin & ipſos invenies Apoſtolos, quando primùm circa Menſarum Miniſterium laborabant, prælato huic potiori opere, Orationis ſcilicet ac verbi; dixiſſe:
Act. vi. 2. *Non eſt æquum nos derelinquere verbum Dei & miniſtrare menſis.* Sed præmiſsâ oratione, viros plenos Spiritu Sancto conſtituamus ſuper hoc opus; *Nos vero Orationi & miniſterio verbi inſtantes erimus.* Vides ut prima ſecundis prætulerint: utcumque non ignorarent, unius utraque bonæ radicis eſſe germina.

ρων περὶ τὴν τῶν τραπεζῶν ἐποιοῦντο διακονίαν, τοῦ μείζονος ἔργου πρόκρισιν θεμένους, τῆς εὐχῆς φημὶ καὶ τοῦ λόγου· οὐ δίκαιον γάρ φησιν ἡμᾶς καταλιπόντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις· ἀλλ' εὐξάμενοι ἄνδρας πλήρεις πνεύματος ἁγίου καταστήσωμεν ἐπὶ τῆς διακονίας ταύτης· ἡμεῖς δὲ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου καὶ τῇ προσευχῇ προσκαρτερῶμεν· ὁρᾷς ὅπως τὰ πρῶτα τῶν δευτέρων προέκριναν· καίπερ ἀμφότερα μιᾶς ἀγαθῆς ῥίζης οὐκ ἀγνοοῦντες εἶναι βλαστήματα.

OPUSCULUM V.

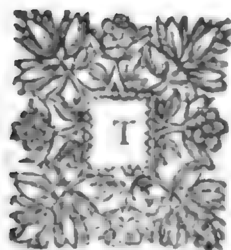
Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Περὶ ὑπομονῆς καὶ διακρίσεως

Λόγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Τοῖς πειθαρχεῖν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ βουλομένοις, καὶ ἀγαθὸν καρπὸν ἐργαζομένοις, σημεῖα παρακολουθεῖ ταῦτα· στεναγμός, κλαυθμός, κατήφεια, ἡσυχία, κεφαλῆς κίνησις, προσευχή, σιωπή, ἐπιμονή, ὀδυνηρὸν πένθος, πόνος καρδίας ὑπὲρ εὐσεβείας γινόμενος· τὰ δὲ ἔργα· ἀγρυπνία, νηστεία, ἐγκράτεια, πραότης, μακροθυμία, ἀδιάλειπτος προσευχή, μελέτη τῶν θείων γραφῶν, πίστις, ταπει-

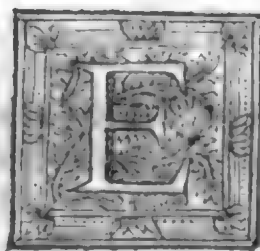
S. P. N.

MACARII MAGNI

De Patientiâ & diſcretione

Liber.

CAPVT I.

EOS qui volunt obedire Dei verbo, & bonum fructum faciunt, hæc ſequuntur ſigna: ſuſpirium, planctus, mœſtitia, quies, capitis motio, Oratio, ſilentium, conſtantia in loco, doloroſus luctus, labor cordis pro pietate ſuſceptus. Hæc verò Opera: Vigiliæ, Ieiunium, Continentia, Manſuetudo, Longanimitas, Oratio,

Meditatio Divinarum Scripturarum, Fides, Humilitas, caritas fraterna, subjectio, labor, asperorum perpessio, Caritas, Bonitas, Honestas, & omne lumen, quod est Dominus. Eorum autem qui non faciunt fructum vitæ, signa hæc sunt: Incuria, Transgressio ultra terminos, Effusio aspectûs in omnes partes, negligentia Murmuratio, levis circumactio, Opera verò: voracitas, Ira, Vehementia, Obtrectatio, Tumor, Importuna Loquacitas, Incredulitas, Instabilitas, Oblivio, Turbatio, Lucri sordidi captatio, Pecuniæ cupiditas, Æmulatio, contentio, despicientia, Nugacitas, Intempestivus risus, Pertinacia sensûs proprij: & omnes tenebræ, quæ sunt Satanas.

πείνωσις, φιλαδελφία, ὑποταγή, πόνος, κακοπάθεια, ἀγάπη, ἀγαθωσύνη, κοσμιότης, καὶ τὸ ὅλον φῶς, ὅ ἐστιν ὁ Κύριος. Τῶν δὲ γε μὴ ποιούντων καρπὸν ζωῆς σημεῖά ἐστι ταῦτα· ἀκηδία, μετεωρισμός, περίβλεψις, ἀπροσεξία, γογγυσμός, κέπφωσις· τὰ δὲ ἔργα· ἀδηφαγία, ὀργή, θυμός, καταλαλιά, φυσίωσις, ἀκαιρολογία, ἀπιστία, ἀκαταστασία, λήθη, ταραχή, αἰσχροκέρδεια, φιλαργυρία, ζῆλος, ἐρίθεια, ὑπεροψία, φλυαρία, ἄκαιρος γέλως, ἐθελοδοξία, καὶ τὸ πᾶν σκότος, ὅπερ ἐστὶν ὁ Σατανᾶς.

CAPUT II.

ΚΕΦ Β.

Per arcanæ, sed Deo dignæ, providentiæ consilium non statim in decretam ipsi Geennam Impius mittitur: sed interim sinitur hîc vivere, ut vexet, ac vexando probet homines· atque ita, utcumque non volens, bonum agat quippiam, efficiendo ut Sancti crescant in Iustitiâ per patientiam; ac per hoc majoris ipsis gloriæ causa sit: Sibique vicissim per

Κατ᾽ οἰκονομίαν θειοτέραν φησίν, οὐκ εὐθέως εἰς τὴν κληρωθεῖσαν αὐτῷ γέενναν ὁ πονηρὸς παρεπέμφθη· ἀλλὰ βασάνου καὶ δοκιμασίας χάριν τοῦ τε ἀνθρώπου φημὶ παρείθη· ἵνα καὶ ἄκων δικαιοτέρους μὲν τοὺς ἁγίους διὰ τῆς ὑπομονῆς ἀπεργάσηται, καὶ μείζονος αὐτοῖς δόξης αἴτιος καταστῇ· ἑαυτῷ δὲ πάλιν διὰ τῆς ἰδίας ἐθελοκακίας, καὶ τῆς κατὰ τῶν ἁγίων ἐπινοίας δικαιοτέραν κατασκευάσῃ τὴν κόλα-

σιν· καὶ ἵνα, φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, καθ' ὑπερβολὴν γένηται ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία.

ſuam voluntariam obſtinationem in peccatis, & malitioſas machinationes in Sanctos, tantò juſtiùs infligendam probet quæ ipſi ſervatur pœnam. *Rom.* Nimirum, quod divinus ait Apoſtolus, *ut fiat ſupra modum* *vij. 13.* *peccans peccatum.*

ΚΕΦ. Γ.

Ἀπατήσας τὸν Ἀδὰμ ὁ ἐχθρὸς καὶ οὕτως αὐτοῦ κυριεύσας ἀφεῖλέ τε αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν· καὶ ἄρχων ἐκεῖνος τοῦ αἰῶνος τοῦδε προσηγορεύθη· ἄρχων δὲ τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ δεσπότης τῶν ὁρωμένων ὁ ἄνθρωπος ἦν ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου καταστάς· οὔτε γὰρ πῦρ αὐτοῦ κατίσχυεν, οὐχ ὕδωρ ἐπόντιζεν, οὐ θηρίον ἔβλαπτεν, οὐκ ἰοβόλον ἐπ' αὐτῷ τὸ οἰκεῖον ἐνήργει· ἀφ' οὗ δὲ τῇ ἀπάτῃ εἶξε, προδέδωκε τῷ ἀπατήσαντι τὴν ἀρχήν· δι' ἣν αἰτίαν φαρμακοί τε καὶ γόητες κατ' ἐναντίαν ἐνέργειαν, Θεοῦ δὲ συγχώρησιν, παραδοξοποιοὶ δείκνυνται, ἰοβόλων τε γὰρ κυριεύουσι, καὶ πυρὸς καὶ ὑδάτων κατατολμῶσιν, ὡς οἱ περὶ Ἰαννῆν φημὶ καὶ Μαμβρῆν τῷ Μωσῇ ἀντικείμενοι, καὶ ὡς Σίμων τῷ κορυφαίῳ Πέτρῳ ἀντιφερόμενος.

CAPVT III.

Cum decepiſſet Adamum Inimicus, & ſic eum Dominio ſuo ſubjugaſſet, eripuit ei quam prius habebat poteſtatem; & ita Princeps hujus ſæculi declaratus eſt. Princeps ſiquidem hujus ſæculi & Dominus omnium viſibilium Homo ab initio fuerat à Deo conſtitutus. Non enim ipſi prævalere ignis poterat, non eum aqua demergere, non illi fera nocere, non morſu aut punctu ſuum in ejus membra venenum noxium quodvis animal diffundere. Ex quo autem deceptioni ſuccubuit, tranſmiſit deceptori principatum ſuum. Propter quam cauſam Magi & Præſtigiatores, Diaboli, cui ſerviunt, virtute pollentes, mira, Deo ſic permittente, operantur, venenatis dominantes beſtiis, ignemque & aquas ſine noxâ ſubeuntes, ut Iannes & Mambres Adverſarij Moſis: ut Simon Principi Apoſtolorum Petro ſeſe auſus opponere

CAP. IV.

Existimo Diabolum, quando animadvertit iterùm ex tanto effulgentem intervallo in facie Mosis eamdem gloriam quam in vultu Adami priùs quàm laberetur viderat, non parùm fuisse perculsum: ut pote inde augurium ducentem suæ dejectionis ex eo regno quod ejusdem primi Hominis supplantatione acquisierat. Nihil autem impedit, quin Apostoli dictum ad id referamus *Regnavit Mors ab Adam usque ad Moysem, etiam in eos qui non peccaverunt.* Opinio enim hæc mea est: Glorificatam illam faciem Moysis, expressam velut ex antiquo exemplari formam repræsentasse conspicuæ claritatis quâ Deus primi suis manibus effecti Hominis vultum insigniverat. Hanc ergo cum evanuisse recordaretur primo statim in mortem peccati lapsu, Mortis ipse Autor, inde Mors dictus, Diabolus, credo equidem hinc suspicandi ansam arripuisse, haud sibi certam ad extremum fore Regni possessionem cujus insigne primævum reddi nunc videbat homini. & ne deturbationem ex eo verè aliquando à Domino pateretur, timuisse. Eandem porro gloriam ex nunc veri Christiani induunt:

Rom. v. 14.

ΚΕΦ. Δ.

Οἶμαι φησὶν ὅτι καὶ τὴν προτέραν αὐτοῦ Ἀδὰμ δόξαν ὁμοίως τῷ προσώπῳ Μωσέως ἐπιλάμψασαν, τὸν ἐχθρὸν θεασάμενον ἱκανῶς ζωσθῆναι· καθάπερεὶ τεκμηράμενον τὴν τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας καθαίρεσιν. οὐδὲν δὲ τὸ κωλῦον καὶ τὸ Ἀποστόλου ῥητὸν πρὸς τοῦτο φέρεσθαι· τὸ ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωσέως, καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας· δοκεῖ γάρ μοι τὸ δεδοξασμένον πρόσωπον Μωσέως τύπον καὶ ὑπόδειγμα σώζειν τοῦ πρώτου διὰ χειρῶν Θεοῦ δημιουργηθέντος ἀνθρώπου· ὅπερ ἰδόντα τὸν θάνατον, τουτέστι θανάτου αἴτιον διάβολον, ἐκεῖ μὲν ὑποπτεῦσαι τῆς βασιλείας διαπεσεῖν· ἐπὶ δὲ τοῦ Κυρίου πρὸς ἀλήθειαν τοῦτο παθεῖν· ταύτην τοιγαροῦν τὴν δόξαν ἀπό γε τοῦ νῦν οἱ ἀληθεῖς χριστιανοὶ περιβάλλονται· καὶ ἔνδοθεν ὑπ᾽ αὐτῶν ὁ θάνατος, εἴτουν τὰ τῆς ἀτιμίας καταργεῖται πάθη, ἐνεργεῖν μὴ δυνάμενα· ἅτε δὴ τῆς τοῦ πνεύματος δόξης ἐν αἰσθήσει καὶ πληροφορίᾳ πάσῃ ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἐλλαμπούσης.

non utique sensibiliter in exteriori vultu, sed intùs in mente; ubi peccati deletâ morte, hoc est, passionibus ignominiæ, sive concupiscentiis ita debilitatis, ut operari peccatum nequeant, gloria Spiritûs effulget in sensu & plenitudine omni fiduciæ animas irradiantis.

ΚΕΦ. Ε.

Διὰ τῆς γυναικὸς ὡς δι' ὁμοίου τινὸς ὁ ἐχθρὸς ἀπατήσας, ἀφαιρεθῆναι τὴν περικειμένην τῷ Ἀδὰμ δόξαν πεποίηκε· καὶ οὕτως γυμνός τε εὑρέθη, καὶ τὴν ἀσχημοσύνην εἶδε τὴν ἑαυτοῦ ἣν δὴ πρότερον οὐχ ἑώρα, ἅτε τοῦ φρονήματος αὐτοῦ τοῖς οὐρανίοις κάλλεσιν ἐνευφραίνοντος· καὶ γὰρ μετὰ τὴν παράβασιν πρόσγεια γέγονεν αὐτῷ καὶ χαμαιπετῆ τὰ νοήματα· καὶ τὸ ἁπλοῦν αὐτῷ καὶ ἀγαθὸν φρόνημα φρονήματι κακίας σαρκικῷ συνεπλάκη· τὸ δὲ κλεισθῆναι τὸν παράδεισον καὶ τῇ φλογίνῃ ῥομφαίᾳ καὶ τῷ χερουβεὶμ ἐπιτραπῆναι διακωλύειν αὐτῷ τὴν εἴσοδον, τοῦτο κατὰ μὲν τὸ ὁρατὸν καὶ πιστεύεται γεγενῆσθαι ὡς εἴρηται· εὑρίσκεται δὲ καὶ παρ' ἑκάστῃ ψυχῇ κατὰ τὸ λανθάνον. κύκλῳ γὰρ τῆς καρδίας τὸ κάλυμμα τοῦ σκότους περιχωρεῖ, τοῦ πυρός φημι τοῦ κοσμικοῦ πνεύματος· ὅπερ οὔτε τὸν νοῦν ἐντυχεῖν τῷ Θεῷ, οὔτε τὴν ψυχὴν ἀφίησι κατὰ τὸ αὐτῆς θέλημα ἢ εὔξασθαι ἢ πιστεῦσαι, ἢ ἀγαπῆσαι τὸν Κύριον· τοῦτον δὲ

CAPUT V.

Per Mulierem, aptum ob similitudinem instrumentum fallendi, decepto Inimicus Adamo, efficit ut auferretur prior illa Gloria quam innocenti circumdederat Creator. Inde ille nudus repertus, suam vidit erubescens turpitudinem, ad quam antea non adverterat, quippe mente contemplandis formis cœlestibus delectabiliter affixâ. Etenim post transgressionem, in terram vergentes & humo pronæ fuerunt ejus cogitationes: & prior illa simplex & bona intelligentia, notionibus malitiæ carnceis immistis concreta inquinataque sorduit. Clausum autem quod dicitur Homini ejecto fuisse Paradisum: & præpositum ei, ne regrederetur in illum, arcendo, Cherubim flammeum gladium versantem, credendum quidem est verè ita & sensibiliter tunc factum: reperitur autem idem arcanâ ratione in qua-

Gen. iij. 24.

libet Animâ fieri. Vndique enim circum Cor velum quoddam tenebrarum oppansum est, quasi fumus ex igne mundani Spiritûs: quod neque mentem conversari cum Deo sinit, neque Animam permittit, prout ipsa vellet, aut orare, aut credere, aut amare Dominum. Horum autem omnium Experientia Magistra est iis qui syncerè seipsos Domino crediderunt, tum perseverantiâ Orationis, tum forti & constanti adversûs Hostem oppugnantem impetu.

πάντων ἡ πεῖρα διδάσκαλος τοῖς γνησίως ἑαυτοὺς τῷ Κυρίῳ πιστεύσασι, τῇ τε ἐπιμονῇ τῆς εὐχῆς, καὶ τῇ εὐτόνῳ κατὰ τοῦ πολεμοῦντος ὁρμῇ.

CAPVT VI.

Virga est disciplinæ & lorum plagas infligens Princeps hujus sæculi Parvulis in Spiritu; ipsis quidem, ut priùs etiam dictum est, magnam Gloriam & abundantiorem honorem per tribulationes & tentationes procurans; ex his enim ut & ipsi perfecti evadant, oritur: Sibi autem miser ipsi majorem gravioremque præparans pœnam. Omninò enim maxima & mira quædam per eum administratur dispensatio, prout dictum alicubi est: *Cooperatur malum Bono intentione non bonâ.* Bonis siquidem & laudabili vigentibus proposito Animabus, quæ molesta videntur in bonum desinunt. quod ipse quoque affirmavit Apostolus sic scribens: *Diligentibus Deum*
Rom. viij. 28. *omnia cooperantur in bonum,*

ΚΕΦ. Σ.

Ῥάβδος ἐστὶ παιδείας καὶ λώρος μαστίγων ὁ τοῦδε τοῦ αἰῶνος ἄρχων τοῖς κατὰ πνεῦμα νηπίοις· αὐτοῖς μὲν, ὥσπερ γοῦν καὶ πρότερον εἴρηται, μεγάλην δόξαν καὶ πλείονα τὴν τιμὴν διὰ τῶν θλίψεών τε καὶ πειρασμῶν· ἐκ τούτων γὰρ καὶ τὸ τελείους αὐτοὺς γίνεσθαι περιγίνεται· ἑαυτῷ δὲ πλείονά τε καὶ βαρυτέραν κατασκευάζων τὴν κόλασιν· ὅλως γὰρ μεγίστη τις δι' αὐτοῦ οἰκονομεῖται οἰκονομία· καθὼς εἴρηταί που· συνεργεῖ τὸ πονηρὸν τῷ ἀγαθῷ προαιρέσει οὐ καλῇ· ταῖς γὰρ ἀγαθαῖς καὶ καλὴν τὴν προαίρεσιν ἐχούσαις ψυχαῖς καὶ τὰ δοκοῦντα λυπηρὰ εἰς ἀγαθὸν τελευτᾷ· καθὰ δὴ καὶ τῷ Ἀποστόλῳ εἰρημένον ἐστὶν, ἤγουν τό· τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν.

ΚΕΦ. Ζ.

Τούτου ἕνεκεν ἡ τῆς παιδείας αὕτη ῥάβδος ἀφείθη φησίν· ἵνα δι' αὐτῆς ὡς ἐν καμίνῳ πυρὸς τὰ σκεύη πυρούμενα, τὰ μὲν δόκιμα στερεώτερα φανῇ· τὰ δὲ ἀδόκιμα εὔθραυστα ὄντα ἐλεγχθῇ, τοῦ πυρὸς τὴν καῦσιν οὐχ ὑπομείναντα. Δοῦλος δὲ ὢν οὗτος καὶ κτίσμα δεσποτικὸν οὐχ ὅσον αὐτῷ δοκεῖ ἐκπειράζει, οὐδὲ καθόσον βούλη τὰς θλίψεις ἐπάγει· ἀλλ' ὅσον δὴ τὸ δεσποτικὸν ἐπιτρέψει νεῦμα διὰ τῆς παραχωρήσεως· αὐτὸς γὰρ σὺν ἀκριβείᾳ τὰ πάντων εἰδὼς, ὁπόσον ἐστὶ δύναμις ἑκάστῳ, τοσοῦτον αὐτῷ καὶ τὸ δοκίμιον ὑποστῆναι παραχωρεῖ, καθὰ δὴ καὶ τῷ Ἀποστόλῳ δοκεῖ· πιστὸς γὰρ ὁ Θεός φησιν, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε· ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν.

CAPUT VII.

Hujus rei gratiâ ista de quâ dixi virga Disciplinæ sævire permittitur, ut per eam velut in fornace ignis excocta vasa, quæ quidem proba sunt, soliditatem, quæ hoc ipso augetur, demonstrent suam; quæ vero non bonæ argillæ, aut malè formata, fragilitatis experimentum propriæ præbeant, ignis ardorem non ferentia. Cum sit autem Diabolus mancipium & Creatura Dei, non quantum ipsi libet tentat, nec quàm multas ac graves vult tribulationes immittit: coërcetur quippe intra fines nutûs Domini, permissione limitatâ præscribentis quousque, nec ultrà, queat progredi. Sanè Deus exactissimè quantum in unoquoque est pervidens, exploratissimum habet, quæ cuique insit mensura virtutis: & ad eum modum probationem ei admovendam attemperat. Sicut etiam videtur Apostolo, dum ait: *Fidelis Deus qui non permittet vos tentari supra id quod potestis: sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* 1. Cor. x. 13.

ΚΕΦ. Η.

Ζητῶν καὶ κρούων κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν, καὶ μέχρι τέλους αὐτῶν,

CAPUT VIII.

Quærens & pulsans juxta Domini vocem, & usque ad

finem petens, consequitur quæ petit. Tantum circa hoc suæ plenè conscientiæ satisfacere is curet, imperseveranter, nec usquam interruptè, producendo concordi ad petendum conatu Mentis & Linguæ, cum pari constantiâ corporei ministerij consentaneè in idipsum incumbentis: interim cavendo ne sæcularibus negotiis implicetur, Neve pravitatis condelectetur affectibus. Verax siquidem est qui dixit: *Omne quodcumque petieritis me in Oratione, credentes, accipietis.* Qui autem dicunt: „ utcumque omnia quis effecerit quæ præscribuntur, idemque expectatam gratiam consequutus non „ fuerit, quod ad præsens attinet sæculum, nihil profecit. Malè & sentiunt & loquuntur, divinisque haud congruè scripturis sapiunt. Non enim injustitia apud Deum, ut iis quæ nostri sunt Officij à nobis cumulatè perfectis: ipse quæ suarum sunt partium negligat. Tantum curæ tibi sit, ut reperiare tunc quando anima tua ex hoc solvitur corpore, fortiter decertans, studiosè satagens, expectans promissionem, credens, in discretione

Mat. xxi. 22.

τυγχάνει τῶν αἰτημάτων· μόνον ἐχέτω παῤῥησίαν οὕτως, τῷ τε νῷ καὶ γλώττῃ ἀπαραλείπτως ἐπιζητεῖν, καὶ τῇ σωματικῇ λειτουργίᾳ ἀνενδότως προσκαρτερεῖν· μὴ τοῖς κοσμικοῖς πράγμασιν ἐμπλεκόμενος, μηδὲ τοῖς τῆς κακίας πάθεσι συνηδόμενος· ἀψευδὴς γὰρ ὁ εἰπών· ὅτι πᾶν ὃ ἐὰν αἰτήσητέ με ἐν προσευχῇ πιστεύοντες λήψεσθε· οἱ δὲ λέγοντες. ὅτι κἂν πάντα ποιήσειέ τις τὰ ὑποτεταγμένα· περιμείνας δὲ μὴ τύχῃ τῆς χάριτος, κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον οὐδὲν ὤνησε· κακῶς οἴδασί τε καὶ λέγουσι, καὶ ταῖς θείαις ἀσυμφώνως γραφαῖς· οὐ γάρ ἐστιν ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ, ἵνα τῶν ἡμῖν καθηκόντων κατορθωθέντων, αὐτὸς τῶν παρ' ἑαυτῷ ἀμελήσειε. μόνον ἐπιμελές ἔστω σοι εὑρεθῆναι τότε ὅτε σου ἡ ψυχὴ τοῦ ἀθλίου τοῦδε λύεται σώματος, ἀγωνιζόμενον, σπουδάζοντα, προσδεχόμενον τὴν ἐπαγγελίαν, προσκαρτεροῦντα, πιστεύοντα, ἐν διακρίσει ζητοῦντα· κἀγώ σοι λέγω καὶ μὴ ἀπίστει, μετὰ χαρᾶς ἀπελεύσῃ, καὶ παῤῥησίαν ἕξεις, καὶ τῆς βασιλείας ὀφθήσῃ ἄξιος· καὶ γὰρ ὁ τοιοῦτος, ἐν λιπότητι διὰ τῆς πίστεώς φημι, καὶ τῆς προθυμίας, ἤδη κοινωνεῖ τῷ Θεῷ. ὡς γὰρ ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι ταύτην ἐν τῇ καρδίᾳ μεμοίχευκε, καίτοι κατὰ σῶμα μὴ μιαν-

θεὶς

θεὶς οὗτος· ὅμως ὡς μοιχεύσας ἤδη λελόγισται· οὕτως ὁ τὰ πονηρὰ μὲν ἐν τῇ καρδίᾳ ἀποστραφεὶς, τῷ δὲ Κυρίῳ κολλώμενος πόθῳ καὶ ἐκζητήσει, προσεδρείᾳ τέ φημι καὶ θεοφιλεῖ διαθέσει, καθάπερ ἤδη κοινωνεῖ τῷ Θεῷ καὶ μέγα δῶρον αὐτίκα παρὰ Θεοῦ ἔχει αὐτὸ τοῦτο τὸ τῇ εὐχῇ προσεδρεύειν τῇ ἀγαθῇ τε σπουδῇ καὶ πολιτείᾳ τῇ φιλαρέτῳ· εἰ γὰρ καὶ ποτηρίου ψυχροῦ δόσις οὐκ ἄμισθος, πόσῳ μᾶλλον τοῖς αὐτῷ προσαιέχουσιν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, δεομένοις τὸ ἐπαγγελθὲν Θεὸς παρέξει.

quærens: Et ego tibi dico) nec credere dubites) cum gaudio abibis, & fiduciam habebis, & regni videberis dignus. Etenim talis (in tenuitate meâ per fidem & piam confidentiam ajo) talis inquam jam Deo communicat. Vt enim, *qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mæchatus est eam in corde suo:* Etsi minime hic fuerit corpore pollutus: tamen jam adulterij reputatur reus. Sic qui cor quidem suum à malis avertit: Deo autem se intimè quantum potest applicat, desiderio, inquisitione, assiduitate, ac flagrante in Dei amorem proposito animi, jam jam quasi particeps Dei est, Deum, inquam, possidet ac tenet. Certè in arrham magnum donum statim à Deo habet, istam ipsam persistendi, ut facit, in Oratione gratiam, simul cum bono studio, & conversatione virtutis amante. Si enim ne calicis quidem frigidæ donatio mercede caret suâ: quanto magis iis qui diù noctúque intentis in ipsum oculis ab eo postulant, promissum Deus præbebit?

Mat. 5. 28.

ΚΕΦ. Θ.

Πρὸς τοὺς διαπορουντάς φησι, τί ὅτι μὴ γίνεται τις ἡμέρα ἐν ᾗ καὶ μὴ διὰ μίσους ἔχω τὸν ἀδελφὸν, ἢ καὶ ἄλλα τινὰ πονηρὰ ἐμαυτῷ συνεπίσταμαι· ἃ καὶ ἄκοντι συμβαίνει μοι πάσχειν· ταῦτα λεκτέον· ὡς ὁ μὲν ἀγὼν ἅπας καὶ ἡ σπουδὴ τῷ ἀνθρώπῳ, ὥστε καὶ τῷ πο-

CAP. IX.

Illis qui anxio animo æstuantes dicunt: En erit illa umquam dies quâ non sentiam aversionem animi à Fratre, aut alias similes quarum mihi pacem cordis turbantium, sum intimè conscius, pravas affectiones, quas quidem in-

„ vitus patior: hæc reponen-
„ da sunt: Hominis per hanc vitæ militiam certamen studiumque omne in hoc esse constitutum, ut Diabolo & pravis cogitationibus obluctetur; in idque semper totam ipsius attentionem & conatum intendi oportere. Vitari autem non posse, quin caligo perturbationum, & mors illa insidens naturæ corruptæ (sapientiam dico Carnis) non producant, ubi stant, fructum aliquem Malitiæ vel occultè vel palàm. Vt enim vulnus corporis saucij quoad hiat adhuc nec planè obductum est, caveri nequit quin exiguo saltem aliquo tabis effluxu madens sordeat: quantalibet diligentiâ curetur, nihilque omittatur industriæ aut artis in ei adhibendis remediis adjumentisque omnis generis: idem, verò si prorsus negligatur; non computrescit modò ipsum, sed labem interdum perniciemque toti infert corpori: simili puta modo vulnera quoque Animæ, utcumque multâ detersa curâ, caute soliciteque obligentur, intùs tamen adhuc patentia, & tabo suo manantia extare. Tandem tamen assiduitate diligentissimæ curatio-

νηρῷ καὶ τοῖς πονηροῖς ἀντιτίθεσθαι λογισμοῖς διὰ παντὸς ἔσω· ἀμήχανον δὲ ἵνα τὸ σκότος τῶν παθῶν, καὶ ὁ θάνατος τοῦ φρονήματός φημι τῆς σαρκὸς μὴ ἐπιδείκνυσθαί τινα καρπὸν ἴδιον τῆς κακίαν ἤτοι κεκρυμμένως ἢ φανερῶς ὥσπερ γάρ τι τραῦμα ἐν σώματι ὄν, ἀδύνατον ἕως οὔπω τέλειον ἰαθῇ ὡς μηδ᾽ ὀλίγῳ τινὶ τῷ ἰχῶρι μυδᾶν· καὶ ταῦτα θεραπευόμενόν τε καὶ μηδενὸς τῶν εἰς ἐπιμελείας τούτου λόγον ἡκόντων ἀπαξιούμενον. ἀμεληθὲν δὲ σῆψιν ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ λύμην τῷ ὅλῳ ἐργάζεται σώματι· τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον καὶ τὰ τῆς ψυχῆς πάθη, καὶ πολλῆς ἀπολαύοντα τῆς σπουδῆς, ὅμως ἔνδον σμύχοντα ἐπιμένειν· πλὴν ἀλλὰ τῷ παραμόνῳ τῆς ἐπιμελείας διὰ τοῦ Χριστοῦ χάριτός τε καὶ συνεργείας ἐντελῆ λαμβάνει τὴν ἴασιν· ἔστι γὰρ τις κρυπτὸς ῥύπος, καὶ πλεῖστόν τι σκότος παθῶν ὃ παρὰ τὴν καθαρὰν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν διὰ τῆς τοῦ Ἀδὰμ παραβάσεως παρεισέδυ πάσῃ τῇ ἀνθρωπότητι· καὶ τοῦτο θολοῖ καὶ καταμιαίνει καὶ σῶμα δήπου καὶ τὴν ψυχήν· ἀλλ᾽ ὥσπερ σίδηρος πυρούμενός τε καὶ τυπτόμενος καθαίρεται· ἢ χρυσὸς χαλκῷ ἢ καὶ σιδήρῳ συγκραθεὶς πυρὶ διαιρεῖται μόνῳ· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ διὰ τῶν ἀχράντων τοῦ Σωτῆρος παθῶν τῷ ἀγαθῷ πνεύματι πυρουμένη καὶ

τυπτομένη, παντὸς πάθους καὶ πάσης ἐκκαθαίρεται ἁμαρτίας.

nis, per Christi cooperantem gratiam, perfectè coëunt, & obductâ jam cicatrice persanatâ, siccantur. Est enim occulta quædam fæx, & tenebrarum redundans offusio è perturbatis affectibus, quæ in puram à principio Hominis naturam, Adami se prævaricatione insinuavit in humanitatem. hæc polluit, hæc contaminat tam corpus videlicet quàm animam. Verùm ut ferrum dum ignitum contunditur, expurgatur: utque aurum æris forte aut ferri mixtione infectum, à sequiori eâ concretione igni solo secernitur: pari ratione Anima per immaculatas perpessiones Salvatoris, Sancto Spiritu ignita, simul & percussa, ab omni pravo affectu & peccato expurgatur.

ΚΕΦ. Ι.

Ὥσπερ τινὲς λαμπάδες πολλαὶ ἑνὶ ἐλαίῳ καὶ ἑνὶ ἀναφθεῖσαι πυρὶ οὐκ ἴσῳ τῷ μέτρῳ πολλάκις τὴν τοῦ πυρὸς αὐγὴν ἀφιᾶσιν· οὕτω καὶ τὰ χαρίσματα τὰ ἐκ διαφόρων κατορθωμάτων διαφορὰν ἔχει καὶ τὴν αὐγὴν τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος· ἢ ὥσπερ ἐν πόλει πολλῶν ὄντων, καὶ τὴν αὐτὴν οἰκούντων, ἑνί τε ἄρτῳ καὶ ἑνὶ χρωμένων ὕδατι, οἱ μὲν αὐτῶν ἄνδρες, οἱ δὲ νήπιοι, οἱ δὲ παῖδές εἰσιν, οἱ δὲ γέροντες, καὶ πολὺ τὸ παραλλάττον ἐν αὐτοῖς καὶ διάφορον· ἢ ὥσπερ σῖτος ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ χώρᾳ κατεσπαρμένος διαφόρους δίδωσι καὶ τοὺς στάχυας ἀναδίδωσιν· ἐν μέντοι τῇ αὐτῇ ἅλῳ συνάγεται, καὶ τῇ αὐτῇ ἀποθήκῃ ἐναποτίθεται· οὕτως οἶμαι κἂν τῇ τῶν νεκρῶν ἀναστάσει διαφορὰν δόξ

CAPVT X.

Vt quædam lampades uno plures infusæ oleo, uno accensæ igni, haud plerumque parem tamen emittunt flammæ fulgorem: Sic & charismata in diversis ad quæ habilitant bonis operibus, differentem evibrant ejusdem unius ex quo sunt divini Spiritûs splendorem. Aut ut in civitate multos amplectente cives, licet cuncti uno pane uno potûs genere vescantur: tamen horum Alij quidem viri, alij parvuli, multi pueri, non pauci senes, non parvo, nec parùm notabili differunt invicem discrimine: Vel quemadmodum frumentum in uno & eodem seminatum agro, non unius ubique molis, vigoris &

formæ Spicas progerminat: tamen universum in eamdem unà confertur aream, in unum pariter reconditur horreum. Sic & tu existima me autore, in extremâ quoque Mortuorum resurrectione fore. Nimirum tunc Iustorum ingens apparebit differentia gloriæ pro merito bonorum cujusque operum variè in vitâ patratorum: utcumque ista pariter cuncta ortum duxerint ex insessione inhabitantis ipsis divini Spiritûs. Hanc esse Credo sententiam illius dicti Apostolici: *Stella differt à stellâ in claritate*, &c. 1. Cor. xv. 41.

ξης τῶν ἀνισταμένων δοξάζεσθαι καὶ γνωρίζεσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν τῶν κατορθωμάτων, καὶ τὴν μετουσίαν τοῦ ἐντεῦθεν ἤδη ἐνῳκηκότος αὐτοῖς θείου πνεύματος· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ, ἀστὴρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ.

CAP. XI.

Solum peculiari quisque studio curet, ut regeneratus Spiritu Sancto, inhabitans in sese peccatum abstergat. Etenim in parte quadam, etiam illa ipsa per Sanctum Spiritum generatio imaginem perfectionis habet, & in formâ & in membris: non tamen virtute, aut mente, aut fortitudine. Nam qui in virum perfectum & mensuram pervenit ætatis, quæ erant Parvuli solet evacuare. Et hoc est quod Apostolus dixit: *Sive linguæ cessabunt, sive Prophetiæ*, &c. 1. Cor. xiij. 8. Sicut enim vir jam factus, neque escas neque sermones puero convenientes admittit, sed ea ut sibi indecora dedignatur: tamquam qui in

ΚΕΦ. ΙΑ.

Τοῦτο μόνον κατὰ σπουδὴν ἔστω· ἵνα τις γεννηθεὶς τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ τὴν ἔνοικον ἀπονίψηται ἁμαρτίαν· καὶ γὰρ ἔν τινι μέρει καὶ ἐκείνη ἡ διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου γέννησις εἰκόνα τελειότητος ἔχει ἔν τε τῇ μορφῇ καὶ τοῖς μέλεσιν· οὐ μέντοι δυνάμει, ἢ νῷ, ἢ ἀνδρείᾳ· ὁ γὰρ πρὸς ἄνδρα τέλειον καὶ μέτρον ἀφικόμενος ἡλικίας, τὰ τοῦ νηπίου πέφυκε καταργεῖν· καὶ τοῦτό ἐστιν ὅπερ ὁ Απόστολος ἔλεγεν· εἴτε γλῶσσαι καταργηθήσονται, εἴτε προφητεῖαι· ὥσπερ γὰρ ὁ ἀνὴρ ἤδη γενόμενος, οὔτε τροφὰς οὔτε λόγους τοὺς παισὶ προσήκοντας καταδέχεται· ἀλλ' ἀναξιοπαθεῖ πρὸς αὐτὰ, ὡς ἑτέρας ἤδη διαγωγῆς ἐπιβάς· οὕτως ὁ πρὸς τελείωσιν τῶν εὐαγγελικῶν αὐξάνων κατορθωμά-

των, τὴν νηπιότητα τὴν ἑαυτοῦ πρὸς τὴν τελειότητα καταστάσει· ὅτι γὰρ, φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, γέγονα ἀνὴρ, κατήργησα τὰ τοῦ νηπίου.

alterum jam altiorem vitæ ſtatum profecerit: ſic qui ad perfectionem Evangelicorum creſcit Officiorum, infantiam propriam ad perfectionem trahet. *Quando* enim ait divinus Apoſtolus, *factus ſum vir, evacuavi quæ erant parvuli.* I. Cor. xiij. 25.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Τὸ μὲν κατὰ πνεῦμα γεννώμενον, τρόπῳ τινὶ, καθὼς ἐδείκνυμεν, τέλειόν ἐστιν· ὥσπερ καὶ τοῦτο τὸ νήπιον τέλειον εἶναι λέγομεν, ἐν τῷ τὰ μέρη πάντα τὰ ὁλότητος ἀποσώζειν· πάλιν ὁ μὲν Κύριος οὐχὶ πνεῦμα καὶ χάριν δίδωσιν ἵνα τις περιπέσῃ ταῖς ἁμαρτίαις· αὐτοὶ δὲ ἑαυτοῖς αἴτιοι τῶν κακῶν οἱ ἄνθρωποι, τῇ χάριτι μὴ στοιχοῦντες, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς κακοῖς ἁλισκόμενοι· δύναται δὲ καὶ ἐξ ἰδίων ὀλισθαίνειν καὶ φυσικῶν ὁ ἄνθρωπος λογισμῶν, ἀμελῶν, ἢ καταφρονῶν, ἢ καὶ οἰήσει χρώμενος. ἄκουε γὰρ τί φησιν ὁ Παῦλος· ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκὶ ἄγγελος Σατᾶν. ὁρᾷς ὅτι καὶ οἱ τηλικούτων ἀναβάσεων μέτοχοι ἐπιδεεῖς εἰσιν ἀσφαλείας· ἄλλως τε καὶ εἰ μὴ δῷ πρόφασιν τῷ Σατανᾷ ὁ ἄνθρωπος, οὐ κυριεύσειεν ἂν αὐτοῦ βίᾳ· παρὰ τοῦτο, οὔτε τῷ μέρει τοῦ Χριστοῦ, οὔτε τοῦ ἀντικειμένου τὸ πρᾶγμα λογίζεται· ἀλλὰ τῇ μὲν χάριτι τοῦ πνεύμα-

CAP. XII.

Quod quidem per Spiritum gignitur, modo quodã, ut oſtendimus perfectum eſt. Sicut aliquem infantulum recens natum, ſuo modo eſſe perfectum dicimus, eo quod partes habeat omnes humani corporis. Rurſus Dominus quidem haud quaquam Spiritũ & gratiam dat, ut quis cadat in peccata: ipſi autem homines ſibi cauſa malorũ ſunt ductum abnuentes gratiæ, ideoque illaqueati malis. Poteſt autem ex propriis labi etiam naturalibus homo cogitationibus, negligens, vel contemnens, aut arroganti utens præfidentiâ, Audi enim quid dicat Paulus: *Ne extollar datus eſt mihi ſtimulus carnis Angelus ſatanæ.* II. Cor. xij. 7. Vides ut etiam qui tantis profectibus ad tam ſublimem ſunt evecti virtutis gradum, ſecuritate tamen carent. Cæterùm niſi det occaſionem ultrò & aditum Satanæ Homo, non utique

per vim ei dominabitur. Propter quod, neque parti meliori Christi, neque sequiori Diaboli res imputatur: Sed qui gratiæ Spiritûs se adjicit in finem, partis Christi fit: qui verò non ita se habet, utcumque Spiritu generetur, hoc est, etiam si particeps Sancti Spiritus fiat, in suo arbitrio habebit, sequi voluntatem Satanæ. Sive enim ipse Dominus, sive Satanas per vim traherent, non esset Homo sibi causa ipsi suæ sortis malæ aut bonæ, cadendi in Geennam, aut in Regnum perveniendi.

τος προστεθεὶς εἰς τέλος, τῆς μερίδος γίνεται τοῦ Χριστοῦ· μὴ οὕτω δὲ ἔχων, κἂν πνεύματι γεννηθῇ· τοῦτο δέ ἐστι· κἂν μέτοχος καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος γένηται· παρ' ἑαυτῷ ἕξει τὸ ὀπίσω τοῦ θελήματος πορευθῆναι τοῦ Σατανᾶ. εἴτε γὰρ αὐτὸς ὁ Κύριος, εἴτε καὶ ὁ Σατανᾶς πρὸς βίαν ἐλάμβανον, οὐκ ἦν ὁ ἄνθρωπος ἑαυτῷ αἴτιος, οὔτε γέενναν ἐμπεσεῖν, οὔτε βασιλείας ἐπιτυχεῖν.

CAPUT XIII.

ΚΕΦ ΙΓ.

Homini virtutem amanti multâ curâ satagendum est, ut discretione polleat, cujus Beneficio differentiam boni & mali exploret, & varias Diaboli versutias, soliti per speciosas imaginationes plurimos pervertere, discutiat, habeatque ad liquidum perspectas. Siquidem in omni negotio utilissimum est securitati quàm certissimæ consulere. Ne igitur levitate mentis citò teipsum præbe credulum Spiritualium potestatum afflatibus, aut impulsibus, ad te decipiendum forte comparatis. Etiamsi qui loquuntur

Πολλῆς τῷ φιλαρέτῳ φροντιστέον τῆς διακρίσεως, ὥστε τῆς τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ διαφορᾶς ἐπιγνώμονα εἶναι, καὶ τὰς ποικίλας τοῦ πονηροῦ τέχνας δι' εὐλόγων φαντασιῶν εἰωθότας τοὺς πολλοὺς παρακρούεσθαι, βασανίζειν καὶ συνιέναι. πλὴν τὸ ἀσφαλές, πρὸς πάντα λυσιτελές· μὴ τοίνυν ἐλαφρότητι διανοίας ταχὺ σεαυτὸν ἐμπάρεχε ταῖς τῶν νοερῶν ἐπισπασίαις εἰς ἀπάτην σου· κἂν αὐτοὶ οἱ οὐράνιοι ἄγγελοι ὦσιν· ἀλλὰ μένε βαρύς, βασάνῳ ταῦτα διδοὺς ἐπιμελεστάτῃ. Τὸ μὲν καλὸν οἰκειούμενος, τὸ πονηρὸν διωθούμενος· οὐ γὰρ ἄδηλα τὰ τῆς χάριτος ἐνεργήματα, ὥσπερ ἡ ἁμαρτία, κἂν τὸ

τοῦ ἀγαθοῦ πρόσωπον ὑποκρίνηται, παραχεῖν οὐ δύναται. εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον, οἶδεν ὁ Σατανᾶς εἰς ἄγγελον φωτὸς μετασχηματίζεσθαι χάριν τῆς ἀπατῆσαι· ἀλλ' οὖν κἂν ὁράσεις λαμπρὰς περιβάλληται, ἀγαθὴν ἐνέργειαν, ἥπερ εἴρηται, παρασχεῖν οὐ δυνήσεται· δι' οὗ καὶ τὸ παράσημον ἀκριβὲς γίνεται· οὐ γὰρ ἀγάπην τὴν εἰς Θεὸν ἢ πλησίον, οὐ πρᾳότητα, οὐ ταπείνωσιν, οὐ χαρὰν, οὐκ εἰρήνην, οὐ κατάστασιν λογισμῶν, οὐ τοῦ κόσμου μίσος, οὐκ ἀνάπαυσιν πνευματικὴν, οὐκ ἐπιθυμίαν τῶν οὐρανίων ἐνεργημάτων δύναται, οὐ πάθη καὶ ἡδονὰς καταπαῦσαι, ἅπερ φανερῶς εἰσὶ τῆς χάριτος ἐνεργήματα, ὁ γὰρ καρπός φησι τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη καὶ τὰ ἑξῆς· τάχα δὲ τῦφον μᾶλλον ἐκεῖνος ἐμποιῆσαι καὶ ὑψηλοφροσύνην ἐπιτηδειότατός τε καὶ δυνατώτατος· ἐκ γοῦν τῆς ἐνεργείας εἴσῃ τὸ ἐλλαμφθὲν ἐν τῇ ψυχῇ σου νοερὸν φῶς, πότερον τοῦ Θεοῦ, ἢ τοῦ Σατανᾶ πέφυκεν ὄν· πλὴν ἀλλὰ τοῦ αὐτῇ τῇ ψυχῇ, εἴπερ ἔρρωται τὰ τῆς διακρίσεως, εὐθὺς ἀπὸ τῆς νοερᾶς αἰσθήσεως, δῆλα τὰ τῆς διαφορᾶς γίνεται· ὥσπερ γὰρ ὄξος οἴνῳ, κατὰ μὲν τὴν ὅρασιν ἕν· ἐκ δὲ τῆς κατὰ τὴν γεῦσιν αἰσθήσεως ὁ λάρυγξ ἑκατέρου κρίνει τὸ ἴδιον· οὕτω δὴ καὶ ψυχὴ ἐξ αὐτῆς γε τῆς νοερᾶς

Cœlestes sint Angeli. Sed sta in gradu tardus, examini oblata istius generis subjiciens severissimo: & eo quod bonum deprehenderis, amplectens, quod malum, rejiciens. Non enim ignoti sunt effectûs Gratiæ, quos peccatum, utcumque illius personam simulet, non potest repræsentare. Nam etsi, secundùm Apostolum, *Novit Satanas transfigurare se in Angelum lucis*, tamen licet visiones offerat splendidas, bonam operationem, ut dictum est, exhibere non poterit: ex quo certum ejus existet indicium. Non enim Caritatem in Deum aut Proximum, non mansuetudinem, non humilitatem, non Gaudium, non pacem, non refrænationem cogitationum, non mundi odium, non quietem spiritualem, non desiderium cœlestium operationum potest dare, non pravos affectus & voluptates compescere. quæ manifesta sunt opera gratiæ. Nam: *fructus* (inquit) *Spiritus sunt, Caritas, Gaudium, pax* &c. quorum vice fastum ille potiùs & arrogantiam ingenerare multò aptissimus promptissimusque fuerit. Ex operatione igitur dignosces quale sit quod

II. Cor. xj. 14.

Gal. v. 22.

tuæ forte Animæ illuxerit intellectuale lumen, utrum à Deo, an à Satanâ ſit ortum. Quin & ipſi Animæ, ſi guſtum ad diſcretionem non obtuſum habet, ab ipſo ſtatim primùm appulſu ſenſuque, manifeſta ſe prodet differentia. ut enim acetum & vinum ſpecie quidem ac colore unum idemque ſunt; ſi verò lingua explorentur, palatum protinus de utroque pronunciat quid verè ſit: ita & Anima ex ipſo Spiritualis experientiæ ſenſu ac propriâ quadam facultate poteſt dijudicare: quæ boni Spiritus Chariſmata, quæ alieni ſint phantaſmata.

αἰσθήσεως καὶ τῆς ἐνεργείας δυνατὴ κρίνειν τά τε τοῦ πνεύματος χαρίσματα, καὶ τὰ τοῦ ἀλλοτρίου φαντάσματα.

CAPVT XIV.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Attendere ac præcavere cuncta circumſpectando diligentiſſimè Animam oportet, ne quando vel minimâ ſui parte ab Adverſariâ poteſtate capiatur. Sicut enim illaqueato quolibet animalis membro, totum ejus corpus neceſſariò inflexum trahitur, & in venantium manus cadit, ſic & Anima ſimilia pati ab inſidiantibus ſibi ſolet. Et hoc manifeſtè denunciat Propheta, *laqueum*, inquiens, *paraverunt pedibus meis, & incurvaverunt animam meam.*

Χρὴ σκοπεῖν καὶ περιβλέπειν ἄριστα τὴν ψυχήν, μήποτε δὴ κἂν τῷ βραχυτάτῳ ὑπὸ τῆς τοῦ ἀντικειμένου ἁλῷ δυνάμεως· ὥσπερ γὰρ ἑνὸς μέρους ζώου παγίδι ληφθέντος ὅλον ἀνάγκη κάμπτεσθαι, καὶ ὑπὸ τὰς τῶν θηρευόντων χερσὶν γίνεσθαι· οὕτω δὴ καὶ ψυχῇ τὰ ὅμοια συμβαίνειν παρὰ τῶν ἐχθρῶν εἴωθε· καὶ τοῦτο δηλῶν καθίστησιν ὁ προφήτης· παγίδα γάρ φησιν ἡτοίμασαν τοῖς ποσί μου καὶ κατέκαμψαν τὴν ψυχήν μου.

CAPVT XV.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Oportet volentem per an-
Pſ. lvj. 6. guſtum aditum in Domum Fortis ingredi & vaſa ejus diripere, non indulgere deliciis corporis:

Δεῖ τὸν βουλόμενον διὰ τῆς στενῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθεῖν, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάζειν, μὴ εὐδοκεῖν εὐπαθείᾳ σώματος· ἀλλ' ἐνδυνα-

ἐνδυναμοῦσθαι τῷ ἀγαθῷ πνεύματι, ἔχοντα διὰ μνήμης τὸν εἰπόντα· ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι· πῶς δὲ δεῖ ἐνδυναμωθῆναι πνεύματι; τῷ Ἀποστόλῳ λέγοντι· τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ μωρίαν τοῖς ἀνθρώποις λογίζεσθαι προσεκτέον. καὶ ὁ προφήτης δέ· εἶδόν φησι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἄτιμον, ἐκλεῖπον παρὰ πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων· δεῖ τοιγαροῦν τὸν βουλόμενον υἱὸν Θεοῦ γενέσθαι κατὰ τὸ ὅμοιον ταπεινωθῆναι πρότερον, καὶ μωρὸν καὶ ἄτιμον λογισθῆναι· μὴ ἀποστρέφοντα τὸ πρόσωπον ἀπὸ ἐμπτυσμάτων, μὴ δόξαν, μὴ κάλλος τοῦ αἰῶνος τούτου, μηδὲν τοιοῦτον μεταδιώκοντα, μὴ ἔχοντα ποῦ τὴν κεφαλὴν ἀνακλῖναι, ὀνειδιζόμενον καὶ ἐξουθενούμενον, καὶ πάντων παρόραμά τι καὶ καταπάτημα λογιζόμενον, πολεμούμενον ἀφανῶς τε καὶ φανερῶς, καὶ τῇ διανοίᾳ ἀντιμαχόμενον· καὶ τότε αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ υἱός, αὐτός γε εἰπών· ἐνοικήσω καὶ ἐμπεριπατήσω ἐν ὑμῖν, ἐμφανὴς ἔσται τῇ αὐτοῦ καρδίᾳ, καὶ λήψεται δύναμιν καὶ ἰσχύν, ὥστε δεσμεῦσαι τὸν ἰσχυρόν, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι· ἐπὶ ἀσπίδα τε καὶ βασιλίσκον, καὶ ἐπάνω σκορπίων καὶ ὄφεων ἐπιβῆναι.

Sed corroborari divino Spiritu,
memorem ejus qui dixit *Caro &* I. Cor
Sanguis Regnum Dei non poſsi- xv. 50.
debunt. Quo autem modo il-
li continget corroborari Spiri-
tu? Si attendat Apoſtolo di-
centi: *Dei ſapientiam, reputari*
ab Hominibus ſtultitiam. Cui
Propheta concinens, ait: *Vidi*
Filium Hominis & ſpecies ejus Iſ. liij. 2.
inhonorata infra omnes filios Ho-
minum. Oportet igitur eum
qui vult filius Dei fieri, priùs
ſimiliter humiliari, & ſtultum
ignobilemque reputari: non
avertentem faciem à ſputis, nec
Gloriam nec decorem Mundi
hujus, aut quid ſimile ſibi pro-
curantem; non habentem ubi
caput reclinet; opprobriis obru-
tum, nihili habitum, pro deſpi-
cabili & digno qui ab omnibus
conculcetur, reputatum; op-
pugnatum occultè ac palàm, &
mente reluctantem; Et tunc
ipſe Dei Filius; ipſe, inquam,
qui dixit *inhabitabo & ambula-* II. Cor.
bo in vobis manifeſtum ſe præ- vi. 12. Levit.
bebit ejus cordi, & ipſe acci- xxvi. 12
piet virtutem & robur ad vin-
ciendum Fortem & vaſa ejus Ps. xc.
diripienda: quin & ambulan- 13. Luc. x.
dum ſuper aſpidem & baſiliſ- 19.
cum, & calcandum ſupra ſcor-
piones & ſerpentes.

CAPVT XVI.

Non parvum nobis certamen propositum est, dum perfringenda & abolenda indicitur mors apud nos latens. ut enim, Christus ait: *Regnum Dei intra vos est*; ita reperitur quoque intra nos modo quodam Autor ipse Mortis, Tyrannus qui nos subjugavit; impugnans nunc cum maximè captivansque nos. Ne igitur remittat conatum Anima, quoad occisum ante se straverit captivantem se Latro-
Isai. xxxv. 6. 7. nem. Et tunc aufugiet dolor omnis & mœror & gemitus, eo quòd eruperit Aqua in terrâ sitienti: & quæ ob siccitatem erat deserta, stagnis jam aquarum inundetur.

ΚΕΦ. ΙΣ.

Οὐ μικρὸς ἡμῖν ἀγὼν πρόκειται· διαῤῥῆξαι τὸν θάνατον· φησὶ γὰρ, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν· εὑρίσκεται δὲ τρόπον τινὰ καὶ αὐτὸς ὢν ἐντὸς ὁ πολεμῶν ἡμᾶς καὶ αἰχμαλωτίζων· μὴ οὖν ἐνδιδότω μηδαμῶς ἡ ψυχὴ ἕως ἂν νεκρὸν θείη τὸν ταύτην αἰχμαλωτίζοντα· καὶ τότε διαφεύξεται ὀδύνη πᾶσα καὶ λύπη καὶ στεναγμὸς, διὰ τὸ ῥαγῆναι ὕδωρ ἐν γῇ διψώσῃ, καὶ γενέσθαι τὴν ἔρημον εἰς πλῆθος ὑδάτων.

CAPVT XVII.

Quæ facilè incuriâ capitur Anima, manifestè monstrat, incredulitate priùs se fuisse captam: ac propterea diem ex die ignavè morando traxisse, absque eo quod verbum salutis acciperet. Alas autem sibi fingit inanibus sæpe somniis lactans & lætificans seipsam, non animadvertens intestinum, quo periclitatur, bellum; ut pote vanâ sui tumens fiduciâ. quæ cæcitas Animæ est, non sinens illam propriæ consciam infirmitatis esse.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Ψυχὴ ἁλώσιμος ἀκηδίᾳ δῆλός ἐστι κατάσχετος οὖσα καὶ ἀπιστίᾳ· καὶ διὰ τοῦτο ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ὑπερβιβάζει, τὸν λόγον οὐ δεχομένη· ἀναπτεροῖ δὲ ἑαυτὴν καὶ ὀνείροις πολλάκις, τὸν ἔνδον μὴ κατανοοῦσα πόλεμον, ἅτε οἰήσει κατειλημμένη· ἡ δὲ οἴησις τύφλωσίς ἐστι τῆς ψυχῆς, οὐδαμοῦ ἀφιεῖσα τὴν ἑαυτῆς ἀσθένειαν ἐπιγνῶναι.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Ὥσπερ βρέφος νεογνὸς εἰκόνα τοῦ τελείου διασώζει ἀνδρός, οὕτω δὴ καὶ ψυχὴ εἰκών τις ἐστὶ τοῦ πεποιηκότος αὐτὴν Θεοῦ. ὡς οὖν τὸ παιδίον κατὰ μέρος μὲν αὐξανόμενον ἐκ μέρους ἐπιγινώσκει καὶ τὸν πατέρα· ἐπειδὰν δὲ εἰς ἡλικίαν ἀφίκηται, τότε συνδιατίθεται, ὥσπερ τι πατὴρ ἀκριβῶς καὶ υἱὸς πατρί· ἀποκαλύπτεται δὲ αὐτῷ καὶ ὁ τοῦ πατρὸς θησαυρός· οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ πρὸ τῆς παρακοῆς προκόπτειν ἔμελλε, καὶ εἰς ἄνδρα τέλειον καταντᾶν· διὰ μέντοι καὶ παρακοὴν εἰς πέλαγος λήθης καὶ εἰς βυθὸν πλάνης κατεβιβάσθη, καὶ ἐν πύλαις ᾅδου κατῴκησεν· ἀπὸ γοῦν πολλοῦ καθαπερεὶ διαστήματος μακρυνθεῖσα τοῦ Θεοῦ ἡ ψυχὴ ἀδύνατος αὐτῷ προσελθεῖν ἦν καὶ ἐπιγνῶναι καλῶς τὸν πλάσαντα· ἀλλ' ὁ Θεὸς πρῶτα μὲν διὰ προφητῶν ἐπέστρεφεν αὐτὴν καὶ προσεκαλεῖτο, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν εἷλκε τὴν ἑαυτοῦ· ἔσχατον δὲ καὶ αὐτὸς παρελθὼν ἐκεῖνος, ἀφείλετο μὲν τὴν λήθην, ἀφείλετο δὲ τὴν πλάνην· εἶτα καὶ τὰς ᾅδου διαρρήξας πύλας ἐπὶ τὴν πεπλανημένην εἰσῆλθε ψυχὴν, ἑαυτὸν ὑπόδειγμα ταύτῃ θέμενος· δι' οὗ δυνατὸν αὐτῇ ἔσται πρὸς μέτρον ἡλικίας πρὸς τὴν τελειότητα τοῦ πνεύματος καταντῆ-

CAPVT XVIII.

Sicut Infans recens natus formam perfecti servat viri, ita & Anima imago quædam est Dei qui fecit ipsam. Vt igitur sensim Puer & per partes crescens, incipit ex parte Patrem agnoscere. ubi verò pleniùs adoleverit: tunc non ferè minùs clarè ipse Patrem, quàm Pater ipsum noscit ac diligit: ac tali jam ostenditur Patris Thesaurus. Sic Anima quoque ante inobedientiam profectura fuerat & in virum perfectum occursura: postquam verò inobedientia supervenit, per eam in pelagus oblivionis & in abyssum erroris depressa est: atque in Portis inferi inhabitavit. ubi lato velut intervallo elongata à Deo Anima, accedere ad illum nequit, & clarè agnoscere creatorem suum. At Deus primùm quidem per Prophetas, convertere studebat ad se illam, & provocabat, atque in notitiam trahebat sui. Postremò adveniens & coràm ipse apparens, oblivionem quidem ei abstulit, errorem quoque detraxit. Deinde & ipsas inferni perrumpens portas, in vagam

demùm illam & longè peregrinantem pervênit ingressusque Animam est; formam seipsum atque exemplar ei proponens, in quod illa intuens cum conatu exprimendi, facilè jam poterit ad mensuram ætatis; nempe ad perfectionem Spiritûs, pervenire. Porrò verbum Dei in terris apparens tentari à maligno divinâ dispensatione permittitur, deinde opprobria, vilipendia, contumelias, alapas manuum audacium illarum, & ipsam extremam per crucem mortem sustinet, ostendens, ut diximus, quam animi æquitatem præ nobis ferre debeamus erga opprobriis incessentes, & vilipendentes nos; aut mortem etiam inferentes nobis. ut & ipsi nos iis qui surdi sunt ad justas nostras allegationes audiendas, muti per patientiam fiamus, nihil contra hiscentes; ut vim & tenuitatem perspicientes malitiæ, ex cruce cui suffixi
Hib. v. 7. clavis sumus, cum clamore valido invocemus eum qui potest nos salvos facere à morte:
Psalm. xviij.13 dicamusque: *ab occultis meis munda me*: Et, *Si mei non fue-*
1. Cor. xv. 27. *rint dominati, tunc immaculatus ero.* Tunc igitur immaculatus factus, invenit *eum qui subjecit ipsi omnia*, & conregnat & conrequiescit cum Christo. Etenim per inobedientiam à mate-

σαι· πειράζεται ἐπιγαρῶν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος πρὸς τοῦ πονηροῦ κατ' οἰκονομίαν· ἔπειτα ὀνειδισμοὺς καὶ ἐξουδενώσεις, ὕβρεις τε ῥαπίσματα χειρῶν ἐκείνων τῶν τολμηρῶν, καὶ αὐτὸν ἔσχατον τὸν διὰ σταυροῦ θάνατον ὑπομένει· ὑποδεικνὺς, ὥσπερ ἔφημεν, τίνα τὴν διάθεσιν ἐπιδεικτέον πρός γε τοὺς ὀνειδίζοντας ἐξουθενοῦντας, ἢ καὶ θάνατον ἡμῖν ἐπάγοντας· ἵνα καὶ αὐτὸς τοῖς ὠσὶ κωφοῖς καὶ ἄλαλος γένηται μὴ ἀνοίγων τὸ στόμα, ἵνα τὴν ἐνέργειαν καὶ λεπτότητα διαβλέπων τῆς πονηρίας, καὶ ὡς ἐν σταυρῷ τοῖς ἥλοις ἐμπεπαρμένος μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς βοήσειε πρὸς τὸν δυνάμενον αὐτὸν ῥύσασθαι τοῦ θανάτου, καὶ ἀπὸ τῶν κρυφίων μου φησὶ καθάρισόν με· καὶ ἐὰν μή μου κατακυριεύσωσι, τότε ἄμωμος ἔσομαι· τότε γοῦν ἄμωμος γεγονὼς εὑρίσκει τὸν ὑποτάξαντα αὐτῷ τὰ πάντα, καὶ συμβασιλεύει καὶ συναναπαύεται τῷ Χριστῷ· καὶ γὰρ διὰ τὴν παρακοὴν ὑπὸ ὑλικῶν τε καὶ ῥυπαρῶν καταποθεῖσα λογισμῶν οἱονεὶ ἄλογος γέγονεν ἡ ψυχή· ὥστε οὐ μικροῦ πόνου τῆς τοιαύτης ἀνακύψαι ὕλης καὶ τὴν λεπτότητα κατανοῆσαι τῆς πονηρίας, καὶ διελθεῖν, ἵνα καὶ ἀνάρχῳ νοῒ συγκραθῇ.

rialibus & sordidis absorpta cogitationibus, velut irrationalis facta fuerat Anima, adeo ut non parvi laboris ei sit ex tanto luto vultum sursum erigere, sicque intellectâ tenuitate objecti obstaculi Malitiæ, per illum vi diffractum transire, ut menti æternæ se applicet, cum eaque unum fiat.

ΚΕΦ. ΙΘ.

Εἰ βούλει ἐπανελθεῖν εἰς ἑαυτὸν ἄνθρωπε, καὶ ἣν πρώην εἶχες δόξαν ἀναλαβεῖν, ἥτις; ἄρα σοι καὶ ἐκ παρακοῆς παραπώλετο· ὡς ἠμεληκὼς πρότερον τῶν Θεοῦ ἐντολῶν, τοῖς τοῦ ἐχθροῦ διαπάγμασι καὶ τῇ συμβουλῇ προσέσχες· οὕτως νῦν ἀποστὰς οὗ ἐπήκουσας, ἐπιστράφηθι πρὸς τὸν Κύριον· πλὴν ἴσθι ὅτι ἐν πολλῷ κόπῳ καὶ ἱδρῶτί φησι τοῦ προσώπου σου ἀπολήψῃ τὸν πλοῦτόν σου· οὐ γάρ σοι λυσιτελὴς ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἄπονος κτῆσις· ἐπείπερ ἀπονητὶ λαβὼν ἀπώλεσας ἅπερ εἴληφας, καὶ τῷ ἐχθρῷ προὔδωκας τὴν κληρονομίαν σου. ἐπιγνῶμεν οὖν ἕκαστος τίποτε δὴ ἀπωλέσαμεν· καὶ τὸν θρῆνον ἀναλάβωμεν τοῦ προφήτου· τῷ ὄντι γὰρ κληρονομία ἡμῶν κατεστράφη ἀλλοτρίοις, καὶ ὁ οἶκος ἡμῶν ξένοις· τῷ παρακούειν τῆς ἐντολῆς καὶ τοῖς ἑαυτῶν θελήμασιν εἴκειν, καὶ τοῖς ῥυπαροῖς καὶ γηΐνοις ἐνήδεσθαι λογισμοῖς· ὥστε καὶ πολλῷ διαστήματι τότε ἀπέχει ἡμῶν ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· καὶ ὡς ὀρφανοῖς ἐοίκαμεν μὴ

CAPUT XIX.

Si vis redire ad teipsum Homo, & quam priùs habebas gloriam resumere, quæ tibi ob inobedientiam periit; sicut neglectis priùs Dei mandatis, Diaboli & præceptis & consiliis attendisti, sic nunc ab hoc deficiens cui malè adhæsisti, convertere ad Dominum. cæterùm scito: in multo labore & sudore vultûs tui recepturum te Thesaurum amissum tuum. Non enim ad rationes accommodata tuas est facilis conditio summi boni tui citrà laborem adipiscendi; Siquidem eâ ultrò priùs oblatâ, quæ sic acceperas perdidisti, & inconsultissimè Hosti tuo capitali volens prodidisti hereditatem tuam. Recognoscamus ergo pro se quisque quid tandem id ac quantum sit quod amisimus: & luctum assumamus Prophetæ: verè enim *Hereditas nostra versa est ad alienos: Domus nostra ad extraneos.* Eò quod non au- Ier. Thr. v. 2.

dierimus mandatum: quod propriis voluntatibus obsecuti fuerimus: quod terrenis & sordidis cogitationibus delectati sumus. Itaque longâ sanè tunc distantiâ aberat à Deo Anima nostra; & assimilati orphanis sumus Patrem non habentibus. Cui ergo curæ propria est Anima, huic totis contendendum viribus est ad funditùs extirpandas è mente suâ pravas cogitationes; Et omnem altitudinem extollentem se adversùs scientiam Dei. quando enim ita nobis ipsi vim inferemus, ad templum Dei custodiendum expers omnis maculæ, tunc veniet ad nos qui promisit se habitaturum & ambulaturum in nobis. Tunc etiam resumet amissam Hereditatem suam Anima, & templum Dei fieri dignabitur. Ipse quidem Dominus, Tyranno à quo sumus oppressi malo Dæmone, cum ipsius exercitu, longè à nobis fugato, de cætero in nobis regnabit.

II. Cor. x. 5.

ἔχουσι πατέρα· ὅτινι οὖν μέλει περὶ ψυχῆς, ἀγωνιστέον ὁπόση δύναμις καθαίρειν λογισμοὺς πονηροὺς, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ· καὶ οὕτω βιαζομένων τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ τηρεῖν ἄσπιλον, τότε ἔρχεται ὁ ἐπαγγειλάμενος ἐνοικῆσαι καὶ ἐμπεριπατῆσαι ἐν ἡμῖν· καὶ τότε ἀπολαμβάνει τὴν ἑαυτῆς κληρονομίαν ἡ ψυχὴ, καὶ ναὸς Θεοῦ γενέσθαι καταξιοῦται. αὐτὸς γὰρ οὗτος αὐτῷ στρατεύματι τὸν πονηρὸν ἐκδιώξας, τὸ λοιπὸν ἐν ἡμῖν βασιλεύσει.

CAPUT XX.

Quod Caïno secundum sensibilem literæ sonum dictum à Creatore verbum est: *Gemens, tremens, & titubans super terram eris.* Iuxtà sensum allegoricum figura & imago omnium Peccatorum erat. sic enim Adami progenies transgressa mandatum, & peccatorum rea fluctuat cogitationibus inquietis, metu, pavore, perturbatione plena.

Gen. iv. 12.

ΚΕΦ. Κ.

Ο περὶ Καῒν ῥηθεὶς ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ κατὰ τὸ φανερὸν λόγος· στένων καὶ τρέμων καὶ παλλόμενος ἐπὶ τῆς γῆς ἔσῃ· τύπος τις καὶ εἰκὼν πάντων ἁμαρτωλῶν κατὰ τὸ ἀπόρρητον ἦν· οὕτω γὰρ τὸ τοῦ Ἀδὰμ γένος τῆς ἐντολῆς ἐκπεσὼν καὶ ἁμαρτίαις ἔνοχον γεγονὸς σαλεύεται λογισμοῖς ἀστάτοις, φόβου τε καὶ δειλίας καὶ ταραχῆς πληρούμενον. αὐτοῦ τε τοῦ ἐχθροῦ ἐπιθυμίαις καὶ

ἡδοναῖς ποικίλαις πᾶσαν ψυχὴν τὴν μὴ γεγεννημένην ἐκ τοῦ Θεοῦ, κλυδωνίζοντος, καὶ ὡς σῖτον τινὶ σινίῳ ἐνστρέφοντος· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος τοὺς τοῖς θελήμασιν ἑπομένους τοῦ πονηροῦ· δεικνύων ὅτι τὴν εἰκόνα τῆς τοῦ Κάϊν διασώζουσι πονηρίας, ἤλεγχεν αὐτοὺς· ὑμεῖς, ἔλεγε, τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν τοῦ ἀνθρωποκτόνου· ἐκεῖνος γὰρ ἀνθρωποκτόνος ἐστὶν ἀρχῆθεν· καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἕστηκεν.

ipso præterea Inimico concupiscentiis & voluptatibus variis omnem quæ regenerata ex Deo non sit, agitante animam, & ut triticum in cribro, sursum deorsum & in latus omne assiduè jactante. Quid quod & Deus ipse obsequentes voluntatibus Diaboli per sese concutit, justè pungens, demonstransque ipsos, ut in culpâ Caïni similes esse voluerint, ita & in pœnæ parte illius imaginem repræsentare, his eos verbis illoquens: *Vos desideria Patris vestri vultis facere Homicidæ. ille enim Homicida erat ab initio & in veritate non stetit.* Ioan. viij. 44.

ΚΕΦ. ΚΑ.

CAPVT XXI.

Κατανοεῖν προσήκει, φησὶ, πῶς ἡ τοῦ κατὰ γῆν βασιλέως θέα ἐπιπόθητός ἐστι καὶ περισπούδαστος τοῖς ἀνθρώποις· καὶ πᾶς ὅστις εἰς πόλιν ἐπιδημῶν ἐν ᾗπερ ὁ βασιλεὺς, ἐπιθυμεῖ αὐτοῦ καὶ μόνον τῆς περιβολῆς ἰδεῖν τὸ πολυτελὲς καὶ φιλότιμον· ἐκτὸς εἰ μὴ ὑπὸ τῶν πνευματικῶν ἀμελεῖται ταῦτα καὶ ἀτιμάζεται· τῷ ἑτέρῳ κάλλει τετρωμένων, καὶ ἄλλης αὐτοὺς δόξης ἐπιθυμεῖν· εἰ οὖν οὕτω τοῖς σαρκικοῖς ἡ τοῦ θνητοῦ βασιλέως ἐσπούδασται θέα· πῶς οὐχὶ μᾶλλον τοῦ ἀθανάτου πολυέραστος ἐκείνοις ἐστὶν οἷς ἐνέσταξέ τις ῥανὶς τοῦ ἀγαθοῦ πνεύμα-

Considerare convenit quantùm aspectus terreni Regis desiderari vulgò soleat, & quàm ardenti procurari studio ab Hominibus. Enimverò quisquis è Solo forte patrio in Vrbem advenit ubi Rex degit, in eo flagranti versatur voto primum illum & solum ante omnia spectandi, si minùs (quod parabile adeò non est) statim ipsius vultum ac personam Principis, saltem exteriorem & semper expositum Palatij ambitum, turres, muros, Portas, splendidamque magnificentiam re-

giæ structuræ. Nisi forte quispiam ex iis sit qui Sancto se dediderit Spiritui, & ex hujus præscriptis sapiat ac vivat. Tales enim humana ista negligunt decora, & pro nihilo habent, potiorum utique formarum vehementi amore saucij. Si ergo vulgaribus istiusmodi & carni deditis Hominibus adeò expetibilis censetur tamque avidè captatur intuendi Regis Hominis copia & fructus: quomodo non incomparabiliter optanda magis visio fuerit Immortalis Regis, iis sanè quibus guttula saltem inspersa quædam Spiritûs Boni, divino amore Cor vulneraverit? Eapse profectò Isti causâ omni Mundi amicitiâ seipsos solvunt, ut possint totum intimè cordis affectum in hoc uno dignissimo indesinenter amando objecto consumere. Sed hi valde pauci sunt: qui quidem bono principio parem finem adjungentes, usque ad extremum inoffensè perseverent. Multi compunguntur. Multi Gratiæ Cœlestis fiunt participes; & amore Divino feriuntur. Sed nec eos qui variè per vitam incurrunt labores, nec Diaboli tentationes arte versutiâ que illatas multiplici, ad extremum innoxiè perferentes, & in mundo permanent, & demerguntur in ejus profundâ voragine, ob propositi languorem & infirmitatem; vel etiam quod affectu terrenorum capiantur. Quicumque porrò securitate omni perducere ad extremam metam cursum hunc volunt, alium amorem, aliam caritatem Cœlesti admiscere illi nequaquam sustinent.

τος, καὶ τὴν καρδίαν θεῖος ἔπληξεν ἔρως· διὰ τοῦτο καὶ πάσης τῆς κόσμου φιλίας ἑαυτοὺς λύουσιν· ἵνα δυνηθεῖεν ἐκεῖνον τὸν πόθον ἔχειν ἐγκάρδιον διηνεκῶς, καὶ μηδένα ἕτερον περὶ ἐκείνου· ὀλίγοι δὲ κομιδῆ εἰσι, οἵγε τῇ ἀγαθῇ ἀρχῇ καὶ πέρας ἴσον ἐπιτιθέντες, καὶ μέχρι τέλους ἀπρόσκοποι διαμένοντες· πολλοὶ μὲν κατανύσσονται, καὶ πολλοὶ χάριτος οὐρανίου μέτοχοι γίνονται, καὶ ἔρωτι τιτρώσκονται θείῳ· ἀλλὰ τοὺς μεταξὺ πόνους, καὶ τὰς τοῦ πονηροῦ πείρας ποικίλῃ τέχνῃ καὶ πολυτρόπῳ προσβάλλοντος οὐ διενεγκόντες, ὑπέμειναν τε τῷ κόσμῳ, καὶ ἐβυθίσθησαν ἐν τῷ ἐκείνου βυθῷ, διὰ γνώμης χαυνότητα καὶ ἀσθένειαν, ἢ καὶ τὸ προσπαθείᾳ τῶν γηΐνων ἁλῶναι· ὅσοι γὰρ πρὸς ἀσφάλειαν μέχρι τέλους διαδραμεῖν βούλονται, ἄλλον ἔρωτα καὶ ἄλλην ἀγάπην τῇ ἐπουρανίῳ ἐκείνῃ συμπαραμίξαι οὐχ ὑπομένουσιν.

ΚΕΦ. κβ.

ΚΕΦ. ΚΒ.

Ὥσπερ μεγάλα δηλαδὴ καὶ ἀνεκδιήγητα τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐπηγγελμένα πεφύκασιν ἀγαθὰ, οὕτω καὶ πολλῶν δεῖται πόνων τε καὶ ἀγώνων τῶν μετ' ἐλπίδος καὶ πίστεως· καὶ δῆλον ἐντεῦθεν· εἴτις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι· καὶ πάλιν· ἐὰν μήτις μισήσῃ πατέρα καὶ μητέρα, καὶ ἀδελφοὺς καὶ γυναῖκα, καὶ τέκνα, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητής· οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν ἀνθρώπων οὕτως ἔχουσιν ἀνοήτως, ὡς τῆς βασιλείας ἐπιτυχεῖν βούλεσθαι, καὶ τῆς αἰωνίου κληρονομῆσαι ζωῆς, καὶ Χριστῷ διὰ τέλους συμβασιλεῦσαι, τὸ μέγα τοῦτο καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν· τοῖς ἰδίοις δὲ ζῶντες θελήμασι, καὶ τούτοις ἀκολουθοῦντες· μᾶλλον δὲ τῷ ἐνσπείροντι τὰ μάταια ταῦτα, καὶ φανερῶς βλαβερά.

CAPVT XXII.

Vt magna prorsus & inenarrabilia bona sunt quæ Deus promisit: ita multis ad eorum assecutionem opus laboribus & certaminibus est; iisque cum spe ac fide toleratis & susceptis. Hoc ex his Christi verbis patet: *Qui vult post me venire, abneget semetipsum & tollat Crucem suam & sequatur me.* Mat. xvj. Et rursus: *nisi quis oderit Patrem & Matrem, & Fratres & Sorores & Filios; adhuc autem & animam suam non potest meus esse discipulus.* Luc. ix Plerique autem Hominum sic stulti sunt, ut Regnum quidem Cœlorum consequi velint, & æternam hereditare vitam, ac Christo in ævum omne conregnare: tanta vero & omnem cogitationem superante felicitate æquum putant se dignos fieri, propriis tamen obsequendo voluntatibus; si non potiùs suggestionibus Diaboli, hanc ipsam illis temerariam & manifestè noxiam fiduciam inspirantis.

ΚΕΦ. ΚΓ.

Οὗτοί εἰσιν οἱ μέχρι τέλους ἄπτωτοι διερχόμενοι, οἱ τὰς τοῦ κόσμου πάσας ἐπιθυμίας, καὶ

CAPVT XXIII.

Vsque ad finem cursum inoffensè Perferentes, hi sunt: qui Mundi omnes cupiditates,

& seipsos, transgressiones que ejus ac voluptates, & circa illum occupationes omninò aversantur & odio habent. Hoc enim est abnegare seipsum quare à propriâ voluntate unus quisque Regno ejicitur. eo quod indulgens ipsi, haudquaquam ex veritate labores eligat, vel acceptet, & seipsum abneget: nimirum volens ita Dei amori ac desiderio servire, ut simul cum eo delectari quoque possit quibusdam hujus mundi rebus, nec totum necesse sit arbitrium propriæ voluntatis Deo donare. Vno autem exemplo declarabitur id quod in manibus habemus. Discernens nempe discernit unusquisque, nec latet ipsum, malum esse hoc ad quod forte agendum propendet. Primùm quidem intùs in corde significatur ambiguitas. bilanx vero cum jugo suspensa in intimâ sui ipsius conscientiâ, palàm anceps in utrumvis, Dei scilicet aut Mundi amorem, arbitrium intùs facit: & tunc circa exteriora prodit. Discernens enim (ut dictum est) discernit quisque. Exempli causâ, quispiam forte cum Fratre contendens, diffidet à seipso, disceptans secum. Ac primò erup-

ἑαυτούς, μεθωδευσμούς τε τούτου καὶ ἡδονάς, καὶ τὰς πρὸς αὐτὸν ἀσχολίας τὸ παράπαν μισήσαντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἀπαρνήσασθαι ἑαυτόν· ὥστε ἰδίῳ θελήματι ἕκαστος τῆς βασιλείας ἐκβάλλεται· τῷ μὴ ἐξ ἀληθείας ἑλέσθαι τοὺς πόνους, καὶ ἑαυτὸν ἀπαρνήσασθαι· ἀλλὰ ἐθέλειν ἔτι πρὸς ἐκείνῳ τῷ θείῳ πόθῳ, καὶ τισι τοῦ αἰῶνος τούτου συνήδεσθαι· καὶ μὴ τὴν ῥοπὴν ὅλην τοῦ ἰδίου θελήματος τῷ Θεῷ διδόναι· δι᾽ ἑνὸς δὲ ὑποδείγματος γνώριμα ἔσται τὰ μετὰ χεῖρας· διακρίνων μὲν γὰρ διακρίνει ἕκαστος, καὶ οὐ λέληθεν αὐτόν· ὅτι ἄτοπον τόδε τυχὸν ὅπερ ὥρμηται ποιῆσαι· πρῶτον μὲν γὰρ εἴσω κατὰ τὴν καρδίαν ἐπισημαίνεται ἡ ἀμφιβολία· ἡ στάθμη δὲ καὶ ὁ ζυγὸς τῷ ἑαυτοῦ συνειδότι, φανερὰν πρότερον τήν τε τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν τοῦ κόσμου ἀγάπης τὴν ῥοπὴν εἴσω ποιεῖ· καὶ τότε περὶ τὰ ἔξω πρόεισι· διακρίνων γὰρ, ὡς εἴρηται, διακρίνει ἕκαστος· οἷον εἰ τύχοι τῷ ἀδελφῷ διαπληκτιζόμενος, στασιάζει πρὸς ἑαυτόν· πρῶτον καὶ ἀντίλεξιν εἴπω; ἀλλὰ μὴ εἴπω· ἀντιφθέγξομαι πρὸς ταυτί μοι τὰ ἐπενεχθέντα ὀνείδη; ἀλλὰ σιωπήσομαι μᾶλλον· ἔχομεν καὶ τῶν Θεοῦ ἐντολῶν· πλὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδίας δόξης οὐκ ἀπεχομένης· οὐδὲ παντάπασιν ἑαυτὸν ἑλόμενος ἀπαρνήσασθαι· εἰ οὖν καὶ μικρὸν ἡ ῥοπὴ τῆς τοῦ κόσ-

ικῆς φιλίας τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ ζυγὸν καθελκύσειεν, εὐθὺς ὁ πονηρὸς λόγος πρόεισιν ἄχρι καὶ τῶν χειλέων· εἶθ' οὕτως, ὡσπερεὶ τόξον ἐντεινόμενος ὁ νοῦς ἔνδοθεν, βάλλει τὸν πλησίον διὰ τῆς γλώττης, καὶ μέχρι χειρῶν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τραυμάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ φόνου, τὸ κακὸν πρόεισιν· ἔξεστι τοίνυν καὶ παραθεωρεῖν· ὅθεν ἀρξάμενον οἷον προέβη δεινοῦ τὸ βραχὺ τοῦτο κίνημα τῆς ψυχῆς· οὕτω νόει μοι καὶ εἰς ἓν ἕκαστον συμβαίνειν ἁμάρτημά τε καὶ ἐπιτήδευμα, τῆς κακίας κολακευούσης τε καὶ προσσαινούσης τὸ θέλημα τῆς ψυχῆς ἐπιθυμίαις κοσμικαῖς καὶ σαρκὸς ἡδοναῖς· οὕτως ἀπαρτίζεται μοιχεία, οὕτω κλοπή, οὕτω πλεονεξία, οὕτω καὶ κενοδοξία, οὕτω καὶ πᾶν ὁτιοῦν πονηρόν.

turiens in contumelioſam vocem: tamen ſe dubitabundus cohibet, quærens: Dicam ne? mox fluctu repulſus reciproco, negans ſubdit: non dicam. Mox iterùm tentatus, ait: quidni reponam quæ purgent aut ulciſcantur hæc & hæc illata mihi probra? Rurſus autem prævalente dum rectum dictat conſcientiâ, virtute ſe involvens dicit: potiùs ſilebo. Tenemus Dei mandata: cæterùm ita ut propriæ quoque cura gloriolæ non negligatur. adeò vix quiſquam plenè ac perfectè in animum induxit, prorsùs in omnibus abnegare ſe. ſi ergo vel minimo momento lanx Amicitiæ mundanæ jugum ſtateræ prægravans traxerit, ſtatim malum verbum exit uſque ad labra: deinde Mens, tamquam Arcum intùs tendens, jaculatur in Proximum per linguam. Iurgium inde progreditur uſque ad manus, interdum & vulnera: quin ad cædem nonnumquam ipſam rixa pervenit. ex quo licet perſpicere: unde ducto principio in quantum ſceleris proceſſerit brevis ille motus Animæ. Et ex hoc exemplo reputa: ſic ad ſingulos evenire lapſus in peccata vel prava ſtudia. Malitiâ ubique adulationibus quibuſdam blanditiiſque pelliciente voluntatem Animæ in cupiditates mundanas & carnis voluptates. Sic perpetratur adulterium, ſic furtum, ſic Avaritia, ſic vana gloriatio. Sic omne aliud cujuſvis generis malum.

CAP. XXIV.

Ipsa quoque per se laudabilia ob vanam sæpe gloriam opera efficiuntur. Quod quidem par Furto, Acediæ, magnisque aliis peccatis à Deo judicatur: Ps. lij. 6. *Deus enim* [ait David] *dissipavit ossa eorum qui Hominibus placent*. Itaque vectigales sibi facere virtutes, tributum è bonis operibus cultûs obsequiique captans proprij Hostis noster satagit, veterator ille versutus, varius, & pravus.

ΚΕΦ. ΚΔ.

Καὶ αὐτὰ τὰ καλὰ πολλάκις ἐπιτηδεύματα διὰ κενὴν δόξαν ἐπιτελεῖται· ὅπερ ἴσον κλοπῆς τε καὶ ἀκηδίας, καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων ἁμαρτημάτων παρὰ Θεῷ κρίνεται· ὁ Θεὸς γάρ φησι διεσκόρπισεν ὀστᾶ ἀνθρωπαρέσκων· ὥστε καὶ δι᾽ αὐτῶν τῶν καλῶν ὑπηρετεῖσθαι καὶ θεραπεύεσθαι ὁ ἐχθρὸς βούλεται, ἀπατηλὸς ὢν ἐκεῖνος, καὶ ποικίλος καὶ σκολιός.

CAPUT XXV.

Quam quivis ex Mundi hujus rebus amat, ea gravat illius Mentem, & quasi deorsum trahit ac detrudit, vertereque in Cœlum vultum & oculos non sinit. Talium enim statera & anceps momentum, jugumque arbitrij cordis, quasi sublatum est. Examenque sic fit explorans intimos sensus omnis generis Hominum: seu in Vrbibus degentium Christianorum, seu in Montibus, seu in Monasteriis, aut in Agris, aut in Solitudinibus. Deprehenditurque ex eo quod volens quis alliciatur ab ea re (quæcumque

ΚΕΦ. ΚΕ.

Ὅπερ τις ἐφίλησε τοῦ παρόντος κόσμου τούτου, καὶ βαρύνει δὴ τὴν ἐκείνου διάνοιαν, καὶ οἱονεὶ κάτω καθέλκει, καὶ συνωθεῖ καὶ ἀνακύψαι αὐτὴν οὐκ ἀνίησι· τῶν γὰρ τοιούτων τὸ σάθμιόν τε καὶ ἡ ῥοπὴ, καὶ τὸ ζύγιον τοῦ θελήματος τῆς καρδίας ὥσπερ ἐξήρτηται, καὶ βάσανος ἔνθεν γίνεται παντὶ τῷ ἀνθρωπείῳ γένει, ἤτοι τῶν ἐν πόλεσιν οἰκούντων χριστιανῶν, ἢ τῶν ἐν ὄρεσι, τῶν ἐν μοναῖς, ἢ ἐν ἀγροῖς, ἢ ἐν ἐρημίαις, ὅτι ἑκών τις δελεαζόμενος ὑφ᾽ οὗπερ φιλεῖ δῆλός ἐστιν οὔπω τὴν ἀγάπην αὐτοῦ ὅλην παραδοὺς τῷ Θεῷ· οἷον, ἠγάπησέ τις εἰ τύχοι κτήματα, χρυσίον ἄλλος, ἑτε-

ερος τῇ γαστρὶ δουλεύων, ἢ ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς χαρίζεσθαι, ἄλλος σοφίαν λόγων διὰ δόξαν ἐπίκηρον· ὁ μὲν ἀρχὴν, ὁ δὲ τὰς ἐξ ἀνθρώπων τιμὰς, ὀργὴν ἄλλος καὶ μῆνιν· τὸ γὰρ ἐκδοῦναι ἑαυτὸν παραχεῖν τοῖς φίλοις αὐτῷ φαίνεται· ἕτερος ὁμιλίας ἐς οὐδὲν δέον· ἄλλος ἁπλῶς τὸ μυθωρίζεσθαι, ἢ λόγοις προσέχειν ἀργοῖς, ἢ τὸ διδάσκαλος εἶναι, καὶ τοῦτο διὰ δόξαν τὴν ἐξ ἀνθρώπων· καὶ ὁ μὲν χαυνώσει καὶ ἀμελείᾳ πρόσκειται· ὁ δὲ ἱματίων καλλωπισμοῖς ἥδεται· οὗτος ὕπνῳ, ἐκεῖνος εὐτραπελείᾳ, καὶ ἄλλος μικρῷ τινι ἢ μεγάλῳ τοῦ κόσμου δέδεται καὶ κατέχεται, καὶ οὐκ ἀνίεται ἀνακύψαι· πρὸς ὃ γὰρ πάθος οὐ διαμάχεταί τις γενναίως, οὐδὲ ἀντικαθίσταται ἐκείνῳ πάντως, καὶ ἥδεται· κἀκεῖνο καθέλκει αὐτὸν καὶ κατέχον οἱονεὶ δεσμός τις, καὶ κύφων τῆς διανοίας αὐτοῦ γίνεται τοῦ μὴ πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφέρεσθαι, μηδ' αὐτῷ μόνῳ λατρεύειν· ψυχὴ γὰρ ἡ ἀληθῶς πρὸς Κύριον τὴν ὁρμὴν ἀπευθύνασα, πᾶσαν αὐτῷ τὴν ἔφεσιν ἐπιτρέπει, αὐτή τε ἑαυτῆς ἔξαρνος γίνεται, καὶ τοῦ ἰδίου νοὸς τοῖς θελήμασιν οὐκ ἀκολουθεῖ.

tandem est) quam amat, nondum ab eo suum omnem amorem Deo addictum. Exempli gratia, diligit quis forte Possessiones, alius aurum, quidam ventri servire, & indulgere concupiscentiis carnis. Alium rapit ostentatio sapientiæ ad captationem plausûs inanis, gloriæque fluxæ. Non nemo ambit Præfecturam, Alter honores & venerationem hominum. Huic placet irâ efferri, & sævire in invisos. ulciscique injurias nunc suas nunc suorum. Nam impendere seipsum Amicis vindicandis, heroica ipsi laus videtur. Alij jucundæ sunt confabulationes facetæ de nugis scurrilibus. Quemdam soluta licentia ultra decori terminos evagandi, aut verbis otiosis attendere, aut Magistrum esse; & hoc aucupandæ causâ ab Hominibus gloriæ. Ac aliquis quidem in torporem & negligentiam incumbit. Est quem delectet ornatus ac splendor vestium. Hic somno, ille dicacitati facetiarum, alius parvæ cuipiam aut magnæ Mundanatum rerum affectu defixus hæret; ita ut eâ quasi vinctus teneatur, nec possit sursùm aspicere, quam enim aliquis animi sui pravam affectionem non oppugnat acriter, cuique non obsistit generosè, eâ tandem delectatur, & tunc illa trahit ipsum ac detinet, & un-

cus velut quidam collaris ejus mentis fit, deorsum illam incurvans negato illi suspectu ad Deum libero: nec permittens illi soli servire. Anima enim quæ verè ad Dominum impetum suum dirigit, omne illi suum desiderium permittit, ipsaque in omnibus seipsam abnegat, propriæque mentis inclinationibus haud obsequitur.

CAPUT XXVI.

Docendum in exemplo, quomodò fiat, ut pereat Homo eò quòd propriæ obsecutus fuerit voluntati. propter enim affectum ad aliquid ex mundanis contingit eum aut in ignem conjici, aut mari demergi, aut in captivitatem seipsum tradere. Ponatur, domum aut villam in quâ quispiam præsens habitat, casu fortuito inflammari. Hoc animadverso qui saluti consulere propriæ decrevit, neglectis statim omnibus aufugit, suæ unicè vitæ curam servandæ habens. Alius autem amore cujusdam vasis sibi forte pretiosi ex supellectili domesticâ, ut id flammæ subtractum secum efferat, moratur. inque istâ morâ & conatu circumventus à prævalente undique igne comburitur. Vides ut propriâ voluntate & amore cujuspiam temporalis rei quam præter se, imo super se ac salutem suam videtur dilige-

ΚΕΦ. ΚΣ.

Διδακτέον ἐκ παραδείγματος, πῶς θελήματι ἰδίῳ παραπόλλυται ἄνθρωπος· διὰ γὰρ ἀγάπην τινὸς τῶν τοῦ κόσμου ἔντε πυρὶ βάλλεται καὶ ἐν θαλάσσῃ βυθίζεται, καὶ αἰχμαλωσίᾳ ἑαυτὸν ἐμπαρέχει· ὑποκείσθω γὰρ, οἶκόν τινος ἢ ἀγρὸν, οὕτω συμβὰν, καταπίμπρασθαι· ὁ τοίνυν ἑαυτὸν περισῶσαι βουλόμενος, ὡς τοῦ ἐμπρησμοῦ ᾔσθετο, γυμνὸς ἐκπέφευγε πάντων ἀμελήσας, καὶ τῆς ἑαυτοῦ μόνης ψυχῆς γενόμενος· ἕτερος δὲ εἰς τοῦν αὐτοῦ ἐπελθὸν καί τινα τῶν σκευῶν ἐξελεῖν, ὑπέμεινεν ἄρξαι· καὶ ὡς ἐν αὐτῷ λαμβάνειν αὐτὸς ἦν, κατακρατήσαν ἤδη τῆς οἰκίας τὸ πῦρ καὶ αὐτὸν συνέλαβε καὶ κατέκαυσεν· ὁρᾷς ὅπως ἰδίῳ θελήματι, φιλίᾳ τινὸς τῶν προσκαίρων ὃ παρ' ἑαυτοῦ φαίνεται ἀγαπήσας, τῷ πυρὶ παραπώλετο· ἕτερον πάλιν ναυαγίῳ περιπεσόντων, ὁ μὲν σώζειν ἑαυτὸν βουλόμενος, ἀποδύεται καὶ γυμνὸς τοῖς ὕδασιν ἐπαφίεται· καὶ οὕτω δυνατὸν αὐτῷ γίνεται τὴν ἰδίαν

περισῶσαι ψυχήν· ὁ δὲ καὶ τῶν ἐνδυμάτων συνδιασῶσαί τινα θελήσας, ὑπὸ τῶν ὑδάτων καταβαπτίζεται, καὶ διὰ βραχύ τι κέρδος, ὢ τῆς συμφορᾶς· καὶ ἑαυτὸν συναπώλεσεν. Καὶ πάλιν ὑποκείσθω καὶ ἐχθρῶν τινὰ ἔφοδον παρηγγέλθαι· καὶ τὸν μὲν ἅμα τῷ ἀκοῦσαι, εὐθὺς ὡς εἶχε ποδῶν ἐκφυγεῖν, μὴ μελῆσαν αὐτῷ τῶν μηδενός· τὸν δὲ διαπιστήσαντα, εἰ καὶ τῶν πραγμάτων τινὰ βουληθέντα συνεκκομίσαι, εἶτα ἐφυστερήσαντα συλληφθῆναι καταλαβόντων τῶν πολεμίων· ὁρᾷς ὅτι θελήματι τις ἰδίῳ τὴν ἀμέλειαν, καὶ τῷ προσπηλῶσθαί τισι τῶν τοῦ κόσμου, τήν τε τοῦ σώματος καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἀπώλειαν ὑπομένει.

re, talis miserabiliter flammis absumitur. Aliis rursus in naufragium incidentibus, is quidem illorum qui servare seipsum quantum potest omninò constituit, cunctis confestim vestibus abjectis, nudum se in aquam mittit & natatu salutem expedit. At quispiam ex istis, affectu defixus speciosiori cuidam vesti & cariori, eâ impeditus aut degravatus dum secum effert, absorbetur fluctibus, propter vile lucrum, O Miseriam! seipsum perdens. Fingatur postremò, indicium perferri trepidum imminentis irruptionis hostilis. & quendam statim à cognito periculo pedes in fugam quàm potest velocissimam dare, securum relinquorum præter se, omnium. At avariorem aliquem non priùs velle fugere, quam pecuniam secum auferat. sed hanc dum arca eruit, cunctantem Hostilis manus superveniens comprehendit. Cui ea captivitas imputanda sit vides: voluntati videlicet istius propriæ, cum minori quàm oporteret salutis curâ conjunctæ, propter adhæsionem nimis addictam cuidam mundanarum rerum. unde illi miserè accidit & corporis & animæ irreparabilem subire jacturam.

ΚΕΦ. ΚΖ.

CAPVT. XXVII.

Ὀλίγοι μὲν ἀτεχνῶς οἱ τελείαν τὴν πρὸς Θεὸν ἀγάπην κτησάμενοι, πάσας τε ἡδονὰς τοῦ κόσμου, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τὸ μηδὲν λογιζόμενοι, καὶ τοὺς τοῦ πονηροῦ πειρασ-

Pauci profectò sunt qui perfectam ad Deum caritatem habeant; qui omnes voluptates mundi & omnes cupiditates nihili ducant; qui denique omnes

Maligni tentationes patienti longanimitate perferant. Cæterùm non ob hoc desperandum; neque bonam spem negligamus. Etsi enim multæ naves naufragium patiantur: sunt tamen omninò non paucæ quæ felici trajectu portum tenent. Propterea fide nobis imprimis opus; patientiaque & attentione; generoso quoque in certaminibus animo; ac præterea fame ac siti bonitatis, simul cum multâ prudentiâ & discretione; quin & acrimoniâ & piâ quadam impudentiâ in petendo. Nam plerique Hominum, ut diximus, sine labore ac sudore consequi Regnum Cœlorum. volunt: & Sanctos quidem viros felices prædicant: honoremque ipsorum ac Charismata concupiscunt: parium vero cum ipsis tribulationum, laborum & passionum consortes fieri renuunt. Atque ista Sanctorum decora sibi cupere, commune votum est meretricum etiam & Publicanorum, omninóque cujusque generis Hominum. Atqui non nisi venalia hæc proponuntur pretio tentationum & probationum patienter inoffenséque toleratarum. ut per eas appareat, quinam verè suum ipsorum Dominum diligant: & his justè merentibus contingat ad Regni Cœlestis fastigium evehi.

μοὺς φέροντες μακροθύμως· πλὴν οὐ παρὰ τοῦτο ἀπογνωστέον· οὐδὲ τῆς ἀγαθῆς ἐλπίδος ἀμελητέον· κἂν γὰρ πολλὰ τῶν πλοίων ὑπομένῃ ναυάγιον· ἀλλ' εἰσὶ πάντως ἃ καὶ διαπερῶντα, τοῦ λιμένος ἐπιλαμβάνεται· διὰ τοῦτο πίστεως ἡμῖν πολλὴ χρεία, ὑπομονῆς τε καὶ προσοχῆς καὶ ἀγώνων· πρὸς δὲ πείνης τε καὶ δίψης τοῦ ἀγαθοῦ, κατὰ πολλὴν σύνεσιν καὶ διάκρισιν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὀξύτητός τε καὶ ἀναιδείας περὶ τὴν αἴτησιν· οἱ γὰρ πλείους τῶν ἀνθρώπων, ὥσπερ προείρηται, καμάτων ἄνευ καὶ ἱδρώτων τῆς βασιλείας ἐπιτυχεῖν βούλονται· καὶ τοὺς μὲν ἁγίους μακαρίζουσιν ἄνδρας, καὶ τῆς τιμῆς αὐτῶν καὶ τῶν χαρισμάτων ἐπιθυμοῦσι· τῶν ἴσων δὲ θλίψεων αὐτοῖς, τῶν πόνων τε καὶ τῶν παθημάτων οὐ βούλονται κοινωνεῖν· τούτου δὲ πάντες, καὶ πόρναι καὶ τελῶναι, καὶ πᾶς τις ἀνθρώπων ἐπιθυμεῖ· ἀλλὰ διὰ τοῦτο πειρασμοὶ πρόκεινται καὶ δοκιμασίαι· ἵνα δῆλοι γένωνται τίνες οἱ πρὸς ἀλήθειαν τὸν ἑαυτῶν ἠγάπησαν δεσπότην· καὶ δικαίως οὗτοι τῆς τῶν οὐρανίων ἐπιτύχωσι βασιλείας.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ΚΗ.

Ταῖς θλίψεσι καὶ τοῖς παθήμασι, τῇ ὑπομονῇ τε καὶ πίστει ἐγκεκρύφθαι νόμιζε τὰς ἐπαγγελίας, αὐτήν τε τὴν δόξαν, τὴν τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν ἀπόληψιν· ἐπεὶ καὶ τὸν ῥιπτόμενον τῇ γῇ σῖτον, ἢ καὶ τὸ δένδρον φημὶ τὸ ἐγκεντριζόμενον, ἀνάγκη σήψει πρότερον καὶ ἀτιμίᾳ ὑποπεσεῖν· καὶ οὕτω τοῦ εὐπρεποῦς αὐτοῦ ἐνδύματος τὸν πολλαπλάσιον καρπὸν ἀπολαβεῖν· εἰ μὴ γὰρ διὰ τῆς σήψεως ταύτης, κἀκείνων τῶν ὥσπερ ἀτίμων διελθεῖν αὐτοῖς γέγονεν, οὐκ ἂν τὴν ἐσχάτην εὐπρέπειαν, καὶ τὸ τῆς θέας κάλλος περιεβάλλοντο. τοῦτο δὲ καὶ τῷ Ἀποστόλῳ δοκεῖ· διὰ πολλῶν, γάρ φησι, θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν· καὶ ὁ Κύριος· ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσεσθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν· καί, ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἕξετε.

CAP. XXVIII.

Tribulationibus, Passionibus, Patientiâ & Fide obvolutas absconsasque contineri Promissiones puta, ipsamque gloriam, ac bonorum Cœlestium fruitionem. Quandoquidem & jactum in terram frumenti granum, & insitum trunco non suo arboris surculum, vel ipsam, inquam, arbusculam teneram scrobi mandatam, necesse est priùs quàm floreant, putrescere, & quadam sepulturæ, vel aliunde mendicatæ stationis ignominiâ perfundi: & sic cùm ornatum egerminantis & altè surgentis spicæ; tum frondium fructuumque, induendo recipere. Nisi enim per illam putredinem, per illas velut ignominias transierint, numquam eum profectò quo fulgent ad ultimum decorem, numquam foliorum pomorumque speciosam pompam sibi circumdarent, quâ se ambitiosè oculis ostentant. In hâc quidem sententiâ Apostolus est: *Per multas* enim inquit, *tribulationes oportet nos intrare in Regnum Dei.* Et Dominus: *In patientiâ vestrâ possidebitis animas vestras.* Et: *in mundo tribulationem habebitis.* Act. xiv 21. Luc. xxi 19.

ΚΕΦ. ΚΘ.

Ἕκαστος ὑμῶν ὅσωπερ ἂν καταξιωθείη τῇ τε πίστει καὶ τῇ σπουδῇ μέτοχος ἁγίου γενέσθαι πνεύματος·

CAPUT XXIX.

Quantâ unusquisque vestrum fide diligentiaque promeruerit Sancti fieri Spiritûs particeps:

tantâ ipsi mensurâ gloriæ continget in illa Resurrectionis die corpus ejus coronari. Quod enim nunc Thesaurizavit in Animâ, tunc exteriùs revelatum apparebit in corpore. cujus quasi experimentum aut exemplum spei capere licet ex Arboribus. Hieme siquidem jam transactâ, & lætiores calidioresque passim diffundente radios sole; ac, pro mitiori videlicet tunc dominante tempestate anni, lenibus & fecundis favoniis flantibus, trudunt illæ foràs gemmas ac surculos, & quodam se quasi festivo vestitu foliorum, florum & fructuum ambiunt. Similiter & flos fœni per idem tempus è sinu telluris egerminat: tegiturque illis terra, quasi sese jactans specioso amicta paludamento. Ad hunc modum & corpora Sanctorum, tunc splendebunt, foràs demùm erumpente luce illâ ineffabili, quæ in ipsis dum mortaliter viverent, quasi lâtens sub cinere, mussabat: virtutem dico & gratiam Spiritûs; quæ tunc ipsis erit vestis, esca, potus, exultatio, gaudium, pax: & ut verbo cuncta uno compectar, vita æterna.

τοσοῦτον ἐκείνης τῆς ἡμέρας δοξασθήσεται αὐτοῦ καὶ τὸ σῶμα· ὃ γὰρ νῦν ἔνδον ἀπεθησαύρισε τῇ ψυχῇ, τότε καὶ ἐκτὸς ἐπὶ τοῦ σώματος ἀποκαλυφθήσεται· καὶ τὸ παράδειγμά φησιν ἐκ τῶν δένδρων· χειμῶνος γὰρ παρελθόντος, καὶ ἡλίου φαιδροτέρου τε καὶ ἀκμαιοτέρου ἐπιλάμψαντος, ὡς δέον καὶ ἀνέμων ἐπιπνευσάντων, ἔσωθεν ἐκεῖνα φύει, καὶ ὡς ἐνδύματα, φύλλα καὶ τὰ ἄνθη, καὶ τοὺς καρποὺς περιβάλλεται· παραπλησίως δὲ καὶ τοῦ χόρτου ἄνθος κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν κόλπων τῆς γῆς ἀναδίδοται· καὶ σκέπεται τούτοις γῆ· καὶ ὡς ἐμπρεπὲς αὐτὰ περιβόλαιον ἀμφιέννυται· καὶ γὰρ ἐνδοξασθήσονται δι' αὐτοῦ τοῦ ἀπὸ γε τοῦ νῦν ἐνυπάρχοντος ἀῤῥήτου φωτὸς, εἴτ' οὖν τῆς τοῦ πνεύματος δυνάμεως· ὅπερ καὶ τότε ἔσται αὐτοῖς ἔνδυμα, βρῶσις, πόσις, ἀγαλλίασμος, χαρὰ, εἰρήνη, καὶ τὸ πᾶν, ζωὴ αἰώνιος.

OPUSCULUM VI.

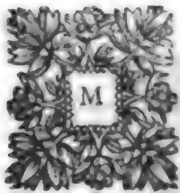
Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Περὶ ὑψώσεως τοῦ Νοός

Λόγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Ωσῆς ὁ μακάριος ὑπέδειξε τύπον διὰ τῆς τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐπιλαμπούσης τῆς πνεύματος δόξης, ἣν οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀτενίσαι ἐδύνατο, πῶς ἐν τῇ τῶν δικαίων ἀναστάσει τὰ σώματα δοξασθήσεται τῶν ἁγίων· ἣν δόξαν ἀπὸ τοῦ νῦν ἐν τῷ ἔσω ἀνθρώπῳ αἱ πισταὶ τῶν ἁγίων ἔχειν καταξιοῦνται ψυχαί· ὑμεῖς γάρ φησιν, ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ, τουτέστιν ἐν τῷ ἔσω

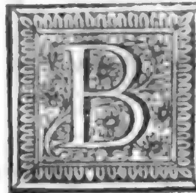
S. P. N.

MACARII MAGNI

De Elevatione Mentis

Liber.

CAPVT I.

EATUS Moses suboſtendit formam, per reſplendentem in ejus vultu Spiritûs gloriam in quam nullus Hominum poſſet intendere, ejus gloriæ quâ in Iuſtorum reſurrectione glorificabuntur Corpora Sanctorum. quâ gloriâ ex nunc in interiori homine Sanctorum Animæ dignantur. *Vos* enim ait, *revelatâ* II. *Cor.* iij. 18.

facie, hoc est, in interiori homine, *gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformati à claritate in claritatem.* Circa hoc scriptum est rursus: Mosem quadraginta noctibus & totidem diebus, nec cibi meminisse nec potûs. quod humanæ naturæ modum excedit, nisi vicem alimenti corporei, Spiritualis impertita ipsi esca suppleat. Qualem videlicet jam nunc Sanctæ Animæ percipiunt ex Spiritu.

ἀνθρώπῳ, τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμεθα, εἰς τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμενοι ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν· περὶ τούτου γέγραπται πάλιν· τεσσαράκοντα νύκτας καὶ ἡμέρας τὰς ἴσας μὴ τροφῆς μνησθῆναι, μὴ πόσεως· ὅπερ οὐκ ἀνθρωπίνης φύσεως ἔργον, εἰ μή τι ἄρα τροφῆς ἐκοινώνει πνευματικῆς· ἧς περ δὴ καὶ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νῦν αἱ ἅγιαι ψυχαὶ μεταλαμβάνουσιν ἐκ τοῦ πνεύματος.

CAPUT II.

Claritas quâ jam hinc Sanctorum abundant Animæ, illa ipsa teget & amiciet nuda corpora in Resurrectione, ac rapta in cœlos auferet, & tunc illi corpore pariter & animâ in Dei Regno simul perpetuò requiescent. Adamum quippe creans Deus alas ipsi corporeas, velut avibus, non indidit; ut pote cui alas Spirituales quibus post resurrectionem attolleretur, & raptus quocumque vellet Spiritus, liberè ferretur, dare ipsi decreverat. Has Spirituales alas, Sanctorum Animabus jam nunc datum est habere, quæ ad Cœlestem ipsas transferunt sensum. Christia-

ΚΕΦ. Β.

Τὴν δόξαν ἣν ἐντεῦθεν αἱ τῶν ἁγίων πλουτοῦσι ψυχαί, ἐκείνη καλύψει καὶ ἀμφιάσει τὰ γυμνὰ σώματα ἐν τῇ ἀναστάσει, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀνάρπαστα ποιήσει· καὶ τότε λοιπὸν σώματι καὶ ψυχῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ Θεοῦ ἅμα διηνεκῶς ἀναπαύσονται· τὸν γὰρ Ἀδὰμ κτίσας ὁ Θεὸς πτέρυγας αὐτῷ σωματικὰς ὡς τοῖς πετεινοῖς οὐκ ἐνέθηκεν· ἀλλὰ τὰς τοῦ πνεύματος κατὰ τὴν ἀνάστασιν παρέξειν αὐτῷ μέλλων, ἵνα κουφίζηται δι' αὐτῶν καὶ ἁρπάζηται ὅπου πάντως τὸ πνεῦμα βούληται· ταύτας δὲ τὰς νοητὰς πτέρυγας τῶν τῶν ἁγίων ψυχαῖς ἀπὸ τοῦ νῦν δέδοται ἔχειν, αἱ πρὸς τὸ οὐράνιον αὐτὰς μεθορίζουσι φρόνημα· Χριστιανῶν γὰρ κόσμος ἄλλος, καὶ ἄλλα

ἐνδύματα, καὶ τράπεζα ἄλλη, καὶ ἄλλη ἀπόλαυσις· ἐπεὶ καὶ οὐρανόθεν ἐλεύσεσθαι τὸν Χριστὸν οἴδαμεν ἀναστῆσαί τε τοὺς ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος κεκοιμημένους, καθὼς αἱ θεῖαι γραφαί, καὶ εἰς δύο τούτους διελόντα μέρη, καὶ τὰ ἑξῆς.

norum enim alius, quàm cæterorum ornatus, alia indumenta, menſa alia, & alia fruitio eſt. quandoquidem è Cœlis venturum Chriſtum ſcimus, ſuſcitaturum eos qui ex omni ævo dormierunt: eoſdemque in claſſes duas haſce, Beatorum ſcilicet & Damnatorum, diviſurum: *Sicut Paſtor dividit oves ab Hoedis*, quemadmodum ſacræ ſcripturæ tradunt. *Mat. xxv.32.*

ΚΕΦ. Γ.

Οἷς μέλει τὸ τοῦ χριστιανοῦ βίου ὡς κάλλιστα κατορθοῦν, τούτοις δὲ προσήκει προηγουμένως τοῦ διανοητικοῦ τε καὶ διακριτικοῦ καὶ ἡγεμονικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς διὰ πάσης ἐπιμελείας τῆς σπουδῆς· ἵνα τὸ τοῦ καλοῦ τε καὶ κακοῦ διάκρισιν ἀκριβώσαντες, καὶ ἃ παρὰ φύσιν ἐπεισήχθη πάθη τῆς καθαρᾶς ἀποκρίναντες φύσεως· ἀπροσκόπως ζῆν ἔχοιεν, ὡς ὀφθαλμῷ τῷ τῆς διακρίσεως μέλει χρωμένοις· καὶ ἀσύνθετοι πρὸς τὰς τῆς κακίας ἀφορμὰς εἶναι δυνάμενοι· ἔστι γὰρ θέλημα τῇ ψυχῇ τὰ μέλη τοῦ σώματος τῆς τῶν αἰσθήσεων βλάβης ἄχραντα συντηρεῖν ἀπεῖρξαί τε ἑαυτὴν τοῦ τοῦ κόσμου περισπασμοῦ, καὶ φυλάξαι τὴν καρδίαν τοῦ μὴ ἐξαπλοῦν τῷ κόσμῳ τὰ μέλη τῶν αὐτῆς λογισμῶν· ἀλλὰ περισφίγγειν αὐτὰ πάντοθεν καὶ συνέχειν χαμαιζήλου μερίμνης·

CAP. III.

Quibus curæ eſt Chriſtianæ vitæ officia quàm optimè omnia exequi: eos ante quidvis aliud oportet, Partis Animæ, quam ſuperiorem & prædominantem vocant, intellectualis videlicet ac diſcretivæ, in autoritate ac vigiliâ debitâ tenendæ, diligentem in primis habere rationem; omni ſtudio cavendo, ne pro bono ipſis illudat ſpecioſâ pelle larvatum malum: neve cupiditates naturæ, poſtquàm corrupta eſt, inſitas, pro innatis ei à primævâ origine, ac verè naturalibus habeant. Tali quippe muniti circumſpectione, inoffenſè decurrent vitæ ſtadium; duce utique fido ad paſſus ſingulos prævio utentes, alrè intento & circum ac procul cuncta perſpicaciter explorante

discretionis semper vigilis oculo: per quem à fallaciis ubique insidiantibus astutæ pravitatis tuti ac securi poterunt esse. Est enim voluntas Animæ, membra corporis à noxâ errantium sensuum incorrupta servari; seque ipsam à mundi avocationibus arcere: custodireque cor ne in Mundum extendat membra suarum cogitationum: sed ea colligat & undecumque restricta contineat, à vili quavis curâ & voluptate coërcens. Enimvero ubi Dominus aliquem id sedulò agentem viderit; sic, inquam, attentum, seque semper cumspectantem cum metu ac tremore servire ipsi ex proposito pergentem animadverterit; suggeret ipsi absque dubio copiosum ad ulteriora gratiæ auxilium. Solutos autem & somnolentos, qui se ultrò ac volentes mundi præstigiis illudendos præbent, voluptatibusque sitienter hauriendis incumbunt, quid causæ tandem est cur Deus studendum sibi putet eximiis istis beneficiis afficere?

καὶ ἡδονῆς· ἐπειδὰν οὖν ὁ Κύριος ἴδῃ τινὰ ταύτῃ διάγοντα, καὶ οὕτως ἑαυτὸν ἀκριβοῦντα, φόβῳ τε καὶ τρόμῳ δουλεύειν αὐτῷ προθέμενον, ἐπορέγει καὶ τὴν ἐκ τῆς αὐτοῦ χάριτος ἐπικουρίαν· ἐπεὶ, τί ποιήσειεν ὁ Θεὸς τῷ ἑκόντι τῷ κόσμῳ ἑαυτὸν ἐκπαρέχοντα, καὶ ὀπίσω τῶν ἡδονῶν αὐτοῦ πορευόμενον;

CAP. IV.

Prudentes illæ virgines quæ peregrinum à suâ ipsarum naturâ oleum (quod est Spiritûs Gratia) in vasis cordis præsumpserant, potuerunt in thalamum simul intrare cum sponso. Aliæ vero fatuæ & malæ, ea sibi sufficere ducentes quæ natura ipsis suppeditabat sua, iisque propterea contentæ, omni solicitudine omissâ supinæ securitati se dederunt, neque,

ΚΕΦ. Δ.

Αἱ νήψασαι πέντε παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ τὸ ξένον τῆς ἑαυτῶν φύσεως ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις παραλαβοῦσαι τῆς καρδίας· τοῦτο δὲ ἡ χάρις τοῦ πνεύματος, ἐδυνήθησαν εἰς τὸν νυμφῶνα συνεισελθεῖν τῷ νυμφίῳ· αἱ ἄλλαι δὲ αἱ μωραὶ, αἱ κακαὶ, τῇ ἰδίᾳ φύσει ἐναπομείνασαι οὐκ ἔνηψαν, οὐδὲ κατὰ σπουδῆς ἔχον τὸ τοιόνδε τῆς ἀγαλλιάσεως ἔλαιον εἰς τὰς ἑαυτῶν καρδίας παραλαβεῖν· ἀλλ᾽ οἱονεὶ ἀφύπνω-

σαν, διʼ ἀμέλειάν τε καὶ χαυνότητα, καὶ δικαιοσύνης οἴησιν· παρʼ ὃ καὶ ὁ νυμφὼν αὐτῶν ἀπεκλείσθη τῆς βασιλείας· δῆλον γὰρ ὅτι δεσμῷ τινι τοῦ κόσμου καὶ φιλίᾳ γεγόνασι καθεκταὶ, καθότι τὴν ἀγάπην αὐτῶν ἐντελῆ καὶ τὸ ἔρωτα τῷ ἐπουρανίῳ μὴ παρέχον νυμφίῳ· καὶ γὰρ αἱ τὸ ξένον τῆς φύσεως τὸν ἁγιασμὸν τοῦτον ζητοῦσαι ψυχαὶ τοῦ πνεύματος, ὅλην τὴν ἀγάπην αὐτῶν διεζάπτουσαι τῷ Χριστῷ, ἐκεῖ περιπατοῦσιν, ἐκεῖ εὔχονται, ἐκεῖ λογίζονται, ἐκεῖ μελετῶσι, πάντων ἀποστᾶσαι τῶν ἄλλων· αἱ γὰρ πέντε τῆς ψυχῆς αἰσθήσεις, σύνεσις, γνῶσις, διάκρισις, ὑπομονὴ, ἔλεος, ἂν τὴν ἄνωθεν χάριν καὶ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ πνεύματος δέξωνται, καὶ φρόνιμοι τῇ ἀληθείᾳ παρθένοι ἔσονται· εἰ δὲ τῇ φύσει ἑαυτῶν ἐγκαταλειφθεῖεν, μωραὶ τῷ ὄντι εὑρίσκονται, καὶ τέκνα οὖσαι τοῦ κόσμου διείκνυνται.

quod debuerant, studuerunt oleum istud lætitiæ in vasis cordis ipsarum præsumere: sed velut obdormierunt per incuriam torporemque ac confidentiam justitiæ propriæ. Ob quod Regni thalamus ipsis occlusus est. Manifestum enim erat, à partibus eas Mundi stare, illi defixas quodam quasi Amicitiæ juratæ vinculo: quæ fuit causa cur totum & integrum amorem suum sacrare Sponso in solidum nequiverint; quippe cujus partem ipsius Hosti jam addictam volentes haberent. Non ita sapientiores Animæ: quæ istud peregrinum à Naturâ ipsarum bonum, Sanctificationem, inquam, Spiritûs, quærere ubi est, accersere unde abundat, omni ope satagentes, totam suam Christo affixerunt Caritatem. ibi conversantur, ambulant, orant; ibi ratiocinantur, ibi meditantur, ab aliis omnibus aversæ. Nam quinque Animæ sensus, qui sunt: Prudentia, Intelligentia, Discretio, Patientia & Misericordia, si supernè gratiam & Sanctificationem Spiritûs acceperint, fient virgines verè prudentes: Si autem in naturæ ipsarum relinquantur angustiis, fatuæ verissimè reperiuntur: & merito accensentur Filiis hujus sæculi.

ΚΕΦ. Ε.

Ὥσπερ ξένην τῆς φύσεως ἡμῶν τὴν κακίαν οὖσαν, διὰ δὲ τῆς παρα-

CAPUT V.

Sicuti hospitem naturæ nostræ Malitiam, per primi trans-

gressionem Hominis in nos peregrè intrusam admisimus; novam quasi naturam in nobis morâ & usu longi temporis operatam: Ita per hospes quoque istud nostræ Naturæ bonum (donum dico Spiritûs cœlestis) ejicere vicissim atque exterminare convenit è nostrâ Naturâ pestem illam Epedimicam adventitiæ malitiæ, & hâc funditùs erasâ, in primævam nos restituere puritatem: magno, ni faciamus impendente nobis damno. Etenim nisi multâ oratione & fide, multâ attentione, & à rebus Mundi aversione, consequamur, ut polluta immixtione malitiæ Natura nostra, ab illâ Caritate, quæ Deus est, Sanctificetur, & ad finem usque sine offensâ permanserimus in plenâ & exactâ Divinorum ejus observatione mandatorum, Cœlestis Regni compotes esse non poterimus.

βάσεως τοῦ πρώτου παρεισδῦσαν ἀνθρώπου κατεδεξάμεθα, φύσιν ἡμῖν τῷ χρόνῳ καθάπερεὶ γενομένην· οὕτω δὴ καὶ διὰ τῆς ξένης ταύτης τῆς ἡμετέρας φύσεως, τῆς ἐπουρανίου φημὶ τοῦ πνεύματος δωρεᾶς, ἀποσκορακισθῆναι πάλιν αὐτὴν τῆς ἡμετέρας προσήκει φύσεως, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἡμᾶς καθαρειότητα καταστῆναι· ὡς εἰ μὴ τοῦτο τῇ πολλῇ δεήσει καὶ πίστει, προσοχῇ, καὶ τῇ τοῦ κόσμου ἀποστροφῇ γένοιτο, καὶ ἡ μιανθεῖσα πρὸς τῆς κακίας φύσις ἡμῶν, ὑπὸ τῆς ἀγάπης ἐκείνης, ἥτις ὁ Κύριός ἐστιν, ἁγιασθείη, καὶ μέχρι τέλους ἀπταίστως διαμείνωμεν τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ τῶν θείων μεταποιούμενοι, τῆς ἐπουρανίου βασιλείας ἐπιτυχεῖν οὐ δυνάμεθα.

CAPUT VI.

ΚΕΦ. Σ.

Subtilem quamdam abstrusioremque Doctrinam prout potero exponere hîc volo. In corpus quodammodo seipsum transformat immensus & incorporeus Dominus, per benignitatem infinitam; & minuit, parvumque, ut sic dicam, contrahens se facit, Ingens ille Su-

Λεπτόν τινα καὶ βαθὺν λόγον κατὰ τὰ ἐμοὶ δυνατά, διελθεῖν βούλομαι· σωματοποιεῖ ἑαυτὸν ὁ ἄπειρος καὶ ἀσώματος Κύριος διὰ χρηστότητα ἄπειρον, καὶ σμικρύνει, ὡς ἂν τις φαίη, ὁ μέγας καὶ ὑπερούσιος τοῦ δυνηθῆναι τοῖς νοεροῖς αὐτοῦ κτίσμασι συγκραθῆναι ψυχαῖς, ἁγίων φημὶ καὶ Ἀγγέλων, ἵνα δυναταὶ

γένοιτο

γένοιντο καὶ αὐτοὶ ζωῆς ἀθανάτου τῆς αὐτοῦ θεότητος μεταχεῖν· ἐπεὶ καὶ ἕκαστον κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν, σῶμά ἐστιν, ὁ Ἄγγελος, ἡ ψυχὴ, ὁ Δαίμων· κἂν γὰρ λεπτὰ εἶεν· ἀλλ' ὅμως ἐν ὑποστάσει, χαρακτῆρί τε, καὶ εἰκόνι κατὰ τὴν λεπτότητα τῆς ἑαυτοῦ φύσεως, σῶμα τυγχάνει λεπτόν· ὥσπερ ἐν ὑποστάσει τουτὶ τὸ σῶμα παχύ ἐστι, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ σῶμα οὖσα λεπτὸν περιέβαλε καὶ ἐνεδύσατο τὰ μέλη τοῦδε τοῦ σώματος· περιέβαλλε γὰρ τὸν ὀφθαλμὸν, δι' οὗπερ γοῦν καὶ ὁρᾷ· περιέβαλλε τὸ οὖς τοῦτο δὲ, δι' οὗ καὶ ἀκούει, τὴν χεῖρα, τὴν ῥῖνα, καὶ ἁπαξαπλῶς ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος περιέβαλλε καὶ συνεκράθη ὅλως αὐτοῖς ἡ ψυχὴ, δι' οὗ καὶ πάντα ὅσα διὰ τοῦ βίου ἐνστρέφεται ἐπιτηδεύματα ἐξανύει· τὸν οὖν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ ἀλάλητός τε καὶ ἀπερινόητος τοῦ Χριστοῦ χρηστότης σμικρύνει καὶ σωματοποιεῖ ἑαυτὴν καὶ συγκεράννυται καὶ περιλαμβάνει τὰς πιστὰς καὶ φίλας αὐτοῦ ψυχὰς, καὶ εἰς ἓν αὐτοῖς πνεῦμα γίνεται κατὰ τὸ λόγιον Παύλου, ψυχὴ εἰς ψυχὴν, ὡς φάναι, καὶ ὑπόστασις γοῦν εἰς ὑπόστασιν· ὡς ἂν τῇ τοιᾷδε ψυχῇ ἐν τῇ αὐτοῦ θεότητι ζῆσαί τε ὑπάρξῃ, καὶ ἀθανάτου ζωῆς ἐφικέσθαι, καὶ ἡδονῆς ἀφθάρτου καὶ ἀῤῥήτου δόξης κατατρυφῆσαι.

persubstantialis, ut sic possit cum intellectualibus suis creaturis quasi coalescere. Animas Sanctorum dico, & Angelos, ut sichæ creaturæ possint vitæ immortalis, quâ ipsa ejus divinitas fruitur, participes effici. Quoniam horum quodque secundùm propriam naturam corpus est. corpus, inquam, sunt & Angelus, & Anima, & Dæmon. Etsi enim res tenues subtilesque sunt, tamen in Hypostasi, charactere, ac formâ propriis, secundùm tenuitatem naturæ ipsorum, corpus sunt exile: sicut in suâ hypostasi Corpus hoc nostrum, crassum corpus est. Itaque Anima corpus cum sit exilis tenuitatis, circumdat sibi atque induit membra hujus corporis· induit, inquam, oculum per quem videt, aurem, per quam audit; manum, nares, uno verbo, cuncta corporis membra circumponit sibi, cumque illis penitùs commiscetur ac concrescit; perque hæc cunctas functiones humanæ conversationis exequitur. Ad similem igitur modum ineffabilis & incomprehensibilis Christi bonitas contrahit ac parvam facit ac quasi concorporat seipsam; atque intimè subiens, seque immis-

vide hujus doctrinæ Censurā in Præfatione.

cens amplectitur fideles & amicas sibi Animas, & unus cum ipsis fit Spiritus, secundùm oraculum Pauli; Animâ in Animam, ut sic dicatur, & Hypostasi in Hypostasim quasi coalescente. Vt per hoc tali Animæ in ipsius divinitate vivere contingat, & ad immortalem vitam tandem pervenire, voluptateque incoruptâ, & ineffabili gloriâ gaudere.

CAPVT VII.

Tali Animæ Dominus, quoties quidem vult, fit ignis, consumens quidquid in ea pravum ac quasi sequioris materiæ inolevit, sicut ait Propheta: *Deus noster ignis consumens est.* Aliàs eidem Animæ fit ineffabilis quies: aliquando, Gaudium & Pax, circumfovens & undique amplectens ipsam. Tantum ne desimus nostris Partibus, quæ sunt, omni studio & conatu satagere ut illum amemus, illi gratificemur moribus probis. Hæc qui præstabit, ipsa experientiâ ipso vigentis sensûs claro visu perspiciet, inire se jam possessionem inenarrabilium bonorum, quæ oculus non vidit, auris non audivit, & in cor hominis non ascenderunt: per quæ Spiritus Domini fit nunc in requiem, nunc in exultationem, & voluptatem & vitam ejus Animæ quæ se illo dignam ostenderit. Incorporat enim

Deut. iv. 24. Heb. xij. 29.

ΚΕΦ. Ζ.

Τῇ τοιαύτῃ ψυχῇ, φησὶν, ὁ Κύριος, ὅτε μὲν βούλεται πῦρ γίνεται, πᾶν φαῦλον αὐτῆς καὶ ἐπείσακτον δαπανῶν· ὥσπερ καὶ ὁ προφήτης φησίν· ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον· ὅτε δὲ ἀνάπαυσις ἄῤῥητος· ὅτε δὲ χαρὰ καὶ εἰρήνη, περιθάλπων καὶ περιβάλλων αὐτήν. μόνον ἐν σπουδῇ θετέον φιλεῖν αὐτὸν καὶ χαρίζεσθαι τρόποις ἀγαθοῖς, καὶ αὐτῇ πείρᾳ, αὐτῇ αἰσθήσει ὄψεται ἀψάμενος ἀλαλήτων ἀγαθῶν ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ὅπου τὸ πνεῦμα Κυρίου γίνεται τοῦτο μὲν εἰς ἀνάπαυσιν, τοῦτο δ᾽ εἰς ἀγαλλίασιν καὶ τρυφὴν, καὶ ζωὴν τῆς ἀξίας ἐκείνου δεικνυμένης ψυχῆς· σωματοποιεῖ γὰρ ἑαυτὸν ὥσπερ εἰς βρῶσιν πνευματικήν· οὕτω καὶ εἰς ἔνδυμά τε καὶ κάλλη ἀνεκδιήγητα, ἵν᾽ εὐφροσύνης οὕτω πληρώσῃ πνευματικῆς· ἐγὼ γάρ εἰμι φησὶν ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· καὶ ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, γενήσεται αὐτῷ πηγὴ ὕδα-

τοῦ ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. seipsum sicut in escam Spiritualem, ita & in Indumentum & ornatum inenarrabilis splendoris, ut sic eam Spirituali lætitiâ impleat. *Ego* enim, ait, *Panis vitæ sum.* Et, *qui biberit ex aquâ quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* Ioan. vj Ioan. iv

ΚΕΦ. Η.

Οὕτω φησὶ καὶ ἑκάστῳ τῶν ἱερέων καὶ ἁγίων ὁ Θεὸς ὤφθη, ὡς αὐτῷ θέλημα καὶ τῷ ὁρῶντι λυσιτελὲς ᾖ· οἷον, ἄλλως τῷ Ἀβραὰμ, καὶ ἄλλως τῷ Ἰσαὰκ, τῷ Ἰακὼβ ἄλλως, τῷ Νῶε, τῷ Δανιὴλ, τῷ Μωσεῖ, τῷ Δαβὶδ, καὶ ἑκάστῳ τῶν προφητῶν, σμικρύνων ἑαυτὸν καὶ σωματοποιῶν, ὥσπερ εἴρηται, μεταμορφούμενός τε καὶ ὀπτανόμενος τούτοις ἀγαπῶσιν αὐτὸν, οὐ καθόσον αὐτός ἐστιν ἀχώρητος γάρ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐκείνων χώρησίν τε καὶ δύναμιν, διὰ τὴν πολλὴν καὶ ἀπερινόητον ἣν ἔχει εἰς αὐτοὺς ἀγάπην.

CAPVT VIII.

Ita cuique Sacerdotum & Sanctorum Deus apparuit, ut & ipsi fuit Deo placitum & videnti utile. Puta, aliter Abraamo se exhibuit, aliter Isaaco, aliter quoque Iacobo, Noë, Danieli, Mosi, Davidi, & unicuique Prophetarum, minuens & corporans seipsum, sicut dictum est. transfiguransque se, ac formâ visibili assumptâ intuendum se præbens diligentibus ipsum: non sicuti se in ipso habet, qualis-ve ac quantus est. fieri enim hoc nequit, cum sit incomprehensibilis: sed se attemperans angustiis & debilitati humanæ facultatis: tantulumque se faciens quantulum sufficit ad se adæquandum modicæ hujus capacitati, & infirmæ virtuti: ad quod tam benignè dispensandum nihil cum aliud inducit, quàm multa & incomprehensibilis quâ in ipsos flagrat caritas.

ΚΕΦ. Θ.

Ψυχὴ καταξιωθεῖσα τὴν ἐξ ὕψους ἐνδύσασθαι δύναμιν, καὶ τὸ πῦρ ἐκεῖνο τὸ θεῖον καὶ τὴν ἐπου-

CAP. IX.

Anima Dei dignatione consecuta, ut indueretur virtute ex alto, ignemque illum intra

se conciperet divinum: ac supercœlestis boni Spiritûs quasi concretam suis ipsius membris caritatem obtinens, omni profectò mundani amoris expeditur nexu, & vinculo malitiæ solvitur. Vt enim ferrum, plumbum, aurum, argentum conjecta in ignem solvuntur: ipsorumque inflexibilis antea & ad tactum resistens soliditas in fluidam mollitiem mutatur; ita ut quamdiù in igne perstant, fluxa, liquida, resoluta cernantur & sint, rigiditate prorsus depositâ priori, ob flammæ vim circumardentis: Sic & Anima quæ supercœlestem illum concepit ignem Spiritualis caritatis, omnem à se affectum mundani Spiritûs procul habet, vinculisque malitiæ cunctis exolvitur, & ex ipsâ se relaxat emollescens duritie peccati; parva omnia mundana reputans, & ut vilia contemnens. Hanc ajo equidem, vel si quosdam fratres habeat, & summo ipsam amore prosequentes, & vicissim ipsi carissimos: senseritque hunc cum iis nexum aliquid impedimẽti objicere exercitio suæ in Deum caritatis, repentè abrupturam istud vinculum: & amicitiæ non jam pror-

ρανίου τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος ἀγάπην συγκεκραμένην ἔχουσα τοῖς ἑαυτοῦ μέλεσι, πάσης κοσμικῆς ἀγάπης ἀτεχνῶς λύεται καὶ δεσμοῦ κακίας ἀνίεται· ὥσπερ γὰρ σίδηρος ἢ μόλυβδος, χρυσός τε καὶ ἄργυρος πυρὶ παραβληθεὶς λύεται, καὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ τὸ ἀντιτυπὲν εἰς ἁπαλότητα μεταβάλλει, ἐν ὅσῳ τε τῷ πυρὶ ὁμιλεῖ, χαῦνός ἐστι καὶ ἔκλυτος, καὶ τὴν φυσικὴν ἀποβεβληκὼς ἀντιτυπίαν διὰ τὴν τοῦ πυρὸς δύναμιν· οὕτω καὶ ψυχὴ τὸ ἐπουράνιον ἐκεῖνο δεξαμένη πῦρ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος, πάσης προσπαθείας τοῦ κοσμικοῦ πνεύματος ἐκχωρεῖ, καὶ τῶν δεσμῶν ἀφίεται τῆς κακίας· ἐξ αὐτῆς τε τῆς φυσικῆς σκληρότητος μεταβάλλει τῆς ἁμαρτίας, σμικρὰ πάντα λογιζομένη καὶ ἀτιμάζουσα· φημὶ δ' ὅτι κἂν τινες αὐτῇ εἶεν ἀδελφοὶ κατ' ἄκραν φιλούμενοι, πρὸς δὲ ἐκείνην αὐτῇ παραποδίζοιεν τὴν ἀγάπην, καὶ αὐτοὺς ἂν ἀποστέρξοιεν ἡ τῷ τοιούτῳ ἔρωτι ἁλοῦσα ψυχή· εἰ γὰρ σαρκικῆς κοινωνίας ἀγάπη γάμου πατρός τε καὶ μητέρος καὶ ἀδελφῶν διΐστησι· κἂν τις φιλῇ τινα τούτων, ἐξ ἐπιπολῆς φιλεῖ· τὴν δὲ διάθεσιν ὅλην καὶ τὸν πόθον πρὸς τὴν συνῳκισμένην αὐτῷ τέτακεν, εἰ ἡ τῆς σαρκὸς φιλία οὕτω λύει πάσης ἄλλης τοῦ κόσμου φιλίας, πολλῷ γ' ἂν οἱ ἐκείνῳ τῷ ἀπαθεῖ πόθῳ βληθέν-

τες, ἐρασθῇ τινι τῶν τοῦ κόσμου καθεττόδι γένοιτο.

sùs innocenti, quià potiori amori damnosæ, nuncium extemplò remissuram. Tanta vis est ejus quo capta penitùs & intimè vulnerata est, Amoris in Deum, talis Anima. quod minùs mirabitur qui reputaverit rem in usu vitæ quotidie perspectam. Iuvenis & Puella connubium ineuntes, priores antiquas omnes cum Patre, Matre, Fratribus necessitudines eatenus abrumpunt; ut non parvo excessu prædominetur conjugalis recens Amor vetustioribus Genitorum & congenitorum affectibus: erga quos quæ superest caritas, comparatione ardoris quo in se multuò conjuges flagrant, nihil nisi remissa quædam & superficiaria benevolentia est. Quod si carnali tanta vis inest amori ad cuncta mundi rumpenda vincula, cœlesti accensum face saucij Dei desiderio cordis incendium segne forsitan erit ad funium quibus Mundo natura innectitur stupas omnes exurendas?

ΚΕΦ. Ι.

Χρηστὸς ὢν φιλάνθρωπος ὁ Θεός, μακροθύμως ἔχει, καὶ πολύς ἐστιν ἀναμένων τὴν ἑκάστου τῶν ἁμαρτανόντων μετάνοιαν· ἑορτὴν οὐρανίαν τιθέμενος τὴν τοῦ μεταμελομένου ἐπιστροφήν· χαρὰ γάρ φησιν, αὐτός, ἐν τῷ οὐρανῷ γίνεται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι· εἰ δέ τις τὴν χρηστότητα αὐτὴν καὶ μακροθυμίαν ὁρῶν, καὶ ὅτι μὴ τοῖς κατὰ μέρος ἁμαρτήμασιν ἐπεξέρχεται, τὴν μετάνοιαν, ὥσπερ ἔφημεν, ἐκδεχόμενος, καταλιγωρήσει τῆς ἐντολῆς, καὶ τὴν χρηστότητα· φεῦ· ἀφορμὴν χόιη πρὸς καταφρόνησιν, ἁμάρτημα ἐπὶ ἁμαρτήματι προστιθεὶς καὶ προσκώμματι πρόσκωμμα ἐποι-

CAPVT X.

Benignus & Hominum amans Deus, multâ patientiâ expectat cujusque peccantium pœnitentiam: Festum Cœleste instituens resipiscentis Conversionem: *Gaudium* enim, ait ipse, *est in Cælo super uno peccatore pænitentiam agente.* Si vero quis hàc animadversâ Dei bonitate & longanimitate, quâ temperat à singulis protinùs criminibus ulciscendis, locum dans, ut diximus, expectatæ pœnitentiæ, negligat præceptum, & Dei bonitatem, proh-nefas! in occasionem contemptûs vertat, peccata peccatis

Luc. xv. 10.

accumulans, & scandalo scandalum superstruens, desidiamque assuens desidiæ: Is sane præfinitam à Dei Iustitiâ peccatorum suorum impunè tolerandorum implet mensuram: & de cætero in tali deprehenditur lapsu ex quo non ampliùs illi continget in integrum restitui; quippe quasi sic contritis immani ruinâ membris, ut omnis invalidus conatus, omnis spes vana resurgendi sit. unde miser Diabolo in finem condonatus, irreparabiliter perit. Sic Sodomis accidit. expletâ enim & supercumulatâ mensurâ peccatorum, cum nec scintillam quidem, ut sic dicam, bonæ mentis ad spem pœnitentiæ ubi reliquam fecissent, igne divinæ ultionis instrumento sunt absumpti. Sic & in diebus Noë. quando ruentes effusis in nefas omne habenis Homines, nullo argumento dato verisimiliter confidendi fore, ut ad meliorem se quandoque frugem reciperent; tantam tamque gravem supra sese molem exaggerarunt delictorum, cujus pondere ipsam secum terram trahentes universam in exitialem diluvij abyssum deprimerentur. Haud dissimilia Ægyptiis eve-

κοδομῶν, ῥαθυμίᾳ τε συνάπτων τὴν ῥαθυμίαν, πληροῖ τοὺς τῶν ἁμαρτιῶν ὅρους, καὶ τοιούτῳ λοιπὸν ἁλίσκεται παραπτώματι ἐξ οὗ μηκέτι παρὸν αὐτῷ ἀνακτήσασθαι· ἀλλ᾽ ἐς μάτην τὴν συντριβὴν ὑποστὰς, καὶ τῷ πονηρῷ εἰς τέλος συγχωρηθεὶς, ἀπόλλυται· ὥσπερ ἐπὶ Σοδόμων γέγονεν. ἀποπλήσαντες γὰρ καὶ ὑπερβάντες τοὺς τῶν ἁμαρτιῶν ὅρους, ἐπεὶ μηδὲν, ὡς εἰπεῖν, ζώπυρον μετανοίας αὐτοῖς ὑπελείφθη, ἀνάλωμα πυρὸς ὑπὸ τῆς θείας δίκης γεγόνασιν· ὥσπερ ἐπὶ Νῶε· καὶ γὰρ ἀχαλίνοις χρώμενοι ταῖς ἐπὶ τὴν κακίαν ὁρμαῖς, καὶ μηδὲν εἶδος μετανοίας ἐπιδεικνύμενοι, τηλικοῦτον ἑαυτοῖς ἁμαρτιῶν ὄγκον ἐξεκορύφωσαν, ὡς πᾶσαν ὁμοῦ τὴν γῆν εἰς πᾶν διαφθαρῆναι· ὥσπερ τοῖς Αἰγυπτίοις πολλὰ πλημμελοῦσι καὶ εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ λαὸν ἐξυβρίζουσι. χρηστὸς ἦν ἐκεῖνος οὐ πανωλεθρίᾳ παραδιδοὺς, ἀλλὰ διὰ τῶν κατὰ μέρος μαστίγων εἰς μετάνοιαν ἐπαγόμενος· ἐπεὶ δὲ ἐπιστρέφοντες ἀγαπητῶς, πάλιν πρὸς τὴν κακίαν ἀνέστρεφον, καὶ τὸ περαιτέρω εἴχοντο ἀπιστίας ἔσχατον δὲ καὶ τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου ἀναγόμενον κατεδίωκον, ἀνάλωσεν αὐτοὺς ἡ θεία δίκη τὸ σύνολον καὶ ἀπώλεσεν· ὥσπερ τοῦ Ἰσραὴλ πολλὰ ἁμαρτάνοντος, καὶ τοὺς προφήτας ἀποκτείνοντος τοῦ Θεοῦ, τῆς συνήθους οὕτως μακροθυμίας ἐγίνετο· ἐπεὶ δὲ εἰς τοῦτο κακίας προέκοψαν ὡς μηδὲ τὸ δεσποτι-

καὶ δυσωπηθῆναι ἀξίωμα· ἀλλὰ κἀκείνῳ μιαιφόνους χεῖρας ἐπιβαλεῖν· καὶ αὐτοὶ καθάπαξ ἀπεβλήθησάν τε καὶ κατεβλήθησαν· καὶ ἤρθη ἀπ' αὐτῶν ἥ τε προφητεία, καὶ ἡ ἱερατεία καὶ ἡ λατρεία· καὶ ἐπιστεύθη ταῦτα τοῖς πιστεύουσιν ἔθνεσιν.

nere, multa contrà Deum impiè ausis, multâ grassatis in ejus Populum tyrannicæ contumeliæ licentiâ. Bonus quidem Dominus cladem extremam diù distulit, aliis super alias castigationibus paternis eos ad salutarem resipiscentiam invitans; non semper frustrà, nam novies agnovisse ac damnasse suum scelus visi sunt. at cum nullum finem facerent ejuratæ sæpiùs iniquitatis resumendæ, tandem Populum Domini ritè dimissum persequentes, ac retrahere conantes, extremo ipsos Ira divina exitio mactavit. Israëlitas pariter multa delinquentes, cædis quinetiam Prophetarum Dei reos, postquam solita sibi longanimitate diù tolerasset Dominus: ubi ad extremum vidit, eò ipsos immanis processisse amentiæ, ut neque divinam in misso ad eos Dei Filio revereri majestatem, manus ei cruentas intulerint, damnatos irrevocabiliter abjecit in omne tempus, dejecitque: ablata iis Prophetia, Sacerdotio, Religione; quas commisit credentibus in ipsum Populis Gentium.

ΚΕΦ. ΙΑ.

Προσδράμωμεν τῷ καλοῦντι Χριστῷ προθύμως, ἐκχέοντες ἐπ' αὐτὸν τὰς καρδίας· καὶ μὴ τὴν ἑαυτῶν ἐθελοκακοῦντες ἀπογινώσκωμεν σωτηρίαν· καὶ τοῦτο γὰρ τοῦ πονηροῦ σόφισμα, ὑπομνήσει προτέρων ἁμαρτιῶν ὁδοποιεῖν εἰς ἀπόγνωσιν· ἀλλ' ἡμῖν κατανοητέον· ὅτιπερ εἰ Κύριος ἐλθὼν τυφλῶν τε καὶ παραλύτων καὶ κωφῶν ἰατρὸς καὶ διορθώτης ἦν, νεκρούς τε ἤδη καταφθαρέντας ἀνέστη, πόσῳ μᾶλλον

CAP. XI.

Accurramus ad vocantem nos Christum alacriter, effundentes super ipsum corda: & ne nostram, remittenda contentione annitendi, desperemus salutem. Nam & hoc Diaboli sophisma est: recordatione priorum delictorum inducere in desperationem. At nobis ita cogitandum est: si Dominus cum in hunc Mundum advenit, Cœcorum, Paralyticorum, Surdo-

rum Medicus & restitutor in integrum fuit; si mortuos jam corruptos suscitavit: quantò magis cæcitatem mentis, Animæ pigritiam, incuriosi cordis curabit surditatem? quandoquidem, ut non alius ab ipso Corporis creator est: ita & Animam ipse condidit. Et, si erga fluxa & mortalia tam benignè ac clementer affectus est: quantò magis Immortali Animæ, morbo iniquitatis & ignorantiæ laboranti; deinde accedenti ad ipsum & oranti, benevolè curationem adhibebit?
Luc. xviij. 7. ejus enim vox hæc est: *Pater meus Cælestis, an non faciet vindictam clamantium ad se die ac nocte? ita dico vobis quia citò faciet vindictam eorum.* Et illa ejus quoque vox est:
Mat. vij. 7. *petite & dabitur vobis.* Et rursus:
Luc. xj. 8. *Si eo quod amicus ejus sit non dabit: propter improbitatem tamen ejus surget, & dabit illi quanto indiget.* Quibus verbis ad piam nos quandam petitionis impudentiam, & improbam importunamque in orando instantiam hortatur. Enimvero propter Peccatores ipse venit, ut eos ad se converteret. Tantum ne desimus nobis: & à falsis, quæ malè suggeruntur ab Inimico, recedentes præoccupationibus delusæ mentis, attentos nos Domino præstemus, eique vacemus uni. certi fore ut non nos ille despiciat: sed promptum se in tempore præbeat, subministrans, quo

τυφλότητα διανοίας, καὶ ψυχῆς πάρεσιν, καὶ ἀμελοῦς καρδίας ἰάσεται κώφωσιν· ἐπεὶ μηδὲ ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τὸ σῶμα κτίσας, αὐτός ἐστι καὶ ὁ τὴν ψυχήν· καὶ εἰ πρὸς τὰ λυόμενα καὶ θνήσκοντα οὕτως εὐμενῶς καὶ ἱλέως ἔσχε· πόσῳ μᾶλλον τῇ ἀθανάτῳ ψυχῇ κακίας νόσῳ καὶ ἀγνοίας ἁλούσῃ, ἔπειτα προσερχομένῃ τούτῳ καὶ δεομένῃ, φιλανθρώπως θεραπευτικῶς χρήσεται; αὐτοῦ γὰρ φωνή. τό· ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος οὐ μὴ ποιήσει ἐκδίκησιν τῶν βοώντων πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ ἡμέρας; ναὶ λέγω ὑμῖν, ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει· καὶ τό· αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν· καὶ αὖθις· κἂν διὰ τὸ φίλον εἶναι οὐ δώσει αὐτῷ, διά γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ, ἀναστὰς δώσει αὐτῷ ὅσου χρήζει, ἀναιδῆ καὶ παράμονον τὴν αἴτησιν προτρεπόμενος, ἐπείτοι καὶ διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἦλθεν ἵνα ἐπιστρέψῃ πρὸς ἑαυτόν· μόνον ἡμεῖς τῶν κακῶν προλήψεων ἀποστάντες σχολάσωμεν τῷ Κυρίῳ· καὶ αὐτὸς οὐχ ὑπερορᾷ· ἀλλ' ἕτοιμος ἔσται, παρέχων τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν.

quo ab ipso egemus, auxilium.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Ὥσπερ ἐπὶ τῇ νόσῳ καὶ ἀσθενείᾳ κατειλημμένων, ἐπειδὰν μηκέτι τὸ σῶμα δύναται τῆς τροφῆς καὶ πόσεως μεταχεῖν, εἰς ἀπόγνωσιν τοῦτο συνωθεῖ, καὶ θανάτου τεκμήριον γίνεται, θρῆνός τε ἐπὶ τούτῳ καὶ φίλους ἔχει καὶ τοὺς προσήκοντας· οὕτω δὴ καὶ Θεὸς καὶ Ἄγγελοι ψυχὰς τὰς μὴ τροφῇ τῇ ἐπουρανίῳ χρήσασθαι δυναμένας, διὰ πολλῆς λύπης καὶ θρήνων ποιοῦνται. εἰ τοίνυν ἐγένου τοῦ Θεοῦ θρόνος, ἐκεῖνον ἔχων ἐπικαθήμενον, εἰ γέγονεν ἡ ψυχή σου ὅλη πνευματικὸς ὀφθαλμὸς, ὅλη φῶς, εἰ ἐτράφη τὴν τροφὴν ἐκείνην τοῦ πνεύματος, εἰ ποτίζῃ τοῦ ζῶντος ὕδατος, καὶ τοῦ πνευματικοῦ οἴνου, τοῦ τὴν καρδίαν εὐφραίνοντος, εἰ ἐνδέδυσαι τῇ ψυχῇ τὰ τοῦ ἀῤῥήτου φωτὸς ἐνδύματα, εἰ πάντων τούτων ὁ ἔσω σου ἄνθρωπος εἰς πεῖραν ἀφῖκται καὶ πληροφορίαν, ἰδοὺ ζῇς τὴν αἰώνιον τέως ζωὴν ἐκ τοῦ παρόντος ἤδη τῷ Χριστῷ συναναπαυόμενος· εἰ δ᾽ οὔπω εἴληφας ταῦτα, οὐδ᾽ εἰς κτῆσιν τούτων ἐλήλυθας, κλαῖε θερμῶς, καὶ ὀδυρμοῖς κέχρησο· μήπω τοῦ τοιούτου πλούτου τετυχηκέναι· καὶ φροντίς ἔστω σοι καὶ δέησις διηνεκὴς περὶ τῆς πτωχείας σου· ἀλλ᾽ εἴθε κἂν τῆς ἑαυτοῦ πενίας αἴσθησις εἰσήει

CAPUT XII.

Sicut in morbo & infirmitate deprehensis, quando eò devenerint, ut jam corpus alimenta solita cibi & potûs percipere nequeat; desperatur de Ægroto, & pro certo prognostico mortis ejus id habetur. unde Amici & necessarij ipsius illum ex tunc velut jam defunctum lugent: Sic Deus & Angeli Animas escâ cœlesti pasci ampliùs non valentes, multo luctu ac lamentis prosequuntur. Si ergo factus sis Dei thronus, illum insidentem tibi habens: Si anima tua sit tota Spiritualis oculus, tota lux; si pastus es cibo illo Spirituali; si potatus aquâ viva, & Spirituali vino lætificante cor: si tuam induisti Animam vestibus ineffabilis luminis: si horum omnium interior tuus homo, experimento perspectam intimo, securamque in sinu gaudens se adeptum possessionem novit; vivis ecce vitâ ex nunc æternâ; ex præsenti jam tempore Christo conrequiescens. Sin nondum hæc percepisti: neque adhuc eò profecisti ut ista possideas: plora

vehementer, & lamentis prosequere tuam infelicitatem justis, quòd tales hauddum lucratus divitias sis. Cura vero te acris coquat, stimuletque ad assiduè petendum necessarium subsidium mendicitatis tuæ. Veruntamen, utinam saltem paupertatis suæ sensus Egenum istiusmodi subeat. utinam, inquam, talis intelligat, consciusque fateatur, quid ac quantum desit ipsi; & non, ut jam plenus ac satur opum divinarum, securè circumvagetur; nec quærens, nec pulsans: cum scriptum sit: *Quærens inveniet, & pulsanti aperietur.*

Mat. vij. 7. Luc. xi. 10.

τῷ κεκτημένῳ· καὶ μὴ ὡς τοῦ θείου πλούτου κατακορὴς ὢν, ἀφρόντις περιΐηθι· ὁ γὰρ ζητῶν, φησὶν, εὑρήσει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.

CAPUT XIII.

Si compositum illud Oleum tantam habet vim, ut eo usos ad dignitatem provehat regiam: quantò magis qui mentem & interiorem hominem sanctificativo exultationis oleo uncti, & arrham boni accipientes Spiritûs, summum apicem Perfectionis inscendent: Regni, inquam, & adoptionis Christo Regi consortes & Collegæ facti; admissionum ad Patrem liberarum compotes, & ingrediendi thalamum ejus intimum, indéque pro arbitrio exeundi plenam habentes expeditamque potestatem. etsi enim aliquid adhuc desit quominus solidam istam ex asse creverint hereditatem; mole utique adhuc gravati carnis: tamen ob

ΚΕΦ. ΙΓ.

Εἰ τὸ σύνθετον ἐκεῖνο ἔλαιον τοσαύτην ἔχει τὴν δύναμιν, ὡς τοὺς χρησαμένους αὐτῷ λοιπὸν βασιλικῆς ἐπιβαίνειν δόξης· πόσῳ γε μᾶλλον οἱ τὸν νοῦν καὶ τὸν ἔσω ἄνθρωπον τῷ ἁγιαστικῷ τῆς ἀγαλλιάσεως ἐλαίῳ χριόμενοι, καὶ τὸν ἀῤῥαβῶνα τοῦ ἀγαθοῦ λαμβάνοντες πνεύματος, τὴν μέτρον τῆς τελειότητος ἐπιβήσονται, τῆς Χριστοῦ φημὶ βασιλείας καὶ υἱοθεσίας αὐτῷ συμμύσται τῷ βασιλεῖ γενόμενοι, εἰσιέναι καὶ ἐξιέναι πρὸς τὸν πατέρα κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἔχοντες; εἰ γὰρ καὶ μήπω τέλειον τὴν κληρονομίαν εἰλήφασι, τὸ βάρος ἔτι περικείμενοι τῆς σαρκὸς, ἀλλ᾽ οὖν διὰ τὸν ἀῤῥαβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ ἀσφαλεῖ αὐτοῖς κεῖται τὰ τῆς ἐλπίδων, καὶ ὅτι συμβασιλεύσουσι τῷ Χριστῷ, καὶ ἐν περιουσίᾳ καὶ πλεονασμῷ πνεύματος ἔσον-

ται, αὐτοῖς ἐνδιαζόμενον καὶ ὅτι τῇ σαρκὶ πελόντες ἔτι, εἰς πεῖραν ἦλθον τῆς δυνάμεως καὶ ἡδονῆς ἐκείνης· ἐπεὶ γὰρ τὸ ἐπιτεθὲν μετὰ τὴν παρακοὴν τοῖς ἀνθρώποις τοῦ Σατανᾶ κάλυμμα, ἡ χάρις ἐρχομένη διὰ καθάρσεως τοῦ ἔσω ἀνθρώπου καὶ τοῦ νοὸς, περιαιρεῖ τέλεον, καὶ πᾶν μίασμα καὶ λογισμὸν ἅπαντα ῥυπαρὸν τῆς ψυχῆς ἀποσκυβαλίζει, καθαρὰν αὐτὴν γενέσθαι βουλομένη καὶ τὴν ἰδίαν ἀπολαβοῦσαν φύσιν τηλαυγέσι καὶ ἀνεμποδίστοις τοῖς ὀφθαλμοῖς τὴν δόξαν τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς κατοπτεύειν· οἱ τοιοῦτοι δὲ αὐτόθεν ἤδη πρὸς ἐκεῖνον ἁρπάζονται τὸν αἰῶνα, καὶ τὰ ἐκεῖ κάλλη καὶ θαύματα καθορῶσι· καθάπερ γὰρ ὁ σωματικὸς ὀφθαλμὸς ἀπαθής τε καὶ ὑγιὴς ἔχων τὰς ἡλιακαῖς αὐγαῖς θαῤῥούντως ἐνατενίζει· οὕτω καὶ οὗτοι φωτεινῷ χρώμενοι καὶ διακεκαθαρμένῳ τῷ νῷ τὰς ἀδύτους αὐγὰς Κυρίου διὰ παντὸς κατοπτεύουσιν· οὐ τί τὸ μέτρον φησὶν οὐ ῥᾳδίως ἐφικτὸν τοῖς ἀνθρώποις· ἀλλὰ πόνων δεῖται συχνῶν, ἀγώνων τε καὶ ἱδρώτων μυρίων, πολλοὶ γάρ εἰσιν, οἷς καὶ ἡ χάρις σύνεστιν ἐνεργοῦσα. καὶ ἡ κακία πάλιν ἐνδομυχοῦσα ἀφέστηκεν οὐδαμῶς· ἀλλὰ τὰ δύο πνεύματα τό τε τοῦ φωτὸς καὶ τὸ τοῦ σκότους εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐνεργεῖ καρδίαν· τὸ δὲ εἰρημένον· τίς γὰρ ἡ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος·

jam acceptum arrabonem Spiritûs, certâ & securâ spe confidunt, & conregnaturos se tandem Christo; & jam nunc continuè fruituros abundanti consolatione, atque auxilio inhabitantis in ipsis Spiritûs: minimè dubitantes quin, quoad in carne vixerint, perstituri in possessione sint virtutis & voluptatis illius, cujus semel experiendo gustum acceperunt. quippe cum super impositum post inobedientiam Hominibus Satanæ operculum, visum impediens, gratia veniens per purgationem interioris hominis & mentis, auferat penitus, & omne inquinamentum, omnemque cogitationem ab Animâ everrat; volens illam esse mundam, & receptâ priori naturæ puritate, perspicacibus & omni liberis impedimento veri luminis Claritatem intueri oculis. Qui tales sunt jam ex hoc tempore ac vitæ statu in illud rapiuntur sæculum, & quæ ibi sunt pulcritudines ac miracula spectant. Quemdamodum enim corporeus oculus plenè sanus & vigens, solares audacter inspicit radios: sic & hi lucidâ mente, inaccessibiles splendores Domini semper intuentur:

ad quam tantæ mensuram pertingere felicitatis haud facile Hominibus est: sed laboribus ad hoc opus est plurimis, certaminibusque & sudoribus innumeris. Multi quippe sunt quibus Gratia inest quidem, operationes etiam quasdam suas exercens: cæterùm ita ut simul non absit ab iis malitia; ut cumque mussans ac latens. Itaque tunc ambo spiritûs, lucidus & tenebrosus, in uno & eodem operantur corde. quod autem dictum est: *Quæ enim so-*
II. Cor. vj. 14. *cietas Luci ad tenebras?* Et *Lux in tenebris lucet*: Similia-
Io. 4. que, divisim ac singillatim; non uniformiter, & in universum accipienda sunt. Nam in tantum quidam acquiescunt gratiæ Dei, in quantum continere seipsos possunt, & non vinci ab inhabitante in ipsis peccato. His contingit, dum constantiùs interdum attentiúsque orationi vacant, beatæ quietis quodam experimento perfundi: posteà tamen sordidarum cogitationum insultûs pati; quin & à subrepente furtim incessi peccato; præsente nihilominus ipsâ quoque gratiâ. Leviores igitur & minùs cauti, nec satis intelligentes, quatenus in ipsis polleat divina gratia, temerè credunt, planè jam exterminatum à se ac funditùs excisum esse peccatum. At discreti & verè prudentes rerum, non utique inficias iverint, se utcumque inhabitante dignatos gratiâ, haud tamen adhuc extra jactum stare hostilium telorum; nec à periculo abesse patiendi concussûs turpium & absurdarum cogitationum.

καὶ ὅτι τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ τὰ ἑξῆς, ἀναμερῶς ἐκληπτέον οὐδὲ μονοτρόπως τὰ πράγματα· καὶ γὰρ ἐς τοσοῦτόν τινες ἐναναπαύονται τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ ἐς ὅσον ἑαυτῶν δύνανται κρατεῖν, καὶ μὴ ἡττᾶσθαι τῆς ἐγκατοικούσης αὐτοῖς ἁμαρτίας· καὶ συμβαίνει νῦν εὐχῶν εὐπάρεδρον ἔχοντας καὶ ἀναπαῦσαι· ἔπειτα ὑπὸ ῥυπαρῶν λογισμῶν ἐνεργεῖσθαι καὶ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας κλέπτεσθαι, συνούσης δηλαδὴ καὶ αὐτῆς χάριτος· οἱ μὲν οὖν κοῦφοί τε καὶ οὔπω τῆς ἀκριβείας ἐπειλημμένοι πόσως αὐτοῖς τῆς θείας χάριτος ἐνεργούσης, ἔδοξαν εἰσάπαν ἀπελελύσθαι τῆς ἁμαρτίας· οἱ δὲ διάκρισίν τε καὶ νοῦν ἔχοντες, οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ὅτι καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἐνοικούσης, οὐχὶ καὶ ὑπὸ αἰσχρῶν καὶ ἀτόπων διασείονται λογισμῶν.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Εἴδομέν τινας ἐν τοῖς ἀδελφοῖς πολλάκις ὑπὸ πλουσίας τῆς χάριτος ἐπιλελαυκότας ὡς πέντε χρόνων καὶ ἓξ ἀπομαρανθῆναι τέλεον αὐτοῖς καὶ ἀποσβῆναι τὰ τῆς ἐπιθυμίας· εἶτα ὡς ἔδοξαν ὅρμου καὶ γαλήνης ἐπιλαβέσθαι, τότε καθάπερ ἐξ ἐνέδρας ἐπιφανεῖσα τούτοις ἡ κακία οὕτω δυσμενῶς ἐπέθετο καὶ ἀγρίως ὡς ἔκπληξιν αὐτοῖς ἐνθεῖναι καὶ ἀπορίαν· τεθάρρηκε τοίνυν οὐδεὶς τῶν ὀξὺ διὰ σύνεσιν βλεπόντων εἰπεῖν· ὅτι χάριτός μοι συνούσης, ἀπήλλαγμαι λοιπὸν καὶ τῆς ἁμαρτίας· ἐνεργεῖ γὰρ ὡς εἴρηται καὶ τὰ δύο ἐν τῷ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ νῷ, κἂν οἱ εὔκολοί τε καὶ ἀμαθεῖς μικρόν τι ῥῆμα πνευματικὸν ἐσχηκότες, νενικήκαμεν ἤδη λέγουσιν· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τὰ πράγματα οὕτως ἔχειν· ὥσπερ ὅταν ἡλίου καθαρῶς ἐπιλάμποντος σκοτεινὸς ὁ ἀὴρ ἄφνω ἢ ὁμίχλη ἐπιδραμοῦσα ἐπισκοτίσῃ αὐτοῦ τῷ καλῷ φωτί· τούτῳ γὰρ παραπλησίως ἔχουσι τῷ λόγῳ οἱ τῆς μὲν τοῦ Θεοῦ χάριτος ἐπιτυχόντες· μήπω δὲ πρὸς ἀκρίβειαν διακαθαρθέντες, ἀλλ' ἐν τῷ βάθει ἔτι κατάχετοι ὄντες ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας· ὥστε πολλῆς τῷ ὄντι τῆς διακρίσεως δεῖ πρὸς τὸ πεῖρα ταῦτα τῇ τελεωτάτῃ παραλαβεῖν.

CAPVT XIV.

Novimus quosdam ex Fratribus sæpe adeò uberi superfusione gratiæ ditatos, ut quinque ac sex totis annis nullum experiẽtes concupiscentiæ motum, causam sibi viderentur habere opinandi, emarcuisse ipsam penitùs & prorsùs extinctam esse. deinde tamen, dum tranquillitate quieti Portûs, quem tenere se putabant, securè fruerentur, apparentem rursùs, velut ex insidiis, absconsam tandiù Malitiam tam vehementibus ipsos & feris insultibus pulsasse, ut molestissimum iis æstum animi nec parvam consternationem incuteret. Nemo igitur eorum quibus acutiùs cernere in viâ Spiritûs uberius sacræ prudentiæ lumen dederit, ausit umquam dicere : ex quo præsentem in me sentio Gratiam, liberatus sum in omne tempus ab incursu omni ejecti jam à me procul & stirpitûs eruti peccati. Duo enim, ut dictum est illa, inter se adversa simul insunt in mente, & vicissim agunt Gratia & Concupiscentia. utcumque imprudentes & citò creduli ad

primum quod in se senserint ordientis suam texturam Gratiæ spirituale stamen, statim: *Vicimus & debellatum jam est*, exclamant. Mihi quidem contrà sic videntur hujus se generis res habere. Vt quando Soli purè fulgenti suboriens repentè vapor tenebrosus nubis caliginosæ densum velamen obduxerit: quo flos ejus serenæ lucis obtunditur. In eorum enim statum aptè quadrat hoc exemplum, qui Dei quidem assecuti gratiam; nondum tamen habent exactissimè purgatas Animas, quippe quarum in imis penetralibus stationem adhuc suam peccati Genitrix concupiscentia tuetur. Quare multâ profectò discretione opus est, ad experientiam rerum talium perfectissimam parandam.

CAPVT XV.

Vt sine Oculis, Linguâ, Auribus, Pedibus, videri, dici, audiri, ambulari nequit: sic pariter impossibile est, sine Deo, & ab ipso gratis dato operatorio auxilio, communicare Mysteriis divinis, nosse Dei sapientiam, & in Spiritu ditescere. Nam sapientes quidem Græcorum, in meditatione Doctrinarum exercentur, & ad invicem reciprocandas verborum rixas longo assiduoque prompti ac triti usu sunt. Servi autem Dei, etsi congressibus disputationum inexercitati sint; abundè tamen inspiratâ divinitûs Notitiâ, & Dei gratiâ, ad benè agendum instruuntur.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Ὥσπερ ἀμήχανον ὀφθαλμῶν ἄνευ καὶ γλώττης, ὤτων τε καὶ ποδῶν βλέπειν ἢ λέγειν, ἀκούειν ἢ περιπατεῖν· οὕτως ἐπίσης ἀδύνατον ἄνευ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκεῖθεν διδομένης ἐνεργείας, μυστηρίων κοινωνῆσαι θείων, καὶ εἰδέναι Θεοῦ σοφίαν, ἢ κατὰ πνεῦμα πλουτεῖν· οἱ μὲν γὰρ σοφοὶ τῶν ἑλλήνων ἐν λόγοις ἀσκοῦνται, καὶ πρὸς λογομαχίας ἐκθύμως ἠσχόληνται· οἱ δὲ τοῦ Θεοῦ δοῦλοι, κἂν ἀνωμίλητοι λόγων ὦσιν· ἀλλ' οὖν θείᾳ γνώσει καὶ Θεοῦ χάριτι καταρτίζονται.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Πείθομαι λέγων φησὶν ὅτι καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις τοῖς Ἀποστόλοις τοῦ ἀγαθοῦ Παρακλήτου πεπληρωμένοις, οὐδὲ μὲν καθαρῶς ὑπῆρχε φροντίδων ἀνεῖσθαι· ἀλλὰ πρὸς τῇ ἀγαλλιάσει καὶ ἀῤῥήτῳ χαρᾷ, καὶ φόβος τις εἵπετο ἐξ αὐτῆς δήπου τῆς χάριτος, οὐχὶ τοῦ τῆς κακίας μέρους ἔχοντας ἀφορμάς· αὐτὴ γὰρ ἡ χάρις ἐν ἀσφαλεῖ τὰ ἐκείνων ἐτίθει τοῦ μηδὲ πρὸς μικρὸν ἐκβῆναι τοῦ καλῶς ἔχοντος· καὶ ὥσπερ τι παιδίον μικρᾷ ψηφίδι τεῖχος βεβληκὸς οὐδὲν ἤνυσεν· ἢ ὡς τι βέλος ἀσθενὲς θώρακα ἰσχυρὸν ἥκιστα ἂν βλάψῃ, οὕτω δὴ καὶ μέρος τι τῆς κακίας προσβάλλον αὐτοῖς ἄπρακτόν τε καὶ μάταιον ἀπηλέγχετο· ἅτε τῇ τοῦ Χριστοῦ δυνάμει καλῶς φραξαμένοις· πλὴν ἀλλὰ καὶ τελείοις οὖσιν ἡ τῆς αὐτεξουσίου ἐλευθερία παρῆν, καὶ οὐχ ὡς τινες ἀνοήτως φασίν, ὅτι μετὰ χάριν τὸ ἀπὸ τῶν φροντίδων λύσις καὶ ἄνεσις· ζητεῖ γὰρ ὁ Κύριος κἂν τοῖς τελείοις τὸ θέλημα τῆς ψυχῆς εἰς ὑπακοὴν τοῦ πνεύματος, ὡς συμβῆναι ταῦτα ἀλλήλοις· λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος· τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε.

CAPVT XVI.

Audeo dicere; ne ipsis quidem illis Sancto Paracleto repletis Apostolis, prorsùs omni liberam solicitudine adfuisse de salute, tamquam extra quamlibet aleam positâ, securitatem: sed illi quâ fruebantur, internæ lætitiæ, ineffabilique gaudio, submixtum nescio quid se inseruisse timoris; ab ipsâ videlicet, quâ redundabant, inspirati gratiâ; ex eoque nascentis, quòd sibi essent fibrarum malæ radicis nondum sibi stirpitùs evulsarum omnium conscij. Quamquam enim ipsa præsens Gratia in tuto res ipsorum ponens, haud sinebat vel ad minimum excedere à recto. Atque ut Puerulus parvo calculo in murum solidum conjecto nullam ei labem infert: aut jaculum hebes languidâ emissum manu, loricam impenetrabilis è ferro laminæ, cui forte impingitur, pulsat innoxiè: sic Pars illa reliqua malitiæ adhuc in iis residens, si quos succussus rebellionis attentaret, vanos omnes & irritos conatus ejus, constans ipsorum in officio perseverantia monstrabat: quòd illos nimirum Christi virtus tutissimè undecumque munivisset. Cæte-

rùm quantumlibet Perfectis, libertas tamen arbitrij in utrumvis versatilis inerat. Non enim verum est quod Quidam inscitè garriunt: post acceptam gratiam nihil adepto, nisi laxationem omnis solicitudinis, & supinam restare securitatem. Requirit enim Dominus in Perfectis quoque voluntatem Animæ sui dominam in obsequium Spiritûs electione sese liberâ flectentem: ut causarum duarum variè in unum tendentes actiones aptè invicem consentiant. Quò traxerim equidem dictum Apostoli: *Spiritum nolite extinguere.* 1. Thess. v. 19.

CAP. XVII. — ΚΕΦ. ΙΖ.

Simplici nomenclatione designare Res, obvium cuivis & factu pronum est. Facile quippe omni homini est dicere: hoc quod videt, (dicamus panem exempli gratia) ex frumento esse compactum: quo autem modo quâve arte tota ejus temperatio & coctio administrata fuerit, singillatim exponere, haud quivis queat. Soli enim id norunt quos experientes usus Panificij reddidit. Ad hunc igitur modum cuilibet in promptu est, de Apathiâ & Perfectione, vulgaria & in medium exposita differere: experientiâ verò capessere negotium, via Sola intelligendi rem est & comprehendendi totam methodum rationemque Perfectionis.

Τὸ μὲν ἁπλῷ λόγῳ παραδιδόναι τὰ πράγματα πρόχειρόν τι καὶ εὐπετές· ῥᾴδιον γὰρ τῷ παντὶ λέγειν τὸν ἄρτον τοῦτον, ὑποδείγματος δὲ λόγῳ φαμὲν, ἀπὸ σίτου γεγενῆσθαι· τὴν μέντοι κατὰ μέρος αὐτοῦ κατασκευὴν ἐκθέσθαι, οὐ τοῦ παντὸς γνῶναι· ἀλλὰ μόνων ἐστὶ τῶν πεπειραμένων· οὕτω γοῦν καὶ τὸ μὲν ἁπλῶς περὶ ἀπαθείας λέγειν τε καὶ τελειότητος εὐπετές τε καὶ εὐχερές· τὸ δὲ πείρᾳ τὸ πρᾶγμα παραλαβεῖν, τοῦτό ἐστι τῷ ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ καταλαβεῖν εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς τελειότητος.

CAP. XVIII. — ΚΕΦ. ΙΗ.

Quicumque de Spirituali Doctrinâ, citrà gustûs conscien-

Ὅσοι λόγους πνευματικοὺς γεύσεώς τε καὶ πείρας ἐκτὸς φθέγγονται,

γονται, τούτους ἐοικέναι φημὶ ἀνθρώπῳ θέρους ὥρᾳ μεσημβρίας ἀκριβοῦς ἱσταμένης πεδίον ἐρημόν τι καὶ ἄνυδρον διιόντι· εἶτα ὑπὸ πολλῆς καὶ φλογώδους τῆς δίψης κατὰ νοῦν αὐτοῦ ὑπογράφοντι πηγήν τινα ψυχρὰν ἐγγὺς οὖσαν γλυκύ τε καὶ διειδὲς ὕδωρ ἔχουσαν, καὶ αὐτοῦ οὐδενὸς εἴργοντος ἀπολαύοντι κατὰ κόρον· ἢ ἀνθρώπῳ μέλιτος μὲν οὐδὲ βραχὺ γευσαμένῳ· ἑτέροις δὲ ὅπως ἔχει γλυκύτητος πειρωμένῳ διασαφεῖν· τοιοῦτοι γὰρ ἀληθῶς ὅσοι μὴ ἔργῳ καὶ πληροφορίᾳ τῇ ἑαυτῶν τὰ περὶ τελειότητός τε καὶ ἁγιασμοῦ καὶ ἀπαθείας παραλαβόντες ἑτέροις εἰσηγεῖσθαι θέλονται· καὶ γὰρ εἰ δώῃ Θεὸς μικράν τινα τῶν παρ' αὐτοῖς λεγομένων λαβεῖν αἴσθησιν, εἴσονται πάντως ὅτι μὴ κατὰ τὴν ἐκείνων εἰσήγησιν· ἀλλὰ πολλῷ τῷ διαφέροντι τὰ τῆς ἀληθείας ἔχει καὶ τῶν πραγμάτων·

tiam proprij, experientiæque tractatarum rerum intimam memoriam, disputant: Eos ajo ego esse similes Homini, per æstatem, vapore Solis meridiani cuncta latè torrente, per campum desertum aridumque transeunti: atque in sitis sensu, quâ flagrantissimâ torquetur, animo sibi ad vanum solatium fingenti fontem gelidum proximè fluentis aquæ dulcis & crystallinæ, quâ & se imaginatur, ad satietatem, nullo prohibente prolui. Eundem Homini comparo qui cum mel omninò numquam in vitâ gustarit: tamen aliis declarare longâ & accuratâ dictione conatur, quanta qualisque sit mellis suavitas. Tales profectò sunt quicumque usu & intimo in seipsis experimento eorum quæ ad Perfectionem, sanctificationem & perturbationum plenam abolitionem pertinent, non ante præparati, Alios de his docere differendo volunt. Etenim si dederit his Deus, ut vel exiguum aliquem horum, quæ inexperti prædicant, sensum percipiant, tunc demùm clarè intelligent, quanto intervallo veritas ipsa rerum distet ab isto quod ipsi excogitando sibi formaverunt, ejus simulacro.

ΚΕΦ. ΙΘ.

Τὸ μὲν εὐαγγέλιον, φησὶν, ἀποφαντικῶς διακελεύεται πάντα

CAPVT XIX.

Evangelium quidem disertè præcipit omni Homini, hoc non

agere; hoc agere: si velit amicus fieri amantis Homines Regis. Mat. v. 39. Ait enim: *Ne irascaris, ne concupiscas: si quis te percusserit in dexteram maxillam præbe illi & alteram.* At Apostolus distinctè ac minutatim exequens partes singulas rerum præceptarũ; quâ sensim ratione administrari oporteat, Purgationis opus, cum patientiâ nimirum & longanimitate, sigillatim edocet. primùm quidem lacte pascens, ut incapaces cibi solidioris, infantes; deinde promovens in augmentum; postremò ad Perfectionem perducens. Hanc Evangelicæ Apostolicæque differentiam doctrinæ hoc exemplum declarat. Evangelium quidem perfectam ex lanâ exhiberi tunicam mandat. Apostolus autem distinctè insuper tradit, quâ methodo pectendum, ducendum in fila rude vellus sit; quâ inde texendus arte pannus, quo scindendus & suendus modo, ut apta ex his tandem & speciosa existat vestis.

ἄνθρωπον· τὸ δὲ μὴ ποιεῖν, ἢ ποιεῖν, ὥστε φίλον γενέσθαι τῷ φιλανθρώπῳ βασιλεῖ· μὴ ὀργισθῇς γάρ φησι, μὴ ἐπιθυμήσῃς· ἐάν τίς σε ῥαπίσῃ εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· ὁ δὲ Ἀπόστολος κατὰ πόδα τῶν τεταγμένων ἐλθών, καὶ ὅπως χρὴ κατὰ μικρὸν γενέσθαι τὸ τῆς καθάρσεως ἔργον, ὅτι μετ' ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας, ἐκπαιδεύει· πρῶτον μὲν γαλακτοτροφῶν ὡς νηπίους· εἶτα φέρων εἰς αὔξησιν; καὶ αὖθις εἰς τελειότητα· οἷον, ὡς ἐν παραδείγματι φάναι, τὸ μὲν εὐαγγέλιον· τέλειος ἐξ ἐρίου εἶπε γενέσθω χιτών· ὁ δὲ Ἀπόστολος, καὶ πῶς δεῖ ξαίνεσθαι τοῦτο, ὑφαίνεσθαί τε καὶ κατασκευάζεσθαι τὸν χιτῶνα καλῶς διεσάφησεν.

CAPUT XX.

Sunt quidam à Fornicatione quidem apparente, à Furto, ab Avaritiâ, similibusque abstinentes delictis: ac propterea seipsos accensentes Sanctis: à cujus tamen veritate appellationis longo absunt intervallo. Habitat enim in mentę ac sen-

ΚΕΦ. Κ.

Εἰσί τινες πορνείας μὲν τῆς φαινομένης καὶ κλοπῆς καὶ πλεονεξίας καὶ τῶν ὁμοίων ἀπεχόμενοι μοχθηρῶν· καὶ κατὰ τοῦτο ἑαυτοὺς ἐγκρίνοντες τοῖς ἁγίοις· πολλοῦ δὲ δέουσι τῶν πραγμάτων γίνεσθαι καὶ τῆς ἀληθείας· οἰκουρεῖ γὰρ ἐν τῷ νῷ τούτων ἡ κακία πολλάκις, ζῇ τε καὶ ἕρπει,

καὶ ὕπω ἀπολιπῶσα τούτους ὤχετο· ἅγιος δ᾽ ἐστιν ὁ ἀγιασθεὶς καὶ τὸν ἔσω τέλεον διακαθαρθεὶς ἄνθρωπον· καὶ γάρ τις τῶν ἀδελφῶν ἀδελφοῖς τισι συνευχόμενος πρὸς τῆς θείας ἐξηχμαλωτίσθη δυνάμεως, καὶ ἁρπαγεὶς εἶδε τὴν ἄνω πόλιν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰς ἐκεῖ φωτεινὰς οἰκίας, καὶ φῶς ἄπειρον καὶ ἀπόῤῥητον· ἤκουσέ τε φωνῆς λεγούσης, τοῦτον εἶναι τὸν τόπον τῆς τῶν δικαίων ἀναπαύσεως· εἶτα φυσιωθεὶς καὶ μεγάλα περὶ ἑαυτοῦ οἰηθεὶς βάθει κατέπεσεν ἁμαρτίας, καὶ πολλοῖς ὕστερον ἑάλω κακοῖς· εἰ οὖν οὗτος οὕτως πῶς γε τῷ τυχόντι δυνατὸν λέγειν· ὡς ἐπεὶ νηστεύω, καὶ ξενιτεύω, ψωμίζω τε τὰ ὑπάρχοντα, καὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων ἐφυλαξάμην κακῶν, οὐδέν ἐστι τὸ λειπόμενον ἅγιον κἀμὲ εἶναι· καὶ γὰρ οὐχ ἡ τῶν φαινομένων κακῶν ἀποχὴ τελείωσίς ἐστιν, ὥσπερ εἴρηται· ἀλλ᾽ ἡ κατὰ διάνοιαν κάθαρσις, αὕτη τελεία.

ſibus ipſorum Malitia ſæpe; vivit & ſerpit, necdum iis planè relictis foràs profecta. Sanctus porrò is demum eſt qui verè intimè, integreque Sanctificatus eſt interiorem ſuum perfectè purgatū habens hominem. Etenim aliquis Fratrum, unà ſimul cum aliis quibuſdam Fratribus orans, divinâ captivatus vi, & raptus, vidit ſupernam Civitatem Ieruſalem, & lucidas, quæ illic ſunt, domos, & lucem immenſam atque ineffabilem. Audiit quoque vocem dicentem: hunc eſſe locum Iuſtorum requiei: deinde inflatus & magna de ſe præſumens, in grave incidit peccatum, & multis conſequenter implicatus eſt malis. Si ergo hic tam fœdè lapſus eſt, Poterit ne è vulgo aliquis Deo ſervientium dicere: quandoquidem jejuno, & peregrè dego, & facultates meas diſpertior; prætereaque à ſuprà memoratis cuſtodivi me malis, nihil profectò deeſt quo minus Ego quoque Sanctus ſim? Etenim non, ab apparentibus malis abſtinentia, Perfectio eſt, ut dixi: ſed mentis Purgatio; eaque perfecta.

ΚΕΦ. ΚΑ.

CAPVT XXI.

Εἴσελθε φησιν ὁ ταῦτα ὑπολαμβάνων διὰ τῆς τῶν λογισμῶν σου ἐπιστασίας πρὸς τὴν αἰχμαλω-

Hæc qui reputas, ingredere, ajo, per attentam in cogitationes tuas vigiliam, penitùs intra

captivam tuam & ſervam peccati mentem: & vide illum adhuc infra cogitationes ipſas, in imis, quæ dicuntur, Animæ penetralibus tuæ nidulantem Anguem; interficientemque te: ſuo inficiendis veneno primariis Animæ tuæ membris. Abyſſus enim verè inſcrutabilis cor eſt. Si ergo hunc occidiſti; ſi quantum erat in te iniquitatis, totum expurgaſti; & peccatum ejeciſti, Gloriare in Deo de Puritate. Sin minùs, humiliatus, uti Egenus & peccator adhuc, accede ad Chriſtum, pro occultis tuis, orans. Apparet enim univerſam tam veteris quàm novi Fœderis Scripturam ad puritatem præcipuè referri. quippe cum omni Homini tam Iudæo, quàm Græco, in primis expetibilis Puritas ſit: quamquam eadem cunctis haud adeò adeptu facilis, & votis contigua. pertingere autem ad iſtam cordis munditiam, ajo neminem aliter, quam per Ieſum ſolum poſſe. Ipſe enim ſubſtantialis verè veritas eſt; abſque quali veritate impoſſibile eſt, aut noſſe veritatem, aut ſalutem aſſequi.

τόν σου καὶ δοῦλον τῆς ἁμαρτίας νοῦν· καὶ ἴδε τὸν ἔτι τούτου κατώτερον καὶ βαθύτερον σοῦ τῶν λογισμῶν τὸν εἰς τὰ λεγόμενα τῆς ψυχῆς σου ταμιεῖα ἐμφωλεύοντα ὄφιν καὶ ἀναιροῦντά σε διὰ τῶν καιριωτάτων τῆς ψυχῆς σου μελῶν· ἄβυσσος γὰρ ἀκατάληπτος ἀληθῶς ἡ καρδία· εἰ οὖν τοῦτον ἀνεῖλες, εἰ τὴν ἀνομίαν τὴν ἐν σοὶ πᾶσαν ἐξεκάθηρας, καὶ τὴν ἁμαρτίαν ἐκβέβληκας, καύχησαι περὶ καθαρότητος, ἐν Θεῷ· εἰ δ' οὖν ἀλλὰ ταπεινωθεὶς, ὡς ἐνδεής τε καὶ ἁμαρτωλὸς ἔτι, πρόσελθε ὑπὲρ τῶν κρυφίων σου δεόμενος τοῦ Χριστοῦ· πᾶσα γὰρ παλαιὰ καὶ νέα γραφὴ περὶ καθαρότητος φαίνεται διαλεγομένη, καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ καὶ Ἰουδαίῳ καὶ Ἕλληνι ἐπέραστα τὰ τῆς καθαρότητος, κἂν μὴ πᾶσιν ἀνύσιμα· γενέσθαι δὲ ταύτην τὴν τῆς καρδίας φημὶ καθαρότητα, οὐ δυνατὸν ἄλλως ὅτι μὴ διὰ Ἰησοῦ μόνου· αὐτὸς γὰρ ἡ ἐνυπόστατός ἐστι καὶ ὄντως ἀλήθεια· καὶ δίχα ταύτης τῆς ἀληθείας ἀμήχανον ἢ ἀλήθειαν γνῶναι, ἢ σωτηρίας ἐπιτυχεῖν.

OPUSCULUM VII.

Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Περὶ ἀγάπης· Λόγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Ὥσπερ, ἐν τοῖς φαινομένοις τύποις τῷ ἐκτὸς ἀπετάξω ἀνθρώπῳ, ἐψώμισάς τε τὰ ὄντα καὶ διεσκόρπισας, οὕτως ἀποτάξασθαί σε τῶν ἠθῶν περιλήψεσι χρή, καὶ εἰ σοφίαν ἔμαθες σαρκικὴν ἢ γνῶσιν πραγμάτων, ἀρνήσαι ταύτην· εἰ δικαιώμασι πέποιθας σαρκικοῖς, ἀπόστηθι τούτων, ταπεινῶν σεαυτὸν καὶ κατασμικρύνων· οὕτω γὰρ καὶ δυνήσῃ τῇ τοῦ κηρύγματος μωρίᾳ μαθητευθῆναι· ἐν ταύτῃ δὲ τὴν ἀληθινὴν εὑρήσεις σοφίαν, οὐκ ἐν λόγοις κεκομψευμέ-

S. P. N.

MACARII MAGNI

De Caritate. Liber.

CAPVT I.

SICUT in hisce apparentibus exteriori homini renunciasti, erogasti & distribuisti res tuas: sic & renunciare te præoccupationibus pravis circa res Morum oportet: Et, si sapientiam didicisti carnalem, aut cognitionem es usu adeptus negotiorum Mundi, & hanc abdica. Si justificationibus carnalibus, confidis, ab his quoque absiste, humilians te ipsum & in parvum

1.Cor.1.21. contrahens. Sic enim *stultitiæ Prædicationis* Paulo memoratæ percipere Doctrinam poteris. In hâc autem veram invenies sapientiam; non in sermonibus exquisitè ornatis, sed in Crucis virtute. His actuatus & quasi elaboratus, transcribêris in sortem & accensebere albo eorum qui dignati sunt acquisitio-
1.Cor.1.18. ne ac possessione virtutis Crucis. *Crux enim Christi*, ait Paulus, *Iudæis quidem scandalum; Gentibus autem stultitia. Nobis vero qui salvamur, Dei virtus & Dei sapientia.*

τοις, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ σταυροῦ δυνάμει· τοῦτοις ἐνεργούμενος ἐναποστάσει τοῖς καταξιωθεῖσι ταύτην κτήσασθαι· ὁ γὰρ σταυρός, φησὶν ὁ Παῦλος, τοῦ Χριστοῦ τοῖς μὲν Ἰουδαίοις σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρία· ἡμῖν δὲ τοῖς σωζομένοις Θεοῦ δύναμις, καὶ Θεοῦ σοφία.

CAPUT II.

Etiamsi acceperis gustum è Cœlo; etsi particeps sis factus sapientiæ illius, & requiem habueris in Animâ tuâ; neque sic extollaris: neque quasi jam perveneris, & omnem comprehenderis veritatem, arroganti apud te confidentiâ in-
1. Cor. 8. iv. tumesce. Ne & tu audias: *Iam saturati estis: jam divites facti estis. sine nobis regnatis: & utinam regnetis, ut & nos vobiscum regnemus.* Sed etsi gustaveris: te tamquam nondum Christianismum attigeris, esse reputa. Neque hoc superficiariè præ te feras velim: sed ut penitùs insitum semper, ac intimè sancitum profundâ persuasione mentis ex vero conscientiæ sensu profitearis.

ΚΕΦ. Β.

Εἰ καὶ ἔλαβες φησὶ γεῦσιν ἐξ οὐρανοῦ, εἰ καὶ μετέσχες ἐκείνης τῆς σοφίας, καὶ ἀνάπαυσιν ἔχεις ἐν τῇ ψυχῇ σου, μηδ' οὕτως ἐπαίρου, καὶ μὴ ὡς ἐφθακὼς ἤδη καὶ πᾶσαν καταλαβὼν τὴν ἀλήθειαν τεθαῤῥηκὼς ἔσο· μὴ καὶ σὺ ἀκούσῃς· ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ, ἤδη πεπλουτήκατε· χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε, καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν· ἀλλὰ καὶ γευσάμενος, ὡς μήπω τοῦ χριστιανισμοῦ ἁψάμενος εἶναι νόμιζε· καὶ μὴ ἐξ ἐπιπολῆς ἔστω τοῦτό σοι, ἀλλ' ὡς ἐμπεφυτευμένον διαπαντὸς καὶ κεκυρωμένον τῇ διανοίᾳ σου.

ΚΕΦ. Γ.

Ὥσπερ τις φιλόπλουτος, κἂν μυρία συναγαγὼν χρήματα, οὐχ ὑπὸ διακορῆς γίνεται, μᾶλλον δὲ ἐπιθυμίας· ἢ καθάπερ τις πόματος ἡδυτάτου πρὸ τοῦ κόρου διαρπασθεὶς τὴν δίψαν μᾶλλον ἐξέκαυσεν· οὕτω δὴ καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ γεῦσις παντὸς οἶδε κόρου καταχαυχᾶσθαι· ἀλλὰ καὶ ὅσῳ πλουτεῖ τις τοῦτον τὸν πλοῦτον, πένητα ἑαυτὸν εἶναι κατανοεῖ· οἱ τοιοῦτοι χριστιανοὶ οὐκ ἔχουσι παρ' ἑαυτοῖς τιμίαν τὴν ἰδίαν ψυχήν· ἀλλ' ὥς τινες τῶν ἀκριβῶς ἐξουδενωμένων παρὰ Θεῷ διάκεινται· δούλους τε πάντων ἀνθρώπων ἑαυτοὺς εἶναι λογίζονται· ἐπὶ ταύτῃ πολλὰ χαίρει Κύριος καὶ ἐπαναπαύεται τῇ ψυχῇ, διὰ τὴν ἑαυτῆς ταπείνωσιν· εἰ οὖν καὶ ἔχει τίς τι, μὴ παρὰ τοῦτο οἰηθῇ εἶναί τι ἢ ἔχειν· ἡ γὰρ οἴησις βδέλυγμα Κυρίῳ· καὶ αὕτη ἀπ' ἀρχῆς ἐκβέβληκε τοῦ παραδείσου τὸν ἄνθρωπον, ἀκούσαντα ὅτι ὡς Θεοὶ ἔσεσθε, καὶ τῇ ἐλπίδι ταύτῃ τῇ ματαίᾳ ἐπιθαρρήσαντα· κατάμαθε πῶς ὁ Θεός σου καὶ βασιλεύς, ἀλλὰ καὶ Θεοῦ υἱὸς, ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών· πῶς ἐπτώχευσε, πῶς τοῖς ἀτίμοις συνελογίσθη, πῶς πέπονθεν· εἰ γὰρ καὶ ὁ Θεὸς οὗτος, ὁ αἵματι καὶ σαρκὶ συνεστηκὼς ἄνθρωπος, ὁ γῆ καὶ σποδὸς, οἴμοι, καὶ τὸ παρά-

CAP. III.

Vt Avarus quiſpiam. etſi pecuniam congeſſerit innumerabilem, haud contentus eſt tamen, aut finem deſiderandi plura facit: Aut qui à guſtatu potionis dulciſſimæ ante ſatietatem depulſus eſt, ſitim magis accendit: ſic acceptus de Deo guſtus, omni ſolet eſſe ſatietatis faſtidio ſuperior. imo quanto quis magis iſtiuſmodi divitiis abundat, tantò perſuaſum habet certiùs pauperem eſſe ſe. Tales Chriſtiani non habent in æſtimatione ſuâ pretioſam Animam propriam: ſed velut quidam homunculi prorſus nihili, ſic ſe coràm Deo dejectos tenent: ſervoſque omnium Hominum ſeipſos reputant. De tali valde gaudet Deus, & in eâ ſuaviter requieſcit Animâ, ejus humilitate delectatus ſi ergo aliquid ſe habere quiſpiam ſentit, ne propterea infletur, exiſtimans, eſſe aut habere ſe aliquid. Nam arrogans confidentia abominatio eſt Domino. & hæc à principio ejecit Paradiſo Hominem: is enim cum audiſſet: *Eritis ſicut dy* Gen iii. concepit illam inſanam ſpem,

& ex eâ in dementem istam; ob quam periit, intumuit sui fiduciam. Considera quomodo Deus tuus & Rex tuus, sed
Philipp. ij. 3. & Dei filius, *Seipsum exinanivit formam servi accipiens.* Quomodo pauper factus est, quomodo cum inhonoratis est reputatus, quomodo passus est. Si autem ille cum Deus esset talia ultro subiit: Tu homuncio concretus carne & sanguine; Tu terra & cinis, heu me! Tu nullam ex te boni particulam omninò habens; sed totus quantus es ex immunditiâ conflatus, altum sapis, gloriaris & te ostentas? Quin tu, si quidem sapis, ex eo ipso quod accepisti ansam deprimendi te potiùs capies: humiliter confitens: meum hoc non est; ab alio accepi: & cum ipsi videbitur prorsùs auferet à me id quod dedit. Sic omne quidem bonum Domino, malum autem tuæ ipsius adscribe infirmitati.

παν ἀγαθοῦ μὴ μεταλαβών, ἀλλ' ἀκαθαρσία ὤν, μέγα φρονεῖς καὶ ἀλαζονεύῃ; σὺ δὲ ἀλλ' εἴπερ εἶ συνετός, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τούτου μᾶλλον οὗπερ εἴληφας ἐκ Θεοῦ, οὐκ ἐμὸν λέγε τοῦτο τὸ χρῆμα· παρ' ἑτέρου τοῦτο ἔχω λαβών· καὶ δόξαν αὐτοῦ, πάντως ἀφαιρεῖται τὸ δοθὲν ἀπ' ἐμοῦ· οὕτω μὲν πᾶν ἀγαθὸν τῷ Κυρίῳ· τὸ δὲ κακὸν τῇ σεαυτοῦ ἐπίγραφε ἀσθενείᾳ.

CAP. IV.

II. Cor. iv. 7. Quem ait Apostolus *Thesaurum se habere in vasis fictilibus*, sanctificativam existima Spiritûs virtutem, quam adhuc in carne superstes meruit accipere. Etenim alibi rursus idem
I. Cor. j. 30. dicit: *Qui factus est nobis sapientia à Deo, & justitia & sanctificatio, & redemptio.* Qui igitur invenit & apud se habet cœlestem hunc Spiritûs Thesaurum, omnem justitiam mandatorum, omnem operationem

ΚΕΦ. Δ.

Ὅνπερ φησὶν ὁ Ἀπόστολος θησαυρὸν ἐν ὀστρακίνοις ἔχειν τοῖς σκεύεσι, τὴν ἁγιαστικὴν οἶμαι τοῦ πνεύματος δύναμιν, ἣν ἔτι τῇ σαρκὶ περιὼν ἄξιος κατέστη λαβεῖν· καὶ γάρ που πάλιν φησὶν ὁ αὐτός· ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς, καὶ ἀπολύτρωσις· ὁ γοῦν εὑρὼν καὶ παρ' ἑαυτῷ ἔχων τὸν ἐπουράνιον τοῦτον τοῦ πνεύματος θησαυρὸν, πᾶσαν δικαιοσύνην ἐντολῶν, πᾶσαν τὴν τῶν ἐντολῶν ἐργασίαν οὐ καθαρῶς μόνον καὶ ἀμωμήτως,

μήτως, ἀλλὰ καὶ πόνων ἐκτὸς καὶ καμάτων ἀνύειν δύναται· ὅπερ ἀπορῆτον πρότερον πολλοῦ γε καὶ ἔδει ποιεῖν· καὶ γὰρ οὐδὲ δύναταί τις κἂν βούληται τὸν καρπὸν τοῦ πνεύματος ἀληθινῶς γεωργῆσαι πρὸ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος μεταλήψεως· πλὴν ἀλλὰ καὶ βιαζέσθω πᾶς τις ἑαυτὸν ἑκάστοτε δι᾽ ὑπομονῆς τρέχων καὶ πίστεως, καὶ θερμῶς τοῦ Χριστοῦ δεέσθω, ὥστε τοῦ θησαυροῦ τοῦδε τοῦ ἐπουρανίου ἐπιτυχεῖν· καὶ τότε πᾶσαν δικαιοσύνην ἐν αὐτῷ τε καὶ δι᾽ αὐτοῦ ποιεῖν δύναται καθαρῶς καὶ τελείως, ἀμόχθως τέ φημι καὶ ἀταλαιπώρως.

præscriptam, non purè solùm & irreprehensibiliter, sed etiam sine labore & ærumnâ potest exequi: quod antea citrà sudorem & durum conatum, facere, multum aberat quin posset. Neque enim valet quis, quantumvis velit, fructum Spiritûs verè ac prout oportet excolere, ante perceptionem boni Spiritùs. Itaque vim sibi, decet, quivis inferat, subinde per patientiam currens & fidem, ac ferventer Christum oret, ut Thesaurum istum Cœlestem queat assequi. quem cum obtinuerit, omnem justitiam in ipso & per ipsum præstare poterit purè ac perfectè; sine labore, inquam, & ærumnâ.

ΚΕΦ. Ε.

Οἱ τὸν θεῖον πλοῦτον τοῦ πνεύματος ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες, ἐπειδάν τισι κοινωνῶσι λόγων πνευματικῶν, τοῦ ἰδίου ὥσπερ ἐκβάλλοντες θησαυροῦ τοῖς οἷς μεταδιδῶσιν· ὅσοι δὲ τὸν πλοῦτον ἐν μυχοῖς καρδίας οὐκ ἐθησαύρισαν, ἐξ οὗ θείων ἐνθυμημάτων καὶ μυστηρίων, λόγων τε ὑπερβαινόντων βρύει ἀγαθωσύνη· ἀπανθισάμενοί τινα μόνον ἐξ ἑκατέρας γραφῆς ἐπ᾽ ἄκρας τῆς γλώσσης φέρουσιν, ἢ καὶ ἀνδρῶν πνευματικῶν ἀκουσταὶ γενόμενοι τοῖς τούτων λόγοις ἐπικομπάζουσιν ὡς ἴδια τὰ ἐκείνων

CAPVT V.

Qui divinas divitas Spiritûs in seipsis habent, quando cum aliquibus miscent Spirituales Sermones, eas quasi promentes è proprio Thesauro, iis quibuscum conversantur communicant. Qui vero instiusmodi opes non recondiderunt in penetralibus Cordis: ex quo, si dilatum è Cœlo esset, divinorum felix copia sensuum, mysteriorumque & Doctrinarum Naturæ captum excedentium præstantia redundaret; sed de-

florata solum quædam è libris utriusque Testamenti, summâ in linguâ ferunt; aut Auditores facti Spiritualium virorum eorum doctrinâ se ostentant, quæ ab iis perceperunt tamquam sua proferentes, & partûs sibi subjicientes alienos. Hi sanè Aliis quidem facilem & immunem præbent, eorum quæ dicunt fruitionem; ipsi vero post dictionem reperiuntur mendicis similes. Quippe cum ad suum quæque verum autorem, quæ ipsi falsò pro suis venditarunt, sponte quasi suâ redeant: ipsis in egestate domesticâ relictis, ut pote qui Thesaurum non possideant proprium: quem si haberent, possent, se quidem primùm ipsos oblectare, aliisque deinde, unde juvarentur, impertire. Propterea quærere primùm debemus à Deo nobis veras divitias quibus ubi erimus instructi,

προτείνοντες, καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις τόκοις ὑποβαλλόμενοι· οὗτοι μὲν τοῖς ἄλλοις ἄπονον παρέχον τῶν εἰρημένων ἀπόλαυσιν· αὐτοὶ δὲ μετὰ τὴν διάλεξιν πτωχοῖς εὑρέθησαν ἐοικότες· ἅτε τῶν μὲν λόγων ἑκάστου, καθαπερεὶ πρὸς τὰ ἴδια, τὴν ἀφ' ὧν ἐλήφθη ἐπανελθόντος· ἐκείνων δὲ μὴ κεκτημένων ἴδιον θησαυρὸν, ἀφ' οὗπερ δυνατῶς εἶχον πρῶτους τε αὐτοὺς εὐφραίνειν, καὶ τοὺς ἄλλους κατὰ μετάδοσιν ὠφελεῖν· διὰ τοῦτο ζητητέον πρῶτον παρὰ Θεοῦ πλοῦτον τὸν ἀληθινὸν τοῦτον εἰσοικίσασθαι· τότε ῥᾴδιον ἡμῖν ἔσται καὶ ἑτέρους δύνασθαι ὠφελεῖν, καὶ λόγων πνευματικῶν καὶ μυστηρίων αὐτοῖς μεταδιδόναι. οὕτω γὰρ ηὐδόκησεν ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης παντὶ τῷ πεπιστευκότι ἐγκατοικῆσαι· καὶ γὰρ, ὁ ἀγαπῶν, φησὶν, ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρός μου· καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν· καὶ ἐν ἄλλοις· ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν.

facilè poterimus prodesse aliis comunicando ipsis doctrinas Spirituales & mysteria. Sic enim complacuit divinæ Bonitati, habitare in quolibet qui crediderit, etenim, *qui diligit me* inquit, *diligetur à Patre meo & ego diligam eum & manifestabo ei meipsum.* Et alibi: *Ego & Pater veniemus & mansionem apud eum faciemus.*

Ioan. xiv. 20.

Ib. v. 23.

ΚΕΦ. ϛ.

Οἱ τέκνα Θεοῦ γενέσθαι καταξιωθέντες, καὶ τὸν Χριστὸν ἐν ἑαυτοῖς ἐλλάμποντα ἔχοντες, ἐν ποικίλοις καὶ διαφόροις τοῦ πνεύματος διέπονται τρόποις· καὶ ἐν τῷ ἀφανεῖ τῆς καρδίας ὑπὸ τῆς χάριτος περιθάλπονται· οὐδὲν δὲ οἷον καί τινας τῶν κατὰ κόσμον φαινομένων ἀπολαύσεων εἰς μέσον παραγαγεῖν πρὸς εἰκασίαν τῶν ἐν τῇ ψυχῇ θείων διαγωγῶν τῆς χάριτος· ἔστι γὰρ ὅτε γίνονται καθάπερ τινὶ βασιλικῷ δείπνῳ ἐνευφραινόμενοι καὶ ἀγαλλιῶντες ἄφραστόν τινα καὶ ἄρατον ἀγαλλίασιν· καὶ νῦν μὲν ὡς νύμφη τῷ νυμφίῳ πνευματικῶς συνηδόμενοι· νῦν δὲ ὡς ἀσώματοί τινες ἄγγελοι ἐπὶ τοσαύτῃ τοῦ σώματος ἐλαφρείᾳ τε καὶ κουφότητι, ὡς μηδὲ νομίζειν σῶμα περιβεβλῆσθαι· καὶ ἄλλοτε μὲν ὥσπερ τινὶ πότῳ ἐνευφραινόμενοι καὶ μεθύοντες μέθην ἄφραστον τῶν μυστηρίων τοῦ πνεύματος· ἄλλοτε δὲ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς αὐτοὺς ἔχει τῆς τῶν ἀνθρώπων ἕνεκα σωτηρίας ποτνιωμένους· ὑπὸ γὰρ τῆς θείας ἀγάπης τοῦ πνεύματος τῶν ἀνθρώπων πάντων περικαιόμενοι ὅλου τοῦ Ἀδὰμ τὸ πένθος ἀναλαμβάνουσι· καὶ ποτὲ μὲν πρὸς τοσαύτην ἀγάπην μεθ' ἡδονῆς οὐ λόγῳ ῥητῆς τοῦ πνεύματος ἐξεκαύθησαν, ὡς, εἴ γε ἦν δυνατὸν

CAPUT VI.

Qui eo dignati honore sunt ut Filij Dei fierent, & Christum in seipsis replendentem circumferrent, variis & differentibus modis à Sancto reguntur Spiritu, & in Arcano Cordis à Gratiâ demulcentur. Proderit, ni fallor, ad has Spirituales delicias utcumque declarandas Symbolis uti sensibilium in mundo, & magnum in Hominibus, qui de his audiunt, sui movere desiderium solitarum voluptatum; ut harum comparatione quædam informari queat Idea divinorum, quibus Animam Gratia recreat, favorum. Est videlicet quando Sancti videntur quibusdam velut excipi regiis epulis supra modum opiparis ac lautis; iisque jucundissimè, imo ultrà quàm exprimi dicendo queat, beatè saginari, cum fructu & & gustu exultationis intimæ inenarrabili. Et nunc quidem ut sponsa cum sponso Spiritualiter congaudentes: nunc ut incorporei quidam Angeli, in tantam extenuati crassæ cui adhærent molis agilitatem & levitatem, ut eâ quasi soluti

liberè quovis emicare videantur Aliàs velut hausto suavissimè largo poculo nectaris Cœlestis, ebietate sopiuntur mirarum ostensivâ visionum, per quam Epoptæ facti Mysteriorum Spiritûs, ea intuentur cum immensâ voluptate, quæ ne ipsi quidem referre si velint, queant. Aliquando tristibus (quod mirum) affectibus beantur. dono inquam, divino accipiunt dulces lacrymas & consolatione plenos arcanâ mœrores, quibus deplorant clades Hominum, &, quam Mortalium plerique miserrimè incurrunt, salutis æternæ jacturam. Eò usque dulcibus per Spiritū incensi flammis zeli Divini ut totum quantum est humanum genus, luctûs tenerè suavis compassione amplectantur: parati conari, genere quodam affectûs dolorem simul ingentem cum ineffabili voluptate conjungentis (cujus mirificus artifex Dei Spiritus est) parati, inquam, conari si possent, omnem prorsùs hominem, sine discrimine Boni, Mali, innocentis, scelerati, intrà suæ viscera colligere caritatis, & fovere. Nonnumquam sensum

ὅλως, πάντας ἀνθρώπους τοῖς σπλάγχνοις ἐγκολπώσασθαι τοῖς ἰδίοις, κακοῦ διαφορὰν τὸ παράπαν ἀπὸ τοῦ ἀγαθοῦ μὴ ποιούμενοι. ποτὲ δὲ τοσοῦτον ἑαυτοὺς ἐξουδένωσαν ὡς μηδένα εἶναι τῶν μετ' αὐτοὺς οἴεσθαι· ἀλλὰ πάντων ἐσχάτους ἑαυτοὺς λογίζεσθαι· καὶ νῦν μὲν ἀνεκλαλήτῳ χαρᾷ τοῦ πνεύματος κατεπόθησαν· νῦν δὲ καθάπερ τις τὴν ἰσχυρὰν βασιλικὴν λαβὼν πανοπλίαν, καὶ πρὸς πόλεμον κατελθὼν τοὺς ἐναντίους κατετροπώσατο, τὸν ἴσον καὶ οὗτοι τρόπον ὅπλοις φραξάμενοι τοῖς τοῦ πνεύματος πρὸς τοὺς ἀφανεῖς κατῆλθον ἐχθροὺς, καὶ τούτους τοῖς ποσὶν ὑπέθεντο τοῖς ἰδίοις· ἄρτι μὲν πολλή τις γαλήνη αὐτοὺς περιβάλλει καὶ ἡσυχία, εἰρήνη τε περιθάλπει, καὶ ἡδονῇ κάτοχοι γίνονται θαυμασίᾳ· ἄρτι δὲ συνέσει καὶ σοφίᾳ θείᾳ καὶ γνώσει πνεύματος ἀνεξερευνήτῳ· τοιαῦτα πρὸς τὸ τοῦ Χριστοῦ σοφίζονται. χάρις ἃ μηδὲ μία γλῶσσα δύναμις ἐξειπεῖν· ἔστι δ' ὅτε καὶ ὡς ἕνα τῶν πάντων αὐτοὺς ἀνθρώπων ὄψει φαινομένους· οὕτως ἡ θεία χάρις πολυτρόπως ἑαυτὴν ἐν τούτοις ἐξαλλάττουσα καὶ ποικίλλουσα παιδεύειν ὥσπερ καὶ γυμνάζειν βούλεται τὴν ψυχὴν, ἵνα τελείαν αὐτὴν καὶ ἄμωμον καὶ καθαρωτάτην τῷ ἐπουρανίῳ παραστήσῃ πνεύματι.

accipiunt mirabiliter ipsorum depressivum, nec non dulcem tamen; ut suaviter sentiendo fateantur, neminem esse in Mundo,

quo non ipſi ſe inferiores putent quin & poſtremos omnium eſſe atque haberi & volunt & gloriantur. Et nunc quidem inenarrabili abſorpti Spiritûs gaudio miris in mentis ſinu inundati lætitiis quieſcunt. Mox hinc experrecti, ut Imperator aliquis palmarum plurimarum, acerrimuſque bellator, raptim è brevi deſidiâ exiliens, regiâque repentè cataphractus armaturâ, Hoſtes invadit frangit, fugat, delet: pari & hi modo loricâ, galeâ, gladio, clypeo, & armis cæteris Spiritûs arreptis, inviſibiles adoriuntur inimicos, eoſque vincunt, ſternunt, conculcant pedibus. Eſt cum multa ipſos & ſereniſſima circum amplectitur Tranquillitas, requies fovet beata, pax undecumque ſecuriſſima: voluptate imis in ſenſibus delibutos prorſus mirâ. Rursùs porrò docentis in intimo arcana percipientes verba Spiritûs Magiſtri, prudentiæ, ſapientiæ, rerum inſcrutabilium notitiæ totis fluminibus infunduntur; tot, tam rara & recondita uno diſcentes momento à nihil ipſos celante Chriſti gratiâ, quæ nulla quamvis diſerta poſſet enunciare lingua. Infinduntur ipſis inter hæc longè diſſimilia tempora, egeſtatis, ariditatis, exilij: per quæ tot priùs ditati bonis, repentè cunctis ſpoliati, nihil plùs quam quivis hominum è vulgo videntur poſſidere. ſic multifariàm divina Gratia ſeipſam varians ac multipliciter transformans, Magiſterij artes ac methodos ſui miſcet: Exercere ita volens, ac diversè inſtruere Animam, ut perfectam ipſam immaculatam, puriſſimam, ſupercœleſti ſiſtat Spiritui.

ΚΕΦ. Ζ.

Τὰ εἰρημένα ταῦτα τοῦ πνεύματος ἐνεργήματα, μεγάλων μέτρων εἰσὶ, καὶ τῶν ἐγγυτάτω τῆς τελειότητος. αὗται γὰρ αἱ ποικίλαι τῆς χάριτος παρακλήσεις, διάφοροι μὲν, ἀλλ᾽ ἀδιαλείπτως αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ πνεύματος ἐνεργοῦνται, ἐνεργείας ἐνέργειαν πνεύματος διαδεχομένης ὁπότε γὰρ εἰς τὴν τελειότη-

CAPUT VII.

Hæ quas modò diximus Spiritus Operationes, in Magnis cernuntur vulgaremque menſuram excedentibus, & Perfectioni proximè admotis Animabus. Hæ ſiquidem diverſæ Conſolationes Gratiæ, differenter quidem, cæterùm indeſinenter in iis à Spiritu exercentur, Ope-

ratione operationem Spiritûs semper excipiente. Quādo enim Aliquis ad perfectionem Spiritûs pervenerit, cunctis perfectè perturbationibus purgatus, & totaliter Paracleto Spiritui per ineffabilem communionem unitus: ut pote cum ejus Anima ad eam evecta dignationem fuerit, ut Spiritus & ipsa sit, in unum cum Spiritu concreta: tunc totus lux, totus gaudium, totus requies, totus exultatio, totus caritas, totus visceralis compassio, totus Bonitas, totus Benignitas fit: & quasi absorptus immergitur in virtutes Potentiæ boni Spiritûs, sicut in abysso maris lapis aquâ undecumque comprehensus. In hunc igitur modum Tales Homines omnimodè Dei Spiritui cohærentes ipsi Christo assimilantur, virtutes Spiritûs immutabiles, in seipsis habentes; & fructus iis consentaneos cunctis exhibentes. Fieri enim nequit, ut, cum intùs ipsi inculpati & puri per Spiritum effecti sint, fructûs extrà malitiæ proferant. Sed omni ex parte per omnia fructus in iis Spiritûs elucent. Talis profectus est Spiritualis perfectionis, *plenitudinis Christi* in quam occurrere nos Apo-

τά τις τοῦ πνεύματος καταντήσειε, πάντων ἀκριβῶς τῶν παθῶν ἀποκαθαρθεὶς, καὶ ὅλως τῷ παρακλήτῳ πνεύματι διὰ τῆς ἀρρήτου κοινωνίας ἑνωθείς· ἐπειδὰν καὶ αὐτή γε ἡ ψυχὴ καταξιωθεῖσα πνεῦμα γένεσθαι, ὡς συγκραθεῖσα τῷ πνεύματι, τότε ὅλον φῶς, ὅλον χαρὰ, ὅλον ἀνάπαυσις, ὅλον ἀγαλλίασις, ὅλον ἀγάπη, ὅλον σπλάγχνα, ὅλον ἀγαθότης, καὶ χρηστότης γίνεται· καὶ οἱονεὶ καταπέποται εἰς τὰς ἀρετὰς τῆς δυνάμεως τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος, ὡς ἐν ἀβύσσῳ θαλάσσης λίθος ὕδατι πανταχόθεν περιεχόμενος· ταύτῃ τοιγαροῦν οἱ τοιοῦτοι κατὰ πάντα τρόπον τῷ τοῦ Θεοῦ πνεύματι συναφθέντες αὐτῷ τῷ Χριστῷ ἀφομοιοῦνται, τὰς ἀρετὰς τοῦ πνεύματος ἀτρέπτους παρ' ἑαυτοῖς ἔχοντες, καὶ καρποὺς τοιούτους τοῖς πᾶσιν ἐπιδεικνύμενοι· ἐπεὶ γὰρ ἔνδον ἄμωμοί τε καὶ καθαροὶ διὰ τοῦ πνεύματος ἀπηρτίσθησαν, ἀμήχανον ἔξω καρποὺς κακίας προσενεγκεῖν· ἀλλὰ πάντοτε διὰ πάντων οἱ καρποὶ τοῦ πνεύματος ἐν ἑαυτοῖς διαλάμπουσιν· αὕτη ἐστὶν ἡ προκοπὴ τῆς πνευματικῆς τελειότητος, τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἣν φθάσαι ἡμᾶς ὁ Απόστολος παραινεῖ λέγων· ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ Χριστοῦ· καὶ πάλιν· μέχρι καταντήσωμεν εἰς ἄνδρα τέλειον εἰς μέ-

τρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ.

ſtolus adhortatur dicens: *ut impleamini in omnem plenitudinem Chriſti.* Et rurſùs: *donec occuramus in virum perfectum in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti.* Eph iij. 19. & iv. 13.

ΚΕΦ. Η.

Ἔστιν ὅτε φησὶν εἰσέρχεταί τις κλῖναι γόνυ· καὶ τούτῳ ἡ καρδία μεστὴ θείας ἐνεργείας γίνεται· καὶ ἡ ψυχὴ συνευφραίνεται Κυρίῳ, καθάπερ ἤδη δεδήλωται, νύμφης τρόπον μετὰ τοῦ νυμφίου· ὁ μέγας τοῦτό φησιν Ἠσαΐας· ὃν γὰρ τρόπον εὐφραίνεται νυμφίος ἐπὶ νύμφης· οὕτως εὐφρανθήσεται Κύριος ἐπὶ σοί· ἔστι δ᾽ ὅτε συνέβη μὲν ἀσχολεῖσθαι τὸν τοιοῦτον ὅλης ἡμέρας· κατὰ δὲ μίαν ὥραν εἰς εὐχὴν ἑαυτὸν ἐπιτρέψαντα, ἁρπάζεται παρ᾽ αὐτοῦ ὁ ἔσω ἄνθρωπος, καὶ κάτοχος ἀπείρῳ βάθει τοῦ αἰῶνος ἐκείνου γίνεται· ἔχει δὲ αὐτὸ ἀπόρρητος ἡδονή, ὡς ἐκπλήττεσθαι μὲν τὸν νοῦν μετέωρον ὅλον ὄντα καὶ ἡρπαγμένον· λήθην δὲ τῷ φρενὶ ἐγγίνεσθαι τοῦ ἐπιγείου τοῦδε φρονήματος· ἅτε μεστωθέντων αὐτοῦ τῶν λογισμῶν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ εἰς ἀπέραντά τε καὶ ἀκατάληπτα πράγματα αἰχμαλώτων αὐτοῦ ἀπαχθέντων· ὡς ἐν ἐκείνῃ ὥρᾳ δὲ εὐχῆς τοῦ ἀνθρώπου γίνεσθαι συναπελθεῖν ἅμα τῇ εὐχῇ καὶ τὴν ψυχήν.

CAPUT VIII.

Eſt quando jam ex ipſo ad orandum ingreſſu, ſimul incipit aliquis genu flectere, plenum huic repente divinâ operatione fit cor: & Anima condelectatur Domino, ad inſtar, ut dictum eſt, Sponſæ cum Sponſo. Hoc magnus dicit Iſaïas. *Quo enim modo gaudet Sponſus ſuper Sponſam, ſic gaudebit Dominus ſuper te.* Is. lxij. 5. Eſt etiam quando contingit, occupari quidem Talem totâ die: unâ autem ubi ſe idem horâ Orationi permiſerit, rapitur ab ipsâ interior homo, & immenſo profundo illius ſæculi futuri tenetur comprehenſus. Oblectat autem ipſum arcana & ineffabilis voluptas. ita ut Mens quidem obſtupeſcat tota ſuſpenſa & in ſublimè rapta: oblivioque internis ſenſibus ſubrepat terrenæ hujus Mundi Sapientiæ. ut pote repletis ipſi objecto digniori cogitationibus, ut dictum eſt, & captivis procul abductis con-

templatione infinitarum & incomprehensibilium rerum. Vt in illa horâ per Orationem Homini accidat, evolare simul cum Oratione ipsius Animam.

CAP. IX.

Ad interrogantem autem: An possibile Homini sit in eo semper statu durare? Sic respondendum est: Numquam quidem Gratiam non inesse, non penitùs radicari, non intimè commisceri, quasi coalescentem in naturam unam, Homini in quo est. Cæterùm una cum sit ipsa, non uno tamen modo, sed multipliciter, prout vult, & convenire videt ad ipsius utilitatem Hominis, varias vicissitudines dispensat. Nam aliquando quidem acriorem ipsi, aliquando languidiorem flammam subiicit. Est quando luculentiùs resplendeat: est quando contrahat fulgorem, & caliginem obducat quamdam, divini prorsùs salubritate consilij, hebetandâ luce lampadis, inextinguibiliter nihilominùs ardentis. Quæ & subinde puriori se lætificans radiat lumine. & tunc velut abundantiori potu divinæ caritatis hilaratus Homo deliciatur, festum quasi diem celebrans. Est etiam cum ipsum

ΚΕΦ. Θ.

Πρὸς δὲ γε τὸν ἐρωτῶντα φησὶν, εἰ πάντοτε δυνατὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῇ τοιαύτῃ διαρκεῖν καταστάσει; ταῦτα λεκτέον· ὡς ἡ μὲν χάρις οὐκ ἔστιν ὅτε μὴ σύνεστι καὶ ἐῤῥίζωται, καὶ ὡς φυσικόν τι πεπηγὸς ἐγγίνεται τῷ ἀνθρώπῳ ᾧ σύνεστι· μία δὲ οὖσα αὕτη, πολυτρόπως, ὡς ἐθέλει, πρὸς τὸ τοῦ ἀνθρώπου συμφέρον, οἰκονομεῖ· ποτὲ μὲν γὰρ πλέον αὐτῷ τὸ πῦρ· ποτὲ δὲ ἀμβλύτερον ἀνακαίει· καὶ τὸ φῶς, ἔστι μὲν ὅτε μᾶλλον ἐκλάμπει· ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ συστέλλεται καὶ ἐπισυννάζει, κατὰ θείαν πάντως οἰκονομίαν· καίτοιγε τῆς λαμπάδος ἄσβεστα καιομένης· ὅτε δὲ φαιδρυνθῇ πλέον, τότε καθάπερ ἐν μέθῃ πλείονι τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης καὶ ὁ ἄνθρωπος ἑορτάζεται· ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ αὐτὸ τὸ φῶς τὸ φαῖνον ἐν καρδίᾳ, τῷ ἐνδοτέρῳ δήπου καὶ βαθυτέρῳ διανοίγει φωτὶ, ὥστε ὅλον τὸν ἄνθρωπον τῇ γλυκύτητι ἐκείνῃ καὶ θεωρίᾳ καταποθέντα μηκέτι ἐν ἑαυτῷ εἶναι· ἀλλ᾽ ὡς μωρόν τε καὶ βλαβερὸν ὑπεῖναι τῷ κόσμῳ, διὰ καινὰς ἴυγγας ἀγάπης καὶ ἡδονῆς, καὶ διὰ τὸ βάθος τῶν ἠξίωται μυστηρίων· καὶ συμβαίνει

πολλάκις

πολλάκις κατ᾽ ἐκεῖνον μὲν τὸν καιρὸν τῶν τελείων αὐτὸν ἐπιβῆναι μέτρων, καὶ εἶναι πάσης ἁμαρτίας ἐλεύθερόν τε καὶ ἀνεπίληπτον· μετὰ δὲ ταῦτα συσταλῆναι τρόπον τινὰ τὴν χάριν, καὶ τὸ κάλυμμα τῆς ἐναντίας ἐπιστῆναι δυνάμεως.

palàm in corde micans lumen, alteri lumini sub intimis cordis profundiùs latenti, velut fenestram aperit, & hujus cum suis radios jungens, meridianum quoddam efficit jubar, cujus obtutu serenissimo tam suaviter Homo recreatur, ut planè absorptus, non ampliùs in se ipso sit sed quasi gaudij abundantiâ fatuus & salivis defluens, Mundo (*ut olim David Regi Achis*) Ludibrium debeat; fastidiis terrena sapientium rejectus ut insanus. in lucro id ille quidem ponens, dum inusitatis interim illecebris caritatis in cœlestem effluens voluptatem, profundorum, quibus eum Deus dignatur, usu & visu Mysteriorum jucundissimè fruitur. Ac beatis quidem illis momentis sæpe contingit tali homini summum perfectionis apicem tangere, omnique liberum peccato; ac neque contingeuum ejus impulsibus esse: verùm post hæc contrahi rursus quodammodo gratiam; & ab Adversariâ Potestate velum iterum obtendi, tam dulcibus pasci spectaculis prohibens.

1. Reg xxi. 13.

ΚΕΦ. Ι.

Οἶκ μοι φησὶν οὕτως τὰ τῆς χάριτος ἔχειν· ὑποκείσθω γάρ σοι πρὸς δωδέκατον βαθμὸν ἀνιέναι τὴν τελειότητα· ἔστι μὲν οὖν ὅτε καὶ τυχεῖν τὸ μέτρον ἐφικτὸν γίνεται· πλὴν ἀλλ᾽ ἐνδίδωσι πάλιν ἡ χάρις, καὶ ἕνα ὑποβᾶσα βαθμὸν εἰς τὸν ἑνδέκατον, ὡς εἰπεῖν, ἵσταται· ἐδείχθη ἐκεῖνα δὴ τὰ θαυμάσια, καὶ ὧν πεῖραν ὁ ἄνθρωπος ἔχειν ἐκεῖνος· εἰ τὸν ἴσον αὐτῷ τρόπον εἶχε ταῦτα διαπαντὸς, οὐκ ἂν δυνατὸν αὐτῷ ἦν τὴν οἰκονομίαν καὶ τὸ βάρος ὑπέ-

CAPUT X.

Sic tecum reputa Res Gratiæ se habere: Finge residere Perfectionem in duodecimo alti cujusdam Solij Gradu. nec tamen non ad tantam licet celsitudinem pertingere interdum Hominem à Deo adjutum posse. verùm humanæ condescendentem infirmitati Gratiam, remittere partem duodecimam conatus ad istum ascensum necessarij, Perfectione ad Gradum undecimum demittendâ: ubi

jam vincinior nos expectans stat. Cum illis Homo, de quibus paulò ante dictum est supernis visitationibus beatur; cum illa videt & patitur mirabilia; tunc sane ille quidem validissimis sublevatus alis duodecimi Gradûs supremum apicem facilè tenet. Sed si eo in statu perseveraret deinceps semper, haud posset durare vita mortalis. Neque enim natura fragilis diuturnam Extaticarum istiusmodi Passionum tolerare valet experientiam, ut non dissolvatur & tabescat. Adde quod per illa Homo redditur prorsùs inutilis ad Officia vitæ Civilis. Non audire non curare quidlibet quamvis minimum rerum humanarum potest, qui mente raptus in Deum & inebriatus cœlesti nectare, dimovere se nequit ab angusto uno in quem se orans abdidit angulo. Propterea relaxatur illi necessitas in tam sublime nitendi, depressâ Perfectione in Gradum inferiorem imbecillitati jam humanæ contiguum; & otium viresque relinquentem defungendis obligationibus vitæ Socialis, in curâ Fratrum & Ministerio verbi.

ναι τοῦ λόγου· οὔτε μὴν ἀκούειν τι καὶ λέγειν, ἢ καὶ περί τι, κἂν τὸ βραχύτατον, μεριμνᾶν, ὅτι μὴ κεῖσθαι μόνον μιᾶς γωνίας ἐπειλημμένον, καὶ μετέωρον, καὶ μεμεθυσμένον· ταύτῃ τοι καὶ τὸ τέλειον αὐτῷ μέτριον οὐ παρεσχέθη· ἵνα καὶ τῇ ἀδελφῶν προνοίᾳ, καὶ τῇ τοῦ λόγου διακονίᾳ καιρὸν ἔχῃ σχολάζειν.

CAP. XI.

Cum audiendo Sermones de Regno Dei ad pias lacrymas movemur, non acquiescamus iis lacrymis tamquam nostris; neque has imputemus aut auribus nostris, quasi benè audierint, aut oculis, quasi benè viderint, placentes nobis, & sufficere istos sensus ad talia reputantes. Etenim aliæ sunt aures, alij oculi, alij fletus, uti &

ΚΕΦ. ΙΑ.

Ακούοντες; φησὶ τοῦ λόγου τῆς βασιλείας, καὶ πρὸς δάκρυα καταγόμενοι, μὴ τοῖς ἡμετέροις τούτοις ἐναπομείνωμεν δάκρυσι, μηδὲ τῇ ἡμῶν ἀκοῇ ὡς καλῶς ἀκούσαντες, μηδὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὡς καλῶς ἰδόντες, ἀρκούντως ἔχειν ἑαυτοῖς λογισώμεθα· καὶ γάρ εἰσιν ἕτερα ὦτα καὶ ἕτεροι ὀφθαλμοὶ, καὶ κλαυθμοὶ ἕτεροι, ὡς δὴ καὶ διάνοια καὶ ψυχὴ ἑτέρα· ὅπερ ἐστὶν αὐτὸ θεϊκὸν πνεῦ-

μα καὶ ἐπουράνιον, τὸ ἀκοῦον τε καὶ κλαῖον, εὐχόμενόν τε καὶ γινώσκον, καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα ἐν ἀληθείᾳ ποιοῦν· ἐπεὶ καὶ τοῖς Ἀποστόλοις ὁ Κύριος τὴν μεγίστην ἐπαγγελλόμενος τοῦ πνεύματος δωρεάν· ὑπάγω, ἔλεγεν, ὁ δὲ παράκλητος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα· καὶ πάλιν· ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν· ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· ἐκεῖνος οὖν προσεύξεται καὶ ἐκεῖνος κλαύσεται· τὸ γὰρ· τί προσευξόμεθα, φησὶν ὁ θεῖος Ἀπόστολος, καθ' ὃ δεῖ, οὐκ οἴδαμεν· ἀλλ' αὐτὸ πνεῦμα ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις. αὐτῷ γὰρ τῷ πνεύματι μόνῳ τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα δῆλόν ἐστι· τὰ γὰρ τοῦ Θεοῦ, φησὶν, οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· ἐπεὶ καὶ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πεντηκοστῆς τοῦ παρακλήτου ἐπιφοιτήσαντος, καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος ταῖς ψυχαῖς τῶν Ἀποστόλων ἐνσκηνωσάσης, τὸ μὲν τῆς κακίας κάλυμμα εἰσάπαν αὐτῶν ἀφῃρέθη, τὰ πάθη δὲ κατηργήθη, καὶ τὰ τῆς καρδίας αὐτοῖς ἀπεκαλύφθησαν ὄμματα· καὶ τότε λοιπὸν σοφίας πλησθέντες καὶ τέλειοι καταστάντες ὑπὸ τοῦ πνεύματος, δι' ἐκείνου μὲν καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα

alia Mens & Anima alia: Divinus nempe ipse ac super cœlestis Spiritus, audiens & flens, orans & cognoscens, voluntatemque in veritate divinam faciens. Quandoquidem Apostolis Dominus maximum promittens Spiritûs donum: *vado*, ait, *at Paracletus Spiritus Sanctus*, *Ioan. xiv. 26.* *quem Pater mittet in nomine meo, ille vos docebit omnia.* Et rursus: *adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modò. cum autem venerit* *Ioan. xvi. 22.* *ille Spiritus veritatis deducet vos in omnem veritatem.* Ille igitur orabit, ille lacrymabitur. Etenim *quid oremus*, inquit divinus Apostolus, *prout oportet*, *Rom. viij 26.* *nuscimus, sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* Nam ipsi Spiritui Soli Dei voluntas perspecta est. Siquidem, *quæ Dei sunt*, inquit, *1. Cor. ij. 2.* *nemo novit, nisi Spiritus Dei.* Quoniam & quando juxta promissionem, die Pentecostes descendit Paracletus, & virtus boni Spiritus Animabus Apostolorum insedit; velamen quidem illud quo innata Homini pravitas mentem obumbrat, planè ab iis ablatum est: vitiosi verò affectus exstirpati sunt; oculique mentis ipsorum

sunt aperti. Et tunc de cætero sapientiâ repleti, & perfecti constituti à Spiritu, per illum quidem & Dei voluntatem facere decreverunt, per illum & ad omnem veritatem manuducti sunt, gubernantem eos & regnantem in Animabus ipsorum. Quando ergo nobis quoque audientibus verbum Dei, in dulces resolvi lacrymas contigerit, Oremus Christum, fiduciâ omnem dubitationem pellente, ut veniat ad Nos, certò sperantes, quem secum ducet suum Spiritum, auditurum & oraturum in nobis sicut oportet ad perfectè exequendam ipsius voluntatem.

ποιεῖν ἔγνωσαν, δι' ἐκείνου δὲ καὶ πρὸς πᾶσαν ἀλήθειαν ἐχειραγωγήθησαν ἡγεμονεύσαντός τε καὶ βασιλεύσαντος αὐτοῖς τῆς ψυχῆς· ὅταν οὖν καὶ ἡμῖν ἐπακούουσι τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ κλαίειν ὑπάρχῃ, δεηθῶμεν Χριστοῦ, πίστει ἀνενδοιάστῳ ἐλεύσεσθαι πρὸς ἡμᾶς, ἐλπίσαντες ἀληθῶς ἀκοῦον καὶ προσευχόμενον πνεῦμα κατὰ τὸ αὐτοῦ θέλημα.

CAPVT XII.

Rem humanæ in hâc vitâ perfectionis sic se habere puta. incumbit vis quædam supernè obtegens expeditam & alacrem ad volatum Mentem, ut caligo quædam tenuis: ardente nihilominùs semper & lucente, ut dictum est, lampade: sed illi ejus luci quoddam supernè quasi operculum imponitur. unde qui talem experitur statum haud inficias iverit: nequaquam esse se perfectum, nec ex toto liberum à peccato: verùm, ut sic dicam, liberum simul & non liberum. id vero haudquaquam omnino sine numine: sed per sapientissimam dispensationem

ΚΕΦ. ΙΒ.

Τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχειν οἴου φησίν, ἐπίκειταί τις δύναμις ἐπικαλύπτουσα τὸν ἐλαφρὸν νοῦν, ὡς ἀήρ τις λεπτός· καίτοι δὲ τῆς λαμπάδος ἀεὶ ποτε καιομένης καὶ φαινούσης, καθάπερ εἴρηται. ἀλλὰ τῷ φωτὶ ἐκείνῳ ὡς κάλυμμά τι ἐπίκειται· ταύτῃ τοι οὐδὲ ἔξαρνος ἐστιν ὁ τοιοῦτος μὴ εἶναι τέλειος· μηδὲ τὸ ὅλον ἐλεύθερος ἐκ τῆς ἁμαρτίας· ἀλλ' οἷον εἰπεῖν ἐλεύθερός τε καὶ οὐκ ἐλεύθερος· τοῦτο δὲ οὐκ ἀθεεὶ πάντως· ἀλλὰ κατ' οἰκονομίαν γίνεται θείαν· καὶ ποτὲ μὲν διαλύεται καὶ θραύεται ἐκεῖνο τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ· ποτὲ δὲ τὸ σύμπαν οὐ διαλύεται· οὐδὲ διαπαντὸς ἐπί της τὰ τοιαῦτα τῆς εὐχῆς· ἀλλὰ ἔστι μὲν ὅτε πλέον ἢ

χάρις ἀνάπτεται, καὶ παρακαλεῖ καὶ διαναπαύει· ἔστι δ' ὅτε συγνοτέρα καὶ ὑφειμένη γίνεται, καθὼς αὕτη ἡ χάρις πρὸς τὸ συμφέρον τῷ ἀνθρώπῳ οἰκονομεῖ. ὅμως εἰσῆλθον εἰς τὸ τέλειον μέτρον ἔν τισι καιροῖς, καὶ ἐγευσάμην καὶ πεῖραν ἔσχον ἐκείνου τοῦ αἰῶνος· οὔπω δὲ οὐδένα εἶδον Χριστιανὸν τέλειον ἢ καθάπαξ ἐλεύθερον· ἀλλὰ καὶ διαναπαύεταί τις ἐν τῇ χάριτι, καὶ μυστηρίων καὶ ἀποκαλύψεων κοινωνὸς γίνεται, καὶ εἰς ἡδύτητα πολλὴν τῆς χάριτος εἴσεισι· καὶ ἡ ἁμαρτία πάλιν αὐτῷ σύνεστιν· οἱ δὲ τοιοῦτοι διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν καὶ τὸ ἐλλάμπειν αὐτοῖς φῶς, κατά γε ἀπειρίαν φημὶ, τέλειοί τε καὶ ἐλεύθεροι ἔδοξαν εἶναι· ἐγὼ δὲ, ὡς εἴρηται, οὔπω οὐδένα εἶδον ἀκριβῶς ἐλεύθερον· ἐπειδὴ κἀμοὶ μερικῶς καιροῖς ἔν τισιν ἐξεγένετο εἰς ἐκεῖνο τὸ μέτρον ὃ λέλεκται εἰσελθεῖν· καὶ οἶδα καταμαθὼν ὁποῖός τις ὁ τέλειος ἄνθρωπός ἐστιν.

divinæ fit Providentiæ. Ac nonnumquam quidem dissolvitur & scinditur ille *medius paries maceriæ*: quandoque omninò non dissolvitur. Neque pari per omnia in his passu procedit Orationis negotium. Sed est quando ampliùs accenditur Gratia, & consolatur, & quietem præbet: est rursus quando hebetior, & remissâ non parùm luce fulget: prout ipsa Gratia accomodatè ad ipsius utilitatem Hominis benevolè providens, variè dispensat. Ingressus tamen sum certis, at raris momentis in perfectam mensuram; gustum percepi & experientiam habui beati illius ævi. Nondum autem quemquam vidi Christianum Perfectum, aut omni ex parte, in tempus omne, liberum. Sed requiescit Aliquis in Gratiâ, & mysteriorum ac revelationum fit particeps: & in multam dulcedinem Gratiæ intrat. & peccatum rursùs nihilominùs inest ipsi. Tales porrò ubi perfusi uberiùs fuerint fontibus Gratiæ, & splendidiùs illustrati radiis divinis, propter hoc, per imprudentissimum errorem, Perfecti esse & liberi videntur sibi: me neutiquam assentiente; qui nondum, uti dixi, vidi ullum Hominem perfectè liberum. Nec inexpertus in his loquor. Nam & quadam ex parte mihi contigit, momentis quibusdam in illam, quatenus dictum est, mensuram ingredi. Et novi, multis edoctus experimentis, qualis demùm sit perfectus Homo.

CAPUT XIII.

Cum audire tibi contigerit de cōmunicatione Sponsi cum Sponsâ, de choris, de cantu, & Festis nihil materiale aut terrenum cogitaveris. Etenim in exemplum duntaxat per condescensionem hæc assumuntur. Quoniam illa quæ his designantur, Spiritualia & oculis carneis incontigua sunt. Animæ vero Sanctæ ac fideli sub comprehensionem veniunt, & ipsa communicatio S. Spiritûs, & Supercœlestes Thesauri, Chori ac Festa Sanctorum Angelorum. Quin ista ei tantùm Homini, etiam sic manifesta fiunt, qui exprimentum eorum ceperit. non introducto autem in hæc adyta, nec qualemcumque talium informare ideam possibile omninò est. Piè igitur & reverenter de hujusmodi rebus audi: quoad tibi contingat credenti dignari fruitione talium. Et tunc scies ipsâ experientiâ oculorum Animæ, qualium bonorum Animæ Christianorum fieri compotes queant. Nam in Resurrectione, corpori quoque continget horum esse participi, videréque illa & quodammodo palpare, quando ipsum Spirituale factum fuerit.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Ἐπειδὰν ἀκοῦσαί σοι γένοιτο περὶ κοινωνίας νυμφίου καὶ νύμφης, καὶ χορῶν, καὶ ἑορτῶν, μηδὲν ὑλικὸν μηδὲ πρόσγειον ἐννοήσῃς· καὶ γὰρ εἰς ὑπόδειγμα μόνον συγκαταβατικῶς ταῦτα παραλαμβάνεται· ἐπεὶ ἐκεῖνα ἄρρητά τέ ἐστι καὶ πνευματικά, καὶ ὀφθαλμοῖς τοῖς σαρκικοῖς ἄψαυστα· ψυχῇ δὲ ἁγίᾳ καὶ πιστῇ πρὸς κατάληψιν ἔρχεται αὐτή τε ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ οἱ ἐπουράνιοι θησαυροί, οἱ χοροί τε καὶ ἑορταὶ τῶν ἁγίων Ἀγγέλων τῷ πεῖραν λαβόντι μόνῳ καταφανῆ γίνονται, ἀμυήτῳ δὲ οὐδὲ ἐννοῆσαι δυνατὸν τὸ παράπαν· εὐλαβῶς οὖν περὶ αὐτῶν ἄκουε μέχρις ἂν καὶ σοὶ γένοιτο πιστεύοντι καταξιωθῆναι τῶν τοιούτων τυχεῖν· καὶ τότε εἴσῃ αὐτῇ πείρᾳ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς οἵων ἀγαθῶν ψυχαί τε Χριστιανῶν κἀνταῦθα κοινωνεῖν δύνανται· ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει καὶ αὐτῷ τῷ σώματι τῶν τοιούτων παρέσται τυχεῖν, βλέπειν τε αὐτὰ καὶ οἱονεὶ κρατεῖν, ὁπόταν καὶ αὐτὸ γένηται πνεῦμα.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Τὰ ἴδια τῆς ψυχῆς ἢ τὰ κάλλη καὶ οἱ ἀγαθοὶ καρποὶ, ἤτοι εὐχὴ, ἀγάπη, πίστις τε καὶ ἀγρυπνία καὶ νηστεία, καὶ τἄλλα τῶν ἀρετῶν ἐπιτηδεύματα ἐπειδὰν μιχθείη καὶ κοινωνήσοι τῆς τοῦ πνεύματος κοινωνίας, τότε καὶ αὐτὰ καθάπερεὶ θυμίαμα πυρὶ βληθὲν, πλουσίαν ἀποδίδωσι τὴν εὐωδίαν· ἀλλὰ καὶ ἡμῖν γίνεται ῥάδιον ἀκολούθως τῷ θελήματι πολιτεύεσθαι τοῦ Θεοῦ· ὡς ἄνευ πνεύματος τοῦ ἁγίου, καθάπερ ἤδη πρότερον εἴρηται, μηδενὶ δυνατὸν ἐν συνιέναι τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα· ὥσπερ γὰρ ἀνδρὶ πρὸς γάμον συνιοῦσα γυνὴ, πρότερον μὲν ἢ συναφθῆναι, γνώμῃ τῇ ἰδίᾳ στοιχεῖ, καὶ θελήμασι τοῖς ἑαυτῆς κέχρηται· ἐπειδὰν δὲ συνέλθῃ καθ' ἓν, ὑπ' ἐκείνῳ ἡγεμόνι τὸ σύνολον ζῇ, τοῦ πρὸς ἑαυτὴν ὁρᾷν ἀφειμένη· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ ψυχὴ ἔχει μὲν ἴδιόν τι θέλημα, καὶ ἰδίους νόμους, καὶ ἔργα ἴδια· ἐπειδὰν γένηται δὲ ἀξία τῷ ἐπουρανίῳ ἀνδρὶ Χριστῷ συνελθεῖν, ὑποτάσσεται τῷ νόμῳ τοῦ ἀνδρὸς, οὐκ ἔτι τῷ ταύτης θελήματι, ἀλλὰ τῷ ταύτης νυμφίου ἑπομένη Χριστοῦ.

CAPVT XIV.

Propria Animæ noſtræ decora, & boni fructus, videlicet Oratio, Caritas, fideſque & vigilia & jejunium, & alia virtutum officia, ubi mixta & comparticipata fuerint communioni Spiritûs, tunc & ipſa, velut thymiama conjectum in ignem, pretioſam emittunt fragrantiam: Sed & nobis redditur facile converſari conſequenter ad voluntatem Dei: ut pote cum, ſine Spiritu Sancto, quemadmodum jam antea dictum eſt, nemini poſſibile ſit intelligere Dei voluntatem. Vt enim quæ viro nubit mulier, priùs quidem quàm ei conjungatur, proprio vivit arbitrio, & prout ipſi libitum eſt de ſe conſulit: ſimul autem ſub Mariti convenerit manum, eo deinde rerum omnium actionumque ſuarum moderatore utitur atque arbitro; ſe reſpicere ipſam ex eo deſinens: pari modo & Anima priùs habebat volũtatem quamdam propriam, leges uſuſque proprios, opera propria: poſtquam verò digna facta fuerit quæ ſupercœleſti viro jungeretur Chriſto, ſubjicitur legi viri, non ampliùs ſuam, ſed ſponſi ſequens voluntatem.

CAPUT XV.

Nuptialem vestem Spiritûs Gratiam esse puta. quam qui induere dignus non fuerit, Cœlestium nuptiarum Epulique Spiritualis particeps non erit. Ponamus studium in Spirituali & divino bibendo vino, & inebriemur ebrietate sobriâ, ut quemadmodum qui vino pleni sunt loquaciores fiunt, ita & nos Spirituali hoc largè hausto mero, Mysteriorum divinorum eloquamur narrationes. *Et calix tuus* (ait David) *inebrians me quam præclarus est!*

Ps. xxij. 5.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Τὸ τοῦ γάμου ἔνδυμα τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος χάριν ἡγοῦ· ἣν ὁ μὴ ἐνδῦναι γεγονὼς ἄξιος, τοῦ ἐπουρανίου γάμου, καὶ τοῦ δείπνου τοῦ πνευματικοῦ κοινωνὸς οὐκ ἔσται· θῶμεν σπουδὴν τοῦ πνευματικοῦ καὶ θείου πιεῖν οἴνου καὶ μεθυσθῆναι μέθην νηφάλιον· ἵν᾽ ὥσπερ οἱ οἴνου διακορεῖς λαλίστεροι γίνονται· οὕτω καὶ ἡμεῖς τοῦ πνευματικοῦ τούτου διάπλεω γεγονότες οἴνου μυστηρίων θείων λαλήσωμεν διηγήματα· καὶ τὸ ποτήριόν σου γάρ φησι Δαβίδ, μεθύσκον με, ὡσεὶ κράτιστον.

CAPUT XVI.

Ipsa est illa pauper Spiritu Anima, quæ cognoscit quidem sua vulnera; cognoscit verò etiam eas, quibus circumambitur, Perturbationum tenebras: & à Domino continuè liberationem quærit. Quæ tolerat quidem labores: de nullo autem eorum quæ super terram sunt bono gaudet. Sed in bono tantum Medico, & in ejus curatione confidit. Quomodo igitur hæc vulnerata Anima decora & formosa erit, & ad vitæ

ΚΕΦ. Ις.

Αὕτη ἐστὶν ἡ πτωχὴ τῷ πνεύματι ψυχή, ἥτις ἐπιγινώσκει μὲν τὰ ἑαυτῆς τραύματα, ἐπιγινώσκει δὲ τὸ περιέχον αὐτὴν τῶν παθῶν σκότος· καὶ τὴν ἀπὸ Κυρίου διαπαντὸς ἐπιζητεῖ λύτρωσιν· ἣ φέρει μὲν πόνους· ἐπ᾽ οὐδενὶ δὲ τῶν ἐπὶ γῆς ἀγαθῶν χαίρει· ἀλλὰ τῷ καλῷ μόνῳ ἰατρῷ, καὶ τῇ αὐτοῦ πέποιθε θεραπείᾳ· πῶς οὖν ἡ τετραυματισμένη αὕτη ψυχὴ καλὴ καὶ εὐπρόσωπος ἔσται, καὶ πρὸς συμβίωσιν ἁρμόζουσα τῷ Χριστῷ; πῶς ἄλλως ἢ κατὰ τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς κτίσιν, καὶ τὴν

σαφῆ

σαφῆ τὴν οἰκείων τραυμάτων καὶ τῆς πτωχείας ἐπίγνωσιν· εἰ γὰρ οἷς ἔχει τραύμασί τε καὶ μώλωψι τῶν παθῶν μὴ συνήδεται, μηδὲ συνηγορεῖ τοῖς σφάλμασιν, οὐ λογίζεται αὐτῇ τὴν ἀμορφίαν ὁ Κύριος· ἀλλ' ἐλθὼν ἰᾶται καὶ θεραπεύει, καὶ ἀπαθὲς αὐτῇ καὶ ἄφθορόν τι κάλλος ἀποκαθίστησι· μόνον αὐτὴ προαιρέσει μὴ κοινωνείτω τοῖς πραττομένοις, καθάπερ εἴρηται, μηδὲ τοῖς ἐνεργουμένοις συνευδοκείτω πάθεσιν· ἀλλ' ὅλῃ δυνάμει πρὸς Κύριον ἐκβοάτω, ἵνα διὰ τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος αὐτοῦ τῆς ἐλευθερίας πάντων ἀξιωθῇ τῶν παθῶν· αὕτη μὲν οὖν ἡ ψυχὴ μακαρία, οὐαὶ δὲ τῇ μὴ συναίσθησιν δεχομένῃ τραυμάτων, μηδὲ ἔχειν τι κακίας διὰ πολλὴν καὶ ἄμετρον οἰομένῃ κακίαν· ταύτην γὰρ οὐδὲ ὁ ἀγαθὸς ἐπισκέπτεται ἰατρὸς, οὐδὲ θεραπεύει· ὅτι μηδὲ μέλει αὐτῇ τῶν τραυμάτων, ἅτε καλῶς ἔχειν καὶ ὑγιῶς ἡγουμένῃ· οὐ γὰρ χρείαν ἔχουσί φησιν, οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ· ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.

societatem individuam cum Christo ineundam apta? quomodo aliter, quàm perspectam habendo & fatendo antiquam suam ex origine vilitatem; & claram præseferendo propriorum vulnerum & mendicitatis notitiam. Nam si in iis quæ habet vulneribus & cicatricibus Passionum non sibi complacet, nec patrocinatur delictis suis; non imputat ipsi suam deformitatem Dominus; sed veniens medicatur eam & curat; nullique obnoxiam alterationi & immarcessibilem quamdam ei restituit pulchritudinem. Tamtùm ipsa ne libero assensu participet iis quæ in illâ per affectûs rationem prævenientes fiunt; neve consentiendo ea comprobet, quæ inordinatæ perturbationes operantur. Sed tota virtute ad Dominum clamet, ut per bonum ipsius Spiritum liberare se dignetur à cunctis pravis affectibus. Beata profectò talis Anima: væ autem illi quæ sensum intimum non capiet vulnerum suorum; quæque omnis se pravitatis funditùs expertem. per multam & immensam putaverit pravitatem. Talem enim neque bonus curandam suscipit Medicus, nec sanat: quoniam ipsum illa non requirit: nec solicitudine tangitur vulnerum propriorum; ut pote quæ se bene habere, ac plenâ vigere sanitate existimet. *Non enim* (inquit) *egent qui sani sunt* Luc. v. 31.
Medico, sed qui malè habent.

CAPUT XVII.

Beati revera, & invidendi ob vitæ, & exuperantis naturæ modum fruitionis felicitatem, quicumque per ferventem fidem, & vivendi usum ad omnium virtutum normam exactum, supercœlestium Sancti Spiritus mysteriorum sensu & experientiâ notitiam perceperunt; & conversationem in cœlis habent. Tales omnium qui uspiam vivunt Hominum præstantissimi sunt. Id quod demonstrari manifestò potest. Cui enim Potentum, aut Sapientum, aut Prudentum, ascendere in Cœlum contigit interim dum versantur in terrâ; & illic operari opera Spiritualia, & pulcritudines divini Spiritûs intueri? Nunc verò Pauper aliquis in speciem, summè pauper & exinanitus; ac ne vicinis quidem vel minimo sui notus indicio, procidens in faciem suam coràm Domino Deo, ascendit in Cœlum deducente Sancto Spiritu, & summâ jucunditate suæ animæ, mirabilium illic rerum usu visuque delectatur; ibique operatur, ibi diversatur, ibi con-

ΚΕΦ. ΙΖ.

Μακάριοι τῷ ὄντι καὶ ζηλωτοὶ τοῦ βίου καὶ τῆς ὑπερφυοῦς ἀπολαύσεως ὅσοι διὰ θερμῆς καὶ φιλαρέτου διαγωγῆς τῶν ἐπουρανίων τοῦ πνεύματος μυστηρίων πείρᾳ καὶ αἰσθήσει τὴν γνῶσιν εἰλήφασι, καὶ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ἔχουσιν· οὗτοι καὶ συμπάντων κρείττους ἀνθρώπων εἰσί· καὶ φανερὰ ἡ ἀπόδειξις· τίνι γὰρ τῶν δυνατῶν, ἢ σοφῶν, ἢ φρονίμων ἀνελθεῖν εἰς τὸν οὐρανὸν ὑπῆρξεν ἐπιστρεφομένῳ περὶ τὴν γῆν, ἐκεῖ τε ἐργάσασθαι ἔργα πνευματικὰ, καὶ τὰ κάλλη τοῦ πνεύματος κατοπτεῦσαι; νυνὶ δὲ πένης τις τὸ φαινόμενον, πένης ἄκρος καὶ ἐξουδενωμένος καὶ οὐδὲ τοῖς ἐγγειτόνων μικροῦ γνώριμος, περιπίπτων ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ πρὸ Κυρίου, ἄνεισιν εἰς τὸν οὐρανὸν ὑπὸ πνεύματος ὁδηγούμενος, καὶ ἐν πληροφορίᾳ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς τῶν ἐκεῖ θαυμασίων κατατρυφᾷ, ἐκεῖ τε ἐργάζεται, ἐκεῖ τὸ πολίτευμα ἔχει, κατὰ τὸν θεῖον Απόστολον· ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμά φησιν ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει. καὶ πάλιν· ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· εἶτα ἐπάγει· ἡμῖν δὲ ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ πνεύματος

αὐτοῦ· οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ἀληθείᾳ σοφοὶ, οἱ δυνατοὶ, οὗτοι καὶ εὐγενεῖς καὶ φρόνιμοι.

versationem habet, juxtà divinum Apostolum dicentem: *Nostra autem conversatio in Cœlis est.* & rursus: *quæ oculus non vidit, & auris non audivit; nec in cor Hominis ascenderunt quæ præparavit Deus iis qui diligunt illum.* Mox subjungit: *Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum.* Hi sunt verè Sapientes & Potentes, hi & Nobiles & Prudentes.

Philip. iij. 20.

1. Cor. ij. 9.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Καὶ χωρίς φησι τῶν οὐρανίων ἐκείνων, ἀπὸ τῶν παρόντων κρίνων, τοὺς ἁγίους, οὐκ ἐπιδοιάσεις πάντων ὑψηλοτέρους εἰπών· κρινέσθω δὲ οὕτως. Ναβουχοδονόσορ ὁ Βαβυλῶνος ἄρξας ὁπότε τὰ ἔθνη αὐτοῦ αὐτοῦ πάντα εἰς προσκύνησιν ἧς ἔτυχε κατασκευάσας εἰκόνος ἠθροίζετο· τοῦ δὲ Θεοῦ τοῦτο πανσόφως οἰκονομεῖτο· ἵνα καὶ ἡ τῶν παίδων ἀρετὴ πᾶσι γνώριμος καταστῇ, καὶ μάθωσι πάντες· ὅτι Θεὸς ἀληθὴς εἷς ὃς τοὺς οὐρανοὺς κατοικεῖ. Τρεῖς παῖδες, καὶ αὐτοὶ αἰχμάλωτοι καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀφῃρημένοι ἐπαῤῥησιάσαντο πρὸς αὐτὸν, καὶ πάντων πολλοῦ δέει προσκυνούντων, καὶ μηδ᾽ ὅλως εἰ μὴ πείθεσθαι τολμώντων· ἀλλὰ σχεδὸν ἀφώνων ἴσα καὶ τοῖς κτήσεσιν ἑλκομένων, αὐτοὶ τοσοῦτον ἀπέχοντες τοῦ τὰ ὅμοια τοῖς ἄλλοις παθεῖν, ὡς μηδ᾽ εὐσεβοῦντας ἀγνοεῖσθαι βούλεσθαι, μηδ᾽ ὑπομένειν λαθεῖν, ἀλλ᾽ εἰς ἀκοὴν πάντων λέγειν· Τοὺς Θεούς

CAPUT XVIII.

Quinetiam non habitâ ratione Cœlestium illorum, è solis his quæ in præsentiâ cernuntur, de conditione Sanctorum judicans, non dubitabis, me autore, omnium longè Hominum celsissimos pronunciare. Age rationes subducamus & æquâ lance rem trutinemus in hunc modum. Nabuchodonosor Babylonis Imperator, congregatis quibus præerat Gentibus ad adorationem statuæ quam auro fusam erexerat, tres Pueros liberè id recusantes offendit. Dei hoc ita sapientissimè moderante Providentiâ, ut & puerorum omnibus conspicua virtus fieret, & cuncti docerentur: unum esse unicè adorabilem Deum verum qui in Cœlis habitat. Tres Pueri, iique captivi, ac libertate privati, ausi sunt tanto Regi pa-

làm in os obsistere, & cunctos ad adorandum adigente metu, & ne mutiendo quidem aut hiscendo contra significare ullam quoquam audente rei nefariæ perperàm imperatæ recusationem: sed cunctis mutarum ritu pecudum quò trahebantur sequentibus: Ipsi tantum abfuerunt à simili cæteris vilitate; ut neque ignorari sint passi suam contrariam Regis errori de Religione sententiam: nec (quod facilè poterant) latêre in turbâ Plurimorum statuam adorantium, ipsi non id agentes, inobservati sustinuerũt. Sed coràm Regi cunctis audientibus dixerũt. *Deos tuos non colimus &*
Dan. iij. 18. *statuam auream quam erexisti non adoramus.* Quos cum, quasi præsentem Tyranni jussu mox luituros contumaciæ pœnam, terribilis illa Fornax excepisset; oblita sui ardoris est; atque ipsos velut venerata, custodivit incolumes. Vniversis qui tunc aderant, ac Rege ipso paulò

σου οὐ λατρεύομεν· καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἣν ἔστηκας, οὐ προσκυνοῦμεν· τούτους εἰς τιμωρίας λόγον καὶ ἡ φοβερὰ ἐκείνη παραλαβοῦσα κάμινος ἦν, οὐδὲ τὴν ἑαυτῆς ἐνέργειαν ὑπεδέξατο· ὥσπερ γὰρ καὶ αὐτὴ διδαλαβηθεῖσα τούτους ἀπαθεῖς κακῶν διεφύλαξε· καὶ πάντες καὶ βασιλεὺς αὐτὸς τὸν ἀληθῆ δι' ἐκείνων Θεὸν ἐπέγνωσαν· ἐκείνους οὐχ οἱ ἐν γῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν οὐρανοῖς χοροὶ κατεπλάγησαν· καὶ γὰρ εἰς τὰς τῶν ἁγίων ἀνδραγαθίας οὐδὲ τοὺς ἐν οὐρανοῖς ἀπεῖναι· ἀλλὰ συμφοιτᾶν κἀκείνοις, ὁ θεῖος Ἀπόστολος ὑποφαίνει, θέατρον γάρ φησιν ἐγενήθημεν καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις· ἔχεις τοιαῦτα καὶ ἐπὶ Ἠλίαν ὁρᾶν· ὃς εἷς ἄνθρωπος ὢν πρὸς πλείους ἴσχυσε διὰ τὸ τοῦ οὐρανίου πυρὸς καταγωγῆς· ἀλλὰ καὶ Μωυσῆς ὅλης Αἰγύπτου καὶ Φαραὼ τοῦ τυράννου περιεγένετο· τοῦτο καὶ ἐπὶ Δὼτ, τοῦτο καὶ ἐπὶ Νῶε, καὶ ἐπὶ πολλῶν ἴδοις ἑτέρων· οἵτινες τῶν φαινομένων πολλὴν εὐτέλειαν ὑπερχόμενοι, πολλῶν ἐκράτουν ἐπισήμων καὶ δυνατῶν.

priùs furente, per tres illos sic mirabiliter servatos Iuvenes Deum jam verum agnoscentibus. Hos equidem crediderim non Hominum magis terras incolentium, quàm in Cœlis degentium Spirituum admiratione ac plausu celebratos. Nam heroïca facinora Sanctorum haud quaquam esse ignota cælitibus Beatis; sed hos illis accursu & visu testes adesse, divinus innuit Apostolus dum
1. Cor. iv. 9. ait: *Spectaculum facti sumus & Angelis Hominibus.* Potes & hæc

in Eliâ videre qui unus homo cum esset, contra plurimos prævaluit, per devocationem ignis è Cœlo. Sed & Moyses universam Ægyptum & Pharaonem Tyrannum superavit. Idem in iis quæ de Loth, in iis quæ de Noë, quæ de multis aliis narrantur, cernere est, qui cum apparerent contemptibiles & debiles, multis illustribus & potentibus Superiores evaserunt.

ΚΕΦ. ΙΘ.

Ἑκάστῳ τῶν φαινομένων τὸ μὴ καὶ ἑτέρου τις ξένη φύσις πρὸς βοήθειαν ἐπιγένοιτο, τὸ ὅσον καθ' ἑαυτὸ ἀνεργαστόν ἐστι καὶ ἀκόσμητον. Καὶ γὰρ ἡ τοῦ Θεοῦ ἄφραστος σοφία μυστήρια καὶ τύπους διὰ τῶν ὁρωμένων δείκνυσιν, ὅτι περ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καθ' ἑαυτὴν οὖσα τὴν ἐντελῆ τῆς ἀρετῆς διακόσμησιν, καὶ τὴν πνευματικὴν εὐπρέπειαν τῆς ἁγιωσύνης ἐκτὸς εἰ μὴ καὶ τῆς θείας ἀπολαύσοι χειρὸς, ἀδύνατός ἐστιν ἐπιδείξασθαι· οἷον ἡ γῆ καθ' ἑαυτὴν μένουσα εἰ μὴ μετάσχοι τῆς διὰ τῶν γηπόνων ἐπιμελείας· εἶτα καὶ τὴν ἐκ τῶν ὄμβρων καὶ τοῦ ἡλίου καταδέξηται συνεργίαν, ἀνεπιτήδειός ἐστι καὶ ἥκιστα διαρκὴς πρὸς καρπογονίαν· Καὶ οἶκος δὲ πᾶς τοῦ ἡλιακοῦ τοῦδε δεῖται φωτὸς, ὅπερ οὐκ ἔστι τῆς αὐτοῦ ἐκείνου φύσεως· ἐπεὶ σκότους ἂν εἴη πεπληρωμένος καὶ ἄχρηστος· καὶ ἕτερα δὲ τούτοις ὁμοίως ἔχοντα ὄψει· τὸν αὐτὸν οὖν τρόπον καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἀδυνάτως καθ' ἑαυτὴν ἔχουσα τοὺς καρποὺς τῶν ἀρετῶν τελείους ἀποδι-

CAPVT XIX.

Vnius ferè cujusque quas videmus Rerum ea conditio est; ut ni eis subveniat alienæ naturæ auxilium, cum eo solo quantum in ipsis est ad operandum inutiles, informesque relinquantur. Hæc nobis ineffabilis Dei sapientia velut exempla & signa mystica proponit, ex quibus intelligi à nobis vult: naturam Humanam sibi relictam soli esse insufficientem ad exhibendum in se perfectum virtutum ornatum, & Spiritualem Sanctimoniæ decorem; nisi divinæ subsidio confortetur & vegetetur Manûs: sicuti Terra in suis manens naturalibus, nisi Agricolarum artibus laboribusque præparetur; prætereaque nisi & imbribus & Solis benignis corroboretur influxibus: inepta est & minimè sufficiens ad gignendos fructus. Similiter & domus quælibet ut fiat habitabilis, eget lumine Solari, alienæ utique

ab ipsâ naturæ; quo ſi careat, oppleta tenebris nulli ſit uſui. His ſimilia multa, circumducens quocumque oculos, videbis. Ad hunc igitur modum Humana quoque natura impotens per ſeipſam eſt, ad fructûs virtutum perfectos producendos: indigetque ad id operâ Spiritualis Agricolæ Animarum noſtrarum, qui eſt Spiritus Chriſti, alienæ profectò à noſtrâ naturæ, cum nos creaturæ; ipſe increatus ſit. Ejus autem in conferendo ſuo nobis adjutorio ſcopus eſt: ut excolendis arte ſibi propriâ Fidelium Cordibus; iis, inquam, quæ ſe totâ voluntate Spirituali colono tractanda & gubernanda præbent, efficiat ea feracia perfectorum Spiritûs fructuum: & lumen ejus ſplendeat in obtenebratâ perturbationibus affectuum pravorum Animæ noſtræ Domo.

δοῦναι, δεῖται τοῦ πνευματικοῦ γεωπόνου τὴν ἡμετέραν ψυχὴν, τουτέστι τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ· ὅπερ καὶ αὐτὸ ξένον τῆς ἡμετέρας ἀτεχνῶς φύσεως· κτίσμα γὰρ ἡμεῖς· τὸ δὲ ἄκτιστον· ἵνα καὶ τῇ ἰδίᾳ τέχνῃ γεωργήσαν τῶν πιστῶν φημὶ τὰς καρδίας, τὰς ὅλῳ θελήματι ἑαυτὰς τῷ πνευματικῷ γεωργῷ παραδούσας τελείους τοὺς καρποὺς τοῦ πνεύματος ἀποδοῦναι παρασκευάσῃ, λάμψῃ τε τὸ ἑαυτοῦ φῶς ἐν τῇ ἐσκοτισμένῃ τοῖς πάθεσι τῆς ψυχῆς ἡμῶν οἰκίᾳ.

CAPUT XX.

ΚΕΦ. Κ.

Duplex Chriſtianis indictum bellum eſt: in duplicem hi omnes committuntur luctam. Nam & ea quæ ſe corporis oculis objiciunt, invitant, titillando irritant & provocant Animam, ad ſe affectu complectenda, & oblatis per ipſa voluptatibus fruendum: ultráque hæc, ſpiſſum & operoſum reſtat certamen adverſus acrem inviſibilem Adverſarium, Principem Mundi hujus, ipſique ſubjectos Principatûs & Poteſtates.

Διπλοῦς ἐστι τοῖς χριστιανοῖς ὁ πόλεμος, καὶ διπλῆ ἡ πάλη· πρός τε τὰ ὁρώμενα τῷ ὀφθαλμῷ τούτῳ· ὑπερεθίζει γὰρ ταῦτα καὶ διαγαργαλίζει καὶ παρακαλεῖ τὴν ψυχὴν περιασπάζειν αὐτοῖς καὶ συνήδεσθαι· εἶτα καὶ πρὸς τὰς τοῦ δεινοῦ κοσμοκράτορος ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας.

ΚΕΦ. ΚΑ.

Ἡ δόξα Μωσέως ἣν ἐπὶ τοῦ προσώπου εἶχε, τύπος τῆς ἀληθοῦς δόξης τοῦ παναγίου πνεύματος ἦν· ὃν γὰρ τρόπον ἐκεῖ πᾶς ὅστις ἀτενίσαι ἀδύνατος· οὕτω καὶ νῦν ταύτην τὴν δόξαν τῆς ψυχῆς χριστιανῆς ἐπιλάμπουσαν τὸ τῶν παθῶν σκότος οὐχ ὑπομένει· ἀλλ᾽ ὑπὸ τῆς αὐγῆς ταύτης ἀποδιωκόμενον φεύγεται.

CAPUT XXI.

Gloria Mosis quam in facie habuit, typus veræ Gloriæ Sanctissimi Spiritûs erat. quemadmodum enim illic, nemo poterat intendere oculos in Mosis faciem; sic & nunc resplendentem in Animâ Christianâ ejusmodi Gloriam Tenebræ vitiosorum affectuum non sustinent: sed ab illo abactæ fulgor diffugiunt.

Exod. xxxiv. 30. II. Cor. iii. 7.

ΚΕΦ. ΚΒ.

Τῷ φιλαλήθει καὶ φιλοθέῳ καὶ τῆς ἐπουρανίου γλυκύτητος γευσαμένῳ, ἔμφυτόν τε καὶ κεκραμένην ἐν τῇ ψυχῇ κεκτημένῳ τὴν χάριν, καὶ ὅλως ἑαυτὸν τοῖς θελήμασι τῆς χάριτος ἐπιτρέψαντι, πάντα τὰ τοῦ αἰῶνος τοῦδε διὰ μίσους ἐστί· κρείττων γὰρ οὗτος τῶν τοῦ κόσμου καθέστηκε πάντων· κἂν χρυσὸν εἴπῃς, κἂν ἄργυρον, κἂν τιμὰς καὶ δόξας, κἂν μακαρισμοὺς καὶ ἐπαίνους· ὑπ᾽ οὐδενὸς ἁλῶναι τῶν τοιούτων δύναται· καθότι πλούτου ἄλλου καὶ τιμῆς ἄλλης, ἑτέρας δὲ δόξης εἰς πεῖραν ἀφῖκται, καὶ ἡδονῇ ἀφθάρτῳ τρέφεται τὴν ψυχήν, καὶ αἴσθησιν ἔχει καὶ πληροφορίαν πᾶσαν διὰ τῆς κοινωνίας τοῦ πνεύματος.

CAP. XXII.

Ei qui veritatem & Deum amat, quique Cœlestem dulcedim gustavit, & insitam concretamque penitùs Animæ possidet Gratiam, totumque se arbitriis Gratiæ permisit: omnia sæculi hujus exosa sunt. Præstantior quippe hic & superior est quibuscumque Mundi rebus: sive Aurum dixeris, sive argentum; sive honores & dignitates, sive congratulationes & laudes. nullo talium capi potest. quoniam aliarum longè divitiarum, alterius excellentioris, splendidioris multò dignitatis gustum experiendo percepit. & voluptate incorruptibili Anima ejus alitur; sensuque intimo ac possessione beatâ communicatis ab

inhabitante ipsi Spiritu fruitur bonis.

CAP. XXIII.

Hujus tanta est supra vulgares Homines excellentia: quanto ratione præditus Pastor eminet fastigio supra brutas pecudes quas pascit. tantum, inquam, antistat mortalium cæteris sapientiâ, scientiâ, discretione, verè Spiritualis Homo; quippe qui longissimè præcellentis Spiritûs, incomparabiliter perspicacioris Mentis, Prudentiæ ac sapientiæ infinitis partibus supra omnem Mundi sapientiam eminentium participatione sapiat. In talium personâ unus ex iis ait Apostolus:
1. Cor. ij. 6. *Sapientiam loquimur inter Perfectos. sapientiam verò non hujus sæculi: sed loquimur Dei sapientiam in mysterio.* Propter hæc cunctis Hominibus, Mundi Spiritum habentibus, uti dictum est, seu Prudentiæ, seu Sapientiæ comparatione, ille à nobis descriptus immenso intervallo supereminet. Siquidem hic omnes Homines dijudicat, secundùm quod scriptū est.
1. Cor. ij. 15. Spiritualis, inquā, cognoscit unumquēque, discernens, unde loquatur, ubi stet, in quibus versetur.

ΚΕΦ. ΚΓ.

Οὗτος, ὁπόση τῷ λογικῷ ποιμένι διαφορὰ πρὸς τὰ ἄλογα θρέμματα, τοσοῦτον ἐν συνέσει τε καὶ γνώσει καὶ διακρίσει, τῶν ἀνθρώπων διαφέρων ἐστί· καὶ γὰρ ἄλλου πνεύματος, καὶ ἄλλου νοὸς, ἄλλης τε συνέσεως καὶ σοφίας παρὰ τὴν τοῦ κόσμου τούτου μετέχει σοφίαν· σοφίαν γάρ φησι λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις· σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου· οὐδὲ τῶν Ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ, μυστηρίῳ· διὰ ταῦτα καὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων τὸ τοῦ κόσμου πνεῦμα ἐχόντων, καθάπερ εἴρηται, εἴτε φρονίμων εἴτε σοφῶν, ὁ τοιόσδε τοῖς ὅλοις διενήνοχε· καὶ πάντας μὲν ἀνθρώπους ἀνακρίνει, κατὰ τὸ γεγραμμένον· ὁ τοιοῦτος γινώσκει τε ἕκαστον πόθεν τε λέγει καὶ ποῦ ἕστηκε, ἐν ποίοις ἐστίν· αὐτὸν δὲ οὐδενὶ τῶν ἐχόντων τὸ τοῦ κόσμου πνεῦμα διαγινώσκειν τε καὶ ἀνακρίνειν δύναμις ὅτι μὴ ἐκείνῳ ᾧ τὸ ὁμοιόν ἐστι τῆς θεότητος πνεῦμα· κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον· πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες· ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μωρία γάρ ἐστι τούτῳ· ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα· αὐτὸς ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται·

ΚΕΦ.

Ipsum autem vicissim dignoscendi aut dijudicandi, nemini Spiritum mundi habentium facultas est. Hæc enim illi Soli reservatur, qui pariter cum eo Divinitatis impertitus Spiritu fuerit, ut ait de talibus loquens divinus Apostolus: *Spiritualibus Spiritualia comparantes. Animalis autem Homo non percipit quæ sunt Spiritus Dei. Stultitia enim est illi. Spiritualis autem judicat omnia: & ipse à nemine judicatur.* 1. Cor. ij. 13.

ΚΕΦ. ΚΔ.

Τοῦ παναγίου δέ φησι τούτου πνεύματος ἀμήχανον ἄλλως τυχεῖν, εἰ μὴ πάντων τις τῶν τοῦ αἰῶνος τούτου ξένος γενόμενος, πρὸς τὴν ζήτησιν τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγάπης ἑαυτὸν ἀποτάξειεν· ἵνα πασῶν τῶν κατὰ τὴν ὕλην μεριμνῶν ἀνεθεὶς ὁ νοῦς, περὶ τὸν ἕνα τοῦτον σκοπὸν ἀπασχολῆται μόνον· καὶ οὕτω καταξιωθείη μετὰ Χριστοῦ εἰς ἓν πνεῦμα γενέσθαι, ὥς φησιν ὁ Ἀπόστολος· ὁ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἔσται εἰς ἓν πνεῦμα. Ψυχῇ δὲ τῇ ὅλως τινὶ τῶν τοῦ αἰῶνος τούτου συνδεδεμένῃ καὶ πρὸς αὐτὸ ἐχούσῃ, οἷον πλούτῳ ἢ δόξῃ, ἢ φιλίᾳ τῇ κατὰ κόσμον, οὐκ ἔσται δυνατὸν φυγεῖν καὶ διαπεράσαι τὸ σκότος τῶν πονηρῶν δυνάμεων.

CAP. XXIV.

Non aliter cuiquam contingere Sanctissimi hujus Spiritûs participatio potest, quam si tantum ambiens bonum, planè peregrinus factus ab hoc sæculo, totum se addicat ac mancipet inquisitioni caritatis Christi; ita ut omnibus, quæ circa materiam versantur, curis solutus Animus, uni huic intuendo & assequendo scopo vacet. quò sic dignus fiat in unum cum Christo coalescere Spiritum, ut ait Apostolus. *Qui adhæret Domino unus Spiritus est.* 1. Cor. vj. 17. Animæ verò quæ omninò cuipiam rerum hujus sæculi defixa est, aut in eam affectu aliquo propendet; puta divitiis, Gloriæ, aut Amicitiæ mundanæ, non erit possibile fugere, & trajiciendo perrumpere tenebras diabolicarum Potestatum.

ΚΕΦ. ΚΕ.

Αἱ φιλαλήθεις ψυχαὶ καὶ φιλόθεοι οὐδὲ τὴν βραχεῖαν ὕφεσιν τοῦ

CAPUT. XXV.

Veritatis & Dei amantes Animæ, ne brevem quidem ac

momentaneam relaxationem vel intermissionem admittere sustinent amoris quo erga Dominum flagrant : sed totæ ex toto Cruci hujus confixæ, Spiritualem profectum quo indesinenter adolescunt, sensu quodam intimo & arcaná intelligunt experientiâ. Vulneratæ igitur isto desiderio, &, ut sic dicam, famelicæ justitiæ omniumque virtutum, atque illustrationis Boni Spiritùs, etsi Mysteriis dignatæ divinis sint; etsi lætitiæ Cœlestis & Gratiæ factæ participes, non tamen in se confidunt, neque esse se aliquid putant. Sed quantò abundantiùs dignantur Spiritualibus donis, tantò avidiùs inexplebiliter inhiant ulteriori participationi Cœlestium gratiarum; tantóque ad hanc se laboriosiùs & contentiosiùs enitendo disponunt. Rursùs quantò dulciùs sentiunt se proficere in Spiritu, tantò quasi gulosiùs; irritato videlicet inde gustu; appetunt uberiorem perceptionem deliciarum earumdem: & Spiritualiter locupletatæ, sibi quantum in ipsis est, pauperes videntur juxta divinam Scripturam: *qui edunt me adhuc esurient : & qui bibunt me, adhuc sitient.*

Eccl. xxiv. 29.

πρὸς τὸν Κύριον ἔρωτος ὑπομένουσιν· ἀλλ' ὅλαι δι' ὅλου τῷ σταυρῷ τούτου προσηλωμέναι τὴν τῆς πνευματικῆς προκοπῆς αἴσθησιν ἐν ἑαυτῇ γινομένην ἐπιγινώσκουσι· τετρωμέναι γοῦν τούτῳ τῷ πόθῳ, καὶ ὡς εἰπεῖν, ἐκπεινοι οὖσαι περὶ τὴν δικαιοσύνην τῆς ἀρετῆς, καὶ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος ἔλλαμψιν, κἂν μυστηρίων ἄξιαι θείων, κἂν εὐφροσύνης ἐπουρανίου καὶ χάριτος μέτοχοι γένωνται, οὐ πεποίθασι περὶ αὐτῶν, οὐδὲ εἶναί τι οἴονται· ἀλλ' ὅσῳ χαρισμάτων ἀξιοῦνται πνευματικῶν, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπλήστως ἔχουσαι τῶν οὐρανίων φιλοπονώτερον ἐκζητοῦσι· καὶ ὅσῳ πνευματικῆς αἰσθάνονται προκοπῆς, τοσούτῳ δὴ καὶ λιχνότεραι πρὸς τὴν μετάληψιν τούτων γίνονται· καὶ πνευματικῶς πλουτοῦσαι τό γε παρ' ἑαυτῶν πενομέναις ἐοίκασι, κατὰ τὴν θείαν γραφήν· οἱ ἐσθίοντες γάρ με, φησὶν, ἔτι πεινάσουσι, καὶ οἱ πίνοντές με ἔτι διψήσουσι.

ΚΕΦ. Κϛ.

Αἱ τοιαῦται ψυχαὶ καὶ τῆς τῶν παθῶν ἐλευθερίας παντάπασιν ἀξιοῦνται, καὶ τὴν τοῦ θείου πνεύματος ἔλλαμψίν τε καὶ κοινωνίαν ἐν πληρώματι τῆς χάριτος τελείως κομίζονται· ὅσαι δὲ ὀκνηραί τε καὶ ἀφερέπονοι, καὶ μὴ ζητοῦσαι τὸν τῆς καρδίας ἁγιασμὸν, ἐντεῦθεν ὡς ἐν σαρκὶ ἔτι τυγχάνουσιν, οὐκ ἐκ μέρους ἀλλ' ὁλοκλήρως διὰ ὑπομονῆς δέξασθαι καὶ μακροθυμίας. μηδὲ κοινωνῆσαι τῷ πνεύματι τῷ παρακλήτῳ κατὰ πᾶσαν αἴσθησιν καὶ πληροφορίαν ἠλπίκασι, καὶ δι' ἐκείνου τῶν παθῶν τῆς κακίας ἀπαλλαγῆναι αὗται, κἂν χάριτος θείας ἀξιωθεῖεν· ἀλλ' ὑπὸ τῆς κακίας κλεπτόμεναι πάσης φροντίδος ἑαυτὰς ἀνῆκαν· ἅτε λαβοῦσαι τὴν χάριν, καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς τυγχάνουσαι παρακλήσεως, καὶ πνευματικῆς γλυκύτητος ἀπολαύουσαι· ταύτῃ καὶ ῥᾴδιαί εἰσιν οἰηθῆναι, μὴ συντριβόμεναι τὴν καρδίαν, μηδὲ τῷ φρονήματι ταπεινούμεναι, μηδὲ ἐκδίψοι οὖσαι, καὶ πρὸς τὸ τέλειον μέτρον τῆς ἀπαθείας κατατεινόμεναι· ἐναπομείνασαι δὲ τῇ ὀλίγῃ ταύτῃ τῆς χάριτος παρακλήσει, καὶ εἰς ἔπαρσιν οὐκ εἰς ταπείνωσιν προκόψασαι, μᾶλλον καὶ οὗπερ ἠξιώθησαν χαρίσματος ἔστιν ὅτε ἀπο-

CAPVT XXVI.

Tales Animæ præterquàm gratiam accipiunt plenæ liberationis à perturbationibus affectuum pravorum: etiam illustrationem & communionem divini Spiritûs in plenitudine Gratiæ perfectè assequuntur. Diversæ autem ab his, Pigræ, laborum impatientes, nec quærentes Sanctificationem cordis, hoc ipso in carne adhuc perstant, quod ex parte tantùm, & non ex toto transire in Partes Spiritûs voluerunt: negligenter omittentes, per patientiam & longanimitatem disponere se ad accipienda, quibus egent dona: Neque Spiritui Paracleto se integras præbentes; ac dum sic ejus operationi se restrictè permittunt; utcumque divinâ dignentur gratiâ, umquam tamen spe certâ confidentes, se in eum profecturas statum, in quo vi Spiritûs ipsas plenè possidentis, liberatæ jam perturbationibus malitiæ, totis ex intimo cordis sensibus & irrevocabili affectu Deum in se præsentem & experiantur & teneant. His intra ipsas latens, & plusquam opinantur vigens sic illudit pra-

vitas, ut omni jam solicitudine se exolvant, tamquam adeptæ gratiam; & consolationis, quæ fructus ejus est, compotes, ac spirituali dulcedine fruentes. Vnde faciles sunt ad sibi placendum, & intumescendum vanâ sui opinione ac confidentiâ: longè alienæ ab humili contritione Cordis, & à demittendo supercilio quodã despectricis mentis: multum quoque remotæ à sitiendâ Iustitiâ, & anhelando ad perfectum apicem extinctionis pravorum affectuum. acquiescentes autem & velut indormientes exiguæ illi quam sentiunt Consolationi Gratiæ, ejusque fiduciâ turgentes in elationem; cum deberent, si vellent inde proficere, in humiliationem deprimi. Vnde fit ut vice provectionis ulterioris, ipso potiùs quod eis indultum fuerat, participatæ gratiæ modulo privatæ, ad nudum miserrimè spolientur. Non sic verè Dei amans Anima: non sic. Hæc enim, ut præcedens declaravit sermo, quantumlibet innumeris se commendabilem fecerit officiis excellentium Virtutum: etiamsi acerrimis vigiliis corpus extriverit: utcumque donis Spiritûs magnis & variis, etiam Revelationum & comunicationis Mysteriorum, fuerit dignata: de se tamen adeò sentit modicè, ut sibi videatur, ne rudimentum quidem adhuc ponere cepisse vitæ secundùm Deum rectæ; nedum se possidere ullam præstantiorum in viâ Spiritûs æstimet dotium. tota interim inhians atque incumbens, vehementi ardentissimæ caritatis nisu, ad Christum insatiabiliter amandum.

γυμνοῦνται· ψυχὴ γὰρ ὡς ἀληθῶς φιλόθεος, ὡς ὁ λόγος ἔφθη δηλώσας, κἂν μυρίας μετέλθῃ δικαιοσύνας, κἂν ἄκραις ἀγρυπνίαις ἐκτρίψῃ τὸ σῶμα, κἂν χαρισμάτων τοῦ πνεύματος διαφόρων, ἀποκαλύψεών τε καὶ μυστηρίων ἀξιωθείη, οὕτως ἔχει μετρίως ὡς μήπω τὸν κατὰ Θεὸν ἀγῶνος ἠργμένη, μηδὲ κτησαμένη τι τῶν δεξιωτέρων, ἐρωτικῶς δὲ ἀπλήστως πρὸς τὴν κατὰ Χριστὸν ἀγάπην διακειμένη.

CAP. XXVII.

Ad hunc Gradum pertingere, neque citò, neque facilè

ΚΕΦ. ΚΖ.

Εἰς τὰ μέτρα δὲ ἐφικέσθαι ταῦτα, οὔτε ἀθρόως, οὔτε ῥαδίως ἐφικτὸν ὑ-

δεῖ· ἀλλὰ πολλῶν πόνων καὶ ἀγώνων ἠγωνισαμένων, χρόνων τε καὶ σπουδῆς, μετὰ δοκιμασίας δὲ πειρασμῶν ποικίλων, ἄχρι δὲ τοῦ τελείου φημὶ τῆς ἀπαθείας μέτρου· οὕτω γὰρ πρὸς πάντα πόνον καὶ κόπον ἐξετασθεὶς καὶ ὅλους πειρασμοὺς τοὺς ὑπὸ τῆς κακίας ἐπαγομένους εὐψύχως ὑπενεγκὼν, τότε δὲ τῶν μεγάλων τιμῶν καὶ χαρισμάτων τοῦ πνεύματος, καὶ τοῦ θείου πλούτου καταξιοῦται· εἶτα καὶ κληρονόμος τῆς οὐρανίου γίνεται βασιλείας.

contingit ulli. Sed eò tendentibus præeunt multi labores, multa certamina, Moræ longæ, & harum vincens tędia studium acre Propositi ferventis, par innoxiè transmittendis Probationibus quibusvis, & eluctandis variarum ac vehementium tentationum insultibus, eò usque proficiens ut ad quemdam tandem quietis perturbationum omnium plenè victricis perveniatur statum. Ita enim demùm per cuncta contentionum ærumnarumque omnis Generis pericula exploratus Spiritualis Athleta, & tentationes universas quas innata Corruptæ Naturæ suscitat pravitas, animoso resistendi conatu supergressus, Magnorum victor denique Honorum, & donorum S. Spiritûs, opumque divinarum indultâ collatione jam hinc beatur: arrham per ipsa hæc certam præcipiens mox fruendi Cœlestis Regni, cujus ex nunc oppigneratam cernere incipit Hereditatem.

ΚΕΦ. ΚΗ.

Η ψυχὴ δὲ οὐκ ἔχουσα μὲν τὴν εἰρημένην τῆς πολιτείας ἀκρίβειαν· μήπω δὲ τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν αἴσθησιν δεξαμένη, πενθείτω καὶ ζητείτω παρὰ τοῦ Κυρίου θερμῶς ἵνα τοῦ ἀγαθοῦ τούτου καὶ τῆς ἐνεργείας τῆς ἐν νῷ δι᾽ ἀρρήτων θεωριῶν γινομένης τοῦ πνεύματος ἐπιτύχῃ· ὥσπερ δὲ κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν νόμον οἱ σωματικοῖς ἁλόντες ἁμαρτήμασιν, ἀφορίζονται μὲν

CAP. XXVIII.

Anima vero non habens quidem hanc de quâ diximus exquisitæ conversationis eminentiam: neque dum intimi sensûs experimento sibi conscia formatæ jam in corde suo sanctificationis: lugeat & quærat à Domino ferventer, ut boni hujus & operationis Spiritûs quæ in mente fit per arcanas contemplationes, efficiatur

compos. Porrò quemadmodum juxta Ecclesiasticum ritum, in delictis deprehensi corporeis, segregantur quidem primùm excommunicationis sententiâ in ipsos per Sacerdotem latâ; deinde præscriptâ canonibus Pœnitentiâ exhibitâ, communioni restituuntur. qui verò sine offensione & purè vixerunt, promoventur ad Sacerdotium, & ab exteriori loco, interiùs ad Altaris viciniam admissi, statum jam & ordinem accipiunt, ut Ministri & Assessores Domino fiant: ad consimilem modum rem se habere reputemus in hâc mysticâ Spiritûs Communione, de quâ dictum ab Apostolo est; *Gratia Domini Nostri Iesu Christi, & Caritas Dei & Patris, & communicatio Sancti Spiritûs.* videbis, inquam, similem hîc quoque quasi Disciplinæ Ordinem. Habitat enim Divina Trinitas in Animâ purè vivente, cum adjuvante ipsam divinæ benignitatis auxilio. Habitat autem non ex quanto in se est: sic enim est incomprehensibilis universæ quanta est creaturæ, sed pro modulo quantulus aptè quadrat explendæ nostræ angustiæ, & quantuli capax est

II. Cor. xiij. 13.

παρὰ τοῦ ἱερέως τὸ πρότερον· εἶτα τὴν κατὰ λόγον μετάνοιαν ἐπιδεδειχνυμένοι, καὶ τῆς κοινωνίας μεταποιοῦνται· ὅσοι δὲ ἀπταίστως καὶ καθαρῶς βεβιώκασι, προκόπτουσί τε πρὸς ἱερωσύνην, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐξωτέρου τόπου τὴν ἔσω τοῦ θυσιαστηρίου μετάστασίν τε καὶ τάξιν ἀπολαμβάνουσιν· ἵνα λειτουργοὶ καὶ πάρεδροι τῷ Κυρίῳ διατελῶσιν· οὕτω δὴ σκοπῶμεν καὶ περὶ τῆς μυστικῆς τοῦ πνεύματος κοινωνίας, περὶ ἧς τῷ Ἀποστόλῳ εἴρηται· ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος· ὄψεις σωζομένην ἀκολουθίαν· ἐνοικεῖ μὲν γὰρ ἡ θεία τριὰς ἐν τῇ καθαρῶς ἐχούσῃ ψυχῇ, τῆς θείας χρηστότητος συνεφαπτομένης· ἐνοικεῖ δὲ οὐ καθ' ὅ ἐστιν· ἀχώρητος γὰρ καὶ αὐτῇ πάσῃ τῇ κτίσει· ἀλλὰ καθ' ὅσον γοῦν ἐπιτηδείως ἔχει καὶ δεκτικῶς ὁ ἄνθρωπος· ἐπειδὰν δέ τι παραγραπτῇ τῆς τοῦ Θεοῦ κατὰ γνώμην διαγωγῆς, καὶ τὸ θεῖον πνεῦμα λυπήσειεν, ἐκβάλλεται καὶ ἀφορίζεται τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης ὁ νοῦς· τῆς μὲν θείας χάριτος καὶ τῆς ἀγάπης καὶ πάσης τῆς ἀγαθῆς τοῦ πνεύματος ἐνεργείας συστελλομένης· ἐκείνου δὲ θλίψεσί τε καὶ πειρασμοῖς καὶ πονηροῖς πνεύμασι παραδιδομένου· καὶ μέχρις ἂν πάλιν ὀρθοποδήσειεν ἡ ψυχὴ πρὸς τὴν τοῦ

πνεύματος εὐαρέστησιν· εἶτα διὰ πάσης ἐξομολογήσεώς τε καὶ ταπεινώσεως τὴν μετάνοιαν ἐπιδειξαμένη, τότε καὶ αὖθις τῆς ἐπισκοπῆς ἀξιοῦται τῆς χάριτος, καὶ τὴν οὐράνιον εὐφροσύνην πλέον ἢ κατὰ πρῶτον ἀπολαμβάνει· εἰ δὲ πρὸς μηδὲν τὸ πνεῦμα λυπήσειεν· ἀλλ' εἴη ζῶσά τε εὐαρέστως, καὶ λογισμοῖς μὲν πᾶσι πονηροῖς ἀντιπαττομένη· τῷ Κυρίῳ δὲ κολλωμένη διαπαντός· ἡ τοιαύτη δικαίως ἄρα καὶ ἀκολούθως προκόπτει ψυχή, καὶ δωρεῶν ἀφάτων ἀξιοῦται, ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καὶ ἀπὸ ἀναπαύσεως εἰς τελειοτέραν ἀνάπαυσιν μετατίθεται· εἶτα καὶ εἰς τὸ τέλειον τοῦ Χριστιανισμοῦ μέτρον ἀφικομένη, τοῖς τελείοις ἐργάταις, καὶ τοῖς ἀμώμοις τοῦ Χριστοῦ λειτουργοῖς κατὰ τὴν αἰώνιον αὐτοῦ συνταγήσεται βασιλείαν.

Homo. Postquam vero Anima in quopiam offenderit, transgrediens ordinem divinum, ac Dei Spiritum contristaverit, Ejicitur & segregatur à Spirituali lætitiâ mens, Divinâ quidem Gratiâ, & caritate, & cunctâ operatione Spiritus, sese contrahentibus. lapsâ in defectum Animâ, Tribulationibus interim, & tentationibus, & malignorum Spirituũ vexationibus traditâ: quoad rursus retexens malè orsa ex errore redierit in viam & rectè jam ambulans, denuò se ad Spiritûs beneplacitum adaptaverit. deinde velut per omnes circumducta Pœnitentium Gradus Confessione, Prostratione cæteràque Humiliatione Pœnitentiæ, respectu tandem iterùm, & reducis præsentiâ Gratiæ dignatur; quin & Cœlestis uberiorem interdum mensuram lætitiæ recipit. Quod si feliciùs primævam inoffensè obtinens Innocentiam, abstinuerit Anima semper à Spiritu contristando, indesinenter juxta Dei beneplacitum vivens, & cunctis pravis cogitationibus validè resistens: dominôque indivulsè adhærens: talis meritò ac consequenter, nusquam interrupto auctu proficit, donisque ineffabilibus dignatur: nec non à Gloriâ in Gloriam, à quiete in perfectiorem quietem transferetur. Denique & usque ad supremum quò perducere Christianismus Hominem potest, Perfectionis apicem progressa; ibi jam expectat beatam sortem quâ mox Perfectis operariis, & inculpatis Christi Ministris in æternum connumeranda transcribetur Regnum.

CAP. XXIX.

Hæc quæ videmus in paulò ante memorato Sacrorum ritu, pro figurâ sumas rerum quæ interiùs in Animâ geruntur. Templum puta visibile, cor designare in quo Deus habitat. Hujus arcani Templi Sacerdotem existima esse veri Sacerdotis Christi Gratiam. Et sic prosequere singula singulis applicans. Vt igitur in Ecclesiâ visibili nisi priùs fiant sacræ Lectiones, Psalmodiæ & cætera series Ecclesiastici Officij canonico more atque ordine procedat, sacrum ipsum Mysterium Corporis & Sanguinis Christi peragi à Sacerdote, inconsequens & contra ritum legitimum est. Vicissim autem si post expletas omnes alias usûs Ecclesiastici functiones Oblatio mystica non celebretur à Sacerdote, nec Eucharistia & communio Corporis Christi administretur, haud perfectè absolvitur Ecclesiasticarum cerimoniarum Ordo, & mancus mutilusque Dei cultus ac Religio sit; mysterio utique Sacrificij, quod præcipuum in his & caput omnium est, omisso. Sic mihi tu

ΚΕΦ. ΚΘ.

Τὰ φαινόμενα ταῦτα τύπους οἴει μοι καὶ σκιὰς τῶν κρυφίων εἶναι· τὸν ναὸν τὸν ὁρώμενον τοῦ τῆς καρδίας ναοῦ, τὸν ἱερέα, τοῦ ἀληθινοῦ ἱερέως τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος· καὶ ἐφεξῆς οὕτως· ὥσπερ οὖν κατὰ τὴν ὁρατὴν ἐκκλησίαν, αἱ μὴ πρότερον αἱ ἀναγνώσεις, αἱ ψαλμῳδίαι τε, καὶ τίς ἐστιν ἀκολουθία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ, προχωρήσειεν, αὐτὸ τὸ θεῖον μυστήριον τοῦ σώματός τε καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ τὸν ἱερέα ἐπιτελεῖν οὐκ ἀκόλουθον· εἶτα κἂν πᾶς μὲν ὁ ἐκκλησιαστικὸς κανὼν ἐπιτεθείη· ἡ μυστικὴ δὲ τῆς προσφορᾶς ὑπὸ τοῦ ἱερέως εὐχαριστία, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ γένηται· οὔτε ὁ ἐκκλησιαστικὸς τελεσιουργήθη θεσμός· καὶ ἐλλιπής ἐστιν ἡ λατρεία τοῦ μυστηρίου· οὕτω μοι καὶ τὰ τοῦ Χριστιανοῦ νόει· ἂν γὰρ νηστείαν μὲν καὶ ἀγρυπνίαν καὶ ψαλμῳδίαν, ὅλην τε ἄσκησιν καὶ ἀρετὴν πᾶσαν κατορθωκὼς εἴη· ἡ μυστικὴ δὲ τοῦ πνεύματος ἐνέργεια τῷ θυσιαστηρίῳ τῆς αὐτοῦ καρδίας ὑπὸ τῆς χάριτος κατ᾽ αἴσθησιν πᾶσαν καὶ πνευματικὴν ἀνάπαυσιν μὴ ἐπιτελοῖτο, ἀτελὴς ἡ τοιάδε πᾶσα τῆς ἀσκήσεως ἀκολουθία καὶ σχεδὸν ἀργή, οὐκ ἔχουσα τὴν τοῦ πνεύματος

ματος ἀγαλλίασιν μυστικῶς ἐν τῇ καρδίᾳ ἐνεργουμένην.

de Christiano quolibet cogita. Si enim is in jejunio quidem & vigiliâ, in Psalmodiâ item & in totâ praxi, cunctisque Officiis virtutum universarum omni se diligentiâ exercuerit: nec tamen eò umquam proficiendo pertingat, ut mystica Spiritûs operatio in altari cordis ejus à Gratia cum sensu intimo, & omnis Spiritualis quietis arcanâ experientiâ peragatur, imperfecta fuerit tota illa præcedens series religiosarum observationum, & fermè otiosa minimique usûs; fructu quippe carens præcipuo ad quem illi labores referuntur, qui est gaudium mysticè in corde, Spiritûs operatione productum.

ΚΕΦ. Λ.

Καλὸν ἡ νηστεία· καλὸν ἡ ἀγρυπνία· καλὸν ὁμοίως ἡ ἄσκησις, καὶ ἡ ἐπὶ ξένης διαγωγή· καὶ προοίμια ταῦτα πολιτείας θεοφιλοῦς· ἀλόγιστον δὲ ἀτεχνῶς τὸ ἁπλῶς τοῖς τοιούτοις ἐπιθαῤῥεῖν· ἔστι γὰρ ὅτε καὶ χάριτός τινος ἐν μετοχῇ καθιστάμεθα· καὶ ἡ κακία ἔνδον ὑποκαθημένη, καθάπερ ἐν τοῖς ἄνω λέλεκται, σοφίζεται καὶ ὑποχωρεῖ ἑκοῦσα, οὐ πράττει τὰ ἑαυτῆς· ἀλλὰ ποιεῖ νομίσαι τὸν ἄνθρωπον, διακεκαθάρθαι τὸν νοῦν· καὶ τὸ λοιπὸν διάγει πρὸς οἴησιν τελειότητος· εἶτα λῃστρικῶς ἐπιτίθεται καὶ τῶν κατωτάτων ἄχρι καταφέρει τῆς γῆς· οἱ γὰρ ἄνθρωποι πολλάκις εἴκοσιν ἔτη γινόμενοι λῃσταί τινες ἢ στρατιῶται τὸ ἐπιτήδευμα, μηχανάς τε καὶ τῶν πολεμίων ἐπίστανται, ὑποκάθηνταί τε καὶ ἐνέδρας

CAPVT XXX.

Bonum Iejunium, Bona Vigilia, Bona similiter omnis exercitatio religiosæ disciplinæ, & vita in ejus praxi peregrè traducta. Cæterùm hæc tantummodò procœmia & rudimenta sunt perfecti statûs Deum vere Amantium. unde inconsultum profectò est iis magnoperè confidere. Est enim quando, aspersis nobis quadam particulâ Gratiæ; tum cum maximè stamus in sinu gaudentes tanti boni appulsu & gustu, Malitia intùs in nobis subsidens, (prout solere ipsam facere, superius est memoratum à nobis) sese arte vafrâ, animo nos decipiendi, dissimulat, altè se abscondens, ultróque sensum sui subtrahens; nec quæ

solita est, operans: ut incauto persuadeat Homini, prorsùs exterminatam esse se, ac loco cessisse; sibique de cætero restare perfectè puram ab omni labis etiam fermento & qualicumque contagione mentem. Hoc ubi obtinuit, facilè propellit indormientem tali fiduciæ Hospitem credulum in tumidam æstimationem sui, præcocemque Gratulationem Perfectionis quasi jam acquisitæ. Dein illa tali captato tempore in minimè opinantem ex occulto repentè latrocinans insilit; atque in cœlo se versari somniantem, in imas terræ voragines præcipitans detrahit. Sume hujus exemplum facti ex usu vulgari. Sunt Homines innutriti tractationi armorum, qui annis viginti aut Militiæ in castris, aut latrocinio in sylvis assuevere; magnam experientiâ & meditatione longâ certaminum utriusque generis nacti peritiam. Hi vires ac Machinæ illorum contrà quos veniunt quàm sint validæ ac meritò formidabiles probè gnari, congressum apertum declinant, stratagemate contenti victoriam furari. Subsident ergo & in recessus abditi, non oculis modò se Hostium abscondunt: Sed cautam etiam mussando dant operam, ne ullum ipsorum indicium in aures emanet. Tunc improvisò coorientes ex insidiis, irruunt, sternunt, trucidant. An ergo cum hi tali dolo & successu fraudes struere didicerint usu duarum decadum annorum: existimabimus Diabolum, qui nobis ingenitæ pravitati præsidet, non multò plùs etiam in hoc genere scire ac posse? ut pote qui

ἐπινοοῦσι, καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν λαμβάνουσιν ὦτα, καὶ κτείνουσιν ἀνελπίστως περιβαλόντες· πόσῳ γε μᾶλλον ἡ κακία τοσαύτας χιλιάδας ἐτῶν γεγυμνασμένη, καὶ τοῦτο ἔργον ἑαυτῆς τιθεμένη τὸ σπουδαιότατον τὸ ἀπολεῖν ψυχάς, ἐνέδρας εἶδε τοιαύτας ἐν ἀποκρύφῳ τῆς καρδίας ἐπινοεῖν, καὶ κατὰ καιροὺς ἀτρεμεῖν ἐπιτηδές, καὶ μὴ ἐνεργεῖν· ὥστε τὴν ψυχὴν ἑλκύσαι πρὸς οἴησιν τελειότητος· ὁ μέντοι θεμέλιος τοῦ Χριστιανισμοῦ, κἂν πάσας τις μετέλθῃ δικαιοσύνας, μὴ ἐπαναπαύεσθαι ταύταις, μηδὲ ἐπιθαρρεῖν, μηδὲ μέγα τι πεποιηκέναι λογίζεσθαι· κἂν μέτοχος χάριτος καταστῇ, μὴ νομίσαι κατειληφέναι· μηδὲ κατακόρως ἔχειν· ἀλλὰ πεινᾶν τότε καὶ διψᾶν ἔτι, πενθεῖν καὶ κλαίειν, καὶ συντετριμμένην ὅλως τὴν καρδίαν ἔχειν.

jam à tot annorum millibus artem perdendi Animas palàm professus, attentè meditatus, perniciosè nobis, sibi feliciter exercuit. Scit profectò is ac ad unguem callet modos omnes Insidiarum in ipsis cordis nostri latebris tanto comminiscendarum ingenio, ut etiam non prorsùs incautos fallat: quantò igitur supinis & dormitantibus licentiùs illudet: offundens eis falsam ex imaginariâ victoriâ, & pace per cessationem oppugnandi à se ad tempus affectatâ, fiduciam; unde in arrogantem sui, quasi jam perfectorum, opinionem inflentur. Hoc esto ergo, hoc habetor unum solidum Christianismi fundamentum: quantacumque quis obierit omnium Officia virtutum, his tamen non acquiescere; non iis confidere; non inde magnum quid se fecisse, reputare: neque ubi parte aliquâ gratiæ contactum se sentiat, repentè confectam rem, ac se comprehendisse arbitrari: multò minùs velut jam saturum otiari ac jocari: quin tum magis esurire ac sitire: potiùs autem lugere ac flere; ac contritum penitùs cor habere.

ΚΕΦ. ΛΑ.

Νόει μοι τὴν πνευματικὴν κατάστασιν οὕτως ἔχειν· ὑπόθου τινὰ εἶναι βασιλικὸν οἶκον· τούτῳ δὲ αὐλὰς ὑπεῖναι διαφόρους, καὶ προθύρά τινα καὶ οἰκίας ἄλλας ἐξωτέρας· καὶ οὕτω πάλιν κατὰ τὸ ἀκόλουθον ἐνδοτέρας, ἐν αἷς τὴν πορφύραν καὶ τοὺς θησαυροὺς εἰκὸς ἀποκεῖσθαι· εἶτα καὶ τὴν τούτων αὖθις ἐσωτέραν, ὅπου τὴν βασιλικὴν εἶναι διαγωγὴν ἐπιτήδειον· ὥσπερ οὖν εἴ τις τὰς ἐξωτέρας αὐλάς τε καὶ μονὰς ἀπαντήσας, εἰ δόξει τοὺς ἔνδον ὅλους κατειληφέναι, πεπλάνηται· οὕτω δὴ καὶ κατὰ τὸ πνευματικὸν ἀκολούθως· οἱ πρὸς γαστέρα

CAP. XXXI.

Cogita mihi: sic se habere Spiritualem Hominis statum. Finge tibi animo Palatium quoddam Regium Aulis & exhedris constans diversis. Ac vestibula quidem principio extare, partesque anteriores Ædium; tum introrsùm continuâ seriè penitiùs recedentes alias; in quibus & Purpuram & Thesauros verisimile sit latêre reposita. Deinde rursùs post has adhuc interiora conclavia: ubi digno jam ejus majestate loco, diversari Regem creditur. Vt igitur si quis-

piam istiusmodi Prætorij extimas tantum quasdam & subliminares forte ingressus Mansiones, existimaret se ipsa jam penetralia & recessus intimos Domicilij tenere, vehementer erraret: Ita procul dubio pariter falluntur in æstimatione Profectus in Spiritu, qui bello ventri per jejunium indicto; victores etiam somni per laboriosas effecti vigilias; in Psalmorum quoque decantatione, & nocturnâ diurnâque longarum continuatione Precum acrem & perseverantem posuerunt operam, si ob hæc, se pervenisse jam ad metam, ac perfectæ jam quietis intimum ipsum inscendisse cubile autument. Vnde his oboritur tam vanus error? Adhuc eorum in Primoribus Porticibus & circa impluvia Propylæorum conversatio hæret: nondum in Atria, nondum in ulteriores Apothecas purpurâ & Thesauris confertas regiis, sunt admissi. Gratiæ, fateor, rore quodam sunt aspersi. ne tamen hoc eos, Moneo, decipiat, ut apicem arripuisse jam se summum Perfectionis putent. Explorare ipsos æquiùs fuerit; ecquid in suo vase fictili Thesau-

καὶ ὕπνον διαμαχόμενοι, ψαλμοῖς τε καὶ εὐχαῖς διηνεκῶς προσκείμενοι, μὴ νομιζέτωσαν ἤδη τοῦ τέλους καὶ τῆς καταπαύσεως ἐπιβῆναι· πόθεν; ἔτι γὰρ αὐτοῖς περὶ τὰ πρόθυρα καὶ τὰς αὐλὰς ἡ ἀναστροφή· οὐχ ἵνα τὸ προσφύρεαν καὶ τοὺς θησαυροὺς ὑποκεῖσθαι τοὺς βασιλικούς; ὑπάρχει· κἂν χάριτός τινος πνευματικῆς ἠξιώθησαν· μηδὲ τοῦτο πάλιν αὐτοὺς ἀπατάτω, τὸ πολλοὺς ἐπιτυχεῖν· ἐρευνᾷν οὖν προσῆκεν, εἰ εὗρεν ἐν τῷ ὀστρακίνῳ τούτῳ σκεύει τὸν θησαυρόν· εἰ ἐνεδύσατο τὴν πνεύματος τὴν πορφύραν· εἰ τὸν βασιλέα εἶδε καὶ ἀνεπαύσατο· καὶ γὰρ οἶκε μοι πάλιν τὴν μὲν ψυχὴν βάθος τι ἔχειν καὶ μέλη πολλά· τὴν δὲ ἁμαρτίαν ὑπεισελθοῦσα μέλη πάντα, καὶ τὰ νοήματα τῆς καρδίας καταλαβεῖν· εἶτα ἐπιζητήσαντος τοῦ πνεύματος τὴν χάριν, ἐλθεῖν, καὶ δύο τυχὸν τῆς ψυχῆς μέρη περιλαβεῖν· τὸν οὖν ἀπείρως ἔχοντα, πρὸς τὸ χάριτος ταύτης παρακαλυμμένον δόκησιν ἔχει, πάντα τὰ μέλη τῆς ψυχῆς κατειλῆφθαι, καὶ τὴν ἁμαρτίαν ὅλως ἐκριζῶσθαι, μὴ εἰδότα ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ ἔτι κατάσχετον ὑπ' ἐκείνης ἐστίν· ἔνδον γὰρ, ὡς πολλάκις δεδήλωται, καὶ τὴν χάριν ἀδιαλείπτως ἐνεργεῖν, ὃν τρόπον ὀφθαλμὸν ἐν τῷ σώματι, καὶ συνεῖναι τὴν κακίαν ὑποκλέπτ-

ισπαν τὴν διάνοιαν· ὁ τοίνυν μὴ διακρίνειν εἰδὼς, ὡς μέγα τι κατειληφὼς ἤδη, μέγα τι περὶ ἑαυτοῦ οἴεται, καὶ ὡς τὴν ἐσχάτην κάθαρσιν συνεσχηκὼς τετύφωται· ἔχειν δὲ τὴν ἀλήθειαν συνηγοροῦσαν αὐτῷ, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ὡς γὰρ ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, τέχνη τοῦ Σατανᾶ καὶ αὐτή· κατά τινας χρόνους ἑκόντα παραχωρεῖν, καὶ τὰ εἰωθότα μὴ ἐνεργεῖν, κατὰ σκοπὸν, τὴν οἴησιν τελειότητος τοῖς ἀσκουμένοις ὑποβαλεῖν· ἀλλὰ μὴ ὁ φυτεύων ἀμπελῶνα παραπόδως λαμβάνει καὶ τὸν καρπόν· ἢ ὁ σπείρων τὰ σπέρματα ἐν τῇ γῇ, καὶ τὴν συγκομιδὴν εὐθὺς ἐπιζήσαιτο· τί δέ; τὸ ἀρτιγενὲς παιδίον ἥψατο παραχρῆμα τῆς τελειότητος; ἀπόβλεψον εἰς τὸν Ἰησοῦν· ἐκ ποίας δόξης υἱὸς Θεοῦ καὶ Θεὸς ὢν ὁ Χριστὸς, εἰς οἷα πάθη, καὶ ἀτιμίαν, καὶ σταυρὸν κατέβη· καὶ πάλιν ὅπως διὰ ταύτην αὐτοῦ τὴν ταπείνωσιν ὑπερήρθη, καὶ ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς ἐκάθισεν· ὁ δέ γε πονηρὸς ὄφις ἐκ πρώτης τοῦ Ἀδὰμ ὑποσπείρας θεότητος ἐπιθυμίαν, εἰς οἵαν αὐτὸν κατήγαγεν ἀτιμίαν διὰ ταύτης δὴ τῆς οἰήσεως· ταῦτα τοίνυν αὐτὸς ἐννοῶν ἀσφάλιζε σεαυτὸν ὅση δύναμις, καὶ σπούδαζε ταπεινοῦν ἀεὶ τὴν καρδίαν, καὶ συντετριμμένην ἔχειν.

rum invenerint? Ecquid jam induerint Spiritûs Purpuram? An ubi Rex cubat corâm viderint, in ejusque sinu dormierint. Etenim sic habe rursùs, me autore: Profundum quid Animam habere, ac multa velut membra. Peccatum autem subrepsisse in membra omnia; & cogitationes quoque cordis occupasse. Deinde postquam Homo requisivit & poposcit Spiritum, hujus advenientem in eum Gratiam duas apprehendisse Animæ partes. Id sentientem imperitum rerum, novi doni appulsu plus nimio gaudentem, opinari universa pariter Animæ membra Gratiæ comprehensa vi teneri; ac peccatum ex eâ prorsùs eradicatum; nescientem plerasque adhuc Animæ partes occupari à peccato. Concesso enim (ut sæpiùs demonstratum est) Gratiam in eo quem insidet indesinenter operari, sicut oculum in corpore: cum eo tamen nihilò minùs est verum, simul cum eâ subesse pariter malitiam, latentem illam quidem, & fallentem animadversionem Mentis. Qui ergo haud satis novit discernere quid verè in re sit, magnum aliquid de se ipso opinatur; & quasi ultimâ purga-

tione ad purum excoctus sit, inflatur. Sed multum à vero abest hæc ejus vanissima persuasio. Vt enim præcedens sermo monstravit, Ars hæc est Satanæ: quodam tempore de industriâ se abscondere, ac, quasi recessisset, intermittere operari quæ solebat: hoc spectantis, ut arrogantem sui fiduciam parùm cautis Spiritualibus ingeneret. Verumenimvero qui plantat vineam haud statim vindemiat ejus fructum. Neque qui semen in terram jacit frumentum eodem tempore jam in areâ purgatum in horrea convehit. Quid ergo? an recens natus infans perfectæ subitò incrementum adipiscitur ætatis? Respice in Iesum. Ex quantâ gloriâ filius Dei & Deus cum esset Christus, in quot qualesque perpessiones, ignominiam & crucem descenderit: & rursùs propter illam ipsam ejus humiliationem superexaltatus idem fuerit adeò ut sedeat ad Patris dexteram. At malus Serpens subseminatâ primo suo susurro in Adami animo cupiditate divinitatis, in quantam ipsum dejecit ignominiam, illius ipsius superbissimi justâ punitione desiderij. Hæc igitur ipse reputans, consule tibi, constituens quantum potes in securo res tuas: & stude semper humiliare tuum cor, & illud habere contritum.

OPUSCULUM VIII.

Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Περὶ ἐλευθερίας νοός, Λόγος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Ο ταν ἀκούσης, ὅτι κατελθὼν ὁ Χριστὸς εἰς ᾅδου, τὰς κατόχους ἐκεῖ ψυχὰς ἀνερρύσατο, μὴ μακρὰν εἶναι ταῦτα καὶ τῶν νῦν τελουμένων νόμιζε· οἷον μοι γὰρ μνημεῖον εἶναι τὴν καρδίαν· κἀκεῖ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὸν νοῦν κατορύχθαι βαρεῖ σκότει κατειλημμένους· ἔρχεται τοιγαροῦν ὁ Κύριος εἰς τὰς ἐν ᾅδου ἐπιβοωμένας αὐτὸν ψυχάς, εἰς τὸ βάθος δηλαδὴ τῆς καρδίας, κἀκεῖ τῷ θανάτῳ ἐγκελευόμενος, ἀνάπεμψον λέγει τὰς ἐγκλεισμέ-

S. P. N.

MACARII MAGNI

De Libertate Mentis. Liber.

CAPUT I.

UM audieris descendisse Christum in Inferos, & detentas illic Animas liberasse: non longè distare illa ab his quæ nunc geruntur, puta. Cogita mihi Sepulchrum esse Cor. Ibi cogitationes & mentes defossas gravi tenêri comprehensas caligine. Venit igitur Dominus ad Animas in Inferis ipsum clamore magno invocantes: in profundum videlicet

cordis advenit: & ibi Morti imperans, dimitte, ait, clausas isthic Animas, me qui possum eas liberare, ut id faciam orantes. Deinde gravem lapidem removens superpositum Animæ, tumulum aperit, &, quæ verè erat mortua, resuscitat; quæque obscurâ custodiâ conclusa tenebatur, Animam educit liberam.

νας ψυχὰς τὰς ἐμὲ τὸν ῥύσασθαι δυνάμενον ἐκζητούσας· εἶτα τὸν βαρὺν λίθον διάρας τὸν τῇ ψυχῇ ἐπικείμενον, τὸν τάφον ἀνοίγει, καὶ τὸν ἐν ἀληθείᾳ νεκρὸν ἀνιστᾷ, καὶ τὸν ἀφεγγοῦς φυλακῆς τὴν ἐγκεκλεισμένην ψυχὴν ἀπαλλάττει.

CAPUT II.

ΚΕΦ. Β.

Contingit sæpe insusurrare tibi Satanam in aurem cordis, & dicere: scis quot & quanta perpetrasti mala? repleta tibi sceleribus est Anima: gravaris multis & fœdissimis peccatis. Non te lateat, suggerentem talia malum Dæmonem, id agere ut te in desperationem, Humilitatis prætextu, contrudat. Ex quo enim per transgressionem primam irrepsit in Hominem malitia, liber aditus Diabolo datus est ad Animam quotidie alloquendam, eâ facilitate quâ homo hominem familiari, quoties libet, sermone convenit: quâ ille opportunitate utitur ad prava ipsi suggerenda. Responde igitur illi Tu: At habeo scriptas asseverationes Dei ajentis: *Nolo mortem peccatoris: sed ut conver-*

Ezech. xxxiij. 11.

Συμβαίνει φησὶ πολλάκις διαλέγεσθαί σοι κατ' ὑποβολὴν ἐν τῇ καρδίᾳ τὸν Σατανᾶν, καὶ σύνες ὅσα εἰργάσω πονηρά; λέγειν· ἀναπέπλησαί σοι ἀνομιῶν ἡ ψυχή, βεβάρησαι πολλαῖς καὶ χαλεπωτάταις ἁμαρτίαις· μὴ λανθανέτω γοῦν σε τοῦτο ποιῶν, καὶ προσχήματι ταπεινώσεως εἰς ἀπόγνωσιν συνωθῶν· ἀφ' οὗ γὰρ διὰ τῆς παραβάσεως εἰσέφρησεν ἡ κακία, πάροδον ἔχει διαλέγεσθαι καθεκάστην τρόπον τινὰ τῇ ψυχῇ ὡς ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ, καὶ ὑποτίθεναι τὰ ἄτοπα· ἀπόκρισαι τοιγαροῦν αὐτῷ σύ· ἀλλ' ἔχω τὰς τοῦ Θεοῦ διαβεβαιώσεις ἐγγράφους· οὐ βούλομαι λέγοντος τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι διὰ μετανοίας καὶ ζῆν αὐτόν· τί γὰρ καὶ ἐβούλετο αὐτοῦ ἡ κάθοδος, εἴ γε μὴ τοὺς ἁμαρτωλοὺς σώσει, καὶ τοὺς ἐν σκότει φωτίσει, καὶ ζωοποιήσει τοὺς τεθανατωμένους;

ΚΕΦ. Γ.

tatur per pœnitentiam, *& vivet.* Quam enim aliam potuit habere cauſam deſcendendi Salvator in mundum, niſi ut peccatores ſalvos faceret, jacentes in tenebris illuminaret, vitæ redderet mortuos?

ΚΕΦ. Γ.

Ὥσπερ ἡ ἐναντία δύναμις, οὕτω δὴ καὶ ἡ θεία χάρις προτρεπτικὴ, οὐκ ἀναγκαστικὴ δείκνυται οὖσα· ἵν' οὕτως ἡμῖν τὸ ἐλεύθερόν τε καὶ αὐτεξούσιον περισώζοιτο· ταύτητοι καὶ ἐφ' οἷς ὁ ἄνθρωπος ἐργάσηται κακοῖς πρὸς τοῦ Σατανᾶ ὑπαγόμενος, οὐχ ὁ Σατανᾶς μᾶλλον, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος τὴν τιμωρίαν εἰσπράττεται, ὡς μὴ βίᾳ συνελαθεὶς, ἀλλ' ἰδίῳ θελήματι πεισθεὶς τῇ κακίᾳ· παραπλησίως δὲ κἀν τῷ ἀγαθῷ· οὐκ ἐπιγράφει τὸ γεγονὸς ἑαυτῇ, ἀλλὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἡ χάρις· καὶ διὰ τοῦτο δόξαν αὐτῷ περιτίθησιν, ὅτι αὐτὸς ἑαυτῷ τοῦ ἀγαθοῦ γέγονεν αἴτιος· οὐδὲ γὰρ ἀναγκαστικῇ δυνάμει, ὡς εἴρηται, συνδεσμοῦσα αὐτοῦ τὸ θέλημα ποιεῖ ἄτρεπτον ἡ χάρις· ἀλλὰ καίτοι συνοῦσα, τῷ αὐτεξουσίῳ παραχωρεῖ· ἵνα δῆλον εἴη τὸ τοῦ αὐτοῦ θέλημα, ὅπως ἔχει πρὸς ἀρετὴν ἢ κακίαν· κεῖται γὰρ οὐ τῇ φύσει νόμος· ἀλλὰ τῷ αὐτεξουσίῳ τῆς προαιρέσεως τραπῆναι δυναμένῳ πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ κακόν.

CAP. III.

Ut Adverſaria Poteſtas, ita & Divina Gratia hortatoria, non neceſſitatis inductiva eſſe oſtēditur: ut verè Nobis libertas, & noſtri potens Arbitrium ſervetur. Inde eſt, cur eorum quæ Homo inductus à Satana perpetraverit mala, non à Satanâ potiùs exigantur pœnæ, quàm ab Homine ipſo; ut pote qui non vi adactus, ſed propriâ voluntate perſuaſus, malitiæ aſſenſerit. Similiter autem & in Bono; non adſcribit ſucceſſum ſibi, ſed Homini Gratia, & ei propter hoc gloriam apponit; quoniam ipſe ſibi boni cauſa fuerit. Neque enim neceſſitatem inducente vi, ut dictum eſt, conſtrictam ipſius voluntatem facit immobilem Gratia: ſed, etiam cum præſens adeſt, libero cedit arbitrio: ut manifeſtetur, quænam ſit ejus voluntas: uti ſe habeat erga Virtutem & Malitiam. Poſita quippe lex eſt, non Naturæ, ſed ſui compoti Arbitrio, electionis in alterutrum Domino, verti valenti ad bonum & malum.

CAPUT IV.

Custodire oportet Animam eamque à conversatione arcere profanarum malarumque cogitationum. Vt enim Corpus cum corpore coiens altero ad immunditiam polluitur: sic & Anima corrumpitur malis & sordidis copulata cogitationibus; concordansque & assentiens: nec iis solùm quæ ad nequitiam & impuritatem movent; sed & illis quæ ad quodvis Malitiæ impellunt genus. velut, infidelitatis, doli, vanæ gloriæ, iræ, invidiæ, rixæ.
ii. Cor. vij.1. Et hoc est: *Mundare nos ipsos ab omni inquinamunto Carnis & Spiritus.* Esse enim quamdam puta & corruptionem, & fornicationem in occulto Animæ ab impuris illic cogitationibus perpetratam. & quemad-
1. Cor. iij. 17. modum: *Qui templum Dei violaverit* (juxtà Magnum Apostolum) *disperdet illum Deus.* Quod Dei Templum corpus est: sic qui polluit Animam & Mentem, concordando & assentiendo pravis, pœnam utique debet. Custodire igitur convenit, sicut à visibili peccato corpus, ita & Animam

ΚΕΦ. Δ.

Φυλάττειν δεῖ τὴν ψυχὴν, καὶ ἀνωμίλητον συντηρεῖν βεβήλων καὶ πονηρῶν λογισμῶν· ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα σώματι συνελθὸν ἑτέρῳ πρὸς ἀκαθαρσίαν μιαίνεται· οὕτω δὴ καὶ ψυχὴ φθείρεται πονηροῖς συνδυάζουσα καὶ μιαροῖς λογισμοῖς, συνᾴδουσά τε αὐτοῖς καὶ συντιθεμένη· οὐχὶ τοῖς τῆς πονηρίας μόνον· ἀλλὰ καὶ ἑκάστης κακίας· οἷον, ἀπιστίας, δόλου, κενοδοξίας, ὀργῆς, καὶ φθόνου, καὶ ἔριδος· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ καθαίρειν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος· εἶναι γὰρ οἴου καὶ φθορὰν καὶ πορνείαν ἐν τῷ ἀφανεῖ τῆς ψυχῆς διὰ λογισμῶν ἀτόπων ἐνεργουμένην· καὶ ὥσπερ τὸν φθείροντα τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν μέγαν Ἀπόστολον, φθαρεῖ τοῦτον ὁ Θεὸς, ὅπερ τὸ σῶμά ἐστιν· οὕτω δὴ καὶ ὁ φθείρων ψυχήν τε καὶ νοῦν, τῷ συντίθεσθαι τοῖς ἀτόποις, τιμωρίας ἐστὶν ὑπεύθυνος· φυλάττειν τοιγαροῦν προσήκει καθάπερ τὸ σῶμα ὁρατοῦ ἁμαρτήματος· οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν λογισμῶν ἀτόπων, ὅτι νύμφη Χριστοῦ ἐστιν· ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς, ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἁγνὴν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ· καὶ πάσῃ φυλακῇ τήρει τὴν καρδίαν, τῆς γραφῆς ἀκούε λεγούσης· ἐκ γὰρ τούτων

ἔξοδοι ζωῆς· καὶ σκολιοὺς δὲ λογισμοὺς χωρίζειν ἀπὸ Θεοῦ· καὶ πάλιν τῆς θείας διδασκούσης γραφῆς μάνθανε,

à cogitationibus immundis : quoniam hæc ſponſa Chriſti eſt. *Deſpondi enim vos*, ait, II. Cor. xj. 2.
uni viro virginem caſtam exhibere Chriſto. Audi quoque Scripturam dicentem*: Omni cuſtodiâ ſerva Cor tuum ; quia ex ipſo vita procedit.* Prover. iv. 23.
Et *Perverſas cogitationes ſeparare à Deo* : rurſus diſce à Divinâ id docente Scripturâ. Sap. I. 3.

ΚΕΦ. Ε.

Λόγον ἀπαιτείτω τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἕκαστος ἀνακρίνων καὶ βασανίζων, τίσι πρόσκειται; καὶ εἰ μὴ συμφωνοῦσαν συμβαίνει τοῖς τοῦ Θεοῦ νόμοις τὴν καρδίαν ὁρᾷν, πάσῃ δυνάμει καθάπερ τὸ σῶμα, οὕτω δὴ καὶ τὸν νοῦν διατηρεῖν ἄφθορον σπουδαζέτω, καὶ τοῖς πονηροῖς ἀσύνθετον λογισμοῖς, εἴ γε δὴ βούλοιτο κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τὴν καθαρὰν εἰσοικίσασθαι· ἐνοικῆσαι γὰρ καὶ ἐμπεριπατῆσαι ταῖς καθαραῖς πάντως καὶ φιλοκάλοις ψυχαῖς ἐπήγγελται·

CAPVT V.

Rationem exigat à ſuâ unuſquiſque Animâ, diſcernens & explorans, ad quænam afficiatur ? Et ſi haud conſonans Dei legibus contigerit videre Cor : omni conatu quemadmodum corpus, ita & mentem conſervare incorruptam ſtudeat, atque impuris aſſenſum cogitationibus negantem. Si quidem velit juxtà promiſſionem introduci in convictum & choros Purarum Virginum. Apoc. x. 22.
Cohabitatio & familiaris converſatio Virginum, intimarum & individarum comitum Agni, puris omninò & in recti amore inflexibiliter fixis promiſſa eſt Animabus.

ΚΕΦ. ς.

Ὥσπερ ὁ τῆς ἰδίας γῆς ἐπιμελέστατος γεωργὸς ἀνανεοῖ ταύτην πρότερον καὶ τὰς ἀκάνθας περιαιρεῖ· εἶθ' οὕτω καταβάλλει τὰ σπέρματα·

CAPVT VI.

Sicut Agri proprij diligentiſſimus Colonus novat eum priùs & ex eo ſpinas tollit : ac tum demùm injicit ſemina : ita

& qui à Deo expectat sementem Gratiæ accipere, purgare priùs debet Animæ suæ agrum; ut semen deinde in eum incidens Spiritûs, perfectos & multiplices reddat fructus. Nam ni hoc fiat ante omnia: & nisi mundaverit quis seipsum ab omni inquinamento Carnis & Spiritûs, Caro est & Sanguis & longè distat à vitâ.

οὕτω καὶ τὸν παρὰ Θεοῦ προσδοκῶντα τὸν χάριτος σπόρον λαβεῖν, καθαίρειν πρότερον χρὴ τὴν ἑαυτοῦ καρδίας τὴν γῆν· ἵν' ὁ σπόρος πεσὼν τοῦ πνεύματος ἐντελεῖς καὶ πολλαπλασίους ἀποδῷ τοὺς καρπούς· ὡς εἰ μὴ τοῦτο γένοιτο πρότερον καὶ καθάρῃ τις ἑαυτὸν ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, σάρξ ἐστιν ἔτι καὶ αἷμα, καὶ μακρὰν ἀφέστηκε τῆς ζωῆς.

Scholium. Ne trahi hæc possint in suspicionem semipelagianismi facit Generalis ab Autore præmissa Doctrina de necessitate gratiæ ad omnia bona. quā disertissimè tradit cap. xx. Opusc. vij. & alibi passim. cum ergo hîc ait præparare se hominem ad recipiendam Gratiam, Gratiæ nomine designat exquisitiorem Gratiæ Gradum, ad quem se homo cooperando initialibus gratiis disponit.

CAP. VII.

Vndecumque Hostis machinationes astutas, dolos & maleficia, circumspicere oportet. Etenim ut Spiritus Sanctus per Paulum *fit omnibus omnia, ut omnes salvos faciat*: Sic & Spiritui malo in studio est, omnia fieri, ut omnes in interitum propellat. Itaque is cum orantibus simul orare simulat, id spectans, ut ex ipsâ Oratione sumat ansam decipiendi orantem, subjiciendâ ei arrogante confidentiâ: jejunantibus in

1. Cor. ix. 22.

ΚΕΦ. Ζ.

Πανταχόθεν τὰς τοῦ ἐχθροῦ μαγγανείας, τοὺς δόλους τε καὶ τὰς κακουργίας, ὀξύτατα περισκοπεῖν δεῖ· καὶ γὰρ ὡς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ Παύλου τὰ πάντα γενέσθαι φησὶν, ἵνα τοὺς πάντας κερδήσῃ· οὕτω δὴ καὶ τῇ κακίᾳ γίνεται πάντα διὰ σπουδῆς, ὡς τοὺς πάντας περιπέμψῃ τῇ ἀπωλείᾳ· ἀμέλει τοῖς εὐχομένοις ὡς συνευχόμενος ὑποκρίνεται κατὰ σκοπὸν τοῦ προφάσει εὐχῆς ἐμβαλόντα πρὸς οἴησιν ἀπατῆσαι· τοῖς νηστεύουσι συννηστεύειν, αὐτοὺς οἰήσει φενακίσαι βουλόμενος·

Τοῖς ἔχουσι γνῶσιν γραφῶν ἐπιτηδεύει τὰ ὅμοια, προσχήματι γνώσεως ἐπιποθῶν αὐτοὺς παραχρύσασθαι· τοῖς ἀποκαλύψεων φωτὸς καταξιωθεῖσι, παραπλησίως ἔχειν δοκεῖ· μετασχηματίζεται γάρ φησιν ὁ Σατανᾶς εἰς ἄγγελον φωτός· ἵνα τῇ δοκήσει τοῦ καταλλήλου φωτὸς ἀπατήσας, εἰς ἑαυτὸν ἐπαγάγηται· καὶ ἁπλῶς οὕτω πρὸς πάντα ποικίλλεται καὶ τοῖς πᾶσιν, ἵνα τῷ ὁμοίῳ χειρούμενος εὐλογοφανεῖ προφάσει προξενῇ τὴν ἀπώλειαν· λογισμοὺς φησι καθαιροῦντες καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. ὅρα μέχρι, καὶ τίνων ὁ ἀλάζων ἐκτείνει τὸ τόλμημα τῷ βούλεσθαι καὶ τοὺς ἤδη τὸ θεῖον κατ' ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔχοντας κατενεγκεῖν· ὥστε πάσῃ φυλακῇ τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν χρὴ, πολλήν τε παρὰ Θεοῦ τὴν σύνεσιν αἰτεῖν, ἵνα δῷ ἡμῖν τὰς τῆς κακίας τέχνας φωρᾶν, ἐργάζεσθαι δὲ καὶ ἐκπονεῖν τὸν νοῦν ἐν συνέσει καὶ τοὺς λογισμοὺς προσήκει διηνεκῶς καὶ πρὸς τὸ Θεοῦ θέλημα καταρτίζειν αὐτούς· οὐκ ἔστι τούτου μεῖζον ἔργον ἢ τιμιώτερον· ἐξομολόγησις γάρ φησι καὶ μεγαλοπρέπεια τὸ ἔργον αὐτοῦ.

idipsum cooperans, ut eos dementans trudat in fastum contemptumque cæterorum. Scripturarum notitiam & gustum aliquem habentes, in hoc studium enixè adjuvans instigat, animo ac voto eos in superbiam scientiæ fiduciâ efferendi. Pari genere insidiarum imminet illis etiam qui Revelationum Luce dignantur, ex hoc ipso perniciem iis struens; ni solicitè caveant: *Transfigurat* II. Cor.
enim (ait Paulus) *se Satanas in* xi. 14.
Angelum lucis. Vt non satis attentis illudat; obtrudens suam falsam pro verâ lucem. & ut cuncta ejusmodi semel colligam; mirâ se artium subtilitate in omnia variat, quò similitudine deceptos, boni specie apparentis in veram alliciat irreparabilemque perniciem. nisi Athletæ ipsi vigiles obsistant armis quæ suggerit Apostolus: *Consilia destruentes & omnem* II. Cor.
altitudinem se adversùs scien- x. 5.
tiam Dei. Vide quousque superbus ille impostor audendi proterviam extendat: non dubitans conari eos ipsos ad se dejicere, quos Deus interiori communicandâ veritatis notitiâ sibi admovet. Ergo unumquemque oportet cor suum omni custodiâ servare: multamque à Deo prudentiam poscere, ut det nobis lumen quo clarè deprehendamus Diabolicæ malignita-

tis artes; prætereaque exercitare, ac quasi elaborare, mentem ac cogitationes nostras elimando per Spiritualem curam sine intermissione convenit, & ad Dei voluntatem adaptare ipsas. quo non majus nec pretiosius opus est. *Confessio*, enim ait, *& magnificentia opus ejus.*

Ps. cx. 3.

CAP. VIII.

Dei amanti Animæ, utcumque omnia bona faciat, nihil sibi, sed Deo cuncta adscribere mos est. At Deus vicissim sanam ejus & rectam, cum admixtione prudentiæ, scientiam attendens, in contrarium planè modum erga ipsam omnia disponit benevolè providens. ac velut illa sola laborasset, & suis unius viribus in solidum cuncta peregisset, sic ei confertâ & exuberanti mensurâ remunerationes admetitur. Enimvero si Deo luberet rigido nobiscum judicio agere: nihil prorsùs Homini ab eo verè debitum reperiretur, quandoquidem possiones, pecunia, cunctaque hujus vitæ bona, quæ instrumenta benè operandi Bonis sunt, in solidum ejus Dominio subjacent. Terram & universa quæ illa fert aut continet; ipsum Corpus, ipsa Anima, sed & ipsum esse, Homo per gratiam habet. Quid igitur ipsi

ΚΕΦ. Η.

Τῇ φιλοθέῳ ψυχῇ, κἂν πάντα τὰ ἀγαθὰ πράξειεν, οὐδὲν ἑαυτῇ, ἀλλὰ τῷ Θεῷ ἕκαστα ἐπιγράφειν ἔθος· ταύτητοι καὶ ὁ Θεὸς πάλιν τῇ ὑγιεῖ ταύτης καὶ ὀρθῇ συνέσει καὶ γνώσει προσχὼν, τοὐναντίον ἐκείνῃ πάντα λογίζεται· καὶ ὡς αὐτῆς καμούσης καὶ παρ' ἑαυτῆς τὸ ὅλον ἐργασαμένης, τὰς ἀντιδόσεις ἐπιμετρεῖ· καίτοι δόξαν αὐτῷ πρὸς κρίσιν ἡμῖν ἐλθεῖν, οὐδὲν πρὸς ἀλήθειαν τῷ ἀνθρώπῳ δίκαιον εὑρεθήσεται· ἐπεὶ καὶ τὰ χρήματα καὶ τὰ δοκοῦντα πάντα ταυτὶ ἀγαθὰ, δι' ὧν καὶ εὐποιεῖν ἕκαστος δύναται, ἐκείνου εἰσὶ, γῆ καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ· αὐτὸ τὸ σῶμα, καὶ αὐτὴ ἡ ψυχή· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι, ἄνθρωπος κατὰ χάριν ἔχει· τί τοίνυν αὐτῷ λείπεται ἴδιον ἐφ' ᾧ τὸ ὀνηθῆναι ἢ δικαιωθῆναι κατὰ λόγον ἔξεστι. πλὴν ἀλλὰ ταύτην ὁ Θεὸς μεγίστην ἐξ ἀνθρώπων δέχεται χάριν, καὶ τοῦτο τῶν προσφερομένων ἐκείνῳ τὸ χαριέστατον, τὸ τὴν ψυχὴν καλῶς ἐπιγνοῦσαν ὅπως ἔχει τὰ

ὄντα, πάντα ὅσαπερ ἂν ποιῇ ἀγαθὰ καὶ ὅσα κάμνει διὰ Θεὸν, ὅσα τε συνίησι καὶ γινώσκει, αὐτῷ λογίζεσθαι, καὶ αὐτῷ τὸ σύμπαν ἀνατιθέναι.

relinquitur proprium unde possit in confidentiam inflari, aut spem concipere verâ ratione nixam obtinendi districto judicio quasi jure sibi debitum quidpiam. Cæterùm hanc maximam ex Hominibus Deus percipit gratiam: & hoc ex iis quæ ipsi offeruntur unum longè jucundissimum accidit: Professionem Animæ res uti se verè habent noscentis: & quæcumque facit bona, quæcumque propter Deum mala tolerat, quæcumque intelligit & sentit, imputantis supremo largitori, & uni ei accepta referentis.

ΚΕΦ. Θ.

Ὥσπερ Ἰσραὴλ ἕως μὲν εὐαρέστως εἶχε πρὸς τὸν δεσπότην, καίτοιγε οὐδέποτε μὲν ὡς ἐχρῆν· πλὴν ἀλλ' οὖν ἕως ἐδόκει ὑγιῆ τινα ποσῶς πρὸς αὐτὸν ἔχειν τὴν πίστιν, στύλος πυρὸς καὶ νεφέλη αὐτοῦ προηγεῖτο, θάλασσα δὲ αὐτῷ ὑπεχώρει, καὶ μυρίων ἄλλων ἀπέλαυε θαυμασίων· ὁπότε δὲ τῆς πρὸς Θεὸν εὐνοίας ἀφίστατο, τότε καὶ τοῖς ἐχθροῖς παρεδίδοτο, καὶ δουλείαις πικραῖς κατειργάζετο· οὕτω μοι νόει καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἣ διὰ τῆς χάριτος τὸν Θεὸν ἐπέγνω, καὶ ἀπὸ ῥύπων μὲν ἐκαθάρθη πολλῶν τὸ πρότερον, εἶτα καὶ χαρίτων ἀξία γέγονε· τὴν προσήκουσαν δὲ οὐ φυλάξασα τῷ οὐρανίῳ ἀνδρὶ διὰ τέλους εὔνοιαν, ἐξέπεσε τῆς ζωῆς ἧς μέτοχος ἐγεγόνει· δυνατὸν γὰρ τῷ ἀντικειμένῳ καὶ τὴν εἰς τὰ τοιαῦτα

CAP. IX.

Sicut Israëlitæ, quoad quidem ad Domini beneplacitum se conformarunt (etsi numquam id illi eâ quâ oportuerat diligentiâ fecerunt) verùm quamdiù saltem in speciem sanâ in eum fide se præditos utcumque operando monstrarunt, Columna Ignis & Nubes ipsis præibat, Mare autem iis dans transituris viam recessit; innumerisque aliis honorati & adjuti miris operibus fuere: quando autem à fidelitate Deo debitâ defecerunt, tunc & Hostibus sunt dediti, & diris servitutibus attriti. Sic & tu reputa, similia contingere Animæ, quæ postquam per gratiam Deum agnoverat; postquam à multis per eum sordibus fuerat

ablata, gratiisque præterea dignata: fidem caritatemque tot nominibus debitas Cœlesti suo sponso ad extremum non præstiterit, exciderítque per lapsum in peccatum, vitâ, cujus per misericordiam particeps erat effecta. Eò enim usque potest vis exitialis Satanæ pertingere, ut etiam eos dejiciat qui ad tam sublimem istum dignitatis ascenderunt apicem. Quocirca contendendum totâ virtute est, ut cum timore & tremore invigiletur conservandæ Spirituali, vitæ: iis maximè qui Spiritûs Christi participes sunt facti. quam ad rem cavendum diligenter est, ne quid ab iis parvum aut magnum oscitanter fiat, unde contingat Domini Spiritum contristari. Quemadmodum enim *Gaudium est in Cœlo*, ut
Luc.xv. 10. veritas testatur, *Super uno Peccatore pœnitentiam agente.* Sic & mœror vicissim super unâ Animâ excidente ab æternâ vitâ.

φθασάντων κατεπαίρεσθαι μέτρα· ὥστε ἀγωνιστέον ὁπόση δύναμις, καὶ μετὰ φόβου καὶ τρόμου τῆς ἑαυτῶν ζωῆς ἐπιμελητέον, μάλιστα τοῖς ὅσοι τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ γεγόνασι μέτοχοι, τοῦτο μηδὲ μικρὸν ἢ μέγα δι᾽ ὀλιγωρίαν ποιεῖν· καὶ δι᾽ αὐτὸ τοῦτο τὸ Κυρίου πνεῦμα λυπεῖν· ὥσπερ γὰρ χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ, κατά φησιν ἡ ἀλήθεια, ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι· οὕτω καὶ λύπη πάλιν ἐπὶ μιᾷ ψυχῇ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐκπιπτούσῃ.

CAPUT X.

Quando Gratiæ dignationem acceperit Anima, tunc ei maximè utiles sunt scientia, prudentia & discretio: quas propterea ipsas res Deus illi, dummodò postulet, largitur, ut placitè per has possit servire Spiritui, quod ut faceret est illi per gratiam indultum: in quo cavere solicitè debet, ne illi subrepat insidians innata malitia, ne labatur per ignorantiam

ΚΕΦ. Ι.

Ὅταν ψυχὴ τῆς χάριτος καταξιωθῇ, τότε δὴ καὶ χρήσιμα ταύτῃ μάλιστα γνῶσις, σύνεσις, καὶ διάκρισις· ἅπερ γοῦν καὶ αὐτὰ Θεὸς δίδωσιν ἐκείνης αἰτούσης, ὥστε εὐαρέστως αὐτῇ διακονῆσαι τῷ πνεύματι, ὃ καὶ κατηξιώθη λαβεῖν, μὴ κλεπτομένην ὑπὸ κακίας, μὴ σφαλλομένην δι᾽ ἀγνωσίαν· μὴ τῷ ἀμελεῖν καὶ ἀφόβως ζῆν παραβεπομένην, καὶ παρὰ τὸ δεσποτικὸν τι διαπραττομένην θέλημα.

tiam decepta; ne, idcirco quod negligenter & sine timore vivat, pervertatur ad aliquid agendum quod Domini voluntati non congruat.

ΚΕΦ. ΙΑ.

Ὥσπερ ἡ ἐνέργεια τῶν παθῶν, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐγκόσμιον πνεῦμα τῆς πλάνης, τοῦ σκότους τῆς ἁμαρτίας ἀνθρώπῳ τοιούτῳ ἂν ἐνοικήσειεν, ὃς διάπλεώς ἐστι φρονήματος σαρκικοῦ· οὕτω πάλιν ἡ ἐνέργειά τε καὶ δύναμις τοῦ φωτεινοῦ πνεύματος ἀνθρώπῳ τῷ ἁγιασθέντι ἐγκατοικεῖ, κατὰ τὸν εἰπόντα· εἰ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ· καὶ αὖθις· ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· καὶ, ὅσοι δὲ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε· καὶ ὁ Κύριος· ἐλευσόμεθα ἐγώ τε καὶ ὁ πατήρ μου, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν· ταῦτα οὐκ ἀδήλως, οὐδ' ἀνεργήτως, ἀλλ' ἐν δυνάμει καὶ ἀληθείᾳ τοῖς καταξιωμένοις ἐγγίνεται· ὁ μὲν γὰρ νόμος τὸ πρότερον λόγῳ ἀνυποστάτῳ ἐπέστρεφε τοὺς ἀνθρώπους, βαρὺν αὐτοῖς καὶ δυσφόρητον ἐπιτιθεὶς τὸν ζυγόν, καὶ μηδεμίαν εἰδὼς ὀρέγειν βοήθειαν· τοῦτο δὲ παρὰ τὸ μὴ δυνατῶς ἔχειν τὴν τοῦ πνεύματος δύναμιν παρέχειν, τὸ γὰρ ἀδύνατόν φησι τοῦ νόμου ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός· καὶ τὰ ἑξῆς· ἀπὸ δὲ τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἡ θύρα τῆς χάρι-

CAP. XI.

Sicut operatio vitiosorum affectuum; quæ est Spiritus erroris, tenebrarum & Peccati Mundum hunc animans: in eo domicilium statum obtinet homine, qui plenus turget dictatis sapientiæ carnalis: ita è contrario vis & operatio lucidi Spiritûs in Homine sanctificato habitat: juxta dicentem: *An experimentum quæritis ejus qui in me loquitur Christus*? Et rursùs: *vivo autem jam non ego; vivit verò in me Christus*. Et, *quicumque in Christo Baptizati estis, Christum induistis*. Et Dominus: *veniemus ego & Pater meus, & mansionem apud eum faciemus*. Hæc non obscurè, neque otiosè, sed in virtute & veritate gratiâ dignatis insunt. Non ut sub lege veteri: quando sermo expers substantiæ instruebat Homines, grave ipsis & ægrè portabile imponens jugum, & nullum valens porrigere auxilium: ex eo quod non posset virtutem Spiritûs conferre. Sicut ait Paulus: *Nam*

II. Cor. xiij. 3.
Gal. II. 20.
Gal. III. 27.
Ioan. xiv. 23.
Rom. viij. 3.

quod impossibile erat Legi, in quo infirmabatur per carnem, &c. Ab adventu autem Christi Ostium gratiæ credentibus in veritate apertum est: Deique virtus & operatio Spiritûs ipsis suppeditatur.

του τοῖς ἐν ἀληθείᾳ πιστεύουσι διηνοίχθη, δύναμίς τε Θεοῦ, καὶ ἐνέργεια πνεύματος αὐτοῖς χορηγεῖται.

CAPUT XII.

Postquam Christus, prima & naturalis bonitas, donum Spiritûs divinis transmisit Discipulis, exinde Credentibus divina illa virtus obumbrans, & eorum inhabitans Animas, medetur quidem passionibus peccati: tenebris autem & morte ipsos liberat. Eatenus quippe & vulnerata & carcere clausa erat Anima, & caligine peccati undique comprehensa. Denique nunc quoque Anima nondum gratiam sortita inhabitantem in se Dominum habendi; nec in se intimè sentiendi informantem animantemque sese, ac penitùs fœcundantem omni operatione virtutem Spiritûs divini; in tenebris adhuc est. Quibus autem Divini Spiritûs supervenit Gratia, & imis mentis ipsorum penetralibus insedit: his sanè Dominus vice animæ est. *Qui enim adhæret Deo*. (Divinus ait

1. Cor. vj. 17.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Χριστοῦ τῆς πρώτης καὶ φυσικῆς ἀγαθότητος τὴν δωρεὰν τοῦ πνεύματος τοῖς θείοις διαπέμψαντος μαθηταῖς, ἐκεῖθεν ἅπασι τοῖς πιστεύουσιν ἡ θεία δύναμις ἐκείνη ἐπισκιάζουσα, καὶ τῶν ἐκείνων ἐγκατοικοῦσα ψυχαῖς, ἰᾶτο μὲν τῶν παθῶν τῆς ἁμαρτίας· τοῦ σκότους δὲ καὶ τῆς νεκρώσεως αὐτοὺς ἀπήλλαττε· καὶ γὰρ μέχρι τότε τετραυμάτιστό τε καὶ πεφυλάκιστο ἡ ψυχὴ, καὶ τῷ ζόφῳ τῆς ἁμαρτίας κάτοχος ἦν· ἀμέλει καὶ νῦν ψυχὴ μήπω σύνοικον ἔχειν ἀξιωθεῖσα τὸν Κύριον, μηδὲ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος δύναμιν ἐνεργητικῶς αὐτῇ καὶ κατὰ πᾶσαν δύναμιν καὶ πληροφορίαν ἐπισκηνώσασαν, ἐν τῷ σκότει ἐστίν· οἷς δὲ τοῦ θείου πνεύματος ἐπεφοίτησε χάρις, καὶ τοῖς βαθυτάτοις τοῦ νοὸς αὐτῶν ἐγκατῴκησε, τούτοις δὴ καὶ ὁ Κύριος ὡς ψυχὴ γίνεται· ὁ γὰρ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ, ὁ θεῖός φησιν Ἀπόστολος, εἰς ἓν πνεῦμα ἔσται· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος, ὥσπερ ἐγὼ καὶ σὺ ἕν ἐσμεν, ἵνα καὶ οὗτοι

ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν· ὢ ἀγαθότητος καὶ εὐδοκίας ἧς ἔτυχεν ἡ οὕτω πρὸς τῆς κακίας ταπεινωθεῖσα τῶν ἀνθρώπων φύσις· πλὴν ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τῇ μοχθηρίᾳ τῶν παθῶν ἡ ψυχὴ συνοῦσα ἓν ὥσπερ μετ' αὐτῆς ἦν, κἂν ἴδιον εἶχε θέλημα, ἀλλὰ τὸ δοκοῦν αὐτῇ ποιεῖν οὐκ ἐδύνατο· ὃ καὶ Παῦλός φησιν· οὐ γὰρ ὃ θέλω τοῦτο ποιῶ· πόσῳ γε μᾶλλον τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως τῇ ἁγιασθείσῃ καὶ ἀξίᾳ τούτου γεγενημένῃ ψυχῇ συνελθούσης, εἰς ἓν αὐτῷ ἔσται τὸ τούτου θέλημα· γίνεται γὰρ ἡ ψυχὴ τότε πρὸς ἀλήθειαν ὡς ψυχὴ τοῦ Κυρίου· τῷ ἑκόντι καὶ κατὰ γνώμην ὑπὸ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος δυνάμεως βασιλεύεσθαι, καὶ θελήματι ἰδίῳ μηκέτι αὐτὴν πορεύεσθαι· τίς γάρ φησιν ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; τουτέστι τῆς ἑνωθείσης ψυχῆς τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ.

Apostolus) *In unum tum eo coalescet Spiritum.* Et ipse Dominus *sicut tu Pater in me , & ego in te , ita & ipsi in nobis unum sint.* O bonitatem & dignationem indultam tantùm depressæ à malitiâ Hominum Naturæ ! Cæterùm uti quando pravitati vitiorum adhærebat Anima , unum idemque quasi cum ipsis erat : & quamquam propriam habebat voluntatem ; tamen quod illi lubebat , nequibat facere. Quod & Paulus de se ait. *Non enim quod volo hoc facio* : quantò utique magis Dei virtute cum Sanctificatâ & dignâ eo factâ Animâ conveniente , in unam illa cum Deo voluntatem erit. Fit enim Anima tunc verè quasi Anima Dei , per hoc quod sponte, & ex proposito , regnanti se submittit Boni Spiritus virtuti , & per propriæ voluntatis vias non ampliùs ambulat. *Quis enim* (inquit) *Nos separabit à Caritate Christi?* Quæ vox est Animæ unitæ Spiritui Sancto.

Ioan. xvij.21.

Rom. viij. 19.

Rom. viij. 35.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Τῷ βουλομένῳ μιμητῇ οὖν γενέσθαι Χριστοῦ, ἵνα καὶ αὐτῷ γένοιτο ὑπὸ Θεοῦ προσαγορευθῆναι γεννηθέντι ἐκ πνεύματος, πρὸ τῶν ἄλλων προσήκει τὰς ἀπαντώσας θλίψεις ἤτοι σωματικὰς νόσους, ἢ τὰς

CAPVT XIII.

Qui vult imitator esse Christi, & per hoc consequi, ut appelletur filius Dei ; ut pote genitus ex Spiritu : eum ante omnia convenit , occurrentes tribulationes , sive hæ corporei

morbi sint, sive injuriæ ab Hominibus, sive opprobria; seu etiam ex insidiis invisibilium Hostium; animosè ac fortiter tolerare. Per Divinam Providentiam sapienter ac benevolè cuncta disponētem, permittuntur advenire Animabus ejusmodi probationes Adversitatum variarum, ut manifestentur quæ inter eas sincerè Dominum diligunt. Signum id semper fuit discretivum à cæteris verorum Dei Amatorum. Nam ab omni ævo Sanctis Patriarchis, Prophetis, Apostolis & Martyribus per angustam hanc viam tentationum & tribulationum transeundum fuit ut pervenirent ad Gloriam Deo
Eccl. ii. 1. placendi. *Fili* (ait Scriptura) *accendens ad servitutem Dei, præpara Animam tuam ad tentationem deprime cor tuum & sustine.* Et alibi: *quæ inferuntur tibi omnia ut bona excipe; sciens quoniam sine Deo nihil fit.* Patientiæ igitur & spei praxis ante omne aliud capessenda est Animæ Deo placere volenti. una enim hæc est ex artibus Diaboli, acediam nobis injicere in tempore tribulationis, ut avertat nos à spe in Domino ponendâ. Numquam autem

ἐξ ἀνθρώπων ὕβρεις, καὶ τὰ ὀνείδη, πρὸς δὲ καὶ τὰς ἐκ τῶν ἀοράτων ἐπιβουλὰς εὐψύχως καὶ καρτερικῶς ὑποφέρειν· κατ᾽ οἰκονομίαν γὰρ Θεοῦ τὸ δοκίμιον τῆς ψυχαῖς τῶν διαφόρων παραχωρεῖται θλίψεων· ἵνα φανεραὶ γένοιντο πάντως αἱ γνησίως ἀγαπῶσαι τὸν Κύριον· σημεῖον δὲ τοῖς ἐκ παντὸς αἰῶνος Πατριάρχαις τε καὶ προφήταις, καὶ ἀποστόλοις καὶ μάρτυσι διὰ τῆς στενοπόρου τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν θλίψεων διελθεῖν ὑπῆρξε, καὶ οὕτως εὐαρεστῆσαι Θεῷ· τέκνον, γάρ φησιν ἡ γραφή, ἐὰν προσέρχῃ δουλεύειν Θεῷ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν, εὔθυνον τὴν καρδίαν σου καὶ καρτέρησον· καὶ ἀλλαχοῦ δέ· τὰ ἐπιφερόμενά σοι πάντα ὡς ἀγαθὰ πρόσδεξαι· εἰδὼς ὅτι ἄνευ Θεοῦ οὐδὲν γίνεται· τῆς ὑπομονῆς τοίνυν καὶ τῆς ἐλπίδος πρὸ παντὸς ἄλλου ψυχῇ τῇ εὐαρεστῆσαι Θεῷ βουλομένῃ ἀντιληπτέον· μία γὰρ καὶ αὐτὴ τῆς κακίας τέχνη, ἀκηδίαν ἡμῖν ἐμβάλλειν ἐν καιρῷ θλίψεως, ἵνα τῆς πρὸς τὸν Κύριον ἀποστήσῃ ἐλπίδος· οὐδέποτε δὲ Θεὸς ἐπὶ ἐπ᾽ ἐκείνου ἐλπίζουσαν καταπονηθῆναι τοῖς πειρασμοῖς, ὥστε καὶ ἐξαπορηθῆναι· πιστὸς γάρ, ὁ Απόστολός φησιν, ὁ Θεὸς ὃς οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε·

ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν· καὶ ὁ πονηρὸς δὲ οὐχ ὅσον ἐκείνῳ θέλησις λυπεῖ τὴν ψυχήν· ἀλλ' ὅσον αὐτῷ ἐφεῖται παρὰ τοῦ Θεοῦ· εἰ γὰρ ἀνθρώποις οὐκ ἄδηλον, πόσον ἂν ἡμιόνῳ βάρος, πόσον δὲ ὄνῳ, πόσον δὲ καμήλῳ, ἀγώγιμον εἴη· ἀλλὰ τὸν φόρητον ἑκάστῳ φόρτον ἐπιτίθησι· καὶ τῷ κεραμεῖ δὲ δῆλον πόσον τῷ πυρὶ χρὴ τὰ σκεύη παραδοῦναι χρόνον, ἵνα μήτε πλέον ἐμμείναντα διαρραγῇ· μήτε πάλιν πρὸ τῆς ἀρκούσης πυρώσεως ἐκβληθέντα ἄχρηστα ᾖ· εἰ τοσαύτη περὶ τὸν ἄνθρωπον σύνεσις, οὐχὶ πολλῷ πλέον καὶ ἀπείρως πλέον, ἡ τοῦ Θεοῦ σύνεσις οἶδε πόσον ἑκάστῃ ψυχῇ τὸν πειρασμὸν δέον ἐπενεχθῆναι· ἵνα δόκιμος γένοιτο καὶ ἐπιτηδεία πρὸς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν.

Deus tantùm fatigari tentationibus permittit Animam in ipsum sperantem, ut ad incitas redacta, omnis inops Consilij, æstuet. *Fidelis enim* (ait Apostolus) *Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis: sed faciet etiam cum tentatione proventum ut possitis sustinere.* (1. Cor. x. 13.) Neque verò Diabolus quantum ipsi libitum est affligit Animam: sed quâ mensurâ id agere finitur à Deo. Si enim Hominibus ignotum non est, quantum oneris portare mulus possit, quanto par ferendo sit Asinus, quanto Camelus. unde consentaneum cujusque viribus cuique pondus imponunt: Et si perspectum Figulo est quanto temporis spatio vasa in fornace relinqui debeant, ut & ad eam quam usûs eorum ratio poscit, soliditatem coctione attemperata durentur; nec tamen longius æquo ibi hærentia, ignis vi fracta dissiliant: Si tanta, inquam, in Homine prudentia est, multò, atque adeò infinitis partibus magis, divina Sapientia clarissimè perspicit, Animæ cuique quantum insit inditarum à se virium, ut ad eam proportionem accommodet pondus ipsi exploratissimum Tentationis, quam illi eo animo immittit, ut per eam probetur, & idonea regno Cœlorum fiat.

CAPUT XIV.

Sicut Cannabis mataxa nisi diù tunsionem ferat, non habebit, quem textrinæ ratio requirit, usum attenuationis in fila subtilissima: sed quantò passa tuditem longiùs fuerit, quantò radiis pectinum sulcata crebriùs & acriùs, tantò puriorem operabilioremque fingetur in massam. Et quemadmodum recens formatum ex argillâ vas, udum adhuc, & tactui vel levi cedens, quoad induratum igne fuerit, ineptum est usibus humanis. Denique veluti puer parvulus incapax est functionum vitæ, cum nec ædificare, nec plantare, nec semen in terram jacere ad hoc paratam valeat; aut aliud quid ex usu mundi hujus agere: Sic Animæ plerumque, licet divinæ participes gratiæ, etiamsi per Dei benignitatem indulgentem infantiæ ipsarum, perfusæ fuerint dulcedine Cœlesti, usque ad gustandam Spiritûs requiem: Nondum tamen probationibus exercitæ; nondum exploratæ Malorum Spirituum insultibus variis: quasi in cunis adhuc sunt; aut

ΚΕΦ. ΙΔ.

Ὥσπερ γὰρ τὸ κανάβεως χρῆμα εἰ μὴ ἐπιπολὺ τυπτόμενον διαμείνῃ, οὐκ ἂν γένοιτο χρήσιμον εἰς λεπτοτάτων νημάτων ἐργασίαν· ἀλλ' ὅσῳ περ ἂν τύπτοιτο καὶ ὅσον ξαίνοιτο, τοσοῦτον καθαρώτερόν τε καὶ εὐχρηστότερον γίνεται· καὶ ὃν τρόπον τὸ νεόπλαστον σκεῦος μὴ πυρὶ βληθὲν χρῆσθαι τοῖς ἀνθρώποις ἀνεπιτήδειον· καὶ ὡς τὸ νήπιον ἔτι πρὸς τὰ τοῦ κόσμου ἔργα ἀδόκιμον· οὔτε γὰρ οἰκοδομεῖν, οὐ φυτεύειν, οὐ σπόρον κατατιθέναι, δύναται, οὐχ ἕτερόν τι τῶν τοῦ κόσμου ἔργων ἀνύειν· οὕτω καὶ ψυχαὶ πολλάκις κἂν θείας μετέχωσι χάριτος, καὶ εἶεν ἐμπληροφορούμεναι τῇ γλυκύτητι καὶ τῇ πνεύματος ἀναπαύσει, διὰ τὴν αὐτῶν νηπιότητα τῇ τοῦ Κυρίου χρηστότητι, ἀλλ' οὖν μήπω δοκιμασθεῖσαι, μηδ' ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων διαφόροις ἐξετασθεῖσαι θλίψεσιν, ἔτι τὸ νηπιότητος ἔχονται, καὶ, ἵν' οὕτως εἴπω, οὐδέπω πρὸς τὴν οὐρανῶν βασιλείαν ἐπιτηδείως ἔχουσιν· εἰ γὰρ χωρίς ἐστε, φησὶν ὁ Θεῖος Ἀπόστολος παιδείας ἧς μέτοχοι γεγόνασι πάντες, ἄρα νόθοι ἐστὲ, καὶ οὐχ υἱοί· ὥστε καὶ οἱ πειρασμοὶ καὶ αἱ θλίψεις κατὰ τὸ λυσιτελὲς ἐπάγονται τῷ

ἀνθρώπῳ, δοκιμωτέραν οὕτω καὶ στῤῥοτέραν ἐργαζόμεναι τὴν ψυχήν· καὶ εἴπερ εἰς τέλος ὑπομένοις μετ' ἐλπίδος τῆς πρὸς τὸν κύριον, ἀμήχανον ἀποτυχεῖν αὐτὸν τῆς ἐπαγγελίας τοῦ πνεύματος, καὶ τῆς ἀπολυτρώσεως τῶν κακίας παθῶν.

nihil ultrà puerilem progressæ balbutiem. Vnde ausim eas dicere, necdum aptas regno Dei, vel satis ad id maturasse. Et enim *Si extra disciplinam* (ait divinus Apostolus) *estis, cujus participes facti sunt omnes: ergo adulteri, & non filij estis.* Hebr. xij. 8.
Itaque & tentationes & tribulationes utiliter immittuntur Homini; utique probatiorem & robustiorem ejus animam reddentes quas si ad finem usque pertulerit, cum spe ad Dominum; abesse non poterit quin consequatur promissiones Spiritûs, & liberationem à perturbationibus affectuum pravorum.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Ὥσπερ πολλαῖς βασάνοις διωμιληκότες οἱ μάρτυρες, καὶ θανάτου μέχρι τὰ τῆς καρτερίας ἐπιδειξάμενοι, στεφάνων οὕτω τῆς δόξης γεγόνασιν ἄξιοι· καὶ ὅσῳ πλείοσι καὶ χαλεπωτέροις τοῖς ἐπιπόνοις ἐχρήσαντο, πλείονα καὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν πρὸς Θεὸν ἐκτήσαντο παῤῥησίαν· κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ ψυχαὶ διαφόροις παραδοθεῖσαι θλίψεσιν, ἢ ταῖς φαινομέναις τὰς ἐξ ἀνθρώπων ἐπερχομένοις, ἢ ταῖς νοουμέναις λογισμοῖς ἀτόποις ἐγγινομένοις, ἢ νόσοις σωματικαῖς ἀποπικτομέναις, εἰ μέχρι τέλους τὴν ὑπομονὴν διενέγκωσι, τῶν αὐτῶν τοῖς μάρτυσι στεφάνων, καὶ τῆς αὐτῆς ἐπιτεύξονται παῤῥησίας· ἐπεὶ καὶ τὸ μαρτύριον τῶν θλίψεων, ὅπερ σκεῦοι

CAPVT XV.

Quemadmodum per multa traducti tormenta Martyres, postquam usque ad ipsam etiam perferendam mortem robur invictæ fortitudinis ostenderunt: coronis sic Gloriæ facti sunt digni. ac quantò pluribus & gravioribus perfuncti laboribus sunt, tantò majorem apud Deum mensuram claritatis, gratiæque, ac quasi autoritatis ad impetranda suis clientibus beneficia, sunt adepti: Pariter Animæ diversi generis tribulationibus traditæ, sive iis quarum & effectus & causæ cernuntur palàm; ut pote illatarum ab Hominibus; aut morbis corporeis extantium: sive

latentibus intra mentium arcana; appulsu videlicet molesto cogitationum immundarum, & pravis inde contrà piam voluntatẽ exurgentibus motibus rebellantium affectuum. Quas ærumnas si patienter, perseverando usque ad finem, toleraverint, easdem cum Martyribus coronas, eamdem apud Deum consequentur gratiam: quandoquidem Martyrium tribulationum, quod Martyres ab Hominibus sunt passi; Hi ab impressionibus acerbis infestorum ipsis malignorum Spirituum pertulerunt. ac quantò plures hi quoque gravioresque adversantis insultûs Diaboli perpessi fuerint, tantò abundantiorem Gloriam, non in futurum solùm à Deo recipient: sed & hîc quoque uberiori dignabuntur Spiritûs consolatione.

δι' ἀνθρώπων, οὗτοι διὰ τῶν πονηρίας πνευμάτων ἐκείνοις ἐνεργησάντων ὑπομεμενηκότες εἰσὶ, καὶ ὅσῳ πλείους καὶ οὗτοι τοῦ ἀντικειμένου θλίψεις ὑπήνεγκαν, τοσούτῳ καὶ πλείονα τὴν δόξαν οὐκ εἰς τὸ μέλλον μόνον ἐκ Θεοῦ κομιοῦνται· ἀλλὰ κἀνταῦθα τῆς τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος ἀξιωθήσονται παρακλήσεως.

CAPUT XVI.

ΚΕΦ. ΙϚ.

Quandoquidem in confesso est, arctam & angustam esse viam quæ ducit ad vitam: ideóque paucos esse qui per eam transeunt: omnis Diaboli tentatio propter nobis repositam in Cœlis spem, robustè ac constanter sustinenda est. quantascumque enim tandem tribulationes pertulerimus, quid hæ comparandum habent, aut cum futurâ repromissione: aut cum jam hîc prærogari solitâ consolatione Boni Spiritus; aut cum liberatione à Caligine

Ἐπεὶ τοιαύτη ὡμολόγηται ἡ πρὸς τὴν ζωὴν φέρουσα στενή τε καὶ τεθλιμμένη, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὀλίγους ἔχει τοὺς ταύτην διερχομένους, πᾶσαν τοῦ πονηροῦ πεῖραν διὰ τὴν ἐν οὐρανίοις ἀποκειμένην ἐλπίδα στερρῶς ὑπομενετέον· ὅσας γὰρ ἂν καὶ ὑπενέγκοιμεν θλίψεις, τί ἀντάξιον ἢ πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐπαγγελίαν, ἢ πρὸς τὴν ἐντεῦθεν ἐγγινομένην τῆς ψυχῆς ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος παράκλησιν, ἢ πρὸς τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σκότους τῶν παθῶν τῆς κακίας, ἢ πρὸς τὸ τῶν χρεῶν πλῆθος τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν, εἰσοίσομεν·

οἴσομεν· οὐ γὰρ ἄξιά φησι τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς· πάντα γὰρ, ὡς εἴρηται, καρτερητέον διὰ τὸν Κύριον δεῖ, οἷα γενναίους στρατιώτας τοῦ Βασιλέως ἡμῶν ὑπεραποθνήσκοντας· διὰ τί γὰρ ὅτε τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς βιωτικοῖς προσείχομεν πράγμασιν, οὐ λυπηροῖς τοιούτοις περιεπίπτομεν· ἀλλὰ νῦν ἐπεὶ προσήλθομεν δουλεῦσαι Θεῷ, τοὺς πολυτρόπους τούτους πειρασμοὺς ὑπομένομεν; ὁρᾷς ὅτι διὰ τὸν Χριστὸν αἱ θλίψεις, φθονοῦντος ἡμῖν τοῦ ἀντικειμένου τῆς τῶν ἐλπιζομένων ἀνταποδόσεως, χαύνωσίν τε καὶ ῥᾳθυμίαν ἐνθεῖναι ταῖς ἡμετέραις βουλομένου ψυχαῖς· ἵνα μὴ εὐαρέστως ζήσαντες τούτων ἀξιωθῶμεν· πᾶσαι αἱ καθ' ἡμῶν ἐκείνου μηχαναὶ λύονται τῇ τοῦ Χριστοῦ συμμαχίᾳ· καὶ τὸν ὑπερασπιστὴν ἡμῶν καὶ ὑπέρμαχον ἐκεῖνον· ἐνθυμηθῶμεν ὅτι καὶ αὐτὸς τὸν αἰῶνα τοῦτον οὕτω διώδευσεν, ὀνειδιζόμενος, διωκόμενος, ἐμπαιζόμενος· τέλος καὶ ἀτίμῳ θανάτῳ διὰ σταυροῦ τελειούμενος.

pravarum inclinationum ; aut cum multitudine debitorum quibus ob peccata nostra divinæ sumus justitiæ obstricti ? *Non* enim *sunt* (ait) *condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis.* Omnia ergo, ut dictum est ferre fortiter debemus, propter Dominum ; uti generosi Milites ne mori quidem pro nostro Imperatore dubitantes. Cur enim quando Mundo & sæcularibus attendebamus rebus, molestias eas in quas postea incidimus, non experiebamur : sed nunc cum accessimus ad serviendum Deo, multiplices illas tentationes patimur ? vides propter Christum has in nos immitti tribulationes ab Adversario invidente nobis speratas retributiones, languoremque ac desidiam injicere Animabus nostris studente, ne ad Dei beneplacitum vitâ transactâ, promissis præmiis donemur. Omnes ejus contra nos irritæ fiunt machinæ Christi pro nobis unà cum nobis pugnantis auxilio. Hic enim magnus, hic invictus nobis protector & Propugnator præstò est. Reputemus animo, ipsum quoque quando pertransivit hoc sæculum, paria his & acerbiora subiisse, opprobriis oneratum, impugnatum, irrisum, denique ignominiosâ morte per Crucem consummatum.

CAP. XVII.

Si voluerimus omnem tribulationem & tentationes ſuſtinere facilè, mors propter Chriſtum optetur à nobis, & is ſcopus voti noſtri obverſetur perpetuò mentis noſtræ oculis. Ea quippe eſt ſententia impoſiti nobis à Chriſto præcepti, tollendi Crucem noſtram & ſequendi ipſum: Quod ſignificat, paratos nos eſſe debere ad moriendum ejus causâ. Si ſic affecti præparatique animo fuerimus, omnem, ut dictum eſt, tribulationem internam & apparentem facilitate perferemus magnâ. Mori enim utique pro Chriſto cupiens, quæ tandem ægrè ferre adverſa vel moleſta ſibi supervenientia poterit? ob hoc ipſum enim graves eſſe putamus tribulationes quia nobis non placet pro Chriſto mori, nec ſpes ac rationes noſtras ex eo ducere ſuſpenſas. Cæterùm qui Chriſtum poſſidere, & tam opimam hereditatem deſiderat cernere, ejus quoque imitari atque in ſe repræſentare paſſiones ſimiliter concupiſcat. Quare qui ſe dicunt amare Dominum, in eo demonſtrabunt, an verè id affirment, ſi omnem ipſis ſupervenientem tribulationem non generosè

ΚΕΦ. ΙΖ.

Εἴπερ βουλοίμεθα θλῖψιν ἅπασαν καὶ τοὺς πειρασμοὺς ὑπομένειν ῥαδίως, ὁ διὰ Χριστὸν θάνατος ἐπιθυμητὸς ἡμῖν ἔστω, καὶ πρὸ ὀμμάτων διαπαντός· τοιοῦτον γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπίταγμα τὸ σταυρὸν αἴροντας αὐτῷ ἀκολουθεῖν· ὅπερ ἐστὶν εὐπρεπεῖς εἶναι καὶ ἑτοίμους πρὸς τὸ ἀποθανεῖν· ἂν οὕτω διακείμενοι ὦμεν, πᾶσαν, ὡς εἴρηται, θλῖψιν ἀφανῆ τε καὶ δήλην κατὰ πολὺ τὸ ῥᾷον ὑπομενοῦμεν· ὁ γὰρ καὶ ἀποθανεῖν ὑπὲρ Χριστοῦ δι' ἐπιθυμίας ἔχων, σχολῇ γ' ἂν πρὸς τὰ ἐπίπονα καὶ λυπηρὰ δυσχεραίνοι; παρὰ τοῦτο γὰρ καὶ βαρείας εἶναι τὰς θλίψεις ἡγούμεθα, παρὰ τὸ μὴ τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον καταθύμιον ἔχειν, μηδὲ πάντοτε Χριστῷ τὴν διάνοιαν ἀναρτᾷν· ὁ δὲ ἐκεῖνον κληρονομῆσαι ἐπιθυμῶν, καὶ τὰ αὐτοῦ πάθη ζηλοῦν ὁμοίως ἐπιθυμείτω· ὥστε οἱ τὸν Κύριον ἀγαπᾷν λέγοντες ἐν τούτῳ φανεροὶ γίνονται, ἐν τῷ πᾶσαν θλῖψιν ἐπερχομένην οὐ γενναίως μόνον, ἀλλὰ καὶ περιθύμως διὰ τὴν εἰς αὐτὸν φέρειν ἐλπίδα.

modò, sed libenter etiam & amanter, ob spem in ipso positam, ferant.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Χρὴ πρότερον τὸν τῷ Χριστῷ προσεληλυθότα, καὶ πρὸς βίαν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἕλκειν ἑαυτὸν, οὐκ ἐθελούσης ἡμῶν τῆς καρδίας· βιαστὴ γάρ φησιν ὁ ἀψευδὴς Κύριος, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν· ἀγωνίζεσθαι πάλιν αὐτὸν εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας· χρὴ τοίνυν ὡς εἴρηται, καὶ κατὰ τὸ ἀβούλητον ἑαυτοὺς πρὸς τὴν ἀρετὴν συνωθεῖν, πρὸς ἀγάπην μὴ ἔχοντας ἀγάπην, πρὸς πραότητα ταύτης ὄντας ἐν ἀπορίᾳ, πρὸς τὸ συμπαθὲς καὶ φιλάνθρωπον τὴν καρδίαν ἔχειν, πρὸς τὸ ἀνέχεσθαι ἀτιμίας καὶ παροράσεως, καὶ τοῖς ἐξουθενημένοις ἐγκαρτερεῖν· οὔπω ταύτην ἐσχηκότας τὴν ἕξιν πρὸς εὐχὴν, μήπω πνεύματος εὐχὴν κεκτημένους, ἂν οὕτως ἀγωνιζομένους ὁ Θεὸς ἴδῃ, καὶ ἀναγκαίως ἑαυτοὺς, ἀντιστρατευούσης ὥσπερ ἡμῶν τῆς καρδίας, πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἕλκοντας, δίδωσιν εὐχὴν ἀληθινὴν, δίδωσι σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, ὑπομονὴν, μακροθυμίαν, καὶ ἁπαξαπλῶς πληροῖ πάντων ἡμᾶς τῶν καρπῶν τοῦ πνεύματος· εἰ δέ τις καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἐπιδεὴς ὢν, πρὸς μὲν εὐχὴν μόνην εἰ τύχοι καὶ

CAPVT XVIII.

Eum qui ad Christum accessit oportet ante omnia, etiam per vim ad bonum trahere se ipsum, quamvis reluctante nostro Corde. *Vim enim patitur* (ait mentiri nescius Dominus) *Regnum Cælorum, & violenti rapiunt illud.* Mat. xj. 12. Opus quoque est eumdem contendere intrare per augustam portam. Oportet igitur, ut dictum est, ipsos vel invitos adigere se ad virtutem; ad Caritatem qui caritate carent; ad mansuetudinem qui hâc indigent; ad habendum cor humanum & miseriis alienis compatiens; forte quin etiam ad sustinendas æquo animo ignominias & despectus, & in pace durandum etiam cum vilipenditur. Quos sic laboriosè certantes Deus viderit, subjugantesque vi multâ rebellantem inutiliter naturam, & frangentes contumaciam cordis trahi ad bonum recusantis, eos etsi nondum Orationi assueverint; nondum in gradum illum mysticæ Orationis eximium, quod pecu-

liare S. Spiritûs donum est, evecti fuerint, miseratus & remunerans heroïcum conatum, gratiis auget Clemens Dominus: dat illis orationem veram, dat viscera misericordiæ, patientiam, longanimitatem, & ut semel dicam, replet nos omnibus fructibus Spiritùs. Si verò quis aliarum quidem egens virtutum sit: ad orationem tamen solam ipsum contingat, vi etiam sibi factâ, incumbere: ita ut donum Orationis aliquod assecutus sit: ad parandam autem mansuetudinem, Humilitatem, Caritatem, & totam illustrem illam Familiam Virtutum; prætereáque ad firmam obtinendam fidem fiduciamque in Christum, remissus sit ac negligens; Tali aliquando datur Oratio illa gratiæ ex parte in gaudio & quiete, juxta illius desiderium à Bono Spiritu: sed aliorum idem expers manet omnium bonorum: eo quòd ad eorum quoque acquisitionem, vim sibi non inferat, ut dictum est, nec à Christo ea postulet. Oportet enim non solùm ad prædicta urgere se ipsum etiam invitum; & à Deò eadem eo usque quoad assequamur, petere. Sed & invi-

παραβιάζοιτο ἑαυτὸν ὥστε ἔχειν εὐχῆς χάρισμα, πρὸς δέ γε πρᾳότητα, πρὸς ταπεινοφροσύνην, τε καὶ ἀγάπην, καὶ πᾶν τὸ εὐγενὲς φῦλον τῆς ἀρετῆς· ἔτι καὶ πρὸς τὸ βέβαιον εἶναι τὴν πίστιν καὶ τὴν πεποίθησιν εἰς τὸν Χριστὸν, ὀλιγώρως ἔχει καὶ ἀμερίμνως· τῷ τοιούτῳ ἐνίοτε μὲν εὐχῆς δίδοται χάρισμα ἐκ μέρους ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀναπαύσει κατ' ἐκείνου ζήτησιν παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος· ἔρημος δὲ τῶν ἄλλων πάντων μένει καλῶν, τῷ μὴ πρὸς τὴν ἐκείνων κτῆσιν ἀποβιάσασθαι ἑαυτὸν, ὥσπερ εἴρηται, μηδὲ δεηθῆναι Χριστοῦ· χρὴ γὰρ μὴ πρὸς τὰ εἰρημένα μόνον ἑαυτὸν καὶ ἄκοντα συνωθεῖν, καὶ παρὰ Θεοῦ αἰτεῖν τοῦ λαβεῖν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ τὰ μὴ χρήσιμα τῶν ῥημάτων καὶ ὅλως ἀργὰ, μηδὲ γλώττης ἄξια κρίνειν· διαμελετᾶν δὲ ἀεὶ καὶ στόματι καὶ καρδίᾳ τὰ τοῦ Θεοῦ λόγια· ἔτι πρὸς τὸ μὴ θυμοῦσθαι μηδὲ κραυγῇ χρῆσθαι· πᾶσα γάρ φησι πικρία καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ ἀρθήτω ἀφ' ἡμῶν· πρὸς τὸ μὴ καταλαλεῖν τινὸς, μὴ κρίνειν, μὴ φυσιοῦσθαι, ἵν' οὕτως ἰδὼν ὁ Κύριος ἑαυτὸν ὡς εἴρηται ἄρχοντα καὶ πρὸς βίαν συνέλκοντα, παράσχῃ πάντως τὸ ἀπονητὶ καὶ ῥᾳδίως ποιεῖν ἃ πρότερον οὐδὲ μετὰ βίας, διὰ τὴν σύνοικον πονηρίαν, ἐνεργεῖν ἐνῆν· καὶ τότε γίνεται αὐτῷ πάντα ταῦτα τὰ τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα

ὥσπερ φύσις· ἐπεὶ καὶ τὸ λοιπὸν ὁ Κύριος κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν ἐλθὼν καὶ γενόμενος ἐν αὐτῷ, αὐτὸς ὁμοίως ἐν τῷ Κυρίῳ, αὐτὸς ἐν ἐκείνῳ μετὰ πολλῆς εὐπετείας τὰς ἐντολὰς ἐκπληροῖ.

gilare vitæ puritati, usque ad morosam dijudicationem non utilium aut prorsùs otiosorum verborum: meditari autem semper ore & corde divina oracula; attentione etiam censuræ abundante ad comprimendos inordinatos motus, cavendumque ne irascatur, ne jurgans exclamet. *Omnis enim*, ait, *amaritudo & ira, & clamor tollatur à vobis.* Ephes. iv. 31. Similiter vitet murmurare de quoquam, vitet judicare temerè, vitet inflari despiciendo superbè alios. Sic enim se gerens consequetur ut Dominus ipsum sibi acriter imperantem cernens, ac trahentem se ad bonum multo nisu, vique adhibitâ, tribuat illi omninò gratiam facilè ac sine labore agendi, quæ priùs vix conatu anhelo, ac summâ contentione, propter reluctantem innatam corruptionem, poterat exequi. & tunc redduntur ipsi cuncta hæc officia virtutis, sic prona & suavia factu, quasi ea quæ naturaliter operatur. quoniam de cætero Dominus, juxta promissionem, ingressus in ipsum est, & in eo residet, uti vicissim & ipse in Domino. unde in ipso Dominus intimè habitans, sua ipse intra eum & per eum mandata multâ facilitate implet.

ΚΕΦ. ΙΘ.

Ο εἰς εὐχὴν ἀποβιασάμενος ἑαυτὸν, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, πρὸς ταῦτα δὲ πρὸς ταπεινοφροσύνην, πρὸς ἀγάπην, πρὸς πρᾳότητα καὶ τὸν τῶν ἄλλων ἀρετῶν ὁρμαθὸν μὴ ἐκπονῶν ἑαυτὸν μηδὲ βιαζόμενος, τοιούτῳ πέρατι καταντᾷ· ἐνίοτε γὰρ αὐτῷ δεομένῳ καὶ θεία χάρις ἐπιφοιτᾷ· ἐπεὶ καὶ ἀγαθὸς ὢν ὁ Θεὸς ὀρέγει τοῖς αἰτοῦσι φιλανθρωπότερον τὰ αἰτήματα·

CAPUT XIX.

Qui ad Orationem duntaxat vi se adhibitâ cogit, uti priùs exposui; præterea vero ad Humilitatem, ad Caritatem, ad Mansuetudinem, aliarumque virtutum Chorum in se accersendum non elaborat, nec se in id violentiâ salutari adigit; ad hunc tantummodò profectûs terminum potest pertingere; ut interdum ei pos-

centi divina Gratia adveniat. Quoniam pro innatâ sibi bonitate Deus petentibus amanter annuit quæ volunt. Cum autem is non assuefecerit seipsum, nec usu tritum exercitando sese fecerit in praxi cæterarum, quas memoravimus, virtutum; aut excidit gratiâ quam acceperat; & elatus in superbiam labitur: aut in illo quem attigit gradu persistit, non proficiens, nec crescens. Ferè enim sedes ac requies est Boni Spiritûs Humilitas, Caritasque ac Mansuetudo, & quæ continâ serie sequuntur Sanctis Christi mandatis præceptæ laudes. qui ergo voluerit harum complexu concursuque pariter omnium per assiduum augmentum ad perfectionem tandem pertingere, primùm quidem vim inferat sibi, ut dictum est, & contumaciter reluctans ac rebellans cor suum docile & morigerum Deo efficere studeat. Etenim qui sic sibi vim prius intulerit: & quidquid est in Animâ rebelle, totum id, velut cicuratam belluam, patiens jam imperij, & obediens ad nutum rectæ rationi, ac Sanctæ disciplinæ, reddiderit: quique cum adeò

μὴ συνεθίσας δὲ ἑαυτὸν, μηδὲ ἐντριβῆ καὶ γεγυμνασμένον πρὸς τὰς ἀρετὰς ἃς ἔφημεν καταστήσας, ἢ ἐκπίπτει τῆς χάριτος ἧς ἔλαβε, καὶ ὑψηλοφρονήσας πίπτει, ἢ ἐν αὐτῇ ταύτῃ οὐκ ἐπιδίδωσιν, οὐδὲ αὔξει· ὡς γὰρ φάναι, τὸ κατοικητήριόν τε καὶ ἀνάπαυσις τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος, ἡ ταπεινοφροσύνη ἐστὶν, ἥ ἀγάπη τε καὶ πρᾳότης, καὶ ἀκολούθως αἱ ἅγιαι τοῦ Χριστοῦ ἐντολαί· ὁ τοίνυν βουλόμενος διὰ πασῶν τούτων εἰς αὔξησιν, καὶ τελείωσιν προελθεῖν, τὸ μὲν πρότερον βιαζέσθω ἑαυτὸν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ φιλονεικοῦσαν ἑαυτοῦ τὴν καρδίαν καὶ ἀντιπείζουσαν ἐνδοτικὴν καὶ πειθήνιον τῷ Θεῷ ποιεῖν σπουδαζέτω· τῷ γὰρ οὕτω βιασαμένῳ πρότερον, καὶ τὸ ἀντιτεῖνον τῆς ψυχῆς ὅλον οἱονεὶ χειρόηθες καταστήσαντι ἔθει τῷ χρηστῷ, κατήκοον ἐκείνῳ ποιησαμένῳ, καὶ μεθ' οὕτως ἰσχύσης ψυχῆς αἰτοῦντι καὶ δεομένῳ, αὔξει καὶ θάλλει ἐν αὐτῷ τὸ δοθὲν ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς εὐχῆς χάρισμα τῷ μετρίῳ τοῦ φρονήματος ἐπαναπαυόμενον· ὃ πρὸς τῇ ἀγάπῃ, καὶ τῇ ἀγαπητικῇ πρᾳότητι ἐπεζήτησε· καὶ τότε χαρίζεται αὐτῷ ταῦτα τὸ πνεῦμα, ὃ διδάσκει ταπεινοφροσύνην τὴν ἀληθῆ, καὶ ἀγάπην ἀψευδῆ καὶ πρᾳότητα, ἃ καὶ προβιασάμενος ἐπεζήτησε· οὕτως οὖν αὐξήσας καὶ τελειωθεὶς

καὶ Κύριος τῆς βασιλείας ἄξιος ἀποδείκνυται· ὁ γὰρ ταπεινὸς οὐδέποτε πίπτει· ποῦ γὰρ καὶ πεσεῖται ὁ ὑποκάτω πάντων τό γε ἑαυτοῦ, ὤν; ὥστε μεγάλη μὲν ὑψηλοφροσύνη ταπείνωσις. μεγάλη δὲ τ' οὐναντίον ὕψωσις καὶ ἀσφαλὲς ἀξίωμα ἡ ταπεινοφροσύνη.

jam benè se habente Animâ, petierit, & Deum oraverit, ut promoveat quod cepit, obtinebit cumulatè quantum postulat; benignissimo Domino largè illi concessuro, ut crescat & floreat indultum ipsi à Spiritu Orationis Donum: quod in de se modicè sapientibus libenter & permanenter acquiescit. Hoc enim ipsum, ut dignaretur in se Sanctus Spiritus facere; stabile inquam Domicilium in suo corde figere; eóque secum Caritatem & caritatis prolem mansuetudinem ducere ac tenere, supplex expetierat. Et tunc gratificatur hæc illi Spiritus, & docet eum veram Humilitatem, Caritatemque non fictam, quas post illatam sibi vim poposcit. Sic igitur de cætero proficiens & perfectus in Domino, regno dignus declaratur. Humilis quippe numquam cadit. quò enim caderet qui, quantum in ipso est, imo semper loco sub rebus omnibus jacet? quare mirum quoddam superbiæ genus Humilitas est: resque planè contraria isti depressionem indicanti nomini; cum summa verè sit exaltatio, & apex celsissimæ dignitatis, ab omni præcipitij periculo securæ.

ΚΕΦ. Κ.

Οἱ πρὸς ἀλήθειαν τὸν Θεὸν ἀγαπήσαντες, οὔτε διὰ τὴν βασιλείαν αὐτῷ δουλεύειν προείρηνται, καθάπερ ἐμπορίας χάριν καὶ κέρδους· οὔτε μὴν διὰ τὴν ἀποκειμένην τοῖς ἁμαρτωλοῖς κόλασιν· ἀλλ' ἅτε Θεὸν μόνον αὐτὸν καὶ δημιουργὸν ἴδιον ἠγαπηκότες, καὶ ἀκολουθίᾳ τάξεως ἐπιγνόντες ὅτι δεσπότῃ καὶ κτίστῃ δούλους εὐαρεστεῖν, ὀφειλό-

CAP. XX.

Qui Deum verè amaverunt, neque ob spem Regni elegerunt ei servire; quasi Mercatores, lucrum; aut Operarij, mercedem captantes: sed neque ob metum præparatæ Peccatoribus pœnæ: verùm in illum uti Deum solum & Creatorem proprium affectu inclinati, ex rectè conclusâ in-

de ratione consequenter agnoscentes, æquum ac justè debitum esse, ut creaturæ conditori, servi Domino, propter ipsam ejus excellentiam, placere ac gratificari studeant; hoc agunt & conantur sincero piæ voluntatis nisu: cui & parem mentis attentionem meritò adjungunt. Etenim ipsis multa est necessaria prudentia, si præcavere, quantum est necesse, velint, ne quotidiana quæ accidunt, impedimenta ipsis sint placendi Deo istâ intentionis puritate. siquidem non egestas solùm & ignominia, sed & opes & Honor tentationes Animæ fiunt. quin & ex parte, ipsa consolatio Spiritûs, ipsa illa beata quies ex inhabitantis dono gratiæ complectens Animam; nisi se illa tantum boni, merâ Dei liberalitate, nullo suo nactam merito, intimè sentiat, & multam insuper adhibeat, cum modicâ sui æstimatione, circumspectionem. Nam sine his, excellens hæc Gratia, valde pronum secum affert periculum præbendi ei quam ornat Animæ occasionem tentationis, & objiciendi profectui ejus obstaculum. Vt pote insidiatore malo Dæmone conari

μένον· οἱ καὶ πολλῇ τῇ συνέσει πρὸς τὰ περιπίπτοντα χρῶνται· πολλὰ γὰρ τὰ ἐμπόδια τῆς πρὸς Θεὸν τυγχάνει εὐαρεστήσεως· ἐπεὶ μηδὲ πενία μόνον καὶ ἀδοξία, ἀλλὰ καὶ πλοῦτος καὶ τιμὴ ὁμοίως πειρασμοὶ καθίστανται τῇ ψυχῇ· ἐν μέρει δέ πως καὶ ἡ παράκλησις αὐτὴ καὶ ἡ ἄνεσις ἐκείνη ἡ ὑπὸ τῆς χάριτος καταλαμβάνουσα τὴν ψυχὴν, εἰ μὴ αἴσθηται ταύτης ἡ καταξιωθεῖσα, καὶ πολλῷ τῷ μετρίῳ καὶ συμμέτρῳ χρήσηται, πολὺ τὸ δύσκολον ἔχει πρὸς τὸ πειρατήριον αὐτῇ μᾶλλον καὶ κώλυμα καταστῆναι· ἅτε κακίας προφάσει τῷ διὰ τῆς χάριτος ὑπολύειν αὐτῇ τὸν τόνον, χαύνωσίν τε καὶ ὀλιγωρίαν ἐνιέναι μηχανωμένης· διὸ καὶ αὐτὴ ἡ χάρις εὐλαβοῦς δεῖται πρὸς μετάληψιν καὶ εὐσυμμέτρου ψυχῆς· ὥστε καὶ τιμῆσαι ταύτην, καὶ ἀξίους τοὺς καρποὺς ἐπιδείξασθαι· κινδυνεύουσι τοίνυν οὐ τὰς θλίψεις μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀνέσεις πειρατήριον γίνεσθαι τῇ ψυχῇ· καὶ δι' ἀμφοτέρων γὰρ αἱ ψυχαὶ τῷ κτίσαντι δοκιμάζονται· ἵνα δῆλοι σαφῶς γένωνται τίνες οἱ μὴ κέρδους αἰτίαν θέμενοι τὴν πρὸς ἐκεῖνον ἀγάπην· ἀλλ' αὐτοῦ μόνου τοῦ πολλῆς τῷ ὄντι καὶ φιλίας καὶ τιμῆς ἀξίου· ὥσπερ δὲ τῷ ἀμελεῖ, καὶ περὶ τὴν πίστιν ἐνδεεῖ, καὶ τῷ φρονήματι νηπιάζοντι, ἐμπόδιον πρὸς τὴν αἰωνίαν ζωὴν ταῦτα γίνεται.

νεῖται· ἤτοι τὰ λυπηρὰ καὶ ἐπίπονα, νόσοι, πενίαι, καὶ ἀδοξίαι· τἀναντία, πλοῦτος, δόξα, καὶ οἱ παρὰ ἀνθρώπων μακαρισμοί· πρὸς δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ ἀφανεῖ πλήττων τοῦ πονηροῦ πόλεμος· οὕτω πάλιν ἀντιστρέψαν εὑρήσεις, ὅτι τῷ πιστῷ καὶ συνετῷ καὶ γενναίῳ συνεργὰ μᾶλλον πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ καθίσταται βασιλείαν· Τοῖς γὰρ τὸν Θεὸν ἀγαπῶσι, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν· δείκνυται οὖν ἐντεῦθεν, ὅτι τὰ ἐν τῷ κόσμῳ πάντα ἐμπόδιον εἶναι νομιζόμενα διαρρήξας καὶ νικήσας καὶ ὑπερβὰς ὁ ἀληθῶς φιλόθεος τῆς θείας μόνης περιέχεται φίλτρου· σχοινία, γὰρ, ἁμαρτωλῶν περιεπλάκησάν μοι, ὁ θεῖός φησι προφήτης, καὶ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην.

solito hujus, quâ videt frui Animam, prætextu & fiduciâ nimiâ gratiæ, sensim relaxare contentionem in ulteriora nitendi, languoremque & neglectum injicere. Atque adeò ipsa gratia, ut securè innoxiéque possideatur, exigit in illo qui eam percipit reverentem quamdam trepidationem, quâ in vigiliam acuatur circumspectandi ac disponendi providenter cuncta; ut & donum tantum quanti valet æstimet: & ne sibi otiosum talentum auferatur, dignos ejus fructus repræsentare studeat. Igitur, ut dicta colligam, non à tribulationibus solùm, sed & à consolationibus periclitatur Anima tentari. Et per ambas istas res à Conditore Animæ probantur: ut his explorationibus manifestò appareat quales sint. Mercenariæ ne nundinatrices caritatis, quæstûs sui causâ Deum amantes: An solùm propter seipsum eum diligant: quod illum, ut est in suâ naturâ propriâ, citrà respectum ad nos, omni dignum amore honoreque sciant. Vt autem negligenti, modicam habenti fidem, & pueriliter adhuc sapienti, impedimento hæc sunt ad æternam vitam: videlicet tam acerbæ ac laboriosæ res, ut morbi, penuriæ, ignominiæ; quàm his contrariæ, divitiæ, Gloria, Laudes & applausus Hominum; prætereàque pungens in occulto Satanæ impugnatio: sic rursus, aliter dispositos, in loco memoratorum modò, ponens, reperies: Fervido in fide, prudenter discreto, & generosè forti, subsidia potiùs & adjumenta res illas easdem esse ad consecutionem Regni Dei *Diligentibus* enim *Deum* (ait divinus Apostolus) *omnia* *Rom. viij. 28.*

cooperantur in bonum. Ex his igitur apparet quis demùm sit verus Dei amator. Is nimirum qui per cuncta quæ in hoc mundo putantur obstare ductum Spiritûs sequentibus, perrupta, victa, calcata, versùs Deum, quem acri & cor penitùs urenti desiderio appetunt, feruntur, irrevocabiliter currentes, & dicentes
Ps. cxviij. 61. cum Prophetâ: *Funes Peccatorum circumplexi sunt me, & legem tuam non sum oblitus.*

CAPUT XXI.

Divinus Apostolus exactiùs & clariùs demonstrare volens, quid verè sit Perfectum Christianismi Mysterium in unaquaque Animâ credente, venire talem Animam in hujus experimentum docet, per divinam operationem. Quæ scilicet operatio, est supercœlestis luminis in revelatione & virtute Spiritûs irradiatio. Ne forte quis, in hoc errans, putet: nihil aliud esse Illuminationem Spiritûs, nisi cognitiones vi humani productas intellectûs; & propter istam ignorantiam, & quæ ex hac facilè oritur, desidiam, periclitetur, à perfecto Gratiæ excidere mysterio. Propterea exemplum circumambientis faciem Mosis Spiritûs Gloriæ, ad cognitionis repræsentationem haud dubiè con-
II. Cor. iij. 7. formem refert. Ait igitur: *Quod si Ministratio mortis literis de-*

ΚΕΦ. ΚΑ.

Ὁ θεῖος Ἀπόστολος Παῦλος ἀκριβέστερόν τε καὶ τηλαυγέστερον τὸ ἐντελὲς τοῦ χριστιανισμοῦ μυστήριον ἑκάστῃ πιστευούσῃ ψυχῇ δεδήλωκε, δι᾽ ἐνεργείας θείας εἰς πεῖραν ἱέναι· ὅπερ ἐστὶν, ἡ ἐπουρανίου φωτὸς ἐν ἀποκαλύψει καὶ δυνάμει τοῦ πνεύματος ἔλλαμψις· ἵνα μή τις τὸν διὰ γνώσεως νοημάτων φωτισμὸν τοῦ πνεύματος μόνον εἶναι νομίσας, κινδυνεύσῃ δι᾽ ἄγνοιάν τε καὶ ῥαθυμίαν τοῦ τελείου τῆς χάριτος ἀποτυχεῖν μυστηρίου· διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὑπόδειγμα τῆς τῷ προσώπῳ Μωσέως περικειμένης τοῦ πνεύματος δόξης εἰς παράστασιν ὡμολογημένην τῆς γνώσεως ἤνεγκεν· φησὶ γοῦν· εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμασιν ἐντετυπωμένη ἐν λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀτενίσαι εἰς πρόσωπον Μωσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν καταργουμένην· πόσῳ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ; εἰ

γὰρ ἡ διακονία τῆς κατακρίσεως δόξα· πολλῷ μᾶλλον περισσεύσει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης ἐν δόξῃ· καὶ γὰρ οὐ δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ μέρει ἕνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης· εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης, πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ· καταργούμενον εἴρηκε διὰ τὸ θνητῷ σώματι Μωυσέως περικεῖσθαι τὴν τοῦ φωτὸς δόξαν· ἐπάγει· ἔχοντες οὖν ἐλπίδα πολλῇ παῤῥησίᾳ χρώμεθα· καὶ προβὰς μικρὸν. ἔδειξε τὴν ἀθάνατον ἐκείνην τοῦ πνεύματος ἐν ἀποκαλύψει δόξαν, νῦν ἐν τῷ ἀθανάτῳ τοῦ ἔσω ἀνθρώπῳ τοῖς ἀξίοις ἀθανάτως τε καὶ ἀκαταργήτως ἐλλάμπεσθαι· φησὶ γοῦν· ἡμεῖς δὲ πάντες, τουτέστιν, οἱ κατὰ τελείαν πίστιν ἐκ τοῦ πνεύματος γεννηθέντες, ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου ἐνοπτριζόμεθα εἰς τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμενοι ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν καθάπερ ἀπὸ Κυρίου πνεύματος· ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τῷ τῆς ψυχῆς δηλαδὴ καὶ ἡνίκα δὲ ἐπιστρέψῃ τις πρὸς Κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα· ὁ δὲ Κύριος τὸ πνεῦμά ἐστι· φανερῶς οὖν διὰ τούτων ἀπέδειξε, κάλυμμα σκότους ἐπιβεβλῆσθαι τῇ ψυχῇ· ὅπερ ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀδὰμ παραβάσεως χώραν ἔσχε εἰς τὴν ἀνθρωπότητα παραδῦναι· νυνὶ δὲ ὑπὸ τῆς τοῦ πνεύματος ἐλλάμψεως

formata in lapidibus, fuit in gloriâ: ita ut non possent intendere Filij Israël in faciem Moysi, propter gloriam vultûs ejus quæ evacuatur: quomodò non magis ministratio Spiritûs erit in gloriâ. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte propter excellentem Gloriam. Si enim quod evacuatur per gloriam est; multò magis quod manet in gloriâ est. quod evacuatur, dixit: idcirco quod mortali corpori Mosis circumaffulgeret illa lu-
cis gloria. Subjungit: *Haben-* V. 12.
tes igitur talem spem multâ fiduciâ utimur. Et progressus paulùm, ostendit, immortalem illam Spiritûs in Apocalypsi gloriam, nunc in immortali, qui latet intùs, homine, dignis immortaliter & inevacuabiliter
resplendere. Ait ergo: *Nos vero* V. 18.
omnes (hoc est: per fidem perfectam ex Spiritu geniti) *revelatâ facie gloriam Domini speculantes, in eamdem imaginem transformamur à claritate in claritatem, tamquam à Domini Spiritu*, Revelatâ facie, Animæ scilicet. & quando reversus quis fuerit ad Dominum, tolletur velamen. Dominus autem Spiritus est. Manifestè igitur per hæc monstravit, vela-

men tenebrarum superinjectum fuisse Animæ quod ab Adami Trangressione campum habuit Naturam humanam pervadendi. Nunc autem per illustrationem Spiritûs id auferri è fidelibus & verè dignis Animabus. quæ & causa Christi Adventûs fuit. Nam Deo complacuit, ad talem mensuram sanctitatis pertingere eos qui verè in ipsum credunt.

περιαιρεῖσθαι τοῦτο τῶν πιστῶν καὶ ἀξίων τῷ ὄντι ψυχῶν· δι' ἣν αἰτίαν καὶ ἡ ἔλευσις ἡ τοῦ Χριστοῦ γεγένηται· εἰς γὰρ τοιαῦτα μέτρα ἁγιότητος φθάσαι τοὺς ἐπ' ἀληθείας πιστεύοντας ηὐδόκησεν ὁ Θεός.

CAPVT XXII.

ΚΕΦ. ΚΒ.

Ea, de quâ dictum est, *Spiritûs irradiatio*, non solùm intellectualium sensuum revelatio est, & illuminatio Gratiæ: Sed substantialis & subsistentis lucis in Animabus firma & perpetua radiorum ex præsenti fonte luminis emissio. Nam
II. Cor. iv. 6. illud: *Qui dixit de tenebris lumen splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientiæ claritatis Dei in*
Ps. xij. 4. *facie Christi Iesu.* Et illud: *Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte.* Hoc est: ne cum solvetur carne Anima, obtenebretur mortis malitiæ
Ps. cxviij. 18. velo. Illud præterea: *Revela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tuâ.* Illud quo-
Ps. xlij. 3. que: *Emitte lucem tuam & veritatem tuã: ipsa me deducent & adducent in montẽ Sanctũ tuũ & in*

Ἡ τοιαύτη φησὶ τοῦ πνεύματος ἔλλαμψις οὐχ οἷον νοημάτων μόνον ἀποκάλυψίς ἐστι καὶ φωτισμὸς χάριτος, ὥσπερ εἴρηται, ἀλλ' ὑποστατικοῦ φωτὸς ἐν ταῖς ψυχαῖς βεβαία καὶ διηνεκὴς ἔλλαμψις· τὸ γάρ· εἰπὼν ἐκ σκότους τὸ φῶς λάμψαι· ὃ ἔλαμψεν ἐν καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ· καὶ τό· φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου μήποτε ὑπνώσω εἰς θάνατον· τουτέστιν· ἵνα μὴ λυομένη τῆς σαρκὸς ἡ ψυχὴ ἀποσκοτῆται τῷ τοῦ θανάτου τῆς κακίας καλύμματι· πρὸς δὲ καὶ τό· ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου ἔτι καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου, καὶ τό· ἐξαπόστειλον φῶς σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου· αὐτά με ὁδηγήσουσι καὶ ἄξουσιν εἰς ὄρος ἅγιόν σου καὶ εἰς τὰ σκηνώματά σου· ἀλλὰ μὴν καὶ τό· ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου· καὶ τὰ λοι-

πά, τὴν αὐτὴν ἀκολουθίαν τοῦ σκοποῦ παρίστησιν.

Tabernacula tua. Sed & illud etiam : *Signatum est super nos* Ps. iv. 7.
lumen vultus tui Domine. Et reliqua in unam eandem quam proposui sententiam conspirant.

ΚΕΦ. ΚΓ.

Καὶ τῷ μακαρίῳ δὲ Παύλῳ φησὶ τὸ ἐκλάμψαν ἐν τῇ ὁδῷ φῶς δι' οὗ καὶ εἰς τρίτον οὐρανὸν ἦρθαι, καὶ μυστηρίων ἀλαλήτων ἀκουστὴς γίνεται, οὐ νοημάτων τις καὶ γνώσεως φωτισμὸς ἦν, ἀλλὰ δυνάμεως τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος καθ' ὑπόστασιν ἐν τῇ ψυχῇ ἔλλαμψις· οὗ τὴν ὑπερβολὴν τῆς λαμπρότητος οἱ τῆς σαρκὸς ὀφθαλμοὶ μὴ διενεγκόντες ἀπετυφλώθησαν, δι' οὗ πᾶσά τε γνῶσις ἀποκαλύπτεται, καὶ πρὸς ἀλήθειαν Θεὸς τῇ ἀξίᾳ καὶ φιλουμένῃ ψυχῇ γνωρίζεται.

CAP. XXIII.

Illa item quæ Beato Paulo *circum fulsisse lux* dicitur in viâ, Act. ix. 3.
per quam & in tertium Cœlum elevatus est, & Mysteriorum ineffabilium auditor factus, II. Cor. xj.
non intellectualium sensuum & cognitionis illuminatio erat : sed virtutis Boni Spiritus in substantia & personaliter in Animâ facta irradiatio : cujus excessum splendoris non ferentes Carnis oculi, excæcati sunt : per quam & omnis scientia revelatur, & ad veritatem Deus dignæ & amatæ Animæ innotescit.

ΚΕΦ. ΚΔ.

Πᾶσα ψυχὴ διὰ σπουδῆς καὶ πίστεως τέλειον ἐνδύσασθαι τὸν Χριστὸν ἐντεῦθεν κατὰ δύναμίν τε καὶ πληροφορίαν χάριτος καταξιωθεῖσα, καὶ τῷ ἐπουρανίῳ τῆς ἀφθάρτου εἰκόνος φωτὶ ἑνωθεῖσα, καὶ νῦν μὲν μυστηρίων οὐρανίων γνῶσιν ἐν ὑποστάσει μυεῖται πάντων· ἐν δέ γε τῇ μεγάλῃ τῆς ἀναστάσεως ἡμέρᾳ τῇ αὐτῇ ἐπουρανίῳ τῆς δόξης εἰκόνι καὶ

CAP. XXIV.

Omnis Anima quæ per studium & fidem perfectam in virtute & plenâ certitudine Gratiæ, digna facta est quæ Christum indueret jam hinc, & supercœlesti incorruptibilis Imaginis luci uniretur : ea nunc quidem cognitione Cœlestium Mysteriorum in substantiâ, & prout sunt, impertitur : in ma-

gnâ verò Resurrectionis die, eâdem illâ supercœlestis Claritatis Imagine Corpus quoque ipsius glorificatum, & à
1. Thess. iv. 16. Spiritu, sicut scriptum est, in Cœlos raptum; & tantâ dignatione honoratum ut confi-
Philipp. iij. 21. guretur Corpori claritatis ejus, Regnum æternum vicissitudine successionum carens, Christo ipsi collega & consors habebit.

τὸ σῶμα ταύτης ἐνδοξασθὲν, καὶ ὑπὸ πνεύματος, κατὰ τὸ γεγραμμένον εἰς οὐρανοὺς ἁρπαγὲν, καὶ σύμμορφον γενέσθαι τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ καταξιωθὲν, καὶ τὴν βασιλείαν αἰώνιόν τε καὶ ἀδιάδοχον καὶ τῷ Χριστῷ σύγκληρον ἕξει.

CAPVT XXV.

Quantum quis proprio studio ad fide, Cœlestis Claritatis Spiritûs Sancti participaverit, Animamque bonis operibus ornaverit: tantò dignius efficiet corpus suum glorificatione quæ illi, ad paritatem claritatis Animæ, ampla & splendida reservatur in illam ultimam Resurrectionis diem. Quod enim quisque intùs condidit, tunc prodibit exteriùs. quemadmodum quæ per hiemem in sinu Arborum latet vis generativa fructuum, vernâ temperie se forâs exerit; frondes & flores extra proferens. ut ergo demonstratum superiùs est, impressa mentibus Sanctorum Deiformis Imago Spiritûs in occulto nunc latet, quasi velo Tabulæ obducto: sed erumpet ex illis la-

ΚΕΦ. ΚΕ.

Ὁπόσον τις ἰδίᾳ σπουδῇ καὶ πίστει πνεύματος ἁγίου δόξης κεκοινώνηκεν οὐρανίου, ἔργοις τε ἀγαθοῖς τὴν ψυχὴν διεκόσμησε· τοσοῦτον ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἄξιον αὐτοῦ γενήσεται καὶ τὸ σῶμα συνδοξασθῆναι· ὃ γάρ τις ἔνδον ἀπεθησαύρισε νῦν, τοῦτο πρόεισιν ἔξω τότε· καθάπερ ὁ εἴσω τῶν ξύλων ἐν χειμῶνι καρπὸς, ἔξω κατὰ τὸν ἔαρος καιρὸν γίνεται· ὥσπερ δὴ καὶ πρότερον ἐδηλώθη· τῶν μὲν οὖν ἁγίων ἡ θεοειδὴς τοῦ πνεύματος εἰκὼν ἀπὸ τοῦ νῦν ἔνδον ὥσπερ ἐντυπωθεῖσα, καὶ τὸ σῶμα θεοειδὲς ἔξω καὶ οὐράνιον ἀπεργάσεται· τῶν βεβήλων δὲ καὶ ἁμαρτωλῶν τὸ τοῦ κοσμικοῦ πνεύματος κάλυμμα περιβαλὸν τὴν ψυχὴν, καὶ τῇ τῶν παθῶν εἰσδεχθείᾳ σκοτεινὸν οἶμαι τὸ νῦν καὶ ἀσχήμονα καταστῆσαν, σκοτεινὸν ἅμα καὶ τὸ σῶμα, καὶ αἰσχύνης ἔμπλεω πάσης ἔξωθεν ἀποδείξεται.

tebris, & in corporis quoque sui speciosam exornationem prodibit, cœleste illud etiam ac Deiforme reddens. Prophanorum verò ac Scelestorum, quod nunc Mundani Spiritûs velamen circuminvolvit, deformes stigmatibus criminum Animas, Mentesque, heu me! ipsorum, tenebrosas & fœdas reddit: tunc etiam corpora maculosa, & pudendis cicatricibus horrida, in summum palàm dedecus omnium oculis ostendet.

ΚΕΦ. Κϛ.

Ὥσπερ καὶ τὴν παράβασιν τοῦ Ἀδὰμ θάνατον αὐτοῦ καταψηφισαμένης τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος, τοῦτο πρῶτον μὲν ὑπέστη καὶ ψυχήν, τῶν νοερῶν αὐτῆς αἰσθητηρίων τῇ στερήσει τῆς ἐπουρανίου καὶ πνευματικῆς ἀπολαύσεως ἀπεσβηκότων αὐτῷ, καὶ νεκρῶν ὥσπερ γεγενημένων. ὕστερον δὲ καὶ ὁ τοῦ σώματος θάνατος μετά γε τριάκοντα ἔτη πρὸς τοῖς ἐννεακοσίοις ἐπεγένετο· οὕτω νῦν διὰ σταυροῦ καὶ θανάτου τοῦ Σωτῆρος τῇ ἀνθρωπότητι καταλλαγεὶς ὁ Θεὸς ἀποκαθίστησι τὴν πιστεύσασαν ἐν ἀληθείᾳ ψυχὴν ἔτι ἐν σαρκὶ οὖσαν εἰς τὴν τῶν οὐρανίων φώτων καὶ μυστηρίων ἀπόλαυσιν, καὶ τὰ νοερὰ αὐτῆς αἰσθητήρια τῷ θείῳ πάλιν φωτὶ τῆς χάριτος ὀμματοῖ· ὕστερον δὲ καὶ αὐτῷ τῷ σώματι ἀθάνατόν τε καὶ ἄφθαρτον περιβαλεῖ δόξαν.

CAPUT XXVI.

Quemadmodum post Transgressionem Adami, perlata in eum sententia mortis justo Dei optimi judicio, primum executioni mandata est in ejus Animâ verè per peccatum mortuâ jam tum, intellectualibus ejus sensibus, per privationem Cœlestis & Spiritualis, quâ prius fruebatur, Gratiæ, extinctis, & ad mortuorum similitudinem redactis: posteriùs verò ad corpus quoque Mors pervenit, expletis trahendo mortalem vitam annis triginta supra nongentos: Sic & nunc per Crucem & Mortem Salvatoris Humano Generi reconciliatus Deus, restituit verè credentem Animam adhuc carni devinctam in fruitionem Spiritualium luminum & mysteriorum: & intellectuales ejus sensûs Divinâ luce Gratiæ inoculat: Posteriùs autem ipsum etiam corpus immortali & incorruptibili vestiet claritate.

CAP. XXVII.

Qui se ab hoc mundo procul tenent, Sanctè & ex virtutum præscriptis viventes: adhuc tamen velamento perturbationum inumbrati; cui miseriæ, propter inobedientiam Protoplasti, obnoxij omnes sumus: carnali, inquam, subjecti sensui, quem Apostolus Mortem, meritò appellat: Hi similes sunt Hominibus noctu iter agentibus, ad lucem Astrorum, quæ sunt Dei Præcepta. quandiu enim nondum perfectè liberati à tenebris sunt: clarè omnia perspicere non possunt. Quibus & convenit, labore ac fide, virtuti attendendo, orare Christū Solem Iustitiæ, ut illuminet corda ipsorum, quò possint exactè pervidere cuncta, & Spiritualium Bestiarum incursum in nos varium atque multiplicem: & incorruptibilis Mundi pulchritudines arcanas ineffabilis & decôris & voluptatis. quo scilicet modo valde provectis in virtute, & quorum cordibus lumen intellectuale suos sine nubilo radios immisit, talia omnia manifesta & planè perspecta sunt. Perfecto-

ΚΕΦ. ΚΖ.

Οἱ τοῦ κόσμου τοῦδε μακρὰν γενόμενοι καὶ σεμνῶς μὲν καὶ φιλαρέτως πολιτευόμενοι· ἔτι δὲ καλύμματι τῶν παθῶν ὑποκείμενοι ὡς διὰ τῆς τοῦ πρωτοπλάστου παρακοῆς ἔνοχοι κατέστημεν πάντες, τὸ σαρκικὸν φημὶ φρόνημα ὃ καὶ τῷ Ἀποστόλῳ θάνατος οἰκείως ἐκλήθη, οὗτοι παραπλήσιοί εἰσιν ἀνθρώποις νυκτὸς μὲν βαδίζουσιν, ὑπὸ δὲ τῶν ἄστρων ἅπερ εἰσὶν αἱ τοῦ Θεοῦ ἐντολαὶ, καταυγαζομένοις· οὔπω γὰρ εἰς τέλος τοῦ σκότους ἀπαλλαγέντες εἰσὶ καλῶς ἅπαντα καθορᾷν αὐτοῖς ἀδύνατον· οἷς καὶ προσῆκόν ἐστι πόνῳ καὶ πίστει πολλῇ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελουμένοις δεηθῆναι Χριστοῦ τὸν ἥλιον δικαιοσύνης ἐπιλάμψαι ταῖς καρδίαις αὐτῶν, ὥστε δυνηθῆναι πάντα πρὸς ἀκρίβειαν ἐπιδεῖν, τήν τε τῶν νοητῶν θηρίων καθ' ἡμῶν ἐπίθεσιν ποικίλην καὶ παντοδαπὴν οὖσαν, καὶ τὰ τοῦ ἀφθάρτου κόσμου ἄρρητα τὴν ὄψιν, καὶ τὴν ἡδονὴν ἀπόρρητα κάλλη ὅν γε δὴ τρόπον καὶ τοῖς ἄκροις τῆς ἀρετῆς, καὶ ὧν ἐνεργῶν ἐν ταῖς καρδίαις νοερὸν φῶς ἔλαμψεν, ἐπίδηλα ταῦτα καὶ καταφανῆ γίνεται· τελείων γάρ, ὡς ὁ μακάριός φησι Παῦλος, ἡ στερεὰ τροφή· τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένων πρὸς

τὴν τοῦ

τῶν τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ διάκρισιν· ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Πέτρος φησίν· καὶ ὑμεῖς ἔχοντες τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· οἱ δὲ πολλοὶ, οὐδὲν ὅλως διενηνόχασιν ἐκείνων τῶν ἐν νυκτὶ φωτὸς παντάπασιν ἀπόρων περιπατούντων, καὶ μηδὲ βραχείας ἀπολαυόντων αὐγῆς· ὅπερ ἐστὶ θεῖος λόγος τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐπιλάμπειν δυνάμενος, ὡς σχεδὸν μὴ ἀνομοίους εἶναι τυφλοῖς· οὗτοι εἰσιν οἱ ταῖς ὑλικαῖς τὸ ὅλον περιπλοκαῖς καὶ τοῖς βιωτικοῖς ἅμμασι καταδεδεμένοι, καὶ μήτε θείῳ φόβῳ διακρατούμενοι, μήτε τινὰς τῶν ἀγαθοεργιῶν μετερχόμενοι· καὶ γὰρ ὅσοι τῶν βιωτικῶν ἀνδρῶν, ὥσπερ λέλεκται, ὑπὸ ἐντολῶν ἁγίων ὡς ὑπὸ ἄστρων τινῶν διαυγάζονται, πίστει καὶ φόβῳ τῷ τοῦ Θεοῦ προσέχοντες· οὗτοι οὐχὶ καθάπαξ τῷ σκότει περιλαμβάνονται· παρ' ὃ καὶ ἐλπίδα σωτηρίας ἔχειν δύνανται.

rum enim est, ut Beatus ait Paulus, solidus cibus, eorum nempe qui bonis habitibus exercitatos habent sensus, ad discretionem boni & mali. Sed & Divinus Petrus ait: *Et vos habentes propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes, sicut lucernæ lucenti in caliginoso loco, donec dies elucescat & Lucifer oriatur in cordibus vestris.* Vulgi autem Homines nihil planè differunt ab illis qui per noctem omni carentem, etiam stellarum, lumine ambulant. Quos ne minimus quidem radius attingit lucis Divinæ, hoc est Verbi Dei, Animas eorum illuminare, si sinerent, valentis: ut ferè non dissimiles cæcis sint. Hujusmodi Homines sunt materialibus implicati curis, & sæcularium nexibus negotiorum vincti, & neque divino timore firmati, nec ullum curantes exercere beneficentiæ aut virtutis cujuslibet opus. Etenim quotquot sæcularem utcumque degentes vitam, tamen, uti dictum est, à mandatis sanctis, velut à quibusdam illuminantur stellis, Fidei & Dei timori attendentes: Hi sanè non prorsùs comprehensi sunt tenebris. unde & spem salutis habere possunt.

II. Petr. j. 19.

CAPVT XXVIII.

Vt multum inter ſe differentes viæ ac rationes ſunt, quibus Homines ad eas congerendas coacervandaſque divitias, quæ apud mundum ſunt in pretio, variè nituntur: utique cum Alij ex functionibus publicorum Magiſtratuum Opes parent: Alij Mercimoniorum negotiatione rem augeant: Alios in opere ſtrenuos, fructus induſtriæ, aut proventus Agrorum diligenter exultorum ditet: parem mihi tu quoque puta obſervari poſſe diverſitatem modorum quibus Homines Deo deditii Spirituales ſibi Theſauros accumulant. Ex his Aliqui locupletantur uſu exercitioque concreditorum Chariſmatum variorum, ut ſignificat Apoſtolus verbis illis:
Rom. xij. 6. *Habentes donationes ſecundum Gratiam quæ data eſt nobis, differentes.* Alij multiplici exercitatione religioſorum varij generis operum, praxique virtutum ac frequentatione laudabilium in diverſâ ſpecie Officiorum, Dei cauſâ unius obitorum, cæleſtes ingenti copiâ congerunt Opes. Ne ij quidem in hâc parte non

ΚΕΦ. ΚΗ.

Ὥσπερ ἐκ διαφόρων ἀφορμῶν τε καὶ ἐπιτηδευμάτων ὁ ἐν τῷ κόσμῳ τοῖς ἀνθρώποις συλλέγεται πλοῦτος· ὁ μὲν ἐξ ἀρχοντικῶν ἀξιωμάτων, ὁ δὲ ἐξ ἐμπορείας, ὁ δὲ ἐκ φιλοπονίας δήπου καὶ γεωργίας, καὶ ἄλλος ἄλλως· τὴν αὐτὴν οἶμαι καὶ τοῖς πνευματικοῖς εἶναι διάταξιν· οἱ μὲν γὰρ ἐκ διαφόρων χαρισμάτων, ὡς τὸ τοῦ Ἀποστόλου δηλοῖ· ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσαν ὑμῖν διάφορα, οἱ δὲ ἐκ διαφόρων ἀσκήσεων, διαφόρων τε δικαιωμάτων καὶ ἀρετῶν διὰ μόνον Θεὸν γινομένων, τὸν ἐπουράνιον ἀθροίζουσι πλοῦτον· πλὴν ἀλλ᾽ οὐκ ἄδηλοι καὶ οἱ τὸν χρυσὸν ἀνορύττοντες· οἱ διὰ μακροθυμίας καὶ ὑπομονῆς δηλαδὴ ἐξέχοντες, καὶ κατὰ μέρος πλουτοῦν τέως τῆς ἀγαθῆς ἐλπίδος ὑποτιθηνούσης· οὐκ ἄδηλοι δὲ καὶ οἱ καθαπερεὶ μίσθιοι, βλᾶκες ὄντες καὶ νωχελεῖς· οἱ εὐθέως τὸν ἐμπίπλον ὥσπερ ἐσθίοντες, καὶ μὴ μεθ᾽ ὑπομονῆς τὰ μετὰ χεῖρας ἀνύοντες, ἀεὶ γυμνοί τε καὶ πένητες περιέρχονται· οὗτοι γὰρ οὔτοι πρὸς μὲν τὸ λαβεῖν τὴν χάριν ἑτοίμως ἄγαν καὶ θερμῶς ἔχοντες, εὐμετάβλητοι καὶ ἅμα τοῦ ἅψασθαι κορεννύμενοι, ἀψίκοροι δὲ ναρκώδως περὶ τὸ πονεῖν γνωριζόμενοι, καὶ ἧς ἔτυχον

ἀξιωθέντες χάριτος ἀφαιροῦνται· μέποτε γὰρ ἡ νωθεία, καὶ ἀμέλεια, καὶ ἡμελημένη προαίρεσις, ἀσύμφωνος ἐν χάριτι, ἔρημος δὲ ἀγαθῶν πράξεων, ἀδόκιμος δὲ παρὰ Θεῷ καὶ ἄδοξος καὶ νῦν ἐγνῶσαι καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ αἰῶνι εὑρεθήσεται.

insignes sunt, qui aurum infodiunt, opes videlicet Spirituales abdunt, ut securiùs possideāt, longanimitate videlicet & patientiâ lentè festinantes in singulis lucri particulis captandis, ex quibus magni olim conflandi cumuli spe interim bonâ gaudent. Nos haud latet aliud non probum genus lucris Spiritûs inhiantium. Nonnulli quasi mercenarij & sordide quæstuosi, molles iidem ignavique cum sint, statim veluti devorant quodcumque bonum ipsis in manus incidit, in fructum præsentem aviditate improvidâ consumentes cuncta, cum multa ex his deberent in usum secuturi temporis, solerti, cum patientiâ, tractatione maturare. hinc fit ut nudi semper egentesque circumeant. Etenim tales ad capiendam quidem indultam Gratiam non parati solùm, sed nimis etiam ardenter sunt cupidi; mox tamen facilè mutabiles, & à primo statim gustatu saturi, fastidientes in desidiam solvuntur: pigritiæque comperti, ac fugæ laboris, qui debebat adhiberi, exercendo quod acceperunt dono, eo meritò privantur, ablatâ ipsis, quâ fuerant dignati, Gratiâ. Numquam enim non Socordia, Oscitantia, hebes tarditas supinè securi Propositi, dissonæ res & inconsentaneæ Gratiæ fuerunt. Quare qui scatet hisce vitiis, expers operum bonorum: apud Deum reprobus & inglorius, uti jam nunc agnoscitur, sic & in futuro sæculo reperietur.

ΚΕΦ. ΚΘ.

Παραβάντι τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς τοῦ παραδείσου διαγωγῆς ἐκπεσόντι, δυοῖν ὥσπερ ἁλύσεσι διδίδως συνηκολούθησε· μιᾷ δὲ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, καὶ σαρκικῶν ἡδονῶν,

CAPVT XXIX.

Transgresso Dei mandatum Homini, & ex beatâ Paradisi dejecto statione; duabus ex hoc contigit quasi Catenis ligari. Prior est quâ devincitur nexu sensibili cum negotiis sæ-

cularibus, carnalibus voluptatibus, Divitiis, Existimatione, Amicitiâ Uxore, Liberis, Cognatione Patriâ, Possessionibus, &, ut uno cuncta complectar verbo, cum omnibus quæ hîc cernuntur; à quibus Dei sermo Nos juxtà propriam professionem abjungi præcipit. Altera est Catena in arcano adstringens, nec cadens sub aspectum. Etenim vinculo quodam tenebrarum Anima ligatur ab ipsis Spiritibus nequitiæ: quo fit ut non sit ipsi possibile, neque amare Deum, nec credere, nec oratione uti, quemadmodum vellet. Omninò enim hæc quam experimur Adversantium oppositio, tam in palàm apparentibus, quàm in intùs abstrusis, ex Transgressione primi Hominis in nos omnes transiit. Quando igitur quis obedientem aurem Verbo Dei præbens, abjunxerit quidem se à sæcularibus negotiis: renuntiaverit autem cunctis carnalibus voluptatibus; tunc ille Deo adhærens, & per otium cum eo conversans, virtutem accipit ad discendum: latêre in Adytis Cordis aliam luctam, & aliud Cogitationum bellum. & sic permanens, ac Christi misera-

πλούτου, δόξης, φιλίας, γυναικὸς, τέκνων, συγγενείας πατρίδος, κτημάτων, καὶ ἁπλῶς πάντων τῶν φαινομένων, ἀφ' ὧν ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος κατ' οἰκείαν ἡμᾶς προαίρεσιν ἀπολύεσθαι κελεύει· ἑτέρα δὲ ἀδήλω· καὶ γὰρ δέδεταί τινι δεσμῷ σκότους ἡ ψυχὴ πρὸς τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων αὐτῶν, παρ' ὃ μηδὲ δύναται αὐτῇ μήτ' ἀγαπῆσαι Θεὸν, μήτε πιστεῦσαι, μήτε προσευχῇ χρήσασθαι καθάπερ ἔχει θελήματος· πάντων γὰρ ἡ ἐναντιότης ἔν τε τοῖς φανεροῖς ἔν τε τοῖς ἀδήλοις, ἀπὸ τῆς παραβάσεως τοῦ πρώτου ἀνθρώπου πάντας ἡμᾶς μέτεισι· ἐπειδὰν οὖν τις ὑπήκοον οὖς τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ παρεχόμενος, ἀποστῇ μὲν τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, ἀποτάξεται δὲ πάσαις ταῖς σαρκικαῖς ἡδοναῖς· τότε δὴ τῷ Θεῷ προσεδρεύων, καὶ κατὰ σχολὴν αὐτῷ συγγινόμενος, δύναμιν λαμβάνει πρὸς τὸ μαθεῖν· ὅτι κέκρυπταί τις ἐν ἀδύτοις καρδίας ἄλλη πάλη καὶ ἄλλος λογισμῶν πόλεμος· καὶ οὕτω παραμένων καὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ δεόμενος οἰκτιρμῶν, πίστεως αὐτῷ πολλῆς μετά γε τοῦ ὑπομένειν συνεπομένης· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ῥοπῆς συνεφαπτομένης, δύναται τῶν ἔνδον ἀπαλλαγῆναι δεσμῶν τε καὶ φραγμῶν ἐκείνων, καὶ τοῦ σκότους τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας ὥσπερ εἰσὶν αἱ τῶν κεκρυμμέ-

νων παθῶν ἐνέργειαι· τοῦτον δὲ τὸν πόλεμον διὰ μὲν χάριτος Χριστοῦ καὶ δυνάμεως δυνατοὶ γινόμεθα καταργεῖν· ἄθεει δὲ καὶ δι᾽ ἑαυτοῦ ῥύσασθαί τινα ἑαυτὸν μέχρι τοῦ καὶ τῆς ἐν τῶν λογισμῶν ἀπαλλάξασθαι πάλης, ἀδύνατον· τὸ δὲ ἀντιλέγειν καὶ μὴ συνήδεσθαι, δυνατόν.

tiones implorans, fide ipsum multâ, post quam sustinuerit, sequente, quin & Dei impulsu cooperante, potest interioribus liberari vinculis, & maceriâ illâ tenebrarum quam obmoliuntur ipsi Spiritûs nequitiæ Quæ sunt, occultè rebellantium in nobis Appetituum motûs & conatûs. Hoc autem bellum, per gratiam Christi & virtutem, possumus vincendo finire. Sine Deo verò adjuvante, & per seipsum, liberare se quemquam, quoad luctâ quæ ipsi est cum cogitationibus expeditus fuerit, est impossibile. renuere tamen & non condelectari, possibile.

vide hujus loci expositionem in Præfatione. nu. viij.

ΚΕΦ. Λ.

Εἴ τις τοῖς πράγμασι τοῦ κόσμου τούτου, καὶ τοῖς ποικίλοις ἐνέχοιτο δεσμοῖς· τοῖς τε τῆς κακίας τε συναπάγοιτο πάθεσι, πολλοῦ γε καὶ δεῖ γινώσκειν, ὡς φθάσαντες ἔφημεν, εἶναί τινα πάλην ἄλλην καὶ πόλεμον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἕτερον· ἀγαπητὸν γὰρ ἵνα λύσας τις ἑαυτὸν πάντων φαινομένων, καὶ τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν ἀποστήσας, τῷ Κυρίῳ τε προσεδρεύειν ἀρξάμενος, ἐπιγνῶναι δυνηθῇ τὴν ἔνδον ἐνοικοῦσαν τῶν παθῶν πάλην, καὶ τὸν ἐν ἡμῖν κρυπτὸν πόλεμον· εἰ γὰρ μή, ὡς ἔφημεν, ταῦτα γένηται οὐ παρ᾽ ὅλης ἡμῶν τῆς ψυχῆς καὶ ὅλος ἐξ ὅλου τις προσεδρεύειν τῷ Θεῷ στέρξειεν, οὐδ᾽ ἐπιγνώσκει τὰ ἀπόρρητα ταῦτα

CAP. XXX.

Si quis rebus Mundi hujus, & variis illis, quæ indicavimus, teneatur vinculis; idemque agatur & feratur motibus appetituum inordinatorum: procul is sanè aberit à cognoscendo, quod diximus; esse quamdam occultam aliam luctam, & Bellum in arcano aliud. Sat enim & abundè gratulandum fuerit, si eò pertingat alius longè dispar. qui nempe se abjunxerit ab Apparentibus cunctis; qui carnales prorsùs voluptates abdi caverit Dominoque adhærere ceperit; si talis, inquam, queat intelligere penitùs intra nos habitantem perturbatio-

num ex pravis affectibus luctam, & occultum in nobis Bellum. Nisi enim in eum quem diximus modum cuncta comparata sint; haud utique ex omnibus Animæ viribus, & totus ex toto quis adhærere Deo, sincero affectu decernet. Neque cognoscet arcanos istos in prava tendentium Appetituum insultûs: Sed periclitatur eò erroris labi; ut vulneribus transfixus quæ non sentit, & morbis affectus quos ultrò fovet, perfectè tamen putet se valere, cùm revera sonticis & lethalibus langueat Morbis. Ei autem qui generoso mentis proposito carnales simul, quas concupiscentiæ appetunt, voluptates, & falsam passim ambitam contempserit gloriam, primùm quidem posse datur ea quæ diximus cognoscere: deinde precato Christum cum fide; & arma Spiritûs è cœlis adepto; loricâ scilicet Iustitiæ, Galeâ salutis, Scuto Fidei, & Gladio Spiritûs, facile fit, totas illas adversas debellare ac vincendo sternere Acies.

τῆς κακίας πάθη, καὶ τοὺς ἔσω δεσμούς· ἀλλὰ κινδυνεύει τραύματα ἔχων καὶ ἀφανῆ πάθη θάλπων, ὑγιαίνειν οἴεσθαι, καὶ νοσεῖν· τῷ δὲ γε ἐπιθυμίας καὶ δόξης ὑπεριδόντι, πρῶτον μὲν ἐπιγνῶναι ταῦτα δυνατὸν γίνεται, ἔπειτα δὲ δεηθέντι Χριστοῦ μετὰ πίστεως, καὶ ὅπλα λαβόντι ἐξ οὐρανοῦ τὰ τοῦ πνεύματος, τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, καὶ τὴν τοῦ πνεύματος μάχαιραν, ταῦτα καταπαλαῖσαι.

CAPUT XXXI.

ΚΕΦ. ΛΘ.

Innumerabiles Hosti nostro insunt nocendi artes, & molitiones subdolæ, obstinatissimè conanti avellere Nos à Caritate in Christum. Aut enim intùs tribulationes, per Spiritûs nequitiæ, in Animam immittit; aut cogitationes obscœnas & nefandas figurat, pa-

Μυρίαι τῷ ἀντικειμένῳ αἱ μηχαναὶ καθ' ἡμῶν, τῆς εἰς τὸν Χριστὸν ἀγάπης ἀποσπᾶν πειρωμένῳ· ἢ γὰρ ἔνδον θλίψεις διὰ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων τῇ ψυχῇ ἐπάγει, ἢ λογισμοὺς μιαρούς τε καὶ ἀθεμίτους ταύτης κατασκευάζει τῶν προτέρων ἁμαρτημάτων τὴν μνήμην ἀνακαλούντων· ἅτε χαύνωσιν αὐ-

τῇ ἐνθεῖναι βουλόμενος, καὶ λογισμοὺς ἀπογνώσεως ἐμβάλλειν, ὅτι ἐστὶν οὐ δυνατὸν αὐτῇ σωτηρίας τυχεῖν· καὶ ὡς τοὺς λογισμοὺς τούτους παρ' ἑαυτοῦ ὅλως τῆς ψυχῆς γεννώσης, καὶ οὐχὶ πνεύματος ἀλλοτρίου κακῶς αὐτοὺς ὑποσπείραντος, καὶ βουλομένου λανθάνειν· ἢ τοίνυν ἐκεῖνα ποιεῖ, ἢ πόνους σωματικοὺς ἐπάγει· ἢ ὀνειδισμοὺς καὶ θλίψεις τὰς διὰ ἀνθρώπων ἐπινοεῖ· ἀλλ' ὅσον ὁ πονηρὸς τὰ πεπυρωμένα ταῦτα βέλη καθ' ἡμῶν ἀφίησι· τοσοῦτον ἡμᾶς προσήκει τῆς πρὸς Θεὸν ἐλπίδος μᾶλλον ἐξῆφθαι, ἀκριβῶς εἰδότας· ὅτι τοῦτο αὐτοῦ θέλημα· τὸ τὰς ἐρωτικὰς ἐχούσας αὐτοῦ εἰς δοκίμιον δοῦναι ψυχὰς εἰ ἐξ ἀληθείας αὐτὸν ἠγαπήκασι.

tratorum olim flagitiorum pellacem ad nova proritanda memoriam refricans. interdum satagens injicere tædium, suggestionesque desperationis mœrori languido inserens: insusurransque: in cassum niti eum; neque enim salutem esse possibilem. Quod ita insidiosè ac vafrè sibilat, se autorem celans: ut cogitationes tam præcipitis consilij ex Animâ per se ipsâ ultrò enatæ videantur, non autem ab alieno Spiritu malignè subseminatæ. Aut igitur hæc agit; aut labores corporeos immittit; aut variis excogitatis vafrè modis procurat, contumeliis Bonos affici, & vexari ab Hominibus. At quantò acerbiùs Malignus Hostis hæc in nos ignea jaculatur tela: tantò nos instantiùs convenit spei suspensas ex Deo magis magisque habere rationes: certò utique persuasos: divinâ nobis favente propitiâque talia permitti voluntate: quæ unum id spectat, ut amantes Dei Animæ tot exploratæ probationibus, manifestò monstrent, se eum in veritate diligere.

ΚΕΦ. ΛΒ.

Χίλια ἔτη τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀφθάρτῳ κόσμῳ καὶ αἰῶνι παραβαλλόμενα τοιοῦτό τί εἰσιν ὡς εἴ τις ψάμμον μίαν τῆς ὅλης ψάμμου τῆς θαλάσσης λάβοι· σκέψαι δέ μοι καὶ τὸν τρόπον τοῦτον· ἔσω γὰρ διει-

CAPUT XXXII.

Anni mille hujus ævi, Mundo incorruptibili & æternitati comparati, eâ illi ferè proportione respondent, quâ unicum arenæ minutissimum granum ad collectionem refertur uni-

versam omnium talium, quot planè innumerabilia marè in immensum patens, aut aquis tegit suis, aut in littoribus ostendit. Fingamus jam, concessum tibi supremum in omnes terras Imperium cum plenâ & securâ possessione omnium quotquot ibi sunt, erunt, fuerunt, bonorum & Thesaurorum. Ponamus præterea tuum istud Regnum incepisse statim à primo rerum ortu, nunc cum maximè durare; ac pari felicitatis tenore perstiturum ad consummationem usque ultimam sæculi, & rerum modò apparentium expectatam aliquando mutationem. Age igitur, dic mihi: Num optione tibi datâ eligendi utrum malles ex istis duobus Regnis, præoptares hoc terrenum in mundi fine desiturum: præferens id illi Cœlesti alteri, vero solido & permanenti Regno, nihilque habenti fluxum aut labile? Haud equidem crediderim, si utique sapias, & æquo rectóque judicio de re tuâ tantâ statuas. *Quid enim* (ait veri-
Mat. xvj. 26. tas) *prodest Homini, si mundum universum lucretur, Animæ autem suæ detrimentum patiatur.* Pro quâ nihil par in commuta-

καί σοι μόνῳ μὲν γενέσθαι βασιλεῖ πάσης τῆς γῆς· μόνῳ τῶν θησαυρῶν ἁπάντων δεσπότῃ τῆς οἰκουμένης· θῶμεν δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ εἶναι παραγωγῆς, ἀρχὴν καὶ σοὶ γενέσθαι τῆς βασιλείας· ὅρον δὲ ταύτης εἶναι τὴν τῶν φαινομένων τούτων καὶ τοῦ κόσμου παντὸς ἀλλοίωσίν τε καὶ μεταποίησιν· τί οὖν αἱρέσεώς σοι δοθείσης, ἤμειψας αὐτὴν τῆς ἀληθινῆς καὶ βεβαίας, καὶ οὐδὲν οὐδόλως ἐχούσης παροδικὸν καὶ λυόμενον; οὐκ ἂν ἔγωγε φαίην, εἴ σοι τὸ κρίνον εἴη, καὶ καλῶς ἐσκέπτου περὶ τῶν σαυτοῦ· τί γὰρ κέρδος φησὶ τῷ ἀνθρώπῳ, εἰ τὸν κόσμον ὅλον κερδήσας, ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἧς οὐδ' εἶναι τι ἀντάλλαγμα μεμαθήκαμεν· ἐπεὶ καὶ παντὸς τοῦ κόσμου καὶ τῆς κατὰ κόσμον βασιλείας αὐτὴ μόνη καθ' ἑαυτὴν ἡ ψυχὴ τιμιωτέρα πολλῷ, μήπω γε ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία· τιμιωτέραν δὲ κατὰ τοῦτο τὴν ψυχὴν εἶναι φαμὲν, καθ' ὃ μὴ ἐπ' οὐδὲν ἄλλο τῶν ὄντων ηὐδόκησεν ὁ Θεὸς τοῦ πνεύματος τῆς ἰδίας φύσεως ἕνωσιν θέσθαι καὶ κοινωνίαν· οὐκ οὐρανῷ, οὐχ ἡλίῳ, οὐκ ἄστροις, οὐ θαλάττῃ, οὐ γῇ, οὐχ ἑτέρᾳ τινὶ κτίσει τῶν ὁρωμένων, ὅτι μὴ τῷ ἀνθρώπῳ μόνῳ· ᾧ καὶ τῶν κτισμάτων αὐτὸς ἠγάπησε τῶν οἰκείων· εἰ οὖν τὰ μεγάλα ταυτὶ τοῦ κόσμου, πλοῦτόν φημι τοσόνδε καὶ βασιλείαν

λείαν τῆς γῆς ἁπάσης ὑφ' ἑνὶ μόνῳ κειμένην οὐκ ἂν ὀρθῶς κρίναντες τῆς αἰωνίου ἠλλάξαμεθα βασιλείας, τί παθόντες οἱ πλείους φαυλῶν αὐτὴν καὶ τῶν τυχόντων τιμῶνται πραγμάτων· οἷον ἐπιθυμίας τινὸς, δόξης ὀλίγης, κέρδους μετρίου, καὶ τῶν τοιούτων· ὅπερ γάρ τις τοῦ αἰῶνος τούτου φιλεῖ, καὶ ᾧ δέδεται, ἐκεῖνο πάντως ἀντὶ τῆς τῶν οὐρανῶν ἀλλάττεται βασιλείας· καὶ τὸ χαλεπώτατον, ὅτι καὶ Θεὸν ἡγεῖται τοῦτο· καθώς που λέλεκται ὅτι ᾧ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται· χρὴ οὖν ὅλον ὅλῳ δι' ὅλου τῷ Θεῷ προσδραμεῖν, ἀναρτῆσαί τε ἑαυτὸν καὶ σταυρῶσαι ψυχῇ καὶ σώματι διὰ πασῶν πορευόμενον τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ τῶν ἁγίων.

tionem dari posse dicimus quandoquidem & Mundo ipso toto, & qualicumque Mundano Regno, sola per seipsam Anima pretiosior multò est: Nedum ut comparari cum iis in æstimatione possit, infinitis meriti gradibus supra mundana eminens omnia. beatissimum Cœlorum Regnum. Inde autem pretiosiorem cunctis intelligimus & dicimus Animam quòd solam illam inter omnes inferiores Creaturas dignam Deus judicavit cui suum propriæ naturæ Spiritum intimè unitum penitùs inderet; & tam sublimis eam Doni beare cõmunicatione dignaretur: quod non Cœlo, Non Soli, non Astris, non Mari, non Terræ concessit; non alij denique visibilium Creaturæ ulli præterquam uni Homini: quem vice omnium à se conditorum in partem quasi propriam sibi seposuit, sibique applicuit, eo contentus. Si ergo hæc quæ maximi fiunt in Mundo, Divitiæ, dico, amplæ, & Terræ totius Imperium in Monarchæ unius pleno arbitrio positum: haudquaquam rectè judicantes cum æterno commutaremus Regno: quæ dementia Plurimorum est, quos quotidie videmus vilibus illud & mediocris, etiam vulgari æstimatione, pretij rebus posthabere, puta, cupidltati cuipiam, exiguæ laudi, lucro sordido non magno, & similibus? Enimvero quod quis in hoc Mundo diligit, cuique defigitur; id omninò, quantum in ipso est, cum Cœlorum Regno commutat. quin, (quod longè est capitalius) vice Dei habet illud, & id Deum suum facit. Sicut alicubi scriptum est: *A quo quis victus est ei mancipatur.* Oportet igitur totum ex toto Hominem ad Deum II. Petr. ij. 19.

totum confugere, illum amplecti ex eo pendere, ipsi Animam & corpus quasi clavis cruci configere, incedendo per omnia mandata ejus Sancta.

CAPUT XXXIII.

Bene habet: assentiris modò dictis. Cæterùm idem utique justum arbitraris, corruptibilem istam gloriam, & desiturum Regnum, aliaque quotquot sunt ejus generis caducarum rerum, illa concupiscentibus contingere multis empta laboribus & sudoribus: æquum ne tamen censes: æternum consortium Regni Christi, & inerrabilium illorum adeptionem bonorum, gratis quiddam esse parabile; ac facilitate summâ, citrà laborem contentionemve ullam cuivis volenti evenire?

ΚΕΦ. ΛΓ.

Εἶεν· ἄρα δέ σοι καὶ δίκαιον εἶναι δοκεῖ, τὴν μὲν φθαρτὴν αὐτὴν δόξαν, καὶ τὴν ἐφήμερον βασιλείαν καὶ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα τοῦ ἐπικαίρου, πόνων καὶ ἱδρώτων πολλῶν, τοῖς ὀρεγομένοις αὐτοῦ περιγίνεσθαι· τὸ δὲ σὺν Χριστῷ ἀπέραντα βασιλεύειν, καὶ τὸ τῶν ἀνεκλαλήτων ἐκείνων ἐπιτυχεῖν ἀγαθῶν· τοῦτο δὲ οὕτως εὔωνον ὄντως καὶ ῥᾴδιον εἶναι ὡς πόνων ἐκτὸς καὶ καμάτων κατορθοῦσθαι τῷ βουλομένῳ;

CAP. XXXIV.

Quod consilium quæve ratio est Adventus Christi: quisve Naturæ nostræ ad seipsam reditus, & in integrum restitutio? Reddidit enim Christus Humanæ Naturæ ablatam ipsi priùs Dignitatem Adami Protoplasti: prætereáque adjecit Hereditatem ipsi Cœlestē, & eidem in cumulum apposuit Gratiam Boni Spiritus. O verè magnum & Divinum

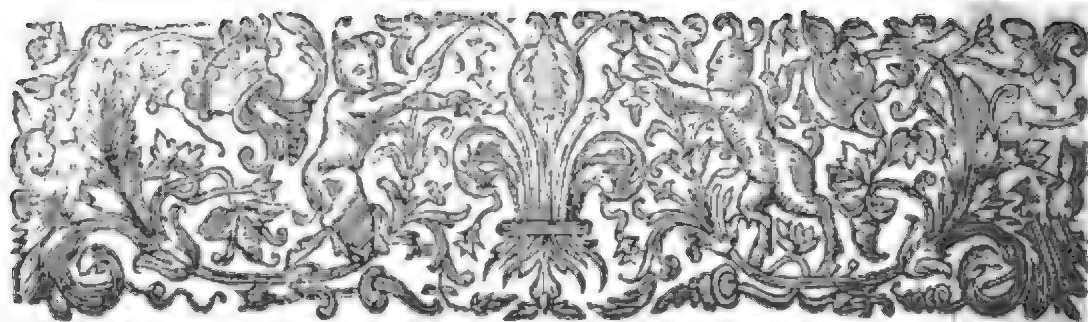
ΚΕΦ. ΚΔ.

Τίς ἡ οἰκονομία τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, ἢ τίς ἡμῶν φύσεως πρὸς ἑαυτὴν ἐπάνοδος καὶ ἀποκατάστασις; ἀπέδωκε γὰρ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει τὸ τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδὰμ ἀξίωμα, πρὸς δὲ καὶ κληρονομίαν αὐτῷ οὐρανίαν· ὢ θείας καὶ μεγάλης τῷ ὄντι χάριτος· τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος ἐδωρήσατο· ἐξαγαγών τε αὐτὴν ἐκ τῆς φυλακῆς τοῦ σκότους, ὁδὸν ζωῆς καὶ θύραν ἐπέδειξε, δι' ἧς εἰσελθόντα, καὶ

ἐν ᾗ κρούσαντι δυνατὸν ἐντὸς γενέσθαι τῆς βασιλείας· αἰτεῖτε γάρ φησι καὶ δοθήσεται ὑμῖν· κρούετε, ἀνοιγήσεται· διὰ ταύτης τῆς θύρας οὐδενὶ τῶν βουλομένων, ἄπορον τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἐφευρεῖν, ἐκείνην τε τοὺς ἰδίους ἀπολαβεῖν λογισμούς, καὶ πλουτῆσαι Χριστὸν σύνοικον, καὶ ὡς νυμφίῳ αὐτῷ κατὰ τὴν κοινωνίαν τοῦ ἀγαθοῦ πνεύματος χρήσασθαι· ἴδε ἀγάπην ἄρρητον δεσπότου πρὸς τὸν ὑπ' αὐτοῦ γενόμενον κατὰ τὴν εἰκόνα τὴν ἑαυτοῦ ἄνθρωπον.

Donum! Eductæque ipsi è tenebrarum carcere viam vitæ ostendit ac Ianuam per quam transiens, & ad quam pulsans, potest in interiora penetrare, Regno illic parato fruitura. *Petite enim ait, & dabitur vobis: Pulsate, & aperietur vobis.* *Mat. vij. 7.* Per istam portam nemini volentium impossibile est suæ ipsius Animæ reperire libertatem, & recuperationem convenientium ipsi, eâque dignarum cogitationum; insuperque immensam locupletationem ex secum habitantis possessione Christi: quin & fruitionem ejusdem ut sponsi, quam impertitur ipsi Boni Spiritûs Communicatio. Vide Caritatem ineffabilem Domini erga conditum ab ipso ad imaginem sui Hominem.

OPUSCULUM IX.

APOPHTHEGMATA Sanctorum Patrum

ANTONIJ.

T piscem in mare, sic Monachum in suam ipsius cellulam impetu ferri oportet: ne moras extra ducens obliviscatur interioris custodiæ.

ARSENIJ.

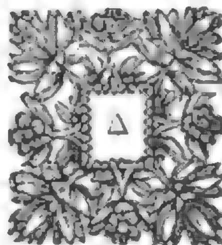
Quantum potes contede ut tua interior occupatio secũdum Deum sit: & vinces externa omnia.

AGATHONIS.

Debet Monachus semper at-

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ Τῶν Ἁγίων Πατέρων

ΑΝΤΩΝΙΟΥ.

Εἶ τὸν μοναχὸν, ὥσπερ τὸν ἰχθὺν εἰς εἰς θάλασσαν· οὕτω καὶ αὐτὸν εἰς τὸ αὐτοῦ κελλίον ἐπείγεσθαι· μή ποτε βραδύνων ἔξω, ἐπιλάθηται τῆς ἔνδον φυλακῆς.

ΑΡΣΕΝΙΟΥ.

Ὅση δύναμίς σοί ἐστιν, ἀγώνισαι ἵνα ἡ ἔνδον σου ἐργασία κατὰ Θεὸν ᾖ· καὶ νικήσῃς τὰ ἔξω πάντα.

ΑΓΑΘΩΝΟΣ.

Ὀφείλει ὁ μοναχὸς διὰ παν-

τὸς προσέχειν τοὺς λογισμοὺς, καὶ ἐλέγχειν τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν.

tendere ad cogitationes ſuas, & oculo cenſorio explorare ſuam animam.

Ἐὰν μὴ εἴποι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος· ὅτι ἐγὼ μόνος καὶ ὁ Θεὸς ἐσμὲν ἐν τῷ κόσμῳ οὐχ ἕξει ἀνάπαυσιν· ἐὰν δὲ θέλῃ ὁ ἄνθρωπος· ἀπὸ πρωῒ ἕως ἑσπέρας γίνεται εἰς μέτρον θεῖον.

Niſi dicat homo in corde ſuo: Ego & Deus ſoli ſumus in Mundo, non habebit requiem. Qui vero ſic voluerit à diluculo ad veſperam Deum ſolum intuens vivere, facilè omnes ſuas actiones ad Divinæ legis menſuram adaptabit.

Εἶπε πάλιν· εἰ μὴ τὸ ὅλον κατέστρεψα· οὐκ ἂν ἠδυνήθην ἑαυτὸν οἰκοδομῆσαι.

Dixit rurſus. Niſi totum everterim, non potero meipſum ædificare.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ.

ANTONIJ.

Ἐὰν φθάσωσιν οἱ δαίμονες τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου αἰχμαλωτίσαι διὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀφορμὴν, οὕτως ὑποσύρουσιν αὐτὸν ἐπάνω τοῦ ἀοράτου πάθους· ἐν ἐκείνῳ οὖν τῷ τόπῳ ἐὰν στραφῇ ὁ νοῦς διὰ προσοχῆς καὶ ζητήσῃ τὸν Θεὸν, εὐθὺς τὸ πάθος ἐπιπίπτει καὶ ἀφανὲς γίνεται· γέγραπται γάρ· ὅταν ἐπιστραφῇ καὶ στενάξῃς, τότε σωθήσῃ, καὶ γνώσῃ ποῦ ἦσθα.

Ubi Dæmones occupaverint captivare mentem hominis propriis ipſorum artibus, ſublevant deinde ipſam in quamdam celſitudinem paſſione inviſibili ſuperiorem. In illo ergo ſtatu ſi convertat ſe mens cum attentione, & quærat Deum, ſtatim paſſio concidit & evaneſcit. Scriptum eſt enim: *Cum converſus gemuerit tunc ſalvus fies, & cognoſces ubi eras.*

Τὸ φυλάσσειν, καὶ ἑαυτῷ προσέχειν, καὶ ἡ διάκρισις, ὁδηγοὶ τῆς ψυχῆς εἰσίν.

Duces animæ in via Dei ſunt, cuſtodia vigil ab externis, attentio ad ſcipſum, & diſcretio.

ABBATIS POEMENIS.

ΤΟΥ ΑΒΒΑ ΠΟΙΜΕΝΟΣ.

Lex quâ vetamur reddere malum pro malo quatuor modis impletur, corde, visu, linguâ, opere. Quod si potueris per orationem bene purgare cor, vicisti omnia, & plenè mandatum executus es.

Τὸ μὴ ἀποδώσεις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τέσσαρας ἔχει τρόπους· ἀπὸ καρδίας, ἀπὸ ὄψεως, ἀπὸ γλώττης, καὶ ἀπὸ πράξεως· Εὰν οὖν δυνηθῇς διὰ προσευχῆς καθαρεῖσαι τὴν καρδίαν, ἐνίκησας τὰ πάντα καὶ ἐπλήρωσας τὴν ἐντολήν.

Voluntas propria & remissio dejiciunt hominem.

Τὸ θέλημα καὶ ἡ ἀνάπαυσις καταβάλλει τὸν ἄνθρωπον.

Interrogatus Abbas Pœmen, an omnes omninò cogitationes vanas cohibere homo posset? Respondit: est qui decem accipiens, unum dat. At Abbas Sisoës dixit: Est qui ne unum quidem præbet Hosti.

Ηρωτήθη ὁ Αββᾶς Ποιμὴν, εἰ δύναται ἄνθρωπος κατασχεῖν ὅλους τοὺς λογισμούς; καὶ εἶπεν ἔστιν ὁ λαμβάνων δέκα, καὶ διδοὺς ἕνα· ὁ δὲ Αββᾶς Σισόης εἶπεν· ἔστιν ὃς οὐδὲ ἓν παρέχει τῷ ἐχθρῷ.

Multi Patrum nostrorum in exteriori observantia strenui fuerunt: in dijudicatione subtili minutarum etiam cogitationum, vix unus & alter.

Πολλοὶ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐγένοντο ἀνδρεῖοι κατὰ τὴν ἄσκησιν· εἰς δὲ τὴν λεπτότητα τῶν λογισμῶν εἷς, εἷς.

Audivit quis vocem & dixit Abbati Pœmeni: audisti Pater: dicit ei Abbas: Tu & tui similes auditis hæc. Attentus ad negotium salutis non curat talia.

Ηκουσέ τις φωνῆς· καὶ λέγει τῷ Αββᾷ Ποιμένι· ἤκουσας πατέρ; λέγει αὐτῷ ὁ Αββᾶς· σὺ καὶ οἱ ὅμοιοί σοι ἀκούετε τούτων· τῷ δὲ νήφοντι οὐ μέλει περὶ τούτων.

Dixit Abbas Pœmen: non alio indigemus quàm animo semper intento in negotium salutis.

Εἶπεν ὁ Αββᾶς Ποιμήν· οὐ δεόμεθά τινος, εἰ μὴ νηφούσης διανοίας.

Referebant de Abbate Pœ-

Ελεγον περὶ τοῦ Αββᾶ Ποιμέ-

νος· ὅτι ὅτε ἔμελλεν εἰς τὴν σύναξιν ἀπελθεῖν, ἐκάθητο κατ' ἰδίαν κρίνων τοὺς λογισμοὺς αὐτοῦ ὡσεὶ ὥραν μίαν· καὶ οὕτως ἐξήρχετο.

mene: quando ipsi erat ad synaxin eundum, sedere solitum ipsum seorsum dijudicantem cogitationes suas quasi per horam unam, & sic quo vocabatur ivisse.

ΣΙΛΟΥΑΝΟΥ.

Ἠρώτησάν ποτέ τινες τὸν Ἀββᾶν Σιλουανόν· ποίαν πολιτείαν εἰργάσω Πατὴρ, καὶ ἔλαβες τὴν φρόνησιν ταύτην; ὁ δὲ εἶπεν· οὐδέποτε ἀφῆκα εἰς τὴν καρδίαν μου λογισμὸν παροργίζοντα τὸν Θεόν.

Εἶπε γέρων· χρὴ τὸν μοναχὸν φυλάξαι τὴν κοιλίαν καὶ τὸ στόμα, καὶ οὕτως δυνήσεται φυλάξαι τὴν καρδίαν αὐτοῦ διὰ προσοχῆς ἀκριβοῦς, καὶ εὑρήσει ἀνάπαυσιν· εἰ δὲ τούτων οὐ ποιήσεται φυλακὴν, ἀδύνατον προβῆναι εἰς μίαν ἀρετήν.

Ἀδελφός τις ἠρώτησε γέροντα λέγων· εἰπέ μοι, πῶς γένωμαι μοναχός; καὶ εἶπεν ὁ γέρων, κράτει τὴν νηστείαν· Καὶ λέγει ὁ ἀδελφός· ἐὰν εὑρεθῶ εἰς ἀγάπην πατέρων, τί ποιήσω; λέγει ὁ γέρων· ἀντὶ νηστείας πῆξον ἄμετρον προσευχὴν ἐν ταπεινώσει· καὶ εἶπεν ὁ ἀδελφός· δύναμαι τρώγειν καὶ ἀκούειν λαλούντων καὶ προσεύχεσθαι; ὁ γέρων εἶπεν· ἡ βία πάντα δύναται· λέγει ὁ ἀδελφός· ποίους λογισμοὺς ὁ-

SILVANI.

Interrogarunt quidam aliquando Abbatem Silvanum: quâ vivendi forma usus es Pater, ut tantam tibi prudentiam parares? Respondit: numquam admisi in cor meum cogitationem Deo displicentem.

Dixit senex: oportet Monachum custodire ventrem & os: & sic poterit custodire cor suum per attentionem seriam. & inveniet requiem. Quod si horum custodiam neglexerit, numquam poterit proficere ad virtutem ullam.

Quidam Frater interrogavit Senem dicens: Dic mihi quomodo fiam Monachus? Respondit Senex: tene jejunium. Dixit Frater: quid si contigerit reperiri me in convivio Patrum: quid faciam? Pro jejunio substitue multam orationem in humilitate. Reposuit Frater: Possum ne comedere, audire loquentes, & orare? dixit senex: vis & contentio omnia potest.

Ait Frater: quas cogitationes habere debeo in corde meo. Respondit senex: hanc præ cæteris: omnia quæcumque reputat Homo à summo cœlo ad imam terram, nihil nisi vanitas sunt: qui autem fortiter persistit in memoriâ Iesu, hic in veritate est. Dicit Frater: quomodo possidebo Iesum? Ait ille. labor, & humilitas & numquam cessans oratio possident Iesum. Omnes enim Sancti à principio ad finem per hæc salvi facti sunt. Remissio, & voluntas propria, & suæ justitiæ opinio impedimenta sunt salutis hominis. Quoad acquisierit homo Iesum, laborat. permittitur autem laborare, ut memoriâ deinde repetens ærumnam exhantlati laboris, undecumque seipsum muniat, metuens ne perdat fructum laboris sui. Propter hoc circumduxit Deus Filios Israël annis quadraginta per desertum, ut recordantes posteà ejus peregrinationis incommoda, non averterentur retrorsum.

ὀφείλω ἔχειν ἐν τῇ καρδίᾳ μου; καὶ εἶπεν ὁ γέρων· πάντα ὅσα λογίζεται ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κάτω, ματαιότης ἐστίν· ὁ δὲ προσκαρτερῶν τῇ μνήμῃ τοῦ Ἰησοῦ, οὗτος ἐν ἀληθείᾳ ἐστί· λέγει ὁ ἀδελφός· καὶ πῶς κτήσομαι τὸν Ἰησοῦν; ὁ δὲ εἶπεν· κόπος καὶ ἡ ταπείνωσις, καὶ ἡ ἄπαυστος προσευχὴ, κτῶνται τὸν Ἰησοῦν· πάντες γὰρ οἱ ἅγιοι ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους διὰ τούτων ἐσώθησαν· ἡ δὲ ἀνάπαυσις, καὶ τὸ δικαίωμα, ἐμπόδιά εἰσι τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου· ἕως οὗ κτήσεται ἄνθρωπος τὸν Ἰησοῦν, κοπιᾷ· παραχωρεῖται δὲ κοπωθῆναι, ἵνα μνημονεύων τοῦ κόπου τὴν θλίψιν, ἀσφαλίζηται ἑαυτὸν πανταχόθεν, φοβούμενος μὴ ἀπολέσῃ τὸν κόπον αὐτοῦ· τούτου χάριν περιήγαγε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἵνα μιμνησκόμενοι τῆς ὁδοιπορίας, μὴ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ὀπίσω.

Dixit rursus idem Abbas: Nescienti possidere Iesum, commodum videtur cum hominibus versari: scienti vero, damnum est.

Ἔλεγε δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς Ἀββᾶς· τῷ μὴ εἰδότι κτήσασθαι Ἰησοῦν, συμφέρει εἶναι μετὰ τῶν ἀνθρώπων· τῷ δὲ εἰδότι, ζημία ἐστίν.

Dixit etiam: qui habet proximum sibi Iesum, & suaves cum eo gaudet producere ser-

Εἶπε πάλιν· ὁ ἔχων ἔγγιστα τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀδολεσχεῖ εἰς αὐτὸν, καλῶς ποιεῖ μὴ εἰσφέρειν τινα ἐν

τῷ

τῷ κελλίῳ αὐτοῦ.

mones: benefacit non admittens quemquam in suam Cellulam.

Εἶπε γέρων· οὐ συμφέρον ἐστὶ, πῶς ὁ δεῖνα, ἐπερωτᾷν, ἢ πῶς ἡ δεῖνα, διὰ γὰρ ἐπερωτήσεως ἀποσπώμενος τῆς προσευχῆς εἰς φλυαρίας καὶ καταλαλίας ἐμπίπτει· ὥστε οὐδὲν κρεῖττον τοῦ σιωπᾷν.

Ait Senex. non expedit interrogare: quomodò habet ille aut, quomodò illa? Nam per tales interrogationes avulsa mens ab oratione in nugas & obtrectationes cadit. Quare nihil melius silentio.

Εἶπε γέρων· ἐν ὅλοις ἔτεσιν εἴκοσιν ἠγωνισάμην μὴ ἀφῆναι λογισμὸν ἐν τῇ καρδίᾳ μου εἰσελθεῖν· καὶ ἔβλεπον ἕως ὥρας ἕκτης τὸν διάβολον καθήμενον καθ' ἡμέραν ἔχοντα τόξον τεταμένον, ὥστε βέλος ῥίψαι εἰς τὴν καρδίαν μου· καὶ ὀλιγώρει· καὶ καταισχυνθεὶς ἀπήει καθ' ἡμέραν.

Dixit Senex: totis annis viginti certavi ne cogitationem vanam ingredi cor meum sinerem: & videbam quotidie usque ad horam sextam Diabolum insidiantem mihi, habentem arcum intentum ad sagitam jaciendam intra cor meum. Sed frustrà se minari tandem intelligens confusus quotidiè abibat.

Ἔλεγε πάλιν· ὅτι εἶδον ἐγὼ τέλειον ἀδελφὸν ἐν συμποσίῳ ἀδελφῶν εὐκαιρήσαντα· καὶ πολλοῦ πότου γινομένου διὰ τὴν τῶν ἀδελφῶν παρουσίαν, ἐκεῖνος οὐκ ἀπέστη τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ κατὰ διάνοιαν προσευχῆς· καὶ μήτε ἓν ποτήριον ἀποστρέψας· ἔλεγε δέ· ὅτι ἐμέτρησέ ποτε τὰς εὐχὰς ἃς ἐποίει· καὶ εὗρεν πενταχιλίας τὴν ἡμέραν, καὶ τοσαύτας τὴν νύκτα.

Dixit rursus: vidi Ego Fratrem perfectum, qui adhibitus tempestivo Fratrum convivio, inter multam compotationem, quæ ad benignam exceptionem Hospitum fiebat, hærebat indivulsè Deo per orationem mentalem, ne unum quidem hauriens calicem. Addebat: numerasse se orationes ejus jaculatorias, & invenisse quinquies millenas per diem, & totidem per noctem.

Γέρων τις παρέβαλλε τῷ Ἀββᾷ Σεραπίωνι, καὶ λέγει αὐτῷ· ποίησον ἀγάπην, καὶ εἰπέ μοι· πῶς διάγεις ἐν τῷ κελλίῳ σου καθή-

Senex quidam adiit Abbatem Serapionem. & dixit illi: ne graveris per caritatem mihi dicere: quomodo degis in tuâ

cellulâ ſedens in Eremo? Reſpondit: ſimilis ſum vigili de ſpeculâ turris altæ procùl exploranti quis veniat, & accedentibus innuenti ne ad ſe divertant. Repoſuit ſenex qui interrogaverat eum: Et ego circumſpiciens meipſum mihi videor murum circa me ſtruxiſſe impenetrabilem, ac portam ſeris ac ferreis repagulis firmaſſe: ut ſi quis pulſaverit, nec ſciam qui vocetur, unde veniat, aut qualis ſit. nec aperiam quantumcumque immoretur fores tundens, ſicque abire cogatur.

μένος ἐν τῇ ἐρήμῳ; καὶ ἀπεκρίθη· ἔοικα τινι ὄντι ἐν πύργῳ καὶ προσέχοντι ἔξω, καὶ νεύοντι τοῖς παρερχομένοις, μὴ ἐγγίσαι αὐτῷ· καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γέρων ἐρωτήσας αὐτόν· κἀγὼ βλέπω ἐμαυτὸν ὅτι ἐποίησα περιτείχισμα, καὶ ἐστήρειξα αὐτὸ μοχλοῖς σιδηροῖς· ἵνα ἐάν τις κρούσῃ, μὴ μάθω τίς ἐστι, ἢ πόθεν ἦλθεν, ἢ ποῖός ἐστιν, ἢ τί θέλει· καὶ οὐκ ἀνοίγω αὐτῷ ἕως οὗ ἀπέλθῃ.

Erat quidam ſenex ſedulus in paucis & diligens. huic erat ſtatio in ſpeluncis ſuperioribus loci dicti, Iël. Mens porrò ejus tam indefeſsâ & irrevocabili attentione defixa ſtabat in curâ perficiendi ſe, ut in omni veſtigio pedis, ubicumque inſiſteret, ſolicitè obſervaret cogitationem ſuam, ſubinde interrogans ſeipſum: ubi ſumus Frater? & ſi quidem animum reperiebat verſibus Pſalmorum revolvendis intentum, aut orantem, benè habebat. Sin deprehenderet de alio quàm ſacro negotio cogitantem: ſtatim objurgabat, increpans his acriter ſeipſum: age ocyùs hùc redi ad caput, inſiſtens operi tuo.

Ἦν τις γέρων πονικὸς καθήμενος εἰς τὰ σπήλαια ἄνωθεν τοῦ λεγομένου Ἰήλ· καὶ τοιαύτην νῆψιν εἶχεν ὁ νοῦς αὐτοῦ· ὥστε σχεδὸν κατὰ βῆμα ποδὸς ὅπου δήποτε ἵστατο, ἐπεσκέπτετο τὸν λογισμὸν αὐτοῦ· καὶ ἠρώτα αὐτόν· ποῦ ἐσμὲν ἀδελφέ; καὶ εἰ μὲν καλῶς εὕρισκε τὸν νοῦν στιχολογοῦντα, ἢ εὐχόμενον, εὖ ἂν εἶχεν· εἰ δ' εὕρισκεν αὐτὸν ἄλλο πρᾶγμα λογιζόμενον, εὐθέως ὕβριζεν ἑαυτὸν λέγων· δεῦτε ἐκεῖθεν κατὰ κεφαλὴν εἰς τὸ ἔργον σου.

Occurrit Frater Abbati Silvano, & vidit vultum ejus ſplendentem, ut faciem Ange-

Ἀδελφὸς παρέβαλλε τῷ Ἀββᾷ Σιλουανῷ· καὶ εἶδε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ λάμψαν ὡς ἀγγέλου· καὶ ἔπε-

σεν ἐπὶ πρόσωπον, καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων· ποίαν πολιτείαν εἰργάσω πατὴρ, καὶ γέγονας τοιοῦτος· καὶ εἶπεν· οὐδέποτε ἀφῆκα εἰς τὴν καρδίαν μου πονηρόν τι καὶ ἄτοπον παροργίζον τὸν Θεόν.

li. Demisit os procidens in terram, & dixit: quâ vitæ ratione assecutus es Pater; ut talis evaderes? Ait: numquam admisi in cor meum malam aut vanam cogitationem displicentem Deo.

Ἀδελφός τις παρέβαλλε γέροντι καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀββᾶ· πῶς οὐ βλέπω λογισμοὺς ἐν τῇ καρδίᾳ μου; λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· τετράπυλος εἶναι θέλεις, καὶ εἶ· καὶ ὁ θέλων εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται διά σου· σὺ δὲ οὐ νοεῖς· ἐὰν ἔχῃς θύραν καὶ κλείσῃς αὐτὴν, καὶ μὴ συγχωρήσῃς δι' αὐτῆς εἰσελθεῖν πονηρὸν λογισμὸν, τότε βλέψεις αὐτοὺς ἔξω ἑστῶτας καὶ πολεμοῦντάς σε.

Quidam Frater accedens ad Senem ait illi: Abba: quî fit ut non videam cogitationes vanas in corde meo? Respondit Senex: vis esse, & revera es, Atrium ostio quadruplici undequaque patens. Per te qui vult ingreditur, qui vult exit, te haud sentiente stridorem cardinis januæ conversæ, quippe quæ nulla est. Si portam haberes, & eam clauderes: & utique arceres ne per illam intraret cogitatio prava, tunc videres tentationes foris stantes & opugnantes te.

Ἔλεγον περί τινος γέροντος· ὅτι καθημένου αὐτοῦ ἐν τῷ κελλίῳ, ἦλθεν ἀδελφὸς παραβαλεῖν αὐτῷ· καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ ἔσωθεν μαχομένου καὶ λέγοντος· ὧδε καλῶς ἔχω· ἕως πότε; ὑπάγετε λοιπόν· δεῦρο πρός με φιλία· εἰσελθὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς λέγει αὐτῷ· Ἀββᾶ, μετά τινος λαλεῖς; καὶ εἶπε· τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς ἐδίωκον, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐκάλουν.

Ajebant de quodam Sene: fuisse cum ad eum in cellulâ sedentem accederet quidam Frater, & priùs quàm ingrederetur, audiret has ejus voces quasi cum quopiam jurgantis. Hic benè habeo. quousque tandem? procul recedite, protinus abite. ades huc mecum amica caritas. Ingressus Frater ait Seni: Abba, quicum loquebaris? Respondit: malas cogitationes abigebam, & bonas ad me vocabam.

Διηγήσατο μαθητὴς τοῦ μεγά-

Narrabat Discipulus Magni

senis: Aliquando iter agentibus nobis, substitit Senex ad modicum. & me ipsi dicente: promove passum Abba. Respondit: non audis? Angeli in cœlo canunt, & nos non attendimus.

Dixit Abbas Alonas. Si voluerit Homo, à primâ luce ad vesperam cuncta sua adaptabit ad mensuram divinam.

Frater interrogavit Abbatem Sisoën dicens: volo cor custodire, & nequeo. Ait illi senex: quomodo possumus custodire cor, portam linguæ nostræ patentem relinquentes?

Sedente aliquando Abbate Silvano in Monte Sinâ, venit Discipulus Zacharias ad ministerium, & ait Seni: emitte aquam & riga hortum. Ille autem egressus operuit faciem suum cucullo, ita ut vestigia tantum sua cerneret. Eâ ipsâ hora forte illùc advenit alius Frater, & eum intuitus à longè, cogitabat quid ita faceret. admotus mox intrà septum propiùs, sic est eum affatus: Dic mihi Abba: quare faciem tuam condidisti intra cucullum, & sic hortum irrigasti? Respondit Senex: Hoc feci, fili, ne viderent oculi mei arbo-

λου γέροντος· ὅτι ποτὲ ὁδοιπορούντων ἡμῶν, καὶ μικρὸν ἵσταται ὁ γέρων· καὶ εἶπον αὐτῷ· Αββα ἔλασον ὀλίγον· καὶ λέγει· οὐκ ἀκούεις; οἱ Ἄγγελοι ψάλλουσιν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἡμεῖς οὐ νήφομεν.

Εἶπεν ὁ Αββᾶς Αλωνᾶς· ὅτι ἐὰν θέλῃ ἄνθρωπος, ἀπὸ πρωΐ, ἕως ἑσπέρας, φθάνῃ εἰς μέτρον θεϊκόν.

Αδελφὸς ἠρώτησε τὸν Αββᾶν Σισόην λέγων· θέλω τὴν καρδίαν τηρῆσαι, καὶ οὐ δύναμαι· λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· πῶς δυνάμεθα τὴν καρδίαν τηρῆσαι, τῆς θύρας τῆς γλώσσης ἡμῶν ἀνεῳγμένης οὔσης.

Καθεζομένου ποτὲ τοῦ Αββᾶ Σιλουανοῦ εἰς τὸ ὄρος τοῦ Σινᾶ, ἀπῆλθεν ὁ μαθητὴς Ζαχαρίας εἰς διακονίαν, καὶ λέγει τῷ γέροντι· ἀπόλυσον τὸ ὕδωρ, καὶ πότισον τὸν κῆπον· ὁ δὲ ἐξελθὼν ἐσκέπασε τὴν ἑαυτοῦ ὄψιν τῷ κουκουλίῳ· καὶ μόνον τὰ ἴχνη αὐτοῦ ἔβλεπεν· αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ, παρέβαλλεν ἕτερος ἀδελφός· καὶ ἰδὼν αὐτὸν μακρόθεν κατενόει τί ἐποίησε· καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὸν λέγει· εἰπέ μοι Αββᾶ· διατί τὸ πρόσωπόν σου ἐσκέπασας τῷ κουκουλίῳ, καὶ οὕτως ἐπότισας τὸν κῆπον; λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· τέκνον, ἵνα μὴ ἴδωσιν οἱ ὀφθαλμοί μου τὰ δένδρα· καὶ ἀπασχοληθῇ ὁ νοῦς μου ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτά.

res, & per hoc avocaretur mens mea à Deo ad ipſas.

Διηγήσαντό τινες τῶν Πατέρων· ὅτι φιλόσοφοί ποτε ἠθέλησαν δοκιμάσαι τοὺς μοναχούς· παρήρχετο δέ τις ἐστολισμένος μοναχὸς καλῶς· καὶ λέγουσιν αὐτῷ· σὺ δεῦρο ὧδε· ὁ δὲ ὀργισθεὶς ὕβρισεν αὐτούς· ἐπέρασε δὲ καὶ ἄλλος μοναχὸς μέγας λυβικός· καὶ λέγουσιν αὐτῷ· αἴ σὺ μοναχὲ κακήγορε δεῦρο ὧδε· ὁ δὲ μετὰ σπουδῆς ἀπῆλθε· καὶ διδοῦσιν αὐτῷ ῥάπισμα· ὁ δὲ ἔστρεψε καὶ τὴν ἄλλην σιαγόνα· οἱ δὲ εὐθέως ἀνέστησαν καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· ἀληθῶς ἰδοὺ μοναχός· καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἠρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· τί πλέον ἡμῶν ποιεῖτε εἰς τὴν ἔρημον ταύτην; νηστεύετε, καὶ ἡμεῖς νηστεύομεν· ἀγνεύετε, καὶ ἡμεῖς ἀγνεύομεν, καὶ εἴ τι ἂν ποιῆτε, καὶ ἡμεῖς ποιοῦμεν· λέγει αὐτοῖς ὁ γέρων· ἡμεῖς εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐλπίζομεν, καὶ νοῦν τηροῦμεν· λέγουσιν αὐτῷ· τοῦτο ἡμεῖς φυλάξαι οὐ δυνάμεθα· καὶ ὠφεληθέντες ἀπέλυσαν αὐτόν.

Narrarunt quidam Patrum: Philoſophos aliquando voluiſſe experimentum de Monachis capere. Præteribat verò coram iis Monachus quidam concinnè veſtitus. Hunc contemptim compellantes acclamarunt: Heus tu ades hùc. Ille autem indignatus, contumelioſis ultus eſt verbis. Tranſivit poſt paulò & alius Monachus magnus Lybicus. Hunc quoque ſuperbè inceſſunt: Heus Monache mali nominis, hùc te nobis ocyùs ſiſte: acceſſit is confeſtim. at illi propè admoto colaphum infringunt. nil turbatus probro Frater, aliam continuò maxillam obvertit ad excipiendam, ſi eis libêret, ſecundam alapam. Protinus Philoſophi aſſurrexerunt certatim venerantes hominem admiratione monſtratæ virtutis: dicenteſque, en verum Monachum! Tum ei in medio ipſorum datâ ſede, Amicè interrogarunt: quid tandem vos in hâc eremo pluſquàm nos facitis? Jejunatis, & nos jejunamus. caſtè vivitis, & nos caſtè vivimus. Tum ſi quid aliud ejus generis facitis, & nos facimus. Dixit illis Senex: Nos in Dei gratiâ confidimus & mentem cuſtodimus. Reſponderunt: nos vero id facere non poſſumus: & non ſine profectu, rectè locutum meliúſque operatum dimiſerunt.

Ἀδελφὸς παρέβαλε γέροντι καὶ

Frater acceſſit ad ſenem, &

ait: indulge per caritatem Abba, & ne gravêre mihi dicere: quid agis sedens in tuâ Cellulâ? Ait illi Senex: Ego, Frater, ex quo cepi Sanctæ quieti vacare, totum meipsum crucifixi rebus exterioribus, reputans illud quod scriptum est: *Psal. 2.* *Dirumpamus vincula eorum & projiciamus à nobis jugum ipsum.* Et, quasi maceriam mediam molitus separantem animam meam á corporeis negotiis; dixi in mente mea: quemadmodum qui est intra murum non videt eum qui stat extra: sic nec tu velis videre res exteriores, sed tibi ipsi attende, expectans spem Dei. pravas autem cupiditates habeo ut serpentes & genimina viperarum. quia vero sentio in corde meo nascentes illas, attendo in ipsas, minaciter coërcens, & exsicco eas: nec umquam cessavi à vexando iracundè, cum Corpus, tum animam meam, ne pravum quippiam faciant.

ἐρώτησεν αὐτῷ λέγων· Ἀββᾶ ποίησον ἀγάπην· καὶ εἰπέ μοι πῶς κάθῃ ἐν τῷ κελλίῳ σου; λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· ἐγώ, ἀδελφέ, ἀφ' οὗ ἠρξάμην ἡσυχάζειν, ὅλον ἑαυτὸν ἐσταύρωσα τοῖς ἔξω πράγμασιν, ἐννοῶν τὸ γεγραμμένον· διαῤῥήξωμεν τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν· καὶ ἀποῤῥίψωμεν ἀφ' ἡμῶν ζυγὸν αὐτῶν· καὶ ὥσπερ τεῖχος ποιήσας ἀνὰ μέσον τῆς ψυχῆς μου καὶ τῶν σωματικῶν πραγμάτων, εἶπον ἐν τῇ διανοίᾳ μου· ὅτι ὥσπερ ὁ ἔσω τοίχους οὐχ ὁρᾷ τὸν ἔξω ἑστῶτα· οὕτω μηδὲ σὺ θελήσῃς ὁρᾷν τὰ τῶν ἐκτὸς πράγματα· ἀλλὰ σεαυτὸν πρόσεχε ἐκδεχόμενος τὴν ἐλπίδα τοῦ Θεοῦ· οὕτω δὲ ἔχω τὰς πονηρὰς ἐπιθυμίας, ὡς ὄφεις καὶ γεννήματα ἐχιδνῶν· ὅτι δὲ αἰσθάνομαι ἐν τῇ καρδίᾳ μου φυομένας ταύτας, προσέχω αὐτὰς μετ' ἀπειλῆς, καὶ ξηραίνω αὐτάς, καὶ οὐκ ἐπαυσάμην ποτὲ ὀργιζόμενος τῷ σώματί μου καὶ τῇ ψυχῇ, ἵνα μηδὲν φαῦλον ποιήσωσιν.

Frater interrogavit Senem dicens: quomodo me esse oportet in meâ Cellulâ? Respondit: avertendo te ab hominibus noscendis: ut in vacuâ humanis notionibus mente Dei notitia habitet.

Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν γέροντα λέγων· πῶς δεῖ εἶναί με ἐν τῷ κελλίῳ μου; καὶ εἶπεν· τοῦ ἀπέχεσθαι τῆς τῶν ἀνθρώπων γνώσεως· ἵνα τοῦ λογισμοῦ σχολάζοντος, ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ κατοικήσῃ.

Ἀδελφὸς ἀδιαλείπτως προσευχόμενος, καὶ μηδὲν ἐργαζόμενος, καθ' ἑσπέραν ἄρτον ἐπὶ τραπέζης εὕρισκε· καὶ εὐχόμενος ἐδόξαζε τὸν Θεὸν, καὶ οὕτως ἤσθιε· καί τις ἀδελφὸς φοιτήσας πρὸς τοῦτον, ἐκάθισε κάμνων βύσσινα· λαβὼν οὖν καὶ ὁ γέρων συνέκαμνεν αὐτῷ μικρόν τι· ἑσπέρας δὲ καταλαβούσης, ἄρτον, ὡς εἰώθει, ἐπὶ τραπέζης οὐχ εὗρεν· καὶ λυπηθεὶς ἐκοιμήθη ἄγευστος· καὶ τῇ νυκτὶ ἤκουσε φωνῆς λεγούσης· ὅτε μοι ἐσχόλαζες, ἐγώ σε ἔτρεφον· νυνὶ δὲ αὐτῷ ἐργαζόμενος, ἐκεῖθεν ζήτει καὶ τὴν χρείαν.

Frater indesinenter orans & nihil operis faciens, vespere panem supra mensam reperiebat, & orans glorificabat, Deum, sicque vescebatur. Itabat ad hunc frater alius, qui apud illum sedens byssina elaborabat. capessivit & prior quodam spatio partem operis, collaborans fratri. Sed ejus diei appulso vespere non invenit, ut anteà, panem in mensâ, & dormire incœnatus non sine dolore est coactus. Nocte autem vocem audivit dicentem: quando mihi in solidum vacabas, ego te alebam. Nunc cum ceperis laborare tibi ipsi, inde tibi quære quibus indiges.

ΑΡΣΕΝΙΟΥ.

Παραβαλὼν ποτε ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος πρός τινας μοναχοὺς ὧν πλησίον κάλαμοι ἦσαν διασειόμενοι, ἔφη πρὸς αὐτούς· τίς ὁ σεισμὸς οὗτος· τῶν δὲ ἐπιδειξάντων τοὺς καλάμους, ἔφη ὁ γέρων· τῷ ἡσυχίαν εὑρόντι πρὸς ἀλήθειαν, οὐδὲ στρουθίου φωνὴ πάντως ἀνεκτή· πῶς οὖν ὑμεῖς σεισμοῖς τοιούτοις περικτυπούμενοι καθαρῶς δυνήσεσθε ἠρεμεῖν.

ARSENIJ.

Adiens aliquando Abbas Arsenius quosdam Monachos, propè quos arundines vento leniter impellente susurrabant, dixit illis, quis hic strepitus est? quibus monstrantibus arundines, Ait senex: veram quietem nacto ne passerculi quidem ferenda vox est: quomodo ergo vos quibus aures tantum murmur personat, purè ac sincerè poteritis quiescere?

Ἔθος δὲ Ἀρσενίῳ τοῦτο συνεχῶς ὑπᾴδειν αὐτῷ· Ἀρσένιε δι' ὃ ἐξῆλ-

Mos erat Arsenio, hoc continuè sibi succinere: Arse-

ni ad quid è mundo existi? hoc est: quem utique scopum intuens ac sequens, nuncium remisisti sæculo?

θες; τοῦ κόσμου; ὅπερ ἐστί· δι' ὃν ἄρα σκοπὸν σεαυτὸν τοῦ κόσμου ἀπέστησας.

Illud quoque sibi frequenter iterans inculcabat, sæpe te pœnituit locutum esse: numquam, siluisse. Propterea conversationes hominum vitabat, nisi si quem sibi necessarium, & Deo gratum, cum quopiam congressum rebatur esse. Sic igitur faciens exiguo tempore magnus effectus est, & Patres fere omnes notitiâ rerum divinarum, & eas explicandi facilitate, superavit.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἕτερον εἴθιστο αὐτῷ συνεχῶς ἐπᾴδεσθαι· πολλάκις εἰπὼν μετέγνως· σιωπήσας δὲ, οὐδέποτε. Διὸ χάριν καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ὁμιλίας ἀπεστρέφετο, εἰ μήτιγε ἀναγκαία αὐτῷ καὶ θεάρεστος ἡ ἔντευξις ἔδοξεν· οὕτως οὖν ποιῶν, ἐν βραχεῖ μέγας ἐγένετο· καὶ πάντας σχεδὸν τοὺς πατέρας, θεωρίᾳ καὶ γνώσει ὑπερηκόντισεν.

JOANNIS COLOBI.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΛΟΒΟΥ.

Dixit Abbas Joannes cognomento Colobus, sive mutilus; similis sum homini sedenti sub magnâ arbore, & inde prospectanti feras multas & serpentes ad ipsum venientes. qui ubi senserit se haud posse ipsis, quãdo se admoverint, resistere, festinè sursum nitens ascendit in arborem, & salutem in tuto collocat. Sic & ego in cellulâ meâ sedeo, tamquam è speculâ intentè vigilans pro me, observandis Potestatibus tenebrarum: ac quando intelligo vires mihi deesse sufficientes ad eas superandas, confugio ad Deum:

Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Κολοβός· ὅτι ὅμοιός εἰμι ἀνθρώπῳ καθημένῳ ὑποκάτω δένδρῳ μεγάλῳ· καὶ θεωροῦντι θηρία πολλὰ καὶ ἑρπετὰ ἐρχόμενα πρὸς αὐτόν· καὶ ὅτε μὴ δυνηθῇ στῆναι κατ' αὐτῶν, τρέχει ἄνω εἰς δένδρον καὶ σώζεται· οὕτω κἀγὼ καθέζομαι εἰς τὸ κελλίον μου, καὶ ἀποσκοπῶ ἑαυτὸν πρὸς τὰς ἐξουσίας τοῦ σκότους· καὶ ὅτε μὴ ἰσχύσω πρὸς αὐτὰς, καταφεύγω πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ σώζομαι ἐκ τοῦ ἐχθροῦ διὰ τῆς προσευχῆς.

Deum : & per orationem ex Hostis insultibus salvus fio.

Ἦλθόν τινες πειράσαι αὐτὸν ὅτι οὐκ ἤφιε τὸν νοῦν αὐτοῦ ῥεμβασθῆναι, οὐδὲ λαλῆσαι πρᾶγμα τοῦ αἰῶνος τούτου· καὶ λέγουσιν αὐτῷ· εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ, πάτερ, ὅτι ἔβρεξε, καὶ ἔπιον οἱ φοίνικες ὕδωρ, καὶ ἐκβάλλουσι λευκάδας, καὶ εὑρίσκουσιν οἱ ἀδελφοὶ τὸ ἐργόχειρον αὐτῶν· λέγει αὐτοῖς ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης· οὕτως καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὅταν καταβαίνῃ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἁγίων, ἀνανεοῦνται καὶ ἐκβάλλουσι λευκάδας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Quidam scientes ipsum haud sinere vagari animum suum, nec loqui solere quidquam ad sæculi negotia pertinens, tentandi causâ adierunt, dixeruntque illi : Gratias agimus Deo, Pater, quoniam pluit ; & Palmæ biberunt imbrem : unde & jam albos surculos emittunt : inveniuntque Fratres ex quo sua opera, texendis iis, conficiant. Dixit illis Abbas Joannes : sic & quando Spiritus Sanctus in corda Sanctorum descenderit, eâ illa irrigatione renovantur, & surculos coràm Deo candidos germinant.

Ἦλθέ ποτε καμηλίτης πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἰωάννην τὸν Κολοβὸν, ἵνα λάβῃ τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ ἀπέλθῃ εἰς ἄλλον τόπον, καὶ εἰσελθὼν ἐνέγκαι αὐτὰ, τὴν σειρὰν λαβεῖν ἐπελάθετο πεπαμένην ἔχων τὴν διάνοιαν πρὸς τὸν Θεόν· πάλιν οὖν ὤχλησεν ὁ καμηλίτης κρούων τὴν θύραν· καὶ πάλιν εἰσερχόμενος ἐπελάθετο· τρίτον δὲ κρούσαντος τοῦ καμηλίτου εἰσερχόμενος ἔλεγε· σειρὰ κάμηλος· σειρὰ κάμηλος.

Migraturo aliò Abbate Joanne Colobo, venit Cameli ductor ut vasa ejus ac sarcinulas exportaret in locum ubi erat exinde diversaturus. Dedit illi Abbas cæteram supellectilem : at catenam seu funem, instrumentum necessarium novæ domunculæ, dare illi omisit per oblivionem, mente in Deo fixâ : sentiens Camelita quid deesset, admonuit senem januâ pulsatâ. Ne tum quidem Abbas meditatione absorptus, advertit. Tertiò tandem urgente Camelario, exprompsit quod petebatur, dicens : funis Camelus, funis Camelus.

Ἄλλος ἀδελφὸς ἦλθε λαβεῖν σπυρίδας παρ' αὐτοῦ· καὶ λέγει

Alius Frater accessit ad eum, ut Sportas ab ipso acciperet,

& dicit ipsi : Abba , proferſis ſportas. Ingreſſus ille animo, ut apparebat, id agendi, proferre ſportas oblitus omiſit : ſeditque conſueto ſuendi operi vacans. Rursùs ergo Frater pulſavit ; & egreſſus Joannes ait ipſi : quid vis, frater ? Ille reſpondit : ſportas peto, Abba. Tunc Joannes apprehensâ ejus manu introduxit eum in cellam dicens : ſi ſportas vis accipe , & abi. mihi enim non vacat.

αὐτῷ· φέρε τὰς σπυρίδας Ἀββᾶ. εἰσελθὼν δὲ ἐκβαλεῖν αὐτὰς ἐπελάθετο , καὶ ἐκάθισε ῥάπτειν· καὶ πάλιν ἐκεῖνος ἔκρουσε· καὶ ἐξελθὼν λέγει αὐτῷ· τί θέλεις ἀδελφέ ; ὁ δὲ εἶπε· τὰς σπυρίδας Ἀββα· καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῆς χειρὸς εἰσηνέγκεν αὐτὸν ἔσω λέγων· εἰ σπυρίδας θέλεις , λαβὲ , καὶ περιπάτει· ἐγὼ γὰρ οὐ σχολάζω.

Dixit Senex : Humilitas Linguam non habet ad miſcendos in converſatione promiſcuâ ſermones : neque oculos quibus aliorum defectûs obſervet : neque aures quibus audiat quæ Animæ non proſunt. Neque litem cum quoquam habet ; pacem colens cum omnibus ; unis exceptis peccatis propriis , cum quibus bellum gerit irreconciliabile. Si quis autem impendat ſeipſum in labores magnos , & mandata , & jejunet ſex , & ſex dies continuos , extrà viam hanc ; labores ejus vani ſunt.

Εἶπε γέρων· ἡ ταπεινοφροσύνη γλῶτταν οὐκ ἔχει λαλῆσαι πρός τινα ὡς ὁμιλοῦντα· οὔτε ὀφθαλμοὺς ἄλλων ἐλαττώμασι προσέχειν· οὔτε ὦτα ἀκοῦσαι τὰ μὴ ὠφελοῦντα τὴν ψυχήν· καὶ οὐκ ἔχει μετά τινος πρᾶγμα , εἰρηνικὴ οὖσα , πλὴν τῶν ἁμαρτιῶν ἰδίων· ἐὰν δέ τις ἐκδῷ ἑαυτὸν εἰς μεγάλους κόπους καὶ ἐντολάς , καὶ νηστεύει ἓξ , ἓξ , ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ ταύτης , οἱ κόποι αὐτοῦ μάταιοί εἰσιν.

Dixit Senex : Multi Monachi diſperſerunt pecunias , dereliquerunt Patres & Matres , & fratres , & cognatos ad impetrandam Peccatorum veniam. Ingreſſi autem Cœnobium, magnarum quidem virtutum officia præclarè tenue-

Εἶπε γέρων· πολλοὶ τῶν μοναχῶν ἐσκόρπισαν χρήματα , κατέλιπόν τε Πατέρας καὶ μητέρας , καὶ ἀδελφοὺς , καὶ συγγενεῖς , διὰ τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας· εἰσελθόντες δὲ ἐν κοινοβίῳ τὰς μὲν μεγάλας ἀρετὰς κατώρθωσαν· ὑπὸ δὲ τῶν ἐλαχίστων καὶ οὐδαμινῶν σκε-

λισθέντες γεγόνασι δαιμόνων ἐπιχάρματα, διὰ τὸ περιτυπώσασθαι αὐτοῖς πήρας καὶ ἄρκλας, ἔχοντες ἐν αὐτοῖς ὀπώρας καὶ τραγήματα, βελώνας, καὶ ψαλίδας, καὶ σμύλας, καὶ ζώνας· οἵτινες ὡς φίλαυτοι ὑπὸ τῶν ὀρθὰ φρονεῖν εἰωθότων πέλουσι· κατὰ δὲ τὴν θείαν γραφὴν, ὡς κεκατηραμένοι εἰς τὸ ἐξώτερον σκότος πέμπονται, ἐπικατάρατος γάρ φησιν, ὁ μετατιθεὶς ὅρους Πατέρων· τῆς γὰρ μερίδος Ἰαννοῦ καὶ Ἀνανίου καὶ Σαπφείρας ἀξιωθήσονται ὡς μύσται καὶ συμμέτοχοι.

runt: à reculis autem minimis & planè nihili, supplantati, Dæmonum ludibrium sunt facti, ex horum voto & suggestione circumdantes sibi, non sine ostentatione quadam, peras, & arculas, in quibus condunt, Poma, Tragemata, forfices, scalpella, & zonas. Quales apud rectè solitos sapere, ut sui amantes malè audiunt: juxtà verò divinam Scripturam, ut Maledicti in tenebras exteriores amandantur. *Maledictus*, enim, ait, *qui trans-* *Prover. xxij. 28.* *greditur terminos Patrum.* Tales quippe in partes Jannis, & Ananiæ & Sapphiræ deputabuntur: velut horum Symmystæ ac participes.

Εἶπε γέρων· εἰ θέλεις ἐν σώματι ὡς ἀσώματος Θεῷ λειτουργῆσαι, εὐχὴν ἀδιάλειπτον ἔχε κρυπτῶς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· καὶ γίνεται ἡ ψυχή σου πρὸ θανάτου ἰσάγγελος.

Dixit Senex: si vis in corpore, tamquam expers corporis Deo servire, Orationem numquam interruptam habe clàm in Corde tuo: & fiet Anima tua ante mortem Angelis par.

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

MACARII MAGNI.

Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Μακάριον τὸν μέγαν, λέγων περὶ τελειότητος· καὶ ἀποκριθεὶς ὁ γέρων εἶπεν· ἐὰν μὴ κτήσηται ἄνθρωπος ταπείνωσιν μεγάλην τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ καὶ τῷ σώματι· καὶ μὴ μετρεῖν ἑαυτὸν ἔν τινι πράγματι·

Quidam è Fratribus interrogavit Abbatem Macarium Magnum, exquirens quænam esset, & in quo sita perfectio. Respondens Senex dixit: Nisi acquisierit homo humilitatem magnam quam non solùm

corde teneat, sed & corpore præferat; in nullâ re seipsum æstimans, sed potiùs modico sui sensu deprimens infrà omnem creaturam: non judicando umquam omninò quemquam nisi se solum; sufferendo contumeliam, ejiciendo ex corde suo omnem malitiam: vim sibi faciendo ad hoc ut sit longanimis, benignus, Fratrum amator, sobrius, pudicus, continens. Scriptum est enim: *Vim sibi facientium est regnum Cælorum.* Rectè utendo oculis, ad videndum ea tantùm quæ juvant animam, invigilando custodiæ linguæ; avertendisque auribus ab omni auditione vanâ & noxiâ. Manus tenendo ne quidquam nisi justum operentur. Cor mundum coràm Deo servando, corpusque impollutum. Habendo quotidiè præ oculis mortis memoriam: abnegando intùs in Spiritu iram & malitiam, exteriùs autem materiam & res sensibiles, cognatos quoque

Mat. xi. 12.

ἀλλὰ μᾶλλον τίθεναι ἑαυτὸν ἐν ταπεινώσει ὑποκάτω τῆς κτίσεως· καὶ τὸ μὴ κρῖναι ὅλως τινὰ εἰ μὴ ἑαυτὸν μόνον· καὶ τὸ ὑποφέρειν ὕβριν. καὶ τὸ ἀπορρίπτειν ἀπὸ τῆς καρδίας πᾶσαν κακίαν· καὶ βιάζεσθαι ἑαυτὸν εἶναι μακρόθυμον, χρηστὸν, φιλάδελφον, σώφρονα, ἐγκρατῆ· γέγραπται γάρ· βιαστῶν ἐστὶ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· καὶ τὸ ὀρθὰ βλέπειν τοῖς ὀφθαλμοῖς· καὶ τὸ φυλακὴν ἔχειν τῆς γλώσσης, καὶ ἀποστροφὴν πάσης ἀκοῆς ματαίας καὶ ὀλεθρίου· καὶ τὴν τῶν χειρῶν δικαιοσύνην καὶ τὸ τῆς καρδίας καθαρὸν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ τὸ τοῦ σώματος ἄσπιλον· καὶ τὸ ἔχειν τὴν μνήμην τοῦ θανάτου πρὸ ὀφθαλμῶν καθ' ἡμέραν, καὶ ἀποταγὴν τῆς κατὰ πνεῦμα ὀργῆς καὶ κακίας, καὶ ἀποταγὴν τῆς ὕλης, καὶ τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν ἅμα καὶ ἡδονῶν· καὶ ἀποταγὴν τῷ διαβόλῳ καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ· καὶ τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι· καὶ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ, καὶ πράγματι, καὶ παντὶ ἔργῳ παρεδρεύειν Θεῷ· οὐ δύναται τέλειος εἶναι.

secùndum carnem simulque voluptates. Renunciando item Diabolo & cunctis operibus ejus. Ad hæc indesinenter orando, & in omni tempore, loco, negotio, opere, adstando Deo, præsentemque sentiendo ac venerando illum. Nisi quis (inquam) hæc omnia fecerit, perfectus esse non potest.

Frater aliquis interrogans

Ἀδελφὸς ἠρώτησε γέροντα· Ἀβ-

βᾶ· πῶς; ποιῶ πάντα τὰ πρέποντα ἐν τῷ κελλίῳ μου, καὶ οὐχ εὑρίσκω παράκλησιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ; λέγει αὐτῷ γέρων· τοῦτό σοι συμβαίνει διὰ τὸ συνδιατρίβειν σε ἀπεραγοτέρῳ, καὶ βούλεσθαί σε τὸ θέλημά σου προβῆναι· λέγει ὁ ἀδελφὸς γέροντι· τί οὖν θέλεις ἵνα ποιήσω Πατέρ; λέγει ὁ γέρων· ἄπελθε, κολλήθητι ἀνθρώπῳ φοβουμένῳ τὸν Θεόν· καὶ ταπείνωσον σεαυτὸν αὐτῷ, καὶ ἔκδος τὸ θέλημά σου· καὶ τότε εὑρήσεις παράκλησιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Senem dixit: Abba, quî fiti, ut, cum ego in meâ cellulâ faciam cuncta quæ decent, tamen non invenio consolationem à Deo? Ait illi Senex: hoc tibi contingit eò quod vanis cum otioso confabulationibus indulges: & quia omninò vis potiri optato voluntatem tuam propriam. Reposuit Seni: quid igitur facere me jubes, Pater? Respondit Senex, vade, ini familiaritatem cum viro timente Deum, & humilia te ipsum coram eo: & renuncia voluntati tuæ. & tunc invenies consolationem à Deo.

Εἶπε γέρων· ὁ εἰσερχόμενος εἰς μυρεψικὸν, κἂν μηδὲν ἀγοράσῃ, ἀλλὰ πάντως μεταλαμβάνει τῆς εὐωδίας· οὕτω καὶ ὁ παραβάλλων τοῖς πατράσιν, ἐὰν θελήσῃ ἐργάσασθαι, ὑποδεικνύουσιν αὐτῷ τὴν ὁδὸν τῆς ταπεινώσεως· καὶ τεῖχος αὐτοῦ γίνεται ἐν ταῖς ἐπιδρομαῖς τῶν δαιμόνων.

Dixit Senex: qui ingreditur Seplasiam, & in foro unguentario deambulat, etsi nihil emat aut contingat ex aromatibus: omninò tamen & interim fruitur odore, & ipse benè olet aliquandiù. Sic qui conversatur cum Patribus, trahit ex illis contagione salutari quod ipsum juvet: Nam siquidem velit rectè agere, monstratam ad hoc ab illis viam humiliationis videt. & horum exempla verbaque instar illi Muri sunt ad arcendas Dæmonum incursiones.

Εἶπε γέρων· ἐὰν φθάσῃ σοι ἀῤῥωστία σώματος, μὴ ὀλιγώρει, ἐὰν γὰρ θέλῃ σε ὁ δεσπότης σου κακοῦσθαι τῷ σώματι, σὺ τίς εἶ ὁ δυσχεραίνων; οὐκ αὐτός σου φροντίζει ἐν πᾶσι; μὴ πάρεξ αὐτοῦ ζῇς;

Dixit Senex. Si te infirmitas occupet corporis, ne turberis dans te tristitiæ inerti. Si enim velit te Dominus tuus morbo corporeo affligi, Tu quis es qui succensere aut ægrè

ferre audeas [?] Nonne ipſe tui curam in omnibus gerit? an ſine ipſo vel potes vivere? Patienter ergo tolera: & ora ipſum ut tibi quæ novit expedire præbeat. Hæc enim eſt voluntas ejus. Sede cum longanimitate, comede caritatem.

ἀνεξικάκει οὖν καὶ παρακάλει αὐτὸν παρασχεῖν τι συμφέροντα· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ θέλημα αὐτοῦ· κάθου μετὰ μακροθυμίας, φάγε ἀγάπην.

Dixit Senex: ſi acrem homo naturam ad legitimè certandum exerat, exigit ab eo Deus, ne affectu nimio inhæreat materiæ corporeæ cuiquam, uſque ad minutam acum. nam ſi quid tale addictiùs amaverit; impedietur mens ejus à ſenſibus & votis Deo dignis, per vehementiam deſiderij poſſeſſis incubantis; & per mœrorem quem ex amatarum rerum jacturâ, crebrò inevitabiliter accidente, concipiet.

Εἶπε ὁ γέρων· φύσει ἐὰν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἀγωνιστὴς, ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς παρ' αὐτοῦ ἵνα μὴ ἔχῃ προσπάθειαν ὕλης σωματικῆς, ἕως μικρᾶς ῥαφίδος· δύναται γὰρ ἐμποδίσαι αὐτοῦ τὸν λογισμὸν ἐκ τῆς ἀδολεσχίας τοῦ ἱμέρου καὶ τοῦ πένθους.

Dixit Senex: Oratio, & ſenſus Sobrij attentique, ſimulque vexatio corporis, cum abundantiori diligentiâ Deo perſeveranter oblata: plenâ in perturbationes poteſtate hominem inſtruunt.

Εἶπε Γέρων· προσευχὴ καὶ λογισμοὶ νήφοντες, καὶ σώματος ὑποπιασμὸς, διὰ πλείονος ἐπιμελείας προσφερόμενα, τὸ κατὰ τῶν παθῶν ἀναδύονται κράτος.

Interrogatus eſt Senex: quid eſt, vivere hominem tamquam hoſpitem & peregrinum? Dic, inquit, tibi: tace. & non habeo hîc negotium. Hæc itera & fac in omni loco & operatione. tunc eris verè in ſtatu advenæ & peregrini.

Ηρωτήθη γέρων· τί ἐστι ξενιτεία; καὶ εἶπε· οὐκ ἔχω πρᾶγμα· καὶ τοῦτο ποίει ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ τόπῳ, καὶ πράγματι· καὶ αὕτη ἐστὶ ἡ ἀληθὴς ξενιτεία.

Dixit Senex: vita Sancta ſine Doctrina, plura bona efficit, quàm Doctrina, ſine vitâ. Nam Sanctus indoctus vel tacens videntibus prodeſt:

Εἶπε γέρων· ὅτι βίος ἄνευ λόγου, πλεῖον ἐνεργεῖν πέφυκεν ἢ λόγος ἄνευ βίου· ὁ μὲν γὰρ σιγῶν ὠφελεῖ· ὁ δὲ] καὶ βοῶν ἐνοχλεῖ· εἰ δὲ καὶ λόγος καὶ βίος συνδρα-

μῦν) εἰς ἓν, Φιλοσοφίας ἁπάσης ἀποτελοῦσιν ἄγαλμα.

Doctus sine Sanctitate, etiam solùm cogitans, sibi & aliis obturbat. Si autem Doctrina sana & vita Sancta in unum concurrant: Philosophiæ totius veram & plenam speciem absolvunt.

Εἶπε γέρων· μὴ πειθῆς κεφαλεῦσαι ἀδελφότητα· ἵνα μὴ ἐπιθήσῃς ἀλλοτρίους φόρτους ἁμαρτημάτων ἐπὶ σῷ τραχήλῳ.

Dixit Senex: ne ambias, aut libenter admittas, caput fieri Congregationis Fratrum: ne forte imponans collo tuo alienorum onera peccatorum.

Εἶπε ὁ γέρων· τὸ μετὰ βίας προσεύξασθαι καὶ ὑπομένειν τίκτει τὸ μετὰ χαρᾶς, καὶ μετὰ ἀναπαύσεως προσεύξασθαι· καὶ τὸ μὲν μετὰ βίας, τῆς προαιρέσεως· τὸ δὲ μετὰ ἀναπαύσεως, τῆς χάριτος.

Dixit idem Senex: vim sibi facere in orando, & ariditatem diù ferre patienter; gignit, orare cum gaudio & cum quiete. Vim sibi facere ad robur boni propositi pertinet: orare autem cum quiete munus est gratiæ.

ΠΟΙΜΕΝΟΣ.

POEMENIS.

Ἀπῆλθέ ποτε ὁ Ἀββᾶς Ἀρσένιος πρὸς τὸν Ἀββᾶν ποιμένα, μετὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἰσαὰκ, καὶ λέγει αὐτῷ· τί ποιήσω τῷ Ἰσαὰκ τούτῳ· ὅτι ἡδέως μου ἀκούει τοῦ λόγου· λέγει αὐτῷ ὁ Ἀββᾶς ποιμὴν· ἐὰν θέλεις ὠφελῆσαι αὐτὸν, ἔργῳ δεῖξον αὐτῷ τὴν ἀρετήν· ἐπεὶ τῷ λόγῳ προσέχων ἀργὸς μένει· ἐὰν δὲ ἔργῳ δείξῃς αὐτῷ, τοῦτο παραμένει αὐτῷ.

Adiit aliquando Abbas Arsenius Abbatem Pœmenem, cum discipulo suo Isaac: & ait illi: quid faciam Isaaco huic, qui libenter me audit de rebus divinis disserentem? Ait ipsi Abbas: Si vis juvare ipsum, opere ipsi & exemplo monstra virtutem. Nam doctrinam quidem quamuis attentè audiens, deses remanet: quod autem facto monstrabis in eo durabit, ad imitationem trahens.

Εἶπέ τις τῶν πατέρων. ὅτι ὅτε πάντα σου εἰς μέρος θήσεις·

Dixit quidam Patrum: si opera tua omnia in unâ lance

trutinæ ponas: & silentium in aliâ: invenies silentium operibus præponderans. Quando enim quis silentium sibi admoverit, supervacanea ipsi est contentio custodiæ: & exaltatum se ipse sentiet: eò quod Perfectionis metam attigerit.

καὶ τὴν σιωπὴν ἐν ἄλλῳ μέρει, εὑρίσκεις τὴν σιωπὴν ὑπερβάλλουσαν ἐν σταθμῷ· ἡνίκα γὰρ τὴν σιωπὴν τις προσεγγίσῃ περισσή ἐστιν αὐτῷ ἡ ἐργασία τῆς φυλακῆς, καὶ αὐτὸς εὑρίσκεται ὑψωθεὶς, ὅτι τῇ τελειότητι προσήγγισεν.

Schol. alludit illud Jacobi III. 2. *Qui non offendit in verbo, hic perfectus est vir.*

Dixit Senex: Occupari omnem hominem qualicumque intra se operatione necesse est. Ac si quidem Operationi Dei quispiam vacabit; insiliet in eum Inimicus semel & iterum: sed locum ubi maneat non reperiet. Sin autem pravè intùs operando Dominationi subjacuerit Inimici; conveniet ipsum Spiritus Sanctus inspirationibus crebris pulsans: at quando sic sumus præoccupati, non damus illi locum: & propter malitiam nostram recedit.

Εἶπε γέρων· ὅτι δεῖ πάντα τὸν ἄνθρωπον ἔχειν ἐντὸς ἑαυτοῦ ἐργασίαν· καὶ ἐὰν μὲν εἰς ἐργασίαν Θεοῦ σχολάζῃ, παραβάλλει αὐτῷ ὁ ἐχθρὸς μίαν· ἀλλ' οὐχ εὑρίσκει τόπον τοῦ μεῖναι· ἐὰν δὲ πάλιν κυριευθῇ ὑπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ ἐχθροῦ, παραβάλλει αὐτῷ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον πυκνάς· ἀλλ' οὐκ ἀφίομεν αὐτῷ τόπον· καὶ διὰ τὴν κακίαν ἡμῶν ἀναχωρεῖ.

Dixit Senex: si convenient te aliqui; & eos adventantes procul cernes; stans in Oratione dic: Domine Jesu Christe præserva nos à murmuratione: & cum pace dimitte illos ab hoc loco tuo.

Εἶπε γέρων· ἐὰν παραβάλλωσί σοί τινες· καὶ ἴδοις αὐτοὺς ἀπομακρόθεν· στὰς εἰς εὐχὴν εἰπέ· Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς καταλαλιᾶς, καὶ μετ' εἰρήνης ἀπόλυσον αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ τόπου σου.

Dixit Senex: Ne dixeris: Peccator sum: & me orantem non exaudit Deus. Modò enim non desperaveris, ait: *Etiamsi non Dabit ei eo quod amicus*

Luc. xj. 8.

Εἶπε γέρων· μὴ εἴπῃς· ὅτι ἁμαρτωλός εἰμι, καὶ οὐκ ἐπακούει ὁ Θεὸς προσευχομένου· ἵνα γὰρ μὴ ἀπογινώσκῃς, φησίν· εἰ διὰ τὸ φίλον μὴ εἶναι οὐ δώσει αὐτῷ· ἀλλά

γε διὰ τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ, ἀναστὰς δώσει αὐτῷ ὅσον χρήζει· κἂν οὖν ἐνιαυτὸς παρέλθοι, κἂν τριετία, κἂν τετραετία, κἂν πλείονα ἔτη, μὴ ἀναχωρήσῃς ἕως ἂν λάβῃς, ἀλλὰ διὰ πίστεως ζήτει, τὸ ἀγαθὸν διὰ παντὸς ἐργαζόμενος.

ejus sit : propter improbitatem tamen ejus surgens Dabit ei omne id quo indiget. Etsi ergo prætereat annus, nondum exaudito te; etsi triennium, quadriennium, & anni plures re infectâ tibi effluant: ne cesses tamen aut absistas donec acceperis: sed cum fide quære, bonum perseveranter operans.

Εἶπέ τις τῶν ἁγίων πατέρων· ὁ θέλων βοηθεῖσθαι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸ πρέπον μὴ προδιδοὺς, οὐ προδίδοται ποτὲ ὑπὸ τῆς θείας προνοίας· χρὴ τοίνυν ἐν μηδενὶ καταγινώσκεσθαι ὑπὸ τῆς οἰκείας συνειδήσεως ὡς καταφρονῶν· καὶ ἐν μετεωρισμῷ στήκων εἰς εὐχὴν, δυνάμενος ἀμετεωρίστως στῆναι, μὴ τολμήσῃς στῆναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα μὴ λογισθείη ἡ προσευχή σου εἰς ἁμαρτίαν· εἰ δὲ ἀσθενήσας ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, καὶ οὐ δύνασαι μὴ ἀπερισπάστως εὔχεσθαι, βίαζε ἑαυτὸν τοῦ στῆναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τὸν νοῦν πρὸς σεαυτὸν ἔχων, καὶ συνάγων αὐτὸν πρὸς τὸν Θεόν· καὶ ὁ Θεὸς συγγνώμην ποιεῖ· ὅτι οὐκ ἀπὸ καταφρονήσεως, ἀλλ᾽ ἀπὸ ἀσθενείας οὐκ ἰσχύεις στήκειν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἀμετεωρίστως· ἐὰν οὕτω ἐβιάζῃς σεαυτὸν εἰς πᾶν ἀγαθὸν, μὴ ἀποστῇς ἕως ἂν λάβῃς τὸ αἴτημά σου· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται· ἐκμιμοῦ τὴν πίστιν τοῦ Ἀβραάμ·

Dixit aliquis SS. Patrum: qui vult adjuvari à Deo, quod ipsum decet non prodens: non prodetur umquam à Divinâ Providentiâ. *Psal. 36, 7.* Oportet igitur in nullo condemnari à propriâ conscientiâ, convincique contemptûs. Ac tu minime audeas, stare in Oratione mente distractâ, valens, si annitaris, citrà distractionem stare coràm Deo: Ne tibi imputetur in peccatum oratio tua. quod si ob infirmitatem ex peccato contractam non potes sine distractione orare : conare quantum potes in colligendâ componendâque in Dei conspectu mente: Et Deus ignoscet tibi: quoniam non ex negligentiâ vel contemptu, sed ex infirmitate, non vales stare coràm Deo citrà evagationem. Ubi porrò te ipsum isto modo coëgeris ad omne bonum, ne desistas quoad acceperis quod

Luc. xj. 10. petis. *Omnis enim qui petit, accipit; & qui quærit invenit: & pulsanti aperietur.* Imitare fidem Abraæ. Is enim cum infirma erat natura, & motus carnis emarcuerant: vixit & viguit promissione Dei.

ὅτι ὅτε ἠσθένησεν ἡ φύσις καὶ ἐνεκρώθησαν τὰ κινήματα τῆς σαρκὸς, τότε ἔζησε τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ Θεοῦ.

Dixit Senex: si vis verè orare, curam gere laboris manuum, ut inde habeas sustentando corpori necessaria. Scriptum est enim. *In sudore vul-*
Gen. iij. 19. *tus tui vesceris pane tuo.*

Εἶπε γέρων· εἰ θέλεις ἀληθῶς προσεύξασθαι, φρόντισον τοῦ ἐργοχείρου, ἵνα ἐξ αὐτοῦ τὴν χρείαν τοῦ σώματος ἔχῃς· γέγραπται γάρ· ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτόν σου.

Dixit rursus: Si Alij te alentes subministrent quæ necessaria sunt corpori; tu quo potes modo alieni dispendij participem te fac, reponens iis pro cibo corruptibili quem suggerunt, incorruptum alimentum immaterialis orationis. Au-
Luc. x. 7. disti enim Dominum dicentem: *Dignus est operarius mercede suâ.*

Εἶπε πάλιν· εἰ ἂν ἄλλοι τὴν χρείαν τοῦ σώματος πορίζωσί σοι σωματικῶς φέροντες, σὺ τῆς ζημίας γίνῃ μέτοχος, λαμβάνων βρώματα φθαρτὰ, καὶ διδοὺς ἄφθαρτα, ἄϋλον προσευχήν· ἤκουσας γὰρ τοῦ Κυρίου λέγοντος· ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.

Ecclef. iv. 36. Dixit rursus: *Ne sis, ad accipiendum quidem extendens manum: ad dandum verò contrahens.* Ne in extremo Spiritu, quando Anima tua separabitur à corpore, inutiliter gemas videns eos qui rationes tecum ponent, proferentes omnia quæ accepisti: Angelo tuo non valente æqualia iis rependere ex penu virtutum tuarum. ac ne prætereà ex corporis infirmitate decumbens doleas, gra-

Εἶπε πάλιν· μὴ γίνου πρὸς μὲν τὸ λαβεῖν ἐκτείνων τὴν χεῖρα· πρὸς δὲ τὸ δοῦναι συστέλλων· ἵνα μὴ ἐν τῇ ἐσχάτῃ σου ἀναπνοῇ ὅτε ἡ ψυχή σου ἀπὸ τοῦ σώματος χωρίζεται, ἀνόητα στενάξῃς θεωρῶν τοὺς λογοθετοῦντάς σε προσφέροντας πάντα ὅσα ἐδέξω· τὸν δὲ ἄγγελόν σου οὐκ ἀνταποδιδόντα ἰσόῤῥοπα ἐκ τῶν ἀρετῶν σου· μὴ δ᾽ αὖ πάλιν ἐν ἀῤῥωστίᾳ σώματος κατακείμενος λύπου δεχόμενος τὴν χρείαν αὐτοῦ σώματος· ὅρα δὲ πά-

λιν ἐν ὀδύνῃ σώματος ὑπάρχων μὴ δέξῃ χρυσίον ἢ ἀργύριον παρά τινος ὃν ἐπίστασαι ὅτι οὐκ ὀρθοποδεῖ πρὸς τὸ τῆς ἀληθείας κήρυγμα· ἵνα μὴ ἰδίαις χερσὶ θερίσῃς ἀλλοτρίας ἀκάνθας· ἤκουσας τοῦ προφήτου φάσκοντος· ἔλαιον δὲ ἁμαρτωλοῦ μὴ λιπανάτω τὴν κεφαλήν μου· βέλτιον γάρ ἐστι τεθνάναι, ἢ ἀπὸ ἀσεβοῦς καὶ ἁμαρτωλοῦ τραφῆναι· αὐτοὶ γὰρ ἀπὸ ἀδικίας, καὶ ὅρκων, καὶ ῥᾳδιουργίας τὸν πλοῦτον θησαυρίζουσιν· ἡμεῖς δὲ παρ' αὐτῶν τι δεχόμενοι συμμέτοχοι τούτων γινόμεθα.

tis immerenti suppeditari tibi quæ corpori erunt necessaria. Vide etiam ne in dolore corporis positus aurum aut argentum accipias à quopiam, quem scias non recto pede incedere in prædicatione veritatis : ut non propriis manibus spinas alienas metas. Audisti enim Prophetam dicentem : *Oleum* Psal. cxl. 5.
peccatoris non impinguet caput meum. Melius est enim mori, quàm ab Impio & peccatore nutriri. Tales enim injustitiâ, perjuriis, & cæterâ improbitate vitæ sceleratæ, eas sibi quas in Thesauris habent, opes congesserunt. Nos autem aliquid ab ipsis accipientes participes horum efficimur.

Εἶπε γέρων· ἀγωνίζου ὅπως ὁ νοῦς σου φροντισθείη παρὰ Θεοῦ, καθαρθείη δὲ ἡ ψυχή, καὶ τὸ σῶμα καθαγνισθείη· καὶ τέλος ἁπλοῦν γένηται διὰ τῆς ἁπλουστάτης τῆς τριάδος ἕνωσιν· καὶ γένηται ὁ ἄνθρωπος οὐ σαρκικός, ἀλλὰ τὸ ὅλον πνευματικός· μεταστοιχειωθέντων τῶν δύο γνωμικῇ προαιρέσει, εἰς τὸ τρίτον καὶ πρῶτον, λέγω δὴ τὸν νοῦν.

Dixit Senex : Contende ut tua mens erudiatur à Deo: purgetur verò Anima, corpus quoque castum reddatur : ac demùm simplex fiat per simplicissimam Trinitatis unitatem. Evadatque sic Homo, non carnalis, neque animalis, sed totus Spiritualis: duobus, hoc est, corpore & animâ, transelementatis intellectuali Proposito, in tertium & Princeps, dico autem, mentem.

Εἶπέ τις τῶν Πατέρων· ἐφ' ὅσον ὁ νοῦς ἡμῶν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ὀχλεῖται, οὔπω τῆς συγχωρήσεως αὐτῆς ἐτύχομεν· οὐδέπω γὰρ καρποὺς ἀξίους πεποιήκαμεν τῆς μετανοίας·

Dixit aliquis Patrum: quoad mens nostra impugnatione peccati turbatur : nondum plenum ejus in bonum obtinuimus assensum. Nondum enim

fructus dignos pœnitentiæ, fecimus. Fructus quippe Pœnitentiæ, est Animæ à malâ passione liberatio perfecta. Nam à peccato quod ausi sumus post baptisma consciscere, per veram pœnitentiam liberamur.

καρπὸς δὲ τῆς μετανοίας ἐστὶν ἀπάθεια ψυχῆς· τῆς γὰρ μετὰ τὸ βάπτισμα τολμηθείσης ἁμαρτίας, διὰ τῆς γνησίας μετανοίας ἐλευθερούμεθα.

Dixit rursus: Ad tres quasi scopulos impingit intellectus errans. Ad malos in vitâ mores: ad exercitia pravæ cupiditatis; & ad naturalia corporis. Hæc igitur sola potest corrigere cognitio veritatis.

Εἶπε πάλιν· πρὸς τρία ὁ λογισμὸς ἔχει τὴν πλάνην· πρὸς τὰ ἐν τῷ βίῳ κακὰ ἔθη, καὶ πρὸς τὰς ἐνεργείας τῆς ἀτόπου ἐπιθυμίας, καὶ πρὸς τὰ φυσικὰ τοῦ σώματος· ταῦτα οὖν μόνη διορθῶσαι δύναται ἀληθείας ἐπίγνωσις.

Dixit rursus: Ob quinque rationes saturitatem oportet aversari. Ne gravetur mens: ne insurgant Passiones: Ne vacemus iis agendis quæ non conveniunt: ad fugiendam crudelitatem. Crudeles enim sumus, si cum alij necessario alimento carentes cruciantur, nos luxuriabimur superfluis absumendis. Denique ne occasionem & irritamentum peccati, escam habeamus. Plerumque enim ob cibum furamur, mentimur, juramus, simulamus.

Εἶπε πάλιν· διὰ πέντε αἰτίας τὸν κόρον χρὴ ἀποστρέφεσθαι· διὰ τὸ μὴ βαρεῖσθαι τὸν νοῦν· διὰ τὸ μὴ ἐπανίστασθαι τὰ πάθη· διὰ τὸ ἀσχοληθῆναι εἰς ἃ μὴ δεῖ· διὰ τὸ φεύγειν τὴν ὠμότητα· ἐὰν γὰρ ἄλλων κακουμένων ἡμεῖς τρυφῶμεν, ὠμότητα ἔχομεν· καὶ διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι πρόφασιν ἁμαρτίας τὴν τροφήν· πολλάκις γὰρ διὰ τροφὴν κλέπτομεν, καὶ ψευδόμεθα, καὶ ὀμνύομεν, καὶ ὑποκρινόμεθα.

Dixit Senex: nullâ re sic conciliatur Deus, ut austeritate vitæ, & ultrò susceptâ tolerantiâ malorum. Ita ut constitutum sit æquum pretium parandæ Dei in hominem benevolentiæ, Lacrimæ.

Εἶπε γέρων· οὐδενὶ τῶν ἁπάντων ὡς κακοπαθείᾳ Θεὸς θεραπεύεται, καὶ δάκρυσι τὸ φιλάνθρωπον ἀντιδίδοται.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΤΩΙ Λάτρῳ.

Ὁρῶν ὁ κλεινὸς Συμεών, μαθητὴς ὢν τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ ἐν τῷ Λάτρῳ, ποτὲ μὲν χαρίεντα τὴν ὄψιν αὐτοῦ ὑπὲρ ἄρα καὶ ἦν· ποτὲ δὲ σκυθρωπὸν καὶ τοῦ συνήθους ἐξηλλαγμένην· καιροῦ τυχόντος ἐκείνῳ ἐπιτηδείου, ἐζήτησε τὴν αἰτίαν· ὁ δὲ αὐτὸς ὅπως εἶχεν ἐξήγγειλεν· ἐφίλει γὰρ ἐκεῖνον καὶ τὴν ἀλήθειαν· ἡνίκα, φησί, μηδεὶς παρελθὼν ἐμποδίσῃ μοι, καὶ τὸ τῆς ἡσυχίας ἐπιταράξῃ καλόν· ὁρῶ κύκλῳ περὶ ἐμὲ φῶς ἥδιστόν τε καὶ χαριέστατον· καὶ τούτου κατατρυφῶν ἐγὼ καὶ καθαρῶς ἐνηδόμενος, εἰς λήθην ἔρχομαι οὐ τροφῆς καὶ ποτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ κόσμου παντός· ἱλαρὸς ὅλος καὶ εὔθυμος γίνομαι· καὶ τοῖς ἐρχομένοις κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁρῶμαι περιχαρής· ὅταν δέ τις παραβαλὼν τὴν ἡδίστην μοι διατριβὴν περικόψῃ, καὶ πρός τινας ἑλκύσῃ με λόγους, εὐθὺς ἀπολείπεται τὸ γλυκὺ τοῦτο πάγκαλον φῶς, καὶ παρὰ τοῦτο σκυθρωπὸς γίνομαι· καὶ τῶν συνήθως μοι προσιόντων τὴν ὁμιλίαν ἀπέστραμμαι. Πρὸς ταῦτα ὁ Συμεών· ἀλλ' ὅρα Πάτερ· (καὶ μὴ θράσους νομίσῃς τὸ ἐρώτημα· ψυχῆς δὲ μᾶλλον τῆς σῆς μεγαλειότητος περικαιομένης) μήπο-

PAULI IN LATRO habitantis.

Videns inclitus Symeon Discipulus Sancti Pauli in Latro habitantis, Magistrum suum renidentem interdum, & læto super solitum vultu: aliàs mœstum, & è consuetâ tranquillitate in tristitiam notabilem mutatum, captato idoneo tempore, causam ejus diversitatis quæsivit. Et ille fassus est quod erat. Illum enim pariter & veritatem amabat. Quando, ait, nemo adveniens impedit me, beatæ meæ quietis obturbans Paci, video circa me lucem suavissimam & gratissimam, quâ fruens ego & purè in sinu gaudens, in oblivionem venio non cibi solùm ac potús, sed & mundi totius. fioque totus hilaris ac plenus gaudij. quod qui me tunc adeunt facilè observant, florem quemdam sese Lætitiæ prodentis in oculis & facie notantes. Ubi vero quispiam interveniens molestus arbiter, suavem illum mihi statum abruperit, ad confabulationes inanes abducens, statim me deserit dulcis illa & præclara lux; propterea que mœ-

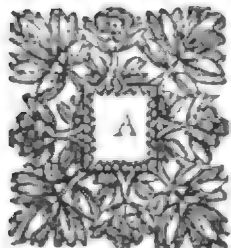
stus fio, & Familiarium me adeuntium conversationem aversor. Ad ea Symeon: At vide, Pater, (ne quæso, quod dicam audaciæ imputes: cum sit potiùs libertas Animæ zelo tuæ gloriæ flagrantis) vide, inquam, ne forte lux ista lux divina non sit; sed ludibrium adversariæ potestatis. Cui Sanctus: Nihil in hoc turberis, reposuit: Expertus enim luces ambas, Divinam & Diabolicam, unam ab aliâ facilè discerno. Et si vis breviter de his differens, utriusque discrimina exponam. Adversariæ quidem potestatis lux, ignea quædam ac fumosa, sensibilis flammæ simile quiddam est. ac cum illam perturbationes habens mediocriter pacatas, & satis purgata viderit Anima, insuave quiddam patiens, ultrò abominatur. Lux vero boni Dei, bona, jucunda & sincera est, accessu tranquillo mentem intimè sanctificans; splendore, gaudio, hilaritate animam replens; ipsamque mitem, & benignam in quosvis reddens. Hanc talem, heu; abigunt, assensûs ad cogitationes malas, captivitas mentis, & mundanæ conversationes.

τι τὸ φῶς τοῦτο οὐ φῶς ἐστι θεῖον· ἀλλὰ καὶ τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως. Καὶ ὁ ὅσιος· μηδὲν ἐν τούτῳ ταραχθῇς, φησί· πεπείραμαι ἀμφοτέρων, τοῦ θείου λέγω, καὶ τοῦ δαιμονιώδους· καὶ, εἰ βούλει, ἐρῶ σοι μικρὸν περὶ τούτων. Τὸ μὲν τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως φῶς πυροειδές ἐστι καὶ καπνῶδες καὶ τοῦ αἰσθητοῦ τούτου πυρὸς ὅμοιον· καὶ ἐπειδὰν αὐτὸ μετριοπαθὴς ψυχὴ καὶ κεκαθαρμένη θεάσηται, ἀηδῶς ἔχει πρὸς αὐτὸ καὶ βδελύττεται· τὸ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ ἀγαθόν ἐστι χαριέστατόν τε καὶ ἀκραιφνὲς, καὶ προσβαλὸν ἁγιάζει· φωτός τε καὶ χαρᾶς καὶ ἱλαρότητος πληροῖ τὴν ψυχὴν, καὶ ἠπίαν αὐτὴν καὶ φιλάνθρωπον ἀπεργάζεται. τοῦτο οὖν, φεῦ, ἀπελαύνουσι λογισμῶν φαύλων συγκαταθέσεις, αἰχμαλωσία νοὸς, καὶ κοσμικαὶ ὁμιλίαι.

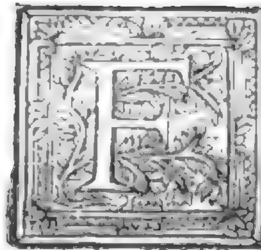

OPUSCULUM X.

Τοῦ Ἁγίου	S.
ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ	AMPHILOCHII
Περὶ τοῦ μὴ ἀπογινώσκειν.	De non desperando.
Λόγος.	Liber.

Δελφός τις ἡττηθεὶς ὑπὸ τῆς πορνείας, καθ' ἡμέραν ηὑρίσκετο τὴν ἁμαρτίαν ἀποτελῶν· καθ' ἑκάστην δὲ δάκρυσι καὶ προσευχαῖς ἐξιλεοῦτο τὸν δεσπότην τὸν ἴδιον· οὕτως δὲ ποιῶν δελεαζόμενος τῇ κακίστῃ συνηθείᾳ, τὴν ἁμαρτίαν ἀπετέλει· ἔπειτα πάλιν μετὰ τὸ τελέσαι τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπήρχετο, καὶ βλέπων τὸν τίμιον καὶ σεβάσμιον χαρακτῆρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔρριπτεν ἑαυτὸν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, μετὰ πικρῶν δα-

RATER quidam victus Spiritu fornicationis, quotidie id peccatum consummabat: ac statim post pœnitentiâ correptus, lacrymis quovis die & obsecrationibus conabatur propitium sibi Dominum Deum suum reddere. Sic autem faciens Paulò tamen post illectus pessimâ consuetudine in peccatum idem relabebatur. quo facto, solitâ subitò ictus pœ-

nitudine, ibat in Ecclesiam; visoque ibi pretioso ac venerando charactere Domini Nostri Jesu Christi, prosternebat se ante illum cum amaris lacrymis dicens: miserere mei Domine, & tolle à me fraudulentã tentationem hanc quæ me dirè opprimit cædens & vulnerans fœdarum acerbitate voluptatum. Nam præ pudore non audeo Domine oculos intendere ad spectandum Sanctum Characterem tuum, & splendidiorem sole tui vultûs speciem: cupiens tamen eo frui spectaculo, ut cor meum recreatum in te lætetur. Talia locutus simul exiit ab Ecclesiâ, in idipsum lutum recidit. Verum ne tunc quidem desperavit salutem suã, sed rursus à peccato resiliens, conversus reversusque in Ecclesiam ibi paria prioribus clamabat, dicens amanti homines Deo: Te Domine fidejussorem constituo, pollicens & protestans: me numquam ex nunc admissurum id peccatum. Tantum; O bone, ignosce, quæ ab initio usque ad hanc diem deliqui. Hâc tamen infelix terribili obtestatione factâ; nihilominus infame istud flagitium denuò conscivit. ap-

κρύων λέγων· ἐλέησόν με Κύριε, καὶ ἆρον ἀπ' ἐμοῦ τὸν δόλιον πειρασμὸν τοῦτον, ὅτι ὑποπιάζει με δεινῶς, καὶ τιτρώσκει με τῇ πικρίᾳ τῶν ἡδονῶν· οὐ γὰρ ἔχω πρόσωπον δέσποτα ἀτενίσαι καὶ ἰδεῖν τὸν χαρακτῆρα τὸν ἅγιόν σου, καὶ τὴν ὑπὲρ ἥλιον τοῦ προσώπου σου θέαν, ὅπως ἡ καρδία μου ἡδυνθεῖσα εὐφρανθήσεται· ταῦτα λέγων ἐξερχόμενος τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸν αὐτὸν βόρβορον ἔπιπτεν· ἀλλ' ὅμως οὔτε πάλιν ἀπεγίνωσκε τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας· ἀλλ' ἐκ τῆς ἁμαρτίας ἀνθυποστρέφων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ παρόμοια ἐπεφώνει πρὸς τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν, λέγων· σὲ Κύριε ἐγγυητὴν τίθημι ἀπὸ τοῦ νῦν, ὅτι οὐκ ἔτι ποιῶ τὴν ἁμαρτίαν ταύτην· μόνον ἀγαθὲ συγχώρησόν μοι ἅπερ ἀπ' ἀρχῆς, καὶ μέχρι τῆς δεῦρο ἥμαρτον· ἡνίκα δὲ τὰς φοβερὰς ταύτας εἶχε ποιῆσαι συνθήκας, πάλιν εἰς τὴν πονηρὰν ταύτην ἁμαρτίαν ηὑρίσκετο· καὶ ἦν ἰδεῖν τὴν πολλὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν καὶ ἄπειρον ἀγαθότητα ἀνεχομένην καθεκάστην καὶ ὑπομένουσαν τὴν ἀδιόρθωτον καὶ πονηρὰν παράβασιν καὶ ἀγνωμοσύνην τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἀπὸ πλήθους ἐλέους ζητοῦσαν αὐτοῦ τὴν μετάνοιαν· οὐ γὰρ χρόνον τοῦτο ἐποίησεν ἢ δύο ἢ τρεῖς· ἀλλ' ἐπὶ δέκα ἔτη καὶ ἐπέκεινα· ὁρᾶτε ἀδελφοὶ τὴν ἀμέτρητον ἀνοχὴν καὶ ἄπειρον φιλανθρωπίαν

θρωπίαν τοῦ δεσπότου πῶς ἑκάστοτε μακροθυμεῖ καὶ χρηστεύεται ὑπομένων τὰ χαλεπὰ ἡμῶν ἀνομήματα· ἐκεῖνο γάρ ἐστι φρίξαι καὶ θαυμάσαι εἰς τοὺς πλουσίους οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ· ὅτι συντασσόμενος καὶ συντιθέμενος τοῦ μὴ ποιήσασθαι ἄλλοτε ἁμαρτίαν, ηὑρίσκετο ψεύστης· ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν ὡς ταῦτα ἐπράττετο, ἐργασάμενος τὴν ἁμαρτίαν ἔρχεται δρομαῖος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θρηνῶν καὶ στένων καὶ ὀλοφυρόμενος, καὶ βιάζων τὰ σπλάγχνα τοῦ ἀγαθοῦ δεσπότου συμπαθῆσαι αὐτῷ, καὶ ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ βορβόρου τῆς ἀσωτείας· καὶ δὴ ὡς παρεκάλει τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν, ἰδὼν ὁ ἀρχέκακος φθορεὺς τῶν ψυχῶν ἡμῶν Διάβολος, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ· ἀλλ' ἅπερ αὐτὸς διὰ τῆς ἁμαρτίας συνέρραπτεν, ὁ ἀδελφὸς διὰ τῆς μετανοίας παρέλυεν, ἀναισχυντήσας φαίνεται αὐτῷ ὀφθαλμοφανῶς, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀτενίζων, καὶ λέγων πρὸς τὸν σεβάσμιον χαρακτῆρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὢ τί ἐμοὶ καὶ σοὶ Ἰησοῦ Χριστέ· ἡ ἄπειρός σου συμπάθεια νικᾷ καὶ ἐδαφίζει με· διὰ τὸ δέχεσθαί σε τοῦτον τὸν πόρνον, τὸν ἄσωτον, ὃς ψεύδεταί σοι καθ' ἡμέραν καταφρονῶν τοῦ κράτους σου· διατί οὖν οὐ καίεις αὐτὸν, ἀλλὰ μακροθυμεῖς καὶ ἀνέχῃ; σὺ γὰρ μέλλεις κρῖναι τοὺς μοναχοὺς τοὺς πόρνους.

parente mirabiliter immensâ Dei benignitate, & inexhaustâ clementiâ in sustinendo & expectando tam longanimiter incorrigibilem toties iteratam transgressionē ingratissimi Fratris. Dum hujus pœnitentiam infinitâ misericordiæ patientiâ opperiens & quærens, ultimam perire toties meriti damnationem differt. non enim in istâ nequitiâ Frater permansit uno, altero, tertiove, sed ultrà decem annos. Videte Fratres immensam tolerantiam & infinitam benignitatem Domini, ut identidem mirè longanimem exercet patientiam in sustinendis atrocibus nostris sceleribus. Planè hinc convenit cum stupore, nec sine reverenti horrore admirari divitias miserationum Dei erga perfidum sine fine iterantem semper mendaces promissiones non peccandi. Quodam igitur Die post consuetum in nefandam immunditiam relapsum, cucurrit in Ecclesiam: ibique peccatum cum gemitu lacrymisque detestatus, vim faciebat visceribus divinæ misericordiæ, obsecrans bonum Dominum ut veniam peccati concederet, gratiamque ac vires

daret emergendi è luto nequitiæ. Eo sic Deum orante: videns corruptor antiquus animarum nostrarum Diabolus, nihil se cum illo Fratre proficere, frustrà toties à se inducto in peccatum; sed statim per pœnitentiam abrumpente laqueos quibus eum Dæmon irretierat: apparuit sensibili specie, Monachum Pœnitentem rectà intuens; moxque ad venerabilem Domini Nostri Jesu Christi conversus Characterem, dixit: O, quid mihi & tibi Jesu Christe, immensa tua misericordia vincit & prosternit me: dum ad reconciliationem accipis hunc fornicarium luxuriosum, qui mentitur tibi quotidie irridens numen tuum. quare igitur non comburis ipsum, sed longanimiter eum sustines? An non enim ad te spectat judicare Monachos Fornicatores? verè non es æquus Judex: & cum tuo libet arbitrio, absolvis merentem damnari, ad ejus nota scelera connivens. Atqui me ob exiguam transgressionem elationis, olim è Cœlis in infima Mundi dejecisti. Huic vero mendaci, fornicatori, luxurioso indulges & sine fine inge-

ὄντως οὐκ εἶ δίκαιος κριτής· ἀλλ' ὅπου δόξοι τῷ Κράτει σου παρακρίνεις καὶ παραβλέπεις· κἀμὲ διὰ μικρὰν παράβασιν τῆς ἐπάρσεως, ἄνωθεν ἐκ τῶν οὐρανῶν κάτω ἀπέρριψας· καὶ οὗτος ψεύστης ὢν καὶ πόρνος καὶ ἄσωτος, τὴν εὐμένειάν σου χαρίζῃ αὐτῷ· τί οὖν καλοῦσί σε κριτὴν δικαιότατον; ὡς ὁρῶ γὰρ ὅτι καὶ σὺ πρόσωπα δέχῃ ἀπὸ πολλῆς ἀγαθότητος, καὶ τὸ δίκαιον παραβλέπεις· ἔλεγε γὰρ τὰ τοιαῦτα ὁ Διάβολος ἀπὸ πολλῆς πικρίας δριμυσσόμενος, καὶ φλόγα ἠσβολωμένην ἐκφέρων ἐκ τῶν μυκτήρων αὐτοῦ· ταῦτα εἰπὼν ἐσίγησε· καὶ γίνεται φωνὴ ὡς ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου λέγουσα· ὦ δράκων παμπόνηρε καὶ ὀλέθριε, οὐκ ἐκορέσθης τῇ πονηρᾷ σου γνώμῃ, ὅτι τὸν κόσμον κατέπιες· ἀλλὰ καὶ προσελθόντα ἀφάτῳ μετὰ τῆς εὐσπλαγχνίας μου σπεύδεις καὶ αὐτὸν ἁρπάσαι καὶ καταπιεῖν· ἔχεις πταίσματα τοσαῦτα ἵνα ἀντισταθμέσοις ὀξέως πρὸς τὸ τίμιον αἷμα ὅπερ ἐπὶ σταυροῦ ἐξέχεα ὑπὲρ αὐτοῦ; ἰδοὺ ἡ σφαγή μου καὶ ὁ θάνατος συνεπαύθησαν αὐτοῦ τὰς ἀνομίας· καὶ σὺ μὲν ὅτι εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἔρχεται οὐκ ἀποδιώκεις αὐτόν, ἀλλὰ δέχῃ μετὰ χαρᾶς καὶ οὐκ ἀποστρέφῃ, οὔτε ἐμποδίζεις μετὰ ζῶν αὐτὸν κερδῆσαι· καὶ ἐγὼ ὁ τοιοῦτος ἐλεήμων καὶ φιλάνθρωπος, ὁ κελεύ-

σας τῷ κορυφαίῳ μου ἀποστόλῳ Πέτρῳ συγχωρεῖν ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ τῷ ἁμαρτάνοντι καθημέραν, ἄρα οὐκ ἀφήσω, ἄρα οὐκ ἐλεήσω αὐτόν; ναὶ· καὶ γὰρ ἐπειδὴ προστρέχει μοι, οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτόν, ἕως ἂν κληρονομήσω αὐτόν· διὰ γὰρ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐγὼ ἐσταυρώθην, καὶ τὰς ἀχράντους παλάμας δι' αὐτοὺς ἐξεπέτασα· ἵνα ὁ βουλόμενος σωθῆναι καταφύγῃ καὶ σώζηται. οὐδένα γὰρ ἀποστρέφομαι οὔτε ἐκδιώκω, κἂν μυριάκις τῆς ἡμέρας πταίσῃ καὶ μυριάκις ἔλθῃ πρός με, οὐ μετεξέλθῃ λυπούμενος· καὶ γὰρ οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν· ὡς δὲ ἐγένετο αὕτη ἡ φωνὴ ἵστατο ὁ Διάβολος τρέμων, καὶ ἀποδρᾶσαι μὴ δυνάμενος· καὶ πάλιν γίνεται φωνὴ λέγουσα· ἄκουσον ἀπατεὼν περὶ οὗ λέγεις· ὅτι ἄδικός εἰμι· ἐγὼ γὰρ εἰς πάντας δίκαιός εἰμι, καὶ ἐν ᾧ εὕρω τινὰ ἐν τούτῳ καὶ κρίνω· ἰδοὺ οὖν τοῦτον εὗρον τέως ἐν μετανοίᾳ, καὶ ἐπιστροφῇ παρὰ ποδῶν μου κείμενον, καὶ νικητὴν σου φαινόμενον· λήψομαι καὶ σώσω τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὡς μὴ ἀπογνόντα τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ· σὺ δὲ θέασαι τὴν τιμὴν αὐτοῦ καὶ διαπρίσθητι ἀπὸ τοῦ φθόνου, καὶ καταισχύνθητι· κείμενος οὖν ὁ ἀδελφὸς ἐπὶ πρόσωπον ὀδυρόμενος παρέδωκε τὸ πνεῦμα· καὶ εὐθέως

ris toties ab eo ſpretam tuam gratiam. Quare igitur te vocant Judicem æquiſſimum? Ut video, etiam tu perſonas accipis præ nimiâ lenitate, & jus ac juſtum negligis ſciens videnſque. Talia tâm blaſphema auſus eſt effutire Diabolus, eruptione iræ amariſſimæ in tantũ furorem actus: quem etiam ſpirabat flammâ è naribus ſcintillante. ſilente his dictis Diabolo, audita vox eſt ex altari dicens: O peſſime & pernicioſe Draco: nondum ſatiata eſt tua immanis & rabioſa perdendorum hominum fames, poſt deglutitum mundum, ut adhuc & huic miſero invideas accedenti ad me, & ex meâ ineffabili miſericordiâ proficere ad ſalutem propriam ſtudenti. quin & hunc rapere ac devorare aviditate inexplebili contendis. Age, habes quæ arguas in illo tot & tam gravia delicta, quæ meritis pretioſi cruoris à me pro illo in cruce fuſi ex æquo librata præponderent? En cædes illata mihi & mors quam ſum in ejus utilitatem paſſus óbruunt & abſorbent cunctas ėjus iniquitates. Ac tu quidem quando toties à me abſcedens redibat ad te, recidendo in

peccatum, non repellebas ipsum nec te ab illo avertebas, aut obstabas ne quod volebat ageret: Sed libens & cum gaudio excipiebas, sperans ipsum lucrari. Et æquum censes me, qui tantam præ me fero in homines caritatem ac

ὀργὴ μεγάλη ὡς πῦρ παραφαινομένη ἔπεσε τῷ Σατανᾷ, καὶ κατέσθιεν αὐτόν· ἐντεῦθεν οὖν μανθάνομεν ἀδελφοὶ τὴν ἄμετρον τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίαν καὶ φιλανθρωπίαν· καὶ οἷον καλὸν ἔχομεν δεσπότην· καὶ μηδέποτε ἀπογνῶμεν, ἢ ἀμελήσωμεν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας.

misericordiam: quique Principi meorum Apostolorum Petro præcepi, ut ignosceret usque septuagies septies peccanti, pœnitenti, utcumque per tantum tempus quotidiè lapso, indulgentiam quam dolens & suplex postulat, negare? non igitur ego illa delicta remittam? certè remittam, dignaborque veniâ: nec aversabor ipsum, aut eum deseram, donec hereditatis beatæ compotem faciam. Propter peccatores enim ego crucifixus sum, & immaculatas meas manus propter ipsos extendi. Ut qui salvus esse voluerit ad me confugiat, & salutem nanciscatur. Neminem enim aversor, neque rejicio; quantumvis decies millies in die ceciderit. Si toties revertatur ad me, numquam abibit à me dolens re infectâ. Veni enim vocare, non justos, sed peccatores ad pœnitentiam. Interim dum intonabat hæc vox, stabat Diabolus tremens, nec valens, uti cupiebat, se subtrahere. Rursus autem insonuit vox dicens: Audi deceptor circa id quod dixisti: injustum esse me. Ego in omnes justus sum. & in quo statu quemque invenero, in eo judicabo. En igitur hunc in pœnitentiâ & conversione ad me reperio, jacentem ad pedes meos, de te victo triumphantem. quidni eum admittam & salvem animam ejus, quæ non desperavit salutem propriam. Tu verò esto spectator honoris quo ipsum afficio, & ringere ac præ invidiâ disrumpere, pudore ignominiâque obrutus. Prostratus igitur frater pœnitens in faciem, flens, intimoque ardens dolore ob peccata quæ memorans & confitens detestabatur, Spiritum Deo reddidit. Et confestim ira magna specie ignis apparens, incidit in Satanam obruitque ipsum intimo urens absorbensque cruciatu. Hinc ergo, Fratres, intelligamus immensam

Dei misericordiam atque in homines caritatem. gratulemurque nobis quod tam bonum habemus Dominum. Nec umquam desperemus, aut salutem nostram, quocumque simus in statu, negligamus.

Γέρων τις τῶν μεγάλων ὑπερβὰς καὶ νικήσας τῶν δαιμόνων τοὺς πειρατμοὺς, οὐκ ἔτι τούτους ἐν συγκρίσει εἶχεν· ἀλλ' ἦν θεωρῶν τοὺς ἀγγέλους· εἷς δὲ τῶν δαιμόνων λέγει ἑτέρῳ δαίμονι· ἀδελφὲ Ζερέφερ, ἆρα ἐὰν μεταμέλῃ τις ἐξ ἡμῶν δέχεται τοῦτον ὁ Θεός; λέγει ὁ Ζερέφερ· ὑπάγω, ἐρωτῶ τόνδε τὸν γέροντα τὸν μὴ φοβούμενον ἡμᾶς· λέγει ἐκεῖνος· ἄπελθε· καὶ ἐπορεύθη ὁ δαίμων μετασχηματισθεὶς εἰς ἄνθρωπον· καὶ ἤρξατο θρηνεῖν ἐνώπιον τοῦ γέροντος· ὁ δὲ γέρων θεασάμενος αὐτὸν θρηνοῦντα (ἀπέκρυψε γὰρ αὐτοῦ ὁ Θεὸς τίς ἐστιν, ὅπως δείξῃ ὡς πάντας δέχεται ἡ αὐτοῦ ἀγαθότης) λέγει πρὸς αὐτόν· τίς εἶ ὦ ἂν σὺ, καὶ πῶς τὰ κατά σε; ὁ δὲ ἔφη Πάτερ ἅγιε· ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄνθρωπος· ἀλλὰ δαίμων διὰ τὴν ἀνομίαν μου· ὁ δὲ γέρων λέγει· καὶ τί θέλεις ποιήσω σοι; ὁ δαίμων λέγει· θέλω ἵνα δεηθῇς τοῦ Θεοῦ σου καὶ φανερώσῃ σοι, ἂν δέχεται Διάβολον εἰς μετάνοιαν· ὁ γέρων λέγει· ἄπελθε ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ αὔριον ἐλθέ· ἀπελθόντος οὖν δαίμονος παρεκάλει ὁ γέρων τὸν Θεὸν φανερῶσαι αὐτῷ, εἰ δέχεται ἄν-

Senex quidam ex Magnis, etsi jam superior tentationibus sæpe victis Dæmonum malorum, & visis Angelorum dignari solitus, tamen nondum eam erat Spirituum adeptus discretionem cui non aliquando vafrities illuderet Dæmoniorum, ubi vel propriam dissimulare vel alienam simulare, ipsum alloquendo, personam vellent. Unus ergo quispiam Dæmonum alteri dixit: Frater Zerefer: num putas, si quem nostrum pœniteat scelerum, fore ut conversionem ejus suscipiat Deus & veniâ dignetur? Cui alter: vado, inquit, & consulo de hoc Senem hunc qui nos non timet. Id cum alius probasset, Diabolus Zerefer transformatus in hominem, cepit lugere in conspectu Senis: qui lugentem videns quem existimabat hominem (abscondebat quippe ipsi quis esset, Deus, ut ostenderet, bonitatem suam, quantum est in ipsâ situm, paratam omnes admittere) ait illi: quis es tu? & quomodo se res tuæ habent?

ille autem dixit: non sum homo; sed Dæmon propter iniquitatem meam. Respondit Senex: & quid vis tibi faciam? ait Dæmon: volo ut petas à Deo tuo manifestari tibi: utrum Diaboli pœnitentiam accepturus sit. dicit ei Senex: vade in Domum tuam (adhuc enim putabat esse hunc hominem, qui se Diabolum vocaret ob gravitatem multitudinemque peccatorum) & redi cras hùc ad me. Illo profecto: Senex orabat Deum, ut sibi manifestare dignaretur, an ad pœnitentiam admitteret hominem qui plus quàm ipsi Dæmones peccasset. Et statim Angelus Domini ipsi adstitit, dicens: Hæc dicit Dominus: pro vero Dæmone interrogasti me: quippe ille dolosè tentans te, in formâ hominis apparuit. ait Senex: quomodo autem hoc Dominus abscondit à me? respondit Angelus: ne turberis super hoc: providè siquidem id est factum ut monstraretur ineffabilis Dei misericordia neminem aversantis qui verè ad ipsum convertatur. Quando igitur redierit ad te Diabolus tentator, ne insultes ipsi à principio, sed dic illi: misericors

θρωπον ὑπερβάντα τῶν ἁμαρτίαις καὶ δαίμονας; καὶ εὐθέως ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτῷ λέγων· τάδε λέγει Κύριος· ὅτι ὑπὲρ δαίμονος ἠδεήθης μοι· καί τοι αὐτός γε πειράζων σε ἐν δόλῳ παραγέγονεν· ὁ γέρων λέγει· καὶ πῶς ὁ Κύριος τοῦτο ἀπέκρυψεν ἀπ᾽ ἐμοῦ· ὁ ἄγγελος λέγει· μὴ ταραχθῇς ἐπὶ τούτῳ· οἰκονομία γὰρ γέγονεν ἵνα δειχθῇ ἡ ἄφατος Θεοῦ φιλανθρωπία· ὅτι οὐδένα ἀποστρέφεται ἐὰν ἀληθῶς μετανοήσῃ· ὅταν οὖν ἔλθῃ πρός σε ὁ πειράζων Διάβολος, μὴ θριαμβεύσῃς αὐτὸν ἐκ πρώτης· ἀλλ᾽ εἰπὲ αὐτῷ· ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς οὐδένα ἀποστρέφεται τῶν μετανοούντων, καί σε οὖν ἐπηγγείλατο δέξασθαι, ἐὰν τηρήσῃς ὅσα σοι παρ᾽ ἐμοῦ κελευσθήσονται· ὅταν οὖν εἴπῃ σοι· καὶ τίνα εἰσίν; εἰπὲ αὐτῷ· οὕτω σοι Θεὸς ἐνετείλατο· οἶδά σε τίς εἶ καὶ ἀπόθεν ἥκεις πειράζων· σὺ γὰρ εἶ ἀρχαῖον κακὸν, καὶ ἤθισας ἐν τῇ ὑπερηφανίᾳ σου καὶ πῶς δυνήσῃ μετανοῆσαι· ὅμως ἵνα μὴ ἔχῃς πρόφασιν ἀπολογίας, πρόσεχε τοῖς λεγομένοις· εἶπεν Θεός· ποιήσῃς τρία ἔτη ἐν ἑνὶ τόπῳ ἀκίνητος πρὸς ἀνατολὰς διαστρεφόμενος ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ, καὶ λέγῃς τοῖς τρισὶν ἔτεσιν οὕτως· ὁ Θεὸς, σῶσόν με τὸ βδέλυγμα, ἰσχυρᾷ φωνῇ· καὶ πάλιν· ὁ Θεὸς ἐλέησόν με τὸ ἀρχαῖον κακὸν, ὁ

Θεὸς βοήθησόν με τὴν ἐσκοτισμένην ἀπάτην· ταῦτα δὲ μὴ παύσῃ κράζων· οὐ γάρ εἶ ἄνθρωπος, ἀλλὰ πνεῦμα· ὅταν δὲ τελέσῃς τὰ τοιαῦτα, τότε ἀριθμηθήσῃ τοῖς ἀγγέλοις τοῦ Θεοῦ· ταῦτα εἰρηκὼς ὁ ἄγγελος πρὸς τὸν γέροντα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ· πρωῒ δὲ παραγενόμενος ὡς ἄνθρωπος θρηνῶν σφοδρῶς, καὶ χαιρετίζων τὸν γέροντα, ὁ γέρων παρὰ μὲν τὴν ἀρχὴν οὐκ ἐθριάμβευσεν αὐτοῦ τὴν ἐπίνοιαν· ἐν δὲ τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἔλεγε· κακῶς ἦλθες κλέπτα Διάβολε ἀρχαῖον κακόν· εἶτα λέγει πρὸς αὐτὸν· ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψέ μοι ὅτι δέχεταί σε ἐὰν ποιήσῃς ἅπερ προσέταξέ σοι· λέγει· καὶ τίνα εἰσὶν ἅπερ μοι προσέταξεν; ὁ γέρων λέγει· προσέταξέ σοι ἵνα ποιήσῃς στᾶσιν ἐν ἑνὶ τόπῳ τρία ἔτη κράζων ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ· ὁ Θεὸς βοήθησόν μέ ἀρχαῖον κακόν· καὶ πάλιν· ὁ Θεὸς σῶσόν με τὴν ἐσκοτισμένην ἀπάτην· ταῦτα ἰσχυρᾷ φωνῇ κράζων· καὶ ἐὰν ταῦτα ποιήσῃς, δέχεταί σε ὁ Θεός· ὁ δὲ Ζερέφερ μέγα γελάσας ἔφη πρὸς αὐτόν· ὦ σαπρόγηρε, μὴ γένοιτο καλέσαι ἐμαυτὸν ἀρχαῖον κακὸν, καὶ ἐσκοτισμένην ἀπάτην, ὅτι πολλά εἰμι καλὸς, ὅτι πολλὰ εἰμὶ θαυμαστὸς, καὶ ὡς ὅτι πάντες φοβοῦνται καὶ δουλεύουσί μοι· καλέσω οὖν ἐμαυτὸν βδέλυγμα καὶ

Deus neminem aversatur Pœnitentium. Te igitur quoque promisit recepturum, si executus fueris quæcumque à me imperabuntur tibi. ubi vero ille dixerit: quænam ea sunt? dic ipsi: Hæc mandat tibi Deus: scio quis es, & quo animo venias, tentator. Tu enim es antiquum malum: & inveterasti longo usu in superbiâ tuâ: & quomodo poteris veram concipere pœnitentiam? Tamen ne prætextum excusationis habeas, attende his quæ dicam. Jubet Deus stare te immotum uno in loco per triennium, & conversum ad orientem toto illo tempore diù noctuque continuè dicere: Deus salva me abominabilem. Idque pronuncia voce robustâ adjungens rursus: Deus miserere mei qui sum antiquum malum. Deus miserere mei qui sum fraus tenebrosa. Hæc ne cesses clamare assiduè toto triennio. potes enim cum non sis homo sed Spiritus. Postquam id plenè integréque perfeceris, adnumeraberis Angelis Dei. Hæc locutus Seni Angelus abiit ab ipso. cui cum mane postridie, quâ formâ pridiè apparuerat, homo lugens valde venisset &

ave seni dixisset: haud quaquam ipsi occursu primo Senex fraudem exprobravit & vafritiem simulationis. Tantùm in corde suo dixit. malè venisti fur Diabole, principium omnis malitiæ. Deinde ait illi: Deus revelavit mihi, fore ut te ad veniam admittat, si feceris quæ præcipiet tibi. Dixit Diabolus: quænam autem hæc sunt quæ imperat? Ait Senex: præcipit tibi: stare per triennium uno immotum loco clamando per dies continuè noctesque: Deus miserere mei qui sum origo mali omnis. & rursùs: Deus Salvum me fac, qui sum fraus obtenebrata. Hæc si voce valida perseveraveris triennio clamans, numquam intermittendo iterare, recipiet te Deus in gratiam. Talia Seni dicenti Zerefer altè cachinnans reposuit: Heus Senex putride, absit, absit, umquam ut adducar ad vocandum meipsum Originem mali & obtenebratam fraudem. quin contra profiteor & pulcherrimum esse me, & valde mirabilem, ac talem quem meritò cuncti, vereantur cuique omnes serviant. Talis cum sim, vis vocem ego meipsum abominationem & originale malum? non faciam, prave Senex, non faciam. Et his dictis Diabolus confestim ex oculis evanuit. Hæc videns Senex surrexit in Orationem, secum reputando hoc quod & voce expressit: verè dixit qui dixit: Antiquum malum novum bonum non fit. Ex his nos, Fratres, interim discamus infinitam Domini bonitatem, & avertamur ab omni diffidentiâ. Ecce enim vel Diabolum, si præscripta peregisset, admissurus ad veniam Deus fuerat. at ille obstinatus in delicto, Pœnitentiæ remedium respuit, & mansit qualis erat. Nos verò, conditionem pœnitentiæ

ἀρχαῖον κακόν; οὐχὶ κακόγηρε; οὐχί· ταῦτα εἰπὼν ὁ Διάβολος ἀφανὴς ἐγένετο· ὡς δὲ ἐθεάσατο τοῦτο ὁ γέρων ἀνέστη εἰς προσευχήν· φησὶ γάρ· ἐπ' ἀληθείας εἶπεν ὁ εἰπών· ἀρχαῖον κακὸν νέον καλὸν οὐ γίνεται· μάθωμεν ἀδελφοὶ τὴν τοῦ δεσπότου πολλὴν ἀγαθότητα καὶ ἀποστρέψωμεν· καὶ γὰρ εἰ ἐποίει ὁ δαίμων ἃ εἶπεν ὁ γέρων, ἐδέχετο αὐτὸν ὁ Θεός· ἀλλ' ἐκεῖνος οὐ μετενόησε καὶ ἔμεινεν ὅπερ ἦν· ἡμεῖς δὲ μετανοήσωμεν, ἀγαθὸν καὶ φιλάνθρωπον ἔχοντες δεσπότην, ἵνα τῆς ἐφέσεως ἐπιτύχωμεν.

nitentiæ oblatam gratè, gratanterque accipiamus, ut veniæ gratiæque fiamus compotes.

Διηγήσατο ἡμῖν ὁ Ἀββᾶς Παῦλος, ὁ Καππάδοξ· ὅτι ὅτε γέγονεν ἡ τῶν Περσῶν ἔλευσις, ἐφύγομεν ἀπὸ τῆς μονῆς ἡμῶν καὶ διεσκορπίσθημεν· εἰσελθὼν οὖν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ συγκυρίαν εὗρον πλοῖον ἀλεξανδρεῖον, καὶ δοὺς τὸν ναῦλον εἰσῆλθον ἐν αὐτῷ, καὶ δι' ὀλίγων ἡμερῶν ἤλθομεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν· καὶ ποιήσας ὀλίγας ἡμέρας εὗρον μοναχοὺς ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Νιτρίας, καὶ συνοδεύσας αὐτοῖς συνῴκησα τινὶ γέροντι, καὶ ποιήσας μετ' αὐτοῦ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας τρεῖς, ἀπῆλθον πρὸς τὸν Ἡγούμενον τοῦ αὐτοῦ ὄρους καὶ λέγω αὐτῷ· ποίησον ἔλεος Ἀββα, καὶ δός μοι κελλίον πρὸς τὸ ἡσυχάσαι· οὐ δύναμαι συζῆσαι τῷ γέροντι, διότι οὐ φυλάττει ἀκολουθίαν μοναχῶν, ἀλλ' οὐδὲ κοσμικῶν· τίς γὰρ οἶδε μοναχοὺς νηστεύοντας ἐν τῇ Κυριακῇ καὶ ἐν τῇ πεντηκοστῇ, καὶ ἐν ταῖς ἐπισήμοις ἑορταῖς; καὶ τὸ χαλεπώτερον, ὅτι οὐκ ἐᾷ με ψάλλειν τὰς ὥρας, καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τῆς τεσσαρακοστῆς κωλύει με νηστεῦσαι διπλῶς· τὸ γὰρ μοναστήριον ἐν ταῖς ἁγίαις ἑορταῖς, καὶ ἐν τῇ πεντηκοστῇ, πολλὴν δαψίλειαν βρωμάτων εἶχον οἱ μοναχοί· ἐν δὲ ταῖς ἁγίαις ἡμέραις τῆς τεσσαρακοστῆς οὔτε ἄρτον, οὔτε οἶνον, οὔτε ἔλαιον ἐσθίο-

Referam deinceps quæ audivimus ex Abbate Paulo cappadoce, sic dicente: Quando Incursio Persarum has regiones afflixit; fugimus è nostro Monasterio, & dispersi sumus. Per hanc procellam delatus ego Constantinopolim, forte illic reperi Navem Alexandrinam, in quâ, dato naulo, sumpsi locum. à fune soluto paucis diebus appulimus Alexandriam: ubi ego moratus dies aliquot, inveni Monachos è Monte Nitriæ, quibus me illùc revertentibus adjungens, perveni cum iis ad quemdam Senem: apud quem diversatus annum unum & menses tres, Adij Præsidem illius Montis, & dico ipsi: fac misericordiam, Abba, & da mihi cellulam in quâ religiosè quietus vivam. Non enim libet, aut salvo mihi posse Officio videor, stare cum isto Sene, quia non servat ordinem Monachorum; ac ne sæcularium quidem. quis enim umquam vidit Monachos jejunantes in Dominicâ, etiam in Pentecoste, insignibusque Festis cæteris. Quodque gravius est, non finit me Psallere Ho-

ras; & in diebus quadragesimæ prohibet me dupliciter jejunare. Nam in Monasterio ubi aliás fui, per Festa Sancta, & in Pentecoste, benigna copia ciborum dabatur Monachis: in diebus vero Sanctis Quadragesimæ, nec panem, nec vinum, nec oleum gustabamus. inque tali vitæ ordine pace animi fruebamur summâ. Et dixit mihi Senex: vade frater, habita cum illo ipso de quo quereris Sene, si omninò vis salvus fieri. Qui enim vult Salvus esse: neque in Festo, neque in Pentecoste, neque in Dominicâ debet cessare à glorificatione Dei, & oratione. Nam ut piscis absque aquâ vivere non potest: sic & Monachus nequit secundùm Deum vivere; sine continuâ oratione, obsecratione, gratiarum actione, jejunio, & vigiliâ. Dupliciter autem jejunare, solis Anachoretis convenit. Pane autem abstinere ac fructibus vesci, satanicum, exitiosum, & vanæ gloriæ inductivum est. Quadraginta verò diebus exercere abstinentiam, Principes, & divites, ac mundana sapientes decet. Lavari autem in balneis, infirmis, & Thymelicis accomodatum Mu-

μεν· ἐν πᾶσιν ὑπερφυῶς ἀνεπαυόμεθα. Καὶ λέγει ὁ γέρων· ἄπελθε ἀδελφὲ, συνοίκησον τῷ γέροντι εἰ ὅλως βούλει σωθῆναι· ὁ γὰρ θέλων σωθῆναι, οὔτε ἐν ἑορτῇ, οὔτε ἐν πεντηκοστῇ, οὔτε ἐν Κυριακῇ, ὀφείλει ἀργεῖν ἀπὸ τῆς δοξολογίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εὐχῆς· ὥσπερ γὰρ ἰχθὺς ἄνευ ὕδατος ζῆσαι οὐ δύναται, οὕτω καὶ ὁ μοναχὸς ζῆσαι οὐ δύναται κατὰ Θεὸν ἄνευ διηνεκοῦς προσευχῆς καὶ δεήσεως, καὶ εὐχαριστίας, καὶ νηστείας, καὶ ἀγρυπνίας· τὸ δὲ διπλᾶ νηστεύειν, μόνοις τοῖς ἀναχωρηταῖς ἁρμόζει· τὸ δὲ ἄρτου ἀπέχεσθαι καὶ ὀπώρας ἐσθίειν, σατανικὸν καὶ ὀλέθριον καὶ κενοδοξίας πρόξενον· τὸ δὲ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐγκρατεύεσθαι, Αρχουσι, καὶ πλουσίοις, καὶ κοσμόφροσι πρέπει· τὸ δὲ βαλανείοις λούεσθαι, ἀρρώστοις καὶ θυμελικαῖς γυναιξὶν ἁρμόζει· τὸ δὲ τροπάρια καὶ κανόνας εὐήχους μελίζειν, καὶ τὴν καλλιέπειαν τοῦ ᾄσματος συνέχειν, τοῖς ἱερεῦσι κοσμικοῖς πρέπει· δι' αὐτῶν γὰρ καὶ ὁ λαὸς ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ἀθροίζεται· μοναχοῖς δὲ ἀπρεπὲς καὶ ἀνάρμοστον· ὥσπερ γὰρ ἁλιεὺς δι' ἀγκίστρου καὶ σκώληκος ἀγρεύει τὸν ἰχθὺν· οὕτω καὶ ὁ Διάβολος διὰ τῶν τροπαρίων καὶ τοῦ ᾄσματος, εἰς κενοδοξίαν, καὶ ἀνθρωπαρέσκειαν, καὶ γαστριμαργίαν, καὶ ἀσέλγειαν ὑβρίζει τὸν

μοναχὸν καὶ βοθείζει· μακρὰν οὖν ὀφείλει εἶναι τὸ ᾆσμα ἀπὸ τοῦ μοναχοῦ τοῦ θέλοντος σωθῆναι.

lierculis est. Troparia quoque & canonas benè sonoros modulari, & ejusmodi cantûs elegantiam exequi, Sacerdotum sæcularium est proprium. Propter hoc enim Populus in Ecclesiis congregatur. Monachis autem indecens & incongruum est. Etenim ut Piscator per hamum & vermem, piscem capit: sic Diabolus per troparia & cantum, in vanam gloriam & placendi hominibus studium, in excessus gulæ atque in omnem protervæ petulantiæ infamiam abreptum Monachum dejicit ac demergit. Longè igitur oportet abesse cantum à Monacho salutem consequi studente.

Διηγήσατο ἡμῖν ὁ Ἀββᾶς Θεόδωρος ὁ Βιζαντεύς· ὅτι ὄντος μου νεωτέρου εἰκοσαετοῦς, ἐμόνασα ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει· καὶ ποιήσας ἔτη τρία ἐν τῷ Βιζαντίῳ, ἦλθέ μοι λογισμὸς τοῦ ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ κατὰ συγκυρίαν εὗρον πλοῖον ἀπ' Ἰόππης, καὶ εἰσελθὼν ἐν αὐτῷ ἐπλεύσαμεν ἡμέρας ἕξ· καὶ κατέλαβεν ἡμᾶς ἀνάγκη μεγάλη, καὶ ἐποιήσαμεν πειραζόμενοι ἡμέρας τέσσαρας· καὶ ἔρριψεν ἡμᾶς ὁ ἄνεμος εἰς τὸν αἰγιαλὸν Ἀλεξανδρείας· ἐξελθὼν οὖν ἐγὼ συνεῖδον χειμάσαι ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Σκήτεως, ἦν Ἰανουάριος μήν· καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν Ἀββᾶν Νεῖλον, καὶ δέδωκέ μοι κελλίον μικρὸν πάνυ. τῆς κέλλης αὐτοῦ πλησίον· καὶ καταλαβούσης τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, λέγω αὐτῷ· Ἀββᾶ, δός μοι ἐντολὴν ἵνα ἔχω τὰς ἁγίας ἡμέρας ταύτας· καὶ λέγει μοι ὁ γέρων· καὶ πῶς· ἰδοὺ ἔχεις τοσαύτας ἡμέρας,

Hæc narravit nobis Abbas Theodorus Byzantinus. Adolescens cum essem annorum viginti, Monachus Constantinopoli factus sum. Post triennium in eâ professione Byzantij transactum, incessit me cupido proficiscendi Hierosolymam. ac nactus bonâ sorte navigium à Joppe solvens, in illud ingressus navigavi tranquillè per dies sex: post quos magnâ vexati tempestate, quadriduum in gravi metu & periculo duximus. Tandem ejecit nos ventus in littus Alexandrinum, ubi terrâ potitus, constitui transigere illam hyemem (erat enim Mensis Januarius) in deserto Sceti. Abij ergo illùc ad Abbatem Nilum, qui dedit mihi cellulam valde vicinam cellæ ipsius. Superveniente porrò Sanctâ Qua-

dragesimâ, dico ipsi: Abba, da mihi mandatum, ut abstinentiâ peculiari has Sanctas dies celebrem. & dixit mihi Senex: quorsum vero? En tot transactis apud nos diebus mandatum hujusmodi non quæsisti: cur ergo nunc quæris? quia (inquam ego) Pater, Quadragesima nunc est, in quâ per duritiem extraordinariam victus & cultûs certare Monachos, & vim sibi majorem decet inferre. Hîc ille, dic mihi, ait: quid ergo, reliquæ anni totius dies, præter has quadraginta, ferales, malæ, impuræ quædam sunt? Num hæ solæ habent solem, lunam & astra? Equidem, Fili, scripturam audio dicentem: *Tuus est dies, & tua est nox*: &: *benedicam Dominum in omni tempore*: &: *per singulos dies benedicam tibi.* Et Apostolus ait: *Sine intermissione orate: in omnibus gratias agite.* Si ergo tu habes discrimina dierum: quarum aliæ tibi nefastæ, aliæ Sanctæ sint, aliæ certaminis & laboris, aliæ remissionis & luxûs, beatus es. Ego quidem, Fili, tres Classes Salvandorum novi. Servos, Mercenarios, & Filios. Servus semper utilis est, &

Psal. xxxviij. 16.

1.Thess. v. 17.

καὶ ἐντολὴν οὐκ ἐζήτησας, καὶ ἄρτι ζητεῖς; καὶ λέγω· τεσσαρακοστή ἐστι Πάτερ· καὶ θέλω ἀγωνίσασθαι τὰς ἡμέρας ταύτας· καὶ εἶπέ μοι· τί οὖν, αἱ λοιπαὶ τοῦ ἔτους αὗται ἡμέραι ἄχρειαι καὶ πονηραὶ καὶ ἀκάθαρτοί εἰσιν; μὴ αὗται μόνον ἔχουσιν ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα; ἐγὼ μὲν τέκνον ἀκούω τῆς γραφῆς λεγούσης· σή ἐστιν ἡμέρα, καὶ σή ἐστιν ἡ νύξ· καὶ εὐλογήσω Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ καὶ, καθεκάστην ἡμέραν εὐλογήσω σε· καὶ Ἀπόστολός φησιν· ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· εἰ οὖν αὐτὸς ἔχεις ἡμέρας ἀχρείας καὶ ἡμέρας ἁγίας, καὶ ἡμέρας ἀγῶνος καὶ κόπου, καὶ ἡμέρας ἀνέσεως καὶ σπατάλης, μακάριος εἶ· ἐγὼ μὲν τέκνον τρεῖς τάξεις οἶδα τῶν σωζομένων, δούλους, μισθωτούς, καὶ υἱούς· καὶ ὁ μὲν δοῦλος ἀεὶ χρεωστεῖ καὶ δουλεύει τῷ ἰδίῳ δεσπότῃ μετὰ φόβου καὶ πόθου· ὁ δὲ μίσθιος ὀφείλει ἀόκνως καὶ ἀδόλως ἐργάζεσθαι· εἰ ὅλως βούλεται μισθὸν λαβεῖν· καὶ οὐ δίδωσιν ἑαυτῷ ἀνάπαυσιν οὔτε ἐν χειμῶνι, οὔτε ἐν θέρει οὔτε ἐν φθινοπώρῳ· ὁ δὲ υἱός ὡσαύτως ὀφείλει τιμᾶν τὸν Πατέρα ἵνα κληρονομήσῃ τὰ τοῦ Πατρός· οὐ γὰρ ποτὲ μὲν τιμᾷ, ποτὲ δὲ καταφρονεῖ τοῦ Πατρός· τοῦτο οὖν λέγω σοι τέκνον, ὅτι ἀεὶ καὶ πάντοτε ἀπαιτεῖ ὁ Κύριος τοὺς μοναχοὺς ἀγωνίζεσθαι, καὶ κοπιᾶν, καὶ

ἐγκρατεύεσθαι, καὶ ἀναγινώσκειν, καὶ μελετᾷν συνεχῶς καὶ νηφόντως, καὶ ἐν ταῖς ἐπισήμοις ἑορταῖς, καὶ ἐν Πεντηκοστῇ, καὶ ἐν κυριακῇ, καὶ ἐν Σαββάτῳ· δοῦλος γὰρ ὀκνηρὸς οὐκ ἀξιοῦται, καὶ μίσθιος περιοκνήσας τὸν μισθὸν ἀπώλεσε, καὶ ὁ υἱὸς παρήκοος πατέρα οὐ κληρονομήσει· καὶ λέγω αὐτῷ· Ἀββᾶ· ἐὰν οὐ κλείῃς τὴν θύραν ἔρχομαι καὶ ὁμιλῶ σοι· καὶ λέγει πρός με· μὴ γὰρ ἡ ξυλίνη θύρα ἐστὶν ἡ κωλύουσα τοὺς δαίμονας καὶ τὰς ἁμαρτίας, ἢ τὸ μὴ ὁμιλεῖν ὁμοιοπαθέσιν ἀνθρώποις; μὴ γένοιτο· ὅτε οὖν θέλεις, ἔρχου· καὶ ὅτε θέλεις πορεύου· ἐντολὴν δὲ οὐ δέδωκέ μοι ὁ γέρων· ἀπελθὼν οὖν ἐγὼ ἡσύχασα ἐν τῷ κελλίῳ μου ἕως τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα· καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν γέροντα, καὶ γενομένης εὐχῆς ἐκάθισα, καὶ λέγω αὐτῷ· μεγάλη χαρὰ, Ἀββᾶ σήμερον ἐν τῇ τῶν ἁγίων ἑορτῇ, καὶ ἐν τῇ τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἐν τῇ μονῇ μου· λυόμεθα εἰς οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ ἰχθύας· καὶ λέγει μοι ὁ γέρων· οὐκοῦν ἐὰν ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα, καὶ τῇ τοῦ εὐαγγελισμοῦ, καὶ τῇ ἀναστάσει τοῦ Σωτῆρος οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ ἰχθύας ἐσθίετε, τί ἐστιν ὅπερ νηστεύετε; καὶ λέγω αὐτῷ· τὸ Μοναστήριον ἡμῶν Πατὲρ, οὔτε ἄρτον, οὔτε ἔλαιον, οὔτε ἰχθύας ἤσθιε νηστεύομεν δὲ διπλᾶ· Σαββάτῳ δὲ καὶ κυριακῇ ἐσθίομεν ἑψητὰ,

ſervit proprio Domino; Mercenarius ſemper debet impigrè ac ſine fraude laborare, ſi omninò vult mercedem conſequi. neque illi datur remiſſio, vel hieme, vel æſtate, vel autumno. Denique Filius ſimiliter debet honorare Patrem ſi ab eo cupit heres ſcribi. unde periclitetur excidere, ſi aliquandò quidem honoret Patrem, aliquandò rurſus eum contemnat. Hoc ergo tibi dico, Fili; Exigere Deum à Monachis, ut ſemper & ubique certent, contendant, laborent, abſtineant, lectioni ac meditationi vacent, attentè, ſobriè, prudenter, etiam in Solemnioribus Feſtis, in Pentecoſte, in Dominicâ, in Sabbato. ſervo enim pigro negatur venia: Mercenarius ceſſator mercede privatur: & exheredatur filius aliquandò contumax. His auditis Seni dixi: Abba, ſi non clauſeris januam, veniam ad te & loquar tecum. Et dixit mihi: ſane ut hæc porta lignea non obſtruit aditum Dæmonibus, & peccatis: ſic abſit, excludat à me congreſſum ipſis utilem hominum mihi ſimilium. quando ergo voles, veni; quando voles abi. Mandatum porrò quod pe-

tieram victûs ultra quotidianum jejunium austeri, non dedit mihi Senex. Abiens igitur quievi in meâ cellulâ, solitum tenens disciplinæ ordinem, usque ad Festum Sanctorum quadraginta Martyrum. Tunc rursus adij Senem, & post orationem sedens dixi: Abba: in Monasterio meo priori, recurrente hodierno SS. Quadraginta Martyrum Festo; uti & in Solemnitate Annunciationis, relaxatur abstinentiæ consuetæ rigor, usque ad usum vini, olei, & piscium. Dixit Senex: si, ut ais in festo Sanctorum Quadraginta, & Annunciationis & in Resurrectione Salvatoris, vinum oleum & pisces comeditis, quibusnam per jejunij tempus abstinetis? Aio ipsi: Tunc nostrum Monasterium Pater, neque pane, neque oleo, neque Piscibus ad victum utitur. Sicque jejunium duplicat. Sabbato vero & Dominicâ comedimus pisciculos cum nucibus; aliis autem diebus, fructus & olera. Reposuit his Senex: An ergo panis parit peccatum, & fructus aut olera sanctificant! Hoc tibi dico, Fili, qui dupliciter jejunant, tripliciter comedunt, & Qua-

διὰ καρύων· τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας, ὀπώρας καὶ λάχανα· καὶ λέγει ὁ γέρων· οὐκοῦν ὁ ἄρτος ἐστὶν ὁ τίκτων τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ὀπώρα δικαιοῦται; τοῦτο λέγω σοι, τέκνον, οἱ νηστεύοντες διπλᾶ, ἐσθίουσι τριπλᾶ, καὶ κοιμῶνται τετραπλᾶ· καὶ οἱ ὀπώρας ἐσθίοντες καὶ ἄρτου ἀπεχόμενοι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα κατ' ἀλλήλων ὁπλίζουσι, καὶ ἀλλήλους πτώσκειν ποιοῦσι· καὶ τὸν νοῦν σκοτίζουσι διὰ πολυυμνίας, καὶ τὸν χοῦν καταχωννύουσι, καὶ τὴν συνείδησιν ὁμοῦ· καὶ δοκοῦντες ἐγκρατεύεσθαι, γαστριμαργοῦσι· καὶ νομίζοντες ἀγρυπνεῖν, πολυυπνοῦσι, καὶ θέλοντες τιμᾶν ἁγίους, τὸ σῶμα διὰ πολυφαγίας γαῦρον ἀποτελοῦσι· καὶ οἱ μὲν μάρτυρες τὰς πολυτρόπους τῶν κολάσεων ἰδέας ὑπέμειναν, θηρία, βάραθρα, πυρκαΐας, τὰς τῶν κρυμῶν πήξεις, τὰς τῶν πλευρῶν ἀποσαρκώσεις, τὰς τῶν ὀμμάτων ἀποβολὰς τὰς τῶν μελῶν ἐκκοπὰς, τὰς ἐκ τοῦ λιμοῦ τηκεδόνας· οὗτοι δὲ ἀντὶ τούτων τῶν πολυτρόπων κολάσεων, εἰς ἰχθύας, καὶ τυροὺς καὶ βούτυρον, καὶ οἶνον, καὶ σίκερα ἑαυτοὺς ἐκδιδόασιν· εἰ οὖν βούλει, τέκνον, τιμῆσαι τοὺς ἁγίους, καὶ τὴν κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον, τίμησον δι' ἐγκρατείας, καὶ προσευχῆς, καὶ ὑπομονῆς, καὶ ἁγνείας, καὶ σω-

φροσύνης καὶ νηστείας, καὶ τὸν παραστῆσαι τῷ Θεῷ τὸν νοῦν νήφοντα, καρδίαν ἄρρυπον ἀπὸ αἰσχρῶν λογισμῶν, συνείδησιν φαιδρὰν ἀπὸ ἐνυπνίων καὶ πονηρῶν λογισμῶν, διάνοιαν ἐγηγερμένην ἀπὸ συγκαταθέσεως φαύλων ἐνθυμημάτων, καὶ ἰδοὺ τὸν Θεὸν ἐχαριστοποιήσαμεν, καὶ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους εἰς βοήθειαν ἡμῶν ἐπεσπασάμεθα, καὶ τοὺς ἁγίους μάρτυρας ὑπασπιστὰς ἕξομεν. εἰ δὲ νηστεύομεν διπλᾶ, καὶ τρώγομεν τριπλᾶ, καὶ κοιμώμεθα πενταπλᾶ, καὶ ὁ νοῦς φαντάζεται, καὶ οἱ λογισμοὶ βρύουσι, καὶ αἱ ἔννοιαι ῥέμβονται καὶ ἡ γλῶσσα αὐχεῖται, καὶ ἡ διάνοια παφλάζει, καὶ ἡ καρδία βορβορεῦται, καὶ τότε ὁ Διάβολος τέρπεται, καὶ οἱ δαίμονες χαίρουσι, καὶ ἡμεῖς κενοδοξοῦντες κολαζόμεθα.

drupliciter cubant. Et qui fructus comedunt, pane abstinentes, Animam & corpus invicem committunt, atque in se mutuò armant: efficientes ut se vicissim vulnerent. Siquidem & nimiâ continüatione ac contentione vigilis Psalmodiæ mentes hebetant: & nimiâ per vices remissionum ingestione cibi terrenam portionē obruunt: unde hæc degravata pronè labitur in vitia quæ conscientiam maculent. Ut qui supra modum abstinentes videri volunt; deinde deprehendantur gulæ intemperanter indulgentes. & qui putantur exquisitè vigiles, somno ultrà quàm decet se dedant. quique festivis epulis honorare Sanctos se velle præ se ferunt, corpus per comestionem immoderatam protervum & in lasciviam petulans reddunt. Ac Sancti quidem Martyres multiplicia tormentorum genera pertulerunt, Bestias, barathra, rogos, acutissimorum frigorum punctus, costarum, carne per ferreos extractâ pectines, denudationes, effossiones oculorum, membrorum concisiones, famis intimos usque ad absumptionem morsus: Egregij vero hi cultores ipsorum, ut ipsis quasi vicem tot ærumnarum reddant, effundunt se in voluptates epularum; mensas cumulantes opimis piscibus, caseis, butyro, vino & sicerâ, quibus se ingurgitant. Si vis igitur Fili, honorare Sanctos, ac eam quæ propriè ac verè Dei-mater est; honora per continentiam, orationem, patientiam, castitatem, sobrietatem, jejunium: & offerendo Deo mentem attentè devotam, cor immaculatum, & fœdarum expers cogitationum, conscientiam se-

renam, nullâ obnubilatam caligine turpium somniorum, aut obscœnarum imaginationum: intellectum experrectum, nec torpore quodam diffidentiæ obductum, ex adhæsione consciâ ad pravas cogitationes. En quâ ratione, Deo quidem gratificabimur, Sanctos vero Angelos ad nostrum auxilium trahentes. Sanctos quoque Martyres habere proptectores merebimur. Si autem jejunaverimus dupliciter, manducabimus tripliciter, dormierimus quintupliciter, intellectus in phantasias vanescet: scaturient cogitationes: curæ superfluæ se circumagent, lingua gloriabitur, mens tumultuabitur, cor luto inquinabitur. Et tunc Diabolus lætabitur, Dæmones gaudebunt, Nos vanæ gloriæ pœnas dabimus.

Schol. Ne quis hanc & superiorem narratiunculam ad vituperationem abstinentiæ Quadragesimalis trahat: observetur, de Monachis hîc agi anno toto jejunantibus: sed per Quadragesimam geminantibus jejunium, abdicando insuper usu vini, olei, & piscium. Quod hic Præses Scetensium Monachorum non probat, ut pote à suo instituto alienum: sine ullâ tamen specie vituperandi ritum Ecclesiæ antiquum in Quadragesimali abstinentiâ. In remissionibus quoque Festorum non qualemcumque relaxationem, sed effusionem in cibos & potus nimiam, damnare idem videri debet.

Senex quidam consederat in deserto loco per annos septuaginta, disciplinam arctissimam summæ abstinentiæ ac vigiliæ sectatus: nec tamen tanto tempore ullâ umquam dignatus apparitione Divinâ. Hoc aliquando reputans, veteri tacitus secum cepit: ne non forte, propter occultam quamdam ipsi causam, parum accepta vel etiam ingrata Deo esset vita & operatio ipsius. quare

Γέρων τις ἐκάθητο ἐν ἀναχωρητικῷ τόπῳ χρόνους ἑβδομήκοντα· ὃς ἀκριβεστάτην ἄσκησιν καὶ ἄκραν ἐγκράτειαν καὶ ἀγρυπνίαν μετελθών, ἐν ἅπασι τούτοις θείας τινὸς ἐμφανείας οὐκ ἔτυχεν· ἐν ἑαυτῷ δὲ λογισάμενος· ὡς μήτι ἄρα ἡ ἐργασία μου ἀπρόσδεκτός ἐστι, καὶ μὴ ἀρέσκουσα τῷ Θεῷ, διά τινα αἰτίαν ἣν πολλάκις ἀγνοῶ, ἤρξατο μετὰ δακρύων ἐκτενέστερον προσεύχεσθαι καὶ παρακαλεῖν τὸν Θεὸν, καὶ λέγειν· Κύριε Κύριε·

εἰ

εἰ ἄρα εὐπρόσδεκτός σοι γέγονεν ἡ χρόνιός μου ἐργασία, καὶ τῆς σῶν δούλων οὐχ ὑπάρχω ἀλλότριος, εὐμειρήσω κἀγὼ σταγόνος τῶν σῶν χαρίτων· ὅπως τὴν ἀμφίβολον ἀθυμίαν ἀπ' ἐμαυτοῦ ἀπορριψάμενος χαρίεις καὶ πρόθυμος τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς μου διανύσω.

cepit orare cum lacrymis Deum attentiùs, obſecraréque hunc fermè in modum: Domine Domine ſi utique grata tibi eſt mea hæc tot annorum ſervitus & exercitatio; adeóque à ſorte ac cenſu ſervorum tuorum non ſum alienus: aſpergar oro & ego interdum quadam gratiarum tuarum ſtillâ, quæ mihi pignus favoris tui ſit; abigens à mente mea ſuſpicioſam quâ miſerè obumbror mœroris nubem. Dum ex hac erga me ceſſatione ſolitæ tibi erga alios miſericordiæ triſte quiddam mihi auguror. ut iſto liberatus metu alacer vigenſque quantulum hoc mihi cumque vitæ ſupereſt, in obſequio tuo tranſigam.

Ταῦτα τοῦ μεγάλου γέροντος ἐξαιτουμένου, θεόθεν αὐτῷ κατεπέμφθη φωνὴ λέγουσα· εἰ τὴν ἐμὴν θεάσασθαι δόξαν ἐπιποθεῖς, εἴσελθε εἰς τὴν ἐσωτέραν ἔρημον, κἀκεῖσε ταύτης τῆς θείας ἀκουσθήσῃ ἐπαγγελίας· ὡς δὲ ἐξελθὼν μακρὰν ἐγένετο τῆς κέλλης αὐτοῦ ὑπήντησεν αὐτῷ λῃστὴς, καὶ εὐθὺς ὥρμησε πρὸς τὸν γέροντα βουλόμενος ἀναιρεῖν αὐτόν· κατασχὼν δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· ὡς οὐ καλόν μοι τοῦτο πρεσβῦτα ὅπως σοῦ ἐπικρατὴς ἐγενόμην· νόμος γάρ ἐστιν τοιοῦτος· ὃς δυνηθείη ἑκατὸν φόνους τελέσαι ἀκωλύτως κληρονομεῖ τὸν παράδεισον· πολλὰ οὖν ἐγὼ νυκτώσας πεφόνευκα μέχρι τοῦ νῦν ἐνενήκοντα ἐννέα, καὶ λειπόμενος ἑνὸς περιέξεχον τὴν ἐμὴν τελέσαι νομοθεσίαν· καὶ χάριν

Talia intentè oranti Seni magno, miſſa divinitùs eſt vox dicens: Si meam videre gloriam cupis, vade in interiorem Eremum: ubi Divinam quam promitto denunciationem audies. Nullam parendi moram faciens, poſtquam longè jam à Cellulâ proceſſit; occurrit ipſi Latro, qui Sene viſo ſtatim in eum fecit impetum volens ipſum interficere. correptum ergo eum manu violenta ſic eſt affatus: O quam bonâ mihi ſorte obtigit, ſenicule, in meâ te habere poteſtate! Hæc nobis ſiquidem poſita lex eſt: perpetranda cuique noſtrum centum eſſe homicidia; ut ſine obſtaculo poſ-

sim hereditatem adire Paradisi. In hoc ego hactenus diù satagens, eò perveni, ut novem & nonaginta jam cædes peregerim: restat una, ut summam expleam, tirocinioque integrè perfunctus, in beatam, sine ulla deinceps dilatione transcribar sortem. Itaque gratiæ me tibi non parvæ debitorem ultrò profiteor, quod te mihi nunc offers, materiam videlicet opportunam, exequendi quod unicum deest mihi ut promissam diuque optatam Paradisi possessionem adeam. Ea latrone dicente, adstabat hians præ stupore sine voce Senex. Ut tamen ex admiratione & horrore tam inopinati successus periculique se paululum recepit: mentis oculum ad Deum intendens, hæc secum reputabat: Hæccine est, Domine, illa tua gloria quam servo te ostensurum tuo pollicebaris? Talemne excogitasti rationem firmandæ in fide tua indignitatis meæ; Talibus donis muneratus, impensum à me tibi asceticæ palæstræ non brevem cursum? Plane agnosco vanum omnem fuisse meum hactenus laborem: & orationem meam, abominationem à te reputari. Gratias

σοι οὐ μικρὰν ὁμολογῶ ὅτι σήμερον διὰ σοῦ πληρῶ τὴν ἐπαγγελίαν μου, καὶ ἀπολαμβάνω τὸν παράδεισον· τοσαῦτα τοῦ λῃστοῦ φθεγγομένου τῷ Γέροντι, ἐκεῖνος ὅλως ἄφωνος ἵστατο· ἀπορηθεὶς οὖν ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς ἀπροσδοκήτου πειρασμοῦ, τὸ τῆς διανοίας ὄμμα πρὸς τὸν Θεὸν ἀνατείνας, ταῦτα καθ' ἑαυτὸν ἐλογίζετο· αὕτη ἐστὶ δέσποτα ἡ δόξα σου ἣν ἐπηγγείλω τῷ δούλῳ σου; τοιαύτην βουλὴν βεβουλεύσω τὴν ἐμὴν πληροφορῆσαι ἀναξιότητα; τοιαύταις δωρεαῖς ἀντιμείψω τὴν ἀσκητικήν μου παλαίστραν; ὄντως ἔγνων ὅτι πᾶς κόπος μου μεματαίωται, καὶ πᾶσά μου προσευχὴ ὡς βδέλυγμά σοι γεγένηται· εὐχαριστῶ τῇ ἀφάτῳ φιλανθρωπίᾳ σου ὅτι τὴν ἐμὴν ὡς ἐπίστασαι παιδεύεις ἀναξιότητα, καὶ διὰ τὰς ἀμέτρους μου ἁμαρτίας ἀνδροφόνῳ με πρὸς σφαγὴν παρέδωκας· τοιαῦτα τοῦ γέροντος προσταδολεσχοῦντος τῷ πλήθει τῆς ἀθυμίας, διψητικώτατος ἐγεγόνει· ἔφη τε πρὸς τὸν λῃστήν· ἐπεὶ, ὦ τέκνον, ὑπεύθυνος ὢν τοῖς ἀμέτροις μου πταίσμασι παραδέδομαί σοι πρὸς θάνατον, καὶ σὺ μὲν τὸ ἐφετὸν πληροῦται, ἐγὼ δὲ τῶν ζώντων ἀποτέμνομαι ὡς κακοῦργος, δέομαί σου πλήρωσον καὶ αὐτὸς τὴν ἐπιθυμίαν μου ταύτην· δός μοι ὕδωρ πιεῖν, εἶτ'

οὕτως ἀποκτενεῖς με· ὁ δὲ προθύμως τὸ αἴτημα τοῦ γέροντος, πληρῶσαι βουλόμενος, τὴν μὲν μάχαιραν ἣν πρὸς φόνον τοῦ γέροντος ἐξεγύμνωσεν, ἔσω τῆς θήκης βέβληκε· τὸ δὲ καρύκιον ὃ ἐπεφέρετο τοῦ οἰκείου κόλπου δραξάμενος σπουδαίως πρὸς τὸν παρακείμενον ποταμὸν ἐχώρει· πεφθακὼς οὖν ἐν αὐτῷ, καὶ πρὸς τὴν ὄχθην κεκυφὼς, καὶ σπεύδων γεμίσαι, ἡρπάγη τῶν ζώντων ἐξαιρεθείς· ὡς οὖν ἐπὶ τρισὶν ὥραις κείμενος οὐκ ἀνίστατο, τοιούτοις λογισμοῖς ὁ γέρων ἤρξατο προσαδολεσχεῖν· ἆρα νυσταγμῷ κατεσχέθη, καὶ πεσὼν ἀποκεκοίμηται; ὁρμήσω οὖν πρὸς τὸ κελλίον μου φυγεῖν· ἀλλὰ γέρων ὢν καὶ πρὸς τὸ δραμεῖν ἐκνενευρισμένος καὶ ἄτονος, τάχιον ὑπ' αὐτοῦ καταληφθήσομαι, καὶ ἀνηλεῶς τε ὠμοτέρως ὑπ' αὐτοῦ μεληδὸν κατατμηθήσομαι· ἀπελεύσομαι δὲ πρὸς τὸν λῃστὴν καὶ θεάσομαι τίς ἡ αὐτοῦ βραδύτης· ἀπελθὼν οὖν εὗρεν αὐτὸν ἐκλελοιπότα, καὶ ἔκθαμβος γενόμενος ἐπέτασε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν βοῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ λέγων· Κύριε φιλάνθρωπε, εἰ μὴ τὸ μυστήριον τοῦτο φανερώσεις μοι τῷ δούλῳ σου, οὐ κατάγω τὰς χεῖράς μου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐδὲ μεταβήσομαι ἐκ τοῦ τόπου τούτου· ἀλλ' ἐνταῦθα ἀποθανοῦμαι· ἐπέστη οὖν ἄγγελος Κυ-

ago immensæ benignitati tuæ, quod meam, ut scis, castigas indignitatem. & ob innumerabilia mea peccata, homicidæ me ad cædem tradidisti. Dum his secum mussitandis immoratur Senex, magnitudine mœroris & æstus quo hinc inde fluctuans agitabatur, sitim sensit ingentem. Ait ergo Latroni: Quandoquidem, fili, delictis innumeris merui, ut tibi ad carnificinam dederer; & voti tu compos, de quo dixisti, factus es, acquiescens decretis Providentiæ, unum antequam abrumpor à vivis, peto: ne gravere mihi valde sitienti aquæ calicem priusquam me perimis, largiri. Promptè petitioni Senis obsequi studens Latro, ensem quidem quem ei jugulando nudaverat, vaginæ reddidit. Vas autem hauriendo aptum, quod ad sitim extinguendam in sinu gestare consueverat, arripiens ad non longè fluentem procurrit amnem. cujus ad ripam procumbens, manumque ac vultum hauriendæ frigidæ demittens, repentè abruptus à vivis est animam expirans. Senex ejus reditum opperiens, ut totis jam horis tribus immotum ipsum jacêre ad flumen

videt, has mente versabat cogitationes: Profectò hic, ut apparet, sopore offuso coactus procumbere, ibi jacens dormit: quidni ergo ad meam me refero fugiens cellulam? verum Senex sum ad cursum tardus enervatis artubus. Evigilans ille facilè assequetur gressus ægrè molientem, & videlicet iratus ob fugam diris modis ulciscetur, membratim concidens. Præstat ergo adire illum & coràm cognoscere tarditatis causam. progressus ergo invenit latronem mortuum: & incredibiliter admirans extendit in Cœlum manus, sic compellans Deum: Domine Hominum amator: non priùs quàm hoc mihi mysterium declaraveris, desistam ab hac elevatione manuum in Cœlum neque abscedam ex hoc loco: sed hîc usque ad extremum perstabo spiritum. supervênit ergo Angelus Domini, docens, quæ scire cupiebat, Senem, his ad eum verbis: quem vides ad pedes tuos jacentem mortuum, abreptum è vivis scito, ne tu morte violentâ interires. Sepeli ergo ipsum; tamquam unum è salutē adeptis. nam illa quâ tibi aquam petenti obsecutus est caritas; per quam in ipso cædis procinctu intentum jam gladium retrahens, convertit se ad misericordem curam extinguendæ sitis tuæ, propitium illi Deum reddidit: & hic potenter non minus quàm misericorditer effecit, ut illa quam apud te fecit jactabunda professio novem & nonaginta homicidiorum, in salutiferam ei confessionem reputaretur. Sepulturæ igitur illi officium imperti, ut uni è tuis: & ex hoc intellige quàm im-

εἰς μυσταγωγῶν τὸν γέροντα καὶ λέγων· αὐτὸς ὃν ὁρᾷς περὶ τῶν ποδῶν σου κείμενον ἄπνουν, διὰ σὲ τὴν ζωὴν ταύτην ἀνήρπασται, ἵνα σὺ μὴ βιαίῳ τελευτήσῃς θανάτῳ· θάψον οὖν αὐτὸν ὡς ἕνα τῶν σεσωσμένων· ἡ γὰρ ὑπακοὴ αὐτοῦ ἣν ὑπέδειξεν εἰς σὲ, καὶ τὸ φονευργὸν συστείλας μάχαιραν, ἔσπευσε καταπαῦσαι σου τὸν φλογμὸν τῆς δίψης ὃ ἐξηυμενίσατο τὸν Θεὸν, καὶ ἡ τῶν ἐνενήκοντα φόνων ὁμολογία εἰς ἐξαγόρευσιν αὐτοῦ λελόγισται· θάψον οὖν αὐτὸν ὡς ἕνα τῶν σῶν ὑπηκόων· καὶ γνῶθι διὰ τούτου τῆς τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγχνίας τὸ πέλαγος, καὶ ἄπελθε χαίρων ὡς τὸ κελλίον σου· καὶ πρόθυμος ἔσο, καὶ μὴ δυσχέραινε θαυματουργικῶν ἄμοιρος ὤν· οὐκ ἔστι γὰρ κόπος διὰ Θεοῦ γινόμενος ὁ μὴ πρὸς αὐτὸν ἀνερχόμενος.

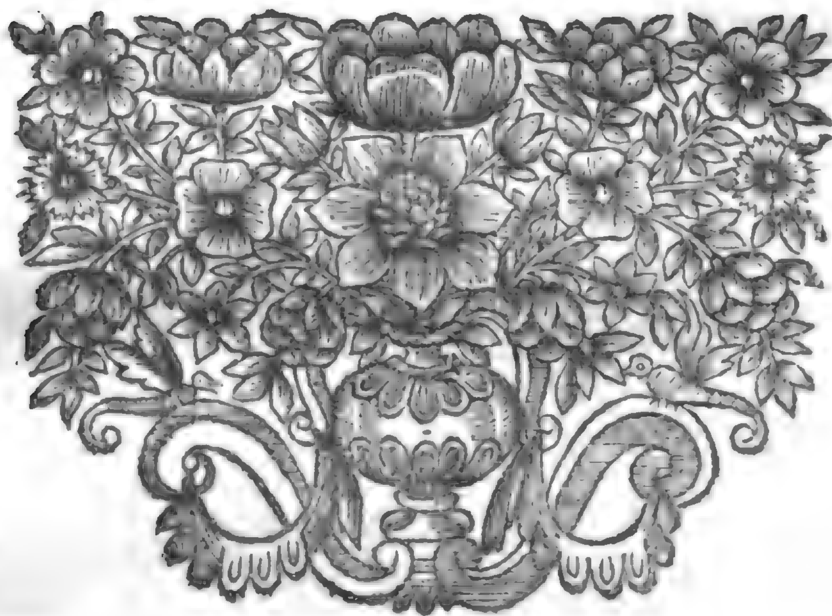
mensum inexhantustumque sit miserationum Dei pelagus. Ita gaudens revertere in tuam Cellulam: bonoque in ea dege animo, haud ægrè ferens quod miraculorum patrandorum facultate non doneris. Quasi hæc tuæ asceseos meta & scopus sit. Non est enim verè Religiosus & Deo placens labor, qui ad aliud quàm ad ejus beneplacitum refertur.

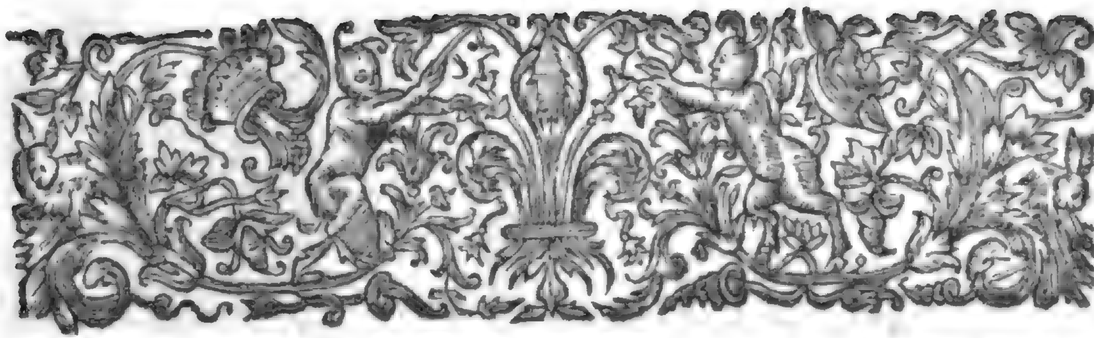
Λαοδίκεια πόλις ἐστὶ πρὸς τὸ ὄρος τοῦ Λιβάνου κατέναντι Γάζης· ἐν αὐτῇ οὖν παραγινόμενος πρὸς ὀλίγον χρόνον, ἄξιον μνήμης παρὰ τῶν ἐκεῖσε γερόντων ἀκήκοα πρᾶγμα· ἦν γάρ τις ἐν ταύτῃ τῇ πόλει πρεσβύτερος πρὸς ὃν ἦλθεν ἐν μιᾷ νυκτὶ πρωτοκωμήτης τοῦ τόπου καταασπουδῶν ἀναστῆσαι αὐτὸν, καὶ βαπτίσαι ὑπομάζιον τέκνον αὐτοῦ ἤδη μέλλον τελευτᾶν ἐξαίφνης· ἀναστὰς οὖν ὁ πρεσβύτερος ἤρξατο λέγειν τὴν εὐχὴν τοῦ βαπτίσματος· ἐν ᾧ δὲ τῷ σκευάσαι αὐτοῦ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ ἔλαιον ἀναμεταξὺ ἐτελεύτησε τὸ παιδίον πρὸ τοῦ βαπτισθῆναι· καὶ λαβὼν αὐτὸ ὁ πρεσβύτερος ἔθηκεν ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ εἶπε· σοὶ τῷ συνδούλῳ τῷ ἀγγέλῳ τοῦ Θεοῦ λέγω ἐξ ἐκείνης τῆς ἐξουσίας ἧς ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Χριστὸς τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, ἀπόδος τὴν ψυχὴν τοῦ παιδὸς ἐν τῷ σώματι ἄχρις οὗ βαπτισθῇ· οὐ γὰρ ἐπετράπης ἀβάπτιστον λαβεῖν αὐτόν· οἶδε γὰρ ὁ δεσπότης ἡμῶν ὅτι οὐκ ἠμέλησα· ἀλλ' ἡνίκα ἐδυσωπήθην, εὐθέως ἠρξάμην τὴν τοῦ βαπτίσμα-

Laodicea Civitas est sita ad montē Libani è regione Gazæ. In eâ ergo forte transiens non longo tempore moratus, audivi à Senibus illic degentibus rem memorabilem. Erat in ea urbe quidam Presbyter, ad quem nocte quadam venit Protocomes loci, urgens ipsum ut surgeret & confestim filiolum ipsius lactentem, animam agentem baptizaret. Surgens Presbyter, cepit recitare Orationes ad eam sacram ceremoniā præscriptas, at ecce dū ab eo expeditur aqua & oleū Puerulus inexpiatus obiit. Hunc tollens Presbyter posuit in conspectu altaris, & dixit: Tibi conservo meo Angelo Dei dico, ex illâ potestate quam dedit nobis Christus ligandi & solvendi in Cœlo & in terrâ, repone animam hujus Pueri in corpore, quousque baptizetur. nō est enim tibi permissum eum non baptizatum accipere. Scit quippe Dominus noster, me nihil mearum partium in hoc

neglexisse. nam statim ac excitatus ad Puerum tingendum, evigilavi; continuò cepi proferre orationes quæ præmitti baptismo debent. Talia Presbytero ad Angelum loquente, revixit repentè Puer; & hunc subitò Presbyter baptizavit. quo facto rursùs Parvulus obdormivit in Domino. Si ergo etiam in Angelos valet sermo & vis ligandi Sacerdotum; quantò valebit magis eorumdem potestas in homines ijsdem quibus & ipsi subjacent infirmitatibus obnoxios.

τος εὐχῶν· ταῦτα τοῦ πρεσβυτέρου πρὸς τὸν ἄγγελον εἰρηκότος, ἀνέστη τὸ παιδίον εὐθὺς, καὶ ἐβάπτισεν αὐτὸ, καὶ πάλιν ἐκοιμήθη ἐν κυρίῳ· εἰ γοῦν παρὰ ἀγγέλοις ἰσχύει ὁ λόγος, καὶ ὁ δεσμὸς τῶν ἱερέων, πόσῳ, καὶ μᾶλλον ἐν ὁμοιοπαθέσιν ἀνθρώποις.

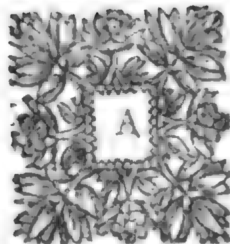
OPUSCULUM XI.

Τοῦ Μακαρίου Ἀββᾶ

Z Ω Σ I M A

Διαλογισμοί.

A.

Ρχόμενος ὁ μακάριος Ζωσιμᾶς, ἔλεγεν οὕτως, πρότερον ποιήσας τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐν τῷ στόματι· Ἐνανθρωπήσας ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος μεγάλην χάριν παρέσχε τοῖς πιστεύσασιν, εἰς αὐτὸν πιστεύουσιν· ἔξεστι γὰρ καὶ νῦν πιστεῦσαι, καὶ ἄρξασθαι ἀπὸ τοῦ σήμερον ἐὰν θέλωμεν· ὅτι τῆς προαιρέσεως ἡμῶν ποθούσης, καὶ τῆς χάριτος ἐνεργούσης ἔξεστι παντὶ βουλομένῳ ἔχειν ὡς οὐδὲν πάντα τὸν κόσμον. Καὶ ἐλάμβανεν εἴτι εὕρισκει· εἴτε κάρφος εἴτε ῥάκος, ἢ ἄλλο τι εὐτε-

Beati Abbatis.

Z O S I M Æ

Alloquia.

I.

NCIPIENS B. Zosimas locutus in hunc modum est; formato prius signo Crucis super os suum. Factum homo Dei Verbum, magnam gratiam præbuit Fidelibus in ipsum credentibus. Licet enim & nunc credere; & ab hâc Die incipere, si velimus. Nam arbitrio nostro desiderante & gratiâ vim dante, licet cuivis volenti totum Mundum pro nihilo habere. Et capiebat in manum quid-

quid primum occurreret; puta festucam, centonis frustulum, aut vile quidpiam istiusmodi: & dicebat: quis propter hoc pugnat, aut contendit, aut infensus ulli est, aut angitur, nisi qui vere usum rationis amiserit? Igitur progrediens & proficiens in viâ Spiritus Homo Dei totum mundum etsi universum possideat non majori æstimat pretio quàm festucam hanc. Enimvero, juxtà meam sententiam, id quod perfectioni Dei servorum nocet, non est, habere; sed cum adhæsione affectûs habere. Quis nescit rerum quas habemus omnium pretiosissimum existimari corpus cuique suum? An non tamen in certis occasionibus præscribitur nobis illud contemnere? Quod si periculo interdum ac noxæ præcipimur corpus nostrum objicere; quanto magis res externas? Ac memorabat in id propositum exemplum Fratris cujusdam sic habentis olera ut liber ab affectu erga ea plane foret. Habere illum olera negari non poterat. An non enim ea severat, laboriosè irrigaverat, curâ multâ promoverat in vigorem adultum & plenam ha-

λέ; καὶ ἔλεγε· τίς διὰ τοῦτο μάχεται ἢ φιλονείκει, ἢ μνησικακεῖ, ἢ θλίβεται, εἰ μή τις ἐστι κατ' ἀλήθειαν ἀπολέσας τὸν νοῦν; οὐκοῦν προκόπτων καὶ προβαίνων ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ἔχει πάντα τὸν κόσμον ὡς τὸ κάρφος τοῦτο· κἂν ἔχῃ ὅλον αὐτόν· καὶ γὰρ, ὡς λέγω, οὐ τὸ ἔχειν βλάπτει· ἀλλὰ τὸ προσπαθῶς ἔχειν· τίς οὐκ οἶδεν ὅτι τιμιώτερόν ἐστιν ἐξ ὧν πάντων ἔχομεν, τὸ σῶμα; πῶς οὖν καιροῦ καλοῦντος προστετάγμεθα καταφρονεῖν; καὶ ἐὰν αὐτοῦ τοῦ σώματος, πολλῷ μᾶλλον καὶ τῶν ἐκτός. Καὶ ἐμέμνητο τοῦ ἀδελφοῦ ἔχοντος τὰ λάχανα· καὶ ἔλεγε· μὴ γὰρ οὐκ ἔσπειρεν, οὐκ ἐκοπίασεν, οὐκ ἐφύτευσεν, οὐκ ἐφιλοκάλησεν, μὴ ἐκρίζωσεν αὐτὰ καὶ ἔρριψεν· ἀλλ' ὅμως εἶχεν αὐτὰ ὡς μὴ ἔχων· ἀμέλει ὅτε παρέβαλλεν ὁ γέρων δοκιμάσαι θέλων αὐτὸν, καὶ ἤρξατο συντρίβειν αὐτὰ, οὐδὲ ὠργίσθη αὐτῷ· καὶ ὅτε ἀπέμεινεν μία ῥίζα, τότε εἶπεν αὐτῷ· ἐὰν θέλῃς, πατὲρ, ἄφες αὐτὸ, καὶ ποιοῦμεν εἰς αὐτὸ ἀγάπην· τότε ἔγνω ὁ ἅγιος ὅτι δοῦλος τοῦ Θεοῦ ἐστι, καὶ οὐχὶ τῶν λαχάνων· καὶ λέγει αὐτῷ· ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐπί σε, ἀδελφέ· εἰ γὰρ προσπαθῶς εἶχε τὰ λάχανα, ἐδεικνύετο εὐθέως διὰ τὸ θλίβεσθαι καὶ ταράσσεσθαι· ἀλλ' ἔδειξεν ὅτι εἶχε

αὐτὰ

αὐτὰ ὡς μὴ ἔχων· καὶ ἔλεγεν ὅτι σημειοῦνται τὰ τοιαῦτα οἱ δαίμονες· καὶ ἐὰν ἴδωσί τινα ἀπερισπάστως ἔχοντα εἰς τὰ πράγματα διὰ τὸ μὴ παρατίθεσθαι, γινώσκουσιν ὅτι οὗτος μὲν περιπατεῖ ἐν τῇ γῇ· οὐκ ἔχει δὲ φρόνημα ἐπίγειον ἐν ἑαυτῷ.

bitudinem : cæterùm an non idem evulsit ultrò eadem ac projecit, cum id fieri decuit? Nimirum sic habebat ea quasi non haberet. Prout apparuit quando ingressus hortum Senex ejus in Spiritu Magister, volens Discipuli propositum explorare, cepit conculcare ac conterere ipsa; nullum doloris signum Hortulano edente; sic prorsus tamquam nihil ad ipsum id spectaret. Quin animadvertens omissam à fesso vastandi Sene teneram unam caulis plantam; vis, ait, Pater & hanc excidamus, & coquamus eam in cœnam hospiti? Tunc Sanctus ille Magister agnovit juvenem Monachum Dei servum esse, non autem olerum: & dixit ei : requievit Spiritus Dei super te Frater. Hic si affectu devinctus oleribus fuisset, id ostendisset statim, afflictionem & consternationem monstrando dum rem sibi caram videret pessumdari. nunc ista patientiâ manifestum fecit, se habuisse illa tamquam non haberet. Addebat Zosimas: notari hæc à Dæmonibus : eosque ubi viderint quemdam declarantem haud se affectu adhærere rebus quas possidet, dum earum jacturam sereno & imperturbato patitur animo; intelligere, talem sic in terrâ ambulare, ut tamen terrena non sapiat.

B.

Ελεγε πάλιν· ὅτι ὁρμαὶ προαιρέσεών εἰσι· καὶ δύναται προαίρεσις θερμὴ ἐν μιᾷ ὥρᾳ προσενέγκαι τῷ Θεῷ ἅπερ οὐ προσφέρει· ἀλλ' ἡ προαίρεσις ταῦτα ὅσα οὐκ εὑρεῖν· Καὶ ἐὰν ἴδωσιν οἱ δαίμονες· ὅτι ὑβρίσθη τις ἢ ἠτιμάσθη, ἢ ἐζημιώθη, ἢ πᾶν ὁτιοῦν ἔπαθε· καὶ θλίβεται, οὐχ ὅτι ἔπαθε κακῶς· ἀλλ'

I I.

Dixit rursus Zosimas: Propositorum impetus quidam sunt, queis ea discriminantur. Propositum incitatum & fervens unâ horâ plus potest offerre Deo quàm re ipsâ offerat; & rem exhibens unam & modicam, plurium & magnarum meritum lucrari. E' con-

trario Propositum pigrum & languidum, ne id quidem agit quod videtur agere; invalido & segni motu non pertingens usque ad placendum Deo.

Si viderint Dæmones quempiam aut injuriâ, aut contumelia, aut damno, affectum, vel aliud malum quodcumque passum: qui tristetur, non, quia immeritò id mali passus est: sed quod id qualecumque incommodum non tulerit generosè: talem istius motum animi Dæmones reformidant. Intelligunt enim hunc tenere viam veritatis, & velle incedere juxta mandata Dei. Quippe qui meminerit exempli dati à Sancto Pachomio, id imitando. Cum enim Sanctum illum increpasset frater ejus major, dicens: desine perperam agere dilatando Monasterium. Hoc autem Pachomius agebat obsequens edito sibi divinitùs oraculo. His portò vir Sanctus auditis, motus interiùs est indignatione quam putabat bonam. nihil tamen contrà reposuit. Sed postquam ab illâ intimâ irâ cor suum revocasset: sequenti nocte in secretum Oratoriolum descendens, flere cepit & orans dixit; O Deus, carnales sensus

ὅτι οὐκ ἤνεγκε γενναίως, τὴν τοιαύτην ὁρμὴν, φοβοῦνται οἱ δαίμονες· γινώσκουσι γὰρ ὅτι ἥψατο τῆς ὁδοῦ τῆς ἀληθείας, καὶ βούλεται περιπατεῖν κατὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐμέμνητο τοῦ ἁγίου Παχωμίου ὅτε κατέκραζεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ μείζων λέγων· παῦσαι πέρπερος ὢν πλατύναι θέλων τὸ Μοναστήριον, διὰ τὸν Θεόθεν αὐτῷ δοθέντα χρησμόν· ὅστις ἀκούσας φησὶ· παρεκινήθη ὡς ἐπὶ ἀγαθῷ· οὐ μέντοι ἀντεῖπεν οὐδέν· ἀλλ' ἐγκρατὴς τῆς καρδίας ὑπάρχων, τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ καταβὰς εἰς τὸ καταγώγιον μικρὸν, ἤρξατο κλαίειν, καὶ εὐχόμενος ἔλεγεν· ὦ Θεὸς· τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἐν ἐμοί ἐστιν· ἔτι κατὰ σάρκα ζῶ· οὐαί μοι· μέλλω γὰρ ἀποθνήσκειν ὡς γέγραπται, τοσαύτην ἄσκησιν καὶ ἑτοιμασίαν καρδίας ἔχων, πάλιν θυμῷ ἁρπάζομαι, κἂν ἐπὶ ἀγαθῷ· ἐλέησόν με μὴ ἀπόλλωμαι Κύριε· ἐὰν γὰρ εὕρῃ ἐν ἐμοὶ μέρος ὁ ἐχθρὸς ὅσον ὅσον ἐὰν μὴ στηρίξῃς με ἔσομαι ὑποχείριος αὐτοῦ· ἐὰν γὰρ πάντα τὸν νόμον σου τηρήσῃ τις, πταίσῃ δὲ ἐν ἑνὶ, γέγονε πάντων ἔνοχος· πιστεύω δὲ ὅτι, ἐὰν οἱ πολλοί σου οἰκτιρμοὶ βοηθήσωσί μοι, διδαχθήσομαι λοιπὸν τὴν τῶν ἁγίων σου ὁδὸν πορεύεσθαι τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος· αὐτοὶ γὰρ ὡς δεῖ κατῄσχυναν τὸν ἐχθρόν· καὶ πῶς

διδάξω Κύριε τοὺς καλέσεις σου ἐμοὶ τοῦτον ἑλέσθαι τὸν βίον, μὴ πρότερον αὐτὸς νικήσας· καὶ ταῦτα εὐξάμενος διέμεινεν ὅλην τὴν νύκτα, αὐτὰ μετὰ κλαυθμοῦ λέγων· ἕως οὗ ἔφθασεν ἡ ἡμέρα· καὶ ἀπὸ τῶν ἱδρώτων αὐτοῦ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν αὐτοῦ γέγονεν ὡς πηλός· θέρος γὰρ ἦν, καὶ ὁ τόπος κατάθερμος· καὶ ἔλεγε θαυμάζων ὁ μακάριος· μὴ γὰρ εἶχον τὰ δάκρυα αὐτοῦ μέτρον· πῶς μὴ χαρίσεται ὁ Θεὸς τῇ τοιαύτῃ προαιρέσει πάντα αὐτοῦ τὰ ἀγαθὰ ἃ ᾐτήσατο παρ' αὐτοῦ, τοῦ εἶναι αὐτὸν ἀπὸ πάντων νεκρόν.

adhuc in me sunt: adhuc secundum carnem vivo : væ mihi. moriar enim, sicut scriptum Rom. vij. 13. est. Post tam diuturnam Exercitationem vitæ religiosæ & præparationem Cordis, abripior adhuc iracundiâ, ut cumque id sit in re bonâ. Miserere mei ne peream, Domine. Si enim invenerit in me partem inimicus mox mox nisi me stabiliveris succumbam ipsi, fiamque captivus ejus. Etsi enim legem universam observaverit quispiam, delinquat autem in Iac. ij. 10. uno, factus est omnium reus. Confido autem fore, si tuæ multæ miserationes adjuverint me, ut docear de cætero incedere per viam Sanctorum, ad anteriora me extendens. Ipsi enim, ut oportet, pudore affecerunt Hostem. Quomodo autem instituam eos quos vocasti ad hanc vitam mecum agendam, nisi primùm ipse me ipsum vicero. Et hæc orare perseveravit nocte illâ totâ, eadem cum gemitibus iterans. quoad rediit dies. & ex multo sudore ejus; vestigia pedum ipsius facta sunt ut lutum. æstas quippe erat, & locus ille calidissimus. Et dixit admirans Beatus: non enim habebant ejus lacrymæ modum: quomodo non indulgebit tali Proposito Deus sua omnia quæ ab ipso petiit bona. eo quod illum videat cunctis rebus mortuum?

Γ.

Καὶ ἔλεγεν· ὅτι ἐὰν λάβῃ τις νόημα θλίψαντος αὐτὸν, ἢ ζημιώσαντος, ἢ λοιδορήσαντος, ἢ ὀνειδίσαντος, ἢ εἰκῇ διασύραντος, ἢ πᾶν ὁτιοῦν κακὸν ποιήσαντος, καὶ

III.

Dixit rursùs idem Zosimas: quando excipit quis animo appulsam cogitationem de aliquo qui ipsum vexavit, damno, contumeliâ, vel convitio af-

fecit; aut aliâ quavis injuriâ violavit: & fovet adhærens texitque sensus contrà inimicum rabiosos: insidiatur propriæ Animæ instar Dæmonum. sufficit enim ipse sibi sine operâ illorum ad perdendum se. Et quid dico: quando cogitationes tales contexit atque implicat? Ajo præterea, nisi Adversarij meminerit tanquam benefactoris & Medici, nocet immedicabiliter sibi ipsi. Quid enim ais te vexatum? Is à quo passum te quereris, te purgavit, tuum curavit morbum. & debes recordari ejus tamquam Medici tibi à Christo missi. debitor Christo es vel ob hoc solum beneficium quidlibet patiendi pro ejus nomine. Ministrum autem in hoc ejus grati officio animi adstringeris in loco habere benefactoris. Si autem à malitiâ non recedis; aut non cupis saltem recedere. Explevit partes suas Dominus Deus qui te studuit curare; frustrà, ob tuam renitentiam. culpa solius tua est qui remedium respuis. quod pateris non ejus quem vocas Adversarium injuria est, sed tuæ ipsius Animæ ægrotantis & morbum suum amantis. Si non sic ægrotares, ni-

πλέκει λογισμοὺς κατ᾽ αὐτοῦ, ἐπιβουλεύει τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ ὡς οἱ δαίμονες· ἀρκεῖ γὰρ ἑαυτῷ πρὸς ἐπιβουλήν· καὶ τί λέγω, πλέκει; ἐὰν μὴ μέμνηται αὐτοῦ ὡς εὐεργέτου καὶ ἰατροῦ, ἀδικεῖ αὐτὸν τὰ μέγιστα· τί γὰρ λέγεις πάσχειν, οὗτοι καθαίρει· καὶ ὀφείλεις μεμνῆσθαι αὐτοῦ ὡς ἰατροῦ πεμφθέντος σοι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ· χρεωστεῖς ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ παθεῖν, καὶ ὀφείλεις ἔχειν αὐτὸν ὡς εὐεργέτην· εἰ δὲ οὐκ ἀπαλλάσσῃ κακίας· οὐδὲ ἐπιθυμεῖς ἀπαλλαγῆναι, ἀναίτιος Κύριος ὁ Θεός· αὐτὸ δὲ τὸ πάσχειν, νοσούσης ψυχῆς ἐστιν, εἰ μὴ ἐνόσεις οὐκ ἔπασχες. καὶ ὀφείλεις χάριν τῷ ἀδελφῷ ὅτι δι᾽ αὐτοῦ ἔγνως τὴν ὁδὸν τῆς νόσου σου· καὶ ὀφείλεις δέχεσθαι τὰ παρ᾽ αὐτοῦ ὡς φάρμακα θεραπευτικὰ πεμφθέντα σοι παρὰ τοῦ Ἰησοῦ· εἰ δὲ μὴ μόνον οὐκ εὐχαριστεῖς· ἀλλὰ καὶ λυπῇ, καὶ διασύρεις, καὶ ἐγκαλεῖς, καὶ πλέκεις λογισμοὺς κατ᾽ αὐτοῦ, δυνάμει λέγεις τῷ Ἰησοῦ, μᾶλλον δὲ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, οὐ θέλω ἰαθῆναι ὑπὸ σοῦ· οὐ θέλω δέξασθαι τὰ φάρμακά σου· σαπῆναι θέλω ἐν τοῖς τραύμασι μου· ὑπήκοος θέλω γενέσθαι τῶν δαιμόνων· οὐκ οἶδα τὸν Κύριον· καὶ τίς ἐστιν οὗ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ· καὶ τί λοιπὸν ποιήσει ὁ Κύριος; ἀγαθὸς ὢν ὁ Κύριος ἡμῶν πρὸς τὰς κακίας ἡμῶν· ἐδω-

κεν ἐντολὰς καθαιρούσας αὐτὰς δίκην καυστήρων καὶ καθαρσίων· ὁ τοίνυν βουλόμενος καὶ ποθῶν ἰαθῆναι, ἀνάγκη αὐτὸν ὑπομεῖναι τὰ ἐπιφερόμενα ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ, μετὰ πόνου καὶ σιωπῆς· οὐδὲ γὰρ ὁ νοσῶν ἡδέως ἔχει τοῦ τέμνεσθαι καὶ καίεσθαι, ἢ λαβεῖν καθάρσιον· ὅμως πείθει αὐτὸν, ὅτι χωρὶς τούτων ἀδύνατον ἀπαλλαγῆναι τῆς νόσου· καὶ λοιπὸν ἐκδίδωσιν ἑαυτὸν τῷ ἰατρῷ· εἰδὼς ὅτι διὰ μικρᾶς ἀηδίας ἀπαλλάσσεται πολλῆς κακοχυμίας καὶ πολυχρονίας νόσου· καυστὴρ δὲ τοῦ Ἰησοῦ ἐστιν ὁ ὑποφέρων ζημίαν.

hil ab inimico patereris. Itaque si rectè censes obstringeris ad gratias habendas Fratri quem ut maledicum aut maleficum accusas, quod per eum cognovisti viam morbi tui, quà, & quantam tuam ad perniciem grassetur: quare dicta ejus & facta insuavia tibi, debes ab eo accipere tamquam medicinas salutares, missas ad Te à Jesu. quod si non solùm non gratias agis: sed doles, sed vicissim conviciaris, vicissim accusas, & nectis contra ipsum machinationes vindictam meditans; tacitè dicis Christo Jesu, aut potiùs exertè ac disertè: nolo curari à Te: nolo sumere medicinas tuas: volo putrefieri in meis vulneribus: volo Dæmonibus obedire. Nescio Dominum. Et quis ille est, ut obediam voci ejus? Quid ergo de cætero faciet Dominus? *Exod. v. 2.* Cum sit bonus Dominus noster & indulgens erga nostras iniquitates: dedit mandata sancta purgantia ipsas instar cauteriorum & pharmacorum. Qui ergo vult & desiderat curari, admittat oportet & sustineat quæcumqne vel offeruntur, vel inferuntur ei à Medico, sustineat, inquam cum patientia doloris, & cum silentio. Nam nec qui ægrotat corpore, jucundum experitur, secari, uri, & sorbere amaras potiones. tamen cohibet se, ac sibi persuadet tolerantiam talium acerbitatum, absque his sciens, haud se posse liberari à languore. quocirca totum se permittit medico; gnarus, per istam modicam molestiam expulsum iri à se conceptum visceribus quo malè torquetur virus, & diuturnam quâ sensim absumitur ægritudinem excutiendam. Chirurgus autem secans urensque Domini Jesu est, iste damni aut injuriæ illator.

IV.

Dixit insuper. Tolle tentationes & cogitationes. Jam nemo est Sanctus, qui fugit tentationem per se utilem, fugit vitam æternam. Dixit enim verè quispiam Sanctorum: quis procuravit Martyribus coronas quibus fulgent, nisi Persecutores ipsorum? quis donavit Sancto Stephano tam illustrem istam quâ fruitur gloriam, nisi qui eum lapidarunt? Et proferebat semper Sententiam Sancti cujusdam ajentis: Ego accusantes me non redarguo: sed & benefactores voco habeóque meos. nec repello Medicum animarum propinantem Pharmacum ignominiæ ægræ meæ Animæ morbo vanæ gloriæ laboranti. Verens ne forte de illâ dicatur: *Curavimus Babylonem & non est sanata.* Et rursus: *quoties volui congregare filios tuos quemadmodum Gallina congregat pullos sub alas, & noluisti: Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta.*

Ier. lj. 9.

Luc. xiij. 34.

Δ.

Καὶ ἔλεγεν· ἄπαρον τοὺς πειρασμοὺς καὶ λογισμοὺς, καὶ οὐδεὶς ἅγιος· ὁ φεύγων πειρασμὸν ἐπωφελῆ, φεύγει ζωὴν αἰώνιον· εἶπε γάρ τις τῶν ἁγίων· τίς προεξένησε τοῖς ἁγίοις μάρτυσι τοὺς στεφάνους ἐκείνους· εἰ μὴ οἱ ἀδικήσαντες αὐτούς; τίς ἐδωρήσατο τῷ ἁγίῳ Στεφάνῳ τοιαύτην δόξαν ἣν ἐποίησεν· εἰ μὴ οἱ λιθάσαντες αὐτόν; καὶ προέφερεν ἀεὶ τὴν χρῆσιν τοῦ ἁγίου· ὅτι ἐγὼ τοὺς ἐμὲ κατηγοροῦντας, οὐκ αἰτιῶμαι· ἀλλὰ καὶ εὐεργέτας καλῶ καὶ ἔχω ἐμούς· καὶ οὐκ ἀπωθοῦμαι τὸν ἰατρὸν τῶν ψυχῶν φάρμακον ἀτιμίας προσάγοντα κενοδόξῳ ψυχῇ· καὶ δέδοικα μή ποτε καὶ περὶ τῆς ψυχῆς εἴπῃ· ἰατρεύσαμεν τὴν Βαβυλῶνα, καὶ οὐκ ἰάθη· καὶ πάλιν· ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγεῖν τὰ τέκνα σου ὡς ὄρνις τὴν νοσσίαν αὐτῆς· καὶ οὐκ ἠθέλησας· ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.

V.

Et dixit; Timebat Evagrius ne exprobraret Sibi Christus & diceret: Evagri, labora-

E.

Καὶ ἔλεγεν· ἐφοβεῖτο ὁ Εὐάγριος μὴ ἐγκληθῇ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ εἴπῃ αὐτῷ· Εὐάγριε, ἐν ὅσοις κε-

προδεξίαν, καὶ ἐπήγαγόν σοι φάρμακον ἀτιμίας· ἵνα δι' αὐτοῦ καθαρισθῇς· σὺ δὲ οὐκ ἐθεραπεύθης· τοῦτο δὲ μάθωμεν· ὅτι οὐδείς ἐστιν ἀληθεύων εἰ μὴ οἱ ψέγοντες ἡμᾶς· ἔλεγε δὲ ὁ Κύριος ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς, οἶδεν· ὅτι ἐὰν πάντες ἄνθρωποι ἐπαινῶσι καὶ μακαρίζωσι τὰ ἐμὰ πάντα, ἄξια ψόγου καὶ αἰσχύνης ἐμπεπλησμένων εἰσίν· ἐὰν δὲ εἴπωσι· τοῦτο καὶ ἐκεῖνο ἐποίησας· ἐγώ· τί γὰρ τὸ ἐμὸν καλόν; οὐδεὶς γὰρ ψεύδεται εἰ μὴ οἱ ἐπαινοῦντές με καὶ μακαρίζοντές με· καὶ οὐδεὶς ἀληθεύει εἰ οἱ ψέγοντές με καὶ ἐξουθενοῦντες· καὶ οὐδὲ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν λέγουσι· καὶ εἰ ἠξιώθησαν, οὐ λέγω τὸ πέλαγος τῶν ἐμῶν κακῶν· ἀλλά τι μέρος ἰδεῖν· ἀπεστράφησαν ἄν· καὶ ἀπὸ βορβόρου καὶ δυσωδίας καὶ ἀκαθάρτου πνεύματος τῆς ἡμετέρας ψυχῆς· καὶ ἐὰν γένωνται τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων γλῶσσαι εἰς τὸ λοιδορεῖν ἡμᾶς· πέπεισμαι ὅτι οὐδεὶς δύναται ἀξίως εἰπεῖν τὴν ἡμῶν ἀτιμίαν· πᾶς γὰρ λοιδορῶν, μέρος λέγει· τὰ δὲ πάντα οὐ δύναται εἰδέναι· εἰ γὰρ ὁ δίκαιος Ἰὼβ εἶπεν· ὅτι πλήρης ἀτιμίας εἰμὶ· τὸ δὲ πλήρης οὐδὲν ἐπιδέχεται· ἡμεῖς εἴπομεν, πέλαγος ὄντες κακῶν· ἐν παντὶ ἁμαρτήματι ἐταπείνωσεν ἡμᾶς ὁ διάβολος, καὶ ὀφείλομεν εὐγνώμονες γενέσθαι τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν· οἱ

bas morbo vanæ gloriæ: & ego medicinã tibi applicui dedecus illatum, ut per illud curareris. Tu tamen sanatus non es. & pro certo teneamus: ex iis qui de nobis loquuntur, eos solos vera dicere, qui nos vituperant. Dominus qui scrutatur corda & renes, novit: mea omnia, quantumvis ore consono cunctorum Hominum laudentur, & beatificentur, nihilò tamen minùs turpia despuitabilia & probro digna esse. Si autem adulantes mihi dicant: Hoc & illud bonum fecisti: Ego respondeo: quid enim in his meum est, cum Dei sint in solidum bona omnia? Nemo profectò de me mentitur, nisi qui me laudant, & beatum prædicant. Nemo de me vera dicit, nisi qui me probris onerant, & nihili homunculum ajunt esse. Quod si ipsis contingeret, non dico totum pelagus malorum meorum, sed vel partem horum aliquam videre: averterent utique se à fœtore luti tam fœdi, pestilentem auram flatûs nostrarum Animarum ferre non valentes. Quin vel si cuncta humanorum membra corporum nihil nisi linguæ essent ad nos incre-

pandos & conviciis obruendos assiduè clamosæ, persuasus sum, nec sic posse satis dignè vilitatem nostram & ignominiam traduci. Nam quicumque nos vituperat, partem duntaxat carpit memorans aliquam nostrorum vitiorum: multum autem abest, ab omnibus noscendis. Si enim Justus Job ait.
Iob. vj. 2. *Plenus ignominiâ ego sum:* & quod plenum est, nullā partem habet vacuam: Nos quid dicemus, qui mare malorum sumus? In omni peccato humiliavit nos sibi subjiciens Diabolus. Nostrâ interest gratè accipere quoties ab Hominibus ob quodvis peccatum humiliamur. Qui enim sic faciunt ulciscuntur Diabolum: cum vicissim in omni peccato, cujus pœnam libenter ita luimus, conterentes. Siquidem, ut ajunt Sancti Patres; si deprimatur Humilitas usque ad infernum: usque ad cœlum exaltabitur. & si exaltetur Superbia usque ad Cœlum, usque ad infernum dejicietur. Quis umquam Homini verè Humili persuadeat versare animo cogitationes murmurationis aut machinationes vindictæ contra quemquam: aut quantumlibet

γὰρ εὐγνώμονες γινόμενοι τῆς αὐτῶν ταπεινώσεως συντρίβουσι τὸν Διάβολον· καὶ καθὼς εἶπον οἱ ἅγιοι Πατέρες· ἐὰν κατενεχθῇ ἡ ταπείνωσις εἰς τὸν ᾅδην, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάγεται· καὶ ἐὰν ὑψωθῇ ἡ ὑπερηφανία ἕως τοῦ οὐρανοῦ, κατάγεται εἰς τὸν ᾅδην· τίς πείθει ποτὲ τεταπεινωμένον πλέξαι λογισμοὺς κατά τινος, ἢ κἂν ἀνέξεσθαι μέμψασθαί τινα, ἢ βάλλειν ἐπάνω ἄλλου αἰτίαν; πᾶν γὰρ ὅπερ πάθῃ ὁ ταπεινὸς ἢ ἀκούσῃ, ἀφορμὴν λαμβάνει εἰς τὸ καταμέμφεσθαι καὶ ὑβρίζειν ἑαυτόν· καὶ ἐμέμνητο τοῦ Ἀββᾶ Μωϋσέως ὅτε ἐξέβαλλον αὐτὸν οἱ Κληρικοὶ τοῦ ἱερατείου, εἰπόντες αὐτῷ· ὕπαγε ἔξω αἰθίοψ· καὶ ἤρξατο ἑαυτὸν ἐπιπλήττειν καὶ λέγειν· σποδόδερμε μελανὲ καλῶς σοι ἐποίησαν· μὴ ὢν ἄνθρωπος ἔρχῃ εἰς τὸ μέσον τῶν ἀνθρώπων· καὶ καλῶς σοι ἐποίησαν. Καὶ ἐμέμνητο τοῦ Ἀββᾶ Ἀμμωνᾶ λέγοντος· τήρει σεαυτὸν ἀκριβῶς δι' ὃ ἐξῆλθες καὶ ἐφ' ᾧ πάρει· ἵνα ἐάν τις σε ἐν οἱῳδήποτε πράγματι θλίψῃ, σιωπᾷν, τὸ καθόλου μὴ φθέγγεσθαι, ἕως οὗ τῇ ἀδιαλείπτῳ προσευχῇ πραϋνθῇ σου ἡ καρδία· καὶ οὕτω λοιπὸν παρακάλει τὸν ἀδελφόν· καὶ γὰρ ὁ ποθῶν τὴν ἀληθινὴν εὐθεῖαν ὁδὸν, ἐν τῷ παρατεσθαι, ἐπιπλήττει σεαυτὸν σφοδρῶς καὶ ἀεὶ ἐλέγχει σεαυτὸν καὶ λέγει· τί μαίνῃ ψυχή μου; τί ταράττῃ ὡς ἀφρίζοντες·

ἀφρίζοντες· αὐτῷ τούτῳ δεικνύεις ὅτι νοσεῖς· εἰ μὴ ἐνόσεις, οὐκ ἂν ἔπαχες· τί ἀφεὶς τὸ ἑαυτοῦ μέμφεσθαι, ἐγκαλεῖς τῷ ἀδελφῷ ὅτι ἔδειξέ σοι τὴν νόσον σου; καὶ πράγματι καὶ ἀληθείᾳ μάθε τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ· ὃς λοιδορούμενος, οὐκ ἀντελοιδόρει, κατηγορούμενος, ἐσιώπα· χλευαζόμενος, ἐμακροθύμει· πάσχων οὐκ ἠπείλει· ἀκούεις αὐτοῦ λέγοντος καὶ πράγματι δείξαντος· τὸν νῶτόν μου ἔδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας μου εἰς ῥαπίσματα· τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπέστρεψα ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπτυσμάτων· καὶ σὺ ἀθλία ψυχὴ ἐπὶ μικρὰν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν, καταφρόνησιν, καὶ ἀποστροφήν, ὀνειδισμὸν ἢ συκοφαντίαν κεῖσαι πλέκουσα μυρίους λογισμούς, ἐπιβουλεύουσα ἑαυτῇ ὡς οἱ δαίμονες· τί πλέον δύναται ποιῆσαι δαίμων τῇ τοιαύτῃ ψυχῇ, οἷον ποιεῖ αὐτὴ ἑαυτήν; τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ βλέπεις· τὰ πάθη ἀναγινώσκομεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἃ ἔπαθε δι' ἡμᾶς· καὶ ἡμεῖς οὐδεμίαν ὕβριν φέρομεν· ὄντως ἐξετράπημεν τῆς εὐθείας ὁδοῦ· ἔλεγε δέ· ὅτι ἐὰν ζήσῃ τις ἔτη τοῦ Μαθουσάλα, καὶ μὴ ὁδεύσῃ ταύτην τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν ἣν ὥδευσαν πάντες οἱ ἅγιοι· λέγω δὴ τὴν τοῦ ἀτιμάζεσθαι καὶ φέρειν γενναίως· οὐ μὴ προβῇ, οὐ μικρὸν οὐ μέγα· οὐδὲ εὑρήσει τὸν ἐν τοῖς ἐντολαῖς κρυπτο-

à quovis patiatur, de vexatore conqueri, ac vicissim recriminari? quin è contrario: Humilis, quoties illi probrum infertur: quoties audit sibi convicia cantari: occasionem inde sumit, increpandi seipsum, & quasi gratulans adjuvari se, fortiùs insurgit incumbitque connîtens ad suum iniquum fastum justâ conculcatione obterendum. Addebat his Zosimas exēplum Abbatis Moysis: quando eum è Sacrario ejecerunt Clerici, dicentes: Abi foras Æthiops. Tunc enim illis accinens Moyses cepit increpare seipsum in hunc modum loquens: cutis atræ, carbone nigrior homuncio digna te pateris: quid enim attinuit, te infra hominem tuâ dejectum vilitate, tamen audere te ingerere in cœtum hominum cum homo non sis? bene utique fecere te illinc exturbantes.

Adjungebat opportunū huic loco Monitum Abbatis Ammonæ: observa teipsum, recolens attentè ad quid exieris, & quò tendas. Ut si quis in qualicumque tibi re obstiterit, aut gravis fuerit, sileas primùm omninò, nec vocem priùs ullam emittas, quàm longâ &

attentâ oratione Cor mitigaveris, & tranquillitate composueris serenâ. Sic demum convenire Fratrem tibi adversatum poteris, & eum prout opportunum judicaveris, admonere: sanè enim qui cupit ex animo rectam inire veritatis viam in flagranti sensu injuriæ præsentis, & turbatione animi motuum inde natâ, tunc cum maximè ante omnia objurgat seipsum increpatque vehementer, dicens: quorsum furis, quare insanis Anima mea? cur instar rabiosarum animantium, usque ad spumas ore mittendas perturbaris? Hoc ipso monstrans ægrotare te. Nam nisi te mala febris ureret haud sic accendereris. Quare, omittens vituperare, uti debueras, te ipsam, succenses Fratri: eò quod is morbum tibi tuum ostenderit? Agedum sis, disce non perfunctoriè, sed seriò & verè mandata Christi ejus exemplis sancita. qui appetitus conviciis non vicissim conviciabatur; accusatus, tacebat; illusus, longanimiter ferebat; patiens non minabatur. Audis quæ dicit jubentem, & quæ jubet exemplo proprio monstrantem.

Is. l. 6. *Dorsum meum dedi in flagella, & genas meas in alapas: faciem autem non averti à contumeliâ sputorum.* Tu verò Anima misera, ob modicam injuriam, ignominiam, despectum, exprobrabiunculam, & criminationem quam putas falsam, instas nectendis plicandisque cogitationibus innumeris. at machinans talia, insidiaris tibi ipsi, operam conjungens cum oppugnantibus te Dæmonibus. Haud enim nocere umquam malus dæmon Animæ tali posset, quantum ipsa nocet sibi. Vides Crucem Christi, mala, verbera, vulnera, opprobria quæ pro nobis passus est, quotidè legimus: & inducere nolumus in animum, quid-

Τόμβρον θησαυρὸν· ἀλλὰ μόνον τὰ ἔτη αὐτοῦ ἀναλίσκει διηνεκῶς διακενῆς· ἔστι γὰρ ὅτε καταφρονεῖ τις πολλῶν κεντηναρίων, καὶ ἔρχεται εἰς ῥαφίδιον· καὶ ἡ προσπάθεια αὐτοῦ ποιεῖ αὐτὸν παράττεσθαι· καὶ ποιεῖ τὸ ῥαφίδιον ἐκεῖνο τόσον κεντηναρίου καὶ γίνεταί τις τοῦ ῥαφιδίου δοῦλος, ἢ τοῦ κουκουλίου, ἢ τοῦ μανδυλίου, ἢ τοῦ βιβλίου· καὶ οὐκ ἔστι δοῦλος τοῦ Θεοῦ· καὶ καλῶς εἶπέ τις τῶν σοφῶν· ὅτι ὅσα πάθη ψυχῆς, τοσοῦτοι καὶ δεσπόται· καὶ ὁ Κύριος· ὅπου ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται ἡ καρδία σου· καὶ πάλιν ὁ Ἀπόστολος· ᾧ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται.

quam nobis ingratum ferre patienter. Verè aberravimus à viâ rectâ.

Dixit etiam Zozimas : si quis vixerit annos Mathusalæ, & non processerit per hanc rectam viam quâ incesserunt omnes Sancti : viam, inquam, ferendi fortiter contumelias & damna, non proficiet, ne parùm quidem, nedum multùm ; neque inveniet absconditum in mandatis Thesaurum. Sed tantum suos annos consumet continuè in vanum. Est enim quando exorsus aliquis à generoso contemptu multorum Centenariorum, progredietur perinde ad amplectendam amore nimio aciculam. & is affectus perturbationis non modicæ causa fit. & substituit illam aciculam in locum Centenarij olim spreti. Et fit aliquis, non jam Dei servus, ut spoponderat : sed servus aciculæ, cucullæ, mantilis, libri : iis adhærens affectu vitioso. Nam benè dixit aliquis sapientum : tot Animam subesse Dominis quot fovet in se affectus vehementes. Et Dominus ait : *Vbi est Thesaurus tuus, ibi erit cor tuum.* Et rursus Apostolus : *à quo quis victus est, ei & servit.* *Mat. vj. 21.* *Petr. ij. 19.*

ς.

Καὶ ἔλεγε πάλιν ὁ μακάριος· ὠδεύομεν ἐγώ τε καὶ εἷς ἀδελφὸς μετὰ καὶ κοσμικῶν, τὴν ὁδὸν Νεαπόλεως, καὶ ἤλθομεν εἰς τόπον ὅπου τελώνειον ἦν· καὶ οἱ μὲν κοσμικοὶ εἰδόντες τὴν συνήθειαν ἔδωκαν τὸ τέλος· ὁ δὲ ἀδελφὸς ὁ ὢν μετ' ἐμοῦ ἤρξατο ἀντιτείνειν καὶ λέγειν αὐτοῖς· τολμᾶτε ἀπαιτεῖν μοναχούς; ἐγὼ δὲ ἀκούσας εἶπον αὐτῷ· τί ποιεῖς ἀδελφέ; οὐδὲν ἄλλο λέγεις αὐτῷ ἤ· θέλων καὶ μὴ θέλων τίμησόν με ἅγιον· μᾶλλον αὐτὸς ὤφειλεν, ἰδὼν τὴν καλοθελίαν σου

VI.

Dixit rursus idem Beatus : Iter agebamus ego & frater unus viâ Neapolitanâ, cum quibusdam Sæcularibus, venimusque ad locum ubi erat Telonium, & Sæculares quidem scientes consuetudinem ultrò solverunt censum. Frater autem requisitus à Publicano, repugnavit dicens : audetis exigere à Monachis ? Ego autem audiens ei dixi. quid agis frater ? quod ais tantumdem est ac si diceres : velis nolis honora me ut San-

ctum. Decuerat istum forte, visâ Religione & humilitate tuâ, verecundiâ suffundi quadam, & veniam orare quod ex te poposcerit. Nunc quando id omisit, age, ut discipulus mitis & humilis Domini, da quod poscitur & in pace procedamus. Aliàs cum essem in Sanctâ civitate venit ad me bonus quispiam Christi amator, dicens: quoniam ob parvam offensiunculam Ego & talis frater meus invicem dissidemus, egi ut reconciliaremur: sed ille recusavit; præseque fert, nolle de cætero redire mecum in gratiam: oro te Pater, ut eum alloquens, adducas ad iram deponendam. suscepi libens negotium, & vocato fratre illo, dixi quæ opportuna viderentur ad ei persuadendam pacem & caritatem: Et videbatur acquiescere. cæterùm excepit: haud esse sibi licitum reconciliari fratri, quia per Crucem jurasset, se numquam in id consensurum. Ad hoc ego subridens dixi: Tuum juramentum talem vim habet ac si diceres: Per crucem juro Christe, me numquam observaturum mandata tua: sed voluntatem Hostis tui Diaboli facturum. Enimvero jusjurandum ejusmodi adeò non debet videri stabilire quod

καὶ ταπείνωσιν, αἰδεσθῆναι καὶ εἰπεῖν· συγχώρησον· νῦν οὖν ὡς μαθητὴς τοῦ πραέος καὶ ταπεινοῦ δὸς καὶ παρέλθωμεν μετ' εἰρήνης· Ἄλλοτε γενομένου μου εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἔρχεταί τις φιλόχριστος καὶ λέγει μοι· ἐπειδὴ μικρὰν ἀηδίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων ἐγώ τε καὶ ὁ ἀδελφός μου μὴ θέλει διαλλαγῆναί μοι· ἀλλὰ παρακλήθητι καὶ λάλησον αὐτῷ· ἐγὼ δὲ μετὰ χαρᾶς δεξάμενος τὸν λόγον· καὶ καλέσας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐλάλησα αὐτῷ συντείνοντα εἰς ἀγάπην· καὶ ἔδοξε μὲν πείθεσθαι· ὕστερον δὲ λέγει μοι· οὐ δύναμαι διαλλαγῆναι αὐτῷ ὅτι ὤμοσα εἰς τὸν σταυρόν· ἐγὼ δὲ ὑπομειδιάσας εἶπον αὐτῷ· ὁ ὅρκος σου τοιαύτην δύναμιν ἔχει· ὅτι μὰ τὸν τίμιον σταυρὸν οὐ μὴ φυλάξω τὰς ἐντολάς σου· ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ ἐχθροῦ τοῦ διαβόλου ποιήσω· καὶ γὰρ οὐ μόνον οὐκ ὤφειλε στῆσαι τὸ κακῶς ὁρισθὲν ὑφ' ἡμῶν ἀλλὰ καὶ μᾶλλον μετανοεῖν καὶ θλίβεσθαι ἐφ' οἷς κακῶς ὁριζόμεθα ἑαυτούς, καθώς φησιν ὁ Θεοφόρος Βασίλειος· καὶ γὰρ Ἡρώδης εἰ μετενόησε καὶ μὴ ἔστησε τὸν ὅρκον αὐτοῦ, οὐκ ἂν εἰργάσατο τὸ μέγα τοῦτο ἁμάρτημα, τὸ ἀποκεφαλίσαι τὸν Χριστοῦ Πρόδρομον.

malè decrevimus ; ut potius nos obliget ad seriò concipiendam ejus pœnitentiam : diffingendumque atque in contrarium mutandum quidquid temerè per illud statueramus. Sicut ait Spiritu Dei plenus Basilius : *Etenim* , inquiens , *Herodes , si juramenti temerè dati , prout debebat pœnituisset : nec stare illi voluisset , non peccasset enorme illud peccatum , amputando caput Præcursoris Christi.*

Z. — VII.

Ἠρωτήθη πάλιν· πῶς ὀφείλει τις ἐξουδενωμένος ἢ κακολογούμενος παρά τινων, μὴ θυμοῦσθαι· ἀπεκρίνατο γοῦν· ἐὰν τις, εἶπεν, ἔχῃ ἑαυτὸν εὐτελῆ, μὴ ταράσσεται· καθὼς εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμὴν ἐὰν αὐτὸν εὐτελίσῃς, ἕξεις ἀνάπαυσιν.

Interrogatus idem aliquando est : quomodo fiet ut aliquis spretus & conviciis proscissus à quibusdam , non irascatur ? Respondit : si habuerit ille seipsum pro nihilo , non turbabitur : prout dixit Abbas Pœmen : *Si te ipsum pro nihilo habueris , habebis requiem.*

H. — VIII.

Καὶ ἔλεγεν· ὅτι ποτέ τις τῶν ἀδελφῶν τῶν μεινάντων μετ' ἐμοῦ καὶ λαβόντων παρ' ἐμοῦ τὸ σχῆμα, πολλὰ συγκροτηθεὶς παρ' ἐμοῦ· καὶ γὰρ τῶν τρυφερῶν ἦν· συγκατέβαινον αὐτῷ διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ· ἐν μίᾳ ἡμέρᾳ λέγει μοι· Ἀββᾶ μου πολλὰ ἀγαπῶ σε· καὶ λέγω αὐτῷ· ἐγὼ ἀκμὴν οὐχ εὗρόν τινα ἀγαπῶντά με, ὡς ἀγαπῶ αὐτόν· ἰδοὺ νῦν λέγεις· ὅτι ἀγαπῶ σε, καὶ πείθομαι· ἐὰν δὲ συμβῇ τι μὴ ἀρέσκον σοι, οὐ μένεις ὁ αὐτός· ἐγὼ δὲ

Dixit præterea : Fuit aliquando fratrum quispiam , ex iis qui mecum manebant , & acceperant à me sacrum habitum , multâ à me tractatus indulgentia. Erat enim fluxæ valetudinis ac tener ; & condescendebam ipsi ob imbecillitatem ejus. Quadam igitur is die mihi dixit : Abba mi , multum amo te. Ajo ego illi. numquam adhuc quemquam reperi , qui me tantum amaret quan-

tum ego amo ipsum. Ecce nunc mihi dicis: amo te. & Credo. Si autem tibi quid à me contigerit haud gratum. non manes qualis eras erga me. Me vero quidquid à te patiar haud poterit avertere à caritate tui. Non longum hinc tempus abiit, cũ nescio quid accidit à me parùm ipsi placens. & cepit murmurare contrà me multa. usque ad fœda convicia. Nihil horum me latuit. auditis tamen omnibus, mihi hæc tacitus subjeci. Chirurgus hic Christi Jesu est, missus ad me cum igne ac ferro ad meam curandam vanæ gloriæ studio ægrotantem animam. E' talibus potest aliquis lucrari, si attentus ad sui profectum fuerit. Sicut vicissim idem ab iis qui ei adulantur & applaudunt, plerumque damno afficitur. Qui eum pungit, revera benefactor est. Et recordabar ejus ut medici ac benefactoris mei: dicebamque maledicta ejus in me referentibus: Novit hic manifesta mea mala, nec tamen omnia; sed partem tantùm horum quamdam: occulta autem innumerabilia sunt. Longo post hoc tempore occurrit is mihi Cæsareæ; & accessit ex more amplexans &

πᾶν ὁτιοῦν πάθω παρά σου, οὐ δύναται ἀποστῆσαί με τῆς ἀγάπης σου. μικρὸς χρόνος παρῆλθε καὶ οὐκ οἶδά τι συνέβη αὐτῷ· καὶ ἤρξατο λέγειν κατ' ἐμοῦ πολλά· ἕως καὶ αἰσχρῶν ῥημάτων· καὶ πάντων ἤκουον· καὶ ἔλεγον ἐν ἑαυτῷ οὕτως· καυστὴρ ἐστὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀπεστάλη ἰατρεῦσαι τὴν κενόδοξόν μου ψυχήν· ἀπὸ τῶν τοιούτων δύναταί τις κερδῆσαι ἐὰν νήψῃ· ὥσπερ ἀπὸ τῶν μακαριζόντων ζημιοῦται· οὗτος ἀληθῶς ὡς εὐεργέτης ἐστί· καὶ ἐμεμνήμην αὐτοῦ ὡς ἰατροῦ καὶ εὐεργέτου· καὶ ἔλεγον τοῖς ἀναγγέλλουσί μοι· τὰ φανερά μου κακὰ μόνον οἶδε· καὶ οὐδὲ ὅλα· ἀλλὰ μέρος τι· τὰ δὲ κεκρυμμένα ἀναρίθμητά εἰσιν· μετὰ καιρὸν οὖν ἀπαντᾷ μοι εἰς Καισάρειαν· καὶ ἔρχεται κατὰ τὸ ἔθος καὶ περιπτύσσεται, καὶ καταφιλεῖ με· κἀγὼ αὐτόν· ὡς μηδενὸς γενομένου· καὶ ἐν τῷ λέγειν ταῦτα ὅτε συνήντησέ μοι περιεπτύσσετό μοι πολλά· ἐμοῦ δεικνύοντος αὐτῷ μηδεμίαν ὑποψίαν, μηδ' ὅλως λείψανον λύπης· καίπερ πάντα ἀκούων· ὅμως περιέπιπτέ μοι καὶ κατέχων τοὺς πόδας μου λέγει μοι· συγχώρησόν μοι Ἀββᾶ μου διὰ τὸν Κύριον· ὅτι πολλὰ καὶ δεινὰ ἐλάλησα κατά σου· ἐγὼ δὲ καταφιλήσας αὐτὸν λέγω αὐτῷ μετὰ χαριεντισμοῦ· μέμνηται ἡ Θεοφιλία σου Πατὲρ ὅτι εἶπές μοι· πολλὰ ἀγαπῶ σε· καὶ εἶπόν σοι οὔπω δι-

ρόν τινα ἀγαπῶντά με ὡς ἀγαπῶ αὐτόν· ἰδοὺ νῦν λέγεις ὅτι ἀγαπῶ σε, καὶ πείθομαι, ἐὰν δὲ συμβῇ τι μὴ ἀρέσκον σοι, οὐ μένεις ὁ αὐτός· ἐγὼ δὲ εἴ τι πάθω παρὰ σοῦ οὐ δύναταί με ἀποστῆσαι τῆς ἀγάπης σου· πληροφορηθείη ἡ καρδία σου· ὅτι οὐδὲν ἔλαθέ με ὧν λελάληκας· ἀλλὰ καὶ ποῦ καὶ τισὶ πάντα ἤκουσα· καὶ οὐδέποτε εἶπον ὅτι οὐκ ἔστιν οὕτως· οὐ δ' ἔπεισέ μοι τις εἰπεῖν κατὰ σοῦ· ἀλλ' ἔλεγον· ὅτι ἅπερ λέγει ἀληθῆ λέγει, καὶ ἀπὸ τῆς ἀγάπης· ἰδιοποιούμενός μοι· καὶ οὐ διέλιπον μεμνημένος σου ἐν ταῖς εὐχαῖς μου· καὶ ἵνα δείξω σοι τεκμήριον ἀγάπης· ποτὲ ἐπόνησα τὸν ὀφθαλμὸν σφοδρῶς, καὶ μνησθεὶς σου ἐποίησα τὸν σταυρὸν, καὶ εἶπον· Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ· διὰ τῆς εὐχῆς αὐτοῦ ἴασαί με· εὐθέως ἰάθην· καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸν ἀδελφόν.

osculans me. Ego que vicissim paria feci, tamquam nihil omninò modò dictorum præcessisset. recordabatur ille tamen, & officiosa verba cumulans, quasi tacitè retexere aut compensare olim blaterata nitebatur, inserens etiam occursu alio novos amplexus: me nihilominus in dissimulando cuncta transacta perseverante; nec quidquam agente aut dicente quod ullum suspicionis vestigium aut doloris reliquias signaret. Sciebat tamen ille innotuisse mihi quæcumque iræ obsequens dixerat. quare tandem procidit coram me, pedesque amplexus meos ait: ignosce mihi Abba per Dominum. multa & gravia dixi contra te. Ego ipsum osculatus ajo illi: Recordatur Caritas tua, Pater, dixisse te olim mihi: multùm amo te: meque tibi respondisse: nondum inveni qui me tantum amaret quantum ego ipsum. Ecce nunc dicis: amo te, & credo. quod si quidpiam acciderit tibi displicens, non perseverabis. Ego autem quidquid à te patiar, non potero divelli ab amore tui. Plena cordi tuo facta fides est, nihil me latuisse eorum quæ contra me dixisti. quin & distinctè cognovi, quæ, ubi, quibus, effutiveris quæcumque in me blaterasti. numquam tamen quidquam opposui. aut falsa esse quæ diceres affirmavi. Neque ullus mihi persuadere quantævis gravitatis autor potuit, ut vel verbum adversùm te hiscerem. E contrario dixi omnibus de te; quæ dicit vera sunt. idque feci ex verâ tui caritate ut tibi gratificarer, teque ut amicum meum mihi-

que carissimum colere ut ceperam pergerem. Neque umquam cessavi recordari tui in meis orationibus. Et ut indicem experimentum arcanum istius erga te perseverantis in me caritatis. Cum aliquando vehementi dolore vexaret oculi, memor tui formavi crucis signum super partem laborantem, & dixi; Domine Jesu Christe, per preces ipsius sana me. & statim sanatus sum. Et hæc quidem illi fratri tunc dixi.

IX.

Memorabat idem Beatus quemdam sibi retulisse: Habuisse se Abbatem suprà modum mitem & mansuetissimum. Addebatque: propter eximiam ejus virtutem & signa quæ faciebat, habitum à cunctis per totam illam Regionem ut Angelum Dei. Aliquando igitur instinctus quispiam à malo Dæmone adiens eum fœdissimis maledictis & conviciis proscidit, multis adstantibus, Sene ipso stante & fixos in ore maledici oculos tenente: dicenteque: gratia Dei beet os tuum Frater· illo autem tantò magis furere pergente, ac dicente: Profectò nequam & vorax senicule, hoc dicis ut videaris mitis. Respondit Senex: ita est ut ais Frater. Post hæc interrogavit quispiam ipsum: non es turbatus hæc audiens Bone Senex? & respondit, non. sed

Θ.

Ἐμέμνητο δὲ ὁ μακάριος τινὸς ἀπαγγείλαντος αὐτῷ· ὅτι εἶχεν Ἀββᾶν πάνυ πραότατον. καὶ ἔλεγεν ὅτι διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀρετὴν καὶ τὰ σημεῖα ἃ ποιεῖ, εἶχεν αὐτὸν ὅλη ἡ χώρα ὡς ἄγγελον Θεοῦ· ποτὲ οὖν ἐνεργηθείς τις ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἐλθὼν ἐξύβρισεν αὐτὸν ἐσχάτως, πάντων ἱσταμένων, καὶ τοῦ γέροντος στήκοντος· καὶ προσέχοντος εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ· καὶ λέγοντος χάρις Θεοῦ εἰς τὸ στόμα σου ἀδελφέ· ἐκείνου δὲ μαινομένου καὶ λέγοντος· ναὶ φαῦλε φαγοπόλιε ταῦτα λέγεις ἵνα δόξῃς πρᾶος φαίνεσθαι· λέγει ὁ γέρων· ὄντως ὃ λέγεις ἀδελφέ μου ἀληθῆ λέγεις· μετὰ ταῦτά τις ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων· ἄρτι οὐκ ἐταράχθης καλόγερε; καὶ λέγει, οὐκ ἀλλ' οὕτως ᾐσθόμην τὴν ψυχήν μου, ὡς ὑπὸ Θεοῦ σκεπομένην· καὶ ἔλεγεν ὁ μακάριος· ἀληθῶς ὀφείλει τις εὐχαριστεῖν τοῖς τοιούτοις.

ſed ſentiebam cum guſtu intimo animam meam quaſi Deo ipſam fovente protectam. Et dixit Beatus : verè debet quis gratias agere pro talibus.

I.

Ελεγε πάλιν ὁ μακάριος· ὅτι ὄντος μου ἐν μοναστηρίῳ ἐν τύρῳ πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν με, παρέβαλεν ἡμῖν τις γέρων ἐνάρετος· καὶ ἀναγινωσκόντων ἡμῶν εἰς τὰ ἀποφθέγματα τῶν ἁγίων γερόντων· ἠγάπα δὲ ὁ μακάριος πάντοτε διέρχεσθαι αὐτά· καὶ σχεδὸν ἔπνεεν· ὅθεν καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκαρπώσατο πᾶσαν ἀρετήν· ὅτε ἤλθομεν εἰς τὸν γέροντα ἐκεῖνον πρὸς ὃν ἀπῆλθον οἱ λῃσταὶ, καὶ εἶπον αὐτῷ· ὅτι πάντα τὰ ἐν τῇ κέλλῃ σου λαβεῖν θέλομεν· καὶ αὐτοῦ εἰπόντος· ὅσα ἂν δοκῇ ὑμῖν τέκνα λάβετε· ἔλαβον δὲ πάντα καὶ ἀπῆλθον· καὶ κατέλιπον ἓν σκαλίδιον· ὁ οὖν γέρων λαβὼν αὐτὸ ὑπεδίωξεν ὀπίσω αὐτῶν βοῶν καὶ λέγων· τέκνα· λάβετε ὃ ἐπελάθεσθε· οἱ δὲ θαυμάσαντες ἐπὶ ἀνεξικακίᾳ τοῦ γέροντος, ἀποκαθέστησαν πάντα ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ· καὶ μετανοήσαντες εἶπον πρὸς ἀλλήλους· ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος τοῦ Θεοῦ ἐστιν· ὡς ἀνέγνωμεν τοῦτο, λέγει ὁ γέρων· οἶδας Αββᾶ μου· τοῦτο τὸ ἀπόφθεγμα πάνυ με ὠφέλησε λέγω αὐτῷ πῶς Πατὲρ; καὶ λέγει μοι· ποτὲ

X.

Dixit rurſus Beatus, cum eſſem in Monaſterio quod eſt apud Tyrum, antequam exirem ſupervenit nobis Senex multæ virtutis forte legentibus Sententias Patrum, quâ ille Beatus lectione plurimùm delectabatur, identidem illas percurrens; adeoque ferè nihil niſi Doctrinam ex iis hauſtam ſpirans : unde uberrimum fructum tulerat, plenæ notitiæ perfectique exercitij virtutum omnium. quando autem in illo Codice pervenimus legendo ad locum ubi memoratur Senex ille ad quem Latrones venerunt & dixerunt ipſi : omnia quæ in cellâ tuâ ſunt volumus auferre. quo promptè reſpondente : agite, per me licet, quod vultis, Filij : illi ſtrenuè corraſis univerſis abierunt. Latuit autem ipſos unum inſtrumentum ruſticum ſarculus, quo Senex in manus, poſtquam advertit, ſumpto, cucurrit poſt Latrones clamans & dicens : etiam hoc quod vos latuit, tol-

lite. Illi autem admirati patientiam Senis, redeuntes reposuerunt in cellulâ quæcumque abstulerant. & tacti pœnitentiâ invicem dicebant: verè hic Homo Dei est. Hoc cum legissemus, ait Senex ille: scito mi Abba, hoc mihi Boni Patris dictum & factum insigniter profuisse. quomodo, inquam, Pater? Et ille subjecit: cum essem aliquando in locis ad Iordanem recens à lectione hujus exempli, & plenus admiratione virtutis Senis. Dixi Deum orans: dignare me Domine imitatione talium Patrum, quorum mihi concessisti institutum profiteri ac vestem induere. Post duos dies quam in eo desiderio fueram: venerunt ad me Latrones. quos pulsantes Januam, cum qui essent cognovissem: Dixi mihi ipsi: Deo gratias: en tempus monstrandi fructum desiderij. aperto igitur ostio excepi eos hilari vultu, & accensâ candelâ cepi monstrare ipsis res omnes meas. dicens ne dubitetis: confido in Domino, me nihil vobis absconsurum. dicunt illi mihi: habes ne aurum. ita, inquam, habeo nummos tres. & aperui coram eis capsulam in quâ erant nummi. iis illi acceptis in pace abierunt. Ea cum Senex dixisset, subjeci ego arridens: redierunt ne pœnitentes Latrones ut

ὄντος μου ἐν τοῖς τόποις κατὰ τὸν Ἰορδάνην· ἀνέγνων τοῦτο, καὶ ἐθαύμαζον τὸν γέροντα· καὶ ἔλεγον· Κύριε ἀξίωσόν με κατ' ἴχνος τούτων ἀκολουθεῖν· ὁ καταξιώσας με εἰς σχῆμα αὐτῶν ἐλθεῖν· ὡς οὖν εἶχον τὸν πόθον τοῦτον, μετὰ δύο ἡμέρας λῃσταὶ παρεγένοντο. καὶ ἐπεὶ ἔκρουσαν τὴν θύραν, καὶ ἔγνων ὅτι λῃσταί εἰσιν, εἶπον ἐμαυτῷ, χάρις τῷ Θεῷ, ἰδοὺ καιρὸς ἐνδείξασθαι τὸν καρπὸν τοῦ πόθου· ἀνοίξας ἐδεξάμην αὐτοὺς μετὰ ἱλαρότητος· καὶ ἅψας λύχνον ἠρξάμην δεικνύειν αὐτοῖς τὰ πράγματα· λέγων αὐτοῖς· μὴ θορυβεῖσθε· πιστεύω ἐν κυρίῳ, ὅτι οὐ μὴ κρύψω ἀφ' ὑμῶν τι· καὶ λέγουσί μοι· ἔχεις χρυσίον; λέγω αὐτοῖς, ναί· ἔχω τρία νομίσματα· καὶ ἤνοιξα σκεῦος ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ λαβόντες αὐτὰ ἀπῆλθον μετ' εἰρήνης· ἐγὼ δὲ χαριεντισάμενος, εἶπον πρὸς αὐτόν· ὑπέστρεψαν, ὡς καὶ οἱ ἐπὶ τῷ γέροντι; λέγει μοι εὐθέως· οὐ μὴ ποιήσῃ ὁ Θεός· οὐ γὰρ τοῦτο ἤθελον ἵνα ὑποστρέψωσι· καὶ ἔλεγον· ἰδοὺ ὁ πόθος τοῦ γέροντος ἡ ἑτοιμασία αὐτοῦ τί αὐτῷ παρέσχεν· ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἐλυπήθη ἀλλὰ καὶ ἐχάρη; ὡς τοιούτου ἀγαθοῦ καταξιωθείς.

in priori Senis quem imitabaris casu ? celeriter reposuit : ne siverit hoc Deus : nec enim volui redire ipsos. Et addidit Zosimas : En desiderium Senis hujus & præparatio animi quantum illi profuit, efficiens non solum ne tristaretur in tam gravi casu, sed lætaretur etiam, ingenti se lucro auctum existimans per jacturam talem.

I A.

Διηγήσατό μοι μακάριος Σέργιος οὕτως· ὅτι ποτὲ ὁδευόντων ἡμῶν μετά τινος ἁγίου γέροντος ἐπλανήθημεν τῆς ὁδοῦ· καὶ μηδὲ γινωσκόντων ἡμῶν ποῦ πορευόμεθα, ηὑρέθημεν εἰς τὰ σπόριμα· καὶ κατεπατήσαμεν ὀλίγα τῶν σπορίμων· αἰσθόμενος δὲ ὁ γεωργὸς, ἤρξατο ὑβρίζειν πολλὰ μετ' ὀργῆς· ὑμεῖς μοναχοὶ εἰ ἐφοβεῖτε τὸν Θεὸν, καὶ εἴχετε αὐτὸν πρὸ ὀφθαλμῶν, οὐκ ἂν ἐποιεῖτε τοῦτο· εὐθέως οὖν λέγει ἡμῖν ὁ ἅγιος· διὰ τὸν Κύριον μηδεὶς λαλήσῃ καὶ ἔλεγεν αὐτῷ μετὰ πραότητος, καλῶς λέγεις τέκνον· εἰ γὰρ εἴχομεν τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἂν ἐποιοῦμεν ταῦτα· πάλιν ἐκεῖνος ὕβριζε μετὰ θυμοῦ· καὶ πάλιν ὁ γέρων ἔλεγεν· ἐν ἀληθείᾳ λέγεις· εἰ εἴμεθα μοναχοὶ τοῦτο οὐκ ἐποιοῦμεν· ἀλλὰ διὰ τὸν κύριον συγχώρησον ἡμῖν ὅτι ἡμάρτομεν· ἐκπλαγεὶς δ' ἐκεῖνος καὶ ἐλθὼν ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ· λέγων· συγχώρησόν μοι Ἀββᾶ διὰ τὸν Κύριον καὶ λάβε μεθ' ὑμῶν· καὶ ἔλεγεν

X I.

Narravit mihi Beatus Sergius in hunc modum : aliquando iter agentibus nobis, contigit à viâ aberrare ita ut temerè vagantes ignari deveniremus in Agrum consitum, & sata quædam conculcaremus. quo animadverso cepit Agricola cuja res erat, vehementibus nos maledictis irâ fervens incessere. Vos, inquiens, Monachi si Deum timeretis, & eum haberetis ante oculos, non hæc utique faceretis. Audiens talia, statim ait nobis Sanctus : Per Dominum nemo loquatur. Ipse porrò respondit Rustico cum mansuetudine. verè dicis fili. Si enim Dei timor esset in nobis, haud ageremus quæ tibi jure displicent. Nihilò ille seciùs rursùs cum stomacho contumelias ingessit. iterumque mitis Senex : vera, inquit, loqueris : si Monachi essemus, talibus abstineremus.

Tamen oro per Domum ignosce nobis quod imprudentes peccavimus. Eâ tandem modestia delinitus Agricola, projecit se ad pedes ejus dicens: Parce mihi temerè locuto Abba, per Dominum, meque tuis volentem aggrega. Addebatque Beatus Sergius: revera hic homo nos secutus sacrum habitum sumsit. unde subjungebat hæc referens Zosimas: En mansuetudo & probitas Sancti viri quantum, Deo juvante potuerit, convertens, & in salutis viam inducens Animam ad Dei imaginem creatam, quam præfert Deus innumeris Mundis, cum cunctis divitiis ipsorum.

ὁ μακάριος Σέργιος· ὅτι ἐν ἀληθείᾳ μεθ' ἡμῶν ἠκολούθησε, καὶ ἐλθὼν ἔλαβε τὸ σχῆμα· καὶ ἔλεγεν ὁ μακάριος· ἰδοὺ ἡ πραότης καὶ τὸ ἀληθὲς τοῦ ἁγίου τί ἠδυνήθη μετὰ Θεὸν ποιῆσαι· καὶ σῶσαι ψυχὴν κατ' εἰκόνα Θεοῦ ποιηθεῖσαν, ἣν θέλει ὁ Θεὸς μᾶλλον ἢ μυρίους κόσμους μετὰ τῶν χρημάτων αὐτῶν.

XII.

Dixit præterea: Commisi aliquando libellos describendos cuidam Amanuensi in primis perito calligraphicæ artis. Et ille absolutâ descriptione, misit ad me qui nunciaret, perfectum jam opus esse: mitterem, si videretur, qui scripta tolleret. His frater quidam auditis, adiit injussu Calligraphum, nomine, ut falsò ajebat, mandatoque meo, numeratoque, quod convenerat, manus pretio, libellos abstulit. Ego ignarus ejus rei, misi fratrem nostrum, dato illi epistolio, cum mercede pactâ ut scripta acciperet ferretque ad me. intel-

ΙΒ.

Καὶ ἔλεγεν, ὅτι ποτὲ ὑπέταξα βιβλία τινα καλλιγράφῳ εὐφυεῖ· καὶ μετὰ τὸ τελέσαι τὰ γράμματα, πέμπει καὶ λέγει μοι· ἰδοὺ ἐτέλεσα· ὅτε δοκεῖ σοι πέμψον καὶ λάβε αὐτά· ἀδελφὸς δέ τις ἀκούσας ταῦτα, ἀπελθὼν ἐξ ὀνόματός μου πρὸς τὸν Καλλιγράφον, καὶ δοὺς τὸ συμφωνηθὲν ἔλαβεν αὐτά· ἐγὼ δὲ μὴ γνοὺς τοῦτο ἔπεμψα ἀδελφὸν ἡμέτερον μετὰ γραμμάτων σὺν τῷ κόπῳ· ὥστε λαβεῖν αὐτά· ὡς οὖν ἔγνω ὁ καλλιγράφος ὅτι ἐνεπαίχθη ἀπὸ τοῦ λαβόντος αὐτὰ, ταραχθεὶς εἶπεν· ὄντως ἀπέρχομαι καὶ ἀποδίσω αὐτὸν κατὰ δύο τόπους ὅτι ἐχλεύασέ με, καὶ ὅτι ἔλαβε τὰ μὴ ὄντα αὐτοῦ· ἐγὼ δὲ ἀκούσας

τοῦτο· πέμψας εἶπον αὐτῷ· οἶδας ἀδελφέ μου ὅτι διὰ τοῦτο κτώμεθα βιβλία, ἵνα μάθωμεν ἐξ αὐτῶν ἀγάπην, ταπείνωσιν, πραότητα, εἰρήνην· εἰ δὲ ἡ ἀρχὴ τῆς κτήσεως τῶν βιβλίων μάχη ἐστὶν, οὐ θέλω κτήσασθαι βιβλίον· καὶ μόνον μὴ μαχήσωμαι· δοῦλον γὰρ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι· ἰδοὺ οὖν καταφρονήσας τοῦ βιβλίου, ἐποίησα μὴ παντελῶς ὀχληθῆναι τὸν ἀδελφόν.

ligens ex hoc Calligraphus illusum sibi fuisse à priori Monacho, iratus dixit : Ibo profectò & infamabo ipsum ob duo nefatia quæ admisit, primùm irridens me : deinde quæ ad illum non pertinebant auferens. At ego audito quid pararet, misi qui à me ipsi diceret : scis, Frater mi, nos eo fine comparare ac tenere Libellos, ut ex iis discamus exercere caritatem, humilitatem, mansuetudinem, pacem. Si autem initium possessionis libellorum rixa est : jam eos nolo habere : quò sic vitem rixandi necessitatem. Servum quippe Domini rixari non convenit. Contemptâ igitur, & insuper habitâ libri jacturâ, effeci ne molestiæ quidquam facesseretur illi Fratri.

I Γ.

Καὶ ἔλεγεν ὁ αὐτός· ὅτι ἀκηκοὼς παρά τινος ἀγαπητοῦ μοι μοναχοῦ· ὅτι ἔσχε τινὰ διάκονον ἀγαπητὸν τῆς λαύρας τοῦ Ἀββᾶ Γερασίμου· καὶ οὐκ οἶδα πόθεν ἔσχεν εἰς ἐμὲ ὑπόνοιαν περὶ πράγματος φέροντος αὐτῷ λύπην· καὶ ἤρξατο συγνάζειν μοι· ἰδὼν αὐτὸν ἐγὼ συγνὸν, ἠρώτησα μαθεῖν τὴν αἰτίαν· ὁ δὲ λέγει μοι ὅτι τόδε τὸ πρᾶγμα ἐποίησας· ἐγὼ δὲ μὴ συνειδὼς ἐμαυτῷ τοιοῦτον πρᾶγμα ποιῆσαι, ἠρξάμην πληροφορεῖν αὐτόν· καὶ λέγει μοι συγχώρη-

XIII.

Referebat & hoc Idem Zosimas : Audivi è quodam mihi dilecto Monacho, cum diceret : Fuit mihi usus familiaris ! amicitiæ cum Diacono quopiam Lauræ Abbatis Gerasimi : cui oborta, nescio unde, suspicio contra me est, quasi quiddam egissem ipsi molestum : unde cepit contrahere in mei occursu frontem, vultum exhibens minaci tristitiâ turbidum. Id animadvertens ultrò interrogavi hominem,

cur me ita torvè intueretur? fassus statim causam est, ajens quidpiam à me contra se factum, cujus nulla mihi sane memoria vel conscientia restaret. itaque multis verbis incubui ad meam illi à tali quidem culpâ innocentiam persuadendam. sed surdo cecini. nam suâ se involvens tristitiâ. ignosce, reposuit, fidem non facis. Regressus hinc in meam cellulam dedi me ad introspiciendum penitùs cor meum, & nullo ibi vestigio talis à me consciti reperto facinoris, factus securior, cum istum Diaconum viderem tenentem Calicem quem ministrabat, juravi per illum haud esse mihi me conscium ejus quod objectabat facti. Ne tum quidem acquievit. motus ergo revertor ad me ipsum, memor præcepti jubentis. reconciliari fratri habenti aliquid adversum nos: aliam inivi rei ejus tentandæ rationem, partes offensi contra meipsum sumens. Sicque mecum reputans: Diaconus iste amat me; & motus caritate fiduciam sumpsit effundendi cor suum accusando quod à me perperàm actum queritur. si sapiam cavebo ne ulteriori per-

σόν μοι· οὐ πληροφοροῦμαι· ἀναχωρήσας οὖν ἐγὼ εἰς τὸ κελλίον μου, ἠρξάμην ἐρευνᾷν τὴν καρδίαν μου· εἰ τοιοῦτον πέπραχα πρᾶγμα· καὶ οὐχ εὕρισκον· βλέπω οὖν αὐτὸν κατέχοντα ποτήριον καὶ διδόντα· καὶ ὤμνυον αὐτῷ ἐν αὐτῷ ὅτι οὐ σύνοιδα ἐμαυτὸν τοιοῦτο ποιῆσαι· οὐκ ἐπείσθη· ἦλθον οὖν πάλιν εἰς ἐμαυτὸν, καὶ μνησθεὶς τῶν λόγων τούτων τῶν ἁγίων καὶ πιστεύσας αὐτοῖς· στρέφω μικρὸν τὸν λογισμόν μου· καὶ λέγω ἐμαυτῷ· ὁ διάκονος γνησίως ἀγαπᾷ με· καὶ ἐξ ἀγάπης κινούμενος ἐθάρρησέ μοι ὃ εἶχεν ἡ καρδία αὐτοῦ περὶ ἐμοῦ· ἵνα νήψω καὶ τοῦ λοιποῦ φυλάξω, καὶ μὴ ποιήσω αὐτό· τάλαινα ψυχὴ ἀθλία· ἐπειδὴ λέγεις· ὅτι οὐκ ἐποίησα τὸ πρᾶγμα τοῦτο· μυρία κακὰ πέπρακταί σοι, καὶ ἐπελάθου αὐτῶν· ποῦ εἰσιν ἃ ἐποίησας χθὲς ἢ πρὸ δέκα ἡμερῶν; μέμνησαι αὐτῶν; οὐκοῦν καὶ τοῦτο ἐποίησας, ὡς ἐκεῖνα, καὶ ἔλαθες ὡς καὶ τὰ πρῶτα· καὶ ἠρξάμην εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ, καὶ τῷ διακόνῳ· ὅτι δι' αὐτοῦ ἠξίωσέ με Θεὸς ἐπιγνῶναι τὸ σφάλμα μου καὶ μετανοῆσαι περὶ αὐτοῦ· ἀναστὰς οὖν ἐν τοιούτοις λογισμοῖς· ἦλθον μετανοῆσαι τῷ διακόνῳ, καὶ εὐχαριστῆσαι αὐτῷ· καὶ ἔκρουσα εἰς τὴν θύραν· καὶ ἀνοίξας βάλλει μοι μετάνοιαν πρῶτος λέγων· συγχώρησόν μοι ὅτι ὑπὸ δαιμό-

νων ἐκλελάθην ὑπονοήσας περί
σου εἰς τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο· ἐν ἀλη-
θείᾳ γὰρ ἐπληροφόρησέ μοι ὁ Θεὸς,
ὅτι οὐκ ἔχεις πρᾶγμα· καὶ οὐδὲ
ἀφῆκέ με πληροφορῆσαι αὐτὸν;
λέγων· οὐκ ἔστι χρεία· καὶ ἔλεγεν
ὁ μακάριος· ἰδοὺ ἡ γνησία τα-
πείνωσις πῶς διέθηκε τὴν καρδίαν
τοῦ ποθοῦντος αὐτήν· Σὺν τούτῳ
δὲ ἐμέμνητο καὶ τοῦ γέροντος τοῦ
κλεπτομένου ὑπὸ τοῦ γειτνιῶντος
αὐτόν· ὅτι εἰδὼς οὐκ ἤλεγξεν αὐ-
τόν ποτε· ἀλλὰ καὶ περισσότερον
εἰργάζετο, καὶ φησι· τάχα χρείαν
ἔχει ὁ ἀδελφός· ἐθαύμαζε τὰ
σπλάγχνα τῶν ἁγίων καὶ διηγήσα-
το λέγων· ὅτι ποτὲ γενόμενος ἐν
τῇ πεδιάδι διηγήσατό μοι τις τῶν
ἡγουμένων· ὅτι ἔμενεν ἔγγυς τοῦ
κοινοβίου ἡμῶν γέρων τις· ἦν δὲ ἀ-
γαθωτάτης ψυχῆς· ἐγειτνίαζε δὲ
ἀδελφός· καὶ ἀπόντος τοῦ γέροντος
ἐργκθεὶς ὁ ἀδελφὸς ἤνοιξε τὴν
κέλλαν αὐτοῦ, καὶ εἰσελθὼν ἔλαβε
τὰ σκεύη αὐτοῦ καὶ τὰ βιβλία· ὡς
οὖν ἦλθεν ὁ γέρων ἀνοίξας τὸ
κελλίον καὶ μὴ εὑρὼν τὰ σκεύη
αὐτοῦ, ἦλθε πρὸς τὸν ἀδελφὸν
ἀναγγεῖλαι αὐτῷ· εὗρεν ἀκμὴν
οὖν τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ·
οὔπω γὰρ ἦν ὁ ἀδελφὸς συστείλας
αὐτά· καὶ μὴ θέλων ὁ γέρων κα-
ταισχῦναι αὐτὸν μηδὲ ἐλέγξαι,
προσεποιήσατο ὅτι ἔνυξεν ἑαυτὸν
ἡ γαστήρ· καὶ ἀπελθὼν ἔμεινεν εἰς

ſeverantiâ negandi Offenſi pertinaciam irritem. Vitabo id quantum in me erit. Et, ſi poſſum, in ejus ſententiam tranſibo. Quid enimvero tantum niteris teſtimonio conſcientiæ anima mea miſera, quod lapſus forte potius eſt memoriæ? innumera perpetraſti mala quorum es funditus oblita. fortaſſe iſtud quoque feceris, ſed te ejus recordatio fugerit. Ac quieſcens huic ſenſui cepi & Deo & Miniſtro gratias agere. quoniam nutu illius, hujus operâ, velut ſupplementum adhibebatur oblitæ conſcientiæ ad culpam ignotam ſalutari eluendam pœnitentia. Plenus eo ſenſu acceſſi ad cellam famuli, at pulſato oſtio, cum ille aperuiſſet: prior proſtravit ſe coram me pœnitentiam poſtulãs, & dicens: ignoſce mihi, quoniam à Dæmonibus illuſus ſum malè ſuſpicans de te. plane ſiquidem, illuminatus jam à Deo, perſpectam habeo innocentiam circa hoc tuam. Sic ille me volentẽ excuſare, prout paratus venerã renuit audire, ajens: opus non eſſe. Super his pronuncians Beatus Zoſimas dixit: En quouſque perpulit vera Humilitas cor deſiderantis

ipsam. Cum hoc mentionem conjunxit Senis compilati à Vicino: ipso sciente; & non modò non querente aut accusante, sed & impensè favente ac benefaciente suo sibi notissimo expilatori: eo quod ipsum excusans apud se persuasisset sibi, citrà culpam id ab eo factum, ultimâ scilicet ad id adigente necessariorum ad vitam egestate. in quo admirans Zosimas exempla quæ Sancti dedissent visceralis in quoscumque misericordiæ, narrans referebat in hunc modum. Cum essem in Campestribus narravit mihi quidam è Præpositis: Habitasse proprè Cœnobium ipsius Senem quemdam benignissimæ animæ: cui vicinus degebat alius frater. Hic instinctus à malo Spiritu, captato tempore cum aberat à Cellâ Senex, ipsam ingressus cuncta ejus vasa & libros exportavit. Reversus bonus Senex, & admirans eam exinanitam, cucurrit ad vicinum, rem illi pro amicitiâ communicaturus. At ecce ingrediens videt in medio res suas. nondum enim illas fur potuerat in apothecas recondere; atque adeò in hoc ipso labotabat. Veritus clemens Senex

τὰ ἀναγκαῖα ἱκανὴν ὥραν, ἕως οὗ συστείλῃ ὁ ἀδελφὸς ἐκ τοῦ μέσου τὰ σκεύη· καὶ ἐλθὼν ὁ γέρων ἤρξατο λαλεῖν αὐτῷ περὶ ἄλλου πράγματος· περὶ δὲ τῶν σκευῶν οὐκ ἤλεγξεν· μετὰ ἡμέρας δὲ ἐγνωρίσθησαν τὰ σκεύη τοῦ γέροντος, καὶ λαβόντες τινὲς αὐτὸν ἔβαλον εἰς τὴν φυλακὴν, τοῦ γέροντος μὴ μαθόντος· ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ὅτι ἐς φυλακὴν ἐστιν, οὐκ ἤδει τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἦν εἰς τὴν φυλακὴν· ἀλλ' ἐλθών φησιν ὁ ἡγούμενος, πρός με (ἐπυκνάζετο γὰρ πρὸς ἡμᾶς) λέγει μοι· ποίησον ἀγάπην· δός μοι ὀλίγα ὠὰ καὶ ὀλίγα καθαρά· καὶ λέγω αὐτῷ· πάντως ἔχεις τινα σήμερον; λέγει μοι, ναί· ἦν δὲ λαβὼν αὐτὰ ὁ γέρων ἵνα ἐλθὼν εἰς τὴν φυλακὴν ποιήσῃ παράκλησιν τῷ ἀδελφῷ· ὡς οὖν εἰσῆλθεν εἰς τὴν φυλακὴν, πίπτει ὁ ἀδελφὸς εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· διὰ σὲ εἰμὶ ὧδε Ἀββᾶ· ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ κλέψας τὰ σκεύη σου· ἀλλ' ἰδοὺ τὸ βιβλίον σου παρὰ τῷδε ἐστι, καὶ τὸ ἱμάτιόν σου παρὰ τῷδε· λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· πληροφορηθείη ἡ καρδία σου τέκνον, οὐ διὰ τοῦτο εἰσῆλθον, οὐδ' ὅλως ἔμαθον ὅτι δι' ἐμὲ ὧδε· ἀλλ' ἀκούσας ὅτι ὧδε εἶ, καὶ λυπηθεὶς, εἰσῆλθον ποιῆσαί σοι παράκλησιν· καὶ ἰδοὺ ὧδε τὰ ὠὰ καὶ τὰ καθαρά· νῦν

οὖν

οὖν πάντα ποιήσω ἑώς οὗ ἐκβάλλω σε ἐκ τῆς φυλακῆς· καὶ ἀπελθὼν παρεκάλεσέ τινας τῶν μεγάλων· ἦν γὰρ γνωστὸς αὐτοῖς διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ· οἱ δὲ πέμψαντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἀπὸ τῆς φυλακῆς.

eum pudore afficere, finxit egregiè dissimulans pungi desiderio levandi ventris, & locum ei rei sepositum ingressus, tamdiù illic hæsit quoad sensit furtum omne jam à Fratre fuisse in latebras conditum. Tunc reversus Senex de alio negotio solitâ familiaritate cum Vicino egit. Non multi inde dies effluxerant cum ab aliis aliisque clare agnita in vicini Cellâ Senis vasa moverunt quosdam indignatione justissimâ ad scelus indicandum Judici; qui furem manifestum comprehendi ac claudi carcere curavit, Sene prorsus inscio. Famæ autem indicio vulgaris audiens attineri custodiâ fratrem, ob causam ignotam sibi, venit ad narrantem hæc ipsa Cœnobij Præfectum, quicum provicinià usum multum habebat crebræ ventitationis, & dixit: fac caritatē Pater. commoda mihi ova pauca, & Cathara. Respondi ego, (dicebat Cœnobiarcha narrare pergens) Habes nempe quemdam hodie apud Te? sic est, ait, & quæ poscebat auferens abiit ad carcerem rectâ consolaturus fratrem eo detentum. Ingresso illùc eo, procidit fur ad ejus pedes, ajens ipsi, propter te hîc sum Abba, ob furtum à me factum rerum tuarum. Verùm ut eas possis recuperare, en liber tuus apud illum est, vestis apud alium, quos nominabat. Hæc loquentem interpellavit Senex, dicens: persuasissimum habeto fili, me haud eâ causa hùc ingressum: nec prorsus scivisse, te ob res meas compilatas hîc tenêri. veni autem ut consolarer te in afflictione tua. quare hoc tibi à me habe munusculum, ova & cathara. de cætero omnem movebo lapidem quò te hinc extraham. His dictis adiit Primates illius Regionis, apud quos multâ valebat gratiâ, merito ipsius cunctis notissimæ virtutis. itaque ab his facilè obtinuit, ut missis properè ministris fratrem vinculis solutum è custodiâ emitterent.

XIV.

Alij de hoc eodem Sene aliud narrabant. Nempe ipsum profectum aliquando ad mercatum ut pallium emeret, pro modo pacti pretij unum aureum vendenti expendisse: quia verò ad explendum quod supererat ratiunculæ opus erat aliquo numero pecuniæ minutæ, assedisse illum ad mercatoris abacum, supposito sibi pallio jam empto, & sic crumena resolutâ obolos & quadrantes eduxisse. Dum in eo est, forte conversus videt á tergo se admoventem hominem qui videbatur adjecisse oculos cupiditatis ad pallium, mox ut apparebat conaturus ipsum subtrahere. subiit animum Senis misericordis benignissima cogitatio, forte, secum dicentis, hic miser plus eget pallio quàm ego. sine ipsum sibi consulere. ab hoc apud se statuto, extendit se mensam versus quasi ad explicandam monetæ seriem, sublevavitque suos prius sedentis artus quò facilius detrahi pallium posset: quâ strenuè comoditate fur usus, ablato abiit pallio: Sene de industriâ in dissimulando perseverante; quoad nummis persolutis tam sine pecuniâ quàm sine pallio domum rediit. Ad hoc B. Zosimas addidit: quanti & vasa & pallium quæ neglexit, erant? at quan-

ΙΔ.

Διηγοῦντο δὲ πάλιν περὶ τοῦ γέροντος τούτου· ὅτι ἀπελθόντος ποτὲ εἰς ἀγορὰν ἀγοράσαι ἱμάτιον, ἠγόρασε· καὶ δοὺς τὸ ἓν χρυσίον, ἔλιπεν αὐτῷ ἀναπληρῶσαι νουμία. καὶ λαβὼν τὸ ἱμάτιον, ἔθηκεν ὑποκάτω αὐτοῦ· καὶ ἕως ἐμέτρει κέρμα εἰς τὸ πλακίον· ἰδοὺ τις ἔρχεται θέλων ἐπᾶραι τὸ ἱμάτιον· καὶ ὡς ᾔσθετο ὁ γέρων σπλάγχνα ἔχων οἰκτιρμῶν, καὶ μικρὸν ἐκούφιζεν αὐτόν· ὡς δῆθεν ἐπεκτείνων πρὸς τὸ διάστημα τοῦ κέρματος, ἕως οὗ ἀπῆρε τὸ ἱμάτιον καὶ ἀπῆλθε· καὶ οὐκ ἤλεγξεν αὐτὸν ὁ γέρων· καὶ ἔλεγεν ὁ μακάριος· πόσου ἦν ἄξιον τὸ ἱμάτιον ἢ τὰ σκεύη ἃ ἀπώλεσεν; ἀλλ' ὅμως ἡ προαίρεσις ἦν· ἀμέλει ὅτε ἀπήρθησαν καὶ ἔμεινεν ὁ αὐτὸς, μήτε λυπούμενος, μήτε ταρασσόμενος· καὶ γὰρ ὡς ἀεὶ λέγω· οὐ τὸ ἔχειν βλάπτει, ἀλλὰ τὸ προσπαθῶς ἔχειν· οὗτος εἶχεν ὅλον τὸν κόσμον, οὕτως ἦν ὡς μὴ ἔχων· διὰ ὧν γὰρ ἐποίησεν ἔδειξεν αὐτὸν ἐλεύθερον ἀπὸ πάντων.

to pluris tam præclarus erat animus? ostendens ipsum illa, possedisse, ut non possidentem: quippe cum, iis ablatis, idem qui priùs permanebat, nec contristatus, nec turbatus. Etenim, quod semper dico, non obest spirituali profectui res habere, sed cum inordinato affectu habere. Hic de quo diximus, vel si mundum possidêret universum, perinde futurus erat, quantum ex his ejus factis apparuit, ac si nihil prorsùs possideret: perfectè liber ab omni adhæsione ad quidlibet.

Ἀγωνισώμεθα οὖν ἀδελφοὶ, καὶ ἡμεῖς τοῦ μιμεῖσθαι καὶ ζηλοῦν τοὺς λόγους τῶν ἁγίων πατέρων, ἵνα καρποφορήσαντες, τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

Contendamus ergo & nos, Fratres, æmulari & effectu ac imitatione exprimere dicta exemplaque Sanctorum Patrum, ut fructu hîc, qualis expectatur è nobis: prolato, æterna in sæculo futuro consequamur bona. In Christo Jesu Domino nostro, cui gloria & Imperium cum Patre & Sancto Spiritu, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

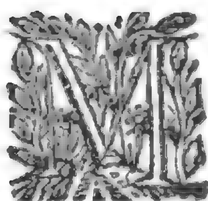

OPUSCULUM XII.

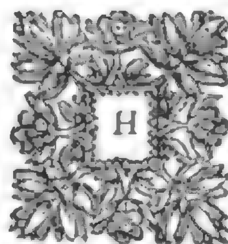
ISAAC SYRI.

De Cogitationibus.

OTIO cogitationum è quatuor causis oritur Homini. Primum quidem è naturali voluntate carnis. Deinde ex imaginatione per sensus ingestâ rerum Mundi quas audit & spectat. Tertiò ex anticipatis opinionibus, & ex vocatione animæ, quas habet præ mente quartò ex insultibus Dæmonum impugnantium nos, & validè impellentium in vitia; utentiumque ad hoc cunctis cogitationum speciebus è quadruplici, quod exposuimus, genere prognatis. Propterhoc fieri non potest, ut homo na-

ΙΣΑΑΚ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ

περὶ Λογισμῶν.

Κίνησις τῶν λογισμῶν ὑπὸ τεσσάρων αἰτιῶν γίνεται τῷ ἀνθρώπῳ· πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ φυσικοῦ θελήματος τῆς σαρκός· δεύτερον, ἐκ τῆς φαντασίας τῶν αἰσθήσεων τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων ἅπερ ἀκούει καὶ βλέπει· τρίτον, ἐκ τῶν προλήψεων καὶ τῆς κλήσεως τῆς ψυχῆς ὧν ἔχει κατὰ νοῦν· τέταρτον· ἐκ τῶν προσβολῶν τῶν δαιμόνων πολεμούντων ἡμᾶς εἰς πάντα τὰ πάθη διὰ τῶν τεσσάρων αἰτιῶν ὧν προείπομεν· ὅτι τοῦτο ἕως τοῦ θανάτου οὐ δύναται ἄνθρωπος μὴ ἔχειν λογισμοὺς καὶ πόλεμον· ὅσον ἐστὶν ἐν τῇ ζωῇ τῆς σαρκὸς ταύτης· εἰ γὰρ περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ κόσ-

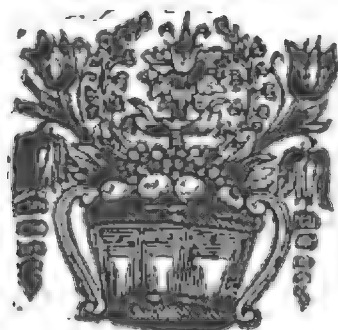
μου καὶ καὶ θανάτου ἐνδέχεται ἀπαλλαγῆναι μίαν τῶν τεσσάρων αἰτιῶν τούτων, κρῖνον σύ· εἰ δὲ ἄτοπόν ἐστιν ἐννοῆσαί τι τῶν τοιούτων· ἐπειδὴ ἐπιδεής ἐστι τούτων ἡ φύσις ἡμῶν· λοιπὸν τὰ πάθη κινοῦνται ἐν παντὶ σωματοφοροῦντι, θέλοντι, καὶ ἡβωμένῳ· καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκαῖον παραφυλάττεσθαι πάντα ἄνθρωπον οὐχ ἓν λέγω πάθος, οὐδὲ δύο· ἀλλὰ πλείονα, ὡς σωματοφοροῦντα· οἱ γὰρ νικήσαντες τὰ πάθη διὰ τῆς ἀρετῆς, εἰ καὶ ἐνοχλοῦνται ὑπὸ τῶν λογισμῶν καὶ προσβολῶν τῶν τεσσάρων αἰτιῶν· ἀλλ' οὐχ ἡττῶνται· ἀλλ' ἔχουσι δυνάμεις, καὶ ἁρπάζεται ὁ νοῦς αὐτῶν εἰς δυνάμεις ἀγαθὰς καὶ θείας τοῦ ἐπισκεπτομένου τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν πάσῃ ὥρᾳ, εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ καὶ καρδία ἐν ταῖς ἀποκαλύψεσι, καὶ ὁ συνάγων τὴν θεωρίαν αὐτοῦ ἔσωθεν ἐν ἑαυτῷ θεωρεῖ τὴν αὐγὴν τοῦ πνεύματος ἥτις ἐβδελύξατο πάντα μετεωρισμὸν, θεωρεῖ τὸν δεσπότην αὐτοῦ ἔσωθεν τῆς αὐτοῦ καρδίας· ὁ θέλων ἰδεῖν τὸν Κύριον μηχανᾶται καθαρίσαι αὐτοῦ τὴν καρδίαν ἐν ἀδιαλείπτῳ μνήμῃ Θεοῦ· καὶ οὕτως ἐν τῇ λαμπρότητι τῆς διανοίας αὐτοῦ ἐν πάσῃ ὥρᾳ ὄψεται τὸν Κύριον· ὅπερ συμβαίνει τῷ ἰχθύϊ ἐξεληλυθότι τοῦ ὕδατος· τοῦτο καὶ τῷ νοῒ συμβαίνει ἐξεληλυθότι τῆς μνήμης Θεοῦ καὶ μετεωριζομένῳ ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ κόσμου· φοβερός ἐστι τοῖς δαι-

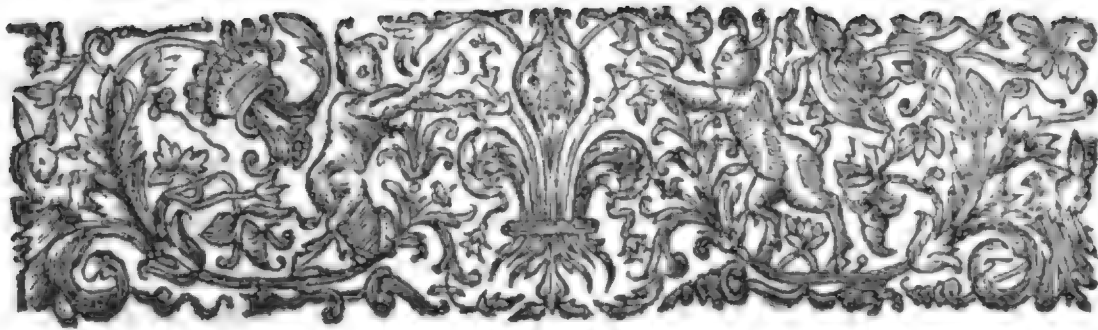
tus, quoad moriatur; pacem habeat à bello ipsi per cogitationes illato, perpetuoque inferendo donec in hâc carne vivet. An enim ante hinc migrationem & mortem fieri possit ut quisquam perfectè liberetur à quatuor enumeratis cogitationum scaturiginibus, Tu judica. Si autem nemo prudens inducere in animum id queat. utique cum videat; egêre omninò naturam nostram ut duret, his quasi quatuor elementis, esseque prorsus necesse ut perturbationes ex iis oriundas patiatur quicumque corpus humanum gestat, arbitrij compos, & puber: propter hoc est necessarium invigilare acriter sui custodiæ unumquemque hominem, ut se præservet, non dico ab uno aut à duobus, sed à pluribus vitiis quibus eo ipso est obnoxius, quod corpus habet. qui enim vitia per virtutes ipsis oppositas vicerunt, etsi molestiam patiuntur, à cogitationibus quas quatuor indicati fontes producunt, & ab eas secutis impulsibus in malum: non tamen superantur, sed invicti prævalent, subnixi copiis invictis gratiæ Divinæ: quarum ope

abripitur eorum mens in salubres sensus Dei animæ ipsorum intimè præsentis omni hora; & manifestationibus rerum sublimium eam interdum oblectantis: quando, qui mentem suam intrà seipsum, ex evagationibus in externa, colligit, contemplatur splendorem Spiritûs Sancti: contemplatur & Dominum suum residentem intrà cor suum. Quibus visis stimulatur ad abominandum omnem levitatem distractæ in vana mentis. Qui vult videre Dominum studiosè satagit purgare cor indesinenti Dei memoriâ: & sic in splendore illuminatæ suæ mentis, omni hora videbit Dominum. Quod Pisci contingit exeunti ex aquâ, idem Menti accidit egredienti è Dei memoria, & divaganti temerè in recordationes mundanarum rerum. Terribilis est Dæmonibus & amabilis Deo, qui cum ardenti zelo eradicat ex seipso natas ex Hostis satu spinas. Hæc est Jerusalem, hoc Dei regnum intra nos absconditum, juxtà verbum Domini. Idem hic status & regio velut quædam animæ, nubes est gloriæ Dei, in quam soli mundi corde ingredientur, ad videndam faciem Domini sui.

μοσι καὶ ποθεινὸς τῷ Θεῷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ὁ μετὰ θερμοῦ ζήλου ἐκριζῶν ἀφ' ἑαυτοῦ τὰς ἐκ τοῦ ἐχθροῦ φυομένας ἀκάνθας· αὕτη ἐστὶν ἡ Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ βασιλεία ἐντὸς ἡμῶν κεκρυμμένη, κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον· αὕτη ἡ χώρα νεφέλη ἐστὶ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ εἰς ἣν μόνοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ εἰσελεύσονται τοῦ θεάσασθαι τὸ πρόσωπον τοῦ δεσπότου αὐτῶν.

Τέλος.

OPUSCULUM XIII.

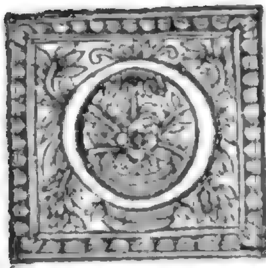
Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν

ΘΕΟΔΩΡΟΥ

τοῦ Στουδίτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ Δ.

Α.

Οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἡ ἀσκητικὴ ζωή, ἀλλ' ἡ ἐγκράτεια παθῶν, ἐπιστασία τε λογισμῶν, καὶ συνεχὴς πάλη πρὸς τοὺς ἀοράτους ἐχθρούς· καθαράν τε τὴν ψυχὴν τηρεῖν ἀπὸ ῥυπαρῶν λογισμῶν οἳ κοινοῦσιν ἡμᾶς· ἐν γὰρ τῷ λογίζεσθαι, ὡς πῦρ ἡ ἐπιθυμία ἀνάπτεται· ἀλλὰ πόρρωθεν τῶν παθῶν ἱστάμενοι, ἐξ αὐτῆς προσβολῆς ἀποκρουώμεθα τὸν πειράζοντα.

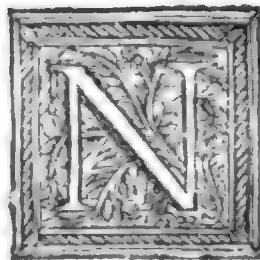
S. P. N.

THEODORI

Studitæ.

CAPITULA.

I.

NIHIL aliud eſt vita Aſcetica niſi cohibitio paſſionum, vigilia ſuper cogitationes, continua lucta contra Hoſtes inviſibiles; & puram animam ſervare à ſordidis cogitationibus quæ inquinant nos. Dum enim talia mente verſamus, concupiſcentia ſicut ignis inflammatur. Ac ſic nos elongantes à vitiis, in ipſo primo aſſultu repellamus Tentatorem.

II.

Multâ vigiliâ opus nobis est, multâ attentione & præparatione cordis ad frænandam mentem nostram, ne efferatur in ea quæ non conveniunt: ne imaginationes pravas fingat: aut obversari animo sinat: neve concipiat cupiditates ad peccandum incitantes; ex quibus nihil proficimus: quin è contrario vulneramur & conterimur, nullum utilem fructum maturantes. Una igitur requies, una voluptas est, purgare animam, & scopum sibi præfigere quò spectemus, extinctionem perfectam Passionum.

B.

Νήψεως πολλῆς χρεία ἡμῖν καὶ προσοχῆς· καὶ ἑτοιμασίας τῆς καρδίας εἰς τὸ χαλινῶσαι τὸν νοῦν ἡμῶν, μὴ ἐκφέρεσθαι εἰς ἃ μὴ δεῖ, μὴ κενεμβατεῖν εἰς ἔκτοπα, μὴ ἀναζωγραφεῖν τύπους πονηρούς, μηδὲ συλλαμβάνειν ἐπιθυμίας ἁμαρτητικάς, ἐξ ὧν οὐδὲν ὠφελούμεθα, τοὐναντίον δὲ μᾶλλον, ὀδυνώμεθα καὶ συντριβώμεθα, εἰς οὐδὲν χρήσιμον τελεσφοροῦντες· μία οὖν ἀνάπαυσις, καὶ μία ἡδονὴ τὸ καθαρεύειν τὴν ψυχήν, καὶ πρὸς ἀπάθειαν βλέπειν.

III.

Stemus igitur prout standum monstrat perpetuum conscientiæ testimonium. Ne flectamus genu ante Baal, Fratres: neque cedamus dum pulsamur cogitationibus. potiùs autem extinguamus tela ignea nequissimi, lacrymis, attentione, oratione, compunctione, aliisque vexationibus corporis. Adversarius enim noster: *Tamquam leo rugiens circuit quærens quem devoret*, quem venando præ-

1. Petr. v. 8.

Γ.

Στῶμεν οὖν πρὸς τὸ κατὰ συνείδησιν διηνεκὲς μαρτύριον· μὴ κάμψωμεν γόνυ τῇ Βάαλ, ἀδελφοί· μηδὲ ἐνδώσωμεν τυπτόμενοι ὑπὸ τῶν λογισμῶν· μᾶλλον μὲν οὖν κατασβεννύωμεν τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα, τοῖς δάκρυσι, τῇ προσοχῇ, τῇ δεήσει, τῇ κατανύξει, τοῖς ἄλλοις ὑπωπιασμοῖς τοῦ σώματος· ὁ γὰρ ἀντίδικος ἡμῶν ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν, τίνα καταπίοι, τίνα λάβοι θηράσιμον, εἴτε ἀπὸ μέρους, εἴτε ἐξ ὁλοκλήρου·

ὁλοκλήρως· οὐδὲ γὰρ ἐπ' ἂν ἀπὸ μέρους λάβοι, ἀρκεῖται· ἀλλὰ πρόεισιν ἀεὶ εἰς τὸ χεῖρον· ἕως ἂν ἀποτελέσῃ θάνατον ἁμαρτίας· οἷον πειρᾶται πρῶτον δέξασθαι ἡμᾶς τὴν προσβολήν· εἶτα φθέγξασθαί τι κατὰ καρδίας πονηρόν· εἶθ' οὕτως χράνας καὶ φαρμάξας τὴν ψυχήν, ἐξίστησιν αὐτὴν τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως· καὶ ποιεῖ αὐτὴν ἄνουν καὶ ἄλογον καὶ τυφλήν, ἐφιεμένην ἃ μὴ δεῖ· πάσῃ οὖν φυλακῇ τηρήσωμεν τὴν καρδίαν, μὴ διδόντες τόπον τῷ Διαβόλῳ· ἀλλ' εὐθὺς τὴν προσβολὴν ἀπαναινόμενοι· εἰ δὲ ἡττηθεῖμεν ἐντεῦθεν, κἂν μὴ χρανθῆναι. εἰ δὲ καὶ τοῦτο πάθοιμεν· ἀλλὰ μὴ ἐγχρονίσαι καὶ κατασυρῆναι εἰς τὸ τέλος τῆς ἁμαρτίας· συμβαίνει δὲ ἡμᾶς τοῦτο παθεῖν ἐκ τῶν προλήψεων, ἐκ τῶν τῆς πάλαι ἀναμνήσεων· ἀλλὰ φύγωμεν τὰς προλήψεις· φύγωμεν τὰς νεωτερικὰς ἀναμνήσεις· ἐν γὰρ τῷ ἐκεῖσε διὰ τῆς ἀναθεωρήσεως γίνεσθαι ἡμᾶς, τί ἄλλο ἐστὶν εἰπεῖν; ἢ ὅτι ἐστράφημεν τῇ καρδίᾳ εἰς Αἴγυπτον· ὅπερ φυλάκτιον ἡμῖν κατὰ τὸν ἔνδον ἄνθρωπον.

dam suam faciat, vel ex parte, vel totum. neque enim cum ex parte ceperit, satis id habet: sed pergit semper progrediens in pejus donec consummet peccatum mortis. Exempli causa, conatur primùm efficere ut excipiamus patienti conniventiâ quemdam ejus impulsum: deinde sinamus insusurrari ab eo cordi nostro pravum aliquod consilium. Hoc cum obtinuit, deinde miris modis agens ferensque, miscens, ac fascinans animam, tandem eam exturbat ab eo qui secundùm naturam est habitu, & reddit eam dementem, irrationalem, cæcam, cupientem ea quæ fas non est. *Omni* ergo *custodiâ servemus cor nostrum*, non *dantes locum Diabolo*, sed ad primum Hostis statim abnuentes accessum, procul eum repellamus. quod si usque ad assensum vincamur: at ne polluamur prodeundo ad opus. quod si & hoc acciderit, ne in tali moremur statu, trahi nos sinentes in ultimum peccati terminum impœnitentiam finalem. Contingit autem nos hoc pati ex præsumptis ex longo opinionibus, & ex recordationibus eorum quæ nobis olim acciderunt. Quare fugiamus delentes ex animo quantum possumus falsas istas persuasiones: fugiamus quoque recordationes malarum rerum quas quondam in juventute vidimus passi sumus aut egimus: Nam voluntariâ & morosa ta-

lium contemplatione teneri ac titillari nos, quid aliud eſt, quàm reverti corde in Ægyptum. quod cavendum eſt nobis ſi interiori noſtro conſulere homini volumus.

IV.

Certemus igitur Fratres, & omni virtute confortati, ſummâ contentione conemur Spiritus ejus qui in nobis eſt cogitationes purgare, juxtà quod
II. Cor. x. 5. ſcriptum eſt: *Et omnem altitudinem quæ elevatur contà ſcientiam Dei.* Et hoc perenniter. Hoc enim eſt bellum illud, in quo numquam debellatur, in perpetuum durans. & hoc idem Martyrium eſt non uno ictu conſummatum, ſed in dies multos continenter ſæviens longâ ſibi ſuccedentium ſerie tormentorum. Enimvero qui cogitationibus aſſiduè pulſatus pravis, numquam cedit, nec flectit genu Coram Baal: ſed ſtrenuè reſiſtens, vivido ſuperinſilit impetu in paſſiones Concupiſcibilis & Iraſcibilis quas conculcat omnes: hic videlicet quotidianum Martyrium ſuffert & poſt Paulum poteſt
I. Cor. xv. 31. dicere: *Quotidie morior.* Et in fine certaminum iſtorum audebit dicere: *Bonum certamen certavi, curſum conſummavi, fidem*
II. Tim. iv. 7. *ſervavi, in reliquo repoſita eſt mihi corona Iuſtitiæ.*

Δ.

Ἀγωνιστώμεθα οὖν ἀδελφοί, καὶ πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι, κατὰ τὸ κράτος τῆς ἰσχύος τοῦ ἐν ἡμῖν πνεύματος λογισμοὺς καθαιροῦντες κατὰ τὸ γεγραμμένον· καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ· καὶ τοῦτο ἀεννάως· τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ πόλεμος ὁ ἀκαταμάχητος· καὶ τοῦτο τὸ μαρτύριον τὸ πολυβάσανον, καὶ πολυήμερον· ὃς γὰρ οὐκ ἐνδίδωσι τοῖς λογισμοῖς ἀεὶ τυπτόμενος, οὐδὲ κάμπτων γόνυ τῇ Βάαλ· ἀλλ' ἀνταγωνιζόμενος καὶ ὑπεραλλόμενος τῶν παθῶν, ἐπιθυμίας τε θυμοῦ, οὗτος δηλονότι μαρτυρεῖ καθεκάστην· καὶ κατὰ τὸν Παῦλον δυνατός ἐστι λέγειν· τὸ· καθεκάστην ἡμέραν ἀποθνήσκω· καὶ ἐπὶ τῷ τέλει τῶν ἀγώνων παῤῥησιάζεσθαι εἰπεῖν· τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι· τὸν δρόμον τετέλεκα· τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος.

Finis cum Deo.

Τέλος σὺν Θεῷ.

OPUSCULUM XIV.

Τοῦ Ἀββᾶ

ΗΣΑΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

Περὶ ἀσκήσεως καὶ ἡσυχίας.

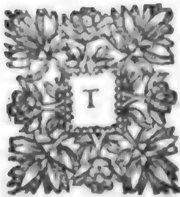
Abbatis

ISAIÆ

CAPITULA.

De religioſâ Exercitatione & quiete.

Α.

Ρεῖς ἀρεταί εἰσιν αἱ φρουροῦσαι τὸν νοῦν διὰ παντός· ἡ κατὰ φύσιν ὁρμή· ἡ ἀνδρία· καὶ τὸ ἄοκνον.

I.

RES virtutes ſunt menti providentes ſemper; Naturalis impetus, fortitudo, & impigra ſtrenuitas.

Β.

Τρεῖς εἰσιν ἀρεταὶ ἃς ἐὰν ἴδῃ ὁ νοῦς μετ' αὐτοῦ πιστεύει ὅτι ἔφθα-

II.

Tres virtutes ſunt quas ſi mens apud ſe viderit, confi-

dit perveniſſe ſe ad immortalitatem diſcretio, ſubtiliter ab invicem diſcernēs ſpecies diverſas vitiorum Proviſio cūcta præcognoſcere maturè occupans: & firmitas animi numquam perſuaderi ſibi ſinentis id quod aliena cogitatio ſuggerit.

σει εἰς τὴν ἀθανασίαν· ἡ διάκρισις ἡ τὸ ἀφορίσαι ἕκαστον πάθος ἀπ' ἀλλήλων· καὶ τὸ προβλέπειν πάντα πρὸ καιροῦ· καὶ μὴ συμπείθεσθαι μετά τινος λογισμοῦ ἀλλοτρίου.

III.

Tres virtutes ſunt quæ ſemper lucem ſuppeditant menti cui adſunt: Neſcire malitiam cujuſvis hominis: ſupervenientia ferre imperturbatè: Et benefacere maleficis. Hæ tres porrò iſtæ tres alias gignunt ſe majores: neſcire malitiam hominis gignit caritatem. Ferre ſupervenientia imperturbatè affert manſuetudinem: Denique benefacere maleficis affert pacem.

Γ.

Τρεῖς ἀρεταί εἰσιν αἵ τινες χορηγοῦσι φῶς εἰς τὸν νοῦν διὰ παντός· τὸ μὴ εἰδέναι πονηρίαν τινὸς ἀνθρώπου· καὶ τὸ ὑποφέρειν τὰ ὑπερχόμενα ἀταράχως· καὶ τὸ ἀγαθοποιεῖν τοὺς κακοποιοῦντας· αἱ τρεῖς οὖν αὗται γεννῶσιν ἄλλας τρεῖς μείζους αὐτῶν· τὸ μὴ εἰδέναι πονηρίας ἀνθρώπου, γεννᾷ τὴν ἀγάπην· καὶ τὸ ὑπενεγκεῖν τὰ ἐπερχόμενα ἀταράχως, φέρει τὴν πραότητα· καὶ τὸ ἀγαθοποιεῖν τοὺς κακοποιοῦντας, φέρει τὴν εἰρήνην·

IV.

Quatuor virtutes ſunt quæ caſtificant animam. Silentium, cuſtodia mandatorum, anguſtè habitare, & humiliter de ſe ſentire.

Δ.

Τέσσαρές εἰσιν ἀρεταὶ αἱ ἁγνίζουσι τὴν ψυχήν· ἡ σιωπή· καὶ τὸ φυλάξαι τὰς ἐντολάς· καὶ ἡ στενοχωρία· καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη.

V.

Dixit idem Iſaïas: video me ipſum ut equum errantem,

Ε.

Ὁ αὐτὸς Ησαΐας εἶπεν· ὅτι ἐγὼ βλέπω ἐμαυτὸν ὡς ἵππον πλα-

νώμενον μὴ ἔχοντα δεσπότην· καὶ ὁ εὑρίσκων αὐτὸν ἐπικαθέζεται ἐν αὐτῷ· καὶ ὅταν ἀπολύσῃ αὐτὸ, ἄλλος αὐτὸν κρατήσας ἐπικαθέζεται.

non habentem Dominum. & qui eum invenit sedet suprà illum. & postquam is eum dimiserit, alius eumdem similiter occupans, inscendit.

ς.

Φύλαξον σεαυτὸν μὴ αἰχμαλωτισθῆναι εἰς ἃ ἥμαρτες· ἵνα μὴ ἀνακαινισθῶσιν ἐν σοί· ἀγάπησον τὴν ταπείνωσιν, καὶ αὐτή σε σκεπάσει ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν σου· δὸς τὴν καρδίαν σου εἰς ὑπακοὴν Πατέρων σου· καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ οἰκήσει ἐν σοί· μὴ ἔσο παρὰ σεαυτῷ φρόνιμος, ἵνα μὴ ἐμπέσῃς εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν σου· ἔθισον τὴν γλῶσσάν σου λαλεῖν τὴν συγχώρησιν· καὶ ἡ ταπείνωσις ἐλεύσεται ἐπί σε· καθήμενος ἐν τῷ κελλίῳ σου τῶν τριῶν τούτων φρόντισον συνεχῶς· τοῦ ἐργοχείρου, τῆς μελέτης, καὶ τῆς εὐχῆς· λογίζου δὲ καθ᾽ ἡμέραν· ὅτι τὴν σήμερον ἔχομεν ποιῆσαι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον· τὴν δὲ αὔριον, οὐκ οἶδα· καὶ οὐ μὴ ἁμαρτήσεις εἰς Θεόν.

VI.

Custodi teipsum ne captiveris in iis in quibus aliàs peccasti: ne peccata vetera renovētur in te. Ama Humilitatem, & illa te proteget à peccatis tuis. Da cor tuum ad obediendum Patribus tuis; & gratia Dei habitabit in te. Ne sis apud teipsum opinione tui tumidâ sapiens: ne incidas in manus Hostium tuorum. Assuefac linguam tuam ad loquendum verba consensum significantia. & Humilitas veniet super te. Residens in tuâ cellulâ trium semper horum curam gere: Laboris manuum, Meditationis, & Orationis. Quotidie reputa: Hunc diem habemus ad operandum in hoc mundo. an crastinum habiturus sim, nescio. Sic faciens, non peccabis in Deum.

Z.

Μὴ ἔσο γαστρίμαργος ἐν βρώσει, ἵνα μὴ ἀνακαινισθῶσιν ἐν σοὶ τὰ πρότερά σου ἁμαρτήματα· μὴ

VII.

Ne gulæ indulgeas in refectione: ut non renoventur in te priora tua peccata. Ne

attædieris in aliquo labore: ut non ingruant in te vehementes insultus Inimici. Vim infer tibi ipsi ad strenue agendum in meditatione tuâ: Et veniet in te requies Dei velociter. Coge te ipsum ad multas orationes cum fletu: & forte miserebitur tui Deus; & exuet te veteri homine peccatore.

ἀκηδιάσῃς ἐν τινι κόπῳ· ἵνα μὴ εἰσπηδήσωσιν ἔν σοι αἱ τοῦ ἐχθροῦ ἐνέργειαι· βίαζε σεαυτὸν ἐν τῇ μελέτῃ σου· καὶ ἥξει ἔν σοι ἡ ἀνάπαυσις τοῦ Θεοῦ ἐν τάχει· ἀνάγκαζε σεαυτὸν εἰς πολλὰς προσευχὰς μετὰ κλαυθμοῦ· καὶ ἴσως ἐλεήσει σε ὁ Θεὸς καὶ ἐκδύσει σε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν ἁμαρτάνοντα.

VIII.

Labor, & mendicitas, & peregrinatio, & tolerantia durorum, & silentium; pariunt Humilitatem. Humilitas autem remittit omne peccatum.

Η.

Ὁ κόπος, καὶ ἡ πτωχεία, καὶ ἡ ξενιτεία, καὶ ἡ κακοπάθεια, καὶ ἡ σιωπὴ, τίκτουσι τὴν ταπείνωσιν· καὶ ἡ ταπείνωσις συγχωρεῖ πᾶσαν ἁμαρτίαν.

IX.

Si fornicatio te impugnat, afflige teipsum indesinenter in vigiliâ, in fame & siti, in humilitate ad omnes. Si vero pulcritudo corporis & imaginatio voluptatis in feminâ, trahit cor tuũ, recordare fœtoris istorum: & requiesces.

Θ.

Ἐὰν ἡ πορνεία σε πολεμεῖ, θλίψον σεαυτὸν ἀδιαλείπτως ἐν ἀγρυπνίᾳ, ἐν πείνῃ καὶ δίψῃ, καὶ ταπεινώσει πρὸς πάντας· ἐὰν δὲ κάλλος σώματος ἕλκῃ τὴν καρδίαν σου, ἡ ἡδονὴ γυναικός· μνήσθητι τῆς δυσωδίας τούτων· καὶ ἀναπαύσῃ.

X.

Noli, Frater, quamdiù fueris in hâc vitâ, dare requiem tuo corpori. nec confidas in te

Ι.

Μὴ θελήσῃς ἀδελφὲ ἐφ' ὅσον ἦς ἐν τῷ βίῳ τούτῳ δοῦναι ἀνάπαυσιν τῷ σώματί σου· μηδὲ πιστεύσῃς

σεαυτὸν ἐὰν ἴδῃς ἀναπαυόμενον ἀπὸ τῶν παθῶν· διότι στέλλουσιν ἑαυτοὺς οἱ δαίμονες πανουργίᾳ πρὸς καιρὸν, καὶ ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἀμελήσῃ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας, ἄφνω εἰσπηδῶσιν εἰς τὴν ταλαίπωρον ψυχὴν, καὶ ἁρπάζουσιν αὐτὴν ὡς στρουθίον, καὶ ἂν ἐπικρατέστεροι αὐτῆς γένωνται, ἐν παντὶ ἁμαρτήματι ταπεινοῦσιν αὐτὴν ἀνελεημόνως· στῶμεν οὖν ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ φυλάξωμεν αὐτοὺς, ἐπιτελοῦντες τὸ πρακτικὸν ἡμῶν, καὶ φυλάττοντες πάσας τὰς ἀρετὰς αἵτινες κωλύουσι τὴν κακίαν τῶν ἐχθρῶν· ὅτι οἱ κόποι καὶ οἱ μόχθοι τοῦ βραχέος καιροῦ τούτου οὐ μόνον φυλάττουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν πονηρῶν· ἀλλὰ καὶ στεφάνους εὐτρεπίζουσι τῇ ψυχῇ, πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ σώματος· ὅσοι ἔχομεν τὴν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος σφραγῖδα σπουδάσωμεν καταλεῖψαι ἁμαρτίας ἡμῶν ὅπως εὕρωμεν ἔλεος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· ἀγωνισώμεθα ἀγαπητοὶ ὅτι ὁ καιρὸς ἤγγικε· μακάριος οὖν ὁ ἔχων τὴν μέριμναν ταύτην ἡμέρας πάντοτε καὶ νυκτός.

ipso si te videris feriantem à pravorum affectuum tumultu· cohibent enim vim suam Dæmones astu ad tempus. & cum homo negligenter securus studium suæ salutis remiserit, repentè insiliunt in miseram animam, & rapiunt eam ut passerem. ac si eam superare ipsis ex voto contigerit, ad omne illam peccatum immisericorditer dejiciunt. Stemus igitur in Dei timore, & custodiamus nos. Exequentes perfectè cuncta religiosæ nostræ Disciplinæ opera: & exercentes omnes virtutes idoneas arcendæ Hostium improbitati. labores quippe ac contentiones brevis hujus temporis, non modò præservant nos à culpis, sed coronas præparant animæ priusquam egrediatur è corpore. Quotquot habemus sancti baptismatis signaculum studeamus relinquere peccata nostra, ut inveniamus misericordiam in die judicij. Contendamus dilectissimi, quoniam tempus propè est. Beatus ergo qui hanc semper animo sollicitudinem versat die pariter ac nocte.

ΙΑ.

Χρὴ τὴν προσβολὴν τοῦ πονηροῦ ἀποστρέφειν ἐκ τῆς καρδίας δι'

XI.

Oportet appulsum mali Dæmonis avertere à corde per

piam contradictionem tempore orationis. ne quando reperiamur labiis quidem alloquentes Deum; corde autem absurda cogitantes. non enim acceptat Deus ab homine sacræ quieti vacante orationem lutulentam, & irrisoriam. Ubique enim Scriptura Animæ sensûs ut custodiamus contestatur. Nam si subjiciatur voluntas Monachi legi Dei, & secundum legem ejus gubernet subjecta sibi, omnes, inquam, animales motiones, præsertim autem iram & concupiscentiam, hæc quippe subsunt rationi: virtutem operatur & justitiam facit: concupiscentiam quidem ad Deum & ejus voluntates desiderandas vertens: iram autem contra Diabolum & peccatum incitans. quid autem ad hoc requiritur? occulta meditatio.

δέ τινος ἀντιλογίας τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς· μήποτε εὑρεθῶμεν τοῖς μὲν χείλεσι τῷ Θεῷ προσδιαλεγόμενοι· τῇ δὲ καρδίᾳ ἄτοπα λογιζόμενοι· οὐ γὰρ προσδέχεται ὁ Θεὸς ἀπὸ ἡσυχαστοῦ εὐχὴν θολώδη καὶ καταφρονητικήν· πανταχοῦ γὰρ ἡ γραφὴ τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθητήρια διαμαρτύρεται φυλάττειν· ἐὰν γὰρ ὑποταγῇ τὸ θέλημα τοῦ μοναχοῦ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ· καὶ κατὰ τὸν νόμον αὐτοῦ κυβερνήσῃ τὰ ὑπήκοα αὐτῷ, πάσας φημὶ τὰς ψυχικὰς κινήσεις, κατεξαίρετον δὲ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν· ταῦτα γὰρ ὑπήκοα τῷ λόγῳ· ἀρετὴν εἰργάσατο καὶ δικαιοσύνην ἐποίησε· τὴν μὲν ἐπιθυμίαν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ τὰ αὐτοῦ θελήματα· τὸν δὲ θυμὸν κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ τῆς ἁμαρτίας· τί οὖν ἐστι τὸ ζητούμενον ἐκ τούτου; ἡ κρυπτὴ μελέτη.

XII.

Quando ex adverso stans contra turbam Hostium, videris eam à te debilitatam retrò fugere: ne cor tuum des lætitiæ, quoniam malitia spirituum istorum post ipsos est. Parant scilicet bellum priore acrius: collocando turmas in insidiis

Ἐὰν ἧς ἀνθιστάμενος τῇ ἐχθρᾷ, καὶ ἴδῃς αὐτὴν ἀσθενήσασαν ἀπὸ σοῦ καὶ φυγοῦσαν εἰς τὰ ὀπίσω, μὴ χαρῇ σου ἡ καρδία· ὅτι ἡ κακία τῶν πνευμάτων αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν ἐστίν· ἑτοιμάζουσι γὰρ πόλεμον χείρονα τοῦ προτέρου· καὶ ἐῶσιν αὐτοὺς ὀπίσω τῆς πόλεως, καὶ ἐντέλλονται μὴ κινηθῆναι· καὶ ἐὰν ἀντιστῇς ἀνταβαίνων αὐτοῖς, φεύγουσιν ἀπὸ προσώπου σου· καὶ ἐὰν ὑψωθῇ ἡ καρδία

διὰ σοῦ ὅτι ἐδίωξας αὐτοὺς, καὶ καταλήψης τὴν πόλιν, οἱ μὲν ἐγείρονται ἐκ τοῦ ὀπίσω, οἱ δὲ ἵστανται ἔμπροσθεν, καὶ τύπτουσι τὴν ταλαίπωρον ψυχὴν ἐν μέσῳ αὐτῶν μὴ ἔχουσαν ἔτι καταφυγήν.

extra Civitatem, & jubendo ibi eas perstare immotas. ut cum interim intentantes insultum, & tui rursus occursu fugientes, Te fervidè primi successûs fiduciâ persequentē extrá Civitatem eliciant ultrà insidias latentes: quò cum imprudens perveneris exurgent in te à tergo cohortes insidiantes, & iis qui modò fugiebant, repente frontem vertentibus, circumventa in medio, & undique pulsata infelix anima quò confugiat non habet.

ΙΓ.

Ο διδάσκαλος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰδὼς τὴν μεγάλην τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ἀνελεημοσύνην, καὶ οἰκτείρων τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἐνετείλατο ἐν στρυφνότητι καρδίας λέγων· γίνεσθε ἕτοιμοι ἐν πάσῃ ὥρᾳ· ὅτι οὐκ οἴδατε ἐν ποίᾳ ὥρᾳ ὁ ληστὸς ἔρχεται· μή ποτε ἔλθῃ καὶ εὕρῃ ἡμᾶς κοιμωμένους· καὶ πάλιν λέγει· βλέπετε μὴ βαρυνθῶσιν αἱ καρδίαι ἡμῶν ἐν κραιπάλαις καὶ μέθαις καὶ μερίμναις βιωτικαῖς καὶ ἐπελεύσεται ἡμῖν ἄφνω ἡ ὥρα· στῆθι οὖν ἐπὶ τῆς καρδίας σου προσέχων τὰ αἰσθητήριά σου· καὶ ἐὰν εἰρηνεύσῃ μετά σου ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ, καταλαμβάνεις τοὺς λῃστὰς τοὺς ἀποσυλῶντας αὐτήν· ὁ γὰρ ἀκριβαζόμενος ἐν τοῖς λογισμοῖς ἐπιγινώσκει τοὺς θέλοντας εἰσελθεῖν καὶ μιᾶναι αὐτήν· παρατηροῦσι γὰρ τὸν νοῦν ὅπως

XIII.

Magister Noster Jesus Christus sciens magnam Hostium Nostrorum immisericordiam; & miserans genus humanum, mandavit in amaritudine cordis
dicens: *Estote parati in omni ho-* Luc.
râ quia nescitis quâ hora fur ve- xij. 39.
nit. Ne forte veniat, & inveniat vos dormientes. Et rursus Luc.
ait. *videte ne graventur corda* xxj. 34.
vestra crapulis, & ebrietatibus, & curis sæcularibus: & superveniet vobis repentè hora. Sta igitur: super cor tuum, attendens tuis sensibus, &, si pacem tecum habuerit memoria Dei, comprehendes fures deprædantes ipsam. Qui enim exactè invigilat cogitationibus, discernens cognoscit, quænam ex iis ingressum tentent ut

polluant ipsum, Turbant enim mentem, ut illa vel aliò intenta, vel desidiâ constricta, fraudem non sentiat. At qui astutiam ipsorum norunt, imperturbati manent, postulantes à Domino.

γένηται μετέωρος ἢ ἀργός· οἱ δὲ ἐπιγνόντες τὴν πανουργίαν αὐτῶν ἀτάραχοι μένουσι δεόμενοι τοῦ κυρίου.

XIV.

Iud. vij. 20. Si anima tua vagetur, & tu nescias eam stringere. Operatio tua, volentis incertum an nolentis, trahit eam ad vagandum. Nisi enim Gedeon confregisset hydrias, non vidisset lucem lampadum. Sic nisi homo contemnat corpus, non videbit lumen Divinitatis.

ΙΔ·

Ἐὰν ἡ καρδία σου ῥεμβεύηται καὶ οὐκ οἶδας ἄξαι αὐτὴν, ἡ πρᾶξίς σου ἐστὶν ἢ θέλοντος καὶ μὴ θέλοντός ἕλκει αὐτὴν εἰς τὸ ῥεμβεύεσθαι· εἰ μὴ γὰρ Γεδεὼν ἔκλασε τὰς ὑδρίας οὐκ ἂν εἶδε τὸ φῶς τῶν λαμπάδων· οὕτως ἐὰν μὴ ἄνθρωπος καταφρονήσῃ τοῦ σώματος, οὐκ ἂν ἴδῃ πὸ φῶς τῆς θεότητος.

XV.

Ut Civitatis circumseptæ mœnibus, si muri pars aliquâ labem fecerit, Hostes eam oppugnantes attendunt ad labem illam ut per eam introeant. Quamvis enim custodes ad portas prestò sint, nequeunt resistere Hostibus nisi reparetur quod dirutum est. Sic Monachus cui vitium aliquod dominatur, quantumlibet conetur, numquam ad perfectionis metam pertingere poterit,

ΙΕ.

Ὥσπερ πόλις τετειχισμένη ἔχουσα μικρὸν τοῦ τείχους κατεστραμμένον, ἐὰν θέλωσιν οἱ ἐχθροὶ εἰσελθεῖν, προσέχουσι τὸ κατεστραμμένον ἵνα δι᾽ αὐτοῦ εἰσέλθωσι· κἂν γὰρ οἱ φύλακες παρὰ τὰς πύλας εἰσὶν, οὐ δύνανται ἀντιστῆναι τοῖς ἐχθροῖς ἐὰν μὴ οἰκοδομηθῇ τὸ κατεστραμμένον· οὕτως ἀδύνατον τῷ Ἀσκητῇ μοναχῷ ἀντιστῆναι τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ, κυριευομένῳ ὑπὸ πάθους τινὸς, οὐδὲ δύναται φθάσαι εἰς μέτρα τελειότητος.

ΙϚ.

Ἐξερεύνησον σεαυτὸν ἀδελφὲ καθ' ἡμέραν κατανοῶν τὴν καρδίαν σου, τί ἐστιν ἐν αὐτῇ τῶν παθῶν, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπόρριψον ἀπὸ τῆς καρδίας σου, ἵνα μὴ πρόφασις πονηρὰ ἔλθῃ ἐπί σε· πρόσεχε οὖν τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐγρηγόρει τοῖς ἐχθροῖς σου· καὶ γὰρ πανοῦργοί εἰσιν ἐν τῇ κακίᾳ αὐτῶν· καὶ πεῖσθητι ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ· ὅτι ἀδύνατον ἀνθρώπῳ ποιοῦντι κακὰ ποιῆσαι καλά. διὰ τοῦτο ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν γρηγορεῖν· λέγων, στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν· καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν.

XVI.

Perscrutare teipsum, Frater, quotidie penitus intuens & pervidens cor tuum: ec quid in ipso vitiorum sit in conspectu Dei. & illud quidquid est ex ipso ejice: ne mali occasio inde veniat super te. Attende igitur Cordi tuo, & vigil observa hostes tuos. Etenim astuti & vafri sunt in malitiâ ipsorum. ac plane persuade cordi tuo, hoc quod mox dicam: fieri non posse ut qui malè agit agat bene. Propter hoc docuit nos Salvator noster vigilare, dicens: *Angusta porta & arcta via est quæ ducit ad vitam; & pauci sunt qui inveniunt eam.* Mat. vij. 14.

ΙΖ.

Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ μήπως τι τῆς ἀπωλείας ἀποστήσῃ σε τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ· καὶ κάτεχε τὴν καρδίαν σου· καὶ μὴ ἀκηδιάσῃς λέγων· πῶς ἔχω αὐτὴν φυλάξαι ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος ὤν; ὅταν γὰρ καταλείψῃ ἄνθρωπος τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ καὶ ἐπιστρέψῃ ἐπὶ τὸν Θεὸν, ἡ μετάνοια αὐτοῦ ἀναγεννᾷ αὐτὸν, καὶ ὅλον καινοποιεῖ αὐτόν.

VII.

Attende igitur tibi, ne qua perditio abducat te à Caritate Dei: & contine cor tuum. & ne attædieris dicens: quomodo possum cor custodire, cum peccator sim? Quando enim reliquerit homo peccata sua, & se converterit ad Deum, pœnitentia ejus regenerat ipsum, & totum in novam creaturam immutat.

XVIII.

Debet Monachus perstare constanter in certamine religiosæ Exercitationis: & attendere observandis insultibus Adversarij. & ut Nauclerus, fluctus pertransire, gubernaculo obsequens Divinæ gratiæ. nusquam declinando à viâ rectâ. Sibi autem soli attendere: & in pace animi Deum alloqui, cogitatione indeflexa; & mente rerum cæterarum omnium securâ.

IH.

Ὀφείλει ὁ μοναχὸς κατέχειν τὸν τῆς ἀσκήσεως ἀγῶνα, καὶ προσέχειν προσβολὰς τοῦ ἀντιπάλου, καὶ ὡς κυβερνήτης τὰ κύματα διαβιβάζειν, οἰακιζόμενος ὑπὸ τῆς χάριτος, μὴ παρατρεπόμενος τῆς εὐθείας ὁδοῦ, καὶ ἑαυτῷ μόνῳ προσέχειν, καὶ ἐν ἡσυχίᾳ προσομιλεῖν τῷ Θεῷ ἀῤῥέπῳ λογισμῷ καὶ ἀπεριέργῳ νοΐ.

XIX.

Hortor te; ne quamdiu es in corpore, relaxes cor tuum à solicitudine salutis tuæ. ut enim Agricola non potest certam habere fiduciam proventuri ad felicem exitum fructûs, quem jam natum in agro suo videt. non enim scit quid ei eventurum ante messem sit. ac tum demùm securus est, quando triticum jam purgatum in suis horreis condidit: sic homo non debet curâ solvere cor suum, quoad spiritus in naribus ejus est. Ac sicut homo quivis ante supremum anhelitum tenere seipsum nequit quin in aliquod aliquando labatur vitium: ita

IΘ.

Παρακαλῶ σε ἐν ὅσῳ εἶ ἐν τῷ σώματι μὴ ἀπολύσῃς σου τὴν καρδίαν· ὥσπερ γὰρ ὁ γεωργὸς οὐ δύναται πεποιθέναι ἐπί τινι καρπῷ αὐτοῦ ἀνερχομένῳ ἐν ἀγρῷ αὐτοῦ· οὐ γὰρ οἶδε τί αὐτῷ ἀποβαίνει, πρὶν ἐγκλεισθῆναι ἐν τοῖς θησαυροῖς αὐτοῦ· οὕτως ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔχει ἀπολῦσαι τὴν καρδίαν ἐφ᾽ ὅσον ἔχει πνοὴν ἐν τῇ ῥινὶ αὐτοῦ· καὶ ὥσπερ ἄνθρωπος ἀπαιτήσειν ἑαυτὸν ἕως τῆς ἐσχάτης ἀναπνοῆς, καὶ μὴ ποιῆσαι ὅλως πάθος, οὐ δύναται· οὕτως οὐ δύναται τῷ μοναχῷ ἀπολῦσαι τὴν ἑαυτοῦ ἐν ὅσῳ ἔχει ἀναπνοήν· ἀλλὰ χρὴ αὐτὸν πάντοτε ἀναβοᾶν πρὸς Θεὸν διὰ τὴν βοήθειαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἔλεος.

fas non est Monacho ante ultimum anhelitum esse prorsus securo perseverantiæ ac salutis suæ. Sed oportet ipsum semper clamare ad Deum, implorando ejus auxilium & misericordiam.

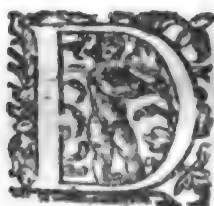
OPUSCULUM XV.

Sancti

PHILOTHEI

De Mandatis Domini Nostri Jesu Christi.

Sermo.

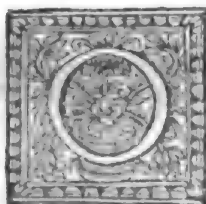
OMINUS noster Jesus Christus, Patris æterni Sapientia & Virtus, ait: *qui*
Ioan. xiv. 23. *diligit me, mandata mea servabit: & Ego diligam ipsum, & manifestabo ei me ipsum: & Ego & Pater meus veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Et rursus: *Omnis qui audit verba mea; Similabo eum homi-*
Mat. vij. 24. *ni prudenti qui ædificavit Domum suam suprà Petram. & des-*

Τοῦ Ἁγίου

ΦΙΛΟΘΕΟΥ

Περὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Λόγος.

Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἡ τοῦ Πατρὸς ἀΐδιος σοφία, καὶ δύναμις, φησίν· ὁ ἀγαπῶν με, τὰς ἐντολάς μου τηρήσει· καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν· καὶ ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν· καὶ πάλιν· πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους καὶ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέ-

ξαν καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν· ὁ δὲ ἀκούων μου τοὺς λόγους, καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς, ὁμοιωθήσεται, ἀνδρὶ μωρῷ· καὶ τὰ ἑξῆς, πάλιν οὖν ἔφη· ὁ λύσας μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξας οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· εἶτα ἐπισφραγίσας τῶν ἑαυτοῦ λόγων τὸ βέβαιον, φησὶν· ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν· ἐπεὶ οὖν οὐκ ἔστι σωθῆναι, ἢ τῆς γεέννης ῥυσθῆναι τὸν μὴ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου φυλάττοντα, πάσῃ δυνάμει ἀγωνισώμεθα φυλάξαι αὐτὰς καὶ σώματι καὶ πνεύματι· ἔστι γὰρ φυλάξαι τινὰς αὐτῶν ἐν σώματι, καὶ ἔστιν ἐννοίαις ἐν καρδίᾳ διατηρεῖν· καὶ ἄλλαι πάλιν ἐνδέονται πρὸς τελείωσιν ἑαυτῶν καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· οἷον τὸ ἐνδύσαι γυμνὸν, καὶ ἀσθενοῦντα ἐπισκέψασθαι, σωματικῶς ἐπιτελεῖται· ὡς καὶ τὸ θρέψαι πένητα, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα περὶ τῶν σωματικῶν δικαιωμάτων εἰσίν· ἅτινα κοσμικοῖς μᾶλλον τὰ πλείονα ἀνήκει· τὸ ἀγαπῆσαι δὲ τὸν Θεὸν καὶ ἀνθρώπους, νοητῶς δέονται ἂν τοὔμπαλιν φυλάττεσθαι ἐν σπουδῇ πλείονι παρὰ τοῖς ἐσταυρωμένοις τῷ κόσ-

cendit imber, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in Domum illam, & non cecidit: fundata enim erat supra Petram. qui autem audit verba mea & non facit ea, similis erit homini stulto, &c. Praeterea dixit: *qui solverit unum* Mat. *ex mandatis istis minimis, &* v. 19. *docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cælorum.* Deinde obsignans ad autoritatem irrefragabilem verba sua, dicit *cælum & terra transibunt* Mat. xxiv. 35 *verba autem mea non transibunt.* quandoquidem igitur, non est possibile salvari, aut à Gehennâ liberari, eum qui mandata Domini non servat: totis viribus conemur servare illa & corpore & spiritu. quędam enim ipsorum actu corporis servantur: quædam cogitationibus & affectibus cordis. Alia rursùs ad sui executionem indigent concursu operationum animæ pariter ac corporis. Exempli gratia, vestire nudum & ministrare infirmo, corporali perfecitur obsequio: uti & alere pauperem, ac similia, quæcumque ad corporalia officia pertinent, quæ pleraque Sæcularibus in vita civili Deum colentibus magis conveniunt. At amare Deum,

quod cunctis hominibus præcipitur, omninò eget actione mentis, ab omnibus quidem ad id adhibendâ: studio tamen impensiori à Crucifixis Mundo Monachis. Sunt autem intra quædam mandata, alia mandata comprehensa. ita ut illa quasi fœta vel gravida sint, alteris intus inclusis prægnantia. Nam aliqua è spiritualibus, de quibus dixi, mandatis multam turbam Corporalium continent, in uno truncantes multa membra Deo invisæ malitiæ. Etenim quæ spiritualiter implentur Divina mandata: hoc est, quorum executio interiùs in arcanâ mentis actione sita est, ea utique maximè mandatis corporali executione constantibus præsunt, eaque perficiunt. Exempli gratia causæ castitatis sunt, Jejunium, continentia, vigiliæ, exercitatio religiosa in humilitate. Rursus causa mansuetudinis est, luctus de propriis miseriis animæ cujusvis, sensu & mœrore malorum suorum ab irascendo alienis avertendæ. Istæ, inquam, causæ sunt harum sicut lux Solis causa est splendoris Lunæ. Ita sentiendum consequenter est de virtutibus animæ quas

μῳ μοναχοῖς· εἰσὶ δὲ ἐντὸς τῶν ἐντολῶν ἕτεραι ἐντολαὶ περιεκτικώτεραι τῶν σωματικῶν πολὺ πλῆθος, καὶ ἐν αὐτ. αὐτὰ περιέχουσαι, καὶ ὑφ' ἓν περικόπτουσαι πολλὰ μόρια τῆς θεομισοῦς κακίας· αἱ γὰρ νοητῶς τελούμεναι θεῖαι ἐντολαί· τοῦτ' ἔστιν ὅσα διὰ τοῦ νοὸς μᾶλλον μυστικῶς ἐπιτελοῦμεν, αὐταὶ μάλιστά γε εἰσὶ τῶν σωματικῶς γινομένοις ἄρχουσαι καὶ τελεστικαί, ὡς αἰτίαι ἁγνείας, νηστεία καὶ ἐγκράτεια, καὶ ἀγρυπνία, καὶ ἄσκησις ἐν ταπεινώσει· ὡς αἴτιον πάλιν ἀοργησίας, πένθος οἰκείας ψυχῆς· καὶ ὡς αἴτιος ἥλιος φέγγους σελήνης, οὕτω χρὴ ἐννοεῖν περὶ τούτων· καὶ εἰκότως τοῦτο καὶ ἀκόλουθον γίνεται ἐπὶ ψυχικῶν ἀρετῶν, ἃς περιεκτικὰς ἐντολὰς καλεῖν οἴδαμεν· καὶ αἱ μὲν μέσῃ καρδίᾳ τελοῦνται· αἱ δὲ διὰ σώματος· καὶ ἄνευ τῆς περιφ. πρότεσιν, ὡς μᾶλλον πρὸς τὸ μέλλον τῆς τελειότητος ἐχούσαις τὴν νεῦσιν· πρὸς γὰρ τὸ μέλλον ἡ εἰς Θεὸν ἀνάτασις καὶ ἀγάπη ἀκορέστως στορέννυται, ὡς ἔφη ὁ προφήτης Δαβίδ· χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναι τὴν δόξαν σου, ἡνίκα τελειοῦταί μοι αὕτη ὧδε, καὶ ὁπηνίκα λυθῶ τρανωθῇ μοι ἔτι, φωτεινότερον σέλας ἔχουσα· οὐκοῦν ἐπειδή, ὡς εἴρηται, αἱ μὲν τῶν ἐντολῶν σωματικῶς δύνανται ἐπιτελεῖσθαι· αἱ δὲ καρδιακῶς, ἤγουν ψυχικῶς· ἴδωμεν,

εἰ

εἰ δοκεῖ πῶς αἱ περιεκτικαὶ θεῖαι ἐντολαὶ τὰς ἐντολὰς ἐντὸς ἔχουσι· φημὶ δὴ τὰς ἑνικάς· ἠκούσατε ὅτι ἐῤῥέθη τοῖς ἀρχαίοις· οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν· ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴποι αὐτῷ, μωρὲ· ἔνοχος ἔσται τῇ γεέννῃ· καὶ τὰ ἑξῆς· τίς δὲ ἡ περιέχουσα καὶ πληροῦσα τὰς τρεῖς ἐντολὰς ταύτας; Παύλου λέγοντος ἄκουσον τοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ποιοῦντος καὶ λαλοῦντος· συνήδομαι γάρ φησι τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον· βλέπω δὲ ἕτερον νόμον· καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ ἔτι φανερώτερον ποιεῖ ὃ λέγει· καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ· οὐκ εἶπε τοῦτο ἐκεῖνο· ἀλλὰ πᾶν νόημα παρακοῆς· ὁ τοίνυν λογισμοὺς καθαίρων, καὶ νοήματα δαιμονιώδη καταβαλὼν Χριστοῦ δυνάμει ἀπὸ ῥιζῶν ἐκκόπτει τοὺς θυμικοὺς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ λογισμούς· ὁ δὲ κόπτων, εἰς ῥήματα αὐτοὺς οὐκ ἐκφέρει· ὁ δὲ μὴ διὰ ῥημάτων εἰπὼν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἢ μωρὲ, μήτε μὴν ὀργισθεὶς εἰκῆ, εὑρεθήσεται φύλαξ τῆς ἐντολῆς τοῦ Χριστοῦ· ἡ ῥίζα γὰρ κάτωθεν ἐτμήθη· ἐὰν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ, ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχύ· καὶ ὁ βλέπων γυναῖκα

Deus præcipit : quæque tales sunt ut intra eas contineantur, & ex iis procedant observationes exteriores rerum pariter præceptarum. Priores in cordis intimo sinu conceptæ : aliæ per corpus exercentur : Sed vis ac robur ad has & inchoandas, & in futurum conservandas, & usque ad perfectionem promovendas ex illis fluit. In futurum quippe imminent, & primo ac præsenti haud contentæ gustu, augmentis semper ulterioribus inhiant: elevatio mentis in Deum & caritas, insatiabiliter, ut sic dicam, satiatæ, ut ait Propheta David : *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Hoc est : satiabor adhuc vivẽs manifestatione qualis tunc mihi potest dari gloriæ tuæ : sed multò magis quando dissolvar satiabor longè uberiori plenæ jam lucis illius allapsu. Quoniam igitur, ut dictum est, quædam mandata corporaliter possunt executioni mandari, quædam rursus non nisi vi cordis arcanè operantis, & per actionem internam animæ : Age videamus : quomodò ea Divina mandata, quæ fœta & prægnantia vocavi, contineant intrà se alia. hæc dico quæ

Ps. xvj. 15.

unum aliquid ſpectant, & plura licet, ex uno tamen manant.
Mat. v. 21. *Audiſtis* ait Chriſtus, *quia dictum eſt Antiquis, non occides. qui autem occiderit, reus erit judicij. Ego autem dico vobis: qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit judicio qui autem dixerit, fatue, reus erit Gehennæ, &c.* Quodnam verò mandatum eſt, continens in ſe atque implens tria mandata iſta? Audi Paulum loquentem; Paulum, inquam, qui in Chriſto agit & loquitur,
Rom. vij. 22. *condelector enim*, ait, *Legi Dei in interiori homine: video autem aliam legem in membris meis*, &c. quò adhuc manifeſtiùs facit quod dicit: *Captivantes omnem intellectum in obedientiam Chriſti* non dicit, hunc aut illum; ſed *omnem* intellectum, hoc eſt cogitationem quæ ſuggerat inobedientiam. Qui ergo cogitationes purgat, & ſenſa per Diabolum ſuggeſta, Chriſti adjuvante virtute rejicit, radicitùs idem extirpat motus iracundos adverſùs fratrem inſurgentes. qui autem verborum duntaxat tenus illos motus reprimit, non prorſus eos aufert. quarè qui ſolum in hoc valuerit, ut teneat ſe à dicendo fratri ſuo *raca*, vel *fatue*; non au-

πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι· καὶ ἐὰν ὁ δεξιός σου ὀφθαλμὸς σκανδαλίζῃ σε· καὶ· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· αὗται μὲν ἃς εἰρήκαμεν ἤδη ἐοικαί εἰσι πέντε ἐντολαί ἐφ' ἅπαξ· ἡ δὲ πληροῦσα πάλιν ταύτας, ἤγουν περιεκτικὴ τῶν ὧν ἔφημεν ἐντολῶν· αὕτη ἐστίν· ἐὰν ὀφθαλμός σου καθαρὸς ᾖ, τουτέστιν ὁ νοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐστι, τουτέστιν οὐχ ἁμαρτάνει. ὁ οὖν τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸν φυλάττων καθαρὸν διὰ τοῦ διώκειν καὶ ἐλαύνειν λογισμοὺς, καὶ ὁρᾶν πρὸς Θεὸν, τὰς εἰρημένας πάσας ἐντολὰς ἐποίησεν· οἱ οὖν θεοφιλεῖς καὶ βεβαιότεροι ἐπὶ τὰς περιεκτικὰς ἐντολὰς μᾶλλον ἑαυτοὺς βιάζουσιν ἐπὶ τῷ ταύτας φυλάξαι· οὐ μέντοιγε παραπεμπόμενοι καὶ τὰς μερικὰς κατὰ σύμβασιν ἀπαντώσας· ἀλλά γε καὶ αὐτὰς ἐν καιρῷ αὐτῶν φυλάττουσιν· ἔστω δὲ ὁ λόγος ἡμῶν ναὶ ναὶ, οὒ, οὔ· ὅ γε μὴν φυλάττων τό· καὶ περὶ ἀργοῦ λόγου λόγον δώσετε· καὶ πᾶς λόγος ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν σαπρὸς μὴ ἐκπορευέσθω· ὅλως δὲ μὴ ἐάν τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν ἀργολογεῖν, οὗτος καὶ τὰς ἔξωθεν ἀργολογίας ἐκτεμεῖ ἐκ τοῦ οἰκείου βίου, καὶ πᾶν ἄλλο φαῦλον πρᾶγμα· ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν· ἐάν τίς σε ῥαπίσῃ εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, καὶ ὅστις ἀγγαρεύσει σε μίλιον

ἐν· καὶ, τῷ αἰτοῦντί σε δίδου· καὶ, ἀφε-
θήσεται ὑμῖν· ἰδοὺ δὴ πάλιν αἱ τεσ-
σαρες ἐντολαὶ αὗται περιλείπονται
διὰ τῆς λεγομένης ἐντολῆς· εἴ τις
θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνη-
σάσθω ἑαυτὸν καὶ, ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν
ἀπολέσει αὐτήν· ὃς τοίνυν λογισμοὺς
ἐνθέως περιτέμνει ἀεὶ ὥσπερ διὰ
πνευματικῆς μαχαίρας τοῦ ἰδίου
σώματος ἐκ τῆς ψυχῆς ἄλογον
ἀγάπην, οὗτός ἐστιν ὁ ἀπαρνού-
μενος ἑαυτὸν ὃς καὶ εἰς ζωὴν αἰ-
ώνιον φυλάξει αὐτήν· προσέχετε
τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμ-
προσθεν τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὸ
θεαθῆναι· καὶ, ὅταν προσεύχησθε μὴ
γίνεσθε σκυθρωποί· καὶ, ἐὰν ἀφῆτε
τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα
αὐτῶν· καὶ, μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν
θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ, μὴ
κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε· καὶ, δίδο-
τε καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ἰδοὺ γὰρ καὶ ἐ-
φάπαξ τὰς ἐντολὰς τὰς ἤδη λεχ-
θείσας μία ἐντολὴ πάλιν τελειοῖ·
τίς δέ ἐστιν αὕτη; ἀκούσωμεν καὶ
ποιήσωμεν· ποίησιν γὰρ ἐν ἡμέρᾳ
κρίσεως ἀπαιτηθησόμεθα· ἡ γὰρ ἡμέ-
ρα δηλώσει ἑκάστου τὴν ποίησιν ὅτι
πυρὶ ἀποκαλύπτεται· καὶ ἑκάστου
τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ δοκι-
μάσει· ἀλλὰ τίς ἄρα ἡ μεγάλη καὶ
πρώτη καὶ μία ἐντολὴ, ἡ τὰς λοι-
πὰς διατηροῦσα; ἡ εἰς κύριον τὸν
Θεὸν ἡμῶν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς,
καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἰσχύος,

tem illud prius impleverit, quo est vetitus irasci sine causâ; non sane is satisfecerit Legi: tum demùm custos ejus perfectus declarandus, cum primos statim insurgentes iracundiæ motus eliserit. tum enim ipsa radix recisa in imo fuerit. Qui ista
alia mandata? *Si attuleris mu-* Mat.
nus tuum ante altare. Et: *esto* v. 23.
consentiens Adversario tuo cito. 25.
Et: *Qui viderit mulierem ad* 28.
concupiscendum eam: Et: *Si ocu-* 29.
lus tuus dexter scandalizat te,
Et: *Ego autem dico vobis, non* 34.
jurare omninò. Hæc quæ enumeravi quinque mandata ex uno simul apta pendent, ea cuncta exequente, ideoque in se prius complectente. Hoc
autem est: *Si oculus tuus luci-* Luc. xj.
dus fuerit (hoc est Mens) *to-* 34.
tum cor corpus tuum lucidum erit (hoc est, non peccabit) qui ergo animæ oculum custodit purum à cogitationibus pravis, sic reddens illum aptum ad videndum Deum: cuncta illa simul quinque, inde pendentia præcepta implevit. Unde qui Deum verè amant & firmi in fide sunt, potissimùm incumbunt in observationem capitalium illorum & alia continentium mandatorum. non tamen

negligenter transmittentes illa alia particularia. nam & hæc, ubi occurrit occasio, implere non omittunt. experiamur idem in præceptis aliis. *Sit sermo vester* ait Christus, *est est, non*
Mat. xij. 36. *non.* Et *de omni verbo otioso*
Eph. iv. 29. *reddetis rationem.* Et: *omnis sermo malus ex ore vestro non procedat.* Hæc utique jam occupavit observare, qui cor mundum custodiens, nullam in eo vanam nasci cogitationem sinit, unde verbum oriri otiosum posset. Itaque is præcidit in radice non solùm otiosa omnia verba: sed & cuncta mala alia è vanis cogitationibus nas-
Mat. v. 38. ci apta. *Audistis quia dictum est: oculum pro oculo. Ego autem dico vobis: si quis percusserit te in maxillâ dextrâ*, &c. Et: *Si quis angariaverit te milliare unum*, &c. Et: *omni petenti te da.* Et: *dimittite & dimittetur vobis.* En rursus hæc quatuor mandata includuntur in illo:
Mat. xvj. 24. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum.* Et in hoc
Mat. x. 38. isti æquivalente: *Qui invênit animam suam perdet eam.* Qui ergo decreto mentis divinitùs afflato circumscindit semper, quodam veluti spirituali gladio ex animâ suâ corporis proprij

καὶ δυνάμεως ἀγάπη γνησία, καὶ ὅλος ἔρως γνήσιος εἰς Χριστὸν τεταμένος· οὐ δύναται δὲ ὁ τὸν Θεὸν ἀγαπῶν μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀγαπᾶν ὡς ἑαυτόν· εἰκὸς πρὸς τὰ πάθη δυσχεραίνειν τῶν μήπω τέως κεκαθαρμένον· ἡ γὰρ εἰς Θεὸν ἀγάπη τὸ εἰς τοὺς ἀνθρώπους μίσος παντελῶς οὐκ ἀνέχεται· ποιητικὸν γὰρ τοῦ δευτέρου τὸ πρότερον· ὡς ὡρῶν ἡμέρας ὁ ἥλιος ποιητικός· διὰ τοι τοῦτο ἔλεγεν ὁ Κύριος· πρώτη ἐντολὴ τὸ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου· εἶτα δευτέρα ὁμοία αὐτῇ· τὸ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν· διὰ τοῦτο προσέθηκε τὸ ὁμόια αὐτῇ, ἐπειδὴ ἡ εἰς Θεὸν ἀγάπη τελειωτική ἐστι καὶ προξενητικὴ καὶ διδακτικὴ τῆς εἰς ἀνθρώπους ἀγάπης· καὶ αὕτη πάλιν τῆς εἰς Θεὸν αἰτία πέφυκε γίνεσθαι· ὁ γὰρ τὸν Θεὸν ὡς χρὴ ἀγαπῶν, οἶμαι διὰ τῆς ἀγάπης κυριωθεὶς, καὶ ἐπέκεινα τῶν λοιπῶν ἐντολῶν βαδιεῖται, ὡς ἔφορον τῶν ἑαυτοῦ ἔργων τε καὶ λόγων, καὶ μᾶλλον τῶν νοημάτων, τὸν ἀκοίμητον τοῦ Θεοῦ ὀφθαλμὸν ἔχων ἀεί· δικαίῳ γάρ φησι νόμος οὐ κεῖται· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν ὁ νόμος· ἡ γὰρ πρᾶξις αὐτοῦ ὑπερῆρε νόμον· ὁ τοίνυν ποθῶν, καὶ διψῶν Θεὸν τὸν αὐτοαγάπην καὶ αὐτοδικαιοσύνην, ἡλίκος ἂν εἴη δίκαιος, οἷός τε εὐσεβὴς, πηλίκος καὶ ὁ-

ποῖος θεοειδής τε καὶ ἐνάρετος, οἷός τε αὖ θεωρητικός τε καὶ πρακτικός· καθάπερ φησὶν ὁ μέγας Δαβίδ· ἐφύλαξα τὰς ἐντολάς σου καὶ τὰ δικαιώματά σου, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐντολαί σου μελέτη μου, καὶ αἱ ὁδοί μου ἐναντίον σου Κύριε· αἴτιον γάρ φησι τοῦ φυλάξαι τὰς ἐντολάς σου τὸ εἶναι με διὰ τῆς μνήμης καὶ ἀγάπης ἐναντίον σοῦ Κύριε· μὴ δίδοτε τὰ ἅγια τοῖς κυσίν· ὁ τοίνυν κατὰ διάνοιαν μυηθεὶς διὰ τοῦ τρόπου τῆς νήψεως τὰ τῆς καθ' ὅλου θεωρίας μυστήρια, οὔποτε καταπιστεύσειε σαθροῖς ἀκοαῖς βροντῆς ἦχον· ἀλλὰ πάντως οἰκονομήσει τοὺς ψυχοτρόφους λόγους ἐν κρίσει τοῖς διὰ τὸ νηπιῶδες τῆς ἐν Χριστῷ νηπιότητος ἀκμὴν γάλα ποτιζομένοις· καὶ ζητεῖ μὲν δι' ἐξερευνήσεως θείων γραφῶν ὡς οἱ ἐξερευνῶντες τὰ μαρτύρια αὐτοῦ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἐκζητήσουσιν αὐτόν, κατὰ τὸν θεῖον Δαβίδ· κρούει δὲ δι' εὐχῆς μυστικῆς τε καὶ ἀπορρήτου ἐντυγχάνων τῷ παρακλήτῳ ἁγίῳ πνεύματι στεναγμοῖς ἀλαλήτοις, εἶξαι τῇ αἰτήσει, καὶ λαμπηδόνα νο[illegible]χορηγῆσαι ἡλίου τοῦ νοητοῦ ὁδηγὸν ἀπλανῆ· προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· πάλιν οὖν καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν Κυρίου καὶ αἰσθητῶς καὶ νοητῶς χρὴ φυλάσσειν· αἰσθητῶς μέν· φεύγειν ὡς ἐξ ὄφεώς τε καὶ πυ-

irrationalem amorem; hic eſt qui abnegat ſe ipſum, & animam ſuam odit ſalutariter ut in vitam æternam cuſtodiat eam. *Attendite ne eleemoſynam faciatis coràm Hominibus ut videamini ab eis*. Et: *cum orabitis ne ſitis triſtes*. Et: *Si dimiſeritis Hominibus delicta eorum*, &c. Et: *nolite Theſaurizare vobis Theſauros in terrâ*. Et: *Ne judicate, ut non judicemini*. Et: *date & dabitur vobis*. Ecce rurſus ut modò tot memorata mandata, unum aliud conſummat & perficit. quodnam autem illud eſt? audiamus & faciamus. opus enim in die judicij repetetur à nobis. Nam dies illa manifeſtabit unius cujuſque opus: *Quia in igne revelatur: & uniuſcujuſque opus quale ſit, ignis probabit*. Quodnam autem illud eſt, magnum, primum & unum mandatum, quod reliqua efficit? utique, in Dominum Deum noſtrum ex totâ animâ & ex toto corde, ex totis viribus & ex totâ virtute, vera ſinceraque caritas; totaliſque ac genuinus amor in Chriſtum intentus. non poteſt quippe qui Deum amat, non amare etiam homines ut ſeipſum. Pronum quidem factu

Mat. vj. 1.
Mat. 5. vj. 14.
19.
Mat. vj. 1.
Luc. vj. 38.
1. Cor iij. 13

est, offendi & irritari vitiis hominũ injuriisque quas ab ipsis patiatur, eum qui nondum vero Dei amore purgatus est. At caritas in Deum cor hominis occupans, omne prorsus ab eo expellit in homines odium. ita quippe se habent duo hæc amor Dei, & amor hominum, ut prius alterum faciat; eo modo quo Sol horas diei facit. Propterea hoc dixit
Matt. xxij. 38. Dominus: *Primum mandatum est: diliges Dominum Deum tuum: secundum autem simile huic: diliges proximum tuum sicut teipsum*, causa cur hoc addiderit: *simile huic*, hæc est: quia caritas in Deum perfectrix, hortatrix & doctrix est caritatis erga homines. & hæc ipsa vicissim in homines caritas vim causandi quasi mutuam quamdam exercet in caritatem quâ Deus diligitur. qui enim Deum amat ut oportet; hoc est, ut propter eum etiam homines diligat: ex istâ opinor extensione & intensione caritatis levior alacriorque factus, ultrà jam consuetos prosilit terminos, cætera quoque mandata perfectiùs exequens: illud videlicet semper in omnibus conando, ut nihil agat aut velit

ρὸς αἱρετικὰ θηρία καὶ ἄπιστα· τοιούτους δὲ λογισμοὺς ψευδοῦς γνώσεως φεύγειν, τοὺς διὰ τῶν δεξιῶν τὰς ἀριστερὰς πράξεις ὑποβάλλοντας, οἱ τοὺς ἀληπιερεόνους, ἀντὶ τοῦ θεολογῆσαι, θεομαχῆσαι παρεσκεύασαν· οὐκ ἀγνοεῖται δὲ περὶ τῶν τοιούτων ψευδοπροφητῶν θεώρημα, καὶ κατ' ἄλλον τρόπον τὰ τοιάδε ἀθρεῖν. καὶ μυρμιδόνων ἀνάσσειν, ὡς λόγος, ἀλλὰ μὴ ὑπ' αὐτῶν βασιλεύεσθαι· οἱ γὰρ διακριτικοὶ τῆς διανοίας, τοὺς μὲν ἐκκρίνοντες τῶν λογισμῶν, τοὺς δὲ ἀποδοκιμάζοντες· ὅπως συλλαμβάνωνται οἱ δι' ἐνθυμήσεως πολεμοῦντες ἡμᾶς δαίμονες, ἐν διαβουλίοις διαλογίζοντες, ἔνδον· εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· καὶ τὰ ἑξῆς· εἰ γὰρ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὡς ἐσήμανε τὸ θεῖον γράμμα, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; τίς ἡ στενὴ πύλη καὶ τεθλιμμένη ὁδός; στενὴν ὁδὸν καὶ τεθλιμμένην ἀκούων τὸ τοῦ Ἰὼβ ἐνενόησα ὅπερ εἶπε πρὸς τὸν Θεόν· καὶ ἐπεσημηνάμην, φησὶν, εἰπὼν καὶ ἄκων παρέβην· εἰδότι γὰρ καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ ποιοῦντι, κρίμα αὐτῷ ἐστιν· ἐχώμεθα δὲ καὶ τῶν ἑξῆς τοῦ Κυρίου ῥημάτων· οὐ πορνεύσεις φησὶν, οὐ μοιχεύσεις· ὅρα δὲ καὶ τὸ τελέσαι αὐτὰς ἐντολήν· πνεύματι περιπατεῖτε· καὶ ἐπιθυμίας σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε· ὁ γὰρ τοὺς ἡμῶν ἐὰν φθάσῃ κάμνειν ἀπὸ τοῦ

πολεμοῦντος αὐτὸν Σατανᾶ, πᾶσαν κακίαν ἐκτελεῖ διὰ σώματος ἀνεπαισθήτως· ὁ δὲ πνεύματι περιπατῶν καὶ ἀεὶ νήφων δύναται διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν πᾶσαν ἐντολὴν δεσποτικὴν διαπράξασθαι· τί δὲ ἡ νέα καὶ ἁγία δεκάλογος, ἡ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγω· τῶν ἐναρέτων μακαρισμοί, οὐ πρὸς τὸν σκοπὸν ὃν ἐξεθέμεθα διά τε γραφῶν εὐαγγελικῶν τε καὶ προφητικῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς φυσικῶς ἀκολουθούσης τάξεως, τῷ σκοπῷ ἡμῶν συνᾴδουσι; τίς μὴ νήφων ἀεὶ τῇ καρδίᾳ πτωχὸς τῷ πνεύματι ἐκ πάσης κακίας γενέσθαι δύναται· ἢ πενθῶν, ἢ πραΰς, ἢ πεινῶν καὶ διψῶν τὴν δικαιοσύνην, ἢ ἐλεήμων, ἢ, τὸ πᾶν ἀγαθὸν προξενοῦν, τῇ καρδίᾳ καὶ τῇ ψυχῇ καθαρὸς αὐτοῦ; τίς μὴ νήφων ἀεὶ εἰρηνοποιὸς ἔνδον, καὶ διὰ τοῦτο ἔξω ἢ ἕνεκεν δικαιοσύνης δεδιωγμένος, καὶ νοσερῶς; ἢ τίς μὴ χαίρων ἀεὶ τῇ ἐλπίδι, κυρίου γνώσεως ἐμπίπλαται; τίς ὁ ἀδιαλείπτως πρὸς Θεὸν νεύων· ᾧ ἡ πρὸς Θεὸν νεῦσις εἰς ἀδιάλειπτον προσευχὴν λογίζεται ἐκ χείλους; οὐχ ὁ καταλιπὼν τὸ σῶμα· οὐ πάσας τὰς διατριβὰς ἐν τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ διὰ νοὸς ἀεὶ ποιούμενος; τίς πρόξενος φυσικῆς τῶν ὄντων θεωρίας, τίς τῶν μεγαλουργιῶν τοῦ Θεοῦ ἐναπόδεικτος ἐκδιηγητής, οὐχ ὁ νή-

nisi ex purissimo desiderio gratificandi Deo, quem Testem & arbitrum præsentem cunctorum suorum & operum & affectuum perpetuò intuetur. Hinc illud scriptum est: *Justo lex non est posita.* Nam sic utique se gerentes nulli subsunt legi. quoniam sublimis quædam operatio eorum altè supra omnem evolat legem. Talis ergo desiderans, esuriens, & sitiens Deum illum qui ipsa caritas, ipsa justitia est, in quàm alto putas gradu justus erit & pius? quàm excellenter Deo similis, & in omni virtute perfectus, sive quæ ad contemplativam, sive quæ ad activam pertinet vitam? Id innuit Magnus David dicens: *servavi mandata tua & justificationes tuas: quoniam omnia mandata tua meditatio mea sunt, & omnes viæ meæ in conspectu tuo Domine.* Aliud hoc mandatum est: *Nolite Sancta dare canibus.* A cujus observatione non deficiet profectò, qui adeptus per attentionem vitæ sobriæ, studiumque indefessum, intelligentiam plerorumque Sacrorum Dogmatum, & sublimium mysteriorum, haud sanè confidet corruptis auribus cœle-

1. Tim. 1. 9.

Psalm. cxviij. 2

Mat. vij. 6.

ſtes illos Divini tonitrui ſonos. Sed ſuam omnino Sanctam Doctrinam aptè diſpenſabit, diſpertiens in accomodatas alendis animabus inſtitutiones, qualibus Parvuli in Chriſto, lacte ipſis conveniente paſcuntur. Hic idem haud partis nimium fidens: ſed ſatagens ut creſcat in ſcientia, ſcrutatione diligenti penitùs nititur introſpicere ſcripturas divinas. Sicut; qui *ſcrutantur teſtimonia Dei, & toto corde exquirunt eum.* Juxta Sanctum David: pulſatque per orationem intimam & arcanam conveniens Paraclitum Sanctum Spiritum *gemitibus inenarrabilibus* orat concedi quod petit, & infundi ſuæ menti radium divini Solis, ducem ſibi viæ obſcuræ certiſſimum futurum. En mandatum alterum: *Attendite à falſis Prophetis ..à fructibus eorum cognoſcetis eos.* Et hoc quoque Domini Mandatum & per ſenſus & per mentem adimplendum eſt. Per ſenſus quidem, fugiendo, ut fit à ſerpente, aut ab igne coràm viſis, hæreticas & infideles beſtias: Per mentem autem vitando ratiocinationes captioſas falſæ fallaciſque doctrinæ. quales opera-

Pſal. cxviij. 2.

Rom. viij 26.

Mat. vij. 15.

φων; οὐχ ὁ προσέχων τοῖς πονηροῖς λογισμοῖς, καὶ ἀντίθετα, ὥσπερ ὁ Ἰώβ, τούτοις ἀνθυποφέρων; ἄτιμοι, λέγων, καὶ πεφαυλισμένοι ἐνδεεῖς φρενῶν· οὓς οὐχ ἡγησάμην κύνας τῶν ἐμῶν νομάδων, ἤτοι τῶν δεξιῶν ἐνθυμιῶν ποιμαινομένων ὑπὸ Κυρίου διὰ νοῦ εἰδότος ποιμενικὴν τάξιν· οὐ γὰρ τῶν μακαρισμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν δύναμίς τε καὶ ἐνέργεια οὐ πρὸς ἄλλο τι βλέπουσι, καὶ τὸν ἄλλον σκοπὸν ἔχουσιν, ἀλλ᾽ ἢ πρὸς τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας, καὶ τὴν ταπείνωσιν· ὡς μᾶλλον οὔσαι τῶν δύο τύπων ἀρετῶν τῶν τελειωτικῶν τελειωτικωτάτων· περιέχουσι γὰρ πασῶν ἀρετῶν ἔνδον· καθάπερ δὴ τὸ στερέωμα τήν τε αἰθέριον καὶ ἐπίγειον κτίσιν· ὅρα οὖν χωρὶς ταπεινώσεως ἐρρίφθαι ἀγγέλους ἐξ οὐρανοῦ. καὶ χωρὶς νηφαλιότητος ἰδοὺ προδότης ῥιφεὶς ἐκ τῶν ἐπιλέκτων· αὕτη γὰρ πίστεως καὶ ἐλπίδος, καὶ ἀγάπης ἐνεργητικὴ καὶ τελειωτικὴ, καὶ τὴν συντομωτέραν ὁδὸν τῶν θείων ἐντολῶν ἐν αὐτῇ ἔχουσα· ὁ γὰρ καταξιωθεὶς ὡς δεῖ ταπεινὸς γενέσθαι, τοὺς θείους μακαρισμοὺς ἐν τῷ ἰδίῳ βίῳ διὰ πράξεως ἐζωγράφησεν· ὁ δ᾽ αὖ πάλιν καθαρὸς τῇ καρδίᾳ ἔσται πάντως καὶ ταπεινός· ἴδιον γὰρ τῆς καθαρότητος ἡ ταπείνωσις, καὶ ἡ εἰς Θεὸν μετ᾽ ἔρωτος καὶ θυμηδίας ἀγάπη

τε καὶ ἔφεσις, γνωριστικὰ αὐτοῦ καθεστήκασιν· ὁ δὲ τοιοῦτος καὶ τὰς λοιπὰς διὰ τῶν δύο τούτων ἀρετῶν εὑρεθήσεται φυλάττων· ὁ γὰρ ταπεινὸς οὔτε εἰκῆ ὀργίζεται, οὔτε ἑτέραις ὕβρεσι περιβαλλῇ τὸν ἀδελφόν· τὸ δὲ καταλλαγῆναι περὶ τοῦ δώρου κατ' ἐντολῆς πέπεισιν, ὅτε δὲ γένηται μᾶλλον ἴδιον τοῦ ταπεινοῦ, ὃς δοῦλον ἔσχατον πάντων αὐτὸν ἡγεῖται, καὶ πρὸς ἀλήθειαν γῆν, καὶ σποδὸν, καὶ κάθαρμα· ὅς πρᾶός τέ ἐστι καὶ πενθῶν καὶ πεινῶν τὴν δικαιοσύνην, Θεὸν, καὶ ἀρετήν· καὶ δὴ καὶ ἐλεήμων· εἴ γε χορηγός ἐστι πάσης ἐργασίας ἀγαθῆς ἡ μακαρία ταπείνωσις· καθαρὸς δὲ τῇ καρδίᾳ τίς μᾶλλον τοῦ χθαμαλόφρονος ἄλλος πλεῖον εὑρεθήσεται· εἴγε δι' ὑψηλοφροσύνην καὶ Σατὰν ἀκάθαρτος ὁ ἀσώματος· εἰ δὲ καὶ πάντες ἐθέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται ὥς φησιν ἡ γραφὴ, τίς ἄρα τοῦ κατὰ Χριστὸν ταπεινοῦ εὐσεβέστερος ἢ δεδιωγμένος, ὡς ἔφη ὁ Σωτὴρ τὰ ἐξαίρετα τοῦ Ἰησοῦ βίου ἐν τῷ σώματι βαστάσαι, εἴ γε μὴ δι' ὑψηλοφροσύνην καταστικτὸς ἁμαρτίαις; εἶδες δύναμιν θείων εὐαγγελικῶν ῥημάτων, εἶδες ἀλκὴν ὅση τίς ἐστι νήψεώς τε καὶ ταπεινώσεως; οὕτως ἄρα πέφυκεν ἡ πανάρετος στολὴ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ Θεοῦ· ἡ μακαρία λέγω ταπείνωσις, καὶ ἀγγελικὴ κα-

tionibus finistris dextri loci honorem subdolè tribuunt. Quibus quæ attendunt errabundæ & errorum magistræ Mentes, pro Theologiâ nobis, hoc est verâ & piâ de Deo Doctrinâ: Theomachiam, hoc est sceleratam & amentem Dei oppugnationem obtrudunt. Non me fugit alia expositio hujus mandati de Cavendis falsis Prophetis, ad allegoricum translata sensum. ut per eam putetur imperari nobis, Dominium in cogitationes nostras, quo, ut dici solet Mirmidonibus præsimus: non autem hos regnare super nos patiamur. Id præceptum observant qui pollent vi Spirituum discernendorum. Hi enim è cogitationibus menti obortis, quasdam ut probas seligunt & fovent: alias ut noxias aversantur & abigunt. Quò fraudes deprehendãtur insidiantium nobis per subintrusas suggestiones Dæmonum, qui contra nos intrà nos in consiliis suis mussitant. Mandatum id etiam Christi est: *Intrate per angustam portam*, &c. Si enim *justus vix salvabitur*, ut declaravit divina Scriptura, *impius & peccator ubi parebunt?* Quænam ista est *Angusta porta*

Mat. vij. 13.

1. Petr. iv. 18.

& arcta via? Has mihi nominari audienti venit in mentem illud Jobi ad Deum dictum: *Signavi* ait, *si quid non volens transgressus sum.* Utique enim, *scienti bonum facere, & non facienti, judicium est illi.* Sequamur reliqua Domini verba. *Non fornicaberis* ait, *non adulterabis.* Prospice superius istis mandatum ex quo horum pen-
v. 16. Gal. det observatio: *In Spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis.* Mens enim nostra preoccupata suasionibus oppugnantis eam Satanæ omnem nequitiam, exequitur per corpus insensibiliter. Igitur spiritu ambulans, & semper sobrius ac vigil, potest, per Dei gratiam omne Domini mandatum opere complere. Quid autem novus & Sanctus Decalogus Domini Nostri Jesu Christi? Beatitudines, inquam, ab eo prædicatæ magnas exercentium virtutes, an non ad scopum & ipsæ quem nobis proposuimus pertinent? Pertinent sane: quia & mirificè illi congruunt: sive rem ex Evangelicis & propheticis judicemus Scripturis: sive è naturali serie ac consequentiâ recti ordinis. Etenim quis non acriter invigilans custo-

θαρότης τῆς διανοίας φυλακτικαί εἰσι τε καὶ γίνονται ἐν τοῖς βουλομένοις φιλοποιεῖν πασῶν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν· ἀρχοῦσαι γάρ εἰσιν ἀρχουσῶν, βασιλίδες ἐντολῶν ἢ ἀρετῶν· αὗται γὰρ φυλασσόμεναι περιεκτικῶς φυλάττουσι καθ' ὃν εἰρήκαμεν τρόπον τὰς λοιπὰς ἐντολὰς τὰς ἑξῆς παρὰ Ματθαίου, μᾶλλον δὲ παρὰ Χριστοῦ λεγομένας· καὶ ὅπως εὑρίσκεται ὁ ταπεινός, ὅτι καθαρὸς τῇ καρδίᾳ ἐνταλμάτων ἁπάντων ἄριστος φύλαξ τοῦ ἑαυτοῦ δεσπότου τε καὶ Θεοῦ· οὗ ἕνεκεν καὶ κοπιάσει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον, καὶ ζήσεται εἰς μέλλοντα, καὶ μακαρισθήσεται παρὰ Κυρίου ἐν τῇ ἀπεράντῳ καὶ αἰωνίῳ ζωῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. θὲς τοιγαροῦν τὸν νοῦν σου εἰς τὰ λεγόμενα· εἰσελθέτωσαν εἰς τὰς ἀκοάς σου τὰ παρὰ τοῦ Κυρίου εἰρημένα, εἴγε πιστεύεις αὐτῷ· ἔφη γάρ· ὅτι καὶ περὶ ἀργοῦ λόγου λόγον ἀποδώσομεν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· ἱκανὸς δὲ οὗτος ὁ λόγος, ἐὰν νήφῃ ἡμῶν ἡ διάνοια· ὃς δὲ τὰ γεγραμμένα οὐ συνιᾷ, οὔτε μὴν τῶν λεγομένων ἀκούει· ἔοικεν ὁ τοιοῦτος σωλῆνι δεχομένῳ ὕδωρ καὶ μὴ αἰσθανομένῳ ὅτι δι' αὐτοῦ παρέρχεται· τίς οὖν ἄρα μὴ κλαύσῃ, τίς οὐ λυπηθῇ καὶ καταπλαγῇ ὅτι ὁ δεσπότης τῆς οἰκουμένης δι' ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν καὶ ἀποστόλων βοᾷ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀ-

κύριον· τίνα δέ ἐστι τὰ κηρυττόμενα ὑπ' αὐτῶν; ὁ γάμος ἕτοιμος φησὶ καὶ τὰ σιτιστά μου τεθυμένα· ὁ νυμφίος μετὰ δόξης καὶ μεγαλοπρεπείας κάθηται ἐν τῷ νυμφῶνι καὶ δέχεται· τοὺς ἐρχομένους μετὰ χαρᾶς· ἡ θύρα ἀνέῳκται, οἱ ὑπηρέται σπουδάζουσι περὶ τοῦ κλεισθῆναι τὴν θύραν, ὀξυποδήσατε, μή ποτε ἔξω μείνητε· καὶ οὐκ ἔστιν ὁ εἰσφέρων ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἔστιν ὁ συνιών, οὐκ ἔστιν ὁ σπουδὴν τιθέμενος· ἀλλ' ἡ ῥαθυμία καὶ ἡ φροντὶς τοῦ αἰῶνος τούτου ὥσπερ ἄλυσις ἔδησεν ἡμῶν τὴν διάνοιαν· τὰς θείας γραφὰς ὀρθῶς μὲν γράφομεν, καὶ ὀρθῶς ἀναγινώσκομεν· ὀρθῶς δὲ τούτων ἀκοῦσαι οὐ θέλομεν, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι ἡμᾶς τὰ παρ' αὐτῶν ἐπιτελεῖν· τίς ἄρα ἀπεδήμησεν ἐπισιτισμοῦ χωρὶς μακρὰν ὁδὸν καθάπερ ἡμεῖς βουλόμεθα· ἀφέντες τὸν ἐπισιτισμὸν ἡμῶν ἐνταῦθα, μηδὲ εἰς τὴν ἀποδημίαν ἐπιφέρεσθαι· μακάριος ὅστις μετὰ παρρησίας ἀπεδήμησε πρὸς τὸν κύριον, βαστάζων τὸν ἐπισιτισμὸν αὐτοῦ ἀνενδεῆ· ἰδοὺ δὴ καὶ αἱ δέκα παρθένοι οὐ καθεύδουσι, καὶ οἱ δοῦλοι πραγματεύονται προσδεχόμενοι τὸν δεσπότην ἑαυτῶν, ἐπιγνόντες ὅτι ἔλαβε τὴν βασιλείαν, καὶ ἔρχεται μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς, στεφανῶσαι μὲν τοὺς δούλους αὐτοῦ τοὺς καλῶς πραγματευσαμένους τῷ ἀργυρίῳ τῷ ἐκο-

diendo suo cordi, proculque ab ipso arcendæ omni malitiæ, pauper spiritu potest esse? quis humilis, aut lugens, aut mitis, aut esuriens & sitiens justitiam, aut misericors, aut (quod omne bonum procurat cordi & animæ) Mundus corde? quis, non semper intentus sibi & pervigil, internè pacatus est; ac propterea, cum opus est, exteriùs pacificus? Quis propter justitiam persecutionem patitur, vel in animo, vel sensibiliter? aut quis, non spe semper gaudens, Domini gaudio repletur? quis indesinenter propendet in Deum, quis cui hæc ipsa in Deum propensio, non in locum & meritum orationis numquam intermissæ non imputetur ex gratiâ? Quis abdicatâ semel cura corporis; non jucundè perpetuò commorantem in corde proprio mentem suam experitur? quis procurat sibi naturalem notitiam Mundi totius & omnium quæ in eo sunt: quis simul cum hoc magnalium Dei sibi est ipsi credi dignissimus enarrator? nonne sibi attendens: nonne qui seriò suis cogitationibus invigilat: & iis quas novit noxias, alias ex adverso contrarias op-

ponit. malas increpans paribus cum Jobo dictis: ite, inquiens, in malam rem, indecores, pravæ, amentes; quas non pluris fecerim quàm canes gregum meorum. Cum idem è contrario foveat, curet, promoveat, mente gregibus talium paſcendis à Domino eruditâ. Ex his cunctis apparet: Beatitudinum à Christo Jeſu prædicatarum non aliam vim ac poteſtatem eſſe: non aliò eas ſpectare, non alium in ſcopum tendere, quàm in cordis puritatem & humilitatem. quod hæ ſint duæ virtutes perfectivarū perfectiviſſimę. continent enim intrà ſe vim virtutum univerſarum omnem: quemadmodum Firmamentum æthercam ſimul terrenamque creaturam complectitur ambiens. Viden ergo ut, quòd humilitate carerent, projecti Angeli è Cœlo ſint: ut quòd ſibi non attenderit invigilans proprio profectui, Proditor Judas ſit eraſus ex albo Electorum. Humilitas quippe ſibi attenta Fidei, & ſpei & caritatis effectrix perfectrixque eſt: ac compendioſiorem ſervandorum Dei mandatorum in ſe habet viam. Nam cui conceſſum eſt, eſſę verè humilem, is

μίσανθ παρ' αὐτοῦ· ἀνελεῖν δὲ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ τοὺς μὴ θέλοντας αὐτὸν βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτούς· ὁποῖον δὲ τρόπον; ἐν μέσῃ νυκτὶ, ἐν ὕπνῳ κατεχομένης τῆς τῶν ἀνθρώπων φύσεως, αἰφνιδίως ἐκ τοῦ οὐρανοῦ γίνεται ἦχος μέγας γὰρ καὶ βρονταὶ φρικταὶ, καὶ ἀστραπαὶ δειματώδεις, μετὰ σεισμοῦ· ἐκθροοῦνται ἐξαίφνης οἱ καθεύδοντες· καὶ μνημονεύει ἕκαστος τὰ ἑαυτοῦ ἔργα, εἴτε ἀγαθὰ, εἴτε κακά· οἱ δὲ τὰ κακὰ πράξαντες, τύπτουσι τὰ στέρνα αὐτῶν κείμενοι ἐπὶ τῆς κοίτης, ὅτι οὐκ ἔστι ποῦ φυγεῖν, ἢ κρυβῆναι, ἢ μεταμεληθῆναι ἐφ' οἷς ἔπραξαν· ἥτε γὰρ γῆ σείεται, καὶ αἱ βρονταὶ βοῶσαι φοβοῦσιν, αἱ ἀστραπαὶ πτοοῦσιν· σκοτία τε βαθεῖα κατέχει αὐτούς· οὕτω καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ ὡς ἀστραπὴ ὀξυτάτη αἰφνιδίως θροήσει πᾶσαν τὴν γῆν· σάλπιγξ γὰρ μετὰ φόβου σαλπίσει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐγερεῖ τοὺς καθεύδοντας, ἐξυπνήσει τοὺς ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένους· οὗτοι γὰρ οἱ οὐρανοὶ μετὰ τῶν δυνάμεων αὐτῶν σαλευθήσονται, καὶ ἡ γῆ πᾶσα ὥσπερ τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης τρομάξει ἀπὸ προσώπου τοῦ αὐτοῦ, πῦρ γὰρ φοβερὸν προτρέχει πρὸ προσώπου αὐτοῦ, περιτρέχων καὶ καθαρίζων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τῶν μιανασῶν αὐτήν· ὁ ᾅδης ἀνοίγεται τὰς αἰωνίας αὐτοῦ πύλας· ὁ θάνατος κατήρ-

γίνεται. ὁ δὲ χοῦς ὁ σπαρεὶς ἀκούσας τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος ζωοποιηθήσεται· θαῦμα γὰρ ἰδεῖν ἀληθῶς πῶς ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἐν τῷ ᾅδῃ ὥσπερ πλῆθος ἰχθύων ἐν τῇ θαλάσσῃ στρεφομένων, οὕτως ἀναρίθμητον πλῆθος τὰ ὀστᾶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἕκαστον αὐτῶν περιέρχεται ζητοῦν τὰς ἑαυτῶν ἁρμονίας· καὶ ἐγερθέντες κράξουσιν ἅπαντες καὶ λέξουσι· δόξα τῷ συναγαγόντι ἡμᾶς καὶ ἐγείραντι διὰ τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας· τότε οἱ δίκαιοι ἀγάλλονται, καὶ οἱ ὅσιοι εὐφραίνονται· οἱ τέλειοι ἀσκηταὶ παρακαλοῦνται ἀπὸ τοῦ μόχθου τῆς ἀσκήσεως αὐτῶν· οἱ μάρτυρες στεφανοῦνται, ἀπόστολοι, καὶ προφῆται· μακάριος οὖν ὅστις καταξιωθῇ τὴν ὥραν ἐκείνην, πῶς ἁρπάζονται μετὰ δόξης ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀθανάτου νυμφίου πάντες οἱ ἀγαπήσαντες αὐτὸν, καὶ σπουδάσαντες ἐπιτελέσαι πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ· ὥσπερ δὲ ἐμεγάλυνεν ἕκαστος ἐνταῦθα τὸ ἑαυτοῦ πτερὸν, οὕτω καὶ πέταται ἐπὶ τὰ ὑψηλά· καὶ καθὼς ἐντεῦθεν ἕκαστος ἐκάθηρε τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν, οὕτως ὁρᾷ καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ ὥσπερ ἐπόθησεν αὐτὸν ἕκαστος, οὕτως καὶ κορέννυται τῆς ἀγάπης αὐτοῦ· θαυμάσει δὲ καὶ ὁ πρῶτος Ἀδὰμ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ὁρῶν μεγάλα καὶ θαυμαστά· πῶς ἀπ' αὐτοῦ καὶ τῆς ὁμοζύγου αὐτοῦ ἔθνη τηλικαῦτα

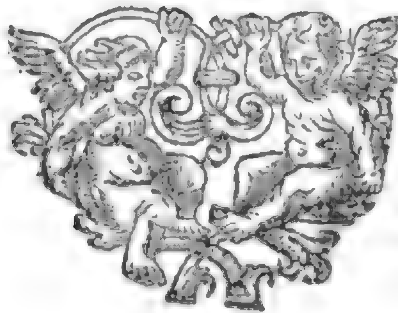
in vitâ ſuâ divinas beatitudines actione velut pictas repræſentat. rurſus, qui mundus corde fuerit, idem ſine dubio erit humilis. propria quippe puritatis eſt humilitas; cujus characteres, & ſigna unde dignoſcantur ſunt caritas in Deum dulci affectu conjuncta, & ejuſdem aliquando fruendi ardens deſiderium. Talis porrò qui fuerit, alias quoque virtutes ex his duabus aptas reperietur cuſtodire. Nam Humilis haud ſine cauſa iraſcitur, neque ulciſcitur in fratrem injurias ab eo acceptas, paribus rependendis. Mandatum etiam illud, reconciliandi ſibi fratrem ante donum offerendum, quis promptius & melius humili homine implebit, qui ſe ultimum omnium reputat: verè perſuaſus eſſe ſe pulverem, cinerem, pugarmentum. Idem præterea mitis eſt, & lugens, & eſuriens juſtitiam, Deum & virtutem. idem miſericors, largus præbitor omnium quæ habet aut poteſt miniſtrare. quid enim beneficientius beata Humilitate? Mundus verò corde quis umquam alius veriùs perfectiuſque reperietur quàm homo humiliter de ſe ſentiens? Nam

καὶ πλῆθος γενεῶν παρήχθη· πλείονα δὲ θαυμάζει τὸν δημιουργὸν Θεὸν, πῶς ἀπὸ μιᾶς φύσεως ταῦτα γένεσθαι ᾠκονόμησεν·

unde Satan expers corporis immundus factus est? nisi ex superbiâ? Si autem omnes qui piè volunt vivere in Christo Jesu persecutionem patientur, ut ait Scriptura: quisnam vero in Christo humili, aut justior, aut magis persecutionem patiens? ut Salvator ait. ut pote cum is quæ sunt eximia in vitâ Jesu in Corpore suo circumferat: qui autem non est humilis, propter superbiam totus compunctus stigmatibus peccatorum appareat. Vidisti vim divinorum Evangelij verborum. vidisti quantum robur sit attentionis & Humilitatis. Sic planè naturâ fit, ut virtutibus splendens omnibus stola Christi filij Dei; hoc est, Beata Humilitas, & Angelica puritas mentis, custodes & nunc sint, & futuræ semper sint, volentibus in viâ Spiritus contendere, omnium Dei mandatorum. Principes quippe illæ Principum sunt, Reginæ Mandatorum ac virtutum. Ipsæ enim dum custodiuntur, comprehensivè custodiunt, eo quem diximus modo, cætera mandata, deinceps à Mathæo, vel potiùs à Christo exposita. In hunc modum reperitur humilis & mundus corde optimus executor omnium Mandatorum Domini ac Dei sui, cujus causa laborat in hoc sæculo, & vivet in futuro, beatificatus à Domino in perenni & æternâ vitâ: in Christo Jesu Domino nostro. Adhibe igitur mentem ad hæc quæ dicuntur. ingrediantur in aures tuas quæ dicta sunt à Domino, si ei credis. An enim (quod ipse dixit) de verbo otioso à nobis prolato reddemus rationem in die judicij: & non reddemus de verbo à Deo nobis dicto, à nobis neglecto & otioso relicto? vigilet ergo mens nostra contendens ad verbum omni acceptione dignum implendum. Qui scripta non intelligit, nec ea quæ dicuntur audit. Talis similis est canali sic aquam accipienti, ut eam per se transire non sentiat. quis ergo non fleat, non plangat, non obstupescat, quòd Dominus orbis universi, cum & per sese & per servos suos Prophetas & Apostolos clamet, non est tamen qui eum audiat. Quid autem illi prædicant? *Nuptiæ*, inquiunt, paratæ sunt, al-

tilia occisa. Sponsus cum gloriâ & magnificentia sedet in Thalamo, & excipit venientes cum gaudio. Fores patent. Ministri variè discurrentes satagunt. Properate, ne foris exclusi maneatis: & non sit qui vos introducat. In his non est qui intelligat, non est qui studium adhibeat. Sed desidia & solicitudo hujus sæculi velut catena ligavit mentem nostram. Divinas Scripturas rectè quidem scribimus, rectè legimus, rectè autem ipsas audire nolumus, quia non volumus quæ illæ præcipiunt exequi. Quis peregrinationem longam suscipit non proviso in viam victu? nos tamen relicta hîc annonâ nostrâ, temerè vacui capessimus iter immensum. Beatus qui abunde proviso viatico, securè proficiscitur ad Dominum. En decem virgines non dormiunt. En servi vigiles satagunt expectantes Dominum suum: gnari venire ipsum accepto regno, cum virtute & gloriâ magnâ; coronaturum servos qui talentis ab ipso iis creditis strenuè negotiati fuerint: interfecturum autem hostes suos qui noluerant illum super se regnare. quomodo autem venit? Nocte media, altè sopitâ omni humana naturâ, repentè de cœlo fit sonus magnus, & horrenda tonitrua, & terribilia fulgura, cum terræmotu. quibus concussi expergiscuntur qui dormiebant, & recordatur quisque suorum operum, sive ea bona sive mala fuerint. qui vero mala egerunt, tundunt sua pectora, in strato suo jacentes, quoniam non est quò fugiant, aut ubi occultentur, aut tempus emendandi per pœnitentiam ea in quibus peccantes deliquerunt. Etenim terra concutitur; tonitrua horribiliter resonantia consternant, fulgura terribiliter exsplendescentia dirè conturbant: caligo autem cæca undique ipsos obumbrat misertimos. Sic & in illâ horâ, quando fulgur velocissimum momento expavefaciet terram totam; cui terrori superveniens clangor tubæ acutissimus è Cœlo, excitabit dormientes, & expergisci coget sopitos à sæculo. Ipsi enim cœli cum suis Virtutibus titubabunt: & terra universa maris tremorem imitabitur. à facie gloriæ Judicis venientis. Ignis quippe terribilis præcedet ante faciem ejus percurrens & purgans terram à sceleribus quæ inquinaverunt ipsam. Infernus pandit æternas suas portas. Mors destruitur. Pulvis autem putridus audito clan-

gore Tubæ vivificabitur. Mirum omninò visu! innumeræ animæ, velut in mari pisces infinito numero sese vibrantes in inferno, in ictu oculi prorumpent inde, & ossa quæque sua quocumque quæsitum ibunt, ea invicem adaptabunt, & sibi induent ac resurgentes clamabunt universæ dicentes: Gloria ei qui congregavit nos & suscitavit, per suam misericordiam. Tunc Justi gaudent, & Sancti exultant. Tunc perfecti Ascetæ consolationem pristinis laboribus parem accipiunt. Martyres, Apostoli, Prophetæ coronantur. Beatus cui Sancto continget horam videre illam, quâ Justi rapientur cum gloriâ in nubibus in occursum immortalis Sponsi, omnes qui dilexerunt ipsum, & studuerunt exequi omnes voluntates ejus. quanto autem amplificavit magis unusquisque in hâc vitâ suas ipsius alas, tantò altiùs volat: & quanto quisque diligentiùs mundavit oculum sui cordis, tanto clariùs videt gloriam Dei. quantò denique ardentiùs Deum desideravit, tantò suaviùs ejus tandem possessi suavitate, satiatur. Mirabitur verò primus Adam in illâ horâ videns magna & stupenda. quomodo ex ipso & ejus conjuge Gentes tam multæ, & tanta generationum variarum profluxerit series. Magis autem mirabitur Creatorem Deum, qui ab unâ naturâ tot tantaque providerit effici·

OPUSCULUM XVI.

OPUSCULUM XVI.

Τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν

ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἀρχιεπισκόπου πόλεως Ἐδέσσης

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ
Ἑκατόν.

Α.

Πειδήπερ Θεοῦ τοῦ ἀγαθοῦ χάριτι ἀποταξάμενοι τῷ Σατανᾷ καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, τῷ Χριστῷ συνεταξάμεθα, ἔν τε τῷ λουτρῷ τῆς παλιγγενεσίας, καὶ νῦν αὖθις διὰ τοῦ μοναδικοῦ ἐπαγγέλματος, τηρήσωμεν αὐτοῦ τὰς ἐντολάς· τοῦτο γὰρ ἀπαιτεῖ οὐ μόνον τὸ διπλοῦν ἐπάγγελμα, ἀλλὰ καὶ ἡ

Sancti Patris Nostri

THEODORI

Archiepiscopi urbis Edessæ

CAPITULA PRACTICA
Centum.

I.

UANDOQUIDEM, Dei boni gratiâ, abrenunciantes Satanæ & operibus ejus, Christo fidem obstrinximus; cùm olim in lavacro regenerationis; tùm nunc rursus per Monasticam Professionem: observemus ejus mandata. Hoc enim flagitat non solùm duplex illa pro-

missio, sed & naturale debitum: quo adstringimur ad dandam operam, ut fiamus valde boni, qui fuerimus à Deo boni conditi. Etsi enim, malecautis obrepente per incuriam peccato, vitiata sequioris intrusione natura nostra est: tamen ex eo nos extraxit luto, per suæ viscera misericordiæ, Deus noster; renovatos utique Passione impassibilis; & pretio sanguinis Christi redemptos ab antiquæ captivitate trangressionis, cujus erat in nos hereditariâ successione participatio transmissa. Post quæ, justos fieri, haud magna nostra laus: excidere autem à justitiâ; deploranda damnabilisque miseria est.

φυσικὴ ὀφειλὴ, καθ' ἣν κτισθέντες ἀπὸ Θεοῦ καλοὶ εἶναι λίαν ὀφείλομεν. Κἂν γὰρ ἡ ἁμαρτία προσελθοῦσα ἐξ ἀπροσεξίας, τὸ παρὰ φύσιν παρεισήγαγεν· ἀλλὰ πάλιν ἀνεκλήθημεν διὰ σπλάγχνα ἡμῶν Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἀνεκαινίσθημεν τῷ πάθει τοῦ ἀπαθοῦς, καὶ τιμῆς ἠγοράσθημεν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ, λυτρωθέντες τῆς ἀρχαίας παραβάσεως πατροπαραδότου. Λοιπὸν εἰ γενόμεθα δίκαιοι, οὐδὲν μέγα· ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἐκπεσεῖν δικαιοσύνης, θρηνῶν καὶ καταγνώσεως ἄξιον.

II.

Sicut opus bonum sine fide recta factum mortuum est omninò & inefficax: Sic etiam Fides sola sine operibus justitiæ non liberabit nos ab æterno igne. *Qui*, enim, *diligit me* (dicit Dominus) *mandata mea servabit*. Si ergo diligimus Dominum & credimus in ipsum, affectemus executionem mandatorum ejus, ut consequamur vitam æternam. Si autem negligendam duxerimus nobis observationem mandatorũ istorum, quibus creatura quoque

Ioan. xiv. 15.

B.

Ὥσπερ ἔργον ἀγαθὸν χωρὶς πίστεως ὀρθῆς γινόμενον νεκρόν ἐστι πάντων καὶ ἀνενέργητον· οὕτω δὴ καὶ ἡ πίστις μόνη χωρὶς ἔργων δικαιοσύνης, οὐ ῥύσεται ἡμᾶς τοῦ αἰωνίου πυρός· ὁ γὰρ ἀγαπῶν με, φησὶν ὁ Κύριος, τὰς ἐντολάς μου τηρήσει· εἰ οὖν ἀγαπῶμεν τὸν Κύριον καὶ πιστεύομεν εἰς αὐτὸν, ἀντιποιώμεθα τῆς τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ ἐργασίας, ἵνα τύχωμεν ζωῆς αἰωνίου· εἰ δὲ παρόπτεα ἡμῖν ἡ τῶν αὐτῶν προσταγμάτων τήρησις, οἷς ἡ κτίσις πειθαρχεῖ, πῶς πιστοὺς ἑαυτοὺς καλέσωμεν; πεπιεσμένοι μὲν ὑπὸ πα-

σαν τὴν κτίσιν· μόνοι δὲ ἐκ πάντων ἀπειθεῖς ὄντες τοῖς τοῦ πεποιηκότος προστάγμασι, καὶ ἀχάριστοι περὶ τὸν εὐεργέτην δεικνύμενοι.

rationis expers obtemperat, quâ fronte nos audebimus vocare Fideles? qui honorati quidem sumus supra omnem creaturam: soli autem ex omnibus contumaciter detrectamus obedire præceptis ejus à quo sumus conditi: ac tanto Benefactori nos ingratissimos præbentes?

Γ.

Τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ τηροῦντες οὐδὲν ἐκείνῳ παρέχομεν, ἀνενδεεῖ ὄντι καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν δοτῆρι· ἀλλ' ἑαυτοὺς εὐεργετοῦμεν, τὴν αἰώνιον αὐτοῖς προξενοῦντες ζωὴν, καὶ ἀπόλαυσιν τῶν αἰωνίων καὶ ἀνεκλαλήτων ἀγαθῶν.

III.

Mandata Christi exequentes, nihil ei præbemus, nullo nostrorum egenti, & largitori bonorum omnium: sed nobis ipsis benefacimus; vitam nobis & fruitionem æternorum ineffabilium bonorum eo modo procurantes.

Δ.

Πᾶς ὁ ἐναντιούμενος ἡμῖν πρὸς τὴν κατόρθωσιν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν, κἂν πατὴρ εἴη, κἂν μητὴρ, κἂν ὁστισοῦν, μισητὸς ἡμῖν ἔστω καὶ βδελυκτός· ἵνα μὴ ἀκούσωμεν. ὅτι ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.

IV.

Quicumque impedimento nobis est, perfectè observare conantibus Dei mandata; etsi Pater sit, etsi Mater, etsi quantumvis intimus quispiam, exosus nobis sit & abominabilis ne illud nobis dicatur: *Qui amat Patrem aut Matrem plusquàm me, non est me dignus.* Mat. x. 37.

Ε.

Πάσῃ δυνάμει σφιγξώμεθα ἑαυτοὺς πρὸς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου· ἵνα μὴ σωρεῖς

V.

Quantum summo conatu possumus adstringamus nos executioni mandatorum Do-

mini, ne catenis ægrè solubilibus concupiscentiarum malarum & voluptatum corruptricium Animæ, constringamur. & pronunciabitur in nos infru-
Luc. xiij. 8. ctuosæ ficus damnatio: *Abscinde illam* dicens, *ut quid enim inutiliter terram occupat? Omnis*
Mat. iij 10. *enim* (ait) *Qui non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mitteur.*

δυσλύτοις ἐπιθυμιῶν πονηρῶν καὶ ἡδονῶν ψυχοφθόρων συσφιγχθῶμεν· καὶ λεχθήσεται περὶ ἡμῶν ἡ τῆς ἀκάρπου συκῆς ἀπόφασις, ἔκκοψον αὐτὴν, λέγουσα, ἵνα μὴ καὶ τὸν τόπον καταργῇ· πᾶς γάρ φησιν ὁ μὴ ποιῶν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

VI. ϛ.

A concupiscentiis & voluptatibus sinens vinci se, ac sic in mundo conversans, citò in peccati retia incidet. Peccatum autem semel introductum, ignis est in arundineto, lapis in declivi, torrens sibi exitus rumpens: (decantatæ ore vulgi similitudines) omni modo inevitabiliter ejus in quo residet perditionem absolvens.

Ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ἡττώμενος, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ἀναστρεφόμενος, ταχέως τοῖς τῆς ἁμαρτίας ἐμπεσεῖ δικτύοις· ἡ δὲ ἁμαρτία ἅπαξ παρεισαχθεῖσα πῦρ ἐστι κατὰ καλάμης, λίθος κατὰ πρανοῦς, χαράδρα τὰς διεξόδους ἐξωθοῦσα (ταῦτα τὰ δὴ ᾀδόμενα) παντὶ τρόπῳ τοῦ κεκτημένου αὐτὴν κατεργάζεται τὴν ἀπώλειαν.

VII. Z.

Anima in quantum naturæ ac rationis præscriptis non paret; fera, inculta, voluptatumque spinis obsita, habitaculum est ferarum omnis generis bestiarum. juxta illud
Isai. xxxiv. 14. Prophetæ dictum: *Ibi requiescent onocentauri, ibi pullos edu-*

Ἡ ψυχὴ ἐφ' ὅσον εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐστὶν, ἐξηγριωμένη καὶ ἐξηκανθωμένη ταῖς ἡδοναῖς οἰκητήριον ἐστὶ τῶν ἀλλοκότων θηρίων, κατὰ τὸ εἰρημένον· ὅτι ἐκεῖ ἀναπαύσονται ὀνοκένταυροι, ἐκεῖ ἐνόσσευσεν ἐχῖνος, καὶ συναντήσουσι δαιμόνια ὀνοκενταύροις· ἅπερ εἰσὶ τὰ ποικίλα πάθη

τῆς ἀτιμίας· ἐπειδὰν δὲ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἑαυτὴν ἀνακαλέσηται (δύναται γὰρ ἡνίκα θελήσει, ἕως τῇ σαρκὶ συνέζευκται) καὶ ἡμερώσῃ ἑαυτὴν δι' ἐπιμελοῦς φιλεργίας, καὶ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ πολιτεύσηται· τὰ μὲν πρότερον ἐμφωλεύοντα θηρία, δραπετεύουσιν· οἱ δὲ τῆς ζωῆς ἡμῶν Ἄγγελοι παραγίνονται, ἡμέραν εὐφροσύνης ποιούμενοι τῆς αὐτῆς ἐπιστροφῆς· καὶ ἡ τοῦ παναγίου πνεύματος χάρις ἐπιδημεῖ ἐν αὐτῇ διδάσκουσα γνῶσιν· ὅπως ἂν διαφυλαχθείη ἐν τῷ ἀγαθῷ, καὶ ἐπὶ μείζονα προέλθοι.

cabit Ericius, & occurrent Dæmonia onocentauris. Per quæ indicantur variæ passiones obscœnarum infamiumque voluptatum. Quando verò in statum naturæ consentaneum revocare seipsam voluerit (potest enim cum libebit, quandiu carni juncta est) & mansuefecerit seipsam, per diligentem strenuamque sibi adhibitam culturam: èque Dei lege vitam ordinaverit. Feræ quidem priùs illic cubilia habentes, inde fugiunt. Angeli vero vitæ nostræ custodes adsunt, diem lætitiæ celebrantes ob istam animæ conversionem: & Sanctissimi Spiritus gratia in ipsam advenit, docens scientiam: ut custodiatur in bono, & in majora proficiat.

H.

Ὅπλον οἱ Πατέρες πνευματικὸν, τὴν προσευχὴν ὁρίζονται· καὶ οὐκ ἔστιν ἄνευ ταύτης εἰς πόλεμον ἐξιέναι, ἵνα μὴ δορυάλωτοι ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν ἀπαχθῶμεν χώρᾳ· Προσευχὴν δὲ καθαρὰν οὐκ ἔστιν ἄλλως κτήσασθαι εἰ μὴ προσκαρτερήσει τῷ Θεῷ ἐν εὐθείᾳ καρδίᾳ· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ διδοὺς εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ, καὶ διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν.

VIII.

Patres definierunt, armaturam Spiritualem esse orationem: sine quâ si adversùs Hostes exeamus, capiemur ab his utique, & captivi abducemur in terram hostilem. Puram verò orationem nemo umquam assequetur, qui non forti perseverantiâ Deo adstiterit in rectitudine cordis. Deus enim est qui dat orationem oranti, & docet hominem scientiam.

IX.

Perstrepere quidem Animæ vitiosas cupiditates, & bellum ipsi movere, ex iis est quæ prohibere in nostrâ non est situm potestate: ne morentur autem in nobis cogitationes pravæ, ne ve sic hærendo malos affectus excitent, præcavere utique si volumus, possumus. Prius igitur horum, quatenus extra nostram situm potestatem, imputabile nobis ad culpam non est: Posterius verò, si viriliter repugnando vicerimus, efficiet nos coronis dignos: sin desidiâ ignaviâque succumbemus, pœnis reddet obnoxios.

Θ.

Τὸ μὲν παρενοχλεῖν τὴν ψυχὴν τὰ πάθη, καὶ προσβάλλειν εἰς μάχην, τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῶν ἐστι· τὸ δὲ χρονίζειν ἐν ἡμῖν τὰς ἐννοίας καὶ τὰ πάθη κινεῖν, τῶν ἐφ' ἡμῖν ὑπάρχει. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἀναμάρτητον καθ' ὃ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· τὸ δὲ δεύτερον, εἰ μὲν ἀνδρείως ἀντιμαχησάμενοι στεφάνων ἄξιοι ὦμεν νικήσαντες, εἰ δὲ χαυνώσει καὶ δειλίᾳ ἡττηθῶμεν, τιμωριῶν πρόξενοι.

X.

Tres sunt generalissimæ Passiones ex quibus mala morum omnia nascuntur. Amor voluptatis, Amor pecuniæ, & Amor gloriæ. Has consequuntur alij quinque nequitiæ Spiritus. è quibus generatur examen numerosum affectuum pravorum, & species variæ multiformis malitiæ. Qui ergo tres illos quasi duces & Imperatores debellaverit; in iis eliserit & sequaces horum quinque. ac consequenter omnes sibi perturbationes subjecerit.

I.

Τρία μέν εἰσι τὰ γενικώτατα πάθη, δι' ὧν γεννῶνται πάντα· φιληδονία, φλαργυρία, καὶ φιλοδοξία· οἷς ἐξακολουθοῦντα καὶ ἕτερα πέντε πονηρίας πνεύματα· ἐξ ἐκείνων πολὺς γεννᾶται ἑσμὸς παθῶν, καὶ εἴδη ποικιλομόρφου κακίας· ὁ οὖν τοὺς τρεῖς ἀρχηγοὺς καὶ ἡγεμόνας νικήσας, συγκαθεῖλε καὶ τοὺς πέντε· εἶτα καὶ πάντα ὑπέταξε πάθη·

ΙΑ.

Ὅσαπερ ἐμπαθῶς διεπράξαμεν, τούτων καὶ μνῆμαι τῶν παθῶν τὴν ψυχὴν τυραννοῦσιν· ὅτε δὲ τὰ ἐμπαθῆ ἐνθυμήματα πάντῃ τῆς καρδίας ἡμῶν ἐξαλείφθη, ὡς μηδὲ προσβαλεῖν αὐτῇ· τότε σημεῖον φαίνεται τῆς συγχωρήσεως τῶν προτέρων ἁμαρτημάτων· ἕως γὰρ ἐμπαθῶς ἡ ψυχὴ κινεῖται, τὸ ὑπεύθυνον αὐτῆς δηλοῦται, καὶ ἡ τῆς ἁμαρτίας ἐπικράτεια ἐν αὐτῇ γνωρίζεται.

XI.

Quæcumque obsecuti cupiditatibus pravè fecerimus, eorum recordationes importunè recurrentes vexant & opprimunt tyrannicè animam: quando vero illecebrosarum ejusmodi cupiditatum imaginationes funditùs è corde deletæ sunt, ita ut nullum jam earum appulsum mens sentiat: tunc signum apparet remissionis priorum peccatorum. Quoad enim perturbatis istius generis formis stimulata movetur anima, subjectio ejus sub peccati ditione declaratur: & stigma servitutem indicans in eâ agnoscitur.

ΙΒ.

Τὰ μὲν σωματικὰ καὶ ἔνυλα πάθη διὰ τῶν σωματικῶν κακοπαθειῶν ἐλαττοῦσθαι πέφυκε· τὰ δὲ ψυχικὰ καὶ ἀφανῆ, διὰ ταπεινοφροσύνης, καὶ πρᾳότητος καὶ ἀγάπης ἀφανίζεται.

XII.

Corporeæ quidem & materiales Passiones, corporeis ærumnis & perpessionibus minui consueverunt: cupiditates vero spirituales & sensuum corporeorum excedentes sphæram, per Humilitatem, Mansuetudinem & Caritatem extinguuntur.

ΙΓ.

Ἐπιθυμίαν μὲν ἐμπαθῆ μαραίνει ἐγκράτεια σὺν ταπεινώσει. θυμὸν δὲ φλεγμαίνοντα, πρᾳΰτης ἀγάπη· λογισμὸν δὲ ῥεμβόμενον συνά-

XIII.

Concupscentiam quidem carnalem, hebetat debilitatque continentia cum Humilitate. Iram autem exardescentem mi-

tigat caritas. Intellectum quoque vagis cogitationibus errantem, colligit oratio intenta cum Dei memoriâ. Et sic triplex animæ portio purgatur.

γὰρ προσευχὴ ἐπιτεταμένη μετὰ μνήμης Θεοῦ· καὶ οὕτως τὸ τριμερὲς τῆς ψυχῆς καθαρίζεται· τοῦτο γὰρ διορθούμενος ὁ Ἀπόστολος· εἰρήνην φησὶ διώκετε καὶ τὸν ἁγιασμόν.

Heb. xij. 14. Ad quod agendum nos dirigens Apostolus ait: *Pacem & sanctificationem sectamini.*

XIV.

Aliqui dubitarunt: utrum cogitatio moveret Passiones, an Passiones cogitationem? cum sint qui ajant; Alij qui negent: Ajo ego: à passionibus moveri cogitationes. nisi enim essent Passiones in Animâ; earum utique cogitationes ipsam non turbarent.

ΙΔ.

Τινὲς μὲν ἠπόρησαν εἰπόντες· πότερον ἡ ἔννοια τὰ πάθη κινεῖ· ἢ τὰ πάθη τὴν ἔννοιαν; ὡς τινῶν μὲν τοῦτο λεγόντων, τινῶν δὲ ἐκεῖνο· ἐγὼ δέ φημι· ἐκ τῶν παθῶν τὰς ἐννοίας κινεῖσθαι· εἰ γὰρ οὐκ ἦν ἐν τῇ ψυχῇ τὰ πάθη, οὐδὲ αἱ τούτων ἔννοιαι ὤχλησαν αὐτῇ.

XV.

Solent perpetui impugnatores Nostri, eas quidem virtutum operationes, quæ & faciles & convenientissimæ nobis sunt, suadere quantum possunt, ut omittamus: earum verò quæ & summè difficiles, & minus accommodatæ sunt nobis, desiderium injicere. Iis quidem qui sub obedientiâ proficiunt, suggerendo tamquam meliora; & ad ea vehementer urgendo, quæ propria sunt opera sibi

ΙΕ.

Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἀεὶ πολεμοῦσιν ἡμᾶς ἐχθροῖς· ὡς τὰ μὲν δυνατὰ καὶ ἐπιτήδεια ἡμῖν τῆς ἀρετῆς κωλύειν· τῶν δ' ἀδυνάτων καὶ ἀκαίρων πόθον ἐμβάλλειν· τοῖς μὲν γὰρ ἐν ὑποταγῇ προκόπτουσι, τὰ τῶν ἡσυχαστῶν ἔργα πράττειν καταναγκάζουσιν· ἡσυχασταῖς δὲ πάλιν καὶ ἀναχωρίταις κοινοβιακοῦ κανόνος ἐπιθυμίαν ἐμβάλλουσι· ταύτῃ δὲ μεθόδῳ καὶ ἐφ' ἑκάστῃ ἀρετῇ χρῶνται· ἀλλ' ὑμεῖς γε τὰ νοήματα αὐτῶν μὴ ἀγνοήσωμεν· πάντα καλὰ εἰδότες ἐν καιρῷ αὐτῶν καὶ μ-

ζων· ἔμπαλιν δὲ βλαβερὰ τὰ ἄκαιρα καὶ ἄμετρα πάντα.

seorsim vacantium & Deum in solitudine colentium. contrà Solitariis & Anachoreticæ deditis vitæ, ambitiosè commendando velut perfectiora, & talium ingerendo cupiditatem, quæ cœnobiticæ cultores vitæ ex instituto exercent. Pari astu in quovis alio cujusque virtutis exercitio parùm cautis illudunt. Cæterùm Nos ne ipsorum fraudes ignorando, decipiamur. Sed sciamus bona cuncta in tempore ac loco propriis opportunè exequi. rursusque ut noxia respuere, quæcumque inconvenientia statui proprio, intempestiva & immoderata suggeruntur.

Ις.

Τοῖς μὲν ἐν κόσμῳ ἀναστρεφομένοις καὶ πλησιάζουσι ταῖς ὕλαις τῶν παθῶν, διὰ τῆς κατὰ πρᾶξιν πολέμου οἱ δαίμονες πολεμοῦσι· τοῖς δὲ ἐν ἐρήμοις, διὰ τὴν τῶν πραγμάτων σπάνιν, τοῖς λογισμοῖς ἐνοχλοῦσι· πάνυ δὲ χαλεπώτερος ὁ δεύτερος τοῦ προτέρου καθέστηκε πόλεμος· ὁ μὲν γὰρ διὰ τῶν πραγμάτων ἀφορμὴν, καὶ χρόνου δεῖται καὶ τόπου καὶ ἐπιτηδειότητος· ὁ δὲ τοῦ νοὸς, εὐκίνητός πως καὶ δυσκάθεκτος· ταύτης δὲ τῆς ἀσωμάτου πάλης ἀντίπαλος ἡμῖν καθαρὰ προσευχὴ δέδοται· διὸ καὶ ἀδιαλείπτως αὐτὴ νενομοθέτηται· ἐρρωμένον οὖν πρὸς τὸν ἀγῶνα τοῦτον τὸν νοῦν παρασκευάζει, ὡς δυναμένη δίχα τοῦ σώματος ἀποτελεῖσθαι·

XVI.

Conversantibus quidem in mundo, & vicinas habentes explendarum cupiditatum occasiones, amovent Dæmones acres stimulos ad opere ipso peccandum: Iis vero qui desertis in locis degunt, propter absentiam occasionum peccandi, cogitationes immittunt, quæ urgeant ad voluntates peccandi, si opportunitas adesset. Multò autem difficiliùs priori posterius bellum est. Nam tentatio quidem opere peccandi, ut effectum sortiatur multis indiget: puta, comoditate, spatio, loco, concursuque vario opportunitatum ad id aptarum. At tentatio per assensum internum peccandi, pronam habet facultatem, expedita quædam & in promptu rem offerens; ac quia pudoris fræno, quippe in cordis occulto, non

tenetur, ægerrimè revocabilis à lapsu per lubricum devexum. In hac incorporeâ luctâ fortis nobis auxiliatrix data est, pura Oratio. quocirca hæc sine intermissione continuanda præscribitur. valentem igitur & invictam in isto certamine mentem illa reddit. ut pote sola per sese, absque adminiculo corporis, ad id valens.

XVII.

Perfectam Passionum mortificationem Magnus Apostolus
Gal. v. 24. indicans dicebat: *Qui autem Christi sunt, carnem suam crucifixerunt, cum vitiis & concupiscentiis.* Cum enim passiones mortificaverimus, & concupiscentias extinxerimus; & carnis superbiam subjunxerimus spiritui: tunc tollimus crucem & sequimur Christum. Nam aliud nihil Anachoresis, sive recessio à sæculo, est; nisi mortificatio Passionum, & manifestatio absconditæ in Christo vitæ.

ΙΖ.

Τὴν τέλειαν τῶν παθῶν νέκρωσιν ὁ μέγας Ἀπόστολος δηλῶν ἔλεγεν· οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις· ὅταν γὰρ τὰ πάθη νεκρώσωμεν καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἀφανίσωμεν, καὶ τὸ τῆς σαρκὸς φρόνημα ὑποτάξωμεν τῷ πνεύματι· ὅτε λαμβάνομεν τὸν σταυρὸν καὶ ἀκολουθοῦμεν τῷ Χριστῷ· οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἡ ἀναχώρησις πέφυκεν· ἀλλ' ἡ νέκρωσις τῶν παθῶν, καὶ φανέρωσις τῆς ἐν Χριστῷ κρυπτομένης ζωῆς.

XVIII.

Qui rebellione corporis mortis hujus fatigantur: & tædio afficiuntur detestantes urgens in horas singulas ab eo bellum: non carnem, sed semetipsos culpent. Nisi enim ipsi vires ei subministrarent, curam ejus in concupiscentiam facientes; haud quaquam tantas ab ipsâ

ΙΗ.

Οἱ ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου ταλαιπωρούμενοι, καὶ πρὸς τὸν καθ' ὥραν αὐτοῦ πόλεμον ἀπαγορεύοντες, μὴ τὴν σάρκα· ἀλλ' ἑαυτοὺς καταμεμφέσθωσαν· εἰ μὴ γὰρ αὐτοὶ δεδώκασιν αὐτῇ τὴν ἰσχὺν, πρόνοιαν αὐτῆς εἰς ἐπιθυμίαν ποιούμενοι, οὐκ ἂν τοσοῦτον ὑπ' αὐτῆς τετα-

λιπωρήκασιν· ἢ οὐχ ὁρῶσι τοὺς σταυρώσαντας αὐτὴν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῇ θνητῇ αὐτῶν σαρκὶ περιφέροντας, ὅπως αὐτὴν συνεργὸν μᾶλλον καὶ οὐκ ἀντίπαλον κέκτηνται, ἀλλ' ἥκουσαν καὶ ἀγομένην τῷ τοῦ Θεοῦ νόμῳ; καὶ αὐτοὶ τοίνυν οὕτω ποιείτωσαν, καὶ τῆς ὁμοίας ἀπολαύσουσιν ἀναπαύσεως· δὸς γάρ φησιν αἷμα, καὶ λάβε πνεῦμα.

molestias paterentur. An enim non vident eos qui carnem crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis; quique mortificationem Jesu in mortali ipsorum carne circumferunt; ut ipsâ potiùs cooperatrice in bonum, quàm adversariâ utantur: sed cedentem & duci facilem à lege Dei experiantur? Et ipsi ergo sic faciant, simili per hoc requie fruituri. *Da*, enim inquit, *sanguinem, & accipe Spiritum.*

IΘ.

Τριμερής ἐστι πᾶσα ψυχὴ λογικὴ, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον· τὴν μὲν οὖν ἐν τῷ λογιστικῷ συνισταμένην ἀρετὴν, φρόνησιν ἐκάλεσε καὶ σύνεσιν καὶ σοφίαν· τὴν δὲ ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ, ἀγάπην, καὶ σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν· τὴν δὲ ἐν τῷ θυμικῷ ἀνδρείαν καὶ ὑπομονήν· ἡ δὲ δικαιοσύνη πᾶσι τούτοις ἐγκατέσπαρται, ἁρμοδίως ἐνεργεῖν παρασκευάζουσα· διὰ μὲν τῆς φρονήσεως ταῖς ἀντικειμένοις πολεμοῦσα δυνάμεσι, καὶ ὑπερμαχοῦσα τῆς ἀρετῆς· διὰ δὲ τῆς σωφροσύνης, ἀπαθῶς βλέπουσα τὰ πράγματα· διὰ δὲ τῆς ἀγάπης πάντας ἀνθρώπους αὐτὴν φιλεῖν πείθουσα· διὰ δὲ τῆς ἐγκρατείας πᾶσαν ἡδονὴν περικόπτουσα· διὰ δὲ τῆς ἀνδρείας καὶ ὑπομονῆς

XIX.

Tripertita est omnis Anima rationalis, juxta Theologũ Gregoriũ. In suprema quippe Parte rationali constitutã virtutẽ, prudentiam vocavit, scientiam & sapientiam: in concupiscibili verò, Caritatem, Temperantiam & continentiam. In irascibili denique, fortitudinem, patientiam & justitiam: quæ tamen ultima cunctis suprà memoratis inspergitur: apte ac convenienter operari eas docens. Per prudentiam quidem oppositas expugnans potestates; & pro virtutibus decertans: Per temperantiam vero oculos roborans ne oblatis voluptatum speciebus mentem tur-

bent: per continentiam omnes à se illicitas delicias abscindens. Postremò per fortitudinem & patientiam, adversùs invisibilium insultus Hostium animam armando præmuniens: consonâ quadam ejus, ut citharæ benè concordis Harmoniâ.

πρὸς τοὺς ἀοράτους ὁπλίζουσα πολέμους αὐτὴν, ἁρμονία τοῦ εὐήχου τῆς ψυχῆς ὀργάνου.

XX.

Omnis consensus mentis in aliquam prohibitam cupiditatem; puta, gustus voluptuosus, peccatum est Monacho. Prius enim cogitatio venit per excitatam à parte concupiscibili vel irascibili perturbationem mentem obtenebrans: deinde inclinat Anima in delectationem, non stans firma adversus Tentationem contrà luctantem. unde sequitur ille consensus, quem dixi, peccatum esse. Ille dum moratur movet quam vocamus passionem: deinde paulatim pervenit ad actum criminosum. Propterea beatos prædicat Propheta eos qui *allidunt Babylonios Parvulos ad petram.* Clarè hoc experiendo compertum habent Prudentes & sensati.

Psal. cxxxvj. 9.

K.

Πᾶσα συγκατάθεσις λογισμοῦ πρός τινα ἀπηγορευμένην ἐπιθυμίαν, ἤγουν γεῦσις ἡδονῆς, ἁμαρτία ἐστὶ μοναχῷ· πρότερον γὰρ ὁ λογισμὸς ἔρχεται διὰ τοῦ παθητικοῦ μέρους τὸν νοῦν σκοτίζων· ἔπειτα νεύει ἡ ψυχὴ πρὸς τὴν ἡδονὴν, μὴ ἀντέχουσα τῆς πάλης· καὶ λοιπὸν συγκατάθεσις λέγεται· ἥτις, ὡς εἴρηται, ἁμαρτία ἐστί· χρονίζουσα δὲ, κινεῖ τὸ λεγόμενον πάθος· ἔπειτα κατὰ μικρὸν ἔρχεται εἰς τὴν κατ' ἐνέργειαν πρᾶξιν· διὰ τοῦτο μακαρίζει ὁ προφήτης τοὺς τὰ Βαβυλώνια νήπια προσαράσσοντας τῇ πέτρᾳ· δήλη δὲ ἐστιν ἡ ὑπόθεσις ἐν τοῖς συνετοῖς καὶ ἐχέφροσιν.

XXI.

Caritatis quidem & Pacis administri Angeli gaudent de nostrâ salute ac profectu in vir-

KA.

Ἀγάπης μὲν καὶ εἰρήνης οἱ ἄγγελοι θεράποντες ὄντες χαίρουσιν ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ σωτηρίᾳ καὶ προ-

κοπῇ πρὸς ἀρετήν· ἐντεῦθεν σπουδάζουσι πνευματικῶν ἡμᾶς ἐμπιπλᾷν θεωρειῶν, καὶ συνεργοῦσι πρὸς πᾶν ἀγαθόν· ἔμπαλιν δὲ οἱ δαίμονες ὀργῆς καὶ κακίας ὄντες δημιουργοὶ, χαίρουσι μειουμένης τῆς ἀρετῆς, καὶ ἔργον τίθενται εἰς αἰσχρὰς φαντασίας τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐκκλίνειν.

tute. Unde ſtudent ſpiritualibus nos implere contemplationibus : & cooperantur in omne bonum. È contrario mali Dæmones, iræ ac malitiæ cum ſint artifices : gaudent evaneſcente virtute : & hoc maximè agunt, ut in turpes imaginationes Animas noſtras declinent.

K B.

Πίστις ἐστὶν ἐνδιάθετον ἀγαθόν· αὕτη δὲ γεννᾷ ἡμῖν τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον· ὁ δὲ φόβος τοῦ Θεοῦ διδάσκει τὴν τῶν ἐντολῶν τήρησιν· ἥτις λέγεται πρακτική· ἐκ δὲ τῆς πρακτικῆς βλαστάνει ἡ μακαρία ἀπάθεια· ἀπάθεια δὲ ἔγγονον ἀγάπης· πλήρωμα οὖν πασῶν τῶν ἀρετῶν καὶ πάσας τὰς ἐντολὰς σφίγγουσα καὶ διακρατοῦσα.

XXII.

Fides eſt bonum in mentis conſcientiâ latens. Hæc generat in nobis Dei timorem. Timor autem Dei docet Mandatorum obſervationem, quæ Practica dicitur. è Practicâ verò germinat beata impaſſibilitas. Hæc porrò proles eſt caritatis. quæ complementum jam eſt virtutum omnium cuncta mandata in unum ſtringens & perfectè obtinens.

K Γ.

Ὥσπερ ἡ τοῦ σώματος αἴσθησις ὑγιαίνουσα αἰσθάνεται· τίς ἡ κατέχουσα αὐτὸ ἀῤῥωστία· ὁ δὲ μὴ νοῶν, ἀναισθησίαν νοσεῖ· οὕτω δὴ καὶ ὁ νοῦς ἐφ' ὅσον τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν σωζομένην κέκτηται, ἐπιγινώσκει τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις, καὶ οἶδε πόθεν αὐτῷ τὰ πάθη πραι-

XXIII.

Ut corporis ſenſus dum ſanus eſt ſentit, quænam ipſum invaletudo corripiat. qui autem non ſentit, pejore inſenſibilitatis morbo laborat: ſic & mens quamdiù propriam facultatem ſalvam ſanamque obtinet, cognoſcit ſuas ipſius potentias,

& novit unde in ipsam Passiones violentiùs ingruant & contra illum oppugnantium insultum, acri pugnacitate decertat. Grave porro ac periculi plenum est, istos sensu tentationum ipsos impugnantium carentes, consumere dies totos perpetiendis suggestionibus pravis, per noctem pugnantibus similes: ob non explorata consilia Hostium.

νικώτερον ἐπεισέρχεται· καὶ πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος τῶν ἰσχυρὰν συνίστησι μάχην· χαλεπὸν δὲ εἰ ἀναισθήτων καταναλίσκη τὰς ἡμέρας τῶν νυκτομαχοῦντι ἐοικὼς, καὶ μὴ θεωρῶν τοὺς λογισμοὺς τῶν πολεμίων.

XXIV.

Quando incessanter rationalem nostri Partem contemplatio virtutum promovet, ac concupiscibilem in eamdem solam intendit, atque in ejus datorem Christum. congruéque iis irascibilis in Dæmones armatur: Tunc secundùm naturam etiã inferiores operantur facultates.

ΚΔ.

Ὅταν τὸ λογιστικὸν ἡμῶν ἀνενδότως ἐπιβάλλῃ ἡ θεωρία τῶν ἀρετῶν, καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν πρὸς ταύτην μόνην τείνεται, καὶ τὸν αὐτῆς δοτῆρα Χριστόν· τὸ δὲ θυμικὸν κατὰ τῶν δαιμόνων ὁπλίζηται· τότε κατὰ φύσιν καὶ αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν.

XXV.

Cui pudicitia curæ est, beatam adamanti castitatem, quam non erraverit qui impassibilitatem vocet, castiget & servituti subjiciat carnem propriam, cum humili sui despectu divinam invocans gratiam: & consequetur id quod optat. qui autem nutrit carnem intemperanter in deliciis ciborum, viam ad se

ΚΕ.

Ὁ σωφροσύνης ἐπιμελούμενος τῆς μακαρίας ποθῶν ἁγνείας, ἣν οὐκ ἄν τις ἁμάρτοι καλέσας ἀπάθειαν, ὑποπιαζέτω καὶ δουλαγωγείτω τὴν σάρκα, σὺν ταπεινόφρονι λογισμῷ, τὴν θείαν ἐπικαλούμενος χάριν· καὶ τεύξεται τοῦ ποθουμένου· ὁ δὲ ἐκτρέφων τὴν σάρκα ἐν ἀκρασίαις βρωμάτων, πνεύματι πονηρίας ὁδηγηθήσεται· ὃν γὰρ τρόπον ὕδωρ

πολὺ σβέννυσι φλόγα, οὕτω πύρωσιν σαρκὸς ἀφανίζει πεῖνα σὺν ταπεινώσει ψυχῆς.

aperit & locum quà intret monstrat spiritui nequitiæ. quo enim modo aqua copiosa flammam extinguit: inflammationem carnis opprimit fames cum humilitate Animæ.

Κϛ. XXVI.

Τὸ τῆς μνησικακίας πάθος πάντη σοῦ τῆς ψυχῆς ἀπέστω φιλόχριστε· μὴ δώσεις ὅλως τόπον τῇ ἔχθρᾳ· ὡς πῦρ γὰρ κεκρυμμένον ἐν λινοκαλάμῳ, οὕτως μνησικακία, ἐμφωλεύουσα ἐν καρδίᾳ· μᾶλλον δὲ προσεύχου ὑπὲρ τοῦ λελυπηκότος σε θερμῶς, καὶ εὐεργέτει αὐτὸν εἴ τι ἂν σου ἡ χεὶρ εὐπορῇ, ὅπως ῥύσῃ τὴν ψυχήν σου ἐκ θανάτου· καὶ μὴ ἀπαῤῥησίαστος ἔσῃ ἐν καιρῷ προσευχῆς σου.

Vitium simultatis & memoriæ injuriarum à tuâ omninò abesto Animâ, qui Christum amas. Ne ullum des locum inimicitiæ. Quàm enim periculosus noxiusque est ignis absconditus sub fasce calamorum lini: tam est periculosa injuriæ memoria intra cor nidulans. Quin potiùs ardenter ora pro eo qui te læsit. & beneficiis ipsum affice; si quid in manu habes quo ipsi queas prodesse. Sic quippe liberabis animam tuam à morte: & fiduciâ vigebis in tempore orationis tuæ.

ΚΖ. XXVII.

Ἐν ψυχαῖς ταπεινῶν ἀναπαύσεται Κύριος· ἐν καρδίᾳ δὲ ὑπερηφάνων τὰ πάθη τῆς ἀτιμίας· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἰσχύει ταῦτα καθ' ἡμῶν, ὡς μεγαλόφρονες λογισμοί· καὶ οὐδὲν ἐκριζοῖ τὰς πονηρὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, ὡς ἡ μακαρία ταπείνωσις· διὸ καὶ παθοκτόνος εἰκότως κέκληται.

In Animabus Humilium requiescet Dominus: in corde autem superborum Passiones ignominiæ. Nihil enim ista vitia infamia tantum adversùm nos roborat: quantum arrogantes cogitationes: Et nihil tam efficaciter eradicat ex animâ cupiditates malas, quàm Beata Humilitas. ideò pravorum affectuum interfectrix meritò vocata.

XXVIII.

A pravis se cogitationibus puram Anima tua servet, atque optimis sensibus ornet pariter & illuminet se ipsam. in mente semper habens dictum illud: *Voluptatis amans cor carcer & catena est in horâ exitûs; laboris verò studiosum, porta aperta.* Verè siquidem puras Animas egredientes è corpore Angeli recto itinere perducunt ad vitam beatam. Sordidas verò & impœnitentes, mali, heu! Dæmones excipient.

ΚΗ.

Ενθυμήσεων πονηρῶν ἡ ψυχή σου καθαρευέτω, καὶ ἀρίστοις ἐννοίαις καθαρευέτω τε ἅμα καὶ φωταγωγείτω· ἔχων ἐπὶ νοῦν ἀεὶ τὸ εἰρημένον· ὅτι φιλήδονος καρδία, εἱρκτὴ καὶ ἅλυσις ἐν καιρῷ ἐξόδου· ἡ δὲ φιλόπονος, θύρα ἀνεωγμένη· τῷ ὄντι γὰρ ψυχὰς καθαρὰς ἐξερχομένας ἐκ τοῦ σώματος Ἄγγελοι ὁδηγοῦσι πρὸς τὴν μακαρίαν ζωὴν καθοδηγοῦντες· τὰς δὲ ῥερυπωμένας καὶ ἀμετανοήτους δαίμονες, οἴμοι, παραλήψονται.

XXIX.

Formosum quidem caput est Diademate præcinctum lapillis indicis & margaritis scintillante. Formosior tamen incomparabiliter est Animâ pretiosissimam Dei notitiam possidens, & splendentissimis illuminata contemplationibus; habitantem in se habens Sanctissimum Spiritum. Et quis dignè verbis exprimet istius Beatæ animæ pulcritudinem?

ΚΘ.

Ὡραία μὲν κεφαλὴ διαδήματι κεκοσμημένη λίθοις ἰνδικοῖς καὶ μαργάροις ἀποστίλλοντι· ὡραιοτέρα δὲ ἀσυγκρίτως ψυχὴ πλουτοῦσα γνῶσιν Θεοῦ, καὶ φανοτάταις θεωρίαις πεφωτισμένη, ἔνοικον ἔχουσα τὸ πανάγιον πνεῦμα· καὶ τίς διηγήσεται ἀξίως τὸ κάλλος τῆς μακαρίας ἐκείνης ψυχῆς;

XXX.

Indignationem & iram diversari ne sinas apud Te. Vir

Λ.

Θυμὸν καὶ ὀργὴν αὐλίζεσθαι μὴ ἔασον ἐν σοί· ἀνὴρ γὰρ θυμώδης,

οὐκ

οὐκ εὐσχήμων· ἐν καρδίᾳ δὲ πραέων ἀναπαύσεται σοφία. εἰ δὲ τὸ τῆς ὀργῆς πάθος κυριεύσει τῆς ψυχῆς σου, κρείττονές σου εὑρεθήσονται οἱ ἐν κόσμῳ ἀναστρεφόμενοι· καὶ αἰσχυνθήσῃ ἀδόκιμος γινόμενος μοναχός.

enim iracundus haud est rectè compositus. in corde autem Mansuetorum requiescet sapiētia si autem Iræ perturbatio Dominetur Animæ tuæ, meliores Te reperientur conversantes in mundo. & erubesces indignus Monachus apparens.

ΛΑ·

Ἐν παντὶ πειρασμῷ καὶ παντὶ πολέμῳ τὴν προσευχὴν κέκτησο ἀήττητον ὅπλον· καὶ νικήσεις τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι· καθαρὰ δὲ αὕτη ἔστω, καθ' ὡς ὁ διδάσκαλος· βούλομαι γάρ φησι προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας τὰς χεῖρας, χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ· ὁ μὲν τοιαύτης ἀμελῶν εὐχῆς, ἔκδοτός ἐστι πειρασμοῖς.

XXXI.

In omni tentatione ac Spirituali bello Tibi orationem adjunge armaturam impenetrabilem, & victoriæ spe subnixam certâ, quam indubitanter reportabis adjuvante Dei gratiâ. At Oratio ista pura sit, oportet. Juxta id quod præcipit Magister gentium: *volo*, inquiens, *viros orare in omni loco, extollentes manus, sine irâ & murmuratione.* Qui talem orationem negligit, facilè vincetur à tentationibus.

Λ Β.

Οἶνον μὲν εὐφραίνειν καρδίαν ἀνθρώπου γέγραπται· σὺ δὲ ὁ πενθεῖν ἀεὶ καὶ κλαίειν ἐπαγγειλάμενος, τὴν τοιαύτην ἔκκλινον εὐφροσύνην, καὶ εὐφρανθήσῃ χαρίσμασι πνευματικοῖς· εὐφραινόμενος δὲ οἴνῳ, αἰσχροῖς συμβιωτεύσεις λογισμοῖς, καὶ πολλαῖς περιπαρήσῃ λύπαις.

XXXII.

Scriptum quidem est: *Vinum* lætificare cor hominis. Tu tamen vitam professus lugere semper & flere promittentem, talem declina lætitiam. & ejus vice recreaberis gratiis spiritualibus. Cum si vino recreareris, omninò futurum foret, ut turpibus obsidereris cogitationibus; & multis transfigereris doloribus.

XXXIII.

Festas solemnitates ne putes celebrandas compotationibus vini: sed renovatione Animi, & mentis puritate. Si ventri autem indulgeas & vinum potes, offendes potiùs irritabisque Præsidem illius solemnitatis.

ΛΓ.

Τὰς ἑορτὰς μὴ οἰνοποσίαις ἐκπλεῖν ἐννόει· ἀλλὰ ἀνακαινίσει ψυχῆς καὶ νοὸς καθαρότητι· γαστριζόμενος δὲ καὶ οἰνοποτῶν, παροργίσεις μᾶλλον τὸν προεξάρχοντα τῆς πανηγύρεως.

XXXIV.

Vigilare in Orationibus & & lectionibus semper: maximè autem in celebritatibus Festorum præscriptum nobis est. Vigil enim Monachus intelligentiam acuit suam in contemplationem spiritualem. Somnus verò multus hebetat mentem. Cæterùm cave ne dum vigilas teipsum dedas narrationibus vanis, aut cogitationibus pravis. Melius est enim dormire, quàm vanis invigilare cogitationibus.

ΛΔ.

Ἀγρυπνεῖν ἐν προσευχαῖς καὶ ἀναγνώσεσι πάντοτε μὲν, ἐν ἑορταῖς δὲ μάλιστα προστετάγμεθα· ἄγρυπνος γὰρ μοναχὸς λεπτύνει διάνοιαν αὐτοῦ πρὸς θεωρίαν πνευματικήν· ὕπνος δὲ πολὺς παχύνει νοῦν· ἀλλ᾽ ὅρα, μὴ δῷς σεαυτὸν ἐν ἀγρυπνίᾳ διηγήμασι κενοῖς, ἢ λογισμοῖς πονηροῖς· κρεῖσσον γὰρ καθεύδειν, ἢ περὶ λογισμῶν ἀγρυπνεῖν ματαίων.

XXXV.

Nutriens Serpentem in sinu, & cogitationem malam in mente fovens, morte afficietur. ille quidem in corpore, punctu venenum immittente: hic verò animo concipiens vene-

ΛΕ.

Τρέφων ὄφιν ἐν κόλπῳ, καὶ λογισμὸν πονηρὸν ἐν καρδίᾳ, θανατωθήσεται· ὁ μὲν τὸ σῶμα πληγεὶς κέντρῳ ἰοβόλῳ· ὁ δὲ τῇ ψυχῇ ἀποθέμενος ἰὸν θανατοφόρον· ἀλλὰ γεννήματα ὄφεων ταχέως ἀποκ-

πίνωμεν, ἵνα μὴ πικρῶς ὀδυνηθῶμεν.

num ipsi lethale. Igitur genimina viperarum maturè interficiamus, ne acerbè postea doleamus.

ΛϚ.

Ψυχὴ καθαρὰ σκεῦος ἐκλογῆς εἰκότως ἀνακληθείη· κῆπος δὲ κεκλεισμένος καὶ πηγὴ ἐσφραγισμένη, καὶ θρόνος αἰσθήσεως· ἡ δὲ λογισμοῖς ἀκαθάρτοις μολυνομένη, βορβόρου καὶ δυσωδίας πεπλήρωται.

XXXVI.

Anima pura vas Electionis meritò dicatur; Hortus quoque conclusus; Fons signatus, & Thronus sensûs. Quæ verò cogitationibus fœdis inquinatur, cœno & fœtore plena est.

ΛΖ.

Καλλωπισμῷ ἱματίων, καὶ πλησμονῇ γαστρὸς, καὶ ἐντεύξεσι βλαβεραῖς, τοὺς πονηροὺς γεννᾶσθαι λογισμοὺς ἐν τῇ ψυχῇ, τῶν ἐμπείρων καὶ πρακτικῶν γερόντων ἀκήκοα.

XXXVII.

Ornatu vano vestium, saturitate ventris, & conversationibus noxiis, pravas gigni cogitationes in animâ, à peritis & experientibus Senibus audivi.

ΛΗ.

Ἐπιθυμία χρημάτων ἐν ψυχαῖς ἀσκητῶν μὴ αὐλιζέσθω· πολυκτήμων γὰρ μοναχὸς ναῦς ἐστιν ὕπαντλος, κύμασι φροντίδων χειμαζομένη, καὶ λύπης βυθοῖς καταδυομένη· πολλῶν γὰρ κακῶν γέννημα ἡ φιλαργυρία, ῥίζα πάντων προσηκόντως κληθέν.

XXXVIII.

Desiderium opum in Animis Ascetarum ne sedem habeat. Dives enim Monachus, navis est perforatam habens carinam, fluctibus jactata curarum, & pondere doloris in profundum depressa. Nam quæ multorum proles vitiorum est Avaritia, radix eadem malorum omnium convenienter vocatur.

XXXIX.

Paupertas & silentium sunt Thesaurus absconditus in Agro vitæ monasticæ. abiens igitur vade, vende quæ habes & da Pauperibus, & hunc eme agrum. effossumque hinc Thesaurum tibi securum à furibus custodi: ut divitiis fruavis numquam auferendis.

ΛΘ.

Ἀκτημοσύνη καὶ σιωπὴ θησαυρός ἐστι κεκρυμμένος ἐν ἀγρῷ τῆς μοναδικῆς πολιτείας· ἀπελθὼν οὖν πώλησον τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ τοῦτον κτῆσαι τὸν ἀγρόν· καὶ τὸν θησαυρὸν ἀνορύξας, ἄσυλον ἑαυτῷ περιφύλαξον· ἵνα πλουτίσῃς πλοῦτον τὸν μὴ κενούμενον.

XL.

Ubi semel in spiritualis contubernium Patris volens poscensque fueris admissus, utilitatemque convictûs istius fructu ex ejus monitis percepto gustaveris, ei tam fortiter adhære, ut nemo te ab ejus divellere caritate ac conversatione queat. Ne ullâ in re ipsum judices: ne in maledicta prorumpas, etiam objurgatus & percussus ab ipso: ne des audientiam ulli hunc accusanti. Ne conniveas ulli huic convicianti. Si secùs faxis, irascetur Dominus in te, & delebit te de libro viventium.

Μ.

Πατρὶ συνοικήσας πνευματικῷ, καὶ ὠφελείας αἰσθανθεὶς παρ' αὐτοῦ, μηδείς σε τῆς αὐτοῦ χωριζέτω ἀγάπης καὶ συναυλίας· μὴ κρίνῃς αὐτὸν ἔν τινι· μὴ κακολογήσῃς ἐλεγχόμενος ἢ τυπτόμενος ὑπ' αὐτοῦ· μὴ δῷς ἀκοήν σου τινὶ κατ' αὐτοῦ λαλοῦντι· μὴ συνδυάσῃς τῷ λοιδοροῦντι τοῦτον· ἵνα μὴ ὀργισθῇ Κύριος ἐπὶ σε, καὶ ἐξαλείψει σε ἐκ βίβλου ζώντων.

XLI.

Subjectionis certamen abjectione, (hoc est rerum propriarum abdicatione) perfici-

ΜΑ.

Τὸ τῆς ὑποταγῆς ἄθλον διὰ τῆς ἀποταγῆς τελειοῦται, καθὼς μεμαθήκαμεν· ὁ δὲ ταύτης ὑπερμαχά-

μένος τοῖς τρισὶ περιφυλαχθήτω ὅπλοις, πίστει φημὶ καὶ ἐλπίδι, καὶ τῇ θείᾳ καὶ πανσέπτῳ ἀγάπῃ· ἵνα δι' αὐτῶν περιτειχισμένος ὢν τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνίσηται, καὶ τοὺς τῆς δικαιοσύνης λήψεται στεφάνους.

tur, prout didicimus. qui porrò è tali certamine victor exierit, tribus se quasi amuletis aut armis præmuniat, fide, inquam, spe, ac divinâ venerabilissimâ caritate: ut iis instructus ac protectus, reliquo innoxius agone defungatur: certò sic consecuturus justitiæ coronas.

MB.

Μὴ τῶν ἔργων τοῦ Πατρός σου ἔσῃ δικαστής· ἀλλὰ τῶν ἐντολῶν ἐναπληρωτής· ἔθος γὰρ τοῖς δαίμοσι τὰς αὐτῶν δεικνύναι πράξεις, ἵνα σου τὰ ὦτα κωφώσωσι πρὸς τὰς ῥήσεις· καὶ ἢ τῆς παλαίστρας ὡς ἀναλκῆ σε καὶ δειλὸν ἀποστήσωσι στρατιωτῶν· ἢ μένοντα καταφρονητικῶς ζῆν, καὶ εἰς ἀπιστίας λογισμοὺς ἑλκύσωσιν, καὶ χαῦνον ἀπεργάσωνται πρὸς πᾶσαν ἀρετῆς ἰδέαν.

XLII.

Ne operum Patris tui Judex sis sed mandatorum sedulus omnium & perfectus executor. Consuetudo enim Dæmonum est procurare ut quædam in Præpositis subditus videas minus forte probabilia, quibus tuæ obturentur aures ne recta præcipienti pareas. Id si assequantur, vel sacris Castris vilem te ac ignavum desertorem abducent: vel si nihilominus in iis durare pergas, efficient ut contemnens & contemptibilis ibi vivas: te in consensum ad cogitationes incredulitatis pertrahentes, remissumque ac segnem ad omnem virtutis speciem reddentes.

MΓ.

Ὁ πατρικῶν παρακούων ἐντολῶν, τῶν ἐξαιρέτων τῆς ἐπαγγελίας συνθηκῶν παραβάτης εὑρίσκεται· ὁ δὲ τὴν ὑπακοὴν ἐγκολπωσάμενος, καὶ τὸ ἴδιον θέλημα μα-

XLIII.

Patris sui mandatis negligens aut recusans obedire, Præcipuarum promissionis divinæ conventionum transgressor deprehenditur. qui autem obe-

dientiam in sinu fert, propriâ voluntate gladio Humilitatis obtruncatâ, Hic, quantum in ipso est, adimplevit, quæ coràm multis testibus Christo promiserat.

χαίρᾳ ταπεινοφροσύνης ἀποσφάξας, οὗτος ἐπλήρωσε, τό γ' εἰς αὐτὸν ἧκον, ἅπερ ἐπὶ πολλῶν μαρτύρων Χριστῷ ἐπηγγείλατο.

XLIV.

Admoniti cognovimus & clarè didicimus: eos qui, se planè Patrum jussis in Religiosâ Exercitatione subjiciunt, summâ flagrare invidiâ apud Hostes vitæ nostræ malos Dæmones. qui strident dentibus in ipsos: & toti sunt in excogitandis variis artibus eos perdendi. quid non facientes, aut quid non suggerentes, ut à Patrum ulnis illos abstrahant? Prætextûs ostentant, pulcro verisimilitudinis tectorio decoros. æstus quosdam injiciunt & impetus ægrè cohibibiles iræ bullientis, quibus ad Patris odium vehementer impelluntur. quin & acres in eorum mente, tamquam culpæ manifestæ comperti, Præpositi reprehensiones formant, quas ut foras ejaculentur sagittas acutas, ardentissimè instigant. Hæc Monacho turbato suggerentes: cur qui liber eras, servus es factus: & servus immi-

ΜΔ.

Ἐπιστημηνάμενοι διεγνώκαμεν, καὶ τρανῶς μεμαθήκαμεν· ὅτι τοὺς ἐν ὑποταγῇ Πατέρων ἀσκοῦντας, πάνυ ζηλοῦσιν οἱ ἐχθροὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν δαίμονες, τρύζοντες τοὺς ὀδόντας αὐτῶν κατ' αὐτῶν, καὶ παντοίας ἐπινοούμενοι μηχανάς· τί μὲν οὐ ποιοῦντες; τί δ' οὐχ ὑποβάλλοντες, ὥστε χωρίσαι αὐτοὺς τῶν πατρικῶν ἀγκαλῶν; προφάσεις δεικνύουσιν ὡς δῆθεν εὐλόγους, παροξυσμοὺς μεθοδεύουσι, μῖσος πρὸς τὸν πατέρα δεικνύουσι· τοὺς δὲ ἐλέγχους ὡς βέλη ἠκονημένα πηγνύουσι· καὶ τί φησιν ἐλεύθερος ὢν, δοῦλος γέγονας, καὶ δοῦλος ἀπηλεοῦς δεσπότου; ἕως πότε τῷ ζυγῷ τῆς δουλείας ἐκτριβήσῃ, καὶ ἐλεύθερον φῶς θεάσῃ· ἔπειτα ξενοδοχίας, καὶ ἀρρώστων ἐπισκέψεις, καὶ πενήτων ἐπιμελείας ἐπιβάλλουσιν· εἶτα καὶ τῆς ἄκρας ἡσυχίας καὶ μονώσεως τὸ ἆθλον ὑποφαίνουσι, καὶ πᾶν εἶδος πονηρῶν ζιζανίων ἐγκατασπείρουσι τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀθλητοῦ καὶ στρατιώτου τῆς εὐσεβείας· ἵνα μόνον τῆς πατρικῆς μάνδρας τοῦτον ἐκβάλλωσι, καὶ τοῦ

ἀκυμάντυ λιμένος ἑλκύσαντες, πρὸς τὸ μαινομένην καὶ ψυχοφθόρον τῶν παθῶν θάλασσαν ἀπορρίψωσιν· ἔπειτα ὡς αἰχμάλωτον εἰς ἰδίαν ἐξουσίαν λαβόντες κατὰ τὰ πονηρὰ αὐτῶν θελήματα, καταχρήσωνται.

sericordis Heri? quousque jugo diræ servitutis attereris? numquamne respirabis in lucem liberam? Adjiciunt his desideria relictarum occasionum exercendæ in Hospites excipiendos, & infirmos curandos caritatis, quas in vita alieno arbitrio subjectâ non habent. Magnoperè insuper ostentant, speciosos scilicet fructus vitæ solitariæ, Magistri supercilio non obnoxiæ: contemplationes nempe sublimes, raptus orationis quietæ, quales, si sui juris essent, statim sibi videntur adepturi. Denique omne genus pravarum zizaniorum cordi Athletæ ac Militis castrorum pietatis vafrè superseminant. in hoc sibi summam ponentes; si quo dolo quave fraude, septo paterni ovilis periturum mox pecus exterminent; aut è tranquillo portu extractam arte maligna ratem in fluctus procellosi maris, hoc est vitiorum animas perimentium horrendas tempestates, inermem & imparem naufragio vitando projiciant animam. Quò videlicet infelicissimum è sacris ita castris abeptum captivum, ubi suam in potestatem illis fallaciis abstraxerint, eo mox pro libito abutantur stultè morigero ad pessima quæcumque suaserint.

ΜΕ.

Σὺ δὲ ὁ ἐν ὑποταγῇ παρεδρεύων ὄντα ὁ τῶν ἐχθρῶν, καὶ πολεμίων δόλος μὴ λαμβανέτω· μὴ δὲ τῆς ἐπαγγελίας σου τῆς πρὸς Θεὸν ὑποσχέσεως ἐπιλανθάνου· μὴ ὕβρισιν ἡττηθῇς· μὴ τοὺς ἐλέγχους καὶ χλευασμοὺς, καὶ μυκτηρισμοὺς δειλιάσῃ· μὴ ταῖς ὑποβολαῖς τῶν πονηρῶν λογισμῶν εἴξῃς· μὴ αὐστηρότητα πατρικὴν ἐκφύγῃς· μὴ

XLV.

Te verò subjectam obedientiæ vitam amplexum Hostium & inimicorum dolus non capiat: neque promissionis tuæ ac Professionis Deo factæ obliviscaris. Ne horum injuriosis contumeliis fractus animo vincaris: ne objurgationes ludibria, irrisiones ignavè metuens turberis: ne suggestionis pra-

vis cedas: Ne austeritatem aversere Patris: ne studio tibi placendi & audacis arrogantiæ superbiâ jugum Humilitatis pro vili & te indigno habeas. Sed illud Domini oraculum cordi gerens insculptum: *Qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit*: cum patientiâ curre, per stadium tibi propositi certaminis: intuens in Autorem fidei & consummatorem Jesum.

Mat. x. 22.

αὐταρεσκείας καὶ αὐθαδείας θρασύτητι τὸν τῆς ταπεινώσεως ἀτιμάσῃς ζυγόν· ἀλλὰ τὸ δεσποτικὸν ἐν καρδίᾳ θέμενος λόγιον, ὅτι ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται, μεθ' ὑπομονῆς τρέχε τὸν προκείμενόν σοι ἀγῶνα· ἀφορῶν εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν.

XLVI. Μϛ.

Aurifex quidem aurum in conflatorium injiciens, purius illud reddit: & juvenis Monachus vitæ Præposito subjectæ officiis & contentionibus se addicens: ac cunctas disciplinæ religiosæ acerbitates augustiasque tolerans: & cum labore ac patientiâ multâ obedientiam plenè ac perfectè discens exercere, excoctis istâ velut fornace ad purum moribus, lætus renidensque redditur; fitque dignus cœlestibus Thesauris, vitâ inculpatâ, & fine beato, eò perveniens unde procul exulat dolor omnis, tristitia & gemitus. ubi autem abundant gaudium, & omnimoda lætitia fœcundè germinans perpetuo quodam vere florenter provenit.

Χρυσοχόος μὲν χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ βαλὼν, καθαρώτερον ἀπεργάζεται, καὶ νέος μοναχὸς ὑποταγῆς ἄθλοις σεαυτὸν ἐκδοὺς, καὶ πᾶσι τοῖς λυπηροῖς τοῦ κατὰ Θεὸν βίου πονούμενος· μετὰ κόπου δὲ καὶ ὑπομονῆς πολλῆς τὴν ὑπακοὴν ἐκμανθάνων, τὰ ἤθη ἀναχωνευθεὶς, φαιδρὸς ἀποκαθίσταται καὶ ἄξιος γίνεται τῶν οὐρανίων θησαυρῶν, τῆς ἀνωλέθρου διαγωγῆς καὶ μακαρίας λήξεως, ἔνθα ἀπέδρα ὀδύνη πᾶσα λύπη καὶ στεναγμός· εὐφροσύνη δὲ καὶ διηνεκὴς θυμηδία πεφύτευται.

MZ.

Πίστις ὀρθὴ καὶ ἐνδιάθετος γεννᾷ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ φόβος τοῦ Θεοῦ τήρησιν ἐντολῶν αὐτοῦ ἐκδιδάσκει· Θεοῦ γάρ φησι φόβος ἐντολῶν τήρησις· ἐκ δὲ τῆς τῶν ἐντολῶν τηρήσεως συνίσταται ἡ πρακτικὴ ἀρετὴ ἀρχὴ οὖσα, τῆς θεωρικῆς· τούτων καρπὸς ἡ ἀπάθεια· καὶ δι᾽ ἀπαθείας ἐγγίνεται ἡμῖν ἀγάπη· περὶ δὲ τῆς ἀγάπης φησὶν ὁ ἠγαπημένος μαθητὴς, ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστί· καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ Θεὸς ἐν αὐτῷ.

XLVII.

Fides recta & cordi penitùs insita gignit timorem Dei. Timor autem Dei docet observationem mandatorum ipsius. *Dei enim timor*, ait scriptura, *mandatorum custodia est*. Eccl. ij. 18. Porro è mandatorum observatione conflatur ea quæ dicitur virtus practica, quæ initium contemplativæ est. Harum fructus impassibilitas; per hanc inest nobis caritas de quâ dilectus discipulus ait: *Deus Caritas est*: & *qui manet in caritate, in Deo manet & Deus in eo.* 1. Ioan. iv. 8.

MH.

Ὡς ὡραία ὄντως καὶ καλὴ ἡ τῶν μοναχῶν πολιτεία· ὡραία ὄντως καὶ καλὴ εἴπερ κατὰ τοὺς ὅρους καὶ νόμους οὓς οἱ ἀρχηγοὶ ταύτης καὶ ἡγεμόνες ἐκ τοῦ ἁγίου διδαχθέντες πνεύματος ἔθεντο, γένηται· τὸν γὰρ τοῦ Χριστοῦ στρατιώτην ἄϋλον δεῖ ὑπάρχειν καὶ ἀμέριμνον πάσης ἐννοίας κοσμικῆς, ὥς φησιν ὁ Ἀπόστολος· οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ· χρὴ τοίνυν τὸν μοναχὸν ἄϋλον εἶναι, ἀπαθῆ, πάσης ἐπιθυμίας πονηρᾶς

XLVIII.

Ut speciosa verè ac pulcra est Monachorum Disciplina! speciosa verè ac pulcra, siquidem juxta definitiones & leges quas institutores ejus primi ac duces à Sancto edocti Spiritu posuerunt, cursum suum teneat. Nam Christi Militem à materiâ segregatum esse oportet, ac sæcularibus curis, mundanisque cujusvis generis cogitationibus vacuum. prout dicit Apostolus: *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus*, II. Tim. ii. 4.

ut duci suo placeat. Necesse igitur est, expertem materiæ Monachum esse, imperturbatum, à pravâ quâvis cupiditate liberum, non luxuriosum, non vinolentum, non amantem voluptatis, non cupidum gloriæ. Nisi enim quis ab his se abstraxerit, haud poterit Angelicæ istius disciplinæ partes omnes ac numeros explere. Iis porrò qui prout convenit Officia illius cuncta exequuntur, est

ἐκτὸς, μὴ ζυφητὴν, μὴ πάροινον, μὴ νωθρὸν καὶ ῥάθυμον, μὴ φιλήδονον, μὴ φιλόδοξον· εἰ μὴ γάρ τις τούτων ἑαυτὸν ἐξάξει, οὐκ ἂν δυνηθείη ἀγγελικὴν πολιτείαν ταύτην κατορθῶσαι· τοῖς δέ γε ἁρμοδίως ταύτην κατορθοῦσιν, ἔστιν ὁ ταύτης ζυγὸς χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον ἐλαφρὸν, τῆς θείας ἐλπίδος ἐπικουφιζούσης πάντα· ἡδὺς ὁ τοιοῦτος βίος, ἡ πρᾶξις τερπνὴ, ἡ ἡμέρα ἀγαθὴ, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται τῆς ταύτην κεκτημένης ψυχῆς.

Mat. xj. 30. ejus, *Iugum suave & onus leve*; spe Divinæ promissionis, quidquid ibi gravare posset elevante. Dulcis ejusmodi vita, operatio jucunda, felix dies, quæ numquam auferetur ab Animâ possessionem ejus perseveranter obtinente.

XLIX.

Qui sæcularibus se abjunxit curis: & ad certamen se Asceticum exuens accinxit: ne cupiat divitias habere, unde Pauperibus largiatur. Nam hæc una est è fraudibus mali Dæmonis specioso prætextu occultum vanæ gloriæ studium operientis: ut sic in solicitudinem multiplicitate agendorum avocantem ab uno necessario, conjiciat animum. Etsi nihil præter panem & aquam habeas, potes ex his lucrari hospitalitatis mercedem. Sin au-

Μ Θ.

Ὁ τῶν βιωτικῶν ἀποστὰς μεριμνῶν, καὶ πρὸς τὸν ἀσκητικὸν ἀποδυσάμενος ἀγῶνα, μὴ ἐπιθυμήσῃς πλοῦτον ἔχειν πρὸς διάδοσιν πενήτων· ἔστι γὰρ καὶ αὕτη ἀπάτη τοῦ πονηροῦ πρὸς κενοδοξίαν περιερχομένη, ἵνα εἰς πολυπραγμοσύνην ἐμβάλλῃ τὸν νοῦν· κἂν ἄρτον μόνον ἔχῃς καὶ ὕδωρ, δύνασαι ἐν τούτοις ποιῆσαι τῆς φιλοξενίας τὸν μισθόν· κἂν μηδὲ ταῦτα ἔχῃς, μόνον δὲ προθέσει ἀγαθῇ ὑποδέξῃ τὸν ξένον, καὶ λόγους παρακλήσεως αὐτῷ δώσεις, δύνασαι καὶ οὕτως τὸν τῆς φιλοξενίας μισθὸν περιποιήσασθαι· ἔχεις τὸν

ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ὑπὸ τοῦ Κυρίου μεμαρτυρημένην χήραν εἰς ἀσφάλειαν, δύο μόνων δύο λεπτῶν τὴν τῶν πλουσίων ὑπερβεβηκυῖαν προαίρεσίν τε καὶ δύναμιν· ταῦτα τοῖς ἐν ἡσυχίᾳ καθεζομένοις εἴρηται· οἱ δέ γε ἐν ὑποταγῇ Πατρὸς ὄντες ἓν μόνον ἐχέτωσαν ἐπὶ νοῦν, τὸ ἐν μηδενὶ τῆς πατρικῆς ἐκπίπτειν ἐντολῆς. τοῦτο γὰρ κατορθώσαντες, τὸ πᾶν εἰσὶ κατορθωκότες· ὡς καὶ τὸ ἔμπαλιν, εἰ τοιαύτης ἐκπέσωσι πολιτείας καὶ ἀκριβείας, ἀδόκιμοι κατὰ πᾶσαν ἰδέαν ἀρετῆς καὶ πολιτείας πνευματικῆς ἔσονται.

tem iis quoque careas ; cæterùm benevolo animo excipias hospitem , & humanis eum piisque sermonibus consoleris, continget tibi hoc solo promissum Hospitalitati promereri præmium. Habes hujus mei dicti vadem , laudatam à Domino in Evangelio pauperem Viduam: quæ duorum benevolâ erogatione minutorum, non æquavit modò largas collationes Locupletum , sed etiam devotionis abundantiâ , operisque valore , longè superavit. Hæc solitariam profitentibus quietem dicta sunto. Qui autem sub spiritualis Patris obedientiâ vivunt , unum solum menti propositum teneant, nulla prorsus in re à præscripto Patris excidere. Nam hoc solo effecto cuncta perfecerunt. uti vice versâ , si ab ejus subjectionis exactissimâ diligentiâ vel tantulum remiserint, reprobi ad omne virtutis genus, & spiritualis Disciplinæ reputabuntur.

N.

Δέχοιο καὶ τὴν συμβουλήν μου ταύτην φιλόχριστε· ξενιτείαν ἀγάπα, ἀπαλλαττόμενος τῶν κατὰ τὴν ἰδίαν χώραν περιστάσεων· γονικαῖς μερίμναις ἢ συγγενικαῖς φιλίαις μὴ συναπαχθῇς· τὰς ἐν πόλει διατριβὰς φεῦγε, καὶ ἐν ἐρημίᾳ καρτέρησον· λέγων μετὰ τοῦ προφήτου· ἰδοὺ ἐμάκρυνα φυγαδεύων, καὶ ηὐλίσθην ἐν τῇ ἐρήμῳ.

L.

Accipe & hoc meum consilium O Christi amator, Habitationem à frequentiâ longinquam & verè *Hospitis & pere-* 1. Pet. ij. 11.
grini adama & sectare , longè te removens ab omni occasione familiarium in tuâ terrenâ Patriâ negotiorum. ne Parentum curæ aut cognationis solicitudines, te abducant. Con-

versationes urbanas fuge : in solitudine perdura. dicens cum Pro-
Psal. liv. 8. pheta : *Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine.*

LI.

Tibi proprios, à strepitu remotos, & extrà Mundi commercium quàm longissimè sitos elige ad habitandum locos. Et si, ut pronum est in talibus, raritas necessariorum ad usum vitæ, & angustia domicilij, sentiatur illic, tu tamen ne desponde animũ, quamlibet Hostes tui te *Circũdẽt sicut apes*, aut mali fuci, in varia te protrudentes omnis generis bella, & multiformibus importunè te cogitationibus turbantes: ne cõsterneris aut inflecti te sinas ad prębendã ipsis aurẽ facilem : neu fugias à stadio Exercitationis sacræ. Magis autem longanimiter sustine : canens ipsi tibi & dicens : *Expectans expectavi Dominum & attendit mihi, & audivit orationem meam.* Et tunc videbis magnalia Dei. Auxilium ejus, curam tui, & cæteram omnem de tuâ salute providentiam.

Psal. cxvij. 12.

Psal. xxxix.

ΝΑ.

Τοὺς ἰδιάζοντας καὶ ἀπῳκισμένους τοῦ κόσμου δίωκε τόπους· καὶ εἰ σπάνις ἔσται τῶν ἀναγκαίων χρειῶν, καὶ στενοχωρία ἐκεῖθεν, μὴ δειλιάσῃς· ἐὰν κυκλώσουσί σε οἱ ἐχθροὶ καθάπερ μέλισσαι ἢ κακοὶ κηφῆνες εἰς παντοδαποὺς σε προσβάλλοντες πολέμους, καὶ παντοίοις σε διαταράττοντες λογισμοῖς, μὴ πτοηθῇς, μὴ κλίνῃς αὐτοῖς εὐήκοον οὖς, μηδὲ ἀποφύγῃς τὸ τῆς ἀσκήσεως στάδιον· μακροθύμως δὲ μᾶλλον καρτέρησον, κατεπᾴδων ἑαυτῷ καὶ λέγων, Ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν Κύριον καὶ προσέσχε μοι καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου· καὶ τότε ὄψει τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀντίληψιν, τὴν κηδεμονίαν, τὴν ἄλλην ἅπασαν ἐπὶ σωτηρίᾳ πρόνοιαν.

LII.

Amicos habere te oportet, ô Christi Amator eos qui & possint & velint prodesse tibi, & cooperari ad rectè fungenda instituti à te suscepti officia. Vi-

ΝΒ.

Φίλους ἔχειν σε χρὴ φιλόχριστε τοὺς ὠφελίμους καὶ συμβαλλομένους σοι τῇ πολιτείᾳ. Ἄνδρες γοῦν εἰρηνικοὶ ἔστωσάν σοι φίλοι, ἀδελφοὶ πνευματικοί, πατέρες ἅγιοι· περὶ

ὧν καὶ ὁ Κύριος ἔφη· μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

ri ergo Pacifici Amici tibi sunto, Fratres spirituales, Patres sancti: de qualibus Dominus ait: *Mater mea & fratres mei* Mat.
hi sunt qui faciunt voluntatem Patris mei qui in cœlis est. xij. 48.

ΝΓ.

Μὴ ἔσο ἐπιθυμητὴς βρωμάτων ἐνηλλαγμένων, καὶ πολυτελῶν, καὶ σπαταλῶν θανατηφόρων· ἡ σπαταλῶσα γάρ φησι ζῶσα τέθνηκε ψυχή· καὶ αὐτῶν δὲ τῶν εὐπορίστων εἰ δυνατὸν παραιτοῦ τὸν κόρον· εἴρηται γάρ· μὴ ἀπατάτω σε χορτασία κοιλίας· ἡ ἔξω τοῦ κελλίου σου συνεχὴς διατριβὴ ἔστω σοι παραιτησία εἰ ἡσυχάζειν ᾑρετίσω· ἔστι γὰρ ἐπιζήμιος πάνυ· ἀφαιρεῖται γὰρ τὴν χάριν, σκοτοῖ τὸ φρόνημα, μαραίνει τὸν πόθον· διὰ τοῦτο εἴρηται· ῥεμβασμὸς ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἄκακον· τοιγαροῦν κόπτε τῶν πολλῶν τὰς σχέσεις, μή σου ὁ νοῦς περισπαστικὸς γένηται, καὶ ταράξῃ τὸ ἡσυχίας τὸ ζόσεν.

LIII.

Ne concupiscas cibos curiosè condîtos, copiosâ varietate sumptuosos; aut talem illum apparatum deliciarum mensæ mortiferarum. Nam de Animâ non minùs quam de dissolutâ viduâ scriptum est: *Quæ in* 1. Tim.
deliciis est vivens mortua est. v. 6.
Parabilium quoque ciborum ubi adfuerit copia, quantum potes saturitatem vita. Dictum est enim *ne decipiat te saturitas ventris*. Mora tibi longior extrà cellam, & evagatio in conversationes crebras quotidiana, ut indecens & noxia respuatur à te, si verè ac seriò Deo quietè vacare in solitudine elegisti. Est enim damnosa maximè: quippe quæ auferat gratiam, obscuret mentem, hebetet desiderium rerum cœlestium. Propterea dictum est: *inconstantia concupiscentiæ transvertit sensum sine ma-* Sap.
litiâ. Abscinde igitur nexûs familiaritatum cum multis: ne in- iv. 12
stabilis in bono tua mens efficiatur, & turbet tranquilitatem sacræ tuæ quietis.

LIV.

Sedens in tuâ cellulâ ne sine ratione & rectâ intentione facias opus tuum, desidiâ plenum languidâ. Nam, ait Scriptura: *Qui nesciens quò tendit ambulat, in vanum fatigabitur.* Sed collige mentem: habe præ oculis ultimam mortis horam. recordare vanitatis mundi. reputa consternationem horrendę redditionis rationum· Ut acerbi Exactores Deo judici repræsentaturi, & accusaturi tunc sint operationes nostras, verba, cogitationes, quas ipsi malas subjecerunt, nobis eas incautè suscipientibus. memorare tormenta Inferni. Quo in statu sint miserrimæ ibi detentæ Animæ. in quanto timore, & dolore, in quàm anxiâ expectatione majorum semper malorum. Memoriâ revolve magnam & horribilem diem illam communis & terribilis, ajo, resurrectionis, ultimæque damnationis irrevocabiliter pronunciatæ à judice qui falli nequit. reputa pudorem quo tunc corripientur peccatores, opprobrium quo obruentur convicti propriæ testimonio conscien-

Eccl. x. 15.

ΝΔ.

Καθεζόμενος ἐν τῷ κελλίῳ σου μὴ ἄλογον ποιήσῃς σου τὸ ἔργον, καὶ ἀργείας πεπληρωμένον· ὁ ἀσκόπως γάρ φησιν ὁδοιπορῶν, ματαιοπονήσει· ἀλλὰ συνάγαγε τὸν νοῦν· ἔχε πρὸ ὀφθαλμῶν σου τὴν τελευταίαν τοῦ θανάτου ὥραν· μνήσθητι τῆς τοῦ κόσμου ματαιότητος· ἐννόει τοῦ φρικτοῦ λογοθεσίου τὴν συμφοράν· ὅπως μέλλουσιν οἱ πικροὶ φορολόγοι παριστᾶν τὰς πράξεις ἡμῶν, τοὺς λόγους, τὰς ἐνθυμήσεις, ἃς αὐτοὶ μὲν ὑπέβαλλον, ἡμᾶς δὲ ὑποδεχομένους εἶχον· μνημόνευε τῶν ἐν τῷ ᾅδῃ κολάσεων, καὶ πῶς ἄρα εἰσὶ αἱ ἐκεῖσε κατακλεισθεῖσαι ψυχαί, ἐν ποίῳ φόβῳ καὶ ὀδύνῃ, καὶ προσδοκίᾳ· μνημόνευε καὶ τῆς μεγάλης καὶ φρικτῆς ἡμέρας, τῆς κοινῆς φημι καὶ φοβερᾶς ἀναστάσεως τῆς τελευταίας τε ἀποφάσεως τοῦ ἀπαραλογίστου κριτοῦ· λογίζου τὴν αἰσχύνην τὴν καταληψομένην τοὺς ἁμαρτωλούς, τὸ ὄνειδος, τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως, τὸ ἐξωσθῆναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ῥιφῆναι εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ, εἰς τὸν ἀτελεύτητον σκώληκα, εἰς τὸ σκότος τὸ ἀφεγγές, ὅπου ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, τά τε ἄλλα κολαστήρια πάντα ἀνιστορῶν μὴ διαλίπῃς· καὶ σταλαγμοῖς δακρύων κα-

ταβρέχων σου τὰς παρείας, τὴν ἐσθῆτα, τὸν τόπον, ἔνθα καθέζῃ· ταύταις γὰρ ταῖς ἐννοίαις πολλοὺς ἑώρακα δακρύων πλῆθος κτησαμένους, καὶ πάσας τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις θαυμαστῶς ἐκκαθάραντας.

tiæ: videntes juſtè ac meritò expelli ſe à Deo, & projici in ignem, verme rodendos æternùm morſuro, in tenebras flammæ luce caſſæ, ubi erit fletus & ſtridor dentium. Aliaſque ſingillatim ejuſmodi ſuppliciorum partes ne ceſſes percenſere memoriter, fluminibus interim lacrymarum madefaciens genas tuas, veſtem, & locum in quo ſedes. Talibus ſiquidem meditationibus multos vidi adeptos gratiam copioſam lacrymarum; idque præterea conſecutos, ut cunctas Animæ potentias mirabiliter expurgarent.

N E.

Ἀλλὰ καὶ τοῖς δικαίοις ἀποκείμενα ἀγαθὰ ἐννόει· τὴν ἐκ δεξιῶν τοῦ Σωτῆρος παράστασιν· τὴν εὐλογημένην φωνὴν τοῦ Δεσπότου· τὴν κληρονομίαν τῆς οὐρανίου βασιλείας· τὰς ὑπὲρ νοῦν δωρεάς· τὸ φῶς ἐκεῖνο τὸ γλυκύτατον· τὴν χαρὰν τὴν ἀτελεύτητον· τὰς μονὰς ἐκείνας τὰς οὐρανίους· τὴν μετ᾽ Ἀγγέλων διαγωγήν· τὰ ἄλλα πάντα τὰ ἐπηγγελμένα τοῖς φοβουμένοις τὸν κύριον· οὗτοι οἱ διαλογισμοὶ συνδιαιτάσθωσάν σοι καὶ συνανιστάσθωσαν· ὅρα μὴ ἐπιλάθῃ τούτων ποτέ· ἀλλ᾽ ὅπουπερ ἂν ᾖς, τῆς τούτων μνήμης μὴ διαγάγῃς σου τὸν νοῦν· ἵνα καὶ οἱ πονηροὶ φύγωσι λογισμοί· καὶ παρακλήσεως θείας πεπληρωμένος ἔσῃ· εἰ δὲ μὴ ταύταις ταῖς ἐννοίαις τετειχισμένος εἴη

L V.

Sed & quæ juſtis repoſita ſint bona, conſidera. Stare ad dexteram Salvatoris, audire à Domino vocem quâ *Benedicti* prædicantur. Hereditatem cernere Cœleſtis Regni. Dona illa mentis humanæ intelligentiam ſuperantia. Lucem illam dulciſſimam, gaudium non defiturum, Manſiones illas Cœleſtes, converſationem cum Angelis, cætera omnia promiſſa timentibus Dominum. Iſtiuſmodi conſiderationes ſimul tecum recumbant, ſimul exurgant. Cave ne horum umquam obliviſcaris. Sed ubicumque fueris, ab horum memoriâ ne abducas animum. ut & pravæ fugiant cogitationes,

& consolatione divinâ plenus sis. Nisi porrò hujusmodi cogitationibus vallatus undique quis fuerit; vitæ solitariæ officium explere haud valebit. Fons enim aquam non habens, immeritò nomen fontis obtinet.

τις, ἡσυχίαν κατορθῶσαι οὐ δύναται· πηγὴ γὰρ ὕδωρ μὴ ἔχουσα, εἰς μάτην τὸ ὄνομα ἐπιφέρεται.

LVI.

Hæc quoque Regula solitariæ amplexis vitæ professionem præscribitur. Jejunium quantum sustinere vires possunt. ad eundem modum, vigilia, Humicubatio, & cætera omnis durities victûs cultûsque; spe futuræ quietis ultrò
Rom. viij 18. adscita. *Non enim sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis.* Præ cunctis verò pura oratio, ferè dicam, perpetua, & sine intermissione. Hæc murus est impenetrabilis, eadem Portus tranquillus, virtutum tutela, labore attritorum requies, mœrentium consolatio, invisibilium contemplatio, optatorum assecutio, Angelorum conversatio, ad res bonas adhortatio, sperandarũ substantia rerum. Hanc Sacram Reginam virtutum quam potes maximo assume atque arripe conatu, ô Asceta. Ora per diem, per noctem,

Nϛ.

Καὶ αὕτη δὲ ἡ πολιτεία τοῖς ἐν ἡσυχίᾳ κατορθοῦσι προῃρημένοις νενομοθέτηται· νηστεία ὅση δύναμις· ἀγρυπνία τε καὶ χαμευνία· καὶ ἄλλη πᾶσα κακοπάθεια, διὰ τὴν μέλλουσαν ἀνάπαυσιν γινομένη· οὐ γὰρ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς δόξαν· ἐξαιρέτως δὲ προσευχὴ καθαρὰ, σχεδὸν εἰπεῖν ἄπαυστος καὶ ἀδιάλειπτος· αὕτη τεῖχός ἐστιν ἀσφαλές· αὕτη λιμὴν εὔδιος· ἀρετῶν φυλακτήριον· κεκμηκότων ἀνάπαυλα· πενθούντων παράκλησις· τῶν ἀοράτων θεωρία· τῶν ἐπιθυμουμένων πληροφορία· τῶν Ἀγγέλων διαγωγή· τῶν καλῶν προτροπή· τῶν ἐλπιζομένων ὑπόστασις· ταύτης ἱερᾶς βασιλίδος τῶν ἀρετῶν ἐπιλαβοῦ, Ἀσκητὰ πάσῃ δυνάμει· προσεύχου ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἐν ἀθυμίᾳ καὶ εὐθυμίᾳ· προσεύχου δὲ ἐμφόβως καὶ ἐντρόμως, νηφαλαίῳ τε καὶ ἐγρηγορότι νοῒ ἵνα δεκτὴ Κυρίῳ ἔσοιτο ἡ προσευχή σου· ὀφθαλμοὶ γάρ φησι, Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα

αὐτοῦ

αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν.

ora quando tristis, ora quando lætus es. ora autem cum timore & tremore, sobriâ & vigili mente. ut accepta Deo sit oratio tua. *Oculi* enim, ait David, *Domini super justos, & aures ejus ad precem eorum.* Psal. xxxiij. 16.

NZ.

Εἴρηται τινι τῶν Πατέρων εὐστόχως. ὅτι τῶν ἀντικειμένων ἡμῖν δαιμόνων πρῶτοι κατὰ πόλεμόν εἰσιν οἱ τὰς τῆς γαστριμαργίας ὀρέξεις πεπιστευμένοι, καὶ οἱ τὴν φιλαργυρίαν ἡμῖν ὑποβάλλοντες, καὶ οἱ πρὸς κενοδοξίαν ἡμᾶς ἐκκαλούμενοι· οἱ δὲ ἄλλοι πάντες κατόπιν τούτων βαδίζοντες, τοὺς ὑπὸ τούτων τιτρωσκομένους διαδέχονται· ἐπισημειούμενοι οὖν ἔγνωμεν· ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπον πεσεῖν ἁμαρτίᾳ ἢ πάθει τινὶ, μὴ πρότερον ὑπό τινος τῶν τριῶν τούτων καταπρωθέντα· διὸ καὶ τοὺς τρεῖς λογισμοὺς ὁ Διάβολος τῷ Σωτῆρι προσέβαλεν· ὧν ὁ Κύριος ἡμῶν κρείττων φανεὶς, εἰς τοὐπίσω χωρεῖν τῷ Διαβόλῳ προσέταττε, διδοὺς ἡμῖν τὴν κατ' αὐτοῦ νίκην, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος δεσπότης, ὁ κατὰ πάντα ὁμοιοπαθὲς ἡμῖν σῶμα περιθέμενος χωρὶς ἁμαρτίας, καὶ δείξας ἡμῖν τὴν τῆς σωτηρίας τρίβον ἀπλανῆ, ἐν ᾗ πορευόμενοι ἀναμορφοῦμεν ἑαυτοὺς εἰς τὸν νέον ἄνθρωπον τὸν ἀνακαινούμενον κατ' εἰκόνα τοῦ ποιήσαντος αὐτόν.

LVII.

Dixit Quidam Patrum prudenter ac verè, Adversantium nobis Dæmonum primos in acie ordines ducere, eos quibus est cura commissa homines ad gulam & libidinem proritandi: prætereaque illos qui ex officio ad pecuniæ, vanæque gloriæ amorem nos provocant. Alij Dæmones omnes, quasi Acies media, illam priorem sequens, illos excipiunt sæviendo perdendoque, quos à prioribus vulneratos deprehenderint. Hâc persuasi doctrinâ intelligimus: fieri non posse ut homo in peccatum aut crimen cadat, nisi priùs ab aliquo trium istorum antecursorum vulneratus fuerit. Propterea tres easdem has tentationes Diabolus salvatori admovit: quas, ubi superavit Dominus noster, abire retrò Diabolum jussit. Datâ exinde nobis suâ istâ quam post ipsum reportemus victoriâ, pro eâ pietate ac clementiâ, quæ bonum ac bene-

ficentissimum Dominum decet. qui simile nostro passible sibi corpus circumdedit, sine peccato. quique ostendit nobis rectam
Col. iij. 10. & certam ad salutem viam. perquam incedentes *reformamus nos in novum hominem, qui renovatur juxta imaginem ejus à quo ipse conditus est.*

L VIII.

Psal. cxxxviij. 22. Perfecto odio odisse impuros Dæmonas, ut pote nostræ salutis Hostes, Davidicus docet sermo: & est sanè istud ad virtutis operationem necessarium. quis ergo est illos hostes perfecto odiens odio? qui neque opere neque mente peccat. Quoad autem vasa & quasi pignora amicitiæ ipsorum, nimirùm causæ vitiorum, in nobis fuerint, quomodo nostrum in eos odium ad perfectionem pervenisse dici poterit? voluptatis enim amans Monachus eos ex corde odisse haud potest.

NH.

Τέλειον μῖσος μισεῖν τοὺς μιαροὺς δαίμονας, ὡς ἅτε τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐχθρούς, ὁ δαβιτικὸς ἐδίδασκε λόγος· καὶ ἔστι τοῦτο πάνυ πρὸς ἀρετῆς ἐργασίαν ἐπιτήδειον· τίς οὖν ἐστιν ὁ τέλειον μῖσος μισῶν τοὺς ἐχθρούς; ὁ μὴ κατ᾽ ἐνέργειαν ἢ κατὰ διάνοιαν ἁμαρτάνων· ἐν ὅσῳ δὲ τὰ σκεύη τῆς αὐτῶν φιλίας· ἤγουν τὰ αἴτια τῶν παθῶν, ἐν ἡμῖν ὦσι, πῶς τὸ πρὸς αὐτοὺς μῖσος ἐν ἡμῖν κατορθωθήσεται; φιλήδονος γὰρ μοναχὸς τούτους ἀπὸ καρδίας μισεῖν οὐ δύναται.

L IX.

Vestis nuptialis est impassibilitas Animæ rationalis. quæ à mundanis se abjunxit voluptatibus, & omnes abnegavit mundanas cupiditates. Cogitationibus verò Dei amorem excitantibus, & meditationibus purissimarum & lucidissimarum contemplationum illu-

NΘ.

Ἔνδυμα γαμικόν ἐστιν ἀπάθεια ψυχῆς λογικῆς τῶν κοσμικῶν κεχωρισμένης ἡδονῶν καὶ πάσας ἀρνησαμένης τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας ἐννοίαις δὲ φιλοθέοις, καὶ μελέταις καθαρωτάτων καὶ φανοτάτων θεωριῶν λελαμπρυσμένης· τοῦ δὲ συμπνιγόμενος ὑπὸ τῶν τῆς ἁμαρτίας παθῶν, καὶ τούτοις ἀδολεσχῶν,

τὸν χιτῶνα τῆς εὐφροσύνης ταύτης οὐκ ἐνδύσεται· ῥάκεσι δὲ διερρωγόσι καὶ κατερρυπωμένοις ἠχρείωται· καθὼς καὶ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις δηλοῦται· ὅτι ὁ δεσμούμενος ἐκεῖνος χεῖρας καὶ πόδας, καὶ εἰς τὸ ἐξώτερον σκότος βαλλόμενος ἐκ τοιούτων λογισμῶν καὶ πράξεων εἶχε καθυφασμένον τὸ ἔνδυμα· ὅπερ οὐκ ἄξιον τῶν θείων καὶ ἀφθάρτων γάμων, ὁ λόγος ἀπεφήνατο εἶναι.

ſtrata reſpeldet. Mens verò quæ ſuffocatur paſſionibus ad peccatum urgentibus, iiſque adhæſione quadam immorans, haud ſanè adhuc induiſſe videri poteſt iſtam ſpiritualis lætitiæ tunicam: quippe quæ centonibus potiùs laceris & ſordidis panioſa ſquallet. Prout innuitur indicato Evangelij loco. Ubi dum ille nuptialis expers veſtis Dicitur ligatus manus & pedes, ac ſic projectus in tenebras exteriores, ſignificatur eum è pravis iſtiuſmodi cogitationibus & factis contexto quodam indumento ſorduiſſe. quale haud congruere celebritati divinarum incorruptarumque nuptiarum, declarat hic locus. *Mat. xxij. 13.*

LX.

Περὶ τῆς φιλαυτίας παντομισουμένης σοφός τις εἰκότως ἐφθέγξατο. Πρῶτός ἐστι λογισμῶν ὁ δεινὸς οὗτος τῆς φιλαυτίας πόλεμος, καθάπερ τις τύραννος ὤν· μεθ' ὃν καὶ οἱ τρεῖς καὶ οἱ πέντε τὸν νοῦν ἡμῶν ἁρπάζουσιν.

De Amore proprio omnium odio digniſſimo, ſapiens quidam meritò pronunciavit. Princeps malarum cogitationum eſt vehemens illa Amoris proprij oppugnatio, quamdam tyrannicam exercens violentiam; Poſt quem & alij tres, ſubindeque alij quinque mentem noſtram abripiunt.

ΞΑ.

LXI.

Θαυμάζω εἰ βρώμασι κορεννύμενος δυνήσεταί τις ἀπάθειαν κτήσασθαι· ἀπάθειαν δὲ λέγω, οὐ τὴν ἀποχὴν τῆς κατ' ἐνέργειαν ἁμ-

Miror ſi ventre cibis diſtento valeat aliquis impaſſibilitatem acquirere. Impaſſibilitatem voco, non abſtinentiam à pec-

cato per operationem patrato. nam hæc continentia dicitur. Sed abstinentiam ab omni culpâ per arcanum arbitrij consensum intùs consciscendâ: cunctas vitiosas cogitationes radicitùs extirpantem; quæ puritas cordis appellatur.

ἁμαρτίας· αὕτη γὰρ ἐγκράτεια λέγεται· ἀλλὰ τὴν ἀπὸ τῆς διανοίας, τὰς ἐμπαθεῖς ἐννοίας πρόῤῥιζους ἐκτίλλουσαν· ἥτις καὶ καθαρότης καρδίας ὠνόμασται.

LXII.

Facilius est prorsus impuram purgare animam; quàm semel purgatam, sed iterùm vulneratam, ad sanitem rursùs revocare. Iis siquidem qui è Mundi confusione per rerum abdicationem recens emerserunt, in quantacumque priùs prolapsi delicta essent, haud adeò arduum est impassibilitatem arripere. qui autem gustarunt sacra Dei verba; & per viam salutis processerunt: deinde cursu in contrarium verso regressi in peccatum sunt, ægrè ac tardè ad impassibilitatem proficiunt: partim ob pravum habitum & malam assuetudinem: partim ob Dæmonem tristitiæ in pupillas oculorum insilientem ostentantemque idolum peccati. Studiosa tamen & laboris perferens anima, etiam istud quantumcumque arduum, decus assequitur, auxilio rectè utens cooperantis

ΞΒ.

Ῥᾷον ἀκάθαρτον καθᾶραι ψυχὴν, ἢ καθαρθεῖσαν καὶ πάλιν τραυματισθεῖσαν, εἰς ὑγείαν αὖθις ἀνακαλέσασθαι· τοῖς γὰρ ἄρτι τῆς τοῦ κόσμου συγχύσεως ἀποταξαμένοις, ὁποίοις ἂν περιπεπτωκόσι πλημμελήμασιν, εὐκοπώτερόν ἐστι τῆς ἀπαθείας ἐπιλαβέσθαι· οἱ δὲ γευσάμενοι καλῶν Θεοῦ ῥημάτων, καὶ βαδίσαντες ὁδὸν σωτηρίας, εἶτα παλινδρομήσαντες εἰς τὴν ἁμαρτίαν, δυσκατόρθωτός πως ἡ ἀπάθεια γίνεται· τοῦτο μὲν, διὰ τὴν κακὴν ἕξιν καὶ πονηρὰν συνήθειαν· τοῦτο δὲ τοῦ δαίμονος τῆς λύπης ταῖς κόραις τῶν ὀφθαλμῶν ἐμπηδῶντος, καὶ τὸ τῆς ἁμαρτίας φέροντος εἴδωλον· σπουδαία μέντοι καὶ φιλόπονος ψυχὴ, καὶ τὸ δυσκατόρθωτον τοῦτο πολλάκις κατόρθωσε συνεργείᾳ τῆς χάριτος μακροθύμως φιλανθρωπευομένης πρὸς ἡμᾶς, καὶ πρὸς μετάνοιαν ἐπικαλουμένης· καθὼς ἐν τοῖς εὐαγγελίοις διὰ τῆς τοῦ ἀσώτου παιδὸς

παραβολῆς ἐδιδάχθημεν.

Gratiæ; quam Deus longanimâ caritate in nos dignatur effundere ad pœnitentiam vocantem. Prout nos in Evangelio docuit Prodigi filij Parabola. *Luc. xv. 11.*

Ξ Γ.

Οὐδεὶς ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας ἰσχύος δύναται περιγενέσθαι τῆς μεθοδείας τοῦ ἐχθροῦ· ἀλλ' ἐκ τῆς ἀηττήτου δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ· μάτην οὖν πεπλάνηνται οἱ φυσιολόγοι διὰ τῶν παρ' αὐτοῖς τελουμένων ἀσκήσεων, καὶ τοῦ αὐτεξουσίου καταργεῖν τὴν ἁμαρτίαν ἐπινοοῦντες, τὴν διὰ μόνης τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως καταργουμένην· ὡς ἄτε νεκρωθεῖσαν διὰ τοῦ ἐν τῷ σταυρῷ μυστηρίου· διὰ τοῦτο γὰρ ὁ τῆς ἐκκλησίας φωστὴρ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέγει· οὐκ ἀρκεῖ προθυμία ἀνθρώπου, ἂν μὴ τῆς ἄνωθέν τις ἀπολάβοι ῥοπῆς· καὶ ὅτι πάλιν, οὐδὲν κερδαίνομεν ἀπὸ τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς, προθυμίας οὐκ οὔσης· διὸ παρακαλῶ φησὶ, μηδὲ τὸ πᾶν ἐπὶ τὸν Θεὸν ῥίψαντας, καθεύδειν· μηδὲ σπουδάζοντας, νομίζειν οἰκείοις πόνοις τὸ πᾶν κατορθωκέναι· οὔτε γὰρ ὑπτίους ἡμᾶς εἶναι βούλεται Θεός· διὰ τοῦτο οὐ τὸ πᾶν αὐτὸς ἐργάζεται· οὔτε ἀλαζόνας βούλεται εἶναι· διὰ τοῦτο οὐ τὸ πᾶν ἡμῖν δέδωκεν· ἀλλ' ἑκάτερον τὸ βλαβερὸν ἀνελὼν, τὸ χρήσιμον ἡμῖν εἴασε· καλῶς δὲ καὶ ὁ ψαλμῳδὸς διδάσκει ἡμᾶς λέ-

LXIII.

Nemo nostrum ex suâ propriâ virtute potest superare tentationes Hostis: sed ex invictâ Christi potentiâ: vanè igitur errant tumidi jactatores, dum per laboriosas exercitationes quas obeunt, & vim Liberi ipsorum arbitrij, destructuros se peccatum autumant: quod solâ Dei potentiâ destruitur; jam mortificatum per mysterium Crucis. Propterea Ecclesiæ luminare Joannes Chrysostomus dicit: *Non sufficit promptitudo voluntatis humanæ, nisi supernè impulsum accipiat.* Iterùm ait idem: *Nihil proficiemus ex superno impulsu, si promptitudo voluntatis desit. Propterea,* addit: *hortor vos, ut neque totum in Deum projiciendo, dormiatis; neque cum promptam adhibueritis voluntatem, confidatis propriis vos conatibus salutis negotium perfecturos. Neque enim supinos & oscitantes vult esse nos Deus: ideóque non totum ipse operatur: nec rursùs arrogantes esse nos vult. ideóque non totum nobis dedit.*

Sed utrimque quod est noxium auferens, quod est nobis utile reliquit. Pulcrè autem & Psalmista docet nos, dicens: *Nisi Dominus ædificaverit Domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam.* Propterea jubemur in oratione petere à Deo: *Ne inducat nos in tentationem: sed liberet nos à malo.* Etenim nisi supernè habeamus auxilium, in vanum laboramus, ex propriâ virtute existimantes nos aliquid perfecturos. Qui ergo vult stare adversus tentationes diaboli, debet lacrymis, gemitibus, & insatiabili desiderio & ferventi animo diù noctuque Deum quærere, ejusque auxilium & protectionem. Hujus verò qui particeps esse vult, putam efficiat animam suam ab omni voluptate mundi de talibus enim Animabus ait Dominus; *Habitabo in ipsis & circum ipsas ambulabo.* Et rursus Apostolis ait: *qui diligit me mandata mea servabit: & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum facimus.*

Psal. cxxvj. 1.

Jer. vij. Ezech. xliij.

Joan. xiv. 23.

γων· ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες· διὸ δὴ καὶ προσετάχθημεν ἐν τῇ προσευχῇ δέεσθαι τοῦ Θεοῦ. μὴ εἰσενεγκεῖν ἡμᾶς εἰς πειρασμόν· ἀλλὰ ῥύσασθαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ· καὶ γὰρ εἰ μὴ ἄνωθεν σχῶμεν βοήθειαν, μάτην κοπιῶμεν, ἐξ οἰκείας δυνάμεως δοκοῦντες τι κατορθῶσαι ὁ τοίνυν βουλόμενος στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ Διαβόλου, ὀφείλει δακρύσι καὶ στεναγμοῖς, καὶ ἀκορέστῳ πόθῳ καὶ ζεούσῃ ψυχῇ ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ζητεῖν τὸν Θεὸν, καὶ τὴν αὐτοῦ βοήθειαν καὶ ἀντίληψιν· ταύτης δὲ ὁ θέλων μετασχεῖν, καθαρὰν ἀπεργασάσθω τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πάσης ἡδυπαθείας τοῦ κόσμου· περὶ γὰρ τῶν τοιούτων ψυχῶν φησιν ὁ Κύριος· ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω· καὶ πάλιν τοῖς ἀποστόλοις φησίν· ὁ ἀγαπῶν με τὰς ἐντολάς μου τηρήσει· καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν·

LXIV.

ΞΔ.

Prudentem valde & dignam acceptione sententiâ circa cogitationes, protulit quidam San-

Συνετὴν ἄγαν καὶ εὐλήπτον λόγον πρὸς τοὺς λογισμοὺς εἴρηκέ τις τῶν ἁγίων πατέρων· δίκαζε, λέ-

γων, τοὺς λογισμοὺς ἐν τῷ βήματι τῆς καρδίας· εἴτε ἡμέτεροί εἰσιν, ἢ τῶν ὑπεναντίων· καὶ τοὺς μὲν οἰκείους καὶ ἀγαθοὺς, ἐντὸς ἐνδοτέρῳ τῆς ψυχῆς ταμείῳ ἐναποτίθεσο, ἐν ἀσύλῳ θησαυρῷ τούτους φυλάττων· τοὺς δὲ ἐναντίους μάστιξι λογικαῖς καὶ τιμωρίαις ἐξόριζε· μὴ τόπον, μὴ χώραν, μὴ κατοίκησιν ἐν τῇ ψυχῇ σου τούτοις διδούς· ἢ μᾶλλον οἰκειότερον εἰπεῖν, τῇ μαχαίρᾳ τῆς προσευχῆς τελείως ἀπόσφαττε· ἵνα τῶν λῃστῶν ἀναιρουμένων, ὁ ἀρχιλῃστὴς φοβηθῇ· καὶ γὰρ ὁ ἀνὴρ φησιν ἀκριβὴς τῶν λογισμῶν ἐξεταστὴς, ἐστὶ καὶ ἀληθὴς τῶν ἐντολῶν ἐραστής

ctotum Patrum. *Sisse ad judicium* (inquiens) *cogitationes coràm Tribunali cordis. inquirens, utrum nostrarum sint Partium, an Adversariarum. Et eas quidem quæ nostræ ac bonæ sunt,* intrà intimum cordis ærarium reconde, in Thesauro ab omni furum periculo securo custodiens. Adversarias vero flagellis spiritualibus & suppliciis extermina: nec locum, nec spatium, nec habitationem in tuâ illis Animâ concedens. aut, ut magis propriè dicam: gladio eas orationis planè occide. ut furunculis sublatis, furum dux ac Princeps timeat. *Etenim*, ajebat ille Pater, *diligens examinator cogitationum, Amator verus mandatorum est.*

ΞΕ.

LXV.

Ὁ γὰρ πολεμοῦντα καὶ παρενοχλοῦντα αὐτῷ πάθη πυκτεύων ἐκκόψαι, πλέονας ὁπλίτας καὶ συμμάχους ἐπιστρατηγείτω τῇ μάχῃ· φημὶ δὴ, ταπείνωσιν ψυχῆς, καὶ κόπον τοῦ σώματος, καὶ πᾶσαν ἄλλην τῆς ἀσκήσεως ταλαιπωρίαν, καὶ τὴν ἐκτεθλιμμένης καρδίας, μετὰ πλήθους δακρύων, προσευχήν· καθὼς ψάλλει Δαβίδ· ἴδε, λέγων, ταπείνωσίν μου, καὶ τὸν κόπον μου, καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ τῶν δακρύων μου παρασιωπήσῃς καὶ

Qui oppugnantes, ac sibi obturbantes Passiones, contrà luctans conatur exscindere, plures sibi benè armatos ad eam pugnam adjungat: puta, Humilitatem Animæ, fatigationem corporis, & cunctam aliam Exercitationis religiosæ duritiem, prætereaque contriti cordis, cum copiâ lacrymarum, Orationem. sicut Psallit David: *vide* (dicens), *humilitatem meam, & laborem meum, &* Psal. ix. 14.

dimitte omnes iniquitates meas, & ne sileas lacrymas meas. Et rursus: *fuerunt mihi lacrymæ meæ panis die ac nocte. potum meum cum fletu miscebam.* Psal. xlj. 4.

πάλιν· ἐγενήθη μοι τὰ δάκρυά μου ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτός· καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων.

LXVI. — ΞϚ.

Adversarius quidem vitæ nostræ Diabolus, extenuat & sæpe oblivione occulit peccata nostra: ut remissis laboribus, non reputemus, quantum luctuum & pœnarum debeamus pro Delictorum impetrandâ veniâ. Nos autem, Fratres mei, non obliviscamur culparum nostrarum. etsi confidamus eas fuisse pœnitentiâ remissas. Tamen nihilominus memores semper eorum quæ perperam egimus, pro iis lugendi nullum finem faciamus. ut humilitate bonam prudentiam consecuti, vanæ gloriæ ac superbiæ laqueos effugiamus.

Ὁ μὲν ἀντίδικος τῆς ζωῆς ἡμῶν Διάβολος κατασμικρύνει καὶ πολλάκις λήθῃ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καλύπτει· ἵνα ὑπενδόντες τοῖς πόνοις, μὴ λογιζώμεθα τῶν πταισμάτων τοὺς θρήνους· ἡμεῖς δὲ ἀδελφοί μου μὴ ἀμνημονῶμεν τῶν πταισμάτων· κἂν δῶμεν τῇ μετανοίᾳ ταῦτα συγκεχωρῆσθαι· ἀλλὰ μνημονεύοντες ἀεὶ τῶν ἡμαρτημένων, ὑπὲρ αὐτῶν πενθεῖν μὴ παυσώμεθα· ἵνα τῇ ταπεινώσει σύνεσιν ἀγαθὴν κτησάμενοι, τοὺς τῆς κενοδοξίας καὶ ὑπερηφανίας βρόχους ἐκφύγωμεν.

LXVII. — ΞΖ.

Nemo ex propriâ virtute labores tolerare, virtutis officia explere se reputet posse. Causa enim bonorum omnium Deus est: & malorum Diabolus. Eorum igitur quæ facis bonorum, gratias Autori Deo refer: quæ vero Diabolus suggerit mala, in ipsum respuens projice.

Μηδεὶς ἐξ οἰκείας ἰσχύος τοὺς πόνους ὑποφέρειν καὶ τὰς ἀρετὰς κατορθοῦν νομιζέτω· αἴτιος γὰρ ἁπάντων τῶν καλῶν ὁ Θεός· καὶ τῶν κακῶν ὁ διάβολος. ἅπερ οὖν διαπράττεις καλὰ τῷ αἰτίῳ τὴν εὐχαριστίαν πρόσφερε· καὶ ἃ διοχλεῖ κακὰ τῷ ἀρχηγέτῃ τούτων πρόσριπτε.

ΞΗ.

ΞΗ.

Ὁ τὴν πρακτικὴν τῇ γνωστικῇ συζεύξας, γεωργός ἐστιν ἐπαινετὸς, ἐκ δύο διειδεστάτων πηγῶν τὸ τῆς ψυχῆς χωρίον ἀρδεύων· ἡ μὲν γὰρ γνωστικὴ πτεροῖ τὴν ἱερὰν οὐσίαν τῇ τῶν κρειττόνων θεωρίᾳ· ἡ δὲ πρακτικὴ νεκροῖ τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν. τούτων γε νεκρωθέντων τὰ τῶν ἀρετῶν ἄνθη ὡραίως ἐκβλαστάνει καρποφοροῦντα τὸν τοῦ πνεύματος καρπὸν, ἀγάπην, χαρὰν, εἰρήνην, μακροθυμίαν, χρηστότητα, ἐγκράτειαν· καὶ τὸ λοιπὸν ὁ σώφρων οὗτος γεωργὸς σταυρώσας τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, ἐρεῖ μετὰ τοῦ Θεοφόρου κήρυκος· ζῶ, οὐκ ἔτι ἐγώ· ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστὸς ὃ δὲ νῦν ζῶ τῇ πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με, καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

LXVIII.

Qui vitam practicam Contemplativæ sub unum colligat jugum, laudabilis Agricola est, è duobus simul illimissimis fontibus Agrum Animæ rigans. contemplativa siquidem alas dat sacræ ac meliori nostri substantiæ, quibus ad intuitionem meliorum se attollat: Practica vero *mortificat membra nostra* Col. iij. 5. *quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, passionem, concupiscentiam malam.* His porrò mortificatis, virtutum flores speciosè progerminant, ferentes *Spiritûs fructum* Gal. v. 22. *caritatem, gaudium, pacem, longanimitatem, bonitatem, continentiam.* De cætero sapiens idem Agricola, crucifixâ carne cum vitiis & concupiscentiis dicet cum Apostolo: *Vivo ego, non jam ego: vivit verò in me Christus. Quod verò nunc vivo, in fide vivo filij Dei, dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.* Gal. ij. 20.

ΞΘ.

Καὶ τοῦτο δέ σε, φιλόχριστε, μὴ λανθανέτω· ὅτι πάθος ἓν τόπον ἔν σοι εὑρὸν, καὶ ἐν ἕξει ῥιζωθὲν εἰς τὸν ἑαυτοῦ σηκὸν, καὶ ἄλλα συνεισ-

LXIX.

Et hoc ne Te, Christi amator, lateat. Vitium unum quando locum in te invenerit, & habitu atque assuetudine radi-

ces in tuum ipsius solum altè demiserit, alia quoque simul secum vitia inferre. Etsi enim sibi plerumque invicem adversentur vitia, & horum autores Dæmones, in uno tamen conspirant; ut nostrum cuncta exitium unanimi consensu ac conatu procurent.

φέρει· κἂν γὰρ ἀλλήλοις πολλάκις ἀντικεῖνται τὰ πάθη, καὶ οἱ τούτων δημιουργοὶ δαίμονες· ἀλλὰ τὴν ἡμετέραν ἀπώλειαν πάντα συμφώνως ζητοῦσι.

LXX.

O.

Disciplinæ religiosæ labores, in tranquillæ impassibitatis requiem desinunt: Voluntatis verò ac deliciarum fruendarum modi varij, sensim perveniunt perducuntque ad passiones ignominiæ.

Οἱ τῆς ἀσκήσεως πόνοι τελευτῶσιν εἰς τὴν τῆς ἀπαθείας ἀνάπαυσιν· οἱ δὲ τῆς τρύφης τρόποι, καταντῶσιν εἰς τὰ τῆς ἀτιμίας πάθη.

LXXI.

OA.

Qui carnis florem sacrâ exercitatione arefaciens marcidum reddit & omnem ejus voluptatem exscindit. hic portat stigmata Christi in suâ mortali carne.

Ὁ τῆς σαρκὸς τὸ ἄνθος τῇ ἀσκήσει μαραίνων, καὶ πᾶν θέλημα αὐτῆς ἐκκόπτων, οὗτος βαστάζει τὰ στίγματα τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ θνητῇ αὐτοῦ σαρκί.

LXXII.

OB.

Ne multas annorum periodos, quas in Monasticâ perdurans vitâ emensus es, induci te sinas, ut computans numeres: neque ob duritiem victûs cultusque toleratam, certaminumque ærumnas, conceptâ

Μὴ πολυετεῖς κύκλους τοῦ μονήρους βίου ἀνάγκη ψηφίζειν· μηδὲ ἐν τῇ ὑπομονῇ τῆς ἐρήμου, καὶ τῇ σκληρότητι τῶν ἀγώνων καυχήσει ζωγρηθῇς· ἀλλὰ τὸ δεσποτικὸν λόγιον ἐπὶ νοῦν ἔχε· τὸ δοῦλος ἀχρεῖος εἰμί· καὶ μήπω τὴν ὀφειλὴν

πεπληρωκέναι· τῷ ὄντι γὰρ ἐφ' ὅσον ἐν τῷ παρόντι βίῳ ἐσμὲν, οὔπω τῆς ἐξορίας ἀνεκλήθημεν· ἀλλ' ἀκμὴν ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος καθεζόμεθα· ἀκμὴν ἐπὶ τὴν αἰγύπτιον πλινθουργίαν ταλαιπωροῦμεν, μήπω τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας θεασάμενοι· ἐπειδὴ οὔπω ἐξεδυσάμεθα τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης· οὔπω γὰρ ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου· ἔτι γὰρ τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ φοροῦμεν· οὐκ ἔχομεν τοίνυν ὁδὸν καυχήσεως· ἀλλὰ δακρύειν ὀφείλομεν· δεόμενοι τοῦ δυναμένου σώζειν ἡμᾶς, τῆς μοχθηρᾶς δουλείας τοῦ πικροῦ Φαραὼ, καὶ ἐξελέσθαι τῆς δεινῆς τυραννίδος, καὶ εἶτα γαγεῖν εἰς τὴν ἀγαθὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, τοῦ καταπαῦσαι ἡμᾶς εἰς ἁγιαστήριον τοῦ Θεοῦ, καὶ εὑρεθῆναι ἐν τῇ δεξιᾷ τῆς μεγαλοσύνης τοῦ ὑψίστου· τούτων δὲ τῶν ὑπὲρ ἔννοιαν ἐπιτυχεῖν ἡμᾶς οὐκ ἐξ ἔργων ἐστὶν ἡμετέρων ὧν δοκοῦμεν ἐν δικαιοσύνῃ ποιεῖν· ἀλλὰ τῷ ἀμετρήτῳ ἐλέει τοῦ Θεοῦ· διὸ γὰρ οὖν μὴ παυσώμεθα προσφέροντες δάκρυα ἡμέρας καὶ νυκτὸς κατὰ τὸν λέγοντα· ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου· λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου ἐν δάκρυσί μου, τὴν στρωμνήν μου βρέξω· οἱ γὰρ σπείροντες ἐν δάκρυσιν, ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσιν.

inde gloriatione tibi applaudens consolatiunculam captes: sed illud habe præsens menti Dominicum Oraculum: quo jubemur dicere: *Servus inutilis sum:* & nondum totum debitum exolvi. Luc. xvij. 10. Verè siquidem quamdiù in præsenti vitâ sumus, nondum revocati sumus ab exilio; sed adhuc super flumina Babylonis sedemus: adhuc in Ægyptiâ fingendorum coquendorumque laterum injunctâ tyrannicè miseriâ degimus: nondum vel procul visâ Terrâ Promissionis. Quandoquidem nondum exuimus veterem hominem, qui corrumpitur secundùm desideria erroris. nondum portamus imaginem cœlestis; adhuc enim gerimus imaginem terreni. non habemus ergo cur gloriemur. Sed flere debemus desiderio inveniendi qui possit nos liberare ab ærumnosâ servitute acerbi Pharaonis, & eximere à dirâ tyrannide; atque introducere in bonam promissionis terram, ut ibi quiescamus in Sanctuario Dei, & inveniamur in dexterâ magnitudinis Altissimi. Talium autem nostras intelligentias excedentium votorum fieri nos compotes, non ex nostris nobis continget operibus, quæ nobis videmur in justitiâ fecisse; sed ex im-

mensa misericordiâ Dei. Ne igitur cessemus à profundendis lacrymis die ac nocte, imitati dicentem: *Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum; & lacrymis meis stratum meum rigabo. Qui* enim *seminant in lacrymis, in exultatione metent.*

Psal. vj. 7. Psal. cxxv. 5.

LXXIII.

Procul à te loquacitatis abige spiritum. in eo enim generantur vitia omnia. Inde mendacium, inde impudens libertas quidvis effutiendi, indidem garrulitas; non aliunde risus dissolutus, murmuratio, convitium, turpiloquium, stulta dicacitas. & ut brevi colligam cuncta sententiâ: Multiloquus non effugiet peccatum. Vir autem silentio deditus, thronus est intelligentiæ. Præterea verò reddituros nos rationem de verbo otioso, Dominus dixit. quare valde necessarium, & utile silentium est.

Pro. x. 19.

ΟΓ.

Μάκραν ἀπό σου τὸ πολύλαλον δίωκε πνεῦμα· ἐν αὐτῷ γὰρ τίκτονται τὰ πάθη πάντα· ἔνθεν ψεῦδος· ἐκεῖθεν ἡ παῤῥησία· ἄλλοθεν ἡ εὐτραπελία· ἑτέρωθεν ὁ γέλως, καταλαλιὰ, λοιδορεία, αἰσχρότης, μωρολογία· καὶ, συνελόντα φάναι, τὸ εἰρημένον· ἐκ πολυλογίας οὐκ ἐκφεύξεται ἁμαρτία· ἀνὴρ δὲ σιωπηλὸς θρόνος αἰσθήσεως· ἀλλὰ καὶ λόγον ἡμᾶς δοῦναι περὶ ἀργοῦ ῥήματος ὁ Κύριος ἔφησεν· ὥστε πάνυ ἀναγκαία καὶ ὠφέλιμος ἡ σιωπή.

LXXIV.

Eos qui nobis convicia & contumelias inferunt, aut alio quovis modo nos infestant, ne ulciscamur paria ipsis regerendo. Præceptum quippe nobis est, ut eis è contrario bene precemur, & benedicamus. In quantum enim cum ejusmodi

ΟΔ.

Τοὺς λοιδοροῦντας καὶ ὑβρίζοντας ἡμᾶς, ἢ ἄλλως πως ἐπηρεάζοντας, μὴ ἀντιλοιδορεῖν ἢ ἀντεπηρεάζειν· εὐφημεῖν δὲ μᾶλλον καὶ εὐλογεῖν προστετάγμεθα· καθόσον γὰρ τοῖς ἀνθρώποις εἰρηνεύομεν, μαχόμεθα τοῖς δαίμοσι· μνησικακοῦντες δὲ τοῖς ἀδελφοῖς καὶ μαχόμενοι,

εἰρηνεύομεν μετὰ τῶν δαιμόνων· οὓς τέλειον μῖσος μισεῖν, καὶ ἀδιάλλακτον ἔχειν τὸν πρὸς αὐτοὺς πόλεμον, ἐδιδάχθημεν.

hominibus pacem colimus, & Dæmonibus bellum inferimus. recordando verò injuriarum acceptarum à fratribus, inducias fœdusque impium cum Dæmonibus paciscimur: quos perfecto odio odisse, & irreconciliabili bello persequi, docemur.

ΟΕ.

Φεῦγε πτερνίσαι τὸν πλησίον γλώσσῃ δολίᾳ· ἵνα μὴ πτερνισθῇς ὑπὸ τοῦ ὀλετῆρος· ἤκουσας γὰρ τοῦ προφήτου βοῶντος· ἄνδρα αἱμάτων καὶ δόλιον βδελύσσεται Κύριος, καὶ ἐξολοθρεύσει Κύριος πάντα τὰ χείλη τὰ δόλια, γλῶσσαν μεγαλοῤῥήμονα· ὡσαύτως δὲ φεῦγε ὀνειδίσαι πταῖσμα τοῦ ἀδελφοῦ σου· ἵνα μὴ τῆς χρηστότητος καὶ ἀγάπης ἐκπέσῃς· ὁ γὰρ τὴν χρηστότητα καὶ ἀγάπην εἰς τὸν ἀδελφὸν μὴ ἔχων, οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν· ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστί· καθὼς καὶ ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης βοᾷ· εἰ γὰρ ὁ Χριστός φησιν ὁ Σωτὴρ τῶν ἁπάντων ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τέθεικε· καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τὰς ψυχὰς ἡμῶν τιθέναι.

LXXV.

Fuge supplantare proximum linguâ dolosâ, ne ipse supplanteris à destructore. Audisti enim *Psal. v. 7.*
Prophetam clamantem: *Virum sanguinum & dolosum abominatur Dominus*, & *disperdet Dominus universa labia dolosa, & linguam magniloquam.* *Psal. xj. 4.* Cave similiter ne fratri exprobres suum lapsum, ne à bonitate & caritate excidas. qui enim benignitatem & caritatem in fratrem *1. Ioan. iv. 8.* non habet, non novit Deum; quoniam Deus caritas est, prout dilectus Joannes clamat. *Si enim*, ait, *Christus*, Salvator omnium, *pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere.* *1. Ioan. iij. 16.*

Ος.

Εἰκότως κέκληται ἡ ἀγάπη τῶν ἀρετῶν μητρόπολις, κεφάλαιόν τε νόμου καὶ Προφητῶν· πάντα τοίνυν πόνον ἐπιδειξώμεθα ἕως οὗ τῆς ὁσίας

LXXVI.

Jure vocata est caritas Metropolis virtutum & summa legis ac Prophetarum. Omnem igitur in eo contentionem ex-

promamus, numquam defituri quoad labore quantovis fanctam fuerimus adepti caritatem, & per eam fublati fuerimus in cœlos, alis virtutum levati, & Deum videamus quantum poffibile eft humanæ naturæ. Si enim Deus caritas eft qui habet caritatem Deum habet præ oculis. hac verò abfente, nihil omninò quod verè profit nobis adeft. 1. Ioan. iv. 20. *Qui autem dicit fe amare Deum & fratrem fuum odit, mendax eft. Si autem diligimus invicem Deus in nobis manet, & caritas ejus perfecta eft in nobis.* Inde colligitur: caritatem rem effe, omnium bonorum pleniffimâ complexione pretiofam: nec effe virtutis genus ullum quo Deo conciliari conjungique homo queat, quod è caritate non pendeat, & ab eâ comprehendatur, arcano & ineffabili quodam modo in ipsâ inclufum.

ἀγάπης ἐπιτυξώμεθα, καὶ δι᾽ αὐτῆς ἀναπτωθῶμεν εἰς οὐρανοὺς πτεροῖς ἀρετῆς κουφιζόμενοι· καὶ Θεὸν ὀψόμεθα ὡς δυνατὸν ἀνθρωπίνῃ φύσει· εἰ γὰρ ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶν, ὁ τὴν ἀγάπην ἔχων τὸν Θεὸν ἔχει παρ᾽ ὀφθαλμῶν· ταύτης δὲ ἀπούσης, ὄφελος ἡμῖν τὸ παράπαν οὐδέν. ὁ δὲ λέγων ἀγαπᾷν τὸν Θεὸν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν, ψεύστης ἐστίν· ἐὰν γὰρ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν μένει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν· ἐντεῦθεν λοιπὸν ἡ ἀγάπη πρᾶγμά ἐστι πάντων τῶν ἀγαθῶν περιεκτικώτατον· καὶ οὐκ ἔστιν ἀρετῆς εἶδος, δι᾽ οὗ ἄνθρωπος οἰκειοῦται τῷ Θεῷ καὶ συνάπτεται, ὃ μὴ τῆς ἀγάπης ἐξήρτηται, καὶ ὑπ᾽ αὐτῆς περιείληπται ἀῤῥήτῳ λόγῳ τινι συνεχόμενον.

LXXVII.

Advenientes ad nos Dum excipimùs Fratres, ne iftam Hofpitalitatis folicitudinem, ut turbationem averfemur, aut facræ quietis abruptionem reputemus: ne à lege caritatis excidamus: neque ut gratiam ipfis præbentes eos benevolè tractemus: fed ut potiùs ab illis

ΟΖ.

Τοὺς παραβάλλοντας ἡμῖν ἀδελφοὺς ὑποδεχόμενοι, μὴ ὄχλον τοῦτο καὶ ἐκκοπὴν τῆς ἡσυχίας λογιζώμεθα· ἵνα μὴ τοῦ θεσμοῦ τῆς ἀγάπης ἔξω πέσωμεν· μήτε δὲ ὡς χάριν αὐτοῖς παρέχοντες δεξιωσώμεθα· ἀλλ᾽ ὡς ἡμεῖς μᾶλλον δεχόμενοι χάριν, καὶ ὑπόχρεοι ὄντες τοῦ πράγματος, μετ᾽ ἱκεσίας αὐτοὺς δεχόμενοι·

ξενίσωμεν, καθὼς ὑπέδειξεν Ἀβραὰμ ὁ Πατριάρχης· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ὁ θεολόγος Ἰωάννης οὕτως διδάσκει· μὴ ἀγαπᾶτε, λέγων, τεκνία λόγῳ ἢ γλώσσῃ· ἀλλ' ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν.

beneficium accipientes, & obstricti eo nomine ad reddendas ipsis gratias. Ego quasi exoratos à nobis, & pro ipsorum benignitate ultrò inclinatos ad indulgendum nobis, eos omni hospitalitatis officio curemus imitantes exemplum Abraami Patriarchæ. Propterea enim Joannes Theologus sic docet: *Filioli, ne diligatis verbo aut linguâ, sed opere ac veritate. in hoc cognoscimus quod ex veritate sumus.*

Gen. xviij. 1. Ioan. iij. 18.

ΟΗ.

Ὁ Πατριάρχης Ἀβραὰμ τὴν φιλοξενίαν ὡς ἐργασίαν κεκτημένος, πρὸ τῆς σκηνῆς ἐκαθέζετο τοὺς παριόντας προσκαλούμενος. καὶ πᾶσιν ἐξαπλῶν τὴν τράπεζαν ἀσεβέσι τε καὶ βαρβάροις μὴ διακρινόμενος· διὸ δὴ θαυμαστῆς ἑστιατορίας ἠξιώθη, ξενίσας Ἀγγέλους· καὶ ἡμεῖς τοίνυν τὴν φιλοξενίαν μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς καὶ προθυμίας κτησώμεθα· ἵνα μὴ μόνον Ἀγγέλους· ἀλλὰ καὶ Θεὸν ὑποδεξώμεθα· ἐφ' ὅσον γάρ φησιν ὁ Κύριος, ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε· πάντας μὲν οὖν εὐεργετεῖν· καλόν· μάλιστα δὲ τοὺς μὴ δυναμένους ἀμοίβεσθαι.

LXXVIII.

Patriarcha Abraam Hospitalitatem, loco quæstusæ negotiationis habens, ante suum Tabernaculum sedebat, prætereuntes invitans, & cunctis mensam apponens, sine discrimine impiorum etiam & Barbarorum. Propterea mirabili dignatus convictu, exceptorum in viatorum formâ hospitaliter Angelorum. Et nos igitur Hospitalitatem cum multo studio & alacritate exerceamus. ut non solum Angelos sed & Deum in Personis Hospitum contingat nobis excipere. *In quantum* enim, ait Dominus, *uni fratrum meorum minimorum fecistis, mihi fecistis.* Cunctis igitur benefacere pulcrum honestumque est: maximè autem iis qui vicem rependere nequeunt.

Gen. xviij. Mat. xxv.

LXXIX.

Quemcumque cor non reprehenderit, aut trangressionis mandati Dei, aut negligentiæ, aut admissæ pravæ cogitationis; hic utique ille est *Mundus corde*, ideò beatus, *quia Deum videbit*.

Mat. x. 6.

Ο Θ.

Οὗτινος ἡ καρδία μὴ καταγινώσκει ἑαυτοῦ ἐπὶ ἐντολῆς Θεοῦ ἀθετήσεως, ἢ ἀμελείας, ἢ ἐννοίας ἐναντίας ἀποδοχῇ· οὗτος ἂν εἴη ὁ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ· ὅτι αὐτὸς τὸν Θεὸν ὄψεται.

LXXX.

Studeamus sub disciplinâ sensus nostros habere: maximè verò oculos, & aures, & linguam: & non moveri obsequendo Passionibus. Sed non nisi ad nostrum spirituale lucrum videre, audire, ac loqui nobis permittentes. nihil enim est tribus hisce facultatibus proclivius ad lapsum in nequitiam, nisi severo mentis in bonum attentæ judicio frænentur. nihil rursùs ad salutem utilius iisdem accuratâ ratione gubernatis, & directis ad ea quæ mens Deo instincta conducere judicat ad finem ipsi propositum.

Π.

Τὸ παιδαγωγεῖν τὰς αἰσθήσεις κατορθῶσαι σπουδάσωμεν· καὶ μάλιστά γε ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα καὶ γλῶσσαν, μὴ ἐμπαθῶς κινεῖσθαι· ἀλλὰ εἰς κέρδος ἡμέτερον ὁρᾶν τι καὶ ἀκούειν καὶ λαλεῖν ἐπιτρέποντες· οὐδὲν γὰρ τούτων ὀργάνων πρὸς ἁμαρτίαν εὐολισθότερον μὴ τῷ λόγῳ παιδαγωγουμένων· καὶ οὐδὲν πάλιν πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν ἑτοιμότερον ἡνιοχοῦντος αὐτὰ τοῦ λόγου καὶ ῥυθμίζοντος, καὶ ἐφ' ἃ δὴ βούλεται ἄγοντος.

LXXXI.

Etiam olfactus effeminatur, si agere sinatur inordinatè. & tactus facilè in illicitum excedit ac per hos non rectè cu-

ΠΑ.

Καὶ ὄσφρησις ἐκθηλύνεται ἀταξίας οὔσης· καὶ ἁφὴ περιττῶς ἐκπίπτει· καὶ ἀναρίθμητος τῶν παθῶν ἑσμὸς ἐπεισέρχεται· εὐτάκτως δὲ τῷ λόγῳ

λόγῳ ἐπιτασσομένων αὐτῶν, πολλή τις γαλήνη καὶ εἰρήνη σταθηρὰ πανταχόθεν διαδείκνυται.

ſtoditos aditus innumerabilium examen Paſſionum in Animam irrumpit. Si autem eâ quâ decet cenſurâ in officio teneantur: in abundanti quadam pace ſerenæ ac ſtabilis tranquillitatis cor undecumque munitum beatâ ſe conſtitutum experientiâ gratulans ſentit.

ΠΒ.

Καλῶς εἶπον οἱ πατέρες καὶ ἀναντιῤῥήτως· ὅτι οὐχ εὑρίσκει τις ἄλλως ἀνάπαυσιν εἰ μὴ τοιαύτην ἐνδιατέθως κτήσεται ἔννοιαν· αὐτὸν μόνον καὶ τὸν Θεὸν εἶναι ἐν τῷ κόσμῳ· μὴ πρός τι τῶν ἄλλων ὅλως ἐᾶν τὸν νοῦν ῥέμβεσθαι· ἀλλ' ἐκεῖνον μόνον ποθεῖν, ἐκείνῳ καὶ μόνον κεκολλημένον· ὁ τοιοῦτος εὑρήσει τὴν ὄντως ἀνάπαυσιν, καὶ ἐλευθερίαν τῆς τῶν παθῶν τυραννίδος· ἐκολλήθη γάρ, φησιν, ἡ ψυχή μου ὀπίσω σου· ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιά σου.

LXXXII.

Benè dixerunt, & citrà periculum juſtæ in contrarium exceptionis, Patres; Neminem aliter quietem inventurum, niſi hanc altè penitùs in animo cogitationem figat: Solum ſe, & cum ipſo unum Deum in Mundo eſſe. nec averti ſe ad quidquam omninò aliorum oportere. illum unum deſiderare, illi ſoli agglutinari, debere. qui hoc cogitat, & ex eo ſenſu operatur, veram inveniet requiem, & libertatem à tyrannide Paſſionum. Ait enim Pſalmiſta, *Adhæſit Anima mea poſt te: me ſuſcepit daxtera tua.* *Pſal. lxij. 9.*

ΠΓ.

Η φιλαυτία καὶ φιλοδοξία, καὶ φιληδονία ἐκδιώκουσιν ἐκ τῆς ψυχῆς τὴν τοῦ Θεοῦ μνήμην· ἡ γὰρ φιλαυτία ἀνεικάστων παθῶν γεννήτειρα ὑπάρχει· τῆς δὲ μνήμης τοῦ Θεοῦ ἐκλιπούσης, ὁ πολὺς τῶν παθῶν τάραχος ἐν ἡμῖν χώραν λαμβάνει.

LXXXIII.

Amor ſui, Amor gloriæ, & Amor voluptatis, expellunt ex animâ Dei memoriam. Nam Amor proprius, incredibilium genitor malorum eſt. Deficiente porrò Dei memoriâ, numeroſa & tumultuoſa turba Paſſionum in nobis ſedem capit.

L XXXIV.

Qui amorem proprium ex suo corde radicitùs extirpaverit, facilè cætera vitia subjugabit, Domino cooperante. Nam ex hoc, ita, voluptatis amor & gloriæ, agendi quoque ac loquendi immoderata licentia nasci consuevit. Qui autem huic succubuerit, tributarius reliquorum est. Amorem autem proprium vocamus, inclinationem & affectum vehementem in corpus ad carnales ejus voluntates explendas.

ΠΔ.

Ο τὴν φιλαυτίαν τῆς ἑαυτοῦ καρδίας προθέλυμνον ἀνασπάσας, εὐχερῶς καὶ τῶν λοιπῶν κυριεύσει παθῶν· τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος· ἐξ αὐτῆς γὰρ ἥτε ὀργὴ καὶ φιληδονία, καὶ φιλοδοξία, καὶ παῤῥησία γίνεσθαι πέφυκεν· ὁ γὰρ ταύτης ἡττημένος, ὑπόσπονδος καὶ τῶν λοιπῶν ὑπάρχει· φιλαυτίαν δὲ λέγομεν τὴν πρὸς τὸ σῶμα ἐμπαθῆ διάθεσιν καὶ φιλίαν, καὶ τὴν τῶν σαρκικῶν θελημάτων ἐκπλήρωσιν.

L X XX V.

Ex Continentiâ & Humilitate impassibilitatem: ex fide autem intelligentiam nasci didicimus. Ex his verò in discretionem & caritatem anima procedens proficit. Veritatem vero sinu amplexa & caritatem, alis puræ orationis, ad hujus apicem sine ullâ morâ pervolat: *Donec occurrat in cognitionem filij Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi*: ut ait Apostolus.

Ephes. iv. 13.

ΠΕ.

Εξ ἐγκρατείας καὶ ταπεινώσεως τὴν ἀπάθειαν· ἐκ δὲ πίστεως, τὴν γνῶσιν γίνεσθαι μεμαθήκαμεν· ἐκ τούτων δὲ εἰς διάκρισιν καὶ ἀγάπην ἡ ψυχὴ ἐλθοῦσα προκόπτει· τὴν δὲ ἀλήθειαν ἐγκολπωσαμένη καὶ ἀγάπην, πτέρυξι καθαρᾶς προσευχῆς πρὸς τὸ ταύτης ὕψος ἀλήκτως ἄνεισιν· ἕως καταντήσει εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ὥς φησιν ὁ Απόστολος, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ.

Π ς.

Διὰ μὲν τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς δουλοῦται ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ θυμὸς χαλινοῦται· διὰ δὲ τῆς γνώσεως καὶ θεωρίας ὁ νοῦς πτεροῦται, καὶ ἀνυψωθεὶς τῶν ἐνύλων, πρὸς τὸν Θεὸν ἐκδημεῖ, τῆς ἀληθοῦς ἐπιτυχὼν μακαριότητος.

LXXXVI.

Per practicam quidem virtutem subjugatur cupiditas & ira frænatur. Per intelligentiam verò, etiam contemplationis alis instruitur mens, quibus elevata supra res materiales, ad Deum pervenit, veram in ipso inveniens felicitatem.

Π Ζ.

Οὗτος ἡμῖν ὁ πρῶτος ἀγὼν ὑπάρχει· μειῶσαι πάθη καὶ κατὰ κράτος νικῆσαι· δεύτερον δὲ ἆθλον, τὸ κτήσασθαι τὰς ἀρετὰς, καὶ μὴ κενὴν μηδὲ ἄπρακτον τὴν ψυχὴν ἐᾶσαι· τρίτος δίαυλος τῆς πνευματικῆς πορείας· τὸ νηφαλαίως τοὺς καρποὺς τῶν ἀρετῶν ἡμῶν καὶ πόνων οὐκ ἐργάζεσθαι μόνον ἐμπόνως· ἀλλὰ καὶ φυλάττειν ἀγρύπνως.

LXXXVII.

Primum hoc nobis certamen proponitur debilitare cupiditates, & plenâ tandem post acerrimum prælium subjugare victoriâ. Secundum ab hoc certamen in adipiscendis desudat virtutibus: non permittendo vacuam & otiosam desidêre animam. Tertium Spiritualis viæ stadium est: in id vigilanter incumbere, ut non contenti laboriosè producere fructus virtutum laborumque nostrorum; etiam eosdem custodiamus vigilanter.

Π Η.

Εστωσαν αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι, φησὶν ὁ Κύριος· ζωνὴ μέντοι ὀσφύος ἀγαθή, δι᾽ ἧς εὐσταλεῖς καὶ κοῦφοι δυνάμεθα γίνεσθαι, ἐγκρά-

LXXXVIII.

Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes, ait Dominus. Zona ergo lumborum ea bona est, per quam expediti & agiles possumus fieri. Conti- Luc. xij 35.

nentia hæc est cum humilitate cordis. Continentiam voco abstinentiam à malis omnibus. Spiritualem verò accendens lucernam & curans ut luceat, est pura Oratio & perfecta caritas. Qui ergo se ipsos in isto ponunt statu, *Similes sunt Hominibus expectantibus Dominum suum, ut cum venerit & pulsaverit confestim aperiant ei.* Et ipse ingressus cum Patre & Sancto Spiritu, mansionem apud eos faciet. Et beati servi illi quos inveniet Dominus adveniens sic facientes.

Luc. xij. 36.

τεία ἐστι σὺν ταπεινώσει καρδίας· ἐγκράτειαν δὲ φημι τὴν ἀποχὴν πάντων τῶν κακῶν· τοῦ δὲ πνευματικοῦ λύχνου φωταγωγὸς ἡ καθαρὰ ἐστι προσευχὴ καὶ τελεία ἀγάπη· οἱ τοίνυν οὕτως αὐτοὺς καταστήσαντες ὅμοιοί εἰσιν ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν Κύριον αὐτῶν. ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος αὐτοῦ εὐθὺς ἀνοίξωσι· καὶ εἰσελθὼν σὺν τῷ Πατρὶ καὶ Ἁγίῳ πνεύματι μονὴν παρ' αὐτοῖς ποιήσει: καὶ μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι οὓς εὑρήσει ὁ Κύριος ἐλθὼν οὕτως ποιοῦντας.

LXXXIX.

Debet Monachus quatenus filius est, ex toto corde & ex toto corde & ex totâ mente amare Deum: quatenus vero servus est, vereri ac timere illum, obedireque ipsi: ac cum timore & tremore mandata ejus exequi. Fervere Spiritu, indutus armaturâ Sancti Spiritûs: & æternæ. victæ desiderare fruitionem. cunctaque ipsi præscripta sine morâ efficere. acri quoque ac sobriâ vigiliâ custodire cor à malis cogitationibus: bonis autem sensibus divinâ incessanter meditatione

ΠΘ.

Δεῖ τὸν μοναχὸν, ὡς μὲν υἱὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ἀγαπᾷν τὸν Θεόν· ὡς δὲ δοῦλον, εὐλαβεῖσθαι καὶ φοβεῖσθαι καὶ ὑπακούειν αὐτῷ, καὶ μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ κατεργάζεσθαι· τῷ πνεύματι ζέειν ἐνδεδυμένον τὴν πανοπλίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος· καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ποθεῖν τὴν ἀπόλαυσιν· καὶ πάντα τὰ διατεταγμένα ἀνυστερήτως ποιεῖν· νήφειν τε καὶ τηρεῖν τὴν καρδίαν ἀπὸ λογισμῶν πονηρῶν· καὶ ἐννοίαις ἀγαθαῖς τὴν θείαν ἀπαύστως μελέτην ἐκτελεῖν· ἑαυτὸν δὲ ἀνακρίνειν καθεκάστην περὶ τῶν λογισμῶν καὶ ποιη-

ρῶν πράξεων· ϗ τὰ ἐλλείποντα αὐτῷ πρὸς ἀρετὴν ἀναπληρῶν· ἐπὶ δὲ τοῖς κατορθώμασι μὴ ἐπαίρεσθαι· ἀλλὰ δοῦλον ἑαυτὸν ἀχρεῖον λέγειν ϗ πάνυ ἐστερημένον πρὸς τὴν τῶν κατορθωμάτων ἐκπλήρωσιν· εὐχαριστεῖν δὲ ἀεὶ τῷ Θεῷ, ϗ αὐτῷ τὴν χάριν ἐπιγράφεσθαι· μηδὲν τὸ σύνολον κατὰ κενοδοξίαν ἢ ἀνθρωπαρέσκειαν ποιεῖν· ἀλλ' ἐν κρυπτῷ πάντα πράττειν, ϗ μόνον τὸν παρὰ Θεοῦ ἔπαινον ζητεῖν· πρὸ πάντων δὲ ϗ ἐπὶ πάντων ὀρθοδόξῳ πίστει περιφράχθαι τὴν ψυχὴν κατὰ τὰ θεῖα θεσπίσματα τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας· τοῖς γὰρ οὕτω πολιτευομένοις, ἀνταπόδοσις πολλὴ, ζωὴ ἀτελεύτητος, μονὴ ἀκατάλυτος, παρὰ τῇ ἁγίᾳ ϗ ζωαρχικῇ τριάδι, τῇ ὁμοουσίῳ θεότητι.

fungi. In sese præterea inquirere quotidie, severoque explorare examine, ecqua ipsi prava obrepserit vel cogitatio vel operatio. quæque sibi ad virtutem deesse deprehenderit incunctanter explere. Posteà ob rectè facta nequaquam elevari: sed servum se inutilem dicere: multisque carentem quæ ad perfectam Officiorum quibus adstringitur absolutionem requirerentur. Gratias verò Deo semper agere, beneficioque ipsius imputare quidquid agit boni, laudemque illi omnem adscribere. Nihil omninò umquam ob vanam gloriam, aut studio placendi Hominibus, facere. Sed in occulto quantum potest cuncta quæ laudem merentur operari: ab uno Deo approbationem & gloriam quærens. Ante omnia verò & super omnia, orthodoxâ fide circum undique obvallare animam, juxtà Divinas Sanctiones Catholicæ Ecclesiæ. Tali enim vitæ ratione utentibus, retributio multa, vita interminabilis, mansio numquam dissolvenda apud Sanctam & vitæ autorem Trinitatem, consubstantialem Deitatem certò speranda servatur.

ϛ.

Προσήκει οὖν τοὺς ἀσκεῖν ἐναρχομένους, τούς τε νέους ϗ Πρεσβυτέρους ἐρρωμένον ἔχοντας τὸ σῶμα, μήτε νάρκην μήτε κάματον φοβου-

XC.

Convenit ergo Sacram inchoantes Ascesin, sive illi juvenes seu seniores sint, sanum & validum habentes corpus,

ἠμφίασαι ἀφίληταί τις. litem movere etiamsi vestes ipsi quibus induitur quispiam auferat.

ϟΓ. XCIII.

Οταν λογισμὸς ἐπιςῇ σου τῇ καρδίᾳ πολέμιος μὴ ἄλλα ἀντὶ ἄλλων δι' εὐχῆς ἐπιζήτει· καὶ τὸ τῶν πολεμίων τὸ ξίφος τῶν δακρύων θῆγε· ὅπως τὸ μάχλω εὐτόνως προσάξας, θᾶττον αὐτοὺς ἀποςῆναί σου ποιήσῃς.

Quando cordi tuo cogitatio ab Hoste profecta & ad perniciem tuam pertinens supervenerit: ne in oratione aliud aliudve à te desideratorum quæras, hoc quod nunc urget omisso. Sed contrà tunc grassantes hostes gladium lacrymarum acue. ut prælio fortiter illato celeriter ipsos à te cogas abscedere.

ϟΔ. XCIV.

Φιλοκάλει σου τῷ ἐργοχείρῳ τῶν χειρῶν σου, καὶ τὸ τῆς εὐχῆς μνήμην.

Enitere ut cum opere manuum tuarum Orationis memoriam conjungas.

ϟΕ. XCV.

Ο' ἀκτήμων ἀμέριμνός ἐςιν ἐκ τῆς τοῦ βίου ἡδονῆς· ὁ δὲ φιλοκτήμων μέριμναι διὰ παντὸς ἔχει τὸ ὀδύνην τοῦ πλούτου.

Pauper liber à cura est earum rerum quæ sæculi voluptatem spectant. Divitiarum autem vel possessor propriarum, vel cupidus plurium, ob perpetuam quâ pungitur solicitudinem, perennem patitur aculeum è spinis ipsi appressis divitiarum.

ϟς. XCVI.

Τότε τὸ σαυρὸν ἀπερισπάςως βαςάσεις, ὅτε πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἀρνήσῃς.

Tunc Crucem indilvulsè portabis, quando omnem cupiditatem abnegaveris.

XCVII.

Qui sub obedientiâ vitam religiosam profiteri elegit; fide se obvallet, & spe corroboret, & caritate firmet.

ϟΖ.

Ὁ τὴν ὑποταγὴν ἀσκεῖν προῃρημένος, πίστει τειχιζέσθω, καὶ ἐλπίδι κραταιούσθω, καὶ ἀγάπῃ βεβαιούσθω.

XCVIII.

O Monache, quando renunciaveris exterioribus rebus, & viam inieris eam quâ ad meliores proceditur: tunc malæ cogitationes, quasi captato momento ipsarum insidiis aptissimo, egestatem tibi tuam, & commodorum penuriam exprobrant, addentes; ad tui, ut vilis capitis, contemptum, atque adeò ad non dubiam ignominiam ista pertinere. Scopus in hoc ipsarum est, ut te ex isto splendido virtutis gradu, infami in voluptatem lapsu dejiciant. Dijudica ergo cogitationes, & convictas condemna in Tribunali cordis; ut Latrunculis malè mulctatis, Princeps Latronum semper timeat.

ϟΗ.

Ὅταν ἀποταξάμενος μοναχὸς ταῖς ἔξωθεν ὕλαις, καὶ ἐν ὁδῷ τῶν κρειττόνων βαδίσῃς· τότε οἱ λογισμοὶ καιρὸν κατασκοπήσαντες τὴν πενίαν σοι καὶ τὴν ἔνδειαν ἐπονειδίζουσιν, εὐτέλειαν καὶ ἀδοξίαν προσφέροντες· ἵνα τῆς τοιαύτης λαμπρᾶς ἀρετῆς μετάπτωσιν φιληδόνως ἐργάσωνται· δίκαζε οὖν τοὺς λογισμοὺς ἐν τῷ βήματι τῆς καρδίας σου· ἵνα τῶν λῃστῶν ἀναιρουμένων ὁ ἀρχιλῃστὴς ἀεὶ φοβῆται.

XCIX.

Quando cogitationes, in aurem insusurratâ, & persuasâ mutatione loci in quo priùs vixeramus, nos in alium transtulerint prætextu probandi, uter accomodatior ad Ascesin sit,

ϟΘ.

Ὅταν οἱ λογισμοὶ μεταστήσωσιν ἡμᾶς, εἰς οὓς ὑποβαλόντες ὁρᾶν τόπους· τότε μεταμελείας πάλιν ποιοῦσιν· ἵνα ἀστάτους ἡμᾶς πανταχόθεν καταστήσωσι καὶ ἀκάρπους· διὸ μετὰ τὸ ἑαυτοὺς ἐν τόπου εἰς

εἰς τόπον πελάζεσθαι, ὀφείλει ἡμῶν μᾶλλον εἰς ἡσυχίαν καὶ πόνους καὶ κόπους εἰσέρχεσθαι· ὅτι ἐκ τῆς ἡμετέρας ῥαθυμίας λαμβάνουσι καθ' ἡμῶν οἱ λογισμοὶ τὴν δύναμιν· ὁ δὲ εἰδὼς πολέμου πεῖραν, ἐν ᾧ τόπῳ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ μένει παρὰ Θεῷ.

Tunc post migrationem factam; rursus ingerunt mutationis pœnitentiam: ut nos inquietos & ubique instabiles efficiant; ac per id inidoneos fructibus perfectionis maturandis. Quocirca ubi acciderit, nos ex uno loco in alium transire, levitate serò agnitâ, non benè probatarum suggestionum: oportet nos eam imprudentiam sic ulcisci, ut deinceps majori contentione laborum & ærumnarum ultrò susceptarum, veræ quietis portum ingredi conemur. propterea quod deprehenderimus: ex nostrâ negligentiâ profectum ut vanæ cogitationes vim haberent nos in consilium minùs utile propellendi. Qui autem belli experiens spiritualis, insidiosas istiusmodi suasiones scivit eludere, in quo primùm loco vocatus est, in eo apud Deum permanet.

P.

Οἱ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετερχόμενοι, μετέπεισαν εἰς τὰ πνευματικώτερα, μὴ εἰς τὰ ἀναπαυστικώτερα· ὑπομονὴ γὰρ καὶ μακροθυμία, καὶ ἀγάπη, ἐν ταῖς θλίψεσι πάντοτε εὐχαριστεῖ· ἀκηδία δὲ καὶ φιλαυτία καὶ ἐλαφρία ἐν τῇ ἀποχωρήσει χαίρει.

C.

Qui ex loco in locum transeunt caveant ne in commodiora corpori, quàm in accomodatiora profectui Spiritûs emigrent loca. Patientia enim, longanimitas & caritas; in angustiis ubique Deo gratias agit. Negligentia verò, amor proprius, & levitas, recessu à loco ubi sunt, gaudent.

PA.

Τινὲς ἐπὶ κατορθώμασιν εὐφημηθέντες, τῷ χρόνῳ τῶν πόνων ἠκηδίασαν· καὶ ἡ μὲν εὐφημία διώ-

CI.

Quidam ob præstantium opera virtutum jure laudati, processu temporis in negligentiam

versi, languidiùs labores obeunt. Et laus quidem illa præteriit, labores verò in remissionem soluti deficiunt.

διδόασιν· οἱ πόνοι δὲ διελύθησαν.

C I I.

Eccl. cxij. 13. *Finem loquendi pariter omnes audiamus*, ait Ecclesiastes, *Deum time, & mandata ejus observa, hoc est enim omnis homo.* Quasi diceret: ego summariam & compendiosissimam viam salutis monstro, his collectam verbis: *Deum time & mandata ejus observa.* Timorem dicit non introductorium & initialem, qui è suppliciorum comminatione nascitur: sed perfectum, & perfectionis artificem: quem ex ejus amore qui præcipit concipere debemus. Si enim solo pœnæ metu abstineamus à peccatis, palàm est, nos, nisi periculum impendêret ultionis, facturos utique quod videmus illicitum: cum peccati quidem ipsius amore teneamur, solam ipsi adjunctam pœnam exhorrescentes. Sin autem non propter minas intentati peccantibus supplicij, sed ex odio iniquitatis, à malè agendo nos tenuerimus: tunc sanè, ac prout convenit, fungemur observatione manda-

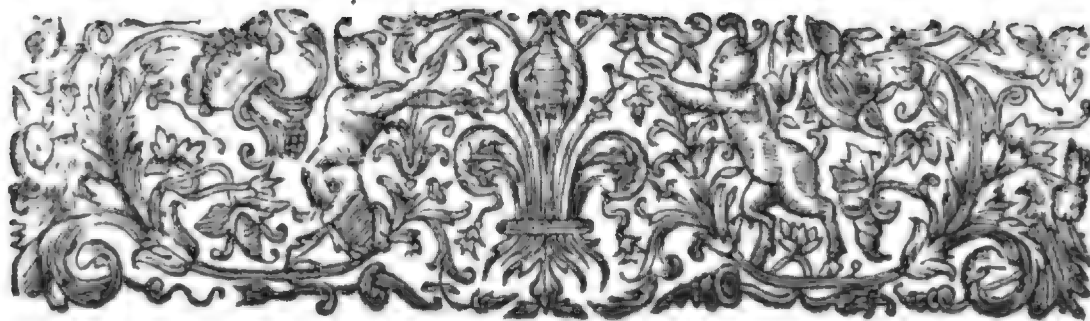
Ρ Β.

Τέλος λόγου τὸ πᾶν ἄκουε· εἶπεν ὁ ἐκκλησιαστὴς, τὸν Θεὸν φοβοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλαττε· ὅτι τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος· ἐγὼ φησὶ κεφαλαιώδη καὶ ἀποτομωτάτην σωτηρίας ὁδὸν ὑποδείκνυμι· τὸν Θεὸν φοβοῦ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλαττε· φόβον λέγει, οὐ τὸν εἰσαγωγικὸν διὰ τὰς κολάσεις· ἀλλὰ τὸν τέλειον καὶ τελειοποιόν· ὃν διὰ τὴν στοργὴν τοῦ προστάξαντος ἔχειν ὀφείλομεν· εἰ μὲν γὰρ διὰ τὸ δέος τῆς κολάσεως μὴ ποιοῦμεν τὰς ἁμαρτίας· εὔδηλον ὅτι εἰ μὴ προὔκειτο τὰ τῆς τιμωρίας, ἐποιήσαμεν ἄν, φιλαμαρτήμονες ὄντες· εἰ δὲ μὴ διὰ τὴν ἀπειλὴν τῆς κολάσεως· ἀλλ' αὐτὰ μισήσαντες τὰ φαῦλα, τούτων ἀποσχώμεθα, φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν δεσπότην ἀξίως ἐργαζόμενοι τὰς ἐντολὰς φοβούμενοι, μή τι τῶν ἐντεταλμένων παρίδωμεν· οὗτος ὁ φόβος ἁγνὸς τυγχάνει, δι' αὐτὸ τὸ καλὸν γινόμενος· ταῦτα οὖν ἐγνωκότες τὸν Θεὸν φοβηθῶμεν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρήσωμεν· ἵνα τέλειοι ὦμεν καὶ ἀπαρτισμένοι τὸ ἀρετῆς ἔχοντες φρόνημα καταβεβλημένον

καὶ συντετριμμένην καρδίαν· καὶ ἀδιαλείπτως τὴν τοῦ μεγάλου Ἀρσενίου εὐχὴν προσᾴδοντες τῷ Κυρίῳ· ὁ Θεός μου μὴ ἐγκαταλείπῃς με· ὅτι οὐδὲν ἀγαθὸν ἐποίησα ἐνώπιόν σου· ἀλλὰ δός μοι τὴν εὐσπλαγχνίαν σου, βαλεῖν ἀρχήν· τὸ γὰρ ὅλον ἡμῶν τῆς σωτηρίας ἐν τοῖς τοῦ Θεοῦ οἰκτιρμοῖς κεῖται, καὶ τῇ αὐτοῦ φιλανθρωπίᾳ· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

torum, ea ex Dei amore exequentes; ac verentes, ne ullam eorum omittamus partem, quâ explendâ gratificari Domino possimus. Hic castus metus est, ex ipsâ boni operis honestate natus. His igitur cognitis, Timeamus Deum & mandata ipsius custodiamus, ut perfecti simus, & cunctis absoluti numeris virtutum; habentes opinionem de nobis demissam, & cor contritum. Atque incessanter illam Magni Arsenij orationem Domino accinentes: *Deus meus ne derelinquas me: quia nihil umquam boni feci coràm te: sed indulge mihi per tuæ viscera misericordiæ, ut vel nunc incipiam benè agere.* Nam tota spes salutis nostræ in Dei miserationibus sita est, & in ejus erga nos homines benignitate. Ipsi gloria in sæcula. Amen.

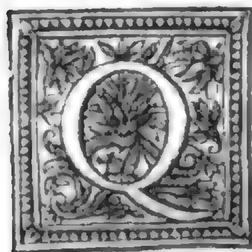

OPUSCULUM XVII.

NICEPHORI Monachi

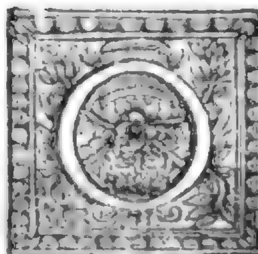
De Custodia Cordis Lib.

VICUMQUE magnificâ, dignati divinâque Salvatoris Jesu Christi illustratione amanter cupitis. quicumque supercœlestem ignem sinu ac sensu cordis suscipere penitùs decrevistis, Quicumque reconciliationis cum Deo experimentum consequi sensibile studetis. Quicumque Thesaurum in agro absconditum penetralibus intimis vestri cordis obtinere repositum desideratis. res mundi cunctas abdicate. Quicum-

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ Μοναχοῦ Λόγος.

ΠΕΡΙ ΦΥΛΑΧΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ.

Σοι τῆς μεγαλοπρεποῦς τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ θεϊκῆς φωτοφανείας τυχεῖν ἐρωτικῶς ἔχετε· ὅσοι τὸ ὑπερουράνιον πῦρ καρδιακῶς ἐν αἰσθήσει ὑποδέξασθαι βουλεύεσθε· ὅσοι τῆς πρὸς Θεὸν καταλλαγῆς πεῖρα καὶ αἰσθήσει τυχεῖν σπεύδετε· ὅσοι τὸν θησαυρὸν τὸν ἐν τῷ ἀγρῷ κεκρυμμένον ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν ἀποθεῖτε κτήσασθαι· τὰ τοῦ κόσμου πάντα ἀποκτήσασθε· ὅσοι τῇ λαμπάδι τῆς ψυχῆς φαιδρὰς ἀναφθῆναι ἀπὸ τοῦ παρόντος θέλετε, τὰ παρόντα

ἅπαντα ἀποτάξασθε· ὅσοι ἐν γνώσει καὶ πείρᾳ τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἔνδοθεν ἡμῶν οὔσης γνῶσιν καταλαβεῖν θέλετε, δεῦτε καὶ διηγήσομαι ὑμῖν, αἰωνίου, μᾶλλον δὲ οὐρανίου βιοτῆς ἐπιστήμην ἢ μέθοδον, ἀκόπως εἰς τὸν τῆς ἀπαθείας λιμένα καὶ ἀνιδρωτὶ, τὸν ταύτης ἐργάτην εἰσάγουσαν· μηδεμίαν πλάνην ἢ πτῶσιν ἐκ δαιμόνων δειματουμένην· ὅτε ἔξωθεν τῆς ζωῆς ἣν ὑμῖν ὑφηγοῦμαι, πόρρω που ἐκ παρακοῆς διαζίβομεν· καθάπερ πάλαι καὶ ὁ Ἀδὰμ τῆς ἐντολῆς καὶ τοῦ Θεοῦ κατολιγωρήσας, τῷ ὄφει δὲ φιλιάσας, καὶ πιστῷ ἡγησάμενος, καὶ τοῦ καρποῦ τῆς ἀπάτης ὑπ' αὐτοῦ κατακόρως πλησθεὶς, εἰς πυθμένα θανάτου, σκότους τε ἅμα καὶ διαφθορᾶς· οἰκτρῶς ἑαυτὸν καταβέβληκε καὶ τοὺς μετ' αὐτόν.

que lampadum Spiritualium festo ac læto jam hinc duci ornarique vultis lumine, præsentia universa rejicite. Quicumque experientiâ conscientiæ arcanâ residentis intrà vos Regni cœlorum percipere notitiam optatis. Adeste hùc & edisseram vobis perpetuæ, aut potiùs cœlestis vitæ rationem scientificam ac methodum, cujus qui ductum operando sequi curaverit, facilè ac citrà sudorem in portum tranquillæ à perturbationibus quietis introductum sese gratulans sentiet, nullam de cætero timentis à Dæmonibus seductionem ex quâ sequi lapsus queat. Quando extrà vitam, cujus informare vobis ideam hâc oratione ordior, longissimè ob inobedientiam versabamur. Sicut olim Adam, mandato & Deo spreto, fœderatus Serpenti, & eum velut fidelem ducem sequens, fructuque deceptionis ab eo usque ad satietatem pastus, in profundam mortis foveam, tenebrarumque ac corruptionis miserabiliter seipsum præcipitavit, suosquè unà secum universos Posteros.

Οὐκοῦν ἐπανάγεσθε· μᾶλλον δὲ τ' ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἐπανέλθωμεν πρὸς ἑαυτοὺς, ἀδελφοί, τῆς ὄφεως συμβουλῆς, καὶ πρὸς τὰ χαμαὶ συρόμενα περιφορᾶς, εἰς ἅπαν ἀποστυγούμενοι· οὐ γάρ ἐστι τῆς πρὸς Θεὸν καταλλαγῆς καὶ οἰκειώσεως ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, μὴ πρότερον τὸ ἑαυ-

Igitur revertimini, aut ut æquiùs atque in commune utiliùs dicatur, revertamur ad nos ipsos, Fratres. Consilium serpentis, & aberrationem ad ea quæ deorsum trahuntur semel in omne tempus aversione summâ respuentes non enim recon-

ciliationem nostri cum Deo, & familiaritatem ejus consequi umquam poterimus, nisi nos prius, quantum erit in nobis, reversi fuerimus, aut potiùs primùm, & præter anteriorem usum ingressi viam sursum rectam, à stultâ per circuitum decrratione, quâ Mundus abducitur, & à curâ rerum sæculi nos ipsos abscindentes, in constituto autem intra nos Dei regno mentem indivulsè nostram tenentes affixam. Propter hoc enim ars artium & scientia scientiarum vita monastica nominata est. Non enim Sancta hæc disciplina simile habet quidquam cum vulgaribus Hominum institutis atque industriis, cunctis in id intentis ut mentem nostram à melioribus deflexam in ima terrenaque dejiciant: verùm aliò longè ducens, mira & ineffabilia ostentat & promittit bona,
1. Cor. ij. 9. qualia *Nec oculus vidit, nec auris audivit, neque in cor hominis ascenderunt*, unde neque
Eph. vj. 12. *colluctatio nobis est adversùs carnem & sanguinem, sed adversùs principatus & potestates, adversùs Mundi Rectores tenebrarum hujus sæculi.* Si ergo præsens sæculum tenebræ est: fugiamus ab ipso ne cum ipso pereamus. Fugiamus corpore, fu-

τοὺς ὅπου τὸ ἐφ᾽ ἡμῖν, οὐ περιελθεῖν, ἢ μᾶλλον εἰσελθεῖν· τὸ παράδοξον, ἀπὸ τῆς ματαίας περιφορᾶς τοῦ κόσμου καὶ τῆς μερίμνης ἑαυτοὺς ἀποσχίζοντες· πρὸς δὲ τὴν ἐντὸς ἡμῶν οὖσαν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τὸν νοῦν ἡμῶν ἀπαγχωρήτως κατέχοντες· διὰ τοῦτο γὰρ τέχνη τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμη τῶν ἐπιστημῶν ὁ μοναδικὸς βίος ὠνόμασται· ἐπειδὴ οὐχ ὁμοία τοῖς φθειρομένοις πράγμασι τούτοις καὶ ἀπολλυμένοις ἐστὶν ἡ ὁσία πολιτεία αὕτη· ἵνα τε πρὸς αὐτὰ τὸν νοῦν ἡμῶν ἀπὸ τῶν κρειττόνων μετοχετεύοντες καταχωννύωμεν· ἀλλὰ ξένα καὶ ἀπόρρητα ἡμῖν ἐπαγγέλλεται· ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε· καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· κἀντεῦθεν οὐδὲ πάλη ἡμῖν ἐστι πρὸς αἷμα καὶ σάρκα· ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου· εἰ οὖν σκότος ὁ παρὼν αἰών· φευξώμεθα ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἵνα μὴ μετ᾽ αὐτοῦ συναπολεσθῶμεν· φευξώμεθα τῷ σώματι, φευξώμεθα τῷ φθέγματι, φευξώμεθα τῷ νοήματι· μηδὲν κοινὸν ἐμοὶ ἔστω καὶ τῷ ἐχθρῷ τοῦ Θεοῦ· ὁ γὰρ βουληθεὶς φιλιῶσαι αὐτῷ, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται· τῷ δὲ ἐχθρῷ γεγονότι Θεοῦ τίς βοηθῆσαι δύναται.

giamus sermone, fugiamus cogitatione. Nihil mihi commune sit cum Dei hoste. qui enim voluerit amico illo uti, inimicus Dei constituitur. Ei porrò qui Dei fuerit inimicus quis auxiliari potest?

Διὰ τοῦτο μιμησώμεθα τοὺς Πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν ἐντὸς τῶν καρδιῶν ἡμῶν θησαυρὸν, ὡς κἀκεῖνοι ζητήσωμεν· καὶ τοῦτον εὑρόντες κραταιῶς ἄγαν, ἐργαζόμενοι ὁμοῦ καὶ φυλάττοντες εἰς τοῦτο γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐτέχθημεν· εἰ δὲ τις Νικόδημος ἄλλος τις ὀφθείη φιλονεικῶν καὶ λέγων· πῶς δύναταί τις ἐν τῇ καρδίᾳ εἰσελευσόμενος ἐκεῖ ἐργάζεσθαι ἢ διατρίβειν· ὥσπερ κἀκεῖνος τῷ Σωτῆρι ἀντέφησε· πῶς δύναταί τις ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς αὐτοῦ εἰσελθεῖν (καὶ γεννηθῆναι γέρων ὤν; ἀκούσεται καὶ αὐτὸς· ὅτι τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ· καὶ εἰ τὰ τῆς πρακτικῆς ἔργα οὕτως ἀμφιβάλλομεν ἀπιστοῦντες, πῶς τὰ τῆς θεωρίας ἡμῖν ἐπελεύσεται; θεωρίας γὰρ ἐπίβασις, πρακτική.

Quare imitemur Patres nostros, & Thesaurum intrà corda nostra defossum prout ipsi fecerunt, omni diligentiâ quæramus: & hunc postquam invenerimus fortissimè teneamus, operantes simul & custodientes. in id enim à principio sumus geniti. Si autem alius quidam Nicodemus contentiosus velit esse argutando dicens: quomodo potest aliquis in cor ingressus suum ibi operari & habitare? ut & ille vetus Salvatori se opponens dixit: *quomodo potest homo rursus introire in ventrem matris suæ & renasci cum sit senex*? audiet & hic: *Spiritus ubi vult spirat.* Et si circa vitæ practicæ opera sic dubitamus increduli, quomodo intellecta venire nobis poterunt contemplationis arcana. contemplationis quippe fundamentum vita est practica. Ioan. iij. 4.

Ἐπεὶ δὲ γραφικῶν ἀποδείξεων ἄνευ, τοῦτο πληροφορηθῆναι ἀδύνατον· φέρε λοιπὸν ἀπὸ τῶν Ἁγίων βίων, καὶ τῶν ἐγγράφως ὑπ' αὐτῶν ἐκτεθέντων εἰς πολλῶν ὠφέλειαν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ κατάξωμεν· ἄνωθεν δὲ ἐξ Ἀντωνίου, τοῦ μεγάλου φημὶ, τῶν λόγων ἀρξάμενος,

Quoniam vero sine scriptis testimoniis certò persuaderi talia non possunt, Age, deinceps è vitis Sanctorum, & ex iis quæ scripto ipsi consignata reliquerunt ad multorum utilitatem, quædam à Magno Antonio serie continuâ singillatim exe-

quentes dicta factaque illustria quæ fidem facere dictorum à nobis queant.

Ibant aliquando ad Abbatem Antonium in Monte degentem duo fratres, quos cum aqua defecisset in itinere, eorum unus quidem mortuus est, alter extremè laborans, nec valens ambulare ampliùs, jacebat in terra mortem proximam expectans. At Sanctus Antonius sedens in Monte, vocavit duos Monachos, (contigit enim eos ibi esse) aitque illis ite, accipite vas aquæ & currite per viam quæ versus Ægyptum tendit: duorum enim hùc venientium unus modò exspiravit, alter verò mox exspiraturus est, nisi properetis. Hoc enim mihi oranti revelatum est. Profecti ergo Monachi repererunt ita rem habere uti Sanctus dixerat; & mortuum quidem sepelierunt, moribundum verò recreatum aquâ perduxerunt ad Senem. Erat autem intervallum viæ iter diei unius. Si autem quærat quis, quare non antequam alius ille moreretur Antonius subsidium miserit, quæ retulimus dicens? Respondebitur, incivilem &

ἐπὶ τὰ καθεξῆς, ὅσον ἐστὶ δυνατὸν ἐμοὶ, τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις μερικῶς συλλέξαντες, πρὸς πίστωσιν τοῦ λόγου χρησόμεθα.

Εἰσήρχοντό ποτε πρὸς τὸν Ἀββᾶν Ἀντώνιον ἐν τῷ ὄρει δύο ἀδελφοὶ· καὶ λείψαντος αὐτοῖς ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ὕδατος, ὁ μὲν εἷς ἀπέθανεν· ὁ δ' ἕτερος ἔμελλε· μηκέτι γοῦν ἰσχύων ὁδεύειν ἔκειτο καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς γῆς τεθνήξεσθαι προσδοκῶν· ὁ δὲ ἅγιος Ἀντώνιος καθήμενος ἐν τῷ ὄρει, φωνήσας δύο μοναχοὺς, συνέβη γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖ εἶναι, ἄπιτε, λέγει, λάβετε κεράμιον ὕδατος καὶ δράμετε πρὸς τὴν αἰγύπτιον ὁδόν· δύο γὰρ ἐρχομένων ὁ μὲν εἷς ἄρτι τετελεύτηκεν· ὁ δὲ ἕτερος μέλλει ἐὰν μὴ σπεύσητε· τοῦτο γὰρ εὐχομένῳ μοι πεφανέρωται. ἐλθόντες τοίνυν οἱ μοναχοὶ εὗρον καθὼς ὁ ἅγιος εἶπε· καὶ τὸν μὲν κείμενον νεκρὸν ἔθαψαν· τὸν δὲ ἕτερον ἀνεκτήσαντο τῷ ὕδατι καὶ ἀπήγαγον πρὸς τὸν γέροντα· ἦν γὰρ τὸ τῆς ὁδοῦ διάστημα ἡμέρας μιᾶς· ἂν δὲ ζητήσῃ τις· διὰ τί μὴ πρὸ τοῦ τελευτῆσαι τὸν ἄλλον εἴρηκε τοῦτο; οὐκ ὀρθῶς ζητεῖ· οὐ γὰρ ἦν Ἀντωνίου τὸ τοῦ θανάτου κρίμα· ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ περὶ ἐκείνου κρίναντος, καὶ περὶ τούτου ἀποκαλύψαντος· μόνον δὲ Ἀντωνίου τὸ θαῦμα ἦν· ὅτι ἐν τῷ ὄρει καθήμενος εἶχε τὴν καρδίαν νήφουσαν, τὸν δὲ κύριον δεικνύοντα

αὐτα

αὐτοῦ τὰ μακράν· ὁρᾷς ὅτι διὰ τὸ νήφειν τῇ καρδίᾳ ὁ Ἀντώνιος θεόπτης καὶ προόπτης ἐγένετο· ἐκεῖ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ ὁ Θεὸς τῷ νοῒ ἐμφανίζεται· κατ' ἀρχὰς μὲν, ὡς φησιν Ἰωάννης ὁ τῆς Κλίμακος, καθαίρων τὸν ἐραστὴν ὡς πῦρ· ἔπειτα δὲ ὡς φῶς τὸν νοῦν λαμπρύνων, καὶ θεοειδῆ ἐργαζόμενος· ἐπὶ δὲ τοὺς καθεξῆς ὁ λόγος χωρείτω.

incongruam hanc exceptionem eſſe. Non enim ad Antonium ſpectabat de viri morte judiciũ, ſed ad Deum qui & illum Monachum ſic mori decreverat, & tam ejus abitum, quam ſocij periculum Antonio revelavit. Miraculum hoc fuit unius meritis imputandum Antonij, qui ſedens procul in monte ob cordis attentionem cum quâ orabat dignus ei viſus eſt cui mirabiliter ea manifeſtaret quæ in loco tam longinquo gerebantur. Ibi ſcilicet in corde Deus menti ſeſe aperit. principiò quidem, ut ait Joannes Climacus, ſui amatorem purgans ut ignis; deinde ut lux mentem illuminans, & Deiformem efficiens. Hinc ad conſequentia procedat ſermo.

Οὕτω γὰρ ὁ θεῖος Θεοδόσιος ἐν τῷ γλυκεῖ τῆς ἀγάπης βέλει ἐβέβλητο· καὶ οὕτως αὐτῆς τοῖς δεσμοῖς συνείχετο, ὥστε τὸ ὑψηλὸν τοῦτο καὶ θεῖον παράγγελμα· τὸ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου· καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, ἔργοις ὑπ' αὐτοῦ πληροῦσθαι· ὅπερ οὐκ ἄλλως γένοιτο, ἢ τῶν φυσικῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων πρὸς οὐδὲν ἄλλο τῶν παρόντων, ὅτι μὴ πρὸς μόνον τὸν τοῦ δημιουργοῦ πόθον συντεινομένων· ταύτας τὰς νοερὰς φημὶ τῆς ψυχῆς ἐνεργείας· ταύτῃ τοι καὶ παρακαλῶν πολλοὺς, φοβερὸς ἦν, καὶ ἐπιτιμῶν πάλιν· ποθεινὸς δὲ καὶ ἡδὺς ἐν

Sic Divinus Theodoſius dulci amoris telo vulneratus erat, adeóque arctè conſtrictus vinculis caritatis tenebatur, ut ſublime illud & divinum mandatum; *Diliges Dominum Deum* Mat. xxij. 37.
tuum ex totâ Animâ tuâ, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tuâ, opere ab ipſo compleretur. quod aliâ fieri ratione non potuit, niſi naturalibus Animæ Potentiis ad nihil aliud præſenrium quàm ad ſolum Creatoris deſiderium intentis. Animæ potentias, intellectivas hîc voco Animæ Facultates. Hinc & adhortans multos, & rurſus reprehendens,

æquè cunctis salubriter erat terribilis: amabilis autem & suavis in omnibus. quis ut ille conversationes cum multis promiscuas utilissimè habebat? Quis item ut ille ad sensus colligendos; & ad horum convertendam intrà intima sui attentionem idoneus usu multo erat maximè? ita ut tranquilliori quiete mentis in strepitu tumultuosorū cum plurimis congressuum, quàm quivis alter in seductissimâ solitudine frueretur. nihilóque minus in concursu multorum solitarius esset, quàm in privato secessu. En ut vir hic Magnus Theodosius, eò quod sensus colligere, introque in mentis adyta totam attentionem convertere assuetudine longâ didicisset: ad eum perfecti Dei amoris gradum ascendit, in quo verè dici posset, vulneratus caritate.

ἅπασι· τίς οὕτω καὶ τοῖς πολλοῖς ὁμιλεῖν ὠφελιμώτατος, καὶ τὰς αἰσθήσεις συνάγειν, καὶ εἴσω παρασκευάσαι νεύειν ἱκανώτατος· ὡς ἐν πλείονι γαλήνῃ τοῦτον ἐν μέσῳ θορύβων, ἢ τοὺς ἐν ἐρημίᾳ διατελεῖν· καὶ ἅμα τὸν αὐτὸν μετὰ πλήθους τε εἶναι καὶ ἰδιάζειν· ἰδοὺ καὶ ὁ μέγας οὗτος Θεοδόσιος διὰ τὸ τὰς αἰσθήσεις συνάγειν, καὶ ἔσω τὸν νοῦν εἰσάγειν, γέγονε τῇ τοῦ Κτίστου τετρωμένος ἀγάπῃ.

Ab admirabili verò Arsenio hoc observabatur, ut neque interrogationes scripto ad quemquam, etiam de rebus ad sacram scripturam spectantibus mitteret, neque ullo de argumento Epistolas daret. Non sane quod facultate ornatè loquendi ac scribendi careret. utique homo in talibus perfectus; cui eleganter dicere facilius erat quàm aliis simpliciter loqui. Sed quæ dixi in ipso efficiebat assuetudo tacendi, & ab omni ostentationis specie abhorrens modestia. Propterea

Καὶ τοῦτο δὲ τῷ θαυμαστῷ πεφύλακτο Ἀρσενίῳ, τὸ μήτε ζητήματα γραφικὰ προτείνειν, μήτε μὴν ἐπιστέλλειν· οὐχ ὡς ἀδυνάτως ἔχοντι· πῶς γάρ; ᾧτινι τὸ εὖ λέγειν οὕτω ῥᾴδιον ὡς τὸ ἁπλῶς λέγειν ἑτέροις; ἀλλὰ πρὸς τὸ σιωπᾶν ἐθισμὸς, καὶ τὸ πρὸς ἐπίδειξιν ἀπαθὲς, ταῦτα τῶν εἰρημένων αἴτια· διὰ τοῦτο γὰρ κἂν τῇ ἐκκλησίᾳ, κἂν τῇ συνάξει λίαν ἐσπουδασμένον ἦν αὐτῷ τὸ μήτε τινὰ ὁρᾶν, μηθ' ὑφ' ἑτέρων ὁρᾶσθαι· ἀλλ' ὄπισθεν κίονος ἢ ἑτέρου προβλήματος ἵστασθαι, καὶ ποιεῖν ἑαυτὸν τῆς τῶν ἄλλων ἐπιμιξίας ἄμικτον

καὶ ἀθέατον· ἅτε δὴ προσέχειν ἑαυτῷ, καὶ ἔσω τὸν νοῦν ἀθροίζειν, καὶ οὕτω ῥαδίως πρὸς Θεὸν αἴρεσθαι· πάλιν δὲ ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ ὁ ἐπίγειος ἄγγελος εἴσω ἀθροίζει τὸν νοῦν· ὅπως ἐντεῦθεν εὐκόλως πρὸς Θεὸν αἴρηται.

enim & in Ecclesiis & in synaxibus summo studio cavebat spectare quemquam, aut abaliis spectari: solitus ea de causa retrò columnam quampiam, aut molem similem stare, quò sic & in turba, quantum posset, præstaret se impermixtum aliis, ac neque conspicuum iisdem. Facultatem scilicet inde aptans majorem attendendi sibi: & indesinenter colligendi: unde illam posset faciliùs ad Deum tollere Alterum hoc exemplùm esto magni hujus viri, quem jure quis dixerit terrestrem Angelum, nobis monstrans, quomodo colligenda sit mens, ut sic composita haud ægrè ad Deum elevetur.

Ὁ μέντοι θεῖος Παῦλος, ὄρεσι καὶ ἐρημίαις διὰ παντὸς διῃτᾶτο· θηρσὶ δὲ ἀγρίοις οἷα γείτοσι καὶ ὁμοσίτοις χρώμενος· ἔστι δ' ὅτε καὶ πρὸς τὴν λαύραν κατιὼν ἐπισκοπῆς ἠξίου τοὺς ἀδελφούς· παρῄνει τε καὶ ἐδίδασκε μὴ μικροψυχεῖν, μηδὲ τῶν ἐπιπόνων τῆς ἀρετῆς καταραθυμεῖν ἔργων· ἀλλ' ἐν προσοχῇ πάσῃ καὶ διακρίσει τῆς κατὰ τὸ εὐαγγέλιον ἔχεσθαι πολιτείας, καὶ πρὸς τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας εὐψύχως ἀνταγωνίζεσθαι· πρὸς δὲ καὶ μέθοδον αὐτοῖς εἰσηγεῖτο, δι' ἧς δυνατοί ἔσονται, τάς τε προλήψεις ἀπομανθάνειν τὰς συμπαθεῖς, καὶ τὰς ἐπεισφορὰς τῶν παθῶν ἀποξέεσθαι· βαβαὶ πῶς ὁ θεῖος οὗτος πατὴρ μέθοδον τοῖς φοιτηταῖς ἀγνοοῦσι διδάσκει ἵνα διὰ ταύτης ἀποξέειν δύνωνται τὰς ἐπεισφορὰς

Ex vita sancti Pauli in Latro.

Ad Divinus Paulus in Montibus & locis desertis semper habitabat, feris bestiis tamquam vicinis & sodalibus utens. Fuit tamen cum in Lauram descendens haud abnuit suscipere Regimen Fratrum. Suadebat autem & docebat, excutere pusillanimitatem, nec à laboriosis virtutis operibus metu desidiave ullâ retardari capessendis: sed in omni attentione ac discretione, evangelicam capessere ac perseveranter exercere vivendi rationem, & contra Spiritûs nequitiæ animosè certare. Præterea methodum ipsis proponebat, quam si tenerent opiniones olim p æsumptas, quæ vitiis favent, dediscere, & insultus pravorum affectuum

possent propulsare : quâ sane, pro rei momento nihil poterat expetibilius Discipulis mõstrare. Quantum enim hoc ab eo didicisse : quâ quis arte possit nequissimarum a se impressiones cogitationum repellere? non autem alia erat ars ista nisi mentis custodia. Hujus enim effectus est proprius istud perfectæ virtutis opus. Transeat hinc sermo ad sequentia.

τῶν ἐμπαθῶν νοημάτων· οὐκ ἄλλη δὲ ἦν αὕτη ἢ τοῦ νοὸς τήρησις· ταύτης γάρ ἐστι τοῦτο τὸ κατόρθωμα, καὶ οὐκ ἄλλης· χωρείτω δὲ ὁ λόγος ἐπὶ τὰ πρόσω.

Divinus Sabbas hanc regiminis formam sequebatur. Eum qui regulam jam monasticam didicerat; & suam jam custodire mentem poterat; atque adversis repugnare cogitationibus; quique mundanarum rerum ex toto memoriam è mente exterminaverat : habitare in Laurâ permittebat, cellam ipsi propriam assignans, si parùm robusto invalidoque erat corpore. Sin ex iis erat qui sanitate membrorum ac viribus pollerent, locum præbebat ubi cellam ipsi sibi con'truerent. Vides ut hic Sanctus Abbas mentis ante omnia custodiam à Fratribus quos sub suam curam admitteret exigebat. nec aliter eis cellæ jus in quâ sub se Deo quietè servirent tribuebat. Quid faciemus nos inutiles in Cellis ignavè desidentes; quid sit mentis custodia, & an uspiam reperiatur, ne

Ηνίκα μέντοι τὸν ἀποταξάμενον ὁ θεῖος Σάββας τόν τε κανόνα ἤδη τὸν κατὰ μοναχοὺς ἐκμαθόντα, καὶ νοῦν ἤδη τὸν σαυτοῦ τηρεῖν δυνάμενον καὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους τῶν λογισμῶν ἀπομάχεσθαι, πρὸς δὲ καὶ τὴν τῶν κοσμικῶν ὅλως μνήμην τῆς διανοίας ἐξοικησάμενον, τότε δὲ κἂν τῇ λαύρᾳ παρεῖχε κελλίον εἰ ἀσθενὲς ἔχοι τὸ σῶμα καὶ ἄρρωστον· εἰ μέντοι τῶν ἐρρωμένων εἴη καὶ δυνατῶν, καὶ κελλίον οἰκοδομεῖν ἐπέτρεπεν· ὁρᾷς πῶς καὶ ὁ θεσπέσιος Σάββας τὴν τοῦ νοὸς φυλακὴν ἀπῄτει τοῖς ἀδελφοῖς· καὶ οὕτως αὐτοῖς παρέχων κελλίοις συνεχώρει καθίσαι· τί πράξομεν ἡμεῖς οἱ ἀνωφελῶς καὶ ἀργῶς ἐν κελλίοις καθήμενοι καὶ οὐδὲ εἰ ἔστι νοὸς τήρησις ἐπιστάμενοι· ἀλλ᾽ οὗτος ὁ μέγας Πατὴρ παρὰ τῶν περὶ αὐτὸν πλουτήσας ταύτην τὴν ἀρετὴν, καὶ αὐτὸς ὡσαύτως ἑτέροις ταύτην νομοθετεῖ, ὡς ἴδιόν τι καὶ τῶν μοναχῶν μόνον κατόρθωμα· ἀλλ᾽ εἰ δοκεῖ μεταβῶμεν ἐφ᾽ ἕτερον.

mentione quidem primâ edocti? At hic Magnus Pater præ iis qui eum præcesserant istam copiosè virtutem possidens, hanc similiter aliis præscribebat, uti propriam & singularem Monachorum laudem. Ex hoc, si videtur, ad alium vertamur.

Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶν Ἀγάθωνα, λέγων· εἰπέ μοι Ἀββᾶ· τί μεῖζον, ὁ σωματικὸς κόπος ἢ ἡ τῶν ἔνδον φυλακή; καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων· ἔοικεν ὁ ἄνθρωπος δένδρῳ· ὁ τοίνυν σωματικὸς κόπος φύλλα ἐστίν· ἡ δὲ τῶν ἔνδον φυλακή, ὁ καρπός· ἐπεὶ οὖν κατὰ τὸ γεγραμμένον· πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται, φανερόν ἐστιν ὅτι διὰ τοὺς καρποὺς πᾶσα ἡμῶν ἡ σπουδή· τουτέστιν ἡ τοῦ νοὸς φυλακή· χρεία δέ ἐστι καὶ τῆς τῶν φύλλων εὐκοσμίας καὶ σκέπης· ἅπερ εἰσὶν ὁ σωματικὸς κόπος· θαῦμα, πῶς ὁ ἅγιος οὗτος κατὰ πάντων μὴ ἐχόντων νοὸς τήρησιν, ἀπεφήνατο, εἰς μόνην δὲ αὐχοῦντας τὴν πρακτικήν, εἰπὼν πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπόν, νοὸς τήρησιν δηλαδή, φύλλα δὲ μόνον ἔχοντας, ἤγουν τὴν πρᾶξιν, ἐκκόπτεσθαι καὶ εἰς πῦρ βάλλεσθαι· φρικτή σου Πάτερ ἡ ἀπόφασις.

Frater quidam interrogavit Abbatem Agathonem, dicens: dic mihi Abba: quid majus est, Corporeus labor, an interiorum animi custodia? Respondit Senex: similis est homo arbori: corporeus ergo labor folia sunt: custodia verò interiorum fructus est. quandoquidem autem juxta quod scriptum est: *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur & in ignem mittetur* Mat. vij. 19.
Manifestum est totum nostrum studium conferri debere ad ferendum fructum, hoc est, ad mentis custodiam. Utilitas porrò etiam quædam est foliorum ad speciem & tegumentum. quare non reprobatur corporeus labor per illa figuratus: Sed quid sit ei præstantius adjungendum ostenditur. Mirabiliter hic Sanctus vanos & veræ religionis exortes declaravit omnes illos qui sine mentis custodiâ, solâ gloriantur vitâ Activâ. vocans eos arbores non ferentes fructum bonum, mentis scilicet custodiam, ac nihil nisi folia habentes, hoc est labores operationis qui non obstabunt quominus exscindãtur & in ignem mittantur. Terribilis hæc tua, Pater, sententia est.

Μάρκου δὲ μοναχοῦ πρὸς μαθητὴν τάδε· εἰ οὖν βούλει, τέκνον,

Marci Monachi hæc ad Discipulum erat Oratio: Si vis,

,, Fili, propriam tibi & domesticam lucernam luminis intellectualis, hoc est, spiritualis scientiæ, intrà te semper habere accensam & lucentem, cujus beneficio possis inoffensè per noctem hujus sæculi profundissimam ambulare; ita ut sub Domino tui gressus dirigantur; ut viam Evangelij velis valde, juxta propheticum oraculum: quod est, fide ardenti Evangelicorum Domini Præceptorum quæ perfectionem docent, per desiderium & orationem executor & particeps fieri, monstro tibi viam mirabilem, & inventum industriæ Spiritualis, labore certaminis corporei non egens: sed quod solum conatum animæ ac mentis, attentionemque perpetuam timore amoreque Dei adjutam requirat. quâ industriâ phalangem vitiorum & hostium facilè poteris repellere. Si ergo vitia superare vis, per orationem & Dei cooperationem intrà te ipsum collectus, & in profunda tui cordis penetrans, investiga tres hos gigantes: oblivionem, dico,

οἰκεῖον λύχνον φωτὸς νοητοῦ γνώσεως πνευματικῆς ἔνδοθεν κτήσασθαι· ἵνα ἀπροσκόπως ἐν τῇ βαθυτάτῃ νυκτὶ τοῦ αἰῶνος τούτου περιπατεῖν δυνήσῃ, καὶ ὑπὸ τοῦ Κυρίου τὰ διαβήματά σου κατευθυνθῇ, ὅπως τὴν ὁδὸν τοῦ εὐαγγελίου θελήσῃς σφόδρα, κατὰ τὸ προφητικὸν λόγιον· τουτέστι πίστει διαπύρῳ τῶν τελείων εὐαγγελικῶν προσταγμάτων τοῦ Κυρίου δι' ἐπιθυμίας καὶ εὐχῆς κοινωνὸς γένεσθαι, ὑποδείκνυμί σοι ὁδὸν θαυμαστὴν, καὶ ἐπίνοιαν τρόπου πνευματικοῦ, οὐ σωματικοῦ κόπου ἀγῶνος δεομένην, ἀλλὰ ψυχικοῦ πόνου, καὶ νοὸς καὶ προσεχοῦς διανοίας χρῄζουσαν, φόβῳ καὶ ἀγάπῃ Θεοῦ συνεργουμένην· δι' ἧς ἐπινοίας τὴν φάλαγγα τῶν παθῶν καὶ ἐχθρῶν εὐχερῶς τροπώσασθαι δυνήσῃ· εἰ οὖν κατὰ τῶν παθῶν βούλει τὸ νῖκος ἄρασθαι· δι' εὐχῆς καὶ συνεργίας τοῦ Θεοῦ ἐν ἑαυτῷ γενόμενος, καὶ εἰς τὸ τῆς καρδίας βάθος δύνων, ἀνίχνευσον τοὺς τρεῖς τούτους γίγαντας· λήθην λέγω, καὶ ῥᾳθυμίαν καὶ ἄγνοιαν· τὸ ὑποστήριγμα τῶν νοητῶν ἀλλοφύλων· δι' ὧν τὰ λοιπὰ τῆς κακίας πάθη ὑπονοστούμενα ἐνεργεῖ καὶ ζῇ καὶ ἰσχύει ἐν ταῖς τῶν φιληδόνων ψυχαῖς· καὶ διὰ τῆς πολλῆς προσοχῆς καὶ νοὸς ἐπιστασίας, μετὰ τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς εὑρὼν ταῦτα τοῖς πολλοῖς ἀγνοούμενα, τάχα δυνήσῃ ἐν πολλῇ προσευ-

χρὴ ῥυσθῆναι τῶν πονηρῶν γιγάντων
γνώσεως γὰρ ἀληθοῦς καὶ μνήμης λό-
γου Θεοῦ, καὶ ἀγαθῆς προθυμίας
ἐνεργείᾳ, διὰ χάριτος ἐνεργοῦς
ἐν καρδίᾳ στῆναι σπουδαζομένη καὶ
ἐπιμελῶς φυλαττομένη, λήθης καὶ
ἀγνοίας καὶ ῥαθυμίας ἴχνος ἐξ αὐτῆς
ἀφανίζεται.

pigritiam, & ignorantiam, „
in quibus robur est situm spi- „
ritualium Philistæorum, per „
quos redeuntia in animam „
unde pulsa fuerant reliqua „
vitia operantur, & vivunt, „
& valent in animabus volu- „
ptati deditorum. Quod eva- „
dere discrimen poteris, & ab horum trium pessimorum Gigan- „
tum tyrannicâ oppressione liberari, si multus & assiduus in „
Oratione fueris, & auxilio supernè addito, adhibitâ ex te at- „
tentione plurimâ vigiliâque mentis, ea quæ à plerisque igno- „
rantur, inveneris. Etenim per ita procuratam veri notitiam, „
perque memoriam verbi Dei, per bonæ quoque voluntatis „
adjutæ à gratiâ, vim; in corde stare firmiter conante, & „
diligenter custodito, deletur omne vestigium oblivionis ignoran- „
tiæ, ac pigritiæ. Hactenus Marcus. „

Ὁρᾷς συμφωνίαν τῶν ἀγαθῶν πα-
τερικῶν ῥημάτων; ὁρᾷς πῶς σαφῆ
διδασκαλίαν τῆς προσευχῆς
ἐπιστήμην ποιεῖ; ὁρᾷς πῶς ἕτερος
ἑτέρῳ κατ' ἴχνος ἀκολουθεῖ, καὶ
τὰ τῆς καρδίας βάθη δύνειν προ-
τρέπονται πάντες; ὅρα λοιπὸν καὶ τοὺς
ἔμπροσθεν οἷα ἢ μὴν διαλέγον-
ται.

Pergis in his videre, Lector, quàm aptè quàm exactè consentiant inter se veterum nostrorum Patrum optimorum dicta. Vides ut hic pariter cum aliis suprà recitatis clarè docet, totam vitæ spiritualis spem ac successum esse situm in scientiâ orandi: vides ut quivis modò laudatorum, alterius vestigia premat, unus alium ad singulos affectans passus. quis horum non quasi ex composito ad idem adhortans docet: penetrandum nobis esse, si perfecti esse volumus, in nostri profunda cordis, pariterque alia suadet, superiùs hoc Opusculo memorata? audi nunc alios quoque.

Οὕτως γράφει ὁ τῆς Κλίμακος·
Ἡσυχαστής ἐστιν, ὁ τὸ ἀσώματον
ἐν σωματικῷ οἴκῳ περιορίζειν φι-

Sic scribit à Scala nominatus Climacus. Quietis reli- „
giosæ Professor verus ilc est: „

„ qui contendit, incorporeum
„ corporeâ domo circumscri-
„ bere ac comprehensum te-
„ nere. quod mirum inopina-
„ tumque est. Ipse idem est cu-
„ jus vox sonat in sacro Can-
Cant. v. 2. „ tico : *Ego dormio , & cor*
„ *meum vigilat.* Claude Ja-
„ nuam linguæ voci, & suprà
„ clausum tecum intùs spiri-
„ tum fores obduc exteriùs
„ impenetrabiles. ita intrò se-
„ dens ab alto observa, si uti-
„ que id scias facere. Et tunc
„ videbis, quomodo, & quan-
„ do, & unde, & quot, &
„ quales fures conentur irrum-
„ pere, ut spirituales tuæ vi-
„ neæ uvas auferant. Tunc
„ vigil solicitusque speculator,
„ impigrè surgens orabit. & rur-
„ sus sedens in opus idem for-
„ titer incumbet. Aliud est ob-
„ servatio cogitationum: aliud mentis custodia. & quantum di-
„ stat ortus ab occasu, tantò hæc illa sublimior & ærumnosior
„ est. Sicut arma regia in loco posita quopiam videntes Fures,
„ non temerè audaciam expediunt ad furtum ibi tentan-
„ dum: ita spirituales fures à sic munitâ & vigili absistunt ani-
„ mâ.

λογεικῶν· τὸ παράδοξον· ἠσοχα-
στής ἐστιν ἐκεῖνος ὁ εἰπών· ἐγὼ κα-
θεύδω καὶ ἡ καρδία μου ἀγρυπ-
νεῖ· κλεῖε μὲν θύραν κέλλης σώ-
ματι, καὶ θύραν γλώττης φθέγμα-
τι, καὶ ἔνδον πύλην πνεύματι,
καθεζόμενος, ἀφ' ὕψους τήρει, εἰ
ἄρα καὶ ἐπίστασαι· καὶ τότε ὄψει,
πῶς, καὶ πότε, καὶ πόθεν, καὶ
πόσοι, καὶ ποῖοι κλέπται εἰσελ-
θεῖν κλέψαι τοὺς βότρυας ἔρχον-
ται· ἀποκαμὼν ὁ σκοπὸς, ἀνα-
στὰς προσεύξεται· καὶ πάλιν καθε-
σθεὶς, τῆς αὐτῆς ἐργασίας ἀνδρείως
ἔχεται· ἄλλο φυλακὴ λογισμῶν, καὶ
ἄλλο νοὸς τήρησις· καὶ καθ' ὅσον
ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν,
κατὰ τοσοῦτον ἡ δευτέρα τῆς προτέ-
ρας ὑψηλοτέρα καὶ μοχθηροτέρα
καθέστηκεν· ὥσπερ ὅπλα βασιλικὰ
ἐν τόπῳ τινὶ κείμενα ὁρῶντες οἱ
κλέπται, οὐχ ὡς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν νοε-
ρῶν λῃστῶν κλέπτεται.

Vidisti declarationem mira-
bilis exercitationis: vidisti ma-
nifestationem evidentissimam
priùs commendatorum. cæte-
rùm nos, ut apparet, in tene-
bris ambulantes, & ad spiri-

Εἶδες φανεροποίησιν τῆς θαυμα-
στῆς ἐργασίας, εἶδες σαφήνειαν·
ἀλλ' ἡμεῖς γε, ὡς ἔοικεν ἐν σκότει
περιπατοῦντες, καὶ τῶν πνευματι-
κῶν τοῦ πνεύματος λογίων καὶ
ψυχοποιῶν ἀμβλυωποῦντες, οὐδὲ
οἶα

σιν ἡμῖν ἡ θεία γραφὴ ἐπαγγέλλεται γνῶναι βουλόμεθα, ῥάθυμοι ὄντες καὶ νωθροὶ, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀπρόθυμοι· ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν νῆψιν ἡμᾶς ὁδηγοῦντα βαδίσωμεν.

tualia animásque salvantia divini Spiritûs Oracula cæcutientes, ne illa quidem cunctis exposita quæ disertè Sacrà Scriptura denunciat, cognoscere curamus, desides quidam ac pigri, & ad omne opus bonum segnes frigidique. verùm age, excutiamus tandem hunc torporem: & per monstratum nobis iter, quo in sobriam & acrem tuendo intentam cordi vigiliam tenditur, impetu alacri curramus.

Τάδε παραγγέλλει ὁ Ἀββᾶς Ἠσαΐας· ὅταν τίς χωρίσῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν, καὶ γνῷ ἀκριβῶς πάντα τὰ ἁμαρτήματα ἃ ἐποίησεν εἰς Θεόν· ἐπεὶ οὐ βλέπει αὐτὰ ἂν μὴ χωρισθῇ ἀπ' αὐτῶν τῷ χωρισμῷ πικρίας· οἱ φθάσαντες οὖν τὸ μέτρον, αὐτοὶ εὗρον τὸν κλαυθμὸν καὶ τὴν δέησιν, καὶ τὸ αἰσχύνεσθαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, μνημονεύοντες τῆς πονηρᾶς φιλίας τῶν παθῶν· ἀγωνισώμεθα οὖν ἀδελφοὶ κατὰ τὴν δύναμιν ἡμῶν, καὶ συνεργήσει ἡμῖν ὁ Θεὸς κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους αὐτοῦ· καὶ εἰ οὐκ ἐφυλάξαμεν τὴν καρδίαν ἡμῶν, ὡς οἱ Πατέρες ἡμῶν· κἂν ποιήσωμεν κατὰ τὴν δύναμιν, τὰ μέλη ἡμῶν ἀναμάρτητα· καὶ πιστεύομεν ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ λιμοῦ τοῦ λαμβάνοντα ἡμᾶς, ποιήσει ὁ Θεὸς τὸ μεθ' ἡμῶν ἔλεος, ὡς καὶ μετὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ.

Hæc præcipit Abbas Isaïas. ,, cum quis abduxerit seipsum à viâ, quæ ducit in interitum, sinistrâ: & cognitis clarè, recensitisque peccatis, quæ in Deum commisit, omnibus: nondum tamen satis videt illa, & quàm sint noxia perpendit, si nondum ab iis recesserit eâ separatione quæ fit per pœnitentiam amaram. qui ad hunc gradum pervenerunt, ipsi invenerunt planctum, deprecationem, & confundi pudore coràm Deo in recordatione perversi amoris quo vitia sunt amplexi. certemus, Fratres, ex omni nostrâ virtute; & cooperabitur nobis Deus, secundùm multitudinem misericordiæ suæ. Et si non custodivimus cor nostrum, ut Patres nostri: saltem faciamus quantum possumus membra nostra impeccabilia: & confidimus facturum Deum misericordiam nobiscum in

„ tempore famis quæ comprehendit nos : sicut & fecit in San„ ctis suis.

Consolatur his Magnus hic Pater valdè infirmiores. multa est condescensio & benigna pietas talis Patris.

Παραμυθεῖται καὶ ἐνταῦθα ὁ μέγας πατὴρ οὗτος τοὺς λίαν ἀσθενεστέρους· πολλὴ ἡ συγκατάβασις καὶ εὐσπλαγχνία τοῦ τοιούτου πατρός.

Audiamus & Macarium ma„ gnum: Præcipuum intentum „ Athletæ spiritualis hoc est : „ ut ingressus in cor suum , „ bellum indicat Satanæ, exe„ crans ipsum ; & strenuè „ obluctās suggestionibus ejus, „ contrà ipsum pugnet. Si „ verò in speciem quidem , & „ quantum apparet , custodiat „ quis corpus à corruptione „ & fornicatione ; interiùs au„ tem adulteret & fornicetur „ assensu voluntatis arcano : „ nihil tali prodest carnem ha„ bere virginem. Scriptum „ enim est in Evangeliis: *Omnis* (Mat. v. 28.) „ *qui videt mulierem ad con*„ *cupiscendum eam , jam mœ*„ *chatus est eam in corde suo.* Est enim fornicatio per corpus „ consummata, est alia fornicatio perpetrata per animam adhæ„ rentem Satanæ.

Ἀκούσωμεν καὶ Μακαρίου τοῦ μεγάλου· τὸ καιριώτατον τοῦ ἀθλητοῦ, τοῦτό ἐστιν, ἵνα εἰσελθὼν εἰς τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν, ποιήσῃ πόλεμον πρὸς τὸν Σατανᾶν, καὶ μισήσῃ αὐτόν· καὶ ἀντιπαλαίσας τοῖς διαλογισμοῖς αὐτοῦ, μαχεσθῇ αὐτῷ· εἰ δὲ ἐς τὸ φαινόμενον φυλάσσῃ τις τὸ σῶμα ἀπὸ φθορᾶς καὶ πορνείας· ἔσωθεν δὲ μοιχεύει καὶ πορνεύει τοῖς διαλογισμοῖς· οὐδὲν ὠφελεῖται ἔχων τὸ σῶμα παρθένον· γέγραπται γὰρ ἐν εὐαγγελίοις· πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· ἔστι γὰρ πορνεία διὰ σώματος ἐπιτελουμένη· καί ἐστι πορνεία ψυχῆς κοινωνούσης τῷ Σατανᾷ.

Videtur quidem Magnus hic Pater affirmare contraria dictis priùs memorati Patris Abbatis Isaiæ. Non est tamen ita. siquidem & hic , ut jubet Deus , commendat nobis ut

Δοκεῖ μὲν ὁ μέγας οὗτος Πατὴρ ἀντιφέρεσθαι τοῖς λόγοις τοῦ προλεχθέντος Πατρός, Ἀββᾶ Ἠσαΐου· οὐκ ἔστι δέ· κἀκεῖνος γὰρ, ὡς ζητεῖ ὁ Θεός, παρεγγυᾶται ἡμῖν φυλάσσειν τὰ σώματα ἡμῶν· ζητεῖ δὲ τὴν

σωμάτων καὶ τῶν πνευμάτων καθαρότητα· καὶ οὕτως ἀπὸ τῶν εὐαγγελικῶν προσταγμάτων ἡμῖν ὑποτίθεται.

præservemus à corruptione corpora nostra: quærit autem præterea puritatem spiritus, & affectuum voluntatis. & quod in hâc parte præcipit, ex Evangelicâ trahit lege.

Διάδοχος δέ φησιν· ὁ ἐνδημῶν ἀεὶ τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ· ἐκδημεῖ πάντως τοῦ βίου τῶν ὡραίων· πνεύματι γὰρ περιπατῶν, τὰς τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίας εἰδέναι οὐ δύναται· ἐπειδὴ λοιπὸν ἐν τῷ φρουρίῳ τῶν ἀρετῶν τὰς περιπάτους αὐτοῦ ποιεῖται, αὐτὰς ὥσπερ τὰς ἀρετὰς πυλωροὺς ἔχων τοῦ τῆς ἁγνείας πολίσματος· διὸ δὴ καὶ ἄπρακτοι λοιπὸν αἱ τῶν δαιμόνων τότε γίνονται μηχαναὶ ἐπ' αὐτῷ.

Diadochus vero ait: qui habitat in suo corde, intrà illud penitùs immigrans, peregrinatur & longè disjunctus vivit ab omnibus in vitâ speciosis. Spiritu enim ambulans Carnis desideria nosse non potest. De cætero quippe intrâ munitissimam inaccessamque vitiis, virtutum arcem ambulationes suas facit: virtutes ipsas invictas custodes præ se habens quasi urbis cujusdam suæ pudicitiæ. quare machinæ Dæmonum istam urbem oppugnantium, vanæ irritæque fiunt.

Καλῶς εἶπεν ὁ ἅγιος· ὅτι ἄπρακτοι μένουσιν αἱ τῶν ἐχθρῶν μηχαναὶ ὅτε δηλονότι ἐν τῷ βάθει τοῦ τῆς καρδίας ἡμῶν διατρίβομεν· καὶ τοσοῦτον πλέον, ὅσον ἐκεῖ ἐγχρονίζειν μέλλομεν· ἀλλ' ἐπιλείψει με ὁ χρόνος διηγούμενον τῷ παρόντι διηγήματι τῶν πατέρων πάντων καταλέγειν τοὺς λόγους πρὸς πίστιν τῶν ἐντυγχανόντων· διὸ ἑνὸς ἢ καὶ δύο ἐπιμνησθεὶς πρὸς τὸ τέλος τοῦ λόγου ἐπείξομαι.

Rectè dicit hic Sanctus: effectu cassas manêre Hostium nos oppugnantium machinas, quandò nos scilicet in profundo cordis nostri habitamus attenti ac vigiles ei defendendo: idque tantò perfectiùs securiùsque perficimus, quantò diutiùs & perseverantiùs in tali statione, cum eâ quæ dicta est, obnixæ virtutis acrimoniâ, perduramus. verùm tempus me deficeret si vellem hâc narratione recensere ad fidem dicto meo adstruendam cuncta SS. Patrum quæ hùc pertinent,

dicti. Itaque uno tantùm adhuc & altero memorato, finem faciam dicendi.

„ Isaac Syrus hæc dicit: „ Stude intrare in receptaculum intimum tibi: & videbis receptaculum cœleste. „ Unum enim idemque est „ hoc & illud: & uno ingressu vides utrumque. Scala „ quoque quâ conscenditur in „ istam regiam intra te est abscondita in animâ tuâ. Baptiza igitur teipsum & largâ „ infusione cujusdam aquæ lustralis abrade ex imo animæ lutum omne ac fæces peccati. eo in loco sic deterso gradus „ invenies per quos possis ascendere quò dixi.

Ἰσαὰκ ὁ Σύρος τάδε λέγει· Σπούδασον εἰσελθεῖν εἰς τὸ ταμεῖον τὸ ἔνδοθέν σου, καὶ ὄψει τὸ ταμεῖον τὸ οὐράνιον· ἓν γάρ ἐστι τοῦτο κἀκεῖνο· καὶ ἐν μιᾷ εἰσόδῳ θεωρεῖς ἀμφότερα· ἡ κλίμαξ τῆς βασιλείας ἐκείνης ἔνδοθέν σου ἐστὶ κεκρυμμένη ἐν τῇ ψυχῇ σου· βάπτισον οὖν σεαυτὸν ἐκ τῆς ἁμαρτίας, καὶ εὑρίσκεις ἐκεῖ ἀναβάσεις ἐν αἷς ἀναβαίνειν δυνήσῃ.

„ Carpathij. multo & certamine & tempore opus est „ in orationibus. ut inveniamus in imperturbabili mentis „ statu alterum quoddam corde nostro inclusum Cœlum, „ ubi habitat Christus, ut ait „ Apostolus, *An nescitis quod* „ *Christus habitat in vobis. nisi forte reprobi estis.*

II. Cor. xiij. 5.

Τοῦ Καρπαθίου· Πολλοῦ ἀγῶνος καὶ χρόνου χρεία ἐν ταῖς προσευχαῖς· ὅπως εὕρωμεν ἐν τῇ ἀπαρενοχλήτῳ τῆς διανοίας καταστάσει ἕτερόν τινα ἐγκάρδιον οὐρανόν, ἔνθα οἰκεῖ ὁ Χριστός, ὥς φησιν ὁ Ἀπόστολος· ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ὅτι ὁ Χριστὸς οἰκεῖ ἐν ὑμῖν· εἰ μή τι ἀδόκιμοί ἐστε.

Symeonis Junioris Theo„logi, Securitatem invenit Diabolus, & ejus Ministri, ex „ quo à Paradiso & à Deo „ exterminavit hominem, con„ cutiendi turbandique par„ tem rationalem cujuscum„ que hominis, tam nocte „ quam die spiritualiter intel-

Συμεῶνος τοῦ νέου Θεολόγου· Ἄδειαν εὗρεν ὁ Διάβολος μετὰ τῶν αὐτοῦ ὑπηρετῶν ἀφ' οὗ τοῦ παραδείσου καὶ τοῦ Θεοῦ ἐξόριστον εἰργάσατο τὸν ἄνθρωπον, τὸ λογιστικὸν παντὸς ἀνθρώπου σαλεύειν, καὶ ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ νοητῶς, τοῦ μὲν ἐπιπολὺ τοῦ δὲ ἐπ' ὀλίγῳ, καὶ ἄλλου ἐπὶ πλέον· καὶ οὐκ ἄλλως δύναταί τις ὀχυρω-

θῆναι τοῦτο, ἡ μνήμη θανάτου καὶ Θεοῦ διηνεκής· ὡς ἂν τῇ δυνάμει τοῦ σταυροῦ τυπωθεῖσα ἡ καρδία τῇ θείᾳ μνήμῃ πρὸς τὸ ἀσάλευτον στερεωθῇ· εἰς τοῦτον γὰρ φέρει τὰ τοῦ νοητοῦ ἀγῶνος ὃν ἕκαστος ἀγωνίσασθαι πρὸς τὸ στάδιον τῆς Χριστοῦ πίστεως ἐνεδύσατο· εἰ δὲ μή, μάτην ἀγωνιεῖται· τούτου τοῦ ἀγῶνος ἕνεκεν ἡ πᾶσα καὶ ποικίλη παντὸς κακοπαθοῦντος διὰ τὸν Θεὸν ἄσκησις· ἵνα τις κλέψῃ τὰ σπλάγχνα τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ δώσῃ πάλιν τὸ πρέπον ἀξίωμα τούτῳ, καὶ σφραγισθῇ τῷ λογιστικῷ Χριστός· καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος· τεκνία, οὓς πάλιν ὠδίνω ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν.

lectis: hoc est, tam tempore desolationis, quàm consolationis: cujusdam quidem in multis, cujusdam in paucis: alterius importuniùs & vehementiùs. Neque adversùs hos insultus aliud munimentum est, quàm memoria continua & mortis & Dei. quâ fiet, ut virtute crucis consignatâ mens divinarum vivâ recordatione rerum ad immobilitatem solidetur. ad talem enim contendit palmam spirituale certamen, ad quod nos decertandum in Christi stadio, fidei armaturam induimus. quâ qui non fuerit instructus, sine vincendi successu pugnabit. Hujus præmij spes, tota causa est variæ ac multiplicis in vitæ religiosæ duritie propter Deum susceptâ exercitationis spiritualium Athletarum. id scilicet unicè spectantium, ut pro se quisque horum, quodammodo furetur, hoc est, quavis arte, quove conatu in se vertat atque attrahat boni Dei visceralem misericordiam. Eidemque vicissim reddat quam ejus summa dignitas meretur, infimam sui subjectionem ac venerationem. ita ut quasi sigillum imprimatur Christus in rationali parte ipsius. prout dicit Apostolus: *Filioli quos iterùm parturjo donec formetur Christus in vobis.* Gal. iv. 19.

Κατεμάθετε ἀκριβῶς ἀπὸ τῶν πατρικῶν ῥήσεων ὡς ἐστιν ἡ πνευματικὴ πορεία τέχνη καὶ μέθοδος ταχέως εἰς ἀπάθειαν καὶ θεοπτίαν τὸν ταύτης ἐργάτην ἀνάγουσα· πεπληροφόρησθε πῶς πᾶσα πρακτική, ὡς φύλλα δένδρον χωρὶς καρποῦ

Didicistis planè ex his Patrum sententiis: spiritualem viam, artem esse ac Methodum celeriter perducentem eum qui illâ utitur, ad sublimem imperturbabilitatis ac Dei visionis statum. Persuasi prorsùs

estis: omnem merè externam operationem, non alio apud Deum loco censeri, quàm ut arborum fructu carentium folia. prætereáque omnem animam non exactè vigilantem in mentis custodiâ, in vanum currere. Omni ergò studio caveamus; ne sine fructu in morte deprehensi, inutili æternum pœnitudine cruciemur.

λελόγισται τῷ Θεῷ· καὶ ὅτι πᾶσα ψυχὴ μὴ ἔχουσα τοῦ τήρησιν, εἰς κενὰ ταῦτα αὐτῇ ἐπιτήδευται· οὐκοῦν σπεύσωμεν, ἵνα μὴ ἄκαρποι τελευτήσαντες, μεταμεληθῶμεν ἀνόνητα.

Ex hactenus scriptis manifestum & in confesso cunctis nobis est, & quæ sit praxis placentium Domino: & esse quamdam operandi rationem, quæ vitia ex animâ velociter expellat; alligans ipsam Charitati Dei: quæ ars ratiove operandi sit omni sub Christo militanti necessaria: Tribus his satis cognitis, unum restat inquirendum: quid sit ea res quam *prosochen*, sive *attentionem* vel *advertentiam* vocamus? Id porrò & nos discere cupimus; utique qui nos ejus rei prorsùs expertes sentiamus. Hoc igitur, in nomine Domini Nostri Jesu Christi, qui dixit: sine me nihil potestis facere, ipsum adjutorem & cooperatorem invocans, quantum possum conabor demonstrare, clarè docendo quid sit *prosoche*, & quomodo quis eam Deo volente perfectè exerceat.

Ὅτι μὲν ἀπὸ τοῦ νῦν συγγράμματος γινώσκομεν, τίς ποτ᾽ ἦν ἡ πρᾶξις τῶν εὐαρεστησάντων τῷ Κυρίῳ, καὶ ὅτι ἐστί τις ἐργασία ἡ τὰ πάθη ἀπὸ τῆς ψυχῆς ταχέως διώκουσα, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ἀγάπῃ αὐτὴν συνδέουσα, εἰς χρεὼν παντὶ τῷ τῷ Χριστῷ στρατευθέντι· οὐδὲ ἡμεῖς ἀμφιβάλλομεν, ἀλλὰ καὶ λίαν πεπείσμεθα· τί δὲ ἐστι προσοχὴ, καὶ πῶς ἀξιοῦταί τις ταύτην μαθεῖν, δυσωποῦμεν καὶ αὐτοὶ μαθεῖν· εἰς ἄπειρον γὰρ τοῦ τοιούτου πράγματος ἐσμὲν ἀκμήν· ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ εἰπόντος· χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν, τοῦτον βοηθὸν καὶ συνεργὸν ἐπικαλεσάμενος τὸ κατὰ δύναμιν ὑποδεῖξαι πειράσομαι, τί ἐστι προσοχὴ, καὶ πῶς αὐτὴ, Θεοῦ θέλοντος, κατορθωθείη.

Prosochen Alij Sanctorum mentis observationem dixerunt:

Τὴν προσοχὴν οἱ μὲν τῶν ἁγίων νοὸς τήρησιν ἔφησαν· ἄλλοι

ἡ δὲ καρδιακὴν φυλακήν· ἕτεροι δὲ νῆψιν· καὶ ἄλλοι νοερὰν ἡσυχίαν καὶ ἄλλοι ἄλλως· τὰ δὲ πάντα ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δηλοῦσιν· ὡς ἄν τις εἴποι ἄρτον καὶ τὸ τεμμάχιον, καὶ τὸ βυκίον. οὕτως καὶ περὶ τούτων νόει· τί δέ ἐστι προσοχή, καὶ τί εἰσι τὰ ταύτης ἰδιώματα, ἀκριβῶς μάνθανε. Προσοχή ἐστι μετανοίας ἀκραιφνοῦς γνώρισμα· προσοχή ἐστι ψυχῆς ἀνάκλησις, κόσμου μῖσος, καὶ πρὸς Θεὸν ἐπάνοδος· προσοχή ἐστι καταλλαγῆς Κυρίου ἀρραγὴς συμβολή· προσοχή ἐστιν ἀθέτησις ἁμαρτίας, καὶ ἀρετῆς ἐπανάληψις· προσοχή ἐστι συγχώρησις ἁμαρτιῶν, ἀνενδοίαστος πληροφορία· προσοχή ἐστιν ἀρχὴ θεωρίας, μᾶλλον δὲ ὑπόθεσις θεωρίας· διὰ ταύτης γὰρ ὁ Θεὸς παρακύψας ἐμφανίζεται τῷ νοΐ· προσοχή ἐστιν ἀταραξία νοός· ἢ μᾶλλον στάσις αὐτοῦ δι' ἐλέους Θεοῦ τῇ ψυχῇ βεβραβευθεῖσα· προσοχή ἐστι καθαίρεσις τῶν λογισμῶν, Θεοῦ δὲ μνήμης ἀνάκτορον, καὶ τῶν ἐπερχομένων ὑπομονῆς ταμιεῖον· προσοχή ἐστι πίστεως, ἐλπίδος καὶ ἀγάπης πρόξενος· εἰ μὴ γὰρ προσέχει τις, οὐκ ἂν τὰ ἐπερχόμενα ἕνεκα πίστεως λυπηρὰ ἀσπασίως ὑποδέξεται· οὐκ ἂν ἐρεῖ τῷ Κυρίῳ· ἀντιλήπτωρ μου εἶ καὶ καταφυγή μου· καὶ εἰ μὴ τὸν ὕψιστον θήσει καταφυγήν, οὐκ ἂν τῆς ἀγάπης

Alij verò cordialem custodiam, nonnulli *Nepsin* (quasi dicerent , sobriam circumspectionem) Alij mentalem quietem: & Alij aliter. Hæc cuncta unum & idem signant. ut si quis diceret *arton* ; *temmachion* & *bukion* , tribus rem eamdem vocabulis exprimeret quæ panis nominari vulgo solet. Sic & tu de his cense. Atque adeò mox discendis seriò attendens, diligenter percipe: quid *Prosoche*, ac quænam ejus proprietates sint. Est *Prosoche* veræ pœnitentiæ nota insignis & minimè dubius character. Est eadem revocatio Animæ , Mundi odium & ad Deum reditus. Prosoche est reconciliationis cum Deo inviolabile pignus. Prosoche est , abrogatio peccati , & virtutis resumptio. Prosoche est remissio peccatorum , & amicitiæ cum Deo indubitabilis fiducia. Prosoche est , initium , aut potiùs fundamentum contemplationis. Per eam enim faciem inclinans suam Deus conspicuum se menti præbet. Prosoche , Tranquillitas mentis : aut potius, stabilitas ejusdem per Dei misericordiam Animæ concessa. Prosoche est expunctio turbantium

cogitationum, Dei verò memoriæ & hanc consequentium bonorum Palatium ac regia, præsertim verò Patientiæ penus. Prosoche est fidei, spei, & caritatis causa. Nisi enim sibi attendat quis haud quaquam supervenientia ad fidem extorquendam libenter potius perferat quàm in apostasiam deficiat. Nemo etiam non attentus Domino dicet: *Susceptor meus es & refugium meum.* Qui autem refugium in altissimo non collocaverit, is veram intimis conceptam præcordiis non obtinebit caritatem.

αὐτοῦ ἔνστερος γίνεται.

Psal. 17. 4.

Tanti porrò hujus ac verè maximorum maximi plena perfectaque executio negotij, plerisque, ne dicam omnibus, ex institutione ac Magistri doctrinâ contingit. Rari enim valde sunt, qui sine ductu docentis, vi ac conatu operationis, & fervore, tantæ possessionem rei à Divinâ sint nacti bonitate. At rari eventûs legem ac consuetudinem non faciunt. Quare decus istud affectanti ante omnia quærendus est dux viæ peritissimus. cujus certâ informatione per varios qui spiritualem Prosoches viam terentibus nobis à dextris & à sinistris occurrent amfractus ac periculosa diverticula, vitare incedendo rectà possimus. Hæc diverticula sunt excessus & defectus à Diabolo tironibus suggesti, ut aut plus aggredientes quàm possunt, aut minùs agentes quàm debent, utro-

Τούτου τοίνυν τοῦ μεγίστου τῶν μεγίστων κατορθώματος ἐκπλήρωσις ἐκ διδαχῆς μάλιστα τοῖς πολλοῖς, ἢ τοῖς πᾶσι προσγίνεται· σπάνιοι γὰρ οἱ ἀδιδάκτως τῇ βίᾳ τῆς ἐργασίας καὶ τῇ θέρμῃ τῆς πίστεως, ταύτην ἐκ Θεοῦ κομισάμενοι· καὶ οὐ νόμος τὸ σπάνιον· διά τοι τοῦτο χρὴ ζητεῖν ὁδηγὸν ἀπλανῆ, ἵνα διὰ τῆς ἐκείνου διατυπώσεως τὰς ἐκ τῆς προσοχῆς προσαπαντώσας ἡμῖν δεξιὰς καὶ ἀριστερὰς, ἐλλείψεις λέγω δὴ καὶ ὑπερβολὰς τὰς τοῦ πονηροῦ, ὑπ' αὐτοῦ διδασκώμεθα καὶ τυπούμεθα, καὶ ἐξ ὧν ἔπαθεν αὐτὸς πειραθεὶς, δῆλα ἡμῖν ποιοῦν, ἐκτὸς ἀμφιβολίας τῆς νοητῆς ταύτην ὁδὸν διανύσωμεν· εἰ δὲ ὁδηγὸς οὐκ ἔστι, χρὴ ζητεῖν εὐπόνως· εἰ δ' οὐχ εὑρίσκεται, τὸν Θεὸν ἐπικαλεσάμενος ἐν συντετριμμένῳ πνεύματι καὶ δάκρυσι σὺν ἀκτησίᾳ τοῦτον καθικετεύσας, ποίησον ὃ λέγω σοι· ἔστω σοι ὁ τρόπος βίος ἥσυχος, ἀμέριμνος, καὶ μετὰ πάντων εἰρηνικός· εἶτα εἰσελθὼν εἰς τὸ ταμεῖόν σου,

ἀπό-

ἀπόκλεισον σεαυτόν· καὶ καθίσας ἐν μιᾷ γωνίᾳ, ποίησον ὃ λέγω σοι.

vis modo à rectitudine aberrent. Istas ejus artes Hostis callidi nos experientiâ didicimus, ex iis quæ passi à Tentatore sumus, docemus alios ut eos præmuniamus adversùs ægrè alioqui vitabiles illius laqueos. Tali qui obtemperat ductori, extra omne periculum dubij ancipitem istam & insidiis infestam multis tutò percurret viam. qui autem duce caret, omni cum diligentiâ quærat. Quod si omnia conatus, non invenit: Deum invocet in cotritione spiritûs & lacrymis. Hæ si cum verâ expropriatione ac rerum affectuumque cunctorum abdicatione conjungantur, exorabunt, crede mihi, impetrabuntque quod mox dicam. Sit prior vita tua tranquilla, curis vanis vacua, & cum omnibus pacifica. Deinde ingressus cubiculum tuum, claude ostium super te, & sedens in quodam angulo fac, quæ suggero tibi.

Οἶδας ὅτι ἡ πνοὴ ἣν ἀναπνέομεν ὁ ἀὴρ αὐτός ἐστιν· ἐκπνέομεν δὲ αὐτὸν οὐ δι' ἕτερόν τι, ἀλλ' ἢ διὰ τὴν καρδίαν· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ τῆς ζωῆς παραίτιος, καὶ τῆς θέρμης τῷ σώματι· ἵνα τὸ μὲν ἑαυτῆς θερμὸν ἔξωθεν διὰ τῆς ἐκπνοῆς διωθήσῃ· ἑαυτῇ δὲ εὐκρασίαν παρέξῃ· παραίτιος δὲ τῆς τοιαύτης οἰκονομίας, ἢ μᾶλλον ὑπουργός, ὁ πνεύμων ἐστίν· ὃς ἀραιὸς ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ κτισθείς, διά τις φυσητὴρ ἀδιαλείπτως εἰσάγει καὶ ἐξάγει τὸ περιέχον· ὅπως οὖν ἡ καρδία τὸ μὲν ψυχρὸν ἕλκουσα διὰ τοῦ πνεύματος, τὸ θερμὸν δὲ διωθοῦσα, τὴν τάξιν δηλονότι δι' ἧς ᾠκονομήθη πρὸς τὴν τοῦ ζώου κατάστασιν, ἀπαραβάτως διατηρεῖ. σὺ οὖν, ὡς εἴρηται, καθίσας καὶ συναγαγὼν σου

Nosti spiritum quem ducimus. hic aër est. Expiramus autem ipsum non aliam ob causam, nisi ut cordi consulamus. Cor enim est vitæ fons, & caloris corpori. Oportet autem, ut vita constet, invicem temperare caloris ardorem admixtione frigoris. in eum usum aër nimium jam in corde calefactus, emittitur & alius aforis introducitur frigidus, ut qualitates se mutuò frangentes, in qualem vita exigit temperiem concilientur. Minister hujus negotii Pulmo est, raræ ideò texturæ factus à Creatore. Is instar follis indesinenter intrò pellit, & foras extrahit corpus tenue circumstans. Hujus be-

nescio cor, hinc quidem aërem frigidum respiratione attrahens: inde autem jam intra se ferventem reciprocâ inspiratione repellens, status sibi connaturalis necessariam ad animalis durationem perseverantiam, sine ullâ officij ad quod factum institutumque à providentissimo conditore fuit, transgressione custodit. Tu ergo, ut dictum est, animo composito, collectàque tuâ mente in solertem indagationem viæ per quam spiritus divinus in cor tuum illabitur, age quidquid arte omni & contentione vales, quò illum istùc introducas. Præmium hujus operæ magnum est, quòd ejus hospitis adventum ingenti tuo fructu senties. Ingresso enim ipso in cor tuum, tripudiis ibi & gratulationibus cuncta exultabunt quemadmodum quando illustris vir è longâ peregrinatione, domum revertitur, gaudio fruitur inenarrabili, complexu filiorum & uxoris ex tanto intervallo revisorum sospitum: sic & mens, quando adductâ ad se animâ fœdus firmum cum ipsâ iniit, ineffabilem voluptatem & lætitiam percipit.

τὸν νοῦν εἰς τὴν τῆς ῥινὸς ὁδὸν. ἔνθα τὸ πνεῦμα εἰς τὴν καρδίαν εἰσέρχεται, καὶ ὤθισον σεαυτὸν καὶ παραβίασον συγκατελθεῖν μετὰ τοῦ εἰσπνεομένου πνεύματος εἰς τὴν καρδίαν· εἰσελθόντος δὲ τοῦ ἐκεῖσε οὐκέτι ἀνεύφραντα οὐδὲ ἀχάριτα μετὰ ταῦτα γενήσεται· ἀλλ' ὥσπερ ἀνήρ τις τοῦ ἑαυτοῦ οἴκου ἀπόδημος, ἐπὰν ἐπιστρέφῃ, οὐκ ἔχει ὅτι καὶ γένηται ἀπὸ τῆς χαρᾶς· ὅτι κατηξιώθη τοῖς τέκνοις καὶ τῇ γυναικὶ ἐντυχεῖν· οὕτω καὶ ὁ νοῦς ἐπὰν μετὰ τῆς ψυχῆς ἑνωθῇ, ἄῤῥητον ἡδονὴν καὶ εὐφροσύνην λαμβάνει.

Igitur, oro te Fratrer mi, assuefac mentem tuam ad perseverandum in isto tam utili secessu; nec quantâvis conditione acquiescendo in recessum inde. Novitatis periculum fac vincas impetu generoso animi. Ubi primas desidiæ ac tædii, de conclusione intrà quasdam istas angustias, tentationes heroicâ virtute superaveris: prona

Τοίνυν, ἀδελφὲ, συνέθισον τὸν νοῦν τοῦ μὴ ταχέως ἐξέρχεσθαι ἐκεῖθεν· πάνυ γὰρ ἐν ταῖς ἀρχαῖς καταῤῥαθυμεῖ τῆς τῶν ἔνδον συγκλείσεως καὶ στενώσεως· ἐπὰν δὲ συνήθης γένηται, οὐκ ἔτι στέργει ἔξω περιφορεῖς· ἡ γὰρ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντὸς ἡμῶν ἐστιν· ἣν ἐκεῖσε περισκοπῶν, καὶ διὰ καθαρᾶς προσευχῆς ταύτην ἐπιζητῶν, τὰ ἔξω πάντα συνηθῶς δοκοῦσι καὶ μισητά·

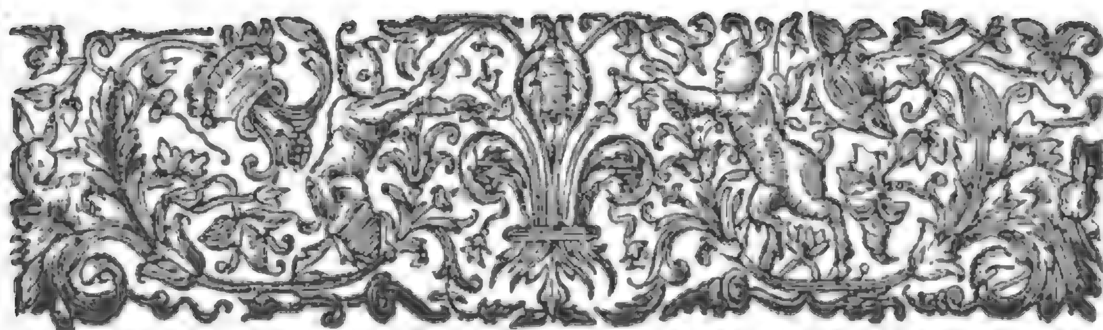
εἰ μὲν οὖν ἐκ πρώτης, ὡς εἴρηται, διανοίας εἰσέλθοις εἰς τὸν καρδιακὸν τόπον, ὃν σοι ὑπέδειξα, χάρις τῷ Θεῷ· καὶ δόξασον καὶ σκίρτησον, καὶ ἔχου ταύτης τῆς ἐργασίας διαπαντὸς, καὶ αὕτη μέλλει διδάξαι σε ἃ οὐκ ἠπίστασο· χρὴ δέ σε καὶ τοῦτο μαθεῖν· ὡς ἐκεῖσε τοῦ νοός σου τυγχάνοντος, οὐ σιωπῶν καὶ ἀργὸς ἔκτοτε ἵσταται· ἀλλὰ τό· Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με, ἔχει ἐργόχειρον καὶ μελέτην ἄπαυστον, καὶ οὐδέποτε ἐκ τούτου παύεται· τοῦτο γὰρ ἀμεθώριστον ἔχων τὸν νοῦν, ἀχείρωτον δεικνύει αὐτὸν, καὶ ἄψαυστον τῶν προσβολαῖς τοῦ ἐχθροῦ· καὶ εἰς ἀγάπην καὶ πόθον θεῖον τὸ καθ' ἡμέραν ἀνάγει· εἰ δὲ πολλὰ καμὼν, ὦ ἀδελφὲ, οὐ δύνασαι εἰσελθεῖν εἰς τὰ μέρη τῆς καρδίας, καθώς σοι διεταξάμεθα, ποίησον ὃ λέγω σοι· καὶ μέλλεις Θεοῦ συνεργοῦντός σοι, εὑρεῖν τὸ ζητούμενον· οἶδας ὅτι τὸ λογικὸν παντὸς ἀνθρώπου ἐν τῷ στήθει ἐστίν· ἐντὸς γὰρ στήθους, σιωπώντων ἡμῶν τῶν χειλέων, ἐκεῖσε λαλοῦμεν καὶ βουλευόμεθα, καὶ εὐχὰς κατατάττομεν καὶ ψαλμοὺς καὶ ἄλλα τινά· τούτῳ οὖν τῷ λογισμῷ πάντα λογισμὸν ἐξ αὐτοῦ περιαίρας, δύνασαι γὰρ ἐὰν θέλῃς· δὸς αὐτῷ τό· Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ υἱὲ Θεοῦ ἐλέησόν με· καὶ βίασαι τοῦτο ἀντ' ἄλλης ἐννοίας πάν-

deinceps planáque se omnia præbebunt. Assuetudo succedet levigans omnia: nec ullum te desiderium capiet vanarum in exteriora evagationum. Cum utique Regnum Cœlorum intra nos sit. Quod in illo statu, positum in sinu tuo undique intuens, & ut proprium id perpetuumque tibi sit, purâ oratione postulans, exteriùs avocantia cuncta, abominanda & odio digna summo reputabis. Vide solùm, ut è primò, prout dictum est, ingressu penetrare ac subire contendas intra imum ac secretissimum cordis tui fundum: quem tibi, Deo mihi gratificante, monstravi. Exulta deinceps tibi gratulans & Deum laudans: in eâque exercitatione constanter perdura. Hæc enim te docebit cætera quæ nondum nosti. Oportet autem te & hoc insuper nosse: Haud convenire te mente in eum quem dixi gradum evectâ, silere deinceps ac desidere otiosum & elinguem. Exclames decet in hæc verba: *Domine Iesu Christe Fili Dei, miserere mei.* Idque tamquam opus demandatum, continuè, usu numquam intermisso, perge facere, nec desiste quâvis

causâ. Sic enim indeflexè Deo ὅτι ἐντὸς βοᾷν. affixam habens & præ te ferens mentem ; omnem de te victoriæ spem tuæ salutis Hostibus auferes : efficiesque , ut de cætero temperantibus iis à te lacessendo : intacta quietaque ab horum assultibus anima tua felici fruatur pace. Quod si , multo id aggressus conatu , Frater mi, nequiveris pertingere (ut tibi præcipimus) in intimos tui cordis sinus : Fac quod nunc dico tibi: & Deo adjuvante, per id, quod quæris invenies. Scis rationalem omnis hominis partem in pectore residere. Intra pectus enim , silentibus labiis, loquimur , & consultamus, & preces ordinamus & Psalmos , & cætera quæpiam ejus generis. Ei ergo animæ parti quæ talia operanti præest pectori , reliquis prorsùs cogitandi argumentis abstractis (potes enim id si velis) unam hanc operandi præscribe materiam ; injungens ut semper dicat : *Domine Iesu Christe Fili Dei miserere mei.* Compelleque ac coge ut omni aliâ specie rejectâ , solam hanc spectet imaginem, continuè quod dixi , clamans.

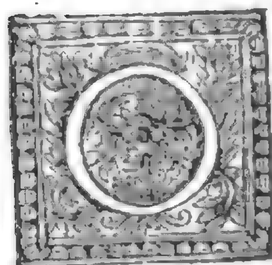
Hoc si viceris , aperietur tibi cordis introitus, quò in imum eius,fructu tuo maximo descendas. Hoc nos experientiâ didicimus : & scientes suademus. Ingredietur autem in te simul cum istâ desiderabilissimâ , & jucundâ *Prosoche* , universus virtutum Chorus : Caritas, Gaudium, Pax , & quæ sequuntur , per quas omnium tuarum petitionum eventu beaberis, in Christo Iesu Domino nostro, cum quo Patri simul & Sancto Spiritui , gloria , potestas, honor, & adoratio sit, nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Τοῦτο δὲ ἐπικρατήσας ἀνοιχθήσεταί σοι διὰ τούτου ἡ καρδιακὴ εἴσοδος, καθὼς καὶ ἡμεῖς πείρᾳ ἐγνώκαμεν· εἰσελεύσεται δέ σοι σὺν τῇ πολυποθήτῳ καὶ πρωνῇ προσοχῇ, πᾶς ὁ τῶν ἀρετῶν χορὸς, ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη καὶ ἑξῆς· δι᾽ ὧν πάντα σου τὰ αἰτήματα κομιεῖς· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ᾽ οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, καὶ προσκύνησις νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

OPUSCULUM XVIII.

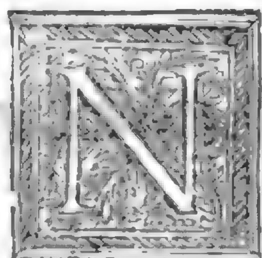
ΒΙΟΣ ΚΑῚ ΠΟΛΙΤΕΙ'Α τοῦ Ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Βαρθολομαίου τοῦ νέου τῆς Κρυπτοφερράτης.

Οὐδὲν οὕτω διεγείρειν οἶδε πρὸς μίμησιν ὡς Πατέρων μνήμη εἰλικρινῶς ἐκδιηγουμένη, φιλοπόνως τε ἀναθεωρουμένη, καὶ ἀκοαῖς εὐγνωμόνων τέκνων παραπεμπομένη Ζήλου γάρ τι κέντρον ἐν ταῖς τῶν ἀκουόντων ψυχαῖς ἐνιεῖσα διαθερμαίνει πρὸς ἔρωτα, καὶ διεγείρει πρὸς μίμησιν, καὶ πρὸς τὸν ἴσον ἀγῶνα παρακαλεῖ. καὶ μάλιστα τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ δίκην φωστήρων διαλαμψάντων, καὶ τῇ τῶν ἐναρέτων ἔργων λαμπρότητι, καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐκκαλουμένων.

Διὰ τοῦτο καὶ γραφῇ παραδι-

VITA ET CONVERSATIO Sancti Patris Nostri Bartholomæi Iunioris Cryptoferratensis.

NIHIL sic excitare ad imitationem solet, ut Patrum memoria sincerè enarrata, diligenterque considerata, & in aures transmissa piorum Filiorum. Æmulationis enim quemdam aculeum in audientium animas immittens, accendit ad amorem, incitatque ad imitationem, atque ad par certamen provocat. Eorum maximè qui nostrâ hac ætate instar luminarium resplenduerunt,& operum ex virtute actorum splendore ad eandem invitant viam.

Propterea & talium Acta

literis tradere & eorundem memorias recurrente quotannis die hisce usitatis pompis & panegyribus honorare, non vulgaris æquitatis honestatisque opus ac studium, sed ex iis fuerit, quæ vel maximè commendari mereantur. Etenim si qui ex carne & corruptione sunt geniti dum quid laudabile de suis progenitoribus audiunt, delectari tali commemoratione solent: & ex ore dicentium tanta voluptate pendent, ut non facilè inde averti sustineant: Sed totâ mente iis quæ referuntur applicatâ, majorum suorum prædicatam fortitudinem, & trophea imitari gestiunt: quantò magis spiritualiter regenerati, & staturam, quæ secundum Deum est quotidiano auctu producentes, donec occurrant ad quam adspirant *mensuram ætatis & plenitudinis Christi* (Ad Eph. iv. 13.) non modò Sanctorum Patrum laudabilem conversationem, vitam inculpatam, præclara facinora, libenter audiant sed & laboriosiùs indagando perscrutentur: quò indelebilem horum memoriam in cordibus circumferentes, & eorumdem per vestigia gradientes, pares cum ipsis coronas & præmia mereantur consequi.

δοῦναι, καὶ τὸ δι' ἔτους τιμᾶσθαι ταύταις πομπαῖς τε καὶ πανηγύρεσιν, οὐ τὸ τυχόντων ἔργον καὶ σπούδασμα· ἀλλὰ καὶ τῶν λίαν δικαιοτάτων ἂν εἴη· εἰ γὰρ οἱ ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ τῆς φθορᾶς γεγεννημένοι, ἐπειδάν τι γενναῖον περὶ τῶν ἑαυτῶν προγόνων ἀκούωσιν, ἥδονται μὲν ἀκούοντες, καὶ οὔτε ῥαδίως ὑπαναχωρεῖν ἀνέχονται· ἀλλ' ὅλον τὸν νοῦν πρὸς τὰ λεγόμενα ἑλκύσαντες, τὴν ἐκείνων ἀνδρίαν καὶ τὰ τρόπαια μιμεῖσθαι σπουδάζουσι· πόσῳ γε μᾶλλον πνευματικῶς ἀναγεννηθέντες, προσθήκην τε τὴν κατὰ Θεὸν ἡλικίας καθ' ἑκάστην δεχόμενοι, καὶ εἰς μέτρον, τὸ τοῦ Χριστοῦ ἡλικίας φθάσειν ἐπείγοντες· μὴ οὐχὶ καὶ τὴν αὐτῶν πολιτείαν, τὸν ἀκραιφνῆ τε βίον, καὶ τὰ κατορθώματα ἡδέως τε ἀκούωσι καὶ φιλοπονώτερον διερευνῶσιν, ἵν ἀνεξάλειπτον, τὴν τούτων μνήμην ἐν ταῖς καρδίαις περιφέροντες καὶ τοῖς ἐκείνων ἴχνεσιν, ἀκολουθοῦντες, τῶν αὐτῶν αὐτοῖς τύχωσι, στεφάνων τε καὶ γερῶν.

In quo & succensere meritò liceat, ægrè ferendo, si suorum isti quidem Heroum faci-

Ἐφ' ᾧ καὶ ἐπαπορεῖν δικαίως ἐστὶν, εἴπερ ἐκείνοις, τὰ τῶν αὐτῶν ἡρώων ἀριστεύματα, μὴ

πολλῆς συνεγράψαντο σπουδῆς, καὶ τοσαύτην ἀκρίβειαν εἰσηνέγκαντο, ὥστε μηδὲν τῶν ἐκείνων διαλαθεῖν· καί τοι μηδὲν ἀγαθὸν τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ συνεισφερόντων· τὰ δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς ἡρώων οὕτω τε, ὄντα λαμπρὰ, οὕτω τίμια, οὕτω μεγάλα καὶ θαυμαστὰ, καὶ πολλὴν μετὰ τῆς ὠφελείας, ἔχοντα καὶ τὴν λαμπρότητα, ἐῶμεν τῆς λήθης βυθοῖς ἀμαυροῦσθαι, καὶ τῇ χρονίᾳ παραδρομῇ κατακαλύπτεσθαι.

nora multo studio conscripserint, exquisitamque adhibuerint diligentiam, utnullum prorsus eorum lateret: utcumquæ talium notitia nihil ad modum boni in vitam Hominum conferret. Nostrorum verò Heroum Acta adeò splendida, tam omni honore digna, ita magna mirandaque, & multam pari junctam utilitati habentia Claritatem, sinamus oblivionis obscurari tenebris, & decursu longi temporis immemorata occultari.

Εἰ γὰρ ὡς ἀληθῶς οἱ τὰ ἑαυτῶν ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς ἐσπούδασαν γραφῆναι, καὶ παρ' ἡμῶν εὐφημίας οὐκ ἐπιδέονται). ἀλλ' ἡμῖν γε πολλῶν δέει τῶν παραδειγμάτων· τῷ βίῳ καὶ τῷ σαρκίῳ βαρουμένοις, καὶ ὑπὸ τῶν ἀσάρκων ἐχθρῶν ἀδιαλείπτως πολεμουμένοις· ἐκεῖνοι γὰρ τὰ ἐκεῖθεν τῶν ἐν χερσὶ προτιμήσαντες, τῆς τε ἄνω πόλεως, κληρονόμοι γενέσθαι ἐπιποθήσαντες, καὶ αὐτῷ παριστάναι τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ, καὶ τῷ ἀκηράτῳ φωτὶ ἐλλάμπεσθαι, τῶν φθαρτῶν καὶ παρερχομένων τελείως ἠλόγησαν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν οὐδ' ὅλως ἐποιήσαντο· διὸ καὶ ἀνθρώποις ἐπαινετοὶ θαυμαστοί τε, καὶ αἰδέσιμοι ἀνεδείχθησαν, Θεῷ ἐπέραστοι, καὶ τῆς Ἀγγέλων κληρουχίας τε καὶ δόξης ἐπαξίως ἔτυχον.

Etsi enim (quod & verum fatendum est) qui operam in eo sanctam efficacemque posuerunt, ut ipsorum nomina Libro vitæ inscriberentur, nostra laude non egent: egemus nos tamen, vitæ incommodis & carne gravati, Hostiumque insuper incorporeorum cōtinuos patientes insultus, egemus, inquam, ad non succumbendum, horum exemplis, qui cœlestia terrenis præhabentes, cum supernæ Civitatis heredes fieri præoptassent, ipsique assistere Dei Throno regio, ac luce immortali resplendere, corruptibilia, & prætereuntia perfectè contempserunt, planè abdicatâ, neglectâque carnis curâ. Quare Hominibus laudabiles,

admirandi, & venerabiles effecti sunt, Deo cari atque Angelorum sorte ac gloria meritò dignati.

Horum unus fuit Divinitùs institutus Pater Noster Bartholomæus, ac tantò quidem admirabilior, quantò non in Patriâ solùm, neque inter ejusdem linguæ homines fuit conspicuus: sed resplenduit in Regionibus quoque diversi sermonis, & terra exterâ; quod non exiguum rectè censetur gloriæ auctarium; tam illustri virtute emicans, ut in ipso implerentur omnia Dominica oracula. Eluxit enim in ipso habitans lux, non solum in Italia, sed & in omni ei conterminâ Regione, ac urbe; & lucerna fuit, non sub modio sed super candelabrum posita, lumē suum diffundens in orbem universum, Civitasque non depressa, & in convalle jacens, sed supra montem sita radiisque virtutum effulgens. Sal quoque haud mittendum foras, at studiosè quæsitum & suaviter gustatum, omnem amaritiem, & nauseam ex anima detergens. Propterea & dilectus, & admirationi habitus, & conspicuus, non solùm apud Populos Viciniæ per circuitum, sed & apud Magistratus, Principes,

Ὧν εἷς ὑπάρχει καὶ ὁ θεσπέσιος Πατὴρ ἡμῶν Βαρθολομαῖος, καὶ τοσοῦτον θαυμασιώτερος, ὅτι οὐκ ἐν τῇ ἰδίᾳ, οὔτ' ἐφ' ὁμογλώσσοις, ἀλλ' ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ξένῃ γαίῃ· οὐδὲ γὰρ τοῦτο μικρὸν εἰς ἐγκωμίου μέρος. τοσοῦτον τῇ ἀρετῇ διεκλάμψας ὥστε ἐπ' αὐτοῦ πληρωθῆναι πάντα τὰ δεσποτικὰ παραγγέλματα· ἔλαμψε γὰρ τὸ ἐν αὐτῷ φῶς οὐ μόνον ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, ἀλλ' ἐν πάσῃ τῇ πλησιαζούσῃ χώρᾳ τε καὶ καὶ πόλει· λύχνος τε ἐγένετο οὐχ ὑπὸ τὸν μόδιον· ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθείς· καὶ τὸ λυχνιαῖον φῶς καταπυρσεύσας τῇ οἰκουμένῃ· καὶ πόλις οὐ κεκρυμμένη καὶ λανθάνουσα· ἀλλ' ἐπάνω ὄρους κειμένη, καὶ ταῖς λαμπηδόσι τῆς ἀρετῆς ἀπαστράπτουσα· ἅλας τε ἐγένετο οὐκ ἔξω ῥιπτόμενον· ἀλλὰ μετὰ σπουδῆς ἐπιζητούμενον, καὶ ἡδέως ἐσθιόμενον, καὶ πᾶσαν πικρίαν καὶ ἀηδίαν ἐκ τῶν ψυχῶν ἀποδιώκον· διὸ καὶ ἐπέραστος καὶ θαυμαστὸς γέγονε, καὶ διάδηλος οὐ μόνον ἐν τῇ περιοίκῳ· ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἄρχουσι καὶ πρίγκιψι, καὶ βασιλεῦσιν αὐτοῖς. Τῷ δὲ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας τότε ἐφεδρεύοντι, καὶ τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου τοὺς οἴακας ἐπειλημμένῳ Ἀρχιερεῖ καὶ λίαν ἦν ἐπιπόθητος· καὶ τῆς αὐτοῦ γλώτ-

της

τῆς ἐξήρτητο· καὶ πάντα, τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα ἡδέως ἤκουέ τε καὶ διεπράττετο· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν ἰδίῳ καιρῷ λεκτέον· βαδιείτω δὲ νῦν ὁ λόγος ἐπὶ τὰ κυριώτερα.

ac Reges ipsos quin & ei, qui Romanæ tunc præsedit Ecclesiæ Throni Apostolici clavum tenenti Pontifici præcipuè carus, qui ex ejus ore pendebat, libenter audiens & plenè exequens quæcumque ab ipso dicebantur; sed de his in loco dicendum erit. procedat nunc oratio.

Οὗτος ἔφυ μὲν τῆς Καλαβρῶν γῆς· εὐσεβῶν δὲ γονέων τυχὼν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ἐν μοναστηρίῳ δίδοται· τὴν ἀρετὴν δὲ συμβιώτην προελόμενος ἐν παιδικῷ φρυάγματι πολιὸν ἐπεδείκνυτο φρόνημα· οὐ γὰρ παιδειαῖς ἦν σχολάζων καὶ ἀθύρμασιν, οὐδὲ τώθεις, καὶ δρόμοις καὶ ἅλμασιν, οἷς τὰ πολλὰ ἡ νεότης φιλεῖ τέρπεσθαι· ἀλλὰ προσευχῇ προσκείμενος καὶ ἀναγνώσμασι, θεοσέβειάν τε ἐξασκούμενος, καὶ ἀρετὴν προσδιδῶν εἰς τὸ ἀκρότατον. Πάντων δὲ τῶν αὐτῷ κατορθουμένων νηστεία ἦν τὸ ἐξαίρετον, ἣν καὶ μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς τηρῆσαι ἐσπούδασε· τότε δὲ παῖς κομιδῇ ὑπάρχων ἐν τῇ πλησιαζούσῃ κώμῃ παρὰ τῶν ἐν τῇ μονῇ τὰ πρῶτα φερόντων ἐστέλλετο μὲν οὖν ὡς παῖς χρείας τῇ μονῇ γινομένης· ἐθίζοντας δὲ πολλάκις τοὺς ἐπεῖσι παρατυγχάνων, καὶ συνεσθιαθῆναι αὐτοῖς παρακαλούμενος, οὐκ ἠνείχετο· εὐπρεπεῖ ἀπολογίᾳ τὴν παράκλησιν ἀποκρουόμενος· βεβρωκὼς γὰρ ἐν τῇ μονῇ, λέγων, ἐμπεφορημένος εἰμί·

Hic natus quidē est in Terra Calabria piorum Parentū proles, à teneris unguiculis oblatus in Monasterio, vitæ Ducem præeligens virtutem, in puerili levitate canæ instar sapientiæ mirantibus exhibuit. Non enim ludis vacabat, aut oblectationibus tenebatur ætatulæ illius; non dicteriis, concursationibus, saltibus, qualia cupidè, impenséque frequentare ferè Pueri amant. Verùm incumbens orationi, multâ sacrâ lectione animum instruens, nullum Dei religiosè colendi officium omittens, virtutisque ad summum enitens contentione ac festinatione maxima. Eximiè tamen inter ejus omnis generis laudes eminebat abstinentia, & fraudandi severo jejunio genij studium, quod ad extremum usque spiritum irremissè in eo perstitit. Ac tum quidem teneræ puer ætatis ad aliquid, è rei familiaris usu administran-

dum in proximum Pagum à moderatoribus Cœnobii mittebatur: offendebatque plerumque comedentes, quos adire jussus fuerat, comiterque ab iis ad convescendum invitabatur,

οὕτω τούτους ἀποκρυόμενος νηστείαν ἐν τῇ μονῇ ἀνθυπέστρεφε· κἀκεῖ δὲ πάλιν ὑπὸ τῶν μοναχῶν, εἰς ἄριστον καλούμενος, τὰ ὅμοια δρῶν τὸ τῆς νηστείας καλὸν ἀμείωτον διετήρει.

in quo frustrà erant. Obtendebat enim Adolescētulus prætextum recusandi probabilem, quasi pransus, & satur paulò ante à Monasterio discessisset. Sic jejunus repetito Monasterio, vocantibus ad prandium Fratribus paria obtendens defungebatur; sibi absconditum, nec ulla delibatum humana laude, intùs in conscientiâ servans generosæ abstinentiæ meritum.

Dum ita Bartholomæus in memorato Monasterio optimè institueretur, Beatissimi Nili fama ut Dei Nuncius quacumque discurrens, omnes virtutis studiosos ad se vocabat; Nilum dico juniorem ex Calabriâ, & ipsum oriundum, qui tamen amore sacræ quietis Patriam reliquerat, & locos ex locis mutans in Italiam venerat. Siquidem Hominum gloriam ut impedimentum virtutis fugiens, remotiores à congressu promiscuo sedes captabat: At quoniam juxta Domini vocem, *Non potest civitas abscondi supra montem posita.* Planè non latuit. Quin cum vocaliùs tubà quavis virtutum hujus fama resonaret, notum hunc virum fecit. Ergo cum in his Campaniæ partibus Monasterium ipse con-

Italia hic ponitur pro Latio.

Mat. v. 14.

Campaniā hic intellige non Capuanam sed Romanam.

οὕτως οὖν ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ ἄριστα ἐκπαιδευομένου ἡ τοῦ μακαριωτάτου Νείλου φήμη ὡς ἄγγελος Θεοῦ πανταχῆ διαθέουσα. πάντας τοὺς ἀρετὴν μεταδιώκοντας πρὸς ἑαυτὴν μετεκαλεῖτο· Νεῖλον δὲ λέγω τὸν νέον, ἐκ Καλαβρίας μὲν καὶ αὐτὸν ὡρμημένον· διὰ ἔρωτα δὲ ἡσυχίας τὴν ἐνεγκαμένην καταλιπόντα καὶ τόπους ἐκ τόπων ἀμείβοντα τὴν Ἰταλίαν καταλαβεῖν· τὴν γὰρ τῶν ἀνθρώπων δόξαν ὡς ἀρετῆς ἐμπόδιον φεύγων, τοῖς ἐρημικωτέροις ἑαυτὸν ἐξεδίδου· ἀλλ᾽ ἐπεὶ κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν, οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη, οὐμενοῦν οὐδὲ διελάνθανε· τορώτερον δὲ σάλπιγγος ἡ τῆς τούτου ἀρετῶν φήμη ἠχοῦσα, κατάδηλον τὸν ἄνδρα ἐποίει· τοιγάρτοι καὶ ἐν τοῖς τῆς Καμπανίας μέρεσι μοναστήριον αὐτοῦ συστησαμένου, ἀφίκοιτο πρὸς αὐτὸν μοναχοὶ περὶ

τοὺς ἑξήκοντα· μεθ' ὧν καὶ ὁ νῦν ἡμῖν εἰς διήγησιν προκείμενος θεάρεστος παῖς Βαρθολομαῖος.

didiſſet, convenerunt ad eum Monachi circiter ſexaginta, ex quibus & hic fuit noſtræ nunc narrationis argumentum, Deo dilectus Puer Bartholomæus.

πάλιν οὖν καὶ ἐνταῦθα μοναστήριον, καὶ τῶν προτέρων κόπων καὶ ἱδρώτων ἐπανάληψις· καὶ πάλιν ὁ τῷ Θεῷ κεχαρισμένος νεανίας τοῖς προτέροις ἐπεκτείνεσθαι ἐσπούδαζεν· ὥς καί ποτε ἀναγνώσεως γινομένης, καὶ πάντων ἀφυπνωσάντων, μόνον τοῦτον μετὰ τοῦ Πατρὸς ἐγρηγοροῦντα, τὰ δυσχερῆ τε τῆς γραφῆς ἐπιζητοῦντα, καὶ παρὰ τοῦ μεγάλου ἐπιλυόμενα· ὥστε τὸν Πατέρα θαυμάσαντα, ἐκείνοις μὲν προσονειδίσαι τὰ τῆς ῥαθυμίας, ἅτε τῷ ὕπνῳ δεινῶς ἡττηθεῖσι, καὶ μηδὲ ἴσα μειρακίῳ νήφειν ἐθίζουσιν. αὐτοῦ δὲ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν περὶ τὰ καλὰ προθυμίαν ἀποδέξασθαι· Τί οὖν ἐντεῦθεν; ἔδει καὶ τὸν μέγαν Πατέρα ἡμῶν Νεῖλον τῶν μακρῶν πόνων λυθέντα τὰς ἐπικαρπίας κομίσασθαι, καὶ πρὸς τὴν ἀμείνω ζωὴν μεταχωρήσαντα, τῆς ἀκηράτου ἐντρυφᾶν ἀϊδιότητος· ὅπερ καὶ γέγονεν· ἐν γήρᾳ γὰρ καταλύει τὸν βίον, καὶ πρὸς ὃν ἠγάπησε κύριον ἐκδημεῖ.

Rurſus igitur & hic vita ſub diſciplina Monaſterij, & Priorum laborum ſudorumque reſumptio. Rursùs Deo gratus Adoleſcens ad priora extendere ſeipſum ſtuduit, ita ut aliquando, cœtu lectionis audiendæ causà congregato, cunctis reliquis ſoporatis, ſolus hic cum Patre vigil perſtaret de Scripturæ obſcurioribus interrogans, & ſolutiones dubiorum à magno Magiſtro audiens: quod admirans Pater, illis quidem deſidiam exprobravit, qui ſomno ſe vinci tam remiſsè ſiviſſent, nec quam præſtaret Adoleſcentulus vigiliæ perſeverantiam exhibere adultiores pravæ vitio aſſuetudinis potuiſſent: hujus verò alacritatem ad præclara commendans prædicavit quid igitur inde? Oportebat, & magnum Patrem noſtrum Nilum longis laboribus ſolutum fructum eorum percipere, & ad meliorem vitam tranſeuntem immortali æternitate gaudere, quod & ipſi contigit. In ſenectute enim] bonâ finem vivendi fecit, & ad quem amaverat Dominum moriendo ſe contulit.

Δύο δὴ ἡγεμονείαν διαδεξαμέ-

Duobus autem continua ſe-

rie ipsi succedentibus tertius eos secutus admirabilis Bartholomæus regimen, & præfecturam excepit, non ambita dignitate; sed à dignitate ipse ambitus, aut potiùs per legitimè congregatam nutu Divino Synodum coactus; utcumque parùm provectâ adhuc ætate, & ad tantum officium ab annis minus habens, tamen hic humilitatem, & moderationem ostendens suam, non solus tantæ Congregationis administrare gubernationem voluit. Impetravit enim à Fratribus, ut per eos liceret unum ipsorum, prudentia, & mentis solertia præstantem socium sibi, & adjutorem regiminis assumere. Quamquam ne id in longum procederet interveniens quædam invidia obstitit. Postquam autem suprà candelabrum lux posita est, & ad clarè lucendum idoneè locata, quid opus est dicere qualis ille subditis, qualis exteris fuerit: illis nimirum desiderabilissimus, his facilis accessu; longinquis admiratione dignus, vicinis amabilis, suavis sermone, sapiens intelligentia, & in compositione Canticorum summè laborans. Testantur hoc enim

ρον, τρίτος ὁ θαυμάσιος Βαρθολομαῖος τὴν ἡγεμονείαν διαδέχεται, οὐ διώξας τὴν ἀρχὴν ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀρχῆς διωχθείς, καὶ πολλῷ μᾶλλον ὑπὸ τῆς κατὰ Θεὸν συνοδίας βιαζόμενος· καίτοι ἀτελὴς τῇ ἡλικίᾳ, καὶ πρὸς τοιαύτην ἐγχείρησιν ἀποδέων· ὅμως κἀντεῦθεν τὸ ταπεινὸν δεικνύων, καὶ μέτριον, οὐ μόνος τοιούτου συστήματος ἡγεῖσθαι κατεδέξατο, ἕνα δὲ τούτων συνέσει τε, καὶ ἀγχινοίᾳ διαφέροντα εἰς ἐπιστασίαν συμπαραλαβεῖν ἐξῃτήσατο· εἰ καὶ ὁ φθόνος ἐπὶ πολὺ τοῦτο παρεκτείνεσθαι οὐκ εἴασεν· ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τῇ λυχνίᾳ τὸ φῶς ἐτέθη, καὶ φαίνειν καλῶς παρεσκευάσθη, τί δεῖ καὶ λέγειν; οἷος μὲν ἦν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ποιμαινομένοις ποθεινότατος, οἷος δὲ τοῖς ξένοις εὐπρόσιτος, ἀξιοθαύμαστος τοῖς πόῤῥω, τοῖς πλησίον ἐπέραστος· ἡδὺς τῷ λόγῳ, σοφὸς ἐν γνώσει· καὶ περὶ τὴν τῶν ᾀσμάτων ποίησιν ἄκρως πονούμενος· μαρτυροῦσι γὰρ αὐτοῦ τὰ πάνσοφα μελῳδήματα, ἃ πρός τε αὐτὴν τὴν ὑπεράχραντον τοῦ Θεοῦ Λόγου μητέρα καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἁγίους, ἐξέθετο πάσης γέμοντα γνώσεως, καὶ εὐαρμοστίας· καὶ τὸ δὴ θαυμασιώτατον· ὅτι καὶ ταῖς φροντίσι ταῖς ἐν χερσὶ σχολάζων ἦν καὶ κηδόμενος· Οὕτως οὖν αὐτῷ σοφῶς τε καὶ πνευματικῶς τὰ τῆς ἀρχῆς

διακυβερνᾷν τι καὶ τῶν τῆς μονῆς εἰς ἐπίδοσιν ἰόντων· καὶ πλῆθος συνηθροίζετο μοναχῶν, καὶ τοσοῦτον αὐτῷ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις συνεργοῦσα ἦν. καὶ τὰ κατὰ γνώμην ἐυοδοῦσα, ὡς ἐν ἀλλοδαπῇ γῇ ναὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς τοῦ Θεοῦ μητέρος ἀναγεῖραι· καὶ ναὸν μέγιστον τε καὶ περικαλλῆ· τοῦτον δὴ λέγω τὸν παρὰ πᾶσι ξένοις τε καὶ αὐτόχθοσιν ὁρώμενον, καὶ ἐν ᾧ τὰς πρὸς Θεὸν δοξολογίας ποιεῖν παρειλήφαμεν· εἰκόσι τε τοῦτον κατακοσμῆσαι, καὶ ἱεροῖς σκεύεσι, καὶ πέπλοις πολυτίμοις τε καὶ τερπνοῖς.

sapientiſſimæ ab eo ſcriptæ cantilenæ quas & in honorem ipſius ſuper immaculatæ Dei Verbi matris & aliorum ſanctorum, edidit omni refertas eruditione, & harmonia concinna. In quo illud admirationi erat maximæ, poſſe illum operoſo iſti ſtudio vacare, nihil negligendo curarum domeſticarum quotidiani regiminis, quo attentiſſimè fungebatur. Sic igitur ipſo ſapienter, & ſpiritualiter Præfecturam adminiſtrante, & rebus monaſterij augmento non dubio creſcentibus, multitudo quoque major Monachorum congregabatur: tantumque ipſi cooperabatur Dei gratia cepta promovens in optatos ſucceſſus, ut in terrâ exterâ Templum in nomine Dei Matris erigeret, templumque maximum, & valdè ſpecioſum; illud dico templum exteris juxta indigeniſque conſpicuum in quo Divina hodieque officia celebramus; illudque imaginibus ornaret, inſtrueretque vaſis ſacris, & peplis magni pretii perelegantibus.

Ἀλλὰ τὸ κατὰ τὴν οἰκοδομὴν γεγονὸς θαῦμα οὐκ ἄκαιρον γραφῇ παραδοῦναι· οἷος γὰρ ὑπῆρχεν ὁ μακάριος, τοιούτοις δή που καὶ ὑπηκόοις ἐκέχρητο· τοῦτον δὴ τὸν ναὸν κίοσι στηρίζεσθαι ὁ πανόσιος ἠβουλήθη· ἑνὸς δὲ τούτων ἐν ὑψηλῷ τόπῳ ὑπάρχοντος οἱ τοῦτον μεταχομίσαι ἐπιτεταγμένοι ἐπὶ τὸ κάταντες ἑλκύσαντες, ἄνευ χειρῶν κατελθεῖν παρεσκεύασαν· τοῦ δὲ

Sed quod in hujus ædificatione miraculum contigit non intempeſtivum fuerit huic ſcripto inditum prodere. Ex eo enim intelligi poterit: qualis ipſe Beatus fuit, tales quoque, hoc eſt eximiè ſanctos, & Deo caros, ſub eius diſciplina vixiſſe Monachos. Cum Templum de quo diximus columnis fulciri ſanctus Pater decre-

vidisset, unam earum ex alto, ubi erat erat, loco detrahere quò erat opus ad structuram aggressi Curatores fabricæ suopte illam pondere ferri deorsum permiserunt, lucrifacturi artis, & manuum operam, ubi natura per se ipsam adjuvaret. Marmore igitur per pronum innata gravitate vehementi ruente impetu, forte contigit quemdam è Fratribus Monasterij eo tunc in loco versari, ad quem ruina incumbebat lapidis labentis, de cujus motu ac casu nihil prorsus, quippe aliis intentus, antea senserat. Animadverso Monachi periculo qui lapidem moliebantur, utique dum cernerent illum neutram in partem declinando ibi secure desidere, quò rectà moles caduca devolvebatur, consternati magnis clamoribus admonuerunt, ut modicè deflectens ictum saxi vitaret. At ille tranquillè conversus, & columnam ruentem intuens, siste, ait, & subitò inanimatus lapis verbo Monachi quasi ligatus stetit, impetu ac motu suspenso.

μετὰ σφοδροῦ τοῦ πνεύματος κατερχομένου, εἷς τῶν μονῆς Μοναχῶν τὴν τοῦ λίθου ἀγνοῶν κάθοδον ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ λίθου ἵστατο ἄλλο θεωρῶν, καὶ τὸ πραττόμενον παντελῶς ἀγνοῶν· ὡς δὲ οἱ τὸν λίθον μετεωρίσαντες αὐτὸν μὲν εὐθυβόλως κατερχόμενον ἔβλεπον· τὸν μοναχὸν δὲ μηδ᾽ ὅλως ἐπιστρεφόμενον, μήτε μὴν ἐπὶ θάτερα τῆς ὁδοῦ τοῦ λίθου ἐγκλίναντα, βοαῖς πρὸς αὐτὸν ἐκέχρηντο τῆς τοῦ λίθου καθόδου ἐκχωρεῖν προτρεπόμενοι· ὁ δὲ ἠρέμα ἐπιστραφεὶς καὶ τὸν κίονα κατερχόμενον ἰδὼν, στῆθι, ἔφη, καὶ παρευθὺς ὁ ἄψυχος λίθος τῷ ῥήματι τοῦ μοναχοῦ ὥσπερ πεδηθεὶς ἵστατο τῆς φορᾶς καὶ τοῦ κινήματος.

Et hoc quidem tale ac sic se habens miraculum est. En porro, & alterum non minus. Proximè Templum murus fuit ex luto, & lapidibus structuram habens, cujus sub umbram posito Beatus hic Monachus suo lectulo, corpus quietis egens ad modicum sopori dederat. Sed murus hic sive ex

Καὶ τοῦτο μὲν τοιοῦτον καὶ οὕτως ἔχον θαῦμ᾽ ἐστί· ἕτερον δὲ τούτου οὐκ ἔλαττον ἔγγιστα. τοῦ ναοῦ τεῖχος ὑπῆρχεν ἐκ πηλοῦ καὶ λίθων τὴν δόμησιν ἔχον, οὗτινος ὑπὸ τὴν σκιὰν ὁ μακάριος οὗτος μοναχὸς τὸ αὐτοῦ σκιμπόδιον θεὶς, τό σῶμα δεήσαν μικρὸν διανέπαυεν· ἀλλ᾽ ὁ τεῖχος οὗτος, εἴτ᾽ ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀρχεκάκου διαβόλου, εἴτ᾽ ἐκ τοῦ συμβεβη-

κότος, ὡς τὰ πολλὰ συμβαίνειν εἴωθε, τῷ τούτου γείτονι μοναχῷ ἐπίβουλος γίνεσθαι ἤμελλε· μιᾶς γὰρ τῶν νυκτῶν ἄφνω κατενεχθεὶς ἐπὶ γῆς ἐῤῥιμμένος ὁρᾶτο· ἀλλ' ὢ τῆς Θεοῦ θερμῆς ἀντιλήψεως, καὶ τῆς εἰς τοὺς αὐτοῦ δούλους ταχυτάτης ἐπικουρίας· ὁ μὲν τοῖχος ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ὁ τοῦ μοναχοῦ κράβαττος ὁρᾶτο κείμενος· ὁ δὲ μοναχὸς μετὰ τοῦ κραβάττου ὑπνώττων, καὶ ὅλως τὸ πραχθησόμενον ἀγνοῶν, ἐν ἑτέρῳ τόπῳ διεφυλάττετο.

insidiis Autoris malorum Diaboli, sive alio casu, quales solent inopinatè multi contingere; insidiator gravis vicino Monacho futurus apparuit. Quadam enim noctium subitò procumbens projectus super terram est visus. At, ô sollicitam Dei curam! & in servos ejus velocissimum auxilium! Murus quidem ut dixi cernebatur jacens super eum locum, in quo viderant omnes Monachi grabbatum fuisse positum; at Monachus cum grabbato dormiens, & omnino quid ageretur ignorans, alio in loco salvus est repertus.

Ἐπεὶ τὰ μὲν οὖν ἐλέξαμεν καὶ τούτου πέρι· ἀλλὰ νῦν ἐπανιτέον ὅθεν ἐξέβημεν, καὶ τὰ μετὰ τὸν θεσπέσιον πατέρα ἡμῶν ἀναλαβόντες· ὅπως τε αἰδέσιμον αὐτὸν τοῖς πᾶσιν ἡ ἀρετὴ πεποίηκεν, ὡς ἀνωτέρω εἰρήκαμεν, ἐναργῶς παραστήσωμεν· ὁ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, τῷ τότε καιρῷ ἐφεδρεύων, νέος ὤν· ὡς μὴ ὤφελεν. καὶ ταῖς ἡδοναῖς ἡττώμενος, ἀνθρωπίνῳ περιπέπτωκεν ἐγκλήματι· ὀψὲ δὲ τοῦ πάθους ἀνενεγκών, καὶ τοῦ ἤδη πραχθέντος λύσιν ἐπιζητῶν, τοῦτον ἔγνω μεσίτην καὶ διαλλακτήριον εὑρεῖν. διὸ καὶ εἰσκαλεῖται τὸν ἄνδρα μεθ' ὅσης ἂν εἴποις τῆς αἰδοῦς καὶ φιλοφροσύνης· γνωρίζει τούτῳ τὸ πάθος· τὴν προσήκουσαν θεραπείαν ἐπιζητεῖ. ὁ δὲ οὐ τὸ

Hactenus de hoc dictum sit nunc revertendum eà nobis est unde sumus digressi: quæ ad venerabilem Patrem nostrum cætera pertinent exequi pergentes. Quàm Reverēdum, ipsum omnibus virtus effecerit, quemadmodum superiùs diximus, ut exemplo manifesto demonstremus, qui Throno tunc temporis Apostolico insidebat. Iuvenis (quod utinam ne fuisset) & voluptatibus deditus, in crimen humanum incidit. Serò autem ex lapsu ad frugem se referens, & admissi facinoris expiationem quærens, hunc se idoneum putavit invenisse mediatorem, & reconciliationis cum Deo sequestrum.

Quamobrem advocat ad se virum cum quantâ maximâ dicere quis possit verecundiâ, & comitate. Aperit illi lapsum: convenientem curationem petit. ille verò nec Throni altitudinem reveritus est, nec à superexcellentis splendore dignitatis perstrictis oculis obstupuit, neque ad dona respexit aut honores, quod multi Animarum Medici patiuntur. Sed morbo non facilè curabili quam opportunam duceret sectionem salutariter inferens: *Non licet* inquit *tibi sacro fungi Sacerdotio. opus est redigere te in ordinem, & privatim animæ tuæ remedio vacare, ac Divinum placare satagendo numen, cujus iram peccando provocasti.* Ad quæ ille nec recusans, nec cunctatus, statim Throno relicto privatus apparuit.

τοῦ θρόνου ὑψηλὸν ἐπτοήθη, οὐκ εἰς τὸ ὑπερέχον τῆς ἀξίας ἔβλεψεν, οὐκ εἰς δῶρα ἀπεῖδε καὶ τιμάς, ὅπερ οἱ πολλοὶ πάσχουσι τῶν ψυχῶν ἰατροί, ἀλλὰ πρὸς τὸ τοῦ πάθους δυσίατον καιρίαν καὶ τὴν τομὴν διδούς, αὐτῷ ἔφη· οὐκ ἔξεστί σοι ἱερουργεῖν. σχολάσαι δὲ μᾶλλον, καὶ τὸ θεῖον ἐξιλεώσασθαι ὃ πλημμελήσας παρώξυνας. ὁ δὲ οὐ μέλλων ἦν, οὐδ᾽ ἀναβαλλόμενος· ἀλλὰ παρευθὺς τὸν θρόνον καταλιπὼν ἰδιωτεύων ἐδείκνυτο.

Et sic quidem summus Pontifex. Quàm verò Principibus carus idem fuerit, sequens narratio docebit. Princeps Salerni Dominum Caietæ tyrannicè infestans, bello cepit, & vinctum Salernum abduxit. Hujus necessarij omnem, ut dici solet, lapidem moventes ad ipsum è vinculis, & tyranni manibus eruendum, nihil proficiebant. Ut igitur omnes sunt experti suos irritos conatus, nulla spe auxilij undelibet effulgente, desperatis aliis, ad tranquillissimum portum, nostrum dico

Καὶ οὕτω μὲν ὁ ἀρχιερεύς· ὅπως δὲ καὶ τοῖς ἄρχουσι ποθεινὸς ἦν, ὁ λόγος δηλώσεται· ὁ τοῦ Σαλερνοῦ Πρίγκιψ τῷ τῆς Γαΐτας ἄρχοντι τυραννικῶς ἐπιθέμενος, πολέμῳ τοῦτον εἷλε, καὶ δέσμιον ἐν τῷ Σαλερνῷ ἀπήγαγεν· οἱ οὖν τῷ ἄρχοντι προσήκοντες πάντα λίθον, τὸ τοῦ λόγου, κινοῦντες πρὸς τὸ τῶν δεσμῶν καὶ τῶν τυραννικωτάτων χειρῶν ἐξελέσθαι, ἴσχυον οὐδαμῶς· ὡς δὴ εἰς ἀνόνητον αὐτοῖς τὸ πᾶν παρέστη, καὶ ἐπικουρία ἦν οὐδαμοῦ, τῶν ἄλλων ἀπογνόντες, ἐπὶ τὸν γαληνότατον λιμένα, τὸν ἡμέτερον λέγω καταφεύγουσι πατέρα· τοῖς ἄρχουσιν οὖν

τοῖς ἐν τῷ ἄστει Τουσκουλάνων καὶ πρότερον περὶ τούτου κοινολογισάμενοι, ἐκεῖθεν τὸν ὅσιον ἐκκαλοῦνται· τί μὲν οὐ λέγοντες, τί δὲ οὐ πράττοντες πρὸς τὸ κάμψαι ψυχὴν δυναμένων; ἔκλαιον ἐλεεινῶς, ἠντιβόλουν θερμῶς, κατησπάζοντο χεῖρας, ἐκαλινδοῦντο ποσὶν, φάσκοντες μὴ μεθήσειν, μηδὲ ἀφίστασθαι, ὅτι μηδ᾽ ἔστιν ἄλλοθεν ἐλπὶς λυτρώσεως τῷ ἀθλίῳ· Κάμπτεται ταῖς τούτων ἱκετείαις ὁ μὴ φέρων ψυχὴν κατόλλυνον καθορᾶν· καὶ τὸν τῆς ὁδοῦ κόπον ἀναδέχεται· ἀπέρχεται τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τοῦ φίλου θήσων, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν· τί οὖν τὸ ἐντεῦθεν; καὶ τί ὁ τοὺς δοξάζοντας αὐτὸν μειζόνως ἀντιδοξάζων, καὶ περὶ τούτου οἰκονομεῖ; ὡς πλησιάζειν τοῦτον ὁ Πρίγκιψ ἔμαθε, μεθ᾽ ὄχλου πολλοῦ πρὸς ὑπάντησιν αὐτοῦ ἐξελήλυθεν· ἦν γὰρ προεγνωκὼς τὸν ἅγιον, καὶ τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ ἱκανῶς πεπληροφορημένος· δέχεται τοῦτον ἀσμένως, κατασπάζεται προσηνῶς.

Patrem, confugerunt; cum Proceribus igitur urbis Tusculanæ priùs communicato consilio, illinc Sanctum accersiverunt, quid non dicentes, quid verò non agentes eorum quæ ad inflectendum, quò ipsi optabant, humanum animum valere poterant. Flebant miserabiliter, supplicabant ardenter, osculabantur manus, pedibus provolvebantur; affirmantes nec remissuros se, nec abstituros: Utique cum nulla aliunde oboriretur miserrimo captivo liberationis spes. Flectitur horum precibus Homo, non sustinens afflictam Animam despicere. Viæ laborem suscipit; vadit paratus pro Amico animam ponere, juxtà Domini vocem. Quid igitur inde? Et quid qui se glorificantes, magis ipse vicissim glorificat, circa hoc disponit? Ut in proximo esse hunc Princeps cognovit, cum multo comitatu in ejus occursum prodit. Norat enim ex longo Sancti meritum, & de virtute illius eximiâ multis auditis abundè persuasus erat. excipit illum gratanter, amplectitur benevolè.

Ἀλλ᾽ ἐνταῦθά μοι τὸ τῆς διηγήσεως χαριέστατον· εἰ γὰρ καὶ παρεκβατικώτερος ἡμῖν λόγος, ἀλλ᾽ ὅμως θαυμασιώτατος· μοναχός τις πλησίον τοῦ ἄστεως τοῦ Σαλερνοῦ

At hic festiva quæ se obiicit inserenda mihi narratiuncula est, nam etsi extra rem videri poterit, tamen sua admirabilitate dignam quæ non

prætereatur quivis judicabit. Monachus quidam propè urbem Salerni habitans famam Sancti magnam ex omnibus audiens, de ipsius in se asperitate, de severitate disciplinæ, de simplicitate neglectuque omnis ornatus, ac cultus, & humilitate. Tunc sic ipsum obsequiis Summatum honoratum cernens, ac famulantium ipsi Procerum Satellitio ambitum, passus quiddam humanitùs, falsa quæ ferebantur est suspicatus, sic secum submurmurans: *Egone hominem tantâ fulgentem gloriâ, tam obsequiosa magnatum sæculi pompâ stipatum incedere sublimem cernens, illa umquam mira opera fecisse quæ audivi credam?* Tales Monachus animo cogitationes versans, nocte ingruente in somnum est versus. Sopito statim tale se obiicit somnium. Videbatur sibi videre mulierem formæ resplendentissimæ, veste purpurea indutam, subirato ipsi imminentem vultu, atque illud tacitarum cogitationum murmur exprobrantem. *Quid ita non* (aiendo) *officiosè aditum veneratus es Eremitam meum?* Ad hæc ille tam mira, illustrique perculsus specie: & ex ha-

οἰκῶν τὴν τοῦ ἁγίου φήμην μεγάλην παρὰ πᾶσιν ἀκούων, περί τε τῆς ἀσκήσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἀκριβοῦς πολιτείας, τοῦ ἀκατασκευάστου, καὶ ἀκαλλοῦς βίου, καὶ τῆς ταπεινώσεως· τότε οὕτως αὐτὸν ὀψικευόμενον ἰδὼν, καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων δορυφορούμενον, ἔπαθέ τι ἀνθρώπινον· ψευδῆ τὰ φημιζόμενα ὑποτοπάσας· οὐ γὰρ ἄν ποτε ὁ ἐν τοσαύτῃ δόξῃ καὶ δορυφορίᾳ ὢν, καὶ ἀρετῶν ὧν ἀκήκοα ἐργάτης εἶναι νομίσαιτο. οὕτως ὁ μοναχὸς λογισμοὺς ἔχων, ἑσπέρας καταλαβούσης εἰς ὕπνον ἐτράπη· καὶ παραυτίκα ὄνειρος αὐτῷ παρίστατο τοιοῦτος· ἐδόκει γυναῖκα ὁρᾶν· τῷ κάλλει ὑπεραστράπτουσαν, σχῆμα πορφυροῦν ἀναβεβλημένην, καὶ ἱσταμένην αὐτοῦ, καὶ τὰ τοῦ λογισμοῦ ὀνειδίζουσαν. Καὶ, τί μὴ ἀπελθὼν προσεκύνησας τὸν ἐρημίτην μου; λέγουσα. τοῦ δὲ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγέντος· ὑπὸ δὲ τοῦ σχήματος καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἐκπεμπομένης χάριτος τὴν ἁγίαν Θεοτόκον εἶναι αἰσθόμενος, σὺν φόβῳ πολλῷ καὶ δέει πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίνατο· καὶ τίς, ὦ δέσποινα, ὁ σὸς ἐρημίτης ὑπάρχει; ἡ δὲ πρὸς αὐτόν· ὁ νυνὶ τῇ πόλει ταύτῃ ἐπιδεδημηκὼς μοναχὸς Βαρθολομαῖος· ἐγὼ γὰρ τοῦτον ἐρημίτην καὶ ἔχω καὶ ἀποκαλῶ. οὕτως ὁ μοναχὸς ἀκούσας, ἔξυπνός τε γενόμενος, καὶ τὸ ὁραθὲν συγκρίνας, σπουδῇ,

πρὸς τὸν ἅγιον παραγίνεται, τά τε λογισμοῦ τε αὐτῷ ἀνακαλύπτει, καὶ τὰ τῆς ὀπτασίας ἀπαγγέλλει· συγγνώμην τε αἰτήσας καὶ λαβὼν, οἴκαδε χαίρων ὑπέστρεφε. Καὶ ὁ μὲν Μοναχὸς τῇ ἐπιστασίᾳ τῆς ἁγίας Θεοτόκου πληροφορηθεὶς, τῇ πρὸς τὸν ἅγιον προτέρᾳ πίστει καὶ ὑπολήψει ἔχετο· ὁ δὲ τῆς Γαΐτας ἄρχων οὐ μόνον τῶν δεσμῶν ἀνείθη, καὶ τῆς φρουρᾶς· ἀλλὰ καὶ ἑτέρας ἀρχῆς ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Πρίγκιπος, ταῖς μεσιτείαις τοῦ ἁγίου ἐδέξατο· καὶ οὕτω μετὰ χαρᾶς ἐν τοῖς ἰδίοις ὑπέστρεφε δοξάζων Θεὸν, καὶ τὸν ὅσιον αὐτοῦ πλεῖστα ἀπευχαριστῶν.

bitu', effulgentibusque gratiæ radiis Sanctam illam esse Deiparam intelligens, cum metu tremoreque multo ipsi respondit. *Et quis, ô Domina, tuus iste quem memoras Eremita est?* Cui illa; *qui in hanc urbem modò advenit Monachus Bartholomæus; Hunc ego Eremitam & habeo, & voco.* His Monachus auditis expergiscens & considerata visione, certis eam signis probam, miniméque illusionis suspectam agnoscens, ad Sanctum se confert, ac quid de illo perperam cogitasset ultrò fassus, visum sibi oblatum quo esset correctus aperuit, veniaque & suppliciter petita, & facillimè impetrata, ad suum se gaudens habitaculum recepit. ac Monachus quidem apparitione, ac testimonio Sanctæ Deiparæ persuâsus, quam priùs habuerat de Sancto existimationem plenâ fide resumpsit. Dominus verò Cajetæ, non modò vinculis, custodiaque liberatus est, sed & alterius Principatus potestatem, intercessione Sancti accepit, & sic cum gaudio in propria rediit glorificans Deum, Sanctoque ipsius prolixas affectu maximo gratias referens.

Προσκείσθω δὲ πρὸς πληροφορίαν τῶν λεγομένων καὶ ὁ σχολαστικὸς Ἰωάννης τὰ εἰρημένα βεβαιῶν, καὶ τὴν πρὸς τὸν ὅσιον ἀγάπην τῶν ἁγίων ἐυφαίνων. οὗτος ἐκ τῆς νήσου τῆς Σικελίας ὁρμώμενος, τῶν ἀρετῶν τε καὶ τῆς εὐφυΐας καὶ λογιότητος τοῦ ἁγίου κατήκοος ὢν, ἐπεπόθει καὶ ὄψιν ἐκείνου ἰδεῖν, καὶ

Adjungatur ad pleniorem persuasionem eorum quæ dicimus, & Scholasticus Ioannes hactenus narrata firmans; & Sanctorum erga venerabilem Patrem dilectionem testificans. Hic solvens ex insula Siciliâ, oriundus indè, de virtutibus, benigna indole, sacra

eruditione Sancti famæ Testimonio audito creditoque cupiebat faciem ejus videre, colloquioque dignari, ac precum coram imploratatum fieri particeps. Consilium ergo in opus conferens itineri se dat, & paucis diebus ad Monasterium pervenit. Ibique abundè fruitus optatis, ac spem infra rem fuisse, suavissima convictus experientiâ, profitens, Romam usque ulterius progredi decrevit, & Principum Apostolorum Petri, ac Pauli sacras memorias venerari, quod & fecit. Veneratus igitur, & diebus non multis Romæ moratus: quod haud sibi visus illic esset iis à sancto cultus hospitalis caritatis officiis quæ speraverat, Deo credo sic permittente, ut ea occasione palàm ipsi Ioanni, & per eum, mundo fieret, quanta vir venerabilis apud Sanctos Apostolos esset in gratiâ) inofficiosæ duritiei Sanctum accusans, Domum regredi ipso insalutato, ac, non impetrato precum eius viatico, repetere Patriam statuit. Navi ergo conscensa viam iniit. Sic ille quidem & decreverat, & agebat. Divina verò providentia novi aliquid molicbatur,

λόγων ἀπολαύσαι τῆς αὐτοῦ καὶ εὐχῶν· τὸ βουλευθὲν οὖν εἰς ἔργον διαπεράνας, ὁδοῦ εἴχετο, καὶ τὸ μοναστήριον ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν κατέλαβε· τοῦ ποθουμένου τε ὡς ἐφετὸν ἀπολαύσας, καὶ ὑπὲρ τὴν φήμην μᾶλλον ἰδὼν τὰ ἐλπιζόμενα, καὶ πρὸς τὴν Ῥώμην ἀπάραι ἐβουλεύσατο, καὶ τοῖς κορυφαίοις τῶν ἀποστόλων Πέτρῳ καὶ Παύλῳ προσκύνησιν ἀπονεῖμαι· ὃ δὴ καὶ πεποίηκε· προσκυνήσας οὖν καὶ ἡμέρας οὐ συχνὰς ἐν Ῥώμῃ διατρίψας, ἐπεὶ μὴ τῆς παρὰ τοῦ δικαίου τυχὼν προνοίας καὶ ἐπισκέψεως, ἐξ οἰκονομίας ἴσως θειοτέρας. ὅπως καὶ ἣν εἶχον οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι πρὸς τὸν δίκαιον ἀγάπην, καὶ τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐνδημοῦντος κατάδηλος γένηται, ἀσπλαγχνίαν τῷ ἁγίῳ κατέγνω· καὶ πρὸς τὰ οἰκεῖα συνταγῆς ἄτερ καὶ εὐχῆς τύπου παλινοστῆσαι διενοήθη. πλοίου οὖν ἐπιβὰς ὁδοῦ ἥπτετο. ἀλλ᾽ ἐκεῖνος οὕτω μὲν ἐβουλεύσατο καὶ ἐποίει· ἡ δὲ Πρόνοια ἕτερα ποικίλλουσα ἦν· ὡς γὰρ τῷ πελάγει ἡ ναῦς προσώρμησεν, ἐναντίος ἄνεμος ἐπελθὼν ἄλλοις ἀλλαχόθεν τόποις ταύτην ἠμείβετο. ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις τούτου ἐν τῷ πελάγει κακῶς περιφερομένου, στένωσις καὶ ἀπορία πάντοθεν τοῦτον ἐλάμβανεν· οὐδὲ γὰρ ἕτερον ἦν τὸ προσδοκώμενον ἢ ὁ δι᾽ ὕδατος θάνατος. ὅπως οὖν ἐν

ἀμηχανίᾳ καὶ σκοτοδινίᾳ πλεόντων ναῦς ἑτέρα φαίνεται πλησιάζουσα τούτῳ· ἐρωτήσας δὲ καὶ μαθὼν Ἀμαλφηνοὺς εἶναι, πρὸς τὴν Ῥώμην δὲ τὸν ἀπόπλουν ποιεῖσθαι· δυσωπεῖ συμπαραλαβεῖν καὶ αὐτόν· οὗ γενομένου καὶ καλῶς ἐκείνων πλευσάντων, καὶ τῷ λιμένι τῆς Ῥώμης προσορμησάντων, τοῦ πλοίου Ἰωάννης ὁ σχολαστικὸς ἐξελθών, ἐν τόπῳ τινὶ παραθαλασσίῳ ἠρεμίας καὶ ἀναπαύλης ἐτύγχανεν ἀδολεσχῶν καὶ ἀχθόμενος, καὶ τί πράξει διαπορούμενος· ἀσπαλλόντι οὖν αὐτῷ καὶ τὴν ψυχὴν παθαινομένῳ ἄνδρες δύο ἐπιφαίνονται ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς θαλάσσης, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενοι, οἳ καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ κορυφαίοις τῶν ἀποστόλων Πέτρῳ καὶ Παύλῳ ἐῴκεσαν· ἐγγύς τε γενόμενοι, χαίροις, εἶπον, ἑταῖρε· πόθεν ἔρχῃ; καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ πῶς μονώτατος ἐνταυθοῖ κατάκεισαι; ὁ δὲ σὺν φόβῳ τά τε πραχθέντα, καὶ συμβησόμενα ἀπήγγειλεν· οἱ φαινόμενοι δὲ τῆς ἀβουλίας αὐτῷ, ὡς δῆλον, ἐπονειδίζοντες, ἔλεγον· οὐ καλῶς τῇ βουλῇ ἐχρήσω. διὰ τί γὰρ μὴ ἀπελθὼν ταῖς εὐχαῖς τοῦ πατρὸς ἐφοδιάσθης Βαρθολομαίου; ὅπως γὰρ σὺν τάχει καὶ χαρᾷ ἐν τοῖς οἰκείοις ἀπέπλευσας. ὁ πρὸς τὸ τῶν ἀνδρῶν ὑπέρλαμπρον καταπλαγείς· ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ, ὦ Κύριοι; σὺν φόβῳ ἤρετο· εὐθὺς

Ut enim in altum progressa navis est, adversus ventus contrà ingruens alios eam ex aliis per vices mutare coëgit locos. Diebus aliquot ea jactatio duravit : errantemque sic illum, ac temerè circumlatum vasto Pelago, angustiæ ac tædium ærumnosum subit; quin & metus anxius. nihil enim ipsi verisimilius expectabatur quàm demersio, & mors in aquis. Tali vice rerum, nautis miseris inopia consilij sub ictu procellæ inter caliginem voricosam laborantibus, navis apparuit cursum contrarium tenens feliciùs : quam cum Ioannes sibi propiùs admotam cerneret, & ab ejus vectoribus interrogatis cognovisset, esse ipsos Amalphenses, qui Romam tenderent; oravit se quoque assumere ne gravarentur. quo impetrato, & cunctis fœlici navigatione in Romæ Portum appulsis, egressus nave Ioannes Scholasticus in quodam loco mari vicinō requiem è jactatione, & nausea præteritis captabat, mente revolvens quæ acciderant, ægerque animi, ac quid deinceps ageret incertus. Mœsto igitur ipsi, ac fluctuantem frustra conanti mentem cōponere;

duo viri apparent super aquam maris ad ipsum accedentes, qui & Sanctis Principibus Apostolorum Petro, & Paulo videbantur similes. Hi cum propè accessissent, *salve*, inquiunt, *Amice, unde venis, & quo vadis, & cur solus hic desides?* ille autem cum metu quid egisset, quidque pararet aperuit. quibus illi auditis, imprudentiam ipsi exprobrarunt, aientes, *malo consilio usus es. quid enim attinuit abire te ac mari committere, non priùs imploratis Patris Bartholomæi precibus, quæ tibi attulissent certum viæ præsidium. his enim instructus, citò, securè, & cum gaudio Domum renavigasses.* Ad ea Ioannes magis magisque splendore Virorum propiùs aspecto stupefactus: *vos verò Domini quinam estis?* timidè ac reverenter percontatus est. cui subitò unus ipsorum dextera extensa Sancti Apostoli Pauli Templum ostendit, simul dicens: *mihi propria est magna illa Domus.* Alter verò versùs Romam digito extenso Templum in eâ eminens S. Petri monstravit: *Mihi*, dicens, *Ædes illa magna sorte obtigit.* Sic loquuti ex oculis evanuerunt. ut igitur & ex forma atque habitu, & ex sermone illorum Principes Apostolorum ipsos esse cognovit, altiùs consideratis illorum verbis, quid jam ea significarent intelligens, Romam iterùm se confert, & Sancto cuncta per Epistolam manu sua scriptam indicat, veniamque omissæ in digressu salutationis, & neglecti Amicitiæ officij supplex poscit, implorans eius preces, quibus suus in Patriam reditus fortunaretur, quæ omnia ubi se

ὧν ὁ μὲν εἰς τὴν δεξιὰν ἐκτείνας χεῖρα τὸν τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου ναὸν ὑπεδείκνυεν· ἐμοὶ, λέγων, ἐκεῖνος οἶκός ἐστιν· ἕτερος δὲ πρὸς τῇ Ῥώμῃ δακτυλοδεικτῶν, τὸν τοῦ ἁγίου Πέτρου ναὸν, ὑπεσήμαινεν· ἐμοὶ, λέγων, ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀποκεκλήρωται οἶκος. οὕτως εἰπόντες, ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐγένοντο· ὡς δὲ ἔκ τε τοῦ σχήματος καὶ τῶν λόγων, τοὺς Κορυφαίους τῶν ἀποστόλων εἶναι ἐπέγνω, ἐν τῷ τὰ παρ' αὐτῶν λαβὼν, καὶ τί βούλεται τὰ λεχθέντα συνείς, τὴν Ῥώμην καὶ αὖθις καταλαμβάνει· καὶ τῷ ἁγίῳ ἅπαντα κατάδηλα διὰ γραφῆς ἰδιοχείρου ποιεῖ, συγγνώμην τε τῆς σφαλείσης ἐννοίας ζητεῖ· καὶ τὴν πρὸς τὰ οἰκεῖα μετ' εὐχῆς ἐπάνοδον, ἐξαιτεῖ· ὧν καὶ τυχὼν, χαίρων, καὶ εὐθυπλοῶν πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐφέρετο.

impetrasse intellexit ex benigno, & perofficioso Sancti Patris responso, gaudens, & feliciter navigans, iter in Patriam intendit.

Τῆς οὖν τοῦ ἁγίου φήμης πανταχόσε διαδοθείσης, καὶ ἀπείρου πλήθους καθ' ἑκάστην συῤῥέοντος· καὶ τῶν μὲν τῷ λόγῳ τῆς χάριτος τρεφομένων· τῶν δὲ καὶ τὰς σωματικὰς χρείας ἀφθόνως ποριζομένων· ἀμφοτέρων δὲ κατ' ἄμφω στηριζομένων, ἔδει καὶ αὐτὸν ἄνθρωπον ὄντα ἐλεγχθῆναι. Λιμοῦ γάρ ποτε γενομένου· καὶ πρὸς τὴν μονὴν πάντων τῶν τε αὐτοχθόνων καὶ τῶν ἐπιδημούντων ξένων ὥσπερ ἐπὶ λιμένα καταφευγόντων· τῶν τῆς μονῆς δὲ εἰς ἄκρον στενωθέντων· γίνεται γὰρ καὶ τοῖς δικαίοις ἐγκατάλειψις, κρίμασιν οἷς οἶδεν ὁ πάντα ἐφορῶν ὀφθαλμός· πλῆθος λαοῦ ἰδὼν ὁ μακάριος· τροφῶν δὲ σωματικῶν τὴν μονὴν ἀποροῦσαν· οἵ τε γὰρ σιτῶνες ἐξέλιπον τῇ πολυπληθείᾳ τῶν προσερχομένων· τῶν πρὸς ὄνησιν δὲ ἅμα τοῖς γεωργίοις ἐκλελοιπότων, τῶν φίλων τε πρὸς τὸ ἐπικουρεῖν ἀτονησάντων· μὴ φέρων ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ψυχὰς τεθλιμμένας καὶ καταπεπονημένας τῇ τοῦ λιμοῦ ἐπηρείᾳ ὁρᾷν, φυγεῖν βούλεται· ὃ δὴ καὶ πεποίηκε, τὴν ἐπὶ Ῥώμην φέρουσαν μεθ' ἑτέρων δύο μοναχῶν ἐπιλαβόμενος· ἀλλὰ τίς σου Χριστὲ τὰ θαυμάσια μὴ ἐκπλαγείη; καὶ τῆς ἐπὶ τῶν ἀπόρων μετὰ σοφίας τῆς

Sancti ergo famâ in omnem latè diffusa partem, & innumerabili ad eum multitudine quotidiè confluente, quorumdam, spirituale gratiæ alimentum ex ipso percipientium; Aliorum, quæ ad corporeas necessitates opus erant abundè largientium: utrisque, per diversa licet inter se ambo illa opera, suarum firmamentum Animarum stabilientibus; oportebat, & ipsum esse, qualis erat, & hominem in aliquo deprehendi. Fame siquidem aliquando grassante: confugientibusque ad Monasterium tamquam ad Portum cunctis æquè Advenis Indigenisque promiscuè, unde brevi exhaustis Monasterij copiis, summæ illic angustiæ rerum erant (nam & justi ad tempus derelinquuntur; judicijs quorum causas solus videt cunctis invigilans oculus) multitudinem Populi videns Beatus, Monasterium autem alimentorum corporeorum inopiâ laborans, quippe horrea defecerant expenso in pascendos qui primi venerant famelicos tritico; & herbæ, ac fructus, quæque alia panis

defectum supplent, eâdem quæ segetes peremerat, siccitate perierant. Amici verò ne auxiliari possent propriâ impediebantur penuriâ. Non sustinens homo Dei videre animas angustiatas, & otiosus esse testis tabescentium famis diritate humanorum omnis ætatis corporum: fugere decrevit, quod & fecit; iter Romam versus cum duobus Monachis capessens. Sed quis ad tua Christe mirabilia non obstupescat? modos præsertim inopinatos videns, quibus tua sapiens Providentia extremis necessitatibus citò subvenit; cumulatâ insuper usque ad redundantiam copiâ bonorum. Viâ igitur cepta pergenti Romam versùs Beato, vehemens dormiendi necessitas incidit: quâ coactus dixit comitibus Monachis: Providete mihi locum extrà viam aptum, ubi paululum obdormiscam. quo facto, simul sopor ibi jacentem comprehendit Beatum, somnium ipsi Divinum objicitur, cujus erat hæc species: videbatur sibi videre venerabilem quemdam Sacerdotem stolâ indutum Pontificiâ, leniter minaci adstantem vultu, increpantem quod fugisset, redireque in Monasterium jubentem, ac ineffabilis Dei miserationibus fidere, neque irritare per pusillanimitatem eum qui manum aperit, & implet omne animal benedictione. Videbatur is Antistes esse magnus Gregorius Dialogus: qui & olfactoriolum quodpiam manu tenens Beato dedit, miram quamdam Ambrosij odoris suavitatem halans.

προνοίας λυσιέντε καὶ ἐπίδοσιν; ὁδεύοντι τοιγαροῦν τῷ μακαρίῳ νυσταγμὸς λέγεται συμβῆναι· καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν· μικρὸν τῆς ὁδοῦ ἐκκλίναντες, εἶπεν, ὑπνῶσαι με παρασκευάσατε· οὗ δὴ γενομένου, καὶ τοῦ μακαρίου ἐπ' ἐδάφους ὑπνώττοντος· ὄνειρος αὐτῷ παρίσταται θεῖος. ὁ δὲ ὄνειρος τοιαύτην εἶχε τὴν ὄψιν· ἐδόκει τινὰ ἱεροπρεπῆ ὁρᾶν στολήν τε ἱερατικὴν ἠμφιεσμένον· παρεστάναι τε αὐτῷ, καὶ τὴν φυγὴν ἐπεγκαλοῦντα, καὶ ὑποστρέφειν ἐν τῷ μοναστηρίῳ παρακελευόμενον, τοῖς ἀφάτοις τοῦ Θεοῦ οἰκτιρμοῖς πεποιθότα, καὶ μὴ παροξύνειν δι' ὀλιγοψυχίας τὸν ὑπανοίγοντα χεῖρα καὶ ἐμπιπλῶντα πᾶν ζῶον εὐδοκίας· ἐῴκει δὲ μέγας Γρηγόριος οὗτος εἶναι ὁ διάλογος· ὃς καὶ ὀσφράδιόν τι ἐν τῇ χειρὶ τῷ μακαρίῳ δέδωκε ξένην τινὰ εὐωδίαν ἀποπέμπον.

Somno igitur cum admira-

Τοῦ ὕπνου οὖν σὺν θαύματι ἀνε-

θεὶς

θεὶς τὸ κελευσθὲν ἀδιστάκτως ἐποίει, καὶ ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὑπέστρεφε χρηστῶν ἐλπίδων ἐμπεπλησμένος. ὑποστρέφων δὲ ὁρᾷ τινα τῆς ἄστεως Τουσκουλάνης κατερχόμενον καὶ πρὸς τὴν μονὴν ἀφικνούμενον· ὃν ἰδὼν, τοῖς συνοῦσιν ἠρέμα ἐπιστραφεὶς· οὗτός φησι εὐαγγέλια ἥκει κομίζων. καὶ γὰρ ἦν ἀληθῶς εὐαγγελιζόμενος, ἑκατὸν μοδίους σίτου παρὰ τοῦ ἄρχοντος δωρεῖσθαι τῷ μακαρίῳ· ἐκ τότε οὖν ἄνετον ἔχων τὴν χεῖρα, ἄφθονος ἦν χορηγὸς, Θεῷ πεποιθὼς, καὶ τῷ δι' ὄψεως αὐτὸν παραθαρρύναντι ἱεράρχῃ αὐτοῦ· ἀπόχρη δὲ ταῦτα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς τε παρὰ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ὅσιον ἀγάπης, καὶ τῆς δόξης ἧ παρ' αὐτοῦ ἐδοξάσθη· καὶ οἵαν καὶ οἱ ἅγιοι πρὸς αὐτὸν εἶχον τὴν οἰκειότητα. ὁ δὲ λόγος βούλεται καὶ θαυμάτων ἐπιμνησθῆναι ὧν οὐ μόνον τῷ βίῳ περιόντος τοῦ μακαρίου ὁ Θεὸς δι' αὐτοῦ εἰργάσατο, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρὸς αὐτὸν ἐκδημίᾳ, καὶ μετὰ τῆς ἐκδημίας, πολλὴν ἔχοντα μετὰ τοῦ θαύματος καὶ τὴν πληροφορίαν.

tione ſolutus, quod juſſus erat nil dubitans cepit exequi; è veſtigio in Monaſterium revertens bonis ſpebus plenus, nondum pervenerat, cum ex ipſo cernit itinere deſcendentem quemdam ex urbe Tuſculana Monaſterium verſùs. quo viſo ad Socios ſedatè converſus. Hic, ait, felicem nuncium apportans venit. Veriſſimum id mox compertum eſt. nunciavit enim, centum modios frumenti à Principe donari Beato. ex tunc laxatâ manu largus fuit diſpenſator, Deo fretus & Sancto, ejus Antiſtite, qui ei per viſionem animos fecerat. Sufficiunt hæc ad demonſtrationem, & Dei amoris in Sanctum & gloriæ quâ ab ipſo glorificatus eſt, & intimæ quâ ſancti eum Cœlites dignabantur amicitiæ ac familiaritatis. Exigit autem ipſa narratio hîc adjungi commemorationẽ quoque miraculorum, quæ non ſolum ſuperſtite adhuc in vita Beato Deus per eum effecit, ſed & in ejus ad ipſum migratione, ac poſt eam, multam habentia cum admiratione credibilitatis autoritatem & fidei certitudinem.

Ἠλίας μὲν ὁ Θεσβίτης θαυμάζεται οὐρανοὺς κλείειν καὶ ἀνοίγειν λαχών· καὶ Γεδεὼν πειράζειν ἐπὶ πόκῳ καὶ ἅλωνι· πλὴν ὁ μὲν πρὸς λαοῦ ἀπείθειαν καὶ σκληροκαρδίαν·

Elias quidem Thesbites admirationi eſt quod ei contigit Cœlos claudere, & aperire, iv. Reg. c. xvii.
& Gedeon quod ipſi permiſſum Judic. c.
ſit pignus, ac experimentum vii.

Divinæ promissionis petitum accipere in areâ & vellere. Cœterum priori quidem id datum est ad castigandam, convincendamque Populi inobedientiam, & duritiem cordis; alteri verò in supplementum infirmitatis copiarum, quibus præerat, victoriæ de pluribus fortioribusque Hostibus reportandæ imparium: aut fortè ad mysticam significationẽ adumbrandam cujusdam Divinioris œconomiæ. Quiddam effectum à Sancto Patre fertur, nonnullam habens cum his convenientiam, prout sermo consequens docebit. Tempestas erat æstiva, imò æstatis ardentissimus cardo: & aream congesti frugum manipuli compleverant. frugum autem non sulcis adhuc stantium, vigoremque è terrâ matre trahentium, quas ideo spes esset si quo casu affligerentur posse restitui: sed jam demessarum, & flagello subjectarum ad excussionem grani, quæ differri nequiret. At, quales multæ solent insperatò contingere cœli mutationes, repentè accidit, concursus fieri nubium, turbinemque inter, ac tonitrua caligine aërem obduci. Nigro se pallio minax Cœlum induc-

ὃ δὲ δι' ἀσθένειαν παρατάξεως, καὶ θειοτέραν ἴσως οἰκονομίαν. οὐχ ἧττον δὲ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ ὁσίου πατρὸς πρὸς ἐμφέρειαν τούτων· καὶ ὅπως, ὁ λόγος δηλώσει. Καιρὸς θέρους ἦν, καὶ θέρους τὸ ἀκμαιότατον. καὶ ἡ ἅλως πυρῶν ἐπέπληστο, καὶ πυρῶν οὐχ ὑγιῶν καὶ ἐλπίδα ἐχόντων ἀνακλήσεως· ἀλλ' ἤδη κατακοπέντων, καὶ πρὸς χωρισμὸν τοῦ σίτου κατεπειγόντων· οἷα δὲ ὡς τὰ πολλὰ συμβαίνειν εἴωθεν, ἐξαίφνης συνδρομαὶ νεφῶν, λαίλαπές τε καὶ βρονταὶ καὶ σκότος τὸν ἀέρα ἐκάλυπτεν· ἐμελαίνετο μὲν ὁ οὐρανὸς, καὶ ὁ ὑετὸς ὅσον οὔπω προσδόκιμος ἦν, ἢ μᾶλλον καὶ ὑετίζειν τὰ κύκλῳ ὁρᾶτο· ἀθυμία δὲ τοὺς ἐργάτας καὶ λύπη δεινῶς κατέσχεν· ἐξ ὧν καὶ βλασφημίας, καὶ ἕτερα ἄττα τὰ ἐκ λύπης φθεγγόμενα· ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, συμπαρῆν γὰρ καὶ αὐτὸς, τοὺς ἐργάτας ἐπιρρωννὺς, καὶ προθυμίαν διδοὺς τοῦ ἐργάζεσθαι· πρῶτα μὲν λόγοις παραινετικοῖς τῶν τοιούτων ἀπεστόμει λόγων, καὶ τὴν ἀθυμίαν κατέψα· ἔπειτα καὶ πρὸς ἄριστον αὐτοὺς ἐκκαλεῖται. ἀπέλθετε, λέγων, ἀριστήσατε τέκνα, καὶ Κύριος ποιήσει τὰ ἐλέη αὐτοῦ μεθ' ἡμῶν· οὕτως τοὺς ἐργάτας προπεμψάμενος, καὶ μεθ' ἑνὸς ἐν τῇ ἅλῳ ὑπολειφθεὶς, γόνυ μὲν πρὸς ἀνατολὰς ἔκλινε· τοῖς

χείλεσι δὲ ὑποψιθυρίζων σὺν δάκρυσιν ἵλεων τὸν Θεὸν γενέσθαι ἱκέτευε, καὶ ὑετὸν παρενεχθῆναι ἐπὶ βλάβῃ καὶ ἀπωλείᾳ καρπῶν ἐπερχόμενον. τί οὖν ὁ ταχὺς πρὸς ἐπικουρίαν, καὶ τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιῶν; ἆρα παρήκουσε τοῦ αὐτοῦ θεράποντος; ἢ ἐβράδυνε τοῦ εἰσακοῦσαι; οὐ μὲν οὖν· ἀλλὰ θαῦμα παλαιὸν ἐνταῦθα καινίζων ἦν· ὁ γὰρ ὑετὸς, ὥσπερ ἐξ ἐπιτάγματος τοῖς κύκλῳ μὲν ῥαγδαῖος ἐφέρετο, τῇ ἅλωνι δὲ τοῦ δικαίου οὐδὲ μικρὸν προσεγγίσαι ἐτόλμα· ἅπερ πάντες θεασάμενοι εἰς εὐθυμίαν ἐκ τῆς πολλῆς ἀθυμίας ἐξάπτοντο, εὐχαριστηρίους τε φωνὰς τῷ Θεῷ ἀνέπεμπον, καὶ τὸν ὅσιον αὐτοῦ ἐμεγάλυνον. ὁ δὲ ταπεινόφρων τῷ ὄντι, καὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν ἀκριβέστατος φύλαξ, καὶ αὖθις ταπεινόφρων ἐδείκνυτο, καὶ οἷς εἰώθει τὸ θεῖον θεραπεύειν, ἐπεκτείνετο· νηστείᾳ συζῶν ὡς μόνοις τοῖς ἀναγκαίοις τρέφεσθαι· ταπεινώσει δὲ αὐτὸν ἐξευτελίζειν, ὡς μηδὲ γνωρίζεσθαι εἰ αὐτός ἐστιν ὁ προεστώς· ἀγρυπνίαις τε ἑαυτὸν καταξύχων, ὡς μικροῦ τοῖς ἀσωμάτοις συναμιλλᾶσθαι· σὺν τούτοις καὶ ταῖς χερσὶ κοπιῶν, καὶ ἀδιαλείπτως ποιούμενος· ἔγραφε γὰρ ὁ θαυμάσιος καὶ εἰς κάλλος, εἰ καὶ συγγράφων ἦν, καὶ οὕτως ἄμεμπτα ὡς μηδεμίαν λαβὴν διδόναι τοῖς

rat, nihilque apparebat propiùs, quàm largum mox, moxque, è gravidis supernè nubibus imbrem devolui, aut potius jam ingruere pluvia, & campos circumsitos inundare cernebatur. Consternantur id videntes Operæ, doloreque in blasphemias, & id genus alia in quæ solet rabies erumpere, ferebantur. At vir Dei (aderat enim & ipse operarios confortans, & alacritatem ipsis operandi dans) primùm quidem verbis hortatorijs nefanda ejusmodi comprimebat dicta, ægritudinemque ac intemperiem detergebat Animorum; Deinde & ad prandium ipsos vocat: aiens, prandete Filij, & Dominus faciet misericordias suas nobiscum. Sic admonitis curatisque operariis, ipse cum uno solus in areâ relictus, genu versùs orientem flexo labiis submurmurans cum lacrymis Deum reddere propitium precando conabatur, orans imbrem averti ad damnum perniciemque frugum imminentem. Quid igitur velox in auxilium, & voluntatem timentium se faciens? Num audire abnuit suum famulum, aut in eo exaudiendo cunctatus est?

Minimè verò. quin miraculum περὶ ταῦτα κομψοῖς. vetus hic repræsentavit renovans. siquidem imber tamquam ex præscripto loca circum aream undecumque sita obruebat vehemens: areæ autem Iusti, ne paululum quidem appropinquare audebat: quæ omnes videntes in lætitiam ex priori multa tristitia vertebantur, vocesque gratiarum actionis ad Deum mittebant; Sanctumque ipsius magnificabant. At ille verè humilis, & Christi mandatorum exactissimus custos, rursus se magis, magisque humilitate involvebat sua, & in ea, quibus Divinum colere numen solebat religiosa opera se prolixius effundebat, jejunia continuans, ut nihil sibi ultra meram præcisamque necessitatem in victu indulgeret: demissione vero se deprimens tantà, ut cognosci ex specie nequiret esse ipsum Præsidem. vigiliis quoque se ipsum atterens, quasi certare in hoc cum incorporeis auderet mentibus: super hæc & manibus operans, & sine intermissione laborans. Literarum enim citò, & perelegante exarandarum artem homo per omnia mirabilis excellenter callebat, exercebatque indefessè. sed & proprio multa scribebat ingenio; cuncta tam emendatè, ut nullam usquam, vel in talibus morosi ac delicati fastidij censores reprehendendi sibi dari ansam faterentur.

Unum ubi adhuc memoravero, in ejus morte, miraculisque illam commendantibus, orationem claudam. Monasterio, ut est dictum, Deo cooperante, in multitudinem aucto, oportebat; & animalia in eo esse ad usum Monachorum, aliasque familiæ utilitates. In his & equi erant; quorum unus relictus solus sine custode, cum Sanctus in Monasterio non esset, præda facilis Furibus fuit. His igitur abducentibus, equus aliquousque se-

Ἑνὸς ἔτι μνησθεὶς, ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν, καὶ ἐκείνης θαύματα τὸν λόγον καταπαύσω. Τῆς μονῆς τοιγαροῦν, τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος, εἰς πλῆθος ἐπιδιδούσης, ἔδει καὶ ζῶα εἰς ὑπουργίαν τῶν μοναχῶν, καὶ τῶν ἑτέρων χρειῶν, συνυπάρχειν· μεθ' ὧν καὶ ἵπποι· εἷς δὲ τούτων ποτὲ μονώτατος ἀπολειφθεὶς, μὴ τοῦ ἁγίου τότε τῇ μονῇ ἐνδημοῦντος, φώριον εὐάλωτος ἐγεγόνει· ἠκολούθει οὖν ὁ ἵππος φώρσι μέχρι τινὸς, τοῦ Θεοῦ οὕτως οἰκονομήσαντος, ὥστε καὶ αὐτοὺς διορθωθῆναι, καὶ τὸ ὅσιον αὐτοῦ καὶ μὴ

παρόντα δέξασθαι. Οἱ φῶρες δὲ τοῦ ἵππου αὐτοῖς ἑπομένου χαίροντες ἔθεον· ἀλλὰ προσεκτέον τῷ διηγήματι οὐκ ἀχαρίστῳ, ἀλλὰ πολὺ μετὰ τοῦ θαύματος ἔχοντι καὶ τὸ χάριεν. ὡς δ' οὖν τὰ τῆς κλοπῆς, ὡς αὐτοῖς ἐδόκει, πέρας ἔχε, καὶ τὸ κέρδος ἦν ἐν μυχοῖς, καὶ ἐλπίδων ἐμπεπλησμένοι ἔθεον, ἄφνω ἔστη ὁ ἵππος λίθῳ ἐοικὼς, καὶ μηδόλως, τὸ παράπαν κινούμενος. τῶν δὲ ῥαπιζόντων καὶ περιπληκιζόντων, καὶ τῆς φορβᾶς θάτερος θατέρου εἰλημμένος, καὶ ὡς εἶχον ἕλκοντες, αὐτὸς ὡς τί τῶν ἀψύχων ἵστατο, μηδ' ὅλως αὐτοῖς ὑπακούων· μήτε μὴν βαδίζειν ὅλως ἐπὶ τὰ πρόσω ἀνεχόμενος. ἀπογνόντες, οὖν οἱ φῶρες τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω πορείας δι' ἧς ἤρχετο, τὸν ἵππον δοκιμάζοντες ὑπέστρεφον· ὡς δὲ τοῖς ὄπισθεν βαδίζειν ᾔσθετο. ὢ τοῦ θαύματος· ὀξύτατά τε ἔβαινε, καὶ προθυμίας πεπλησμένος τὴν ἐφ' ἣν ἤρχετο ἤλαυνε. τοῦτο ἐκεῖνοι ἰδόντες· τέως μὲν ἐκπλήξει καὶ θάμβει συνείχοντο. ἀνενεγκόντες δὲ, καὶ τὸ θαῦμα συλλογισάμενοι, τὸν ἵππον φέροντες τὸ μοναστήριον κατέλαβον· ἐξομολογούμενοι καὶ διομνύμενοι, μηκέτι τοῖς περιττοῖς ἐπιχειρεῖν, ἀλλὰ ταῖς χερσὶ πονοῦντες τὰς τῆς ζωῆς ἀφορμὰς πορίζεσθαι. Καὶ οὗτοι μὲν οὕτως· διὰ πάντων δὲ

quebatur; Deo sic rem administrante, ut & ipsi Latrones emendarentur, & in Sanctum ejus ipsum, licet absentem, redundaret gloria. Prædones igitur equo ipsis prompte obsequente læti currebant. At adverte Lector animum ad narratiunculam non illepidam: sed haud parùm cum admirabilitate habentem etiam festivitatis. cùm igitur securo jam, ut ipsis videbatur, furti successu jumenti abactores gaudium certi lucri, spebus pleni nulla suspicione turbatis, Domum currendo apportare festinarent, subitò equus constitit lapidi similis, nullum omninò motum edens. Illis autem cum urgentibus, propellentibus, pungentibus, arreptoque unus post alium capistro, modò hanc, modò illam in partem, quantum conniti summo conatu poterant, trahentibus, ipse saxea immobilitate, velut simulacrum inanime perstabat, in nullo iis obsequens, promovereque pedem, ac vel pusillum progredi contumacia ineluctabili renuens. Desperantes igitur se bestiam perducere quò intenderant posse, quod frustrà tamdiu se conatos erant exper-

ti, e quo relicto redire ad sua cœperunt. simul autem ipsos retrò cedere animal sensit, statim; ô miraculum! plenus vegeti spiritus, alacritate velocissima versùs Monasterium cursum intendit. id Fures respectantes, cum vidissent, aliquandiù stupore, & admiratione constricti hæserunt, tandem observato miraculo, Dei manum in eo versatam argumentati, mentem pœnitentiâ correctam ad scelus expiandum referendo converterunt. Hoc meliori jam animo post equum currunt, eumque assecuti ad Monasterium reducunt, ultrò fatentes culpam, & de cœtero jurantes se nunquam deinceps aliena rapturos, sed innocenti labore manuum paraturos victum. & illi quidem sic· per omnia verò glorifibatur Deus, qui glorificantes se, vincere, magis ipsos glorificando, gloriatur.

Θεὸς ἐδοξάζετο ὁ μειζόνως ἀντιδοξάζων τοὺς αὐτὸν δοξάζοντας.

Quandoquidem autem oportebat Patrem Sanctum cursu jam consummato, & fide, ut de se ait admirabilis Paulus, servatâ, multorum laborum, & sudorum finem nancisci, dissolvi autem & cum Christo esse, vivificæque adstare Trinitati. in morbum incidit, ex quo beatum accepit finem. Ipsa porro die qua migraturus è tabernaculo corporis erat, Monachus quidam, nomine Leontius, dignitate Presbyter, & è Primoribus Monasterij, matutinis hymnis, ut mos est terminatis, cum somno se dedisset, vocem audit tonitrui similem, quæ vox hæc significabat: *Præparatus est Patri Barthalomæo Thronus successioni*

Ἐπειδὴ δὲ ἔδει αὐτὸν τὸν δρόμον τελέσαντα, καὶ τὴν πίστιν, κατὰ τὸν θαυμάσιον Παῦλον τηρήσαντα, τῶν πολλῶν πόνων καὶ ἱδρώτων λυθῆναι, ἀναλῦσαί τε καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, καὶ τῇ ζωαρχικῇ Τριάδι παρέστασθαι. νόσῳ περιπίπτει, ἐν ᾗ καὶ τὸ μακάριον τέλος ἐδέξατο· αὐτῇ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ τοῦ σκήνους ἐκδημεῖν ἔμελλε, μοναχός τις ὀνόματι Λεόντιος, πρεσβύτερος τε τὴν ἀξίαν, καὶ τῶν ἐν τῇ μονῇ τὰ πρωτεῖα φερόντων, τῶν ὀρθρινῶν ὕμνων ὡς ἔθος πέρας λαχόντων, ὕπνῳ ἑαυτὸν ἐκδεδωκώς, φωνῆς ἀκούει βροντῇ παραπλησίας· ἡ δὲ φωνὴ τάδε ἐδήλου. ἡτοίμασται τῷ Πατρὶ Βαρθολομαίῳ θρόνος ἀδιάδοχος· σύντρομος οὖν γενόμενος, καὶ τῆς κέλλης ἀναστάς, καὶ ἅλματι ἐκπηδήσας, ἤρετο τοὺς παρατυγχά-

τοῦντας, εἰ δὲ αὐτοὶ τῆς φωνῆς ἠκηκόεισαν; τῶν δὲ μηδὲν ἀκηκοέναι φησάντων, ἐκεῖνος· καὶ μὴν, ἔφη, ἐν τῇ Τουσκουλάνῃ τὴν φωνὴν ἐκείνην νομίζω ἀκουσθῆναι. καὶ ταῦτα μὲν ἡ φωνὴ, τὰ τῷ ἁγίῳ ἑτοιμασθέντα ἀγαθὰ, καὶ ἧς ἀπολαύειν ἔμελλε δόξης, καὶ ἡμῖν κατάδηλα ποιοῦσα· ἡμέρας δὲ ἤδη κλινούσης καὶ ὁ μακάριος πρὸς Κύριον ἐξεδήμησε. καὶ νῦν ἐστὶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς Θεὸν ὁρῶν, καὶ ὁρώμενος ὃν ἠγάπησεν, ὃν ἐθεράπευσεν, ᾧ καὶ ἐντυγχάνει ἀμέσως τὰς ὑπὲρ ἡμῶν ἱκετηρίας ποιούμενος.

non obnoxius. Tremens igitur cella exurgit, ac saltu extra erumpens obvios percontabatur; ecquid & ipsi vocem audissent? quibus se nihil audisse respondentibus; ille; *atqui*, ajebat, *in ipsa quoque Tusculana urbe vocem auditam equidem arbitror.* Et hæc quidem vox, ista parata Sancto bona, & quâ fruiturus erat gloriam, nobis quoque manifesta faciens. Inclinante porrò jam die Beatus ad Dominum migravit: & nunc est in Cœlis Deum videns, visus ab ipso vicissim, quem amavit, cui obsecutus est, apud quem intercedit coràm agens, & supplicationes pro nobis offerens.

Οὐ δίκαιον δὲ τὸ μετὰ τὴν αὐτοῦ ἐκδημίαν γινόμενον θαῦμα παρελθεῖν ἀδιήγητον, τῇ φωνῇ μᾶλλον τῇ τῷ μοναχῷ Λεοντίῳ ἀκουσθείσῃ ἰσοδυναμοῦν, καὶ ταύτῃ τοῦτο πιστούμενον· ἕτερός τις μοναχὸς Φράγγος λεγόμενος, ἀσθενείᾳ περιπεσὼν, τὸ χρεὼν ὡς ἐδόκει ἀπῄτει; καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἐκλιπούσης, νεκρὸς ἑωρᾶτο, ἄφωνος, ἀκίνητος, μηδεμίαν ζωτικὴν δύναμιν ἐμφαίνων· συνδρομῆς οὖν τῶν ἀδελφῶν, ὡς εἰκὸς γενομένης· καὶ, τῶν μὲν ταφῇ παραδίδοσθαι λεγόντων. τῶν δὲ ἐπὶ τούτῳ ἀναβαλλομένων· ἡ μὲν ἡμέρα ταῖς ἀρχαῖς τῆς νυκτὸς ἤδη ἐπλησίαζεν,

Nec fas est indictam prætermittere miram rem post ejus migrationem actam: testimonium de Sancti post mortem felicitate continentem, paris admodum autoritatis cum voce à Leontio audita, quæ & ipsa suo quasi suffragio isti alteri mox à me narrando eventui fidem adstruit. Alius quidam Monachus, Frangus appellatus, gravi morbo laborans, brevi moriturus putabatur, aut potiùs jam extinctus justa modò funebria poscere, nam vocis usu amisso non aliam quàm mortui præferebat spe-

ciem, sine spiritu, immobilis, nullum signum edens vitalis ullius facultatis. Concursu igitur Fratrum ad tale, ut par erat, Ægri symptoma facto, variabant sententiæ: quibusdam sine mora curandam sepulturam censentibus, aliis opinantibus cunctandum adhuc donec certiora mortis verè obitæ indicia extarent. Expectatum ergo die toto, noctis autem principio instante, cum nihilo minus immobilis, & sensu cassus omni qui jacebat cerneretur; haud ampliùs quin esset mortuus dubitandum rati, præparare Cadaver ad sepulturam lotione solitâ cœperunt, ubi autem aquâ in corpus injectâ hinc inde illum conabantur vertere; subitò ecce qui credebatur mortuus vivus apparuit; ante mutus loquens auditus est. conquerens enim de lavantibus dixit: cur me Fratres vexare voluistis? quam ob causam me suaviter dormientem excitastis? cui illi: Mortuo Tibi per totam continenter diem viso, hac tandem horâ vespertinâ tempestivè credidimus adhibendam debitam mortuis lotionem. Ad ea rursus jacens narrare quæ viderat in hunc modum cœpit.

ὁ κείμενος δὲ καὶ αὖθις νεκρὸς ὁρᾶτο· λοῦται πίνουν αὐτοῦ τὸ ἐπιτάφιον περιλυπηθέντες, ὡς τὸ ὕδωρ αὐτῷ ἔβαλον, καὶ περιστρέφειν ἔνθεν κἀκεῖθεν ἐπειρῶντο, ἄφνω ὁ νεκρὸς ζῶν ἦν, καὶ ὁ πρὸ μικροῦ ἄφωνος λαλῶν ἐδείκνυτο· καὶ τοῖς λούουσιν ἐπιμεμφόμενος, ἔλεγε· τί με, ἀδελφοί, βιάσαι ἐπεχειρίσατε; διὰ τί δέ με ἡδέως ὑπνώττοντα διυπνίσατε; οἱ δὲ πρὸς αὐτόν· νεκρόν σε ὅλην τὴν ἡμέραν βλέποντες, νυνὶ λοῦσαι διενοήθημεν· αὖθις οὖν ὁ κείμενος διηγεῖσθαι ἀπήρξατο· ἐγὼ, εἴτε ἐνδημῶν, εἴτε ἐκδημῶν τοῦ σώματος, ἑώρων ἐμαυτὸν ἔν τινι τόπῳ μόνον πορευόμενον· δύο δὲ περιστερὰς προπορευομένας μου, τῶν ἡ μὲν μία λευκὴ, θατέρα δὲ μέλαινα, περιίπτατό με· ἡ μὲν λευκὴ δεξιὰ, ἡ δὲ μέλαινα ἐξ ἀριστερῶν· οὕτως οὖν ἐκείνων προπορευομένων, κἀμοῦ ἑπομένου, ἔν τινι χώρῳ κατηντήσαμεν· ὁ δὲ χῶρος, φωτὸς ἀρρήτου καὶ εὐωδίας ἐπέπληστο· ᾧ χώρῳ προσεσχηκὼς τὸν πατέρα ἡμῶν τεθέαμαι ἱστάμενον· κύκλῳ δὲ αὐτοῦ πλῆθος πενήτων· τὸν δὲ μέσον τὴν χεῖρα ἐκτείνοντα, καὶ ὡς δὴ ἐπιχορηγοῦντα, αὐτοῖς ἄρτον· ὡς δὲ τὸ ὄμμα περιστρέψας ἐθεάσατό με· τί σὺ ἐνταῦθα Φάγγε, ἔφη, καὶ τίς ὁ ἐνταῦθα ἀγαγών σε; ἐγὼ δὲ πρὸς αὐτόν· ὅπως παραγενόμενος ἀπήγγελλον·

γελλον· ὁ δὲ πατὴρ καὶ αὖθις ἤρετο· καὶ πῶς οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν διάγουσι; καλῶς διὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν σῶν εὐχῶν, φημὶ ἐγώ· ὁ δὲ, ὑπόστρεφε εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ εἰπὲ τοῖς ἀδελφοῖς, ἐμμένειν τῇ παραδόσει ᾗ παρέδωκα αὐτοῖς. ταῦτα εἰπὼν ἐνδοτέρω χωρεῖν ἐδόκει· πορευομένου οὖν αὐτοῦ κἀμοῦ ἑπομένου, οὐ γὰρ ἤθελον χωρισθῆναι αὐτοῦ, εἴς τινα πόλιν κατηντήσαμεν ἧς τὸ κάλλος ἐξειπεῖν γλώσσῃ ἀνθρωπίνῃ ἀδύνατον· ἐν ἑνὶ δὲ τῶν ἐκεῖσε ἀνακτόρων τοῦ πατρὸς εἰσελθόντος, κἀγὼ συνεισῆλθον αὐτῷ, ἐν ᾧ θρόνον ἐθεασάμην ἐνδοξότατον πάνυ, εἰς ὃν ἀνελθὼν ὁ πατὴρ κεκάθικεν. δύο δέ τινες αὐτῷ παρειστήκεσαν, ὧν τὰ πρόσωπα ὑπὲρ τὸν ἥλιον· ἐπιστραφεὶς οὖν καὶ θεασάμενός με, φησί. ὦ ἐνταῦθα Φράγγε ἥκεις; ὑπόστρεφε εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ καθὼς εἶπόν σοι, εἰπὲ τοῖς ἀδελφοῖς, ἐμμένειν ἐν ἀρετῇ καὶ τῇ τῶν καλῶν ἐργασίᾳ, καὶ ἐπιμονῇ. καὶ ἐν τῇ Κυρίᾳ μου ἐλπίζω καὶ Δεσποίνῃ, τὸ ὄμμα ὑπεράνωθεν ἐρείσας, ὅτι οὐκ ἐγκαταλειφθήσεσθε, οὔτε χωρισθήσομαι ὑμῶν, οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. οὕτως τοῦ πατρὸς εἰπόντος, κἀγὼ τὸ ὄμμα, ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοῦ ἐρείσας, γυναῖκα εἶδον ἐπὶ θρόνου φοβεροῦ καθεζομένην, ἧς τό κάλλος ὦ τὴν δόξ-

Ego sive in corpore, sive extra corpus, videbam me ipsum in quodam loco ambulantem solum: duas verò columbas præeuntes mihi, quarum una quidem alba, altera nigra erat. volabant autem hinc, & inde: alba mihi à dextris, nigra à sinistris. sic igitur illis præeuntibus, & pone sequente me, certam in Regionem devenimus planè felicem. nam, & luce ineffabili fulgebat, & plena erat suavissimi odoris. Ubi cum attentiùs circumspexissem, Patrem nostrum vidi stantem: circum autem ex omni parte densam Pauperum turbam. ipse autem medius manum hùc, & hùc protendens panem cuique porrigebat. Is porrò conversis me oculis intuens: Tune hic ades, inquit, Frange? & quis te hunc in locum duxit? ego verò ipsi quomodo venissem exposui. At Pater rursus percontabatur: ut, inquiens, valent Fratres Nostri? bene per Dei gratiam & preces tuas, dixi ego. ille verò: revertere in Monasterium, & dic Fratribus, ut permaneant in traditione quam ipsis tradidi. Ea locu itusnteriùs recedere videbatur. Proficiscente igitur illo, &

me ſequente (neque enim volebam ſeparari ab ipſo) pervenimus ad quamdam Civitatem, cujus pulchritudinem exprimere lingua humana nequit. in unam autem Regiarum illic undique renidentium Ædium ingreſſo Patre noſtro , & ego ingreſſus cum ipſo ſum : in qua Thronum vidi incomparabili ornatu ſpecioſum, quem inſcendens Pater noſter in eo conſedit : duo autem quidam ipſi adſtabant, quorum vultus ſole lucidiores : converſus igitur , & intuens me ait : *etiam huc venis , Frange ? revertere in Monaſterium , & ſicut mandavi tibi , Dic Fratribus , ut permaneant in virtute , in bonorum operum exercitio , in patientia. & in Dominâ meâ confido ac Patrona* (hæc dixit , intuitu in ſuperna defixo) *fore ut non derelinquamini ; nec ſeparer ego à vobis ſivè in hoc ſeculo ſivè in futuro.* Sic Patre locuto , ego ſublatis ſuprà caput eius altè ac fixè intuens oculis , mulierem vidi Throno Majeſtatis inſidentem, & ex ea procedentem ſplendorem verbis exequi non poſſum. Circum autem ipſam ſplendidos quoſdam & reverenter , & venerabundè adſtantes : quam & intellexi Sanctam Deiparam eſſe. Hæc cum vidiſſem & audiſſem exivi Palatio , & rurſus præcedentibus me columbis, quas dixi , duabus huc perveni.

αὐτῆς ἐκπεμπομένην λαμπρότητα ἐξειπεῖν ἀμήχανον. κύκλῳ δὲ αὐτῆς λαμπρούς τινας ἐν φόβῳ παρεστῶτας καὶ σεβάσματι· ἣν καὶ ὑπενόησα τὴν ἁγίαν Θεοτόκον εἶναι· ταῦτα θεασάμενος καὶ ἀκούσας ἐξῆλθον τοῦ Παλατίου· καὶ πάλιν τῶν περιστερῶν ἐκείνων προπορευομένων μου, τὰ ἐνταῦθα κατέλαβον.

Et hæc quidem ſe vidiſſe, & audiviſſe Monachus retulit. Nos autem duobus hiſce omni fide dignis confirmati teſtimoniis ; altero ex ſancta ejus , & ad omnem exactâ virtutem vita , altero ex miraculis , quæ per ipſum effecit Deus, indubitabili perſuaſione , & deſiderio ferventi , memoriam ipſius feſtivè colimus , & ſacrum feretrum,

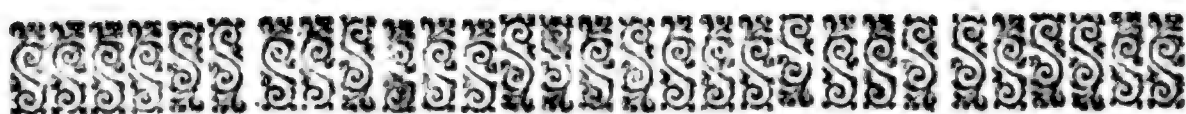
Ταῦτα μὲν ὁ μοναχὸς καὶ θεασάμενος καὶ ἀκούσας ἀπήγγειλεν· ἡμεῖς δὲ διὰ δισσοῖν πληροφορηθέντες , ἀπό τε τοῦ ἐναρέτου καὶ ἠκριβωμένου βίου αὐτοῦ , ἀπό τε τῶν θαυμασίων ὧν δι' αὐτοῦ πεποίηκεν ὁ Θεὸς , ἀδιστάκτῳ τῇ γνώμῃ καὶ πόθῳ ζέοντι , τὴν μνήμην αὐτοῦ ἑορτάζοντες , καὶ τὴν σορὸν τῶν λειψάνων κατασπαζόμενοι , μεσίτην αὐτὸν καὶ πρέσβυν πρὸς τὸν

Σωτῆρα ἡμῶν καὶ Θεὸν ἔχειν ἐξαιτούμεθα· ἵνα ταῖς τούτου πρεσβείαις, καὶ τῆς Κυρίας ἡμῶν καὶ Δεσποίνης Ἀειπαρθένου, τῶν ἐκείνῳ κληρωθέντων ἀγαθῶν μὴ ἀποτύχωμεν· ἀλλ' εὕρωμεν κλῆρον καὶ μερίδα μετὰ πάντων τῶν ἁγίων τῶν εὐαρεστησάντων αὐτῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα σὺν τῷ προανάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ συνανάρχῳ καὶ ζωαρχικῷ, καὶ ζωοποιῷ καὶ ἀγαθῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

ubi sunt ejus reliquiæ depositæ exosculantes, mediatorem illum, & interpretem apud Salvatorem & Deum ut nobis habere contingat poscimus: quò ejus orationibus, itemque Dominæ ac Patronæ nostræ semper-Virginis Deiparæ, bonorum quæ ille sortitus est participatione non excidamus. Sed inveniamus sortem, & partem cum omnibus Sanctis qui placuerunt ipsi Christo, & Deo nostro; cui gloria cum prææterno ipsius Patre, & Coæterno vitæ autore, vivifico, & bono Spiritu, nunc & semper in sæcula sæculorum. Amen.

LAUS DEO.

Finis Thesauri Ascetici.

INDEX RERUM.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

ERRATA IN GRÆCIS.

P. 4. v. 1. ἐκ corrige ἐν.
Ibid. v. 9. post εἴτε. adde: ἐσθίετε, εἴτε.
P. 6. v. 7. συχνῶς corr. συνεχῶς.
P. 22. v. 3. λυρώσεως. λυτρώσεως.
P. 94. v. 5. πνεύματοις. πνεύματος.
P. 155. v. 21. ἐπι. ἐςι.
P. 216. v. 18. χριτ. χριςὸν.
P. 220. v. 27. χριθȣ. χριςȣ.
Ibid. v. pen. ῥοπονηρίας. πονηρίας.
P. 223. v. 16. ἀῤῥιςῶς. ἀκριϐῶς.
P. 273. v. 18. ἀναιἔλ. ἀνἔιλαι.
P. 349. v. 23. καυδία. καρδία.
P. 350. v. 14. φλαρυρία. φιλαργυρία.
P. 380. v. 13. ἐπιλωϐέθαι. ἐπιλαϐέσθαι.
Ibid. v. 8. γίναται. γίνεται.
Mutationes alibi paucæ Literarum, spirituum, vel accentuum, facilè agnoscentur à perito, & corrigentur à benigno Lectore.

ERRATA IN LATINIS.

In Ep. nuncupatoriâ.
Pag. 4. v. 21. *post*, audierat, *adde* prodiret.
P. 8. v. 9. omino corr. omninò.
P. 137. v. 10. *post* comparo, *adde* ei.
P. 145. v. 20. divitas. divitias.
P. 214. v. 12. ad. ac.
P. 228. v. 14. contede. contende.
P. 247. v. 8. imponans. imponas.
P. 295. v. 23. *post* ajò, *adde* renidens.
P. 303. v. 20. famuli. diaconi.
P. 353. v. 15. amovent. admovent.

Pauca & leviora cætera, oculi eruditi censuræ relinquimus.

